

ALULFI

DE EXPOSITIONE NOVI TESTAMENTI.

Pars prima,

IN QUÆ EXPLANANTUR QUATUOR EVANGELIA.

PRÆFATIO.

De quatuor Evangelistis, per quatuor animalia designatis.

(Hom. 2, in Ezech., num. 18; hom. 3, in Ezech., num. 1; hom. 4, in Ezech., num. 1.) Per sancta quatuor animalia, quæ Ezechieli prophætæ (Ezech. 1) ostenduntur in visione, sancti quatuor evangelistæ, Matthæus videlicet, Marcus, Lucas et Joannes figurantur: et sub evangelistarum personis omnes simul perfecti significantur. Nec immerito per evangelistas quatuor perfectorum omnium numerus exprimitur: quia omnes, qui in Ecclesia modo perfecti sunt, perfectionis suæ rectitudinem per eorum Evangelium didicerunt. Sancta itaque quatuor animalia, per quæ quatuor Evangelistæ significantur, subtili narratione describuntur ab Ezechiele, cum dicitur: *Quatuor facies uni, et quatuor pennæ uni.* Quid per faciem nisi notitia, et quid per pennas, nisi volatus exprimitur? Per faciem quippe unusquisque agnoscitur, per pennam vero in altum avium corpora sublevantur. Facies itaque pertinet ad fidem, penna ad contemplationem. Per fidem namque ab omnipotenti Deo cognoscimur; sicut ipse de suis ovibus dicit: *Ego sum Pastor bonus, et cognosco oves meas, et cognoscunt me meæ* (Joan. x, 14). Qui rursus ait: *Ego scio quos elegerim* (Joan. xiii, 18). Per contemplationem vero, qua super nosmetipsos tollimur, quasi in aerem levamur. Quatuor ergo facies uni sunt: quia si requiras quid Matthæus de incarnatione Domini sentiat; hoc nimirum sentit quod Marcus, Lucas et Joannes. Si quæras quid Joannes sentiat; hoc procul dubio quod Lucas, Marcus et Matthæus. Si quæras quid Marcus; hoc quod Matthæus, Joannes et Lucas. Si quæras quid Lucas; hoc quod Joannes, Matthæus et Marcus sentit. Quatuor ergo facies uni sunt, quia notitia fidei, qua cognoscuntur a Deo, ipsa est in uno, quæ est simul in quatuor. Quidquid enim in uno invenieris, hoc in omnibus simul quatuor recognosces. Et quatuor pennæ uni, quia Dei omnipotentis Filium Dominum nostrum Jesum Christum simul omnes concorditer prædicant, et ad divinitatem ejus mentis oculos levant, penna contemplationis volant. Evangelistarum ergo facies ad humanitatem Domini pertinet, penna ad divinitatem: quia in eum, quem corporeum aspiciunt, quasi facies intendunt. Sed dum hunc esse incircumscripsum et incorporeum ex divinitate annuntiant, per contemplationis pennam, quasi in aerem levantur. Quia itaque, et una est fides incarnationis ejus in omnibus, et par contemplatio divinitatis ejus in singulis, recte dicitur: *Quatuor facies uni, et quatuor pennæ uni.* Deinde etiam hæc eadem sancta animalia subtilius describuntur, ut per hæc Evangelistarum significari personas ipsa nobis subtilitas descriptionis aperiat, nihilque sermo Dei

A nostro intellectui dubietatis relinquat. Dicitur enim: *Similitudo vultus eorum, facies hominis, et facies leonis a dextris ipsorum quatuor: facies autem bovis a sinistris ipsorum quatuor, et facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.* Quod enim quatuor hæc animalia pennata sanctos quatuor Evangelistas designent, ipsa uniuscujusque libri evangelici exordia testantur. Nam quia ab humana generatione cœpit, jure per hominem Matthæus; quia per clamorem in deserto, recte per leonem Marcus; quia a sacrificio exorsus est, bene per vitulum Lucas; quia vero a divinitate Verbi cœpit, digne per aquilam significatur Joannes. Qui dicitur: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (Joan. 1, 1); dum in ipsam divinitatis substantiam intendit, quasi more aquilæ in solem oculos fixit. Sed quia electi omnes membra sunt Redemptoris nostri, ipse autem Redemptor noster caput est electorum omnium: per hoc quod membra ejus figurata sunt, nil obstat, si in his omnibus etiam ipse signetur. Ipse enim unigenitus Dei Filius veraciter factus est homo: ipse in sacrificio redemptionis nostræ dignatus est mori, ut vitulus: ipse per virtutem suæ fortitudinis surrexit, ut leo. Leo etiam apertis oculis dormire perhibetur: quia in ipsa morte, in qua ex humanitate Redemptor noster dormire potuit, ex divinitate sua immortalis permanendo vigilavit. Ipse etiam post resurrectionem suam ascendens ad cœlos, in superioribus est elevatus, ut aquila. Totum ergo simul nobis est, quia et nascendo homo, et moriendo vitulus, et resurgendo leo, et ad cœlos ascendendo aquila factus est. Sed quia per hæc animalia Evangelistas quatuor, et sub eorum specie simul perfectos omnes jam superius significari diximus; restat ut quomodo unusquisque electorum istis animalium visionibus exprimat, ostendamus.

Omnis etenim electus et in via Domini perfectus, et homo, et vitulus, et leo simul, et aquila est. Homo enim rationale est animal: Vitulus autem in sacrificio mactari solet. Leo vero fortis est bestia, sicut scriptum est: *Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum* (Prov. xxx, 30). Aquila ad sublimia volat, et irreverberatis oculis solis radios intendit. Omnis itaque, qui in ratione perfectus est, homo est. Et quoniam semetipsum ab hujus sæculi voluptate mortificat, vitulus est. Quia vero ipsa sua spontanea mortificatione contra adversa omnia fortitudinem securitatis habet, leo est. Unde scriptum est: *Justus autem quasi leo confidens, absque terrore erit* (Prov. xxviii, 1). Quia vero sublimer contemplatur ea quæ cœlestia et æterna sunt, aquila est. Igitur quoniam justus quisque per rationem homo, per sacrificium mortificationis suæ vitulus, per fortitudinem securitatis leo, per contemplationem vero efficitur aquila, recte per hæc sancta animalia signat

Cur expositionem hanc Paterianæ attemamus collectioni, aperuimus in Præfatione. De Alulfo legenda quæ ibidem diximus.

unusquisque perfectus potest. Quod idcirco dicimus, ut ea quæ de quatuor animalibus dicta sunt pertinere etiam ad perfectorum singulos demonstremus.

Sed magna nobis de iisdem evangelistis et sanctis prædicatoribus questio oritur, cur homo et leo a dextris ipsorum quatuor, vitulus vero a sinistris ipsorum quatuor esse perhibetur. Neque enim sine miratione est, cur duo illa a dextris, et unum hoc esse a sinistris dicatur. Et rursum quærendum est cur aquila non a dextris, vel sinistris, sed desuper ipsorum quatuor esse memoretur. Daas itaque nobis questionibus objecimus, quas oportet ut aperiente Domino, dissolvamus. Homo igitur et leo a dextris, vitulus vero a sinistris esse perhibetur. A dextris etenim læta, a sinistris vero tristitia habemus. Unde et sinistrum nobis esse dicimus hoc quod adversum esse deputamus. Et sicut præfati sumus, per hominem incarnatio, per vitulum passio, per leonem vero auctoris nostri resurrectio designatur. De incarnatione autem unigeniti Filii, qua redempti sumus, omnes electi lætati sunt: de morte vero illius, ipsi electorum primi sancti apostoli contristati, qui iterum de ejus resurrectione sunt gavisi. Quia ergo et nativitas ejus, et resurrectio lætitiæ discipulis præbuit quos ejus passio contristavit, homo et leo a dextris, vitulus vero a sinistris fuisse describitur. Ipsi namque sancti evangelistæ de ejus humanitate gavisi sunt, de ejus resurrectione confirmati, qui de ejus passione fuerant contristati. Homo ergo et leo eis a dextris est, quia Redemptoris nostri eos incarnatio vivificavit, resurrectio confirmavit. Sed vitulus a sinistris, quia mors illius eos ad momentum temporis in infidelitatem prostravit. Jure autem locus aquilæ non juxta, sed desuper esse describitur, quia sive per hoc, quod ejus ascensionem signat, seu quia Verbum Patris, Deum apud Patrem esse denuntiat, super Evangelistas cæteros virtute contemplationis excrevit, cum quibus et simul de ejus deitate loquitur, hanc tamen omnibus subtilius contemplatur. Sed si aquila cum aliis tribus adjuncta, quatuor animalia esse memorantur, mirum quomodo desuper ipsorum quatuor esse describitur, nisi quia Joannes per hoc, quod in principio Verbum vidit, etiam super semetipsum transiit; nam nisi et se transisset, Verbum in principio non vidisset. Qui ergo et semet-

ipsum transgressus est, non jam solummodo superiora, sed adjuncto et se, super quatuor fuit. Præterea de eisdem sanctis animalibus quærendum est, cum singulis distincta imaginibus describantur, ut aliud homini, aliud leoni, aliud vitulo, aliud aquilæ simile dicatur, quid sit quod paulo superius de omnibus simul dicatur: *Similitudo hominis in eis?* Sed quis hic homo describitur, nisi ille, de quo scriptum est: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inveniit ut homo* (Philip. II, 6). Hæc itaque animalia, ut surgere valeant ad sanctitatis virtutem, ad hujus hominis tendunt similitudinem; sancta enim non essent si hujus hominis similitudinem non haberent, quia quidquid in eis de visceribus pietatis, quidquid de mausetudinis spiritu, quidquid de zelo recitandis, quidquid de custodia humilitatis, quidquid de fervore charitatis est, hoc ab ipso fonte misericordiæ, ab ipsa radice mansuetudinis Dei, ab ipsa virtute justitiæ, id est a Mediatore Dei et hominum Domino Deo traxerunt.

Hujus se hominis similitudinem habere prædicator egregius ostendit, dicens: *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi* (I Cor. XI, 1). Ad ejus nos similitudinem surgere aduonet, cum dicit: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de caelo celestis. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem ejus qui de caelo descendit* (I Cor. XV, 49). Sanctus etenim quisque in tantum ad similitudinem hujus hominis dicitur, in quantum vitam sui Redemptoris imitatur. Nam ejus mandatis et operibus discorjare, quid est aliud quam a similitudine longe recedere? Ad hujus similitudinem hominis surgere festinabat Propheta, cum diceret: *In mandatis tuis exercebor, et considerabo vias tuas* (Psal. CXVII, 15). Qui enim tacitus in mente vias Domini considerat, et esse exercere in mandatis illius festinat, quid aliud in semetipso nisi imaginem novi hominis reformat? Quod quia in sanctorum cordibus incessanter agitur, recte de sanctis animalibus dicitur quod in eis est similitudo hominis, quia quod sancta, quod mira sunt, hoc in eis de specie similitudinis est, id est de virtute imitationis.

Præfatiuncula de beato Matthæo.

(In expos. beati Job, lib. XVIII, num. 43, 44.) Omnipotens Deus, occulto consilio, quosdam ab ipsis ætatis suæ exordiis innocentes custodiens, usque ad virtutum culmen provehit, alios autem in exordiis suis deserens, scaturientibus vitis, ire per abrupta permittit. Plerumque tamen etiam eos respicit, et ad sequendum se sancti amoris igne succendit, atque inolititas in eorum cordibus prurientes vitiorum, vertit in fervorem virtutum: et eo magis ignescunt ad desiderium requirendæ pietatis Dei, quo magis erubescunt suæ memoriam iniquitatis. De talibus evangelista Matthæus fuerat, qui terrenis negotiis implicatus, telonii usibus serviebat: sed cum eum Dominus ad telonium sedentem videret, ut ad se revocaret,

cor ejus durum et frigidum, divini amoris igne tactum succenditur, et a terrena, quam prius tenuit, actione separatur, et ad sequendam celestem vitam desideriorum æstu roboratur, ut, sicut prius durus fuerat in amorem sæculi, ita postmodum se ferat exhiberet in amorem Dei; et quod antea renebat audire, jam credere inciperet et prædicare. Sancte quippe Ecclesiæ fortis propugnator exstitit, cujus videlicet lingua, quasi acutissimo gladio, Evangelii administratione Dominus infidelium corda transiit. Qui igitur infirmus prius despectusque per terrena negotia, fortis postmodum factus est ad cælestia prædicamenta. Non ergo in eo debet despici quidquid fuit, qui jam cœpit esse quod non fuit.

LIBER PRIMUS.

Expositio Evangelii secundum Matthæum.

CAPUT PRIMUM. — *Abraham genuit Isaac; Isaac genuit Jacob* (Matth. I, 2).

(Homil. 25, in Evang., n. 8, et exposit. B. Job, lib. XXXIII, num. 17.) Dominus noster Jesus Christus ad redemptionem humani generis veniens, velut quemdam de se in necem diaboli hamum fecit. Quis enim nesciat quod in hamo esca ostenditur, aculeus

occultatur? Esca quippe provocat, ut aculeus pergat. Assumpsit itaque Dominus noster corpus, ut in eo diabolus quasi suam escam mortem carnis appeteret. Quam mortem dum in illo injuste appetit, eos, quos quasi juste tenebat, amisit. In hamo ergo incarnationis ejus captus est, quia, dum in illo appetit escam corporis, transiit in aculeo divinitatis.

Ibi quippe laerat humanitas, quæ ad se devorantem duceret, ibi divinitas quæ perforaret; ibi aperta infirmitas quæ provocaret, ibi occulta virtus quæ raptoris faucem transligeret. In hamo igitur captus est, quia inde interit unde devoravit; et in Redemptore nostro, dum per satellites suos osam corporis momordit, divinitatis idem aculeus perforavit. Quasi hamus quippe fauces glutiæ tenuit, dum in illo et esca carnis patuit, quam devorator appeteret; et divinitas passionis tempore latuit, quæ necaret. In hac quippe aquarum abyssu, id est in hac immensitate generis humani, ad omnium mortem inhians, vitam pene omnium vorans, huc illicque aperto ore cetus iste ferebatur: sed ad mortem ceti istius, hamus in hac aquarum profunditate caliginosa, est mira dispositione suspensus. Hujus hamus linea, illa est per Evangelium antiquorum patrum propago memorata. Nam, cum dicitur: *Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob*; cumque cæteri successores, interposito Joseph nomine, usque ad Mariam Virginem desponsatam describentur, quasi quedam linea, in cuius extremo incarnatus Dominus, id est hamus iste ligaretur, quem in his aquis humani generis dependentem aperto ore cetus iste appeteret; sed ore per satellitum suorum sevitiam morsu, mordendi vires ulterius non haberet. Ad mortem igitur ceti humani mortibus insidiantis, Dominus incarnatum unigenitum Filium suum misit, in quo dum mortalis caro conspicitur, et immortalitatis potentia non videtur, quasi hamus fauces raptoris tenuit, et sese mordentem momordit, et inde devorantem premit, unde acumen potentia, quæ transligeret, occultavit.

CAP. II. — *Et post transmissionem Babylonis, Jechonias genuit Salathiel (Matth. 1, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 19.) Psalmista de Domino dicit: *Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli (Psal. cxvii, 22).* Lapis angularis Dominus Jesus dicitur, vel quia in se hinc Judaicum, illinc gentilem populum suscipiens in una Ecclesiæ fabrica, quasi duos parietes Jungit: vel quia in terra, plebi Israeliticæ nationes gentium copulans, utramque simul angelis in cælo sociavit. Hujus lapidis typum Jechonias rex tenuit, quem Matthæus, dum quaterdenas generationes describeret, secundo numeravit. Quem enim fini secundæ, ipsum rursus initio tertiæ generationis insevit: ipse namque in Babyloniam cum Israeliticæ plebe migratus est qui dum ab aliis ad alia ducitur, pro utriusque parietis latere non immerito secundo numeratur: cuius migrationis flexus angulare lapideum designat. Ubi enim ordo a rectitudine flectitur, ut eat in diversum, tanquam angulum facit. Recte ergo numerari bis potuit, quia per utrumque parietem, quasi duo in se latera ostendit. Unde et ejus bene imaginem tenuit qui in Judæa ortus, gentilitatem colligens, quasi Jerosolymis Babyloniam venit; atque hanc in semetipso fidei fabricam, prius discordiæ studio scissam, arte charitatis intexuit.

CAP. III. — *Accepit Joseph Mariam conjugem suam; et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum, et vocavit nomen ejus Jesum (Matth. 1, 25).*

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 89.) Non cognovit eam, donec peperit filium suum primogenitum. Ita dictum debet intelligi: non quod hanc post natiuitatem Dei cognoverit, sed quod nequaquam illam contigit, etiam cum sui Conditoris matrem esse nescivit. Nam quia eam nequaquam contingere valuit, postquam redemptionis nostræ ex ejus utero celebrari mysterium agnovit, de illo profecto tempore necesse erat ut Evangelista testimonium ferret, de quo propter Joseph ignorantiam debitari potuisset. Sic namque et per Psalmistam dicitur: *Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum (Psal. cix, 1, 2).*

^a Hæc non habentur iisdem omnino verbis apud S. Greg. multa quoque alibi aut addit Alulfus, aut

Non quod a dextris Domini nequaquam Dominus sedeat, postquam inimicos illius feriens, ejus potestati subservit, sed quod in æterna cunctis beatitudine præsidet etiam priusquam rebellium suorum corda conculcet. In qua nimirum sententia constat quia subjectis hostibus sine fine et posterius regnat.

CAP. IV. — *At illi dixerunt ei: In Bethlehem Judæ (Matth. 11, 5).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 26.) Israelitæ prius Christum cognoverunt, quem in passione sua, post quasi incognitum contempserunt. Nam nascentium Christum, nullus, qui plene legem didicit, ignoravit. Unde et Herodes rex, magorum occasione perterritus, sacerdotes et principes studuit solerter inquirere, ubi Christum nascenturum esse præscirent. Cui profinus responderunt: *In Bethlehem Judæ.* Prius ergo noverant quem passionis suæ tempore dum despicerent ignorabant.

CAP. V. — *Postquam Dominus Jesus in Jordane baptizatus est a Joanne, ductus est in desertum a spiritu, ut tentaretur a diabolo (Matth. 14).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 27.) Hostis noster adhuc in hac vita nos positos, quanto magis nos sibi rebellare conspicit, tanto amplius expugnare contendit; eos enim pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit. Contra nos vero eo vehementius incitatur, quo ex corde nostro, quasi ex jure propriæ habitationis expellitur. Hoc enim in seipso Dominus sub quadam dispensatione figuravit, qui diabolum non nisi post baptismum se tentare permisit, ut signum nobis quoddam futuræ conversionis innueret, quod ejus membra, postquam ad Deum profleret, tunc acriores tentationum insidias tolerarent.

CAP. VI. — *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant (Matth. 14, 5).*

(In exposit. B. Job, lib. ii, num. 43.) Antiquus hostis Redemptorem humani generis debellatorem suum, in manduca venisse cognovit. Unde et per obsessum hominem in Evangelio dicit: *Quid nobis et tibi, Filius Dei, venisti huc ante tempus torquere nos (Matth. viii, 29)?* Qui tamen prius cum hunc passibilem cerneret, et posse mortalia perpeti humanitatis videret, omne quod de ejus suspicatus est divinitate, ei in dubium venit suæ fastu superbiæ. Nihil quippe nisi superbum sapiens, dum hunc esse humilem conspexit, Deum esse dubitavit. Unde et ad tentationum argumenta se convertit, dicens: *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Quia igitur passibilem vidit, non hunc esse Deum credens, dubitando tentavit, sed tentando conscientiam ejus penetrare, mentemque ejus tentatione turbare non potuit.

CAP. VII. — *Iterum assumpsit cum diabolus in montem excelsum valde (Matth. 14, 8).*

(In exposit. B. Job, lib. iii, num. 30.) Nequaquam sicut nos, qui puri homines sumus, irruente sæpè tentatione, concutimur, ita Redemptoris nostri animi tentationis est necessitate turbata. Hostis namque noster cum Deum incarnatum esse dubitaret, et hoc ex petitis miraculis tentando cognoscere vellet, etsi in excelsum montem eum permissus assumpsit, si daturum se ei regna mundi perhibuit, si quasi in panem vertendos lapides ostendit, mentem tamen Mediatoris Dei et hominum tentatione quassare non valuit. Sic enim dignatus est hæc exterius cuncta suscipere, ut tamen ejus mens, interiori divinitati suæ inhærens, inconcussa permaneret. Qui est quando turbatus spiritu infremuisse dicitur (Joan. xi), ipse tamen divinitus disponebat, quantum ipse humanitas turbaretur: immutabiliter omnibus præsidens, et semetipsum mutabilem in satisfactione infirmitatis ostendens. Quietus ergo in semetipso manens, disposuit quidquid pro ostendenda humanitate, quam susceperat, etiam turbulentus fecit.

detrabit; quod semel hic notare sufficiat.

CAP. VIII. — *Ecce angeli accesserunt, et ministrabant ei (Matth. iv, 11).*

(Homil. 8, in Ezech., num. 24.) Postquam Unigenitus Patris minoratus paulominus ab angelis, incarnatus apparuit, mox Deus homo per humanitatem potestate sub angelis fuit, qui et priusquam per resurrectionis exaltaretur gloriam, divinitate super angelos fuit. De ipso quippe ante passionem scriptum est: *Ecce angeli accesserunt, et ministrabant ei.* Sed tamen ut humanitatis ejus infirmitas monstraretur, rursus de eo scriptum est: *Apparuit illi angelus de caelo confortans eum (Luc. xxii, 54).* In documento ergo utriusque nature, huic et angeli ministrare, hunc et angelus confortare describitur. Unus quippe in utraque natura est, quoniam qui Deus ante secula existit, homo factus est in fine seculorum. Cui tamen ante passionem suam et angeli ministrant, et hunc angelus confortat, post passionem vero et resurrectionem ejus, huic angeli ministrare possunt, sed jam hunc confortare non possunt: quia humanitatem, quam descendendo sub angelis assumpsit, ascendendo super angelos exaltavit.

CAP. IX. — *Ambulans Jesus juxta mare Galilee, vidit Petrum et Andream mittentes rete in mare, et ait illis: Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum (Matth. iv, 18).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 54.) Infirmos prædicatores mundo Dominus exhibuit, et per eos potentes quosque devicit. Attestante quippe Paulo: *Infirma mundi prius elegit Deus, ut post confunderet fortia (I Cor. 1, 27):* Elegit quippe stulti mundi, ut confunderet sapientes: prius namque collegit inductos, et postmodum philosophos; et non per oratores docuit piscatores, sed mira potentia per piscatores subegit oratores.

CAP. X. — *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum (Matth. v, 3).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, num. 49.) Scriptura sacra plerumque pauperes humiles vocare consuevit; unde in Evangelio cum adjectione spiritus nominantur. Quos enim divitiæ visibiliter potentes ostendunt, apud semetipsos pauperes sunt, qui in suis conscientiis elati non sunt.

CAP. XI. — *Beati qui lugent (Matth. v, 5).*

(Homil. 2, in Evang., num. 8.) Revocemus, fratres, ante oculos peccata quæ fecimus; consideremus quam terribilis judex adveniat hæc puniturus. Mentem formemus ad lamenta, vita nostra ad tempus amarescat in poenitentia, ne amaritudinem æternam sentiat in vindicta. Per fletus quippe ad æterna gaudia ducimur, Veritate pollicente, quæ ait: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Ad fletum vero per gaudia venit, hoc eadem Veritate attestante, quæ ait: *Væ vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis et flebitis (Luc. vi, 25).* Si ergo retributionis gaudium quærimus in perversione, poenitentia amaritudinem in via teueamus.

CAP. XII. — *Vos estis sal terræ (Matth. v, 13).*

(Homil. 17, in Evang., num. 10, 13, 14.) Considerandum nobis est, fratres charissimi, quod quia una eademque exhortationis voce non sufficit simul cunctos admonere, studeat quisque singulos, in quantum valet, instruere, privatis locutionibus edificare. Debemus namque pensare quod a Domino sanctis dicitur apostolis et per apostolos nobis: *Vos estis sal terræ.* Si igitur sal sumus, condire mentes fidelium debemus. Vos igitur qui pastores estis, pensate quia animalia Dei pascitis; de quibus profecto animalibus Deo per Psalmistam dicitur: *Animalia tua habitabunt in ea (Psal. lxxvii, 41).* Et sæpe videmus quod petra salis brutis animalibus anteponitur, ut ex eadem salis petra lambere debeant, et meliorari. Quasi ergo inter bruta animalia petra salis debet esse sacerdos in populis. Curare namque sacerdotem necesse est quæ singulis dicat, unumquemque qualiter

admoneat, ut quisquis sacerdoti jungitur, quasi ex salis tactu, æternæ vitæ sapore condidatur. Sal etenim non sumus, si corda audientium non condimus. Quod condimentum ille proximo veraciter impendit, qui prædicationis verbum non subtrahit. Sed tunc alius vere recta prædicamus, si dicta rebus et exemplis ostendimus. Nullum autem puto, fratres charissimi, ab aliis majus præjudicium, quam a sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit; quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus, nulla animarum lucra quærimus, ad nostra quotidie studia vacamus. Et quia eo ipso quo cæteris prælati sumus, ad agenda quælibet majorem licentiam habemus, susceptæ benedictionis ministerium vertimus ad ambitionis argumentum. Dei causas relinquimus, ad terrena negotia vacamus: locum sanctitatis accipimus, et terrenis actibus implicamur. Impletum est in nobis quod Jeremias, considerans mortem nostram et deplorans, dicit: *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus. Dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum (Thren. iv, 1).* Aurum quippe obscuratum est, quia sacerdotum vita quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas ostenditur reproba. Color optimus est mutatus, quia sanctitatis habitus per terrena, et abjecta opera ad ignominiam desperationis venit. Lapidis vero sanctuarii intrinsecus habebantur, nec sumebantur in summi sacerdotis corpore, nisi cum sancta sanctorum ingrediens in secreto sui Conditoris apparebat. Nos ergo, fratres charissimi, nos sumus lapides sanctuarii, qui apparere semper debemus in secreto Dei, quos nunquam necesse est foris conspici, id est nunquam in extraneis actibus videri. Sed dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum, quia hi qui per vitam et orationem intus semper esse debuerant, per vitam reprobam foris vacant. Ecce jam pene nulla est sæculi actio, quam non sacerdotes administrent. Dum

ergo in sancto habitu constituti, exteriora sunt quæ exhibent, quasi sanctuarii lapides foris jacent. Quia enim græca voce platea a latitudine vocatur, sanctuarii lapides in plateis jacent, cum religiosi quique lata mundi itinera sectantur. Nec solum in plateis, sed et in capite platearum dispersi sunt, quia et per desiderium hujus mundi opera peragunt, et tamen de religioso habitu culmen honoris quærunt. In capite ergo platearum dispersi sunt, quia et jacent per ministerium operis, et honorari volunt de imagine sanctitatis. Impletum est etiam in nobis, quod scriptum est: *Et erit sicut populus, sic sacerdos (Osee ix, 9).* Sacerdos enim non distat a populo, quando actionem vulgi nullo vitæ suæ transcendit merito, cui et exhortationis sale, et exemplo actionis bonæ, ad vitam æternam doctor et dux debet existere. Quid autem animas hominum, nisi cibum Domini dixerimus, quæ ad hoc sunt conditæ, ut in ejus corpore trajiciantur, id est ut in æternæ augmentum Ecclesie tendant. Sed hujus cibi condimentum nos esse debemus; sicut enim diximus, fassis prædicatoribus dicitur: *Vos estis sal terræ.* Si igitur cibus Dei est populus, condimentum cibi sacerdotes esse debuerunt. Sed quia dum nos ab orationis et eruditionis sanctæ usu cessamus, sal infatuatum est; condire non valet cibum Dei, et idcirco ab auctore non sumitur, quia exigente fatuitate nostra, minime conditur. Pensemus ergo qui unquam per linguam nostram conversi, qui de perverso suo opere nostra increpatione correcti, poenitentiam egerunt: quis luxuriam ex nostra eruditione deseruit? quis avaritiam? quis superbiam declinavit? Sic quippe debemus agere curam nostri, ut non negligamus curam proximi, ut quisquis ad nos jungitur, ex linguæ nostræ sale condidatur. Iste itaque qui jam sanctus, admonetur ut crescat. Ille vero qui adhuc iniquus est, admonetur ut se corrigat: quatenus quisquis se ad sacerdotem junxerit, sale sermonis illius conditus redeat.

CAP. XIII. — *Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est (Matth. v, 16).*

(In exposit. B. Job, lib. VIII, num. 83.) Occultanda sunt bona, quæ agimus, ne hæc in hujus vite itinere incaute portantes, latrocinantium spirituum incurisione perdamus. Et tamen Veritas dicit: *Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.* Sed aliud est profecto cum in ostensione operis gloria quaeritur largitoris, aliud cum laus privata concupiscitur de dono largientis; ubi et rursus in Evangelio hæc eadem Veritas dicit: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis (Matth. vi, 1).* Opus ergo nostrum cum hominibus ostenditur, in cordis prius examine pensandum est, per ejusdem ostensionis studium quid quaeratur. Si enim dantis gloriam quaerimus, etiam publicata nostra opera in conspectu illius occulta servamus. Si vero per hæc nostram laudem concupiscimus, foras ab ejus conspectu jam susa sunt, etiamsi a multis ignorentur. Sed valde perfectorum est, sic ostenso opere, auctoris gloriam quaerere, ut de illata laude, privata nesciant exultatione gaudere. Tunc namque solum innoxie hominibus laudabile opus ostenditur, cum per despectum mentis veraciter laus impensa calcatur: quam quia infirmi quique perfecte contemnendo non superant, restat necesse est ut bonum, quod operantur, abscondant.

CAP. XIV. — *Nolite putare, quoniam veni solvere Legem, sed adimplere (Matth. v, 17).*

(Hom. 16, in Ezech., num. 9.) Testamentum Vetus operum crimina conspexit, dari decimas præcepit; sed Testamentum Novum cogitationes pravas coercuit, derelinquit omnia, et pro Deo vitam corporis jussit cum præsentis sæculo despici. Minora quippe præcepta Israelitico populo per Legem data sunt (Exod. xix); unde et eidem populo Moyses in campo locutus est. Altiora Dominus sanctis apostolis dedit; unde et eosdem de vite mandatis in monte docuit. Dum vero Redemptor noster per Evangelium dicit: *Nolite putare, quoniam veni solvere Legem, aut prophetas, non veni solvere, sed adimplere: adimplere venerat Legem, qui Legis justitiæ gratiam addidit, ut quod illa jubebat in minimis, ipse perlici adjuvaret in summis; et quod illa coercerat ab opere, ipse rescicaret a corde.*

CAP. XV. — *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum (Matth. v, 19).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 13; hom. 12, in Evang. sub init.) De doctoribus male viventibus Dominus dicit: *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum.* Mandatum solvit et docet, quando hoc quisque voce prædicat, quod vivendo non implet. Sed ad regnum æternæ beatitudinis pervenire non valet, qui non vult opere implere quod docet. Quomodo ergo in eo minimus vocatur, quia ad hoc nullo modo intrare permittitur? Regnum itaque caelorum præsentem Ecclesiam appellat, de qua scriptum est: *Et colligent de regno ejus omnia scandala (Matth. xiii, 41).* In superno enim regno scandala, quæ ex eo colligi debuerant, non habentur. Qui ergo mandatum solvit opere, et sic docet voce, in illo regno caelorum erit minimus, in isto nec minimus; in sancta vero Ecclesia doctor qui mandatum solverit minimus vocatur, quia cujus vita despicitur restat ut et prædicatio contemnatur.

CAP. XVI. — *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio (Matth. v, 22).*

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 9.) Sic Dominus uniuscujusque actiones iudicabit, ut ne minutissimæ quidem cogitationes ejus iudicio, ac verba tenuissima, quæ apud nos usu viluerunt, indiscussa remaneant. Hinc etenim Dominus dicit: *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui dixerit fratri suo,*

racha, reus erit concilio: qui dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. Racha quippe in Hebræo eloquio vox interjectionis est quæ quidem animum irascentis ostendit, nec tamen plenum verbum iracundiæ exprimit. Prius ergo ira reprehenditur sine voce, postmodum vero ira cum voce, sed necdum pleno verbo formata. Ad extremum vero cum dicitur, *fatue*, ira redarguitur quæ cum excessu vocis expletur, etiam perfectione sermonis. Et notaudum quod in ira perhibet reum esse iudicio: in voce iræ, quod est *racha*, reum concilio: in verbo vocis, quod est *fatue*, reum gehennæ. Per gradus enim culpæ crevit ordo sententiæ, quia in iudicio adhuc causa discutitur, in concilio autem jam causæ sententia delinitur, in gehenna vero ignis ea quæ de concilio egreditur, sententia expletur. Quia ergo humanos actus subtili Dominus examinatione dijudicat; ira sine voce, iudicio; ira in voce, concilio: ita vero in voce et sermone gehennæ ignibus mancipatur.

CAP. XVII. — *Item unde supra.*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 17.) Sciendum est autem quoniam sæpe qui sunt in potestate ad subjectorum contumelias passim erumpunt, et hoc quod invigilantes regimini serviunt, per linguæ procacitatem perdunt, minori scilicet formidine iudicis verba pensantes, quia qui sine causa fratri, *Fatue*, dixerit, gehennæ se ignibus addicit.

CAP. XVIII. — *Si offers munus tuum ad altare, etc. (Matth. v, 23).*

(Dialog. lib. iv, cap. 60, in pr.) Sciendum est quia ille recte veniam a Domino postulat, qui prius hoc quod in ipsum delinquitur relaxat. Munus enim non accipitur, nisi ante discordia ab animo repellatur, dicente Veritate: *Si offers munus tuum ad altare, et recordatus fueris quod habet aliquid adversum te frater tuus, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo; et tunc veniens offeres munus tuum.* Qua in re pensandum est, cum omnis culpa munere solvatur, quam gravis sit culpa discordiæ, pro qua nec munus accipitur. Debemus itaque ad proximum, quamvis longe positum longeque disjunctum, mente ire, eique animum subdere, humilitate illum ac benevolentia placare, ut scilicet Conditor noster, dum tale placitum nostræ mentis aspexerit, a peccato nos solvat, qui munus pro culpa sumit. Veritatis enim voce attestante (Matth. xviii) didicimus: quia servus, quia decem millia talenta debebat, cum poenitentiam ageret, absolutionem de debito accepit a domino; sed conservo suo centum sibi denarios debenti, cum non dimisit debitum, et hoc est iussus exigi quod ei fuerat jam dimissum. Ex quibus videlicet dictis constat quia si hoc quod in nos delinquitur ex corde non dimitimus, etiam rursus exigitur quod nobis jam per poenitentiam dimissum fuisse gaudebamus.

CAP. XIX. — *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo (Matth. v, 28).*

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 18.) Aliquando a reatu adulterii nequaquam discrepat culpa fornicationis, cum Veritas dicat: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Quia Græco verbo *mœchatus* adulter dicitur, cum non aliena conjux, sed mulier videri prohibetur, aperte Veritas ostendit quia etiam solo visu cum turpiter vel innupta concupiscitur, adulterium perpetratur. Quod tamen plerumque ex loco vel ordine concupiscentis discernitur, quia scilicet sic hunc in sacro ordine studiosa concupiscentia, sicut illum adulterii inquinat culpa. In personis tamen non dissimilibus, idem luxuriæ distinguitur reatus, in quibus fornicationis culpa quia ab adulterii reatu discernitur, prædicatoris egregii lingua testatur, quæ inter cætera asserit, dicens: *Neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri regnum Dei possidebunt*

(*1 Cor.* vi, 3). Quod enim disponitur reatu sententiæ subdidit, quam velle a se dissident ostendit.

CAP. XX. — *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te (Matth. v, 29).*

(In exposit. B. Job, lib. vi, num. 57.) Nonnulli hominum ita otiose mentis sunt, ut si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant; et nonnulli ita inquieti sunt, ut si vacationem laboris habuerint, gravius laborent, quia tanto deterioris cordis tumultus tolerant, quanto eis licentius ad cogitationes vacat. Unde necesse est ut nec quieti mens ad exercitationem se immoderati laboris dilatat, nec inquieti ad studium contemplationis angustet. Sæpe enim qui contemplari Deum quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt; et sæpe qui occupati bene humanis usibus viverent, gladio suæ quietis extincti sunt. Hinc namque est quod nonnulli inquieti spiritus, dum plus exquirunt contemplando quam capiunt, usque ad perversa dogmata erumpunt, et dum veritatis discipuli esse humiliter negligunt, magistri erroris fiunt. Hinc per semetipsum Veritas dicit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te. Bonum tibi est cum uno in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Dux quippe vitæ, activa videlicet et contemplativa, cum servatur in mente, quasi duo oculi habentur in facie. Dexter enim oculus contemplativa vita est, sinister activa. Sed sunt nonnulli, ut diximus, qui discrete intueri summam et spiritualia nequaquam possunt, et tamen alta contemplationis assumunt, atque idcirco in perditione loseam intellectus pravi errore dilabuntur. Hos itaque contemplativa vita, ultra vires assumptæ, cogit a veritate cadere quos in statu suæ rectitudinis humiliter poterat activa sola custodire; quibus recte hoc quod præfati sumus Veritas dicit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te.* Ac si aperte diceret: Cum ad contemplativam vitam idonea discretionem non sufficit, solam securus activam tene. Cum et in hoc quod pro magno eligis delicias, eo contentus esto quod pro minimo attendis; ut, si per contemplativam vitam a veritatis cognitione compelleris cadere, regnum celorum per solam activam valeas saltem læscus intrare.

CAP. XXI. — *Si quis vult tecum in judicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium (Matth. v, 40).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 21.) Divina voce præcipitur: *Si quis tulerit tibi tunicam, et voluerit tecum in judicio contendere, dimitte illi et pallium.* Et rursum: *Si quis quod tuum est tulerit, ne repetas.* Hypocritæ tamen præfati assumpto sancto conversationis habitu, filiorum custodiam deserunt, et temporalia quæque defendere etiam jurgiis querunt. Exemplo suo discipulorum corda perdere non trepidant, et quasi per negligentiam amittere patrimonia terrena formidant; animarum tamquam æquanimiter tolerant, jaeturam rerum temporalium repellere etiam cum spiritus commotione festinant. Nam quanto magis terrena diligunt, tanto privari eis vehementius peffimescunt. Quia enim mente in hoc mundo aliquid possidemus, non docemur nisi cum amittimus: sine dolore namque amittitur, quod sine amore possidetur. Quæ vero ardentem diligimus habita, graviter suspiramus ablata. Quis autem nesciat quia nostris usibus res terrenas Dominus condidit, suis vero animas hominum creavit? Plus ergo Deo se amare vincitur qui neglectis his quæ ejus sunt propria tuer. Perdere namque hypocritæ ea quæ Dei sunt, id est animas hominum, non timent, et ea quæ sua sunt amittere, videlicet res cum mundo transeuntes, quasi districto judicii positori rationes timent; ac si placatum inveniant cui, desideratis rebus, id est rationalibus perditis, insensibilia et non quæsitâ conservant.

CAP. XXII. — *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis (Matth. vi, 1).*

(Reg. pastor. part. iii, cap. 35.) Quisquis laudis

conspicientiam jam sufficit calcare, adificationem fraudem perpetrat, si bona quæ agit occultat; et quasi jactato semine radices subtrahit, qui opus quod imitandum est non ostendit. Hinc namque Veritas dicit: *Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est (Matth. v, 16).* Ubi illa quoque sententia promittit, quæ longe aliud præcepisse videtur, dicens: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Quid est ergo quod opus nostrum ita faciendum est non videatur, et tamen ut debeat videri præcipitur, nisi quod ea quæ agimus et occultanda sunt ne ipsi laudemur, et tamen ostendenda sunt ut laudem cælestis Patris augeamus? Nam eum justitiam nostram coram hominibus facere Dominus prohiberet, illico adjunxit: *Ut videamini ab eis.* Et cum rursus videnda ab hominibus bona opera nostra præciperet, protinus subdidit: *Ut glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.* Qualiter igitur essent videnda, et qualiter non videnda, ex sententiarum fine monstravit; quatenus operantis mens opus suum, et propter se videri non quereret, et tamen hoc propter cælestis Patris gloriam non celaret. Unde fit plerumque ut bonum opus et in occulto sit, cum sit publice; et rursus in publico, cum agitur occulte. Qui enim in publico bono opere non suam, sed superni Patris gloriam querit, quod fecit abscondit, quia illum solum testem habuit, cui placere curavit; et qui in secreto suo bono opere deprehendi ac laudari concupiscit, licet nullus fortasse viderit quod exhibuit, tamen hoc coram hominibus fecit, quia tot testes in bono opere secum duxit, quot humanas laudes in corde requisivit.

CAP. XXIII. — *Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua (Matth. vi, 3).*

(Reg. past. part. ii, cap. 20 et 35.) De expense munere ne transitoria laus ab aliquo queratur, et a Domino præcipitur: *Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Id est, dispensationi piæ nequaquam se gloria vitæ præsentis admisceat, sed opus rectitudinis appetitionem ignoret favoris. Valde namque bonum suum dijudicat, qui ad ejus mercedem sufficere favores humanos patat. Cum enim pro recto opere laus transitoria queritur, æterna retributione res digna vili pretio vendatur; de quo videli et pretio Veritas dicit: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.*

CAP. XXIV. — *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam (Matth. vi, 2).*

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 69.) In cunctis operibus suis hypocrita querit honoris reverentiam, laudis gloriam, a melioribus metui, sanctus ab omnibus vocari. Sed cum transitoris favoribus inhiat, perdit percipiendum quod laborat, Veritate attestante, quæ ait: *Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam.* Sed hæc merces teneri diu non potest, quia pro ostensis operibus honor tribuitur, sed vita ad terminum urgetur; laudes resonant, sed ad finem cum laudibus tempora festinant. Nequaquam quippe mentis ejus intentio in illa gloria figitur quæ sine fine possidetur.

CAP. XXV. — *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum (Matth. vi, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 43.) Intus in desiderio cordis est secretus clamor orationis, qui ad humanas aures non pervenit, et tamen auditum replet Conditoris. Hinc est quod Anna ad templum pergens, ore quidem tacuit, et tamen tot sui desiderii voces emisit (*1 Reg. i*). Hinc in Evangelio Dominus dicit: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum; et clauso ostio, ora Patrem tuum: et Pater tuus, qui videt te in abscondito, reddet tibi.* Clauso quippe ostio, petit in cubiculo, qui tacente ore in conspectum supernæ pietatis fundit affectum mentis. Et vox auditur in abscondito, cum per sancta desideria silenter clamatur. Unde recte per Psalmistam quoque dicitur: *Desiderium pauperum exaudivit Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua (Psal. ix, 17).*

CAP. XXVI. — *Audistis quia dictum est : Diliges proximum tuum, et oderis inimicum tuum. Ego autem dico vobis : diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderant vos (Matth. v, 43).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 7.) In Novo Testamento nonnulla facta prohibentur, et magna culpæ esse deputantur, quæ sub Veteri Testamento quondam tenere veritatis imaginem videbantur, et minoris culpæ forsitan esse poterant atque putabantur; in quo Testamento per taurorum hircorumque victimas sacrificium non fuit ipsa veritas, sed umbra veritatis. Nam in Testamento Novo, præceptis altioribus, manifestata per carnem veritate proficimus, justumque est ut facta quædam, quæ in illo populo umbræ veritatis deservierant, deseramus. Si quis vero per Testamentum Vetus aliquam culpam, sicut est mendacium, vult tueri, quia minus illic quibusdam fortasse nocuerit, dicat necesse est rerum alienarum raptum, dicat retributionem injuriæ, quæ infirmis illic concessa sunt, nocere sibi non posse. Quæ omnia cunctis liquet quanto animadversione Veritas insequitur, quæ nobis jam suæ significationis umbra postposita, in vera carne declaratur.

CAP. XXVII. — *Item unde supra.*

(Homil. 38, in Evang., n. 4; hom. 35, num. 4, 5, 7.) Patres quippe Testamenti Veteris ex permissione Legis acceperant, quatenus adversarios suos odii retributione percuterent, sicut in lege scriptum est : *Diliges amicum tuum, et odio habebis inimicum tuum (Levit. xix, 18)*. Accepta quippe tunc justis licentia fuerat, ut Dei suosque adversarios quanta possent virtute comprimerent, eosque jure gladii ferirent. Quod in Novo procul dubio Testamento conspescitur, cum per semetipsam prædicat Veritas, dicens : *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos; et ad patienter te eranda quæ ab eis inferuntur mala discipulos suos alibi cohortatur, dicens : In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. xxi, 19)*. Idcirco possessio animæ in virtute ponitur patientiæ, quia radix omnium custosque virtutum patientia est. Per patientiam vero possidemus animas nostras, quia dum nobisipsis dominari discimus, hoc ipsum incipimus possidere quod sumus. Patientia vero est aliena mala æquanimitè perpeti, contra eum quoque qui mala irrogat nullo dolore morderi. Nam qui sic mala proximi portat, ut tamen tacitus doleat, et tempus dignæ retributionis querat, patientiam non exhibet, sed ostendit : scriptum quippe est : *Charitas patientis est, benigna est (I Cor. xiii, 4)*. Patientis namque est, ut aliena mala toleret; benigna vero est, ut ipsos etiam quos portat amet. Hinc namque per semetipsam Veritas dicit : *Diligite inimicos vestros, benefacite iis qui vos oderunt : orate pro persequentibus et calumniantibus vos*. Virtus itaque est coram hominibus adversarios tolerare, sed virtus coram Deo diligere, quoniam Deus hoc solum sacrificium accipit quod ante ejus oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Sciendum vero quod illeo plerumque patientes esse videmur quia retribuere mala non possumus. Sed qui malum illeico non retribuit, quia nequaquam valet, procul dubio patients non est, quoniam patientia non in ostensione inquiritur, sed in corde. Sciendum præterea est quod plerumque patientibus solet evenire, ut eo quidem tempore quo adversa patiuntur, vel contumelias audiunt, nullo pulsantur vel dolore, et sic patientiam exhibeant, ut custodire etiam cordis curent innocentiam. Sed cum post paululum hæc ipsa quæ pertulerint ad memoriam revocantur, igne vehementissimi doloris instigantur, argumenta ultionis exquirunt, et mansuetudinem quam tolerantés habuerunt in retractione sua semetipsos dijudicantes perdunt. Callidus namque adversarius quietis jam tempore ad victoris animum redit, et vel damna rerum, vel injuriarum jacula ad memoriam reducit; cunctaque quæ sibi sunt illata vehementer exaggerans, intolerabilia fuisse ostendit. Quiescentis igitur animum tanto furore conturbat, ut

plerumque vir patients illi se æquanimitè tolerasse, etiam post victoriam, captivus erubescat, sequè non reddidisse contumeliam doleat, et deteriora rependere, si præbeatur occasio, querat. Quibus ergo isti sunt similes, nisi his qui per fortitudinem in campo sunt victores, sed per negligentiam postmodum intra urbis elanstra capiuntur? Quibus isti sunt similes, nisi his quos irruens gravis langor a vita non subtrahit, sed leviter veniens recidiva febris occidit? Ille ergo veraciter patientiam servat qui et ad tempus aliena mala sine dolore tolerat, et hæc eadem retractans, pertulisse talia se exsultat, ne patientiæ bonum quod in perturbationibus custodit, quietis tempore pereat.

CAP. XXVIII. — *Orate pro persequentibus et calumniantibus vos (Matth. iii, 44).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 38; lib. iv Dial., cap. 44.) Libentius sacrificium orationis accipitur, cum in conspectu misericordis judicis proximi dilectione conditur. Quod tunc veraciter quisque cumulat, si hoc etiam pro adversariis impendat. Hinc est quod magistra Veritas dicit : *Orate pro persequentibus et calumniantibus vos*. Hinc rursus ait : *Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis adversus aliquem, ut et Pater vestri, qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra*. Plus itaque pro se valere preces suas efficit, qui et has aliis impendit. Orant igitur sancti pro inimicis suis eo tempore quo possunt ad fructuosam poenitentiam eorum corda convertere, et ipsa conversione salvare. Quid enim aliud pro inimicis orandum est nisi hoc, quod ait Apostolus : *Ut det illis Dominus poenitentiam ad cognoscendam veritatem, et respiciant a diaboli laqueis, a quo capti tenentur ad ipsius voluntatem (II Tim. ii, 25, 26)*? Sed factio iudicio, cum eos in inferno ardere viderit, tunc pro eis non orabunt, quia jam nullatenus ad opera justitiæ ab iniquitate commutari poterunt. Eadem itaque causa est cur non oretur tunc pro hominibus æterno igne damnatis, quæ nunc etiam causa est ut non oretur pro diabolo angelisque ejus æterno supplicio deputatis; vel quæ nunc etiam causa est ut non orent sancti homines pro hominibus infidelibus impiisque defunctis, scilicet quia de eis utique quos æterno deputatos supplicio iam noverunt, ante illum justi iudicis conspectum orationis suæ meritum cassari refugiunt. Quod si nunc quoque viventes justis mortuis et damnatis injustis minime compatiantur, quando ad hoc aliquid judicabile de sua carne sese perpeti etiam ipsi noverunt, quanto districtius tunc iniquorum tormenta respiciunt, quando ab omni vitio corruptionis exuti, ipse jam justitiæ intimus et arctius inhærebunt? Sic quippe mentes eorum per hoc quod justissimo iudici inhærent, vis districtiōnis absorbet, ut omnino eis non liceat quidquid ab illis internæ regulæ subtilitate discordat.

CAP. XXIX. — *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes (Matth. vi, 64).*

(Homil. 32, in Evang., n. 3.) Hypocritæ mira abstinentia plerumque se affligunt, jejunis eorum ora pallescunt, corpus debilitate quatitur, pectus interumpentibus suspiriis urgetur, sicque morti per abstinentiam appropriant, ut pene quotidie morientes vivant. Sed ad hæc humanos oculos querunt, admirationis gloriam expetunt. Abstinentiam hæcque carnis e vicino nonnunquam vana gloria obsidet et comitatur quia dum tenuitas in corpore, dum pallor in vultu respicitur, virtus patefacta laudatur, et tanto celerius se foris fundit, quanto ad humanos oculos per ostensum pallorem exit. Et plerumque fit ut hoc quod agi causa Dei creditur pro solis humanis favoribus agatur. Quod bene Simon ille significat, qui inventus in itinere, crucem dominicam in angaria portat (Matth. xxvii); aliena quippe onera in angaria portantur, quando per vanitatis studium aliquid geritur. Qui ergo per Simonem designantur, nisi abstinentes et arrogantes, qui per abstinentiam quidem

carnem afficiunt, sed abstinentiæ fructum interiorum non requirunt? Crucem ergo Domini in angaria Simon portat, qui cum ad opus bonum ex bona voluntate non ducitur, rem justæ sine fructu peccator operatur. Unde et idem Simon crucem portat, sed non moritur, quoniam abstinentes et arrogantes per abstinentiæ quidem corpus afficiunt, sed per desiderium vanæ gloriæ mundo vivunt: ab ore proximorum admirationis sermo queritur, quia tanto labore nihil aliud nisi æstimatio humana cogitatur.

CAP. XXX. — *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces (Matth. vii. 15).*

(Homil. 17, in Evang., n. 4.) Multi cum regiminis curam suscipiunt, ad lacerandos subditos inardescunt, terrorem potestatis exhibent; et quibus prodesse debuerant, nocent: et quia charitatis viscera non habent, domini videri appetunt, patres se esse minime recognoscunt, humilitatis locum in elationem dominationis immutant; et si quando extrinsecus blandiuntur, intrinsecus sæviunt: de quibus Veritas dicit: *Veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Qui vero locum regiminis suscipit, mala inferre non debet, sed tolerare: ut ex ipsa sua mansuetudine iram sævientium mitiget, et peccatorum vulnera in aliis ipse afflictionibus vulneratur sanet. Quem et si quando zelus rectitudinis exigit, ut erga subditos sæviat, furor ipse de amore fit, non de crudelitate, quatenus et jura disciplinæ foris exhibeat, et intus paterna charitate diligat quos foris quasi insequendo castigat.

CAP. XXXI. — *A fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vii. 20).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 15.) Cum unum eundemque bonorum et malorum habitum cernimus, cum ipsam in electis et reprobis speciem professionis videmus, unde nostræ intelligentiæ suppetat ut electos a reprobis, veros a falsis comprehendendo discernat? Quod tamen citius agnoscimus si intempera in memoria præceptoris nostri verba pensamus, qui ait: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Neque enim sunt pensanda quæ ostendunt in imagine, sed quæ servant in actione.

CAP. XXXII. — *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum (Matth. vii. 21).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 12.) Antiquus hostis post Mediatoris et nostri Redemptoris adventum, multos qui baptismatis sacramento sunt signati, et sub Christianitatis nomine positi, quia recte vivere negligunt, post cognitionem Redemptoris suscipit, post lavacri undam polluit, post sacramenta cælestia ad inferni profundum rapit. Fidem enim tenent, sed vitam fidei non tenent, quia aut aperte illicita faciunt, aut ex perverso corde quæ agunt prava sunt, etiamsi sancta videantur. Quia enim nonnulli confitendo fideles sunt, non vivendo hinc est quod voce Veritatis dicitur: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum (Luc. xiv. 6).* Hinc rursum ait: *Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico?* Hinc Paulus ait: *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant (Tit. 1, 16).* Hinc Joannes dicit: *Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est (I Joan. 2, 4).* Hinc est quod de ipsa prima sua Dominus plebe conqueritur, dicens: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me (Marc. vii. 6).* Hinc Psalmista ait: *Dilexerunt enim in ore suo, et lingua sua mentiti sunt ei (Psal. lxxvii, 36).* Antiquus itaque adversarius toto nunc admissus in illorum mortem se erigit quos contra se regnatos tabescit; et quisque Christianus ejus servituti toties se subjicit, quoties ad iniquitatem decurrit et defluit. Si igitur ambulandi cautela negligitur, incassum credendo rectum iter tenetur, quoniam via quidem fidei ad cœ-

lestem patriam proficit, sed offedentes et recte vivere negligentes minime perducit.

CAP. XXXIII. — *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra (Matth. vi. 10).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 65.) Aliquando per cælos hi qui in cælestibus sunt conditi angelici spiritus possunt designari. Unde et in Oratione nostra dicere voce Veritatis instruimur: *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra.* Ut nimirum voluntas Dei sicut a superiore creatura agitur, ita in omnibus etiam ab humana infirmitate servetur.

CAP. XXXIV. — *Item unde supra.*

(In exposit. B. Job, lib. xv, num. 37.) Possunt etiam in hac oratione per cœlum justæ et per terram peccatores accipi, ut videlicet voluntas nostri Conditoris, sicut in omnibus justis perficitur, ita et in omnibus quoque peccatoribus impleatur.

B CAP. XXXV. — *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie (Matth. vi. 11).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 13.) Ecce panem nostrum dicimus, et tamen ut detur oramus. Noster quippe fit cum accipitur; qui tamen Dei est, quia ab illo dat. Et Dei est ergo ex munere, et noster fit veraciter per acceptionem.

CAP. XXXVI. *Demitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. vi. 12).*

(Homil. 27, in Evang., n. 9.) Inimicus noster in nos deliquit graviter, damna intulit, juveniles læsit, amantes persecutus est. Retinenda hæc essent, si remittenda nobis delicta non essent. Advocatus enim noster precem nobis in causa nostra composuit, et ipse ejusdem causæ judex est, qui advocatus. Præci vero quam composuit conditionem inseruit, dicens: *Demitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Quia ergo ipse ju-lex venit qui advocatus exstitit, ipse precem exaudit qui fecit. Aut igitur non facientes dicimus: *Demitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris:* et nosmetipsos hoc dicendo amplius ligamus, aut fortasse hanc conditionem in oratione intermittimus, et advocatus noster precem quam composuit non recognoscit, atque apud se protinus dicit: *Scio quid monui, non est ipsa oratio quam feci.* Quid ergo nobis agendum est, nisi ut veræ charitatis affectum impendamus fratribus, nulla in corde malitia reuaneat? Momentote quod monemur: *Demittite, et dimittetur vobis (Luc. vi. 37).* Ecce et debetur nobis, et debemus. Dimittamus ergo quod debetur nobis, ut dimittatur quod debetur a nobis.

CAP. XXXVII. — *Ne nos inducas in tentationem (Matth. vi. 13).*

(In exposit. B. Job, lib. xiii, 6.) Deus in tentationem inducere nos dicitur, cum nos ab adversario induci patitur. Unde Patrem postulamus in oratione dicentes: *Ne nos inducas in tentationem.* Neque enim in tentationem Dominus inducit, qui semper a tentatione subditos misericorditer protegit. Sed tamen in tentationem quasi ejus inducere est a tentationis nos illecebra non munire. Et tunc nos in tentationis laqueum non inducit cum tentari ultra quam nos possumus non permittit.

CAP. XXXVIII. — *Si enim remiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cælestis delicta vestra. Si autem non remiseritis hominibus, nec Pater vester remittet peccata vestra (Matth. vi. 15).*

(In exposit. B. Job, lib. x, num. 30.) Gravi mens nostra orationis suæ tempore confusione deprimitur, si hanc aut sua adhuc operatio inquinat, aut alienæ malitiæ servatus in corde dolor accusat. Quid autem hac doloris macula reperiri deterius potest, quæ in

consperta iudicis charitatem non inquinat, sed ne-
cat? Vitam quippe animæ quælibet culpa polluit,
servatus vero contra proximum dolor occidit. Menti
namque ut gladius figitur, et mucrone illius ipsa vi-
scerum occulta perforantur. Qui scilicet a transfixo
corde si prius non educitur, nihil in orationis preci-
bus divinæ opis obtinetur, quia vulneratis membris
imponi salutis medicamina nequeunt, nisi ferrum a
vulnere ante subtrahatur. Hinc est enim quod per se-
metsam Veritas dicit: *Nisi remiseritis hominibus
peccata eorum, nec Pater vester qui in cælis est, re-
mittet vobis peccata vestra (Ibid.)*. Hinc admonet, di-
cens: *Cum stabiitis ad orandum, dimittite si quid ha-
betis adversus aliquem, ut et Pater vester, qui in cælis
est, dimittat vobis peccata vestra (Marc. xi, 25)*. Hinc
rursum ait: *Date, et dabitur vobis: dimittite, et dimit-
tetur vobis (Luc. vi, 38)*. Hinc constitutioni postula-
tionis conditionem posuit pietatis, dicens: *Dimittite
nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus
nostris*. Ut profecto bonum quod a Deo compuncti
petimus, hoc primum cum proximo conversi facia-
mus. Tunc ergo vere sine macula et confusione faci-
ciem ad Deum in oratione levamus, cum nec nos
prohibita mala committimus, nec ea quæ in nos com-
missa sunt, ex proprio zelo retinemus.

CAP. XXXIX. — *Quærite primum regnum Dei, et hæc
omnia adjicientur vobis (Matth. vi, 33)*.

(In exposit. B. Job, lib. xv, num. 53.) Cum Deus
in oratione non quæritur, citius animus in oratione
lassatur, quia cum illa quisque postulat quæ fortasse
juxta occultum iudicium Deus tribuere recusat, ipse
quoque venit in fastidium qui non vult dare quod
amatur; sed se magis Dominus quam ea quæ condi-
dit vult amari, æterna potius quam terrena postulari,
sicut scriptum est: *Quærite primum regnum Dei, et
hæc omnia adjicientur vobis*. Qui enim non ait, dabun-
tur, sed adjicientur vobis, profecto indicat aliud esse
quod principaliter datur, aliud quod superadditur.
Quia enim nobis in intentione æternitas, in usu vero
temporalitas esse debet, et illud datur, et hoc nimi-
rum ex abundantia superadditur. Et tamen sæpe ho-
mines dum bona temporalia postulant, æterna vero
præmia non requirunt, petunt quod adjicitur, et illud
non desiderant ubi adjiciatur; nec lucrum suæ peti-
tionis esse deputant, si hic sint temporaliter paupe-
res, et illic si beatitudine divites in æternum vivant.

CAP. XL. — *Domine, Domine, nonne in nomine tuo
prophetavimus, et in nomine tuo demonia ejecimus,
et in nomine tuo virtutes multas fecimus (Matth. vii,
22)?*

(Homil. 17, in Ezech. num. ult.; in exposit. B.
Job, lib. viii, num. 66.) Plerumque sanctos viros as-
picimus mira agere, virtutes multas facere, leprosos
mundare, demonia ejicere, ægritudines corporum
fugare, prophetiæ spiritu ventura prædicere; sed
hæc aliquando dantur et reprobis. Unum vero signum
est electionis, soliditas charitatis, sicut scriptum est:
*In hoc scietur, quia mei discipuli estis, si dilectionem
habueritis adinvicem (Joan. xiii, 35)*. Hæc autem mi-
racula cum electi faciunt, longe dissimiliter a repro-
bis fiunt. Quia quod electi ex charitate, hoc reprobi
student per elationem agere; et per dona quæ a Do-
mino percipiunt, non ejus gloriam, sed proprios
favores quærent, talesque se esse credunt quales se
prædicari foris audiunt. Unde fit plerumque ut ad
supernum quoque iudicem cum fiducia veniant, quia
tales se apud æternum iudicem credunt, quales ab
hominibus foris habebantur. Sed cum in terrore di-
stricti examinis omnis antealectæ fiducia sanctitatis ce-
derit, et cum alieni oris testimonio sibi desse co-
gnoverint, ad sua se opera enumeranda convertent
in iudicio, dicentes: *Domine, Domine, nonne in no-
mine tuo prophetavimus, et in nomine tuo demonia
ejecimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Sed
pro his operibus nequaquam premium recipiunt retri-
butionis, quia eis reprobatas in iudicio protinus

A iudex dicit: *Nunquam novi vos. Discedite a me qui
operamini iniquitatem*. Inde ergo eos tunc eo distri-
ctor sententia percutit, quo nunc superna bonitas
etiam ingratis sua dona largius infundit, sitque eis
amplitudo muneris incrementum damnationis, quia
per accepta bona in sua laude se nunc elevantes,
inde contra dantem superbiunt unde ei jam amplius
humiles esse debuerunt.

CAP. XLI. — *Nescio vos unde sitis: discedite a me,
omnes operarii iniquitatis (Matth. vii)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxix, num. 59; lib. xliii,
num. 7.) Omnes arrogantes qui vel signis, vel scientia,
vel prophetia, vel aliquibus magnis operibus
pollent, atque per hæc dona placere hominibus appet-
tunt, et in virtutibus quas accipiunt laudes ab om-
nibus quærent, nunc intra sanctæ sinum Ecclesiæ
Dominus tolerat et perfert, sed in futurum aperte
ejicit, cum a secretis cælestibus per extremum et
publicum iudicium repellat. Ipsi tamen reprobandi
venienti iudici dona sua ad ejusdem memoriam revo-
cabunt, et quæ in ejus fecerint nomine replicabunt,
cum dicent: *Domine, Domine, nonne in nomine tuo
prophetavimus, et in nomine tuo demonia ejecimus, et
in nomine tuo virtutes multas fecimus (Matth. vii)?* Sed
quomodo tales Dominus projiciens repellat ostendit,
dicens eis quos reprobat: *Nescio vos unde sitis: dis-
cedite a me, omnes operarii iniquitatis (Matth. vii)*. Scire
Dei approbare est, nescire vero reprobare. Ac si aperte
Dominus dicat: Ego arrogantes nescio, id est eorum
vitam in sapientiæ mex virtute non approbo, quia
dum laudibus inflantur humanis, a vera inanescunt
gloria æternæ retributionis.

CAP. XLII. — *Item unde supra.*

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 18.) Quia enim
scire Dei aliquando dicitur cognoscere, aliquando
approbare; et scit iniquum, quia cognoscendo judi-
cat, neque enim iniquum quempiam judicaret, si
nequaquam cognosceret; et tamen iniquum nescit,
quoniam ejus facta non approbat. Et novit ergo quia
deprehendit, et non novit quoniam hunc in suæ sa-
pientiæ specie non recognoscit; sicut de veraci quo-
libet viro dicitur quia falsitatem nesciat, non quia
cum ab aliis falsum dicitur hoc reprehendere igno-
rat, sed eandem ipsam fallaciam et scit in examine,
et nescit in amore, ut videlicet hanc ipse non agat
quam actam ab aliis damnat.

CAP. XLIII. — *Domine, puer meus jacet paralyticus in
domo, et male torquetur. Cui Jesus protinus respon-
dit, dicens: Ego veniam, et curabo eum (Matth.
viii, 6, 7)*.

(Homil. 28, in Evang., n. 2.) Solerter hic nobis est
intuendum quod cum quidam regulus cujus filius in-
firmabatur Capharnaum, rogaret Dominum ut decen-
deret et sanaret eum, respondit ei, dicens: *Vade,
filius tuus vivit*. Quid est ergo quod regulus rogat ut
ad filium ejus veniat, et tamen ire corporaliter recusat;
ad servum vero Centurionis non invitatur, et
tamen se corporaliter ire pollicetur? Reguli filio per
corporalem præsentiam non dignatur adesse, Centu-
rionis servo non designatur occurrere. Quid est hoc
nisi quod superbia nostra retunditur? quia in homi-
nibus non naturam qua ad imaginem Dei facti sunt,
sed honores et divitias veneramur; cumque pensa-
mus quæ circa eos sunt, interiora profecto minime
providemus. Dum ea consideramus quæ in corpora-
libus despecta sunt, negligimus pensare quod sunt.
Redemptor vero noster, ut ostenderet quia quæ alta
sunt hominum sanctis despicienda sunt, et quæ de-
specta sunt hominum Deo despecta non sunt, ad re-
guli filium ire noluit, ad servum vero Centurionis ire
paratus fuit. Increpata est ergo nostra superbia quæ
nescit pensare homines propter homines. Sola, ut
diximus, quæ circumstant hominibus pensat, natu-
ram non aspicit, honorem Dei in hominibus non agnos-
cit. Ecce non vult ire filius Dei ad filium reguli, et
tamen ire paratus est ad salutem servi. Certe si uos

injustitiam servus rogaret ut ad eam ire deberemus, protinus nobis superbia nostra in cogitatione tacita responderet, dicens: Non eas, quia temetipsum degeneras, honor tuus despicitur, locus vilescit. Ecce de celo venit qui servo occurrere in terra non despicit et tamen humiliari in terra contemnimus qui de terra sumus.

CAP. XLIV. — *Cæci illuminati diffamaverunt Jesum* (Matth. ix, 31).

(Mixtura ex Moral. lib. xix, n. 36, et Dial. lib. i, cap. 9.) Sanctorum virorum est bona quæ fecerint occultare, ne contingat eos lapsum elationis incurrere. Hinc est quod Dominus Jesus duos juxta viam cæcos sedentes illuminans, præcepit dicens: *Videte ne quis sciat*. De quibus illico scriptum est: *Illi autem abeuntes, diffamaverunt eum per totam terram illam*. Sed quærendum nobis est quid sit hoc quod ipse Dominus, cui hoc esse velle quod posse, et taceri virtutes suas voluit, et tamen ab his qui illuminati sunt quasi invitus indicatur. Nunquidnam unigenitus Filius Patris, et sancto cœternus Spiritui, hac in re velle habuit quod implere non potuit, ut miraculum quod taceri voluit, minime potuerit abscondi? sed Redemptor noster per mortale corpus omne quod egit, nobis hoc in exemplo actionis præbuit ut, pro nostrarum virium modulo, ejus vestigia sequentes inoffenso pede operis, præsentis vitæ carpiamus viam. Miraculum namque faciens, et taceri jussit, et tamen taceri non potuit; ut videlicet electi ejus, exempla doctrinæ illius sequentes, in magnis quæ faciunt latere quidem in voluntate habeant, sed ut prosint aliis prodantur inviti; quatenus et magnæ humilitatis sit quod sua opera taceri appetunt, et magnæ utilitatis sit quod eorum opera taceri non possunt. Non ergo Dominus voluit fieri quidquam, et minime potuit; sed quid velle membra ejus debeant, quidve de eis etiam volentibus fiat, doctrinæ magisterio exemplum dedit, Illius igitur exemplum sequentes, et facta quidem sua occultando, seipsos custodiunt; sed dum produntur inviti, bona ad proximos suos exempla transmittunt. Occultantur ergo studio, necessitate publicentur, et eorum occultatio sit custodia propria, eorumque publicatio sit utilitas aliena.

CAP. XLV. — *Estote prudentes sicut serpentes* (Matth. x, 46).

(Mixtura in exposit. B. Job, lib. i, n. 2, et hom. 30, super Evang., n. 5, æ Regul. pastor. part. iii, c. 11.) Elaborare debent simplices ut simplicitatis bono prudentiam adjungant, quatenus sic securitatem de simplicitate possideant, ut circumspeditionem prudentiæ non amittant. Hinc per semetipsam discipulos suos Veritas admonet, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ*. Qua in re notandum est quod discipulos suos, nec de columba sine serpente, nec de serpente sine columba voluit Dominus admonere, sed utraque necessario conjunxit in admonitione, quia videlicet in electorum cordibus simplicitatem columbæ debet astutia serpentis acuire et accendere, et serpentis astutiam columbæ simplicitas temperare; quatenus nec seducti per prudentiam calleant, nec ab intellectus studio cum simplicitate torpescant. Hinc Paulus ait: *Nolite pueri effici sensibus* (I Cor. xiv, 20). Ecce prudentiam serpentis audivimus, nunc de simplicitate columbæ moneamur: *sed malitia parvuli estote* (Ibid.).

CAP. XLVI. — *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine* (Matth. x, 27).

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 26, et hom. 6, in Ezech., n. 1.) Cum aliqua mystica de occultis prophetarum verbis a credentibus agnoscat, quid aliud quam profunda de tenebris revelantur? Unde ipsa quoque Veritas discipulis in parabolis loquens, ait: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine*; id est, aperte exponite quæ in allegoriarum obscuritatibus audistis. Cum enim mysticos allegoriarum nodos per explanationem solvimus, in lumine dicimus quod in tenebris audivimus.

A CAP. XLVII. — *Veni separare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam: et inimici hominis domestici ejus* (Matth. xx, 36).

(In exposit. B. Job, lib. iii, num. 13.) Antiquus adversarius non solum per semetipsum, sed per eos etiam qui nobis adherent, statim satagit nostræ mentis inclinare. Cum enim cor nostrum sua persuasione non subruit, ad hoc nimirum per linguas adhaerentium reptat. Hinc per prophetam dicitur: *Unusquisque se a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam* (Jer. ix, 4). Hinc rursus scriptum est: *A filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende* (Eccles. xxxii, 26). Callidus namque adversarius cum a bonorum cordibus repelli se conspicit, eos qui ab illis valde diliguntur exquirat, et per eorum verba blandiens loquitur qui plus ceteris amantur; ut dum vis amoris cor perforat, facile persuasionis ejus gladius ad intima rectitudinis munimina irumpat.

B CAP. XLVIII. — *Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet* (Matth. x, 41).

(Homil. 20, in Evang., num. 12.) Quanta est virtus in continentia et susceptione indigentium ostendit Redemptor noster, cum ait: *Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet. Et qui recipit justum in nomine justî, mercedem justî accipiet*. In quibus verbis notandum est quia non ait: Mercedem de propheta, vel mercedem de justo, sed mercedem prophetæ, et mercedem justî accipiet. Aliud est enim merces de propheta, aliud merces prophetæ, et aliud merces de justo, aliud merces justî. Quid enim est dicere, mercedem prophetæ accipiet, nisi quia is qui prophetam sua largitate sustentat, quamvis ipse prophetiam non habeat, apud omnipotentem tamen Dominum prophetis præmia habebit? Iste enim prophetis spiritu plenus est, sed tamen corpore indiget alimento; et si corpus non reficitur, certum est quod vox ipsa subtrahatur. Qui igitur alimentum prophetæ propter hoc quod propheta est tribuit, prophetis illius vires ad loquendum dedit. Cum propheta ergo mercedem prophetæ accipiet qui etsi spiritu prophetis plenus non fuit, hoc tamen ante oculos Dei exhibuit, quod adjavit. Ille fortasse justus est, et quanto in hoc mundo nihil possidet, tanto loquendi pro justitia fiduciam majorem habet; hunc dum ille sustentat qui in hoc mundo aliquid possidet, et fortasse pro justitia adhuc loqui libere non præsumit, justitiæ illius libertatem sibi participem facit, ut cum eo pariter justitiæ præmia recipiat quem sustinendo adjuvit, quatenus eandem justitiam libere loqui potuisset.

CAP. XLIX. — *Quid agitatis in desertum videre? arundinem vento agitatum* (Matth. xi, 7)?

(Mixtura ex lib. xxxii, exposit. in Job, n. 7, et hom. 9, in Ezech., n. 16.) Hoc in laude beati Joannis Baptistæ turbis Judæorum a Domino dicitur, cum mentis mobilitas, quæ nonnunquam in sacro eloquio per arundinem designari solet, in eo esse denegatur; post interrogationem enim Domini subintelligitur, non. Quod quia negando dixerit, non affirmando, subjuncta verba testantur, cum ait: *Sed quid existis in desertum videre, hominem molibus vestitum. Ecce qui molibus vestiuntur, in domibus regum sunt*. Arundo autem vento agitata modo flatibus erigitur, modo flatibus inclinatur. Omnis autem infirmus animus qui vel derogatione dejicitur, vel laudibus exaltatur, arundo vento agitata est. Quod Joannes non erat, quia inflexibilem mentis verticem inter laudes hominum et derogationes tenebat, et ejus mentem sancto Spiritu solidam per diversas partes nullis linguarum flatibus inclinabat.

CAP. L. — *Quid eritis in desertum videre? respondit, dicens: Non enim propheta* (Joan. i, 24).

(Homil. 3, in Evang., n. 3.) Joannes respondit, respondit, dicens: *Non enim propheta* (Joan. i, 24).

Quia enim plusquam prophetam se noverat, esse prophetam se negabat. Qui idcirco plusquam propheta dicitur, quia prophetæ officium est ventura prænuntiare, non etiam ostendere. Joannes vero plusquam propheta est, quia quem verbo dixit digito ostendit.

CAP. LI. — *A diebus Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur (Matth. xi, 12).*

(Homil. 20, in Evang., n. 14.) Turbas quæ veniebant ad suum baptismum Joannes admovebat, dicens. *Facite fructus dignos penitentiae.* Et rursus: *Qui habet duas tunicas, det non habenti (Matth. m, 8).* Unde jam patenter datur intelligi quid est quod Veritas dicit: *A diebus autem Joannis Baptistæ usque nunc regnum cælorum vim patitur, et violenti diripiunt illud (Luc. iii, 8).* Quæ supernæ verba sententiæ nobis sunt magnopere perscrutanda. Nam querendum est quomodo vim perpeti regnum cælorum possit. Quis enim cælo violentiam irrogat? Et rursus querendum est si pati vim regnum cælorum potest, et violenti rapiunt illud, cur eandem vim a diebus Joannis Baptistæ, et non etiam ante pertulerit? In lege vero scriptum est: *Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur.* Cunctis ergo legentibus liquet quia peccatores quosque poena suæ severitatis percussit, non autem penitentia ad vitam reduxit. Cum vero Joannes Baptista Redemptoris gratiam præcurrans penitentiam prædicat, ut peccator, qui ex culpa mortuus est, per conversionem vivat, profecto a diebus Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur. Quid est autem regnum cælorum, nisi locus justorum? Solis enim justis cælestis patriæ præmia debentur, ut humiles, casti, mites et misericordes ad gaudia superna perveniant. Cum vero quis vel superbia tumidus, vel carnis facinore pollutus, vel iracundia accensus, vel crudelitate impius, post culpas ad penitentiam redit, et vitam æternam percipit, quasi in locum peccator intrat alienum. A diebus ergo Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud, quia qui penitentiam peccatoribus indicit, quid aliud quam cælorum regno fieri violentiam docuit? Recogitemus ergo, fratres charissimi, mala quæ fecimus, et nosmetipsos assiduis lamentis atteramus; hæreditatem justorum, quam non tenuimus per vitam, rapimus per penitentiam. Vult a nobis omnipotens Deus talem violentiam perpeti; nam regnum cælorum rapi vult nostris flentibus, quod nostris meritis non debetur.

CAP. LII. — *Non quod intrat in os coinquinat hominem (Matth. xv, 11).*

(Lib. xi, Epist. 64, ad August., in Resp. 10.) Sicut in Veteri Testamento exteriora opera observantur, ita in Novo Testamento non tam quod exterius agitur, quam id quod interius cogitatur, sollicita intentione attenditur, ut subtili sententia puniatur. Nam cum multa lex velut immunda manducare prohibeat, in Evangelio tamen Dominus dicit: *Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quæ exeunt de corde, illa sunt quæ coinquinant hominem;* et paulo post subjecit exponens: *Ex corde exeunt cogitationes male.* Ubi aperte indicatur est, quoniam illud ab omnipotente Deo pollutum esse ostenditur in opere quod ex pollute cogitationis generatur radice. Unde Paulus quoque apostolus dicit: *Omnia munda mundis, coinquinatis autem et infidelibus nihil esse mundum (Tit. i, 15);* et mox ejusdem causam coinquinationis annuntians subjungit: *Coinquinata sunt enim eorum mens et conscientia.* Non est ergo eibus immundus ei, cui mens immunda non fuerit.

CAP. LIII. — *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum (Matth. xvi, 24).*

(Mirkum ex lib. xxxiii, in Job, n. 13, et hom. x, in Ezech., num. 7.) Sunt nonnulli qui vias Veritatis appetentes, et æterna cupientes, valde se a mundo alienos reddunt, dum non solum aliena non appetunt, sed etiam sua derelinquant; et non solum in eo glo-

riam non querunt, sed hanc, cum se obtulerit, etiam contemnunt: et tanto omnipotentis Dei amore replentur, ut, mutata mente, sibimet extranei esse videantur, implentes hoc quod Veritatis voce dicitur: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum.* Semetipsum enim abneget qui, calcato typho superbiam, ante Dei oculos se alienum esse demonstrat. Seipsa abneget qui mutatur ad meliora, qui incipit esse quod non erat, et desinit esse quod erat.

CAP. LIV. — *Videte ne contemnatis unum ex his pusillis: dico enim vobis, quia angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est (Matth. xviii, 10).*

(In exposit. B. Job, lib. ii, num. 3; lib. iv Dial., cap. 33, in fin.) Cum de angelis per Paulum dicitur: *Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi, propter eos qui hæreditatem capiunt salutis?* Quomodo videre semper faciem Patris possunt, si ad ministerium exterius pro nostra salute mittuntur? Quod tamen citius solvimus, si quantum subtilitatis sit angelica natura pensamus. Neque enim sic a divina visione foras exeunt, ut interuæ contemplationis gaudiis priventur; quia si Conditoris aspectum exeuntes amitterent, nec jacentes erigere, nec ignorantibus vera nuntiare possent, fontemque lucis quem egredientes ipsi perderent, cæcis nullatenus propinarent. In hoc est itaque nunc natura angelica a naturæ nostræ conditione distincta, quia nos et loco circumscribimur, et cæcitatibus ignorantia coarctamur; Angelorum vero spiritus loco quidem circumscripti sunt, sed tamen eorum scientiæ longe super nos incomparabiliter dilatantur. Interius quippe exteriusque sciendo diffusi sunt, quia ipsium fontem scientiæ contemplantur. Quid enim de his quæ scientia sunt nesciunt, qui scientem omnia sciunt? Eorum itaque scientia comparatione nostræ valde dilatata est, sed tamen divinæ comparatione scientiæ augmenta; sicut et ipsi illorum spiritus comparatione nostrorum quidem corporum sunt spiritus, sed comparatione summi et incircumscripti spiritus corpus sunt. Et faciem ergo Patris semper vident, et tamen ad nos veniunt, quoniam ad nos spiritali præsentia foras exeunt, et tamen ibi se unde recesserant per internam contemplationem servant.

CAP. LV. — *Si in Tyro et Sidone factæ fuissent virtutes, quæ in te factæ sunt, etc. (Matth. xi, 21).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 7.) Si in Tyro et Sidone factæ fuissent virtutes, quæ in te factæ sunt, olim in cinere, et cilicio penitentiam egissent. In cilicio quippe asperitas et punctio peccatorum, in cinere vero pulvis ostenditur mortuorum. Et idcirco utramque hoc adhiberi solet ad penitentiam, ut in punctioe cilicii cognoscamus quid per culpam læsimus, et in favilla cineris perpendamus quid per judicium facti sumus. Considerentur ergo in cilicio pungentia vitia, considerentur in cinere per mortis sententiam subsequens poena justa vitiorum. Quia enim post peccatum carnis contumeliæ surrexerunt, videat homo in asperitate cilicii superbiendo quid fecit, videat in cinere usquequo peccando pervenit. Potest quoque cilicio ipso per recordationem et penitentiam dolorum punctio designari, quia quasi quodam cilicio peccatorum pungitur, dum in mente sua asperis redargutionum stimulis confricatur. In cinere quoque penitentiam agit, quia ex primo peccato quid per justum judicium factus sit solerter attendit.

CAP. LVI. — *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia, etc. (Matth. xi, 25).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, n. 4; l. xxv, num. 32.) Dominus per infirmitatem carnis nostræ obtutibus apprensus, dum alios reprobat, alios vocat, mira judicia exhibuit, quæ a nobis et cogitari possint, et comprehendere non possint. Alii namque: *In judicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident, videant et qui vident, cæci fiant (Joan. ix, 39).* Unde cum de hujus rei causa loqueretur, ait: *Confiteor tibi, Pater,*

Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Ita Pater. Atque innox tanquam rationem quamdam absconsonis et revelationis adiungens, ait: *Quia sic fuit placitum ante te.* Quibus nimirum verbis exempla humilitatis accipimus, ne temere discutere superna consilia de aliorum vocatione, aliorum vero repulsionem presumamus. Cum enim intulisset utrumque, non mox rationem reddidit, sed sic Deo placitum dixit: hoc videlicet ostendens, quia injustum esse non potest quod iusto placuit. Quod autem ait: *Abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus;* sapientes et prudentes videlicet superbientes vocavit, quia nimirum superbientibus veritatis cognitio denegatur. Qui enim non subjunxit: *Revelasti ea stultis, sed parvulis,* tumorem se damnasse innouit, non acumen.

CAP. LVII. — Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis (Matth. xi, 28).

¶ (In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 9.) Ad se venire nos Dominus præcepit, nimirum non gressibus corporis, sed profectibus cordis; ipse namque ait: *Veniet hora quando neque in monte hoc, neque in Ierosolymis adorabitis Patrem.* Et paulo post: *Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate. Nam et Pater tales quærit, qui adorent eum (Joan. iv, 21).* In corde ergo gressus esse insinuat quando et ut veniamus vocat, et tamen motu corporis nequaquam nos ad alia transire denuntiat. In Scriptura sacra nonnunquam appellatione gressuum, vel motus mentium, vel profectus accipimus meritorum; quibus profecto gressibus ad semetipsam nos Veritas vocat, dicens: *Venite ad me, omnes qui laboratis.*

CAP. LVIII. — Tollite jugum meum super vos (Matth. xi, 16).

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 66; lib. xxx, num. 50; lib. xx, num. 39.) Magna est servitus sæcularium negotiorum, quibus mens vehementer atteritur, quamvis in eis sponte desudet. Quasi enim quodam jugo servitutis premunt prospera, dum appetuntur; premunt adversa, dum formidantur: hoc videlicet jugum grave servitutis vidit Dominus sæcularium cervicibus impressum, cum diceret: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam. Tollite jugum meum super vos.* Nihil grave mentis nostræ cervicibus imponit, qui vitari desiderium omne quod perturbat præcipit. Nihil grave subiectis jubet qui declinare laboriosa hujus mundi itinera admonet: *Jugum meum suare, et onus meum leve est.* Asperum quippe jugum, et duræ, sicut diximus, servitutis pondus est subsesse temporalibus, ambire terrena, retinere labentia, velle stare in non stantibus, appetere quidem transeuntia, sed cum transeuntibus nolle transire. Deum enim contra votum cuncta fugiunt quæ prius mentem ex desiderio adeptionis afflixerant, post, ex pavore amissionis, præmunt. Hoc etiam jugum servitutis a discipulorum cervice solvebat Dominus, cum diceret: *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate (Luc. xxi, 34):* illico subjungens: *et curis hujus vite.* Amant enim homines pro hujus mundi gloria etiam laborum tribulationes, cunctisque pro ea sudoribus libenter serviunt, et gravium jugo devotissime colla submitunt; cujus servitutis conditione et jugo carere est jam in mundo nihil concupiscere. At si quis semel a dominatione desideriorum temporalium colla mentis excusserit, quadam jam etiam in hac vita libertate perfruitur; dum nullo desiderio felicitatis afficitur, nullo adversitatis terrore coarctatur.

CAP. LIX. — Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (Matth. xi, 29).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 53, 54, 56.) Contra superbiam pestem audiamus cuncti, quod discipulos Veritas admonet, dicens: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.* Ad hoc namque unigeni-

tus Dei Filius formam humilitatis nostræ suscepit, ad hoc invisibilis, non solum visibilis, sed etiam despectus apparuit: ad hoc contumeliarum ludibria, irrisionum probra, passionum tormenta toleravit, ut superbum non esse hominem doceret humilis Deus. Quanta igitur humilitatis est virtus, propter quam solam veraciter edocendam, is qui sine estimatione est magnus usque ad passionem factus est parvus? Quia enim originem perditioni nostræ præbuit superbia diaboli, instrumentum redemptionis nostræ inventa est humilitas Dei. Hostis quippe noster inter omnia conditus, videri super omnia voluit elatus: Redemptor vero noster magnus manens super omnia, fieri inter omnia dignatus est parvus. Sed melius et elationis causam delegimus, et fundamenta humilitatis aperimus, si brevi commemoratione perstringimus quid mortis auctor, quid vitæ suadeat Conditor. Ille nihil aliud mentes sibi subditas docet quam celsitudinis culmen appetere, cuncta æqualia mentis timore transcendere, societatem hominum alta elatione transire, ac sese contra potentiam Conditoris erigere, sicut de eis per Psalmistam dicitur: *Transierunt in dispositionem cordis, cogitaverunt et locuti sunt nequitas, iniquitatem in excelsum locuti sunt (Psal. lxxii, 7).* Iste autem ad sputa, ad palmas, ad colaphos, ad spinam coronam, ad crucem, ad lanceam et mortem veniens, membra sua admonet, dicens: *Si quis mihi ministrat, me sequatur (Joan. xii, 26).* Quia igitur Redemptor noster corda regit humilium, et mortis auctor rex est superbiorum, aperte cognoscimus quod superbia evidentissimum est signum reproborum, at contra humilitas electorum. Cum ergo quam quisque habeat cognoscitur, sub quo rege militet invenitur. Unusquisque enim quasi quendam titulum portat operis, quo facile ostendat sub cujus serviat potestate rectoris. Unde et per Evangelium dicitur: *A fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vu, 16).* Qui ergo sub rege superbiam militant, licet aliquando speciem humilitatis assumant, semetipsos tamen in omnibus celare nequaquam possunt, quoniam eorum superbia diu latere non sustinent, cum ex alia tegitur, ex alia actione nudatur. Qui vero sub rege humilitatis militant, pavidi semper et ex omni latere circumspecti, adversum elationis jacula pugnant, et quasi contravenientes ictus solum magis in suo corpore oculum custodiunt, dum in semetipsis principaliter humilitatem tumentur. Cum ergo Dominus omnibus quos vocat, dicit: *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde,* nihil est aliud se mitem in magisterio humilemque dicere, nisi relictis exercendæ difficultatibus elationis, plana quædam bene vivendi itinera demonstrare.

CAP. LX. — Malus homo de malo thesauro profert mala (Matth. xii, 34).

(In exposit. B. Job, lib. i, num. 23.) Plerumque doctor qui audet docere quæ negligit agere, cum desiderit bona loqui quæ contempsit operari, docere subjectos incipit prava quæ agit; ut justo Dei omnipotentis iudicio jam nec in bono linguam habeat qui bonam vitam habere recusat, quatenus cum mens terrenarum amoris rerum intenditur, de terrenis robis semper loquatur. Unde Veritas in Evangelio dicit: *Ex abundantia cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona, et malus homo de malo thesauro profert mala (Luc. vi, 45).* Hinc etiam Joannes ait: *Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur (Joan. iv, 5).*

CAP. LXI. — De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem (Matth. xii, 36).

(Regul. pastor. part. iii, c. 14.) Multiloquio vacantes, quia per multiplicata verba dilabuntur, plerumque diu otiosa cavere verba negligunt, ad noxia perveniunt, ut aliena prius loqui libeat, postmodum detractationibus eorum vitam, de quibus loquatur, mordeat, ad extremum vero usque ad apertas lingua contumelias erumpat. Hinc Salomon dicit: *In multiloquio peccatum non deerit (Prov. x, 19).* Hinc Jaco-

bus dicit : *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio* (Ibid., 19). Hinc rursus ait : *Si omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum. Hinc iterum linguæ vim delinens, adjungit : Inquietum malum, plena veneno mortifero* (Ibid.). Hinc per semetipsam Veritas admonet, dicens : *Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint, reddent rationem de eo in die judicii*. Otiosum quippe verbum est quod aut ratione justæ necessitatis, aut intentione piæ utilitatis caret. Si ergo ratio de otioso sermone exigitur, pensemus quæ poena multiloquium maneat in quo etiam per innoxia verba peccatur.

CAP. LXII. — *Colligite zizania, et ligate ea in fasciculos ad comburendum* (Matth. xiii, 30).

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 98; lib. iv Dial., cap. 35.) Sicut in domo Patris mansiones multæ sunt pro diversitate virtutis, sic damnatos diverso supplicio gehennæ ignibus subjicit disparilitas criminis. Quæ scilicet gehenna licet cunctis una sit, non tamen cunctos una eademque qualitate succendit. Nam sicut uno sole omnes tangimur, nec tamen sub eo uno ordine omnes æstuamus; quia juxta qualitatem corporis sentitur etiam pondus calor; sic damnatis una est gehenna quæ afficit, et tamen non una omnes qualitate comburit, quia quod hic agit dispar valetudo corporum, hoc illic exhibet dispar causa meritorum. Nisi enim tormentorum summam meritorum acta dirimerent, nequaquam judex veniens ad judicium se messoribus perhiberet esse dicturum : *Colligite zizania, et ligate in fasciculos ad comburendum*. Messores quippe angeli zizania ad comburendum in fasciculos ligant, cum eos qui æterno igni tradendi sunt, pares paribus, in tormentis similibus sociant; ut superbi cum superbis, luxuriosi cum luxuriosis, avari cum avaris, fallaces cum fallacibus, invidi cum invidis, infideles cum infidelibus ardeant; et ut quos similis culpa inquinat, par etiam poena constringat. Cum ergo similes in culpa ad tormenta similia dueantur, quia in locis pœnalibus eos angeli deputant, quasi zizaviorum fasciculos ad comburendum ligant.

CAP. LXIII. — *Mittet filius hominis angelos suos, et colligent de regno suo omnia scandala* (Matth. xiii, 41).

(Homil. 14, in Evang. n. 1, 3, 6.) Regnum Dei non semper in sacro eloquio venturum regnum dicitur, sed nonnunquam præsentis temporis Ecclesia vocatur. Neque enim in illo regno beatitudinis, in quo pax summa est, inveniri aut esse scandala poterunt, quæ colligantur, ubi profecto reprobi non admittuntur.

CAP. LXIV. — *Item unde supra.*

(Homil. 38, in Evang., n. 2.) Plerumque in sancto Evangelio regnum Dei, vel regnum cœlorum præsens Ecclesia nominatur; congregatio quippe justorum regnum cœlorum dicitur, quia per prophetam Dominus dicit : *Cœlum mihi sedes est* (Isa. lxvi, 1). Et Salomon ait : *Anima justi sedes sapientiæ* (Sap. vii, 27). Paulus etiam dicit : *Christum Dei virtutem et Dei sapientiam* (I Cor. i, 23) : liquido debemus colligere, quod si Deus sapientia, anima vero justî sedes sapientiæ, dum cœlum dicitur sedes Dei, cœlum ergo est anima justî. Hinc per Psalmistam de sanctis prædicatoribus dicitur : *Cœli enarrant gloriam Dei* (Psal. xviii, 1). Regnum ergo cœlorum est Ecclesia justorum, quia dum eorum corda nil ambiunt in terra, per hoc quod suspirant ad superna, jam in eis Dominus quasi in coelestibus regnat.

CAP. LXV. — *Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, et ex omni genere piscium congreganti* (Matth. xiii, 47).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 34.) Regnum cœlorum vocatur Ecclesia, cujus dum mores Dominus ad superna sublevat, jam hæc ipsa in Domino per coelestem conversationem regnat. Quæ recte

PATROL. LXXIX.

etiam sagenæ in mare missæ comparatur ex omni genere piscium congreganti, quia missa in hoc gentilitatis sæculum, nullum respuit, sed malos cum bonis, superbos cum humilibus, iracundos cum mitibus, et fatuos cum sapientibus capit.

CAP. LXVI. — *Dominus ambulans supra mare. Navicula autem, in qua transibat, in medio mari jaclabatur fluctibus : erat enim contrarius ventus* (Matth. xiv, 24).

(In exposit. B. Job, lib. xvii, num. 45.) Beatus Job de Domino dicit : *In fortitudine illius maria sunt congregata* (Job. xxvi, 12). Quid aliud maris nomine, quam præsens sæculum designatur? In quo corda hominum terrena quærentium diversis cogitationum fluctibus intumescunt, qui elatione superbiæ incitati, dum alterna intentione se impetunt, quasi adversanti særa unda collidunt. Sed jam in fortitudine Domini maria congregata sunt, quoniam incarnato Domino, discordantia sæcularium corda concorditer credunt. Jam Petrus in mari ambulat; quia nimirum Christi prædicatoribus, illa quondam tumida humili auditu corda subtracta sunt; ut recte etiam in Evangelio hujus mundi mansuetudinem figuraverit, quod procellosa maris aqua Domini pedibus presso tumore calcata est.

CAP. LXVII. — *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis, etc.* (Matth. xvi, 19).

(Dialog. lib. ii, cap. 23, sub fin.) Petrus apostolus in hac adhuc carne erat, qui audiebat : *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis : et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cœlis*. Cujus nunc vicem ligandi et solvendi obtinent qui locum sancti regiminis fide et moribus tenent, et adhuc in hac carne corruptibili degentes solvere possunt animas in illo jam invisibili judicio constitutas. Sed ut tanta valeat homo de terra, cœli et terræ Conditor in terram venit e cœlo. Atque ut judicare caro etiam de spiritualibus possit, hoc ei largiri dignatus est, factus pro hominibus caro Deus; quia inde surrexit ultra se infirmitas nostra, unde sub se infirmata est Dei firmitas.

CAP. LXVIII. — *Absit a te, Domine, non erit tibi hoc* (Matth. xvi, 22).

(In exposit. B. Job, lib. iii, num. 38.) Sciendum est quia carnales in Ecclesia aliquando metu, aliquando vero audacia suadere bonis perversa contendunt. Cumque ipsi vel pusillanimitate vel elatione deficient, hæc justorum cordibus infundere, quasi ex dilectione moliantur. Carnalem videlicet mentem Petrus ante Redemptoris mortem resurrectionemque retinebat; carnali mente Sarviæ filius duci suo David adjunctus inhæserat; sed tamen unus formidine, alter elatione peccabat. Ille quippe magistri mortem audiens, dixit : *Absit a te, Domine, non erit tibi hoc* : hic vero injurias ducis non ferens, ait : *Nunquid pro his verbis non occidetur Semei, qui maledixit Christo Domini* (II Reg. xix, 21)? Sed illi mox dicitur : *Redi post me, Satana*; et hic cum germano protinus audivit : *Quid mihi et vobis, filii Sarviæ; cur efficiamini hodie mihi in Satan?* Mala itaque suadentes, angeli apostatæ appellatione censentur, qui blandis verbis ad illicita quasi diligentes, trahunt. Valde vero deteriores sunt qui huic culpæ, non formidine, sed elatione succumbunt.

CAP. LXIX. — *Reges terræ a quibus accipiunt tributum* (Matth. xvii, 24)?

(Homil. vii, in Ezech., n. 4.) In nostro bono opera aliquando cavendum est scandalum, aliquando vero pro nihilo contemnendum. Quod in ipso nostro auctore didicimus, qui dum tributum Petro inquisito peteretur, prius paradigma proposuit, per quod se nihil debere respondit, dicens : *Reges terræ, a quibus accipiunt tributum, vel censum; a filiis suis, un ab alienis?* Illico respondit : *Ergo liberi sunt filii*. Sed postquam liberum se esse monstravit, ne fortasse

scandalum cuiquam faceret, subdidit: *Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare: et mitte hamum, et eum piscem, qui prius ascenderit, tolle, et aperto ore ejus, invenies staterem: illum sumens, da eis pro me et te (Matth. xv, 11).* Qui rursus cum diceret: *Quia omne quod in os intra non obtingit hominon, tunc accedentes discipuli dixerunt ei: Scis quia Pharisæi, audito hoc verbo, scandalizati sunt?* At ille respondens, ait: *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur: simile illos, cæci sunt, et duces cæcorum.* Ecce magistra Veritas, ne in quorundam cordibus scandalum gigneretur, quod non debuit tributum dedit. Et rursus, quia generari scandalum in quorundam cordibus contra veritatem vidit, in suo eos scandalo remanere permisit. Ex qua re nobis considerandum est quia, quantum sine peccato possumus, vitare proximorum scandalum debemus; si autem de veritate scandalum sumitur, utilius permittitur nasci scandalum quam veritas relinquatur.

CAP. LXX. — *Non omnes capiunt verbum hoc (Matth. xix, 1).*

(Regul. pastor. part. III, cap. 28.) Peccata carnis ignorantibus, tanto sollicitius debent præcipitem metuere ruinam, quanto altius stant, et audire quid per semetipsam Veritas de hac integritate dicat: *Non omnes capiunt verbum hoc.* Quod eo innotuit summum quo denegavit omnium, et dum prædicat quia difficile capitur, audientibus innotuit captum eam quæ cautela teneatur.

CAP. LXXI. — *Vos qui reliquistis omnia, et secuti estis me, in regeneratione cum sederit, etc. (Matth. xvi, 22).*

(In exposit. B. Job, l. x, n. 52, et hom. 2, in Ezech., n. 18.) Omnes sancti qui mundum perfecte reliquerunt cum Domino venient ad iudicium, et ejus corpori uniti, ejus majestati conjuncti, et simul facti cum eo iudices videbuntur, qui modo perfecta opera juxta evangelica præcepta secuti sunt. Hinc est quod ipsis sanctis apostolis dicitur: *Vos qui reliquistis omnia, et secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede majestatis sue, sedebitis super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Neque enim plusquam duodecim iudices illa interni consessus curia non habebit; sed nimirum duodecim numero quantitas universitatis exprimitur, quia quisquis stimulo divini amoris excitatus, hic possessa reliquerit, illic proculdubio culmen judicariæ potestatis obtinebit, ut simul tunc iuxta cum iudice veniat, qui nunc consideratione iudicii sese spontanea paupertate castigat. Hinc etenim quod in sanctis Ecclesiæ Sponso per Salomonem dicitur: *Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senioribus terræ (Prov. xxxi, 23).* Hinc Isaias ait: *Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui (Isa. li, 14).* Hinc eosdem seniores Veritas non jam famulos, sed amicos denuntiat, dicens: *Jam non dicam vos servos, sed amicos meos (Joan. xv, 15).* In extremi ergo iudicii die justus quisque, qui nunc despicitur, quanta potestate fulgeat demonstratur; tunc enim cum Deo iudices veniunt qui nunc pro Deo injuste judicantur. Tunc eorum lux tanto latius emicat, quanto nunc eos manus persequuntur durius angustat. Tunc reproborum oculis patecet quod cælesti potestate subnixi sunt, qui terrena omnia sponte reliquerunt. Quot enim tunc pro veritatis amore sese libenter humiliant, tot tunc in iudicio cum Christo iudices quasi lampades coruscant. Omnes quidam qui nunc præcepta legis perfectione virtutum transcendunt, qui nequaquam hoc solum quod eunctis divina lex præcepit implere contenti sunt, sed præstantiori desiderio plus exhibere appetunt quam præceptis generalibus audire potuerunt, quibus dominica voce dicitur: *Vos qui reliquistis omnia, et secuti estis me; cum sederit filius hominis in sede majestatis sue, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim*

tribus Israel; hi in extremo iudicio non judicantur, sed et regnant, quia cum auctore suo etiam iudices veniunt. Relinquentes quippe omnia, plus prompta devotione executi sunt, quam juberi generaliter audierunt. Speciali namque jussione paucis perfectioribus, et non generaliter omnibus dicitur hoc quod a Jolescens dives audivit: *Vade, et vende que habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo, et veni, et sequere me (Matth. xix, 21).* Si enim sub hoc præcepto cunctos jussio generalis adstringeret, culpa profecto esset aliquid nos de hoc mundo possidere. Sed aliud est quod per Scripturam sacram generaliter omnibus præcipitur, aliud quod specialiter perfectioribus imperatur. Hi ergo recte sub generali iudicio non tenentur qui præcepta generalia vivendo vicerunt. Sicut enim non judicantur, et perunt, qui suadente perfidia legem tenere contemnuunt, ita non judicantur, et regnant, qui suadente pietate etiam ultra generalia divine legis præcepta proficiunt. Hinc est quod Paulus, etiam specialia præcepta transcendens, plus opere exhibuit quam institutione permissionis accepit. Cum enim accepisset ut Evangelium prædicans de Evangelio viveret, Evangelium quidem audientibus contulit, et tamen Evangelii sumptibus sustentari recusavit. Cur ergo iste iudicatur ut regnet, qui minus quod servaret accepit, sed majus quod viveret invenit?

CAP. LXXII. — *Omnis qui relinquit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit (Matth. xvi, 20).*

(Homil. 18, in Ezech., n. 16.) Nequaquam sanctus quisque ideo terrena deserit ut hæc possidere in hoc mundo multipliciter possit, quia quisquis terrene studio terram relinquit, terram non relinquit, sed appetit; nec qui unam uxorem deserit, centum recepturus est. Sed quia denarius numerus per semetipsum multiplicatus in centenarium surgit, recte per contemplationem perfecte magna designatur, per quam etiam vita æterna promittitur. Quisquis enim pro Dei nomine temporalia et terrena contemnit, his perfectione mentis recipit ut jam ea non appetat que contemnit, et in sequenti ætate ad æternam vitam gloriam perveniat. Centies itaque recipiet quod dedit qui, perfectionis spiritum accipiens, terrenis non indiget, etiam si hæc non habet. Ille enim pauper est qui eget eo quod non habet. Nam qui et non habens habere non appetit dives est. Paupertas quippe in inopia mentis est, non in quantitate possessionis; nam ille cui in paupertate bene conveit non est pauper.

CAP. LXXIII. — *Cum venissent operadores vineæ, qui circa undecimam horam venerant, acciperunt singulos denarios (Matth. xx, 40).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 42.) Denarius numerus in Scriptura sacra perfectus est, quia lex in decem præceptis concluditur, omnisque culpa non amplius quam per decem verba cobibetur. Et eadem Veritate, operadores vineæ denario remunerantur. In denario quippe tria junguntur ad septem. Homo autem, qui ex anima constat et corpore, in septem qualitatibus continetur. Nam tribus spiritualiter et quatuor corporaliter viget. In dilectione etenim Dei tribus spiritualiter excitatur, cum ei per legem dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex tota mente tua, et ex tota anima tua, et ex tota virtute tua (Matth. xxii, 37).* Corporaliter vero quatuor qualitatibus continetur, quia videlicet ex materia calida et frigida, humida et sicca componitur. Homo ergo qui ex septem qualitatibus constat, denario remunerari dicitur, quia in illa perceptione supernæ patriæ septem nostra ad tria junguntur æterna, ut homo contemplationem Trinitatis accipiat, et de remunere

ratione operis quasi quodam denario consummatus vivat. Vel certe, quod septem virtutes sunt, quibus in hac vita laboratur, dumque eis in remuneratione contemplatio Trinitatis redditur, vita laborantium denario remuneratur. Sed perfectus quisque etiam in hac vita denarium accipit, dum eisdem septem virtutibus, spem, fidem, charitatemque coniungit.

CAP. LXXIV. — *Nonne ex denario convenisti mecum?* (Matth. xx, 15.)

(In exposit. B. Job, lib. xxv, num. 34, et lib. xxxv, n. 13.) Nemo temere debet superna consilia et divina iudicia discutere, sed consilium summæ et occultæ virtutis satisfactio sit apertæ rationis, quia injustum esse non potest quod justo Domino placet. Unde et in vinea mercedem laborantibus reddens, cum quosdam operarios iniquales in opere æquaret in præmio, et plus in mercede quæreret qui labori amplius insudasset, ait: *Nonne ex denario convenisti mecum? Volo autem et huic novissimæ dare, sicut et tibi: aut non licet mihi quod volo facere?* In cunctis igitur quæ exterioris disponuntur, aperta causa est rationis, occultæ iustitiæ voluntatis. Sciendum est autem quod sola est sancta Ecclesia in qua bonum opus peragitur, unde et mercedem denarii non acceperunt, nisi qui intra vineam laboraverunt.

CAP. LXXV. — *Duo cæci sedentes secus viam, ut audierunt quia Jesus egrediens ab Jerico transiret, clamabant: Miserere nostri, fili David* (Matth. xx, 29).

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 5.) Dominus pater Jesus Christus Deo Patri suo coæternus, per humanitatem dicitur transitum habere, per divinitatem vero quasi stare. Inde enim non transit unde æternus est, inde vero transit unde propter nos apparuit temporalis; sic namque et in Evangelio scriptum est: *Quia egrediens ab Jerico Dominus transibat. Duo autem cæci sedentes juxta viam clamaverunt dicentes: Domine, miserere nostri, fili David. Ad quorum vocem sicut illic scriptum est: Stetit Jesus, et lumen reddidit.* Quid est autem transeundo audire, stando lumen restituere, nisi quod per humanitatem suam nobis miseratus est, qui per divinitatis potentiam a nobis mentis nostræ tenebras exclusit? Quod enim propter nos natus et passus est, quod resurrexit et ascendit in cælum, quasi transit Jesus, quia nimirum hæc actio temporalis est. Sed stans eos tetigit et illuminavit, quia non sicut illa dispensatio temporalis, ita Verbi æternitatis transit quæ in se manens innovat omnia; stare enim Dei est incommutabili cogitatione mutabilia cuncta disponere. Qui ergo voces potentium transiens audivit, stans lumen reddidit, quia et si propter nos temporalia pertulit, inde tamen nobis lucem tribuit, unde habere mutabilitatis transitum nescit.

CAP. LXXVI. — *Ligatis manibus et pedibus, mittite eum in tenebras exteriores* (Matth. xxii, 13).

(Homil. 9, in Ezech., n. 34.) Quis adhuc præsentis sæculo mente inhaeret, et adhuc terrenis voluptatibus delectatur, amare non potest æterna gaudia quæ iustis promittuntur. Cognoscat igitur in volumine sancti Evangelii damnationem reproborum, quæ in eo scripta est, et ab animo per timorem expellat quod diligit, ut possit ex iudicio cœlestem gloriam amare quam elegit vel audit. Ibi quippe sub unius damnati specie multitudo reproborum exprimitur, cum voce Veritatis dicitur: *Ligatis manibus et pedibus, mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit felus et stridor dentium.* Tunc enim reprobi in exteriores tenebras cadunt, quia nunc in interioribus suis se ponte dejecerunt, ut veritatis lumen nec credendo nec bene operando sequerentur. In quas tenebras, ligatis manibus et pedibus, mitti præcipiuntur, quia nunc, dum tempus operandi et currendi est, habere manus et pedes liberos in bona actione noluerunt. Ibi etiam de reprobis scriptum est: *Vermis eorum*

non moritur, et ignis eorum non exstinguitur (Isa. lvi, 24).

CAP. LXXVII. — *Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, nolite facere* (Matth. xxiii, 5).

(In exposit. B. Job, lib. vi, num. 10.) Stultus aliquando donum rectæ intelligentiæ accipit, Scripturæ sacræ sententiis docetur, bona loquitur; sed tamen nullo modo hoc quod dicit operatur: verba Dei profert, nec tamen diligit, laudando exaggerat, vivendo calcat. Is autem qui ad Deum per sancta desideria anhelat, discit quod audit, agit quod didicerit; sicut eus Veritas admonet, cum per desideria sancta flagrantius de Pharisæis præcepit, dicens: *Quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, nolite facere.*

CAP. LXXVIII. — *Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus* (Matth. xxiii, 5).

(In exposit. B. Job, lib. xv, num. 4.) Sæpe hypocrita dum sanctum se simulat, et iniquum se exhibere minima formidat, ab hominibus honoratur, eique sanctitatis gloriæ delertur ab his qui exteriora cernunt, sed interiora perspicere nequeunt. Unde ut ut gaudeat in prima sessione, hilarescat in primo recubitu, infletur in prima salutatione, elevetur in reverenti voce obsequentium, et superba cogitatione tumeat in famulatu seditorum, sicut voce quoque Veritatis de talibus dicitur: *Omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus: amant enim primos recubitus in cœnis, et primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro, et vocari ab hominibus Rabbi.* Sed hæc eorum gaudii lætitia pertransibit, et poena permanebit.

CAP. LXXIX. — *Liquantes culicem, camelum glutientes* (Matth. xxiii, 24).

(In exposit. B. Job, lib. i, num. 21.) Cameli nomine Dominus hic designatur, a quo hoc Iudeis adversantibus dicitur. Culex enim susurrando valens, camelus autem sponte se ad suscipienda onera inclinat. Liquaverunt ergo Iudei culicem, quia additionem latronem dimitti petierunt; camelum vero glutierunt, quia eum qui ad suscipienda onerata mortalitatis onera sponte descenderat extinguere clamando capti sunt.

CAP. LXXX. — *Væ vobis hypocritæ* (Matth. xxiii, 27).

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 13; Regul. pastor. cap. 35.) Studium hypocritarum esse solet, ut et quod sunt supprimant, et hoc quod non sunt esse se hominibus innotescant. Refugiunt videri quod sunt, et ante oculos superinducta quadam innocentia honestate se vestiunt. Unde recte per Evangelium voce nostri Redemptoris increpantur, cum eis dicitur: *Væ vobis hypocritæ, quia similes estis sepulcris dealbatis; quæ foris apparent hominibus speciosa, intus vero plena sunt ossibus mortuorum, et omni spurcitia. Ita et vos foris quidem apparetis hominibus iusti, intus autem pleni estis rapina et iniquitate.* Hypocritas ergo recte sepulcris dealbata, speciosa exterioris, sed mortuorum ossibus plena interioris Veritas vocat; quia vitiorum mala intus contegunt, humanis vero oculis quorumdam demonstratione operum de solo foris iustitiæ colore blandiuntur. Culpas itaque suas occultando hominibus virtutesque pandendo, unde puniri debeant abscondentes detegunt, et unde remunerari poterant detegentes abscondunt. Nam dum occulta mala sua divinis iudiciis, recta vero sua humanis oculis anteponunt: et sine teste est bonum quod publice faciunt, et non sine æterno teste est quod latenter delinquant.

CAP. LXXXI. — *Item unde supra.*

(Homil. 9, in Ezech., n. 33.) Quod autem dicitur: *Væ vobis hypocritæ,* sciendum est quod in Scripturæ sacra Væ sapius de æterno luctu quam præsentis solet intelligi. Unde scriptum est: *Væ impio in malo: retributio enim manuum ejus fiet ei* (Isa. iii, 11). Et beatus Job loquitur, dicens: *Si impius fuero, ræ mihi est: si autem justus, non levabo caput, saturatus*

afflictione et miseria (Job. x, 15). Justorum enim afflictio temporalis est. Væ ergo quod dixit a temporali afflictione distinxit qui et justum afflictionem, et impium væ habere perhibuit. Et per semetipsam Veritas dicit: *Væ mundo a scandalis (Math. xviii, 7).* Et: *Væ vobis qui ridetis, quoniam flebitis (Luc. vi, 25).* Et: *Væ prægnantibus, et nutrientibus in illis diebus (Luc. xxi, 23).*

CAP. LXXXII. — *Orate ne fiat fuga vestra hieme, vel sabbato (Math. xxiv, 20).*

(Homil. 12, in Evang., n. 7.) Sollicite, fratres charissimi, cogitare debemus ne nobis in vacuum tempora pereant, et tunc quæramus ad bene agendum vivere cum jam compellimur de corpore exire; et meminisse debemus quid Veritas dicat: *Orate, ne fiat fuga vestra hieme vel sabbato.* Per legis quippe mandatum ambulare longius in sabbato non licet. Hiems quoque ad ambulandum impedimento est, quia gressus ambulantium torpor frigoris adstringit. Ait ergo: *Orate ne fiat fuga vestra hieme, vel sabbato.* Ac si aperte dicat: *Vilete ne tunc quæritis peccata vestra fugere, quando jam non licet ambulare.* Illud ergo tempus, quo fugere non licet, modo debet cogitari dum licet. Illa hora exitus nostri est semper intenda: ista Redemptoris admonitio ante mentis oculos semper ponenda.

CAP. LXXXIII. — *Si dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire (Matth. xxiv, 26).*

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 20, 23.) De hæretico dicit beatus Job: *qui rodebant in solitudine (Job. xxx, 3).* Rodi solet quod comedi non potest. Hæretici itaque quia per supernam gratiam non adjuvi, sed sua virtute moluntur Scripturam sacram intelligere, exterius illam contrectant, sed ad ejus interiora secreta spiritualia non perveniunt; et quoniam ab universalis Ecclesie sunt disjuncti societate, non quolibet loco rodere memorantur, sed in solitudine. Ad quam nimirum solitudinem quia prædicatores falsi sequaces suos traherent, longe ante Veritas præmonuit, dicens: *Si dixerint: Ecce in deserto est, nolite exire.* Præterea hæretici clandestinis inter se conventiculis coeunt, ut errori suo reverentiam, quam non valent ex ratione, præbeant ex occultatione; et infirmis animabus pravitate sermo tanto reverendus appareat quanto secretus. Unde per Salomonem mulier ex typo hæreseos suadet, dicens: *Aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis absconditus suavior (Prov. ix, 17).* Et beatus Job dicit: *In desertis habitabant torrentium, et in cavernis terræ (Job. xxx, 6).* Quid vero aliud cavernas terræ quam occultas hæreticorum prædicationes accipimus? Quæ occulta scilicet prædicamenta detestatur Veritas, dicens: *Si quis vobis dixerit: ecce hic Christus est, ecce illic: nolite credere.* Et rursus: *Si dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire: Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente, et paret usque in occidentem, ita erit et adventus filii hominis.* Hoc itaque hic in penetralibus quod in Job dicitur in cavernis. In cavernis enim hæretici habitant, quoniam errorem suum plerumque secretis prædicationibus occultant, ut quo se doctoribus prudentioribusque non indicant, eo vehementius imperitos ad se trahant.

CAP. LXXXIV. — *Sicut fulgur exit ab oriente, et paret in occidentem, ita erit adventus filii hominis (Math. xxiv, 27).*

(Homil. 2, in Ezech., n. 16.) Cum Dominus ad iudicium venerit, districti iudicii concussio omnia simul elementa perturbabit, et in illo die cunctorum qui tunc in carne mortali fuerint inventi in pavore nimio corda commovebuntur. Cum enim cõperit impleri quod scriptum est: *Sol obscurabitur, et luna non dabit lumen suum, et stellæ cadent de cælo, et virtutes cælorum commovebuntur (Math. xxiv, 29),* quæ mens erit hominis æterni iudicis sententiam non formidantis? Ibi enim simul tunc cuncta peccata

A ante oculos redeunt, ibi omnia quæ cum delectatione acta sunt ad memoriam cum pavore revocantur, ibi caligo cogitationis miseræ ex pœna proximæ damnationis erit. Tunc quippe ex peccatorum memoria sensum mentis deprimit caligo cæcitatatis, cum unigenitum Dei Filium in forma divinitatis conspiciere non permittunt reprobi. *Videbunt enim in quem transfixerunt (Joan. x, 37).* Et: *Tollatur impius ne videat gloriam Dei (Zach. xii, 10).* Ignis etiam illo iudicii, qui cælum æreum et terram concremabit, peccatores proculdubio constringet in pœna suæ damnationis. Nam sicut fulgur exit ab oriente, et paret usque in occidentem, ita erit adventus filii hominis, ubi nullus a iudicio tunc in sua mente latere permittitur, quia ipse iudicis fulgore penetratur. Ipse enim angelis et archangelis, omnibusque virtutibus præsidens Redemptor noster, in suo tunc terrore videbitur, eique ignis iudicii in reproborum vindictam famulabitur. Hiuc Psalmista ait: *Ignis in conspectu ejus ardebit, et in circuitu ejus tempestas valida (Psal. xlix, 3).* Hinc Petrus apostolus ait: *Adveniet dies Domini ut fur, in quo cæli magno impetu transierint, elementa vero ignis ardore solventur (II Petr. iii, 10).*

CAP. LXXXV. — *Quis putas est fidelis dispensator, et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam (Math. xxiv, 45).*

(Regul. pastor. part. iii, cap. 39.) Alta quæque debent a prædicatoribus multis audientibus contegi, et vix paucis aperiri. Hinc namque per semetipsam Veritas dicit: *Quis putas est fidelis dispensator et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram?* Per mensuram quippe tritici exprimitur modus verbi, ne cum angusto cordi incapabile aliquid tribuitur, extra fundatur. Hinc Paulus ait: *Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam parvulus in Christo lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. iii, 1).* Hinc ad beatum Job dicitur: *Quis dedit gallo intelligentium (Job. xxxviii, 36)?* Prædicator enim sanctus, dum caliginoso hoc clamat in tempore, quasi gallus cantat in nocte, cum dicit: *Hora est jam nos de somno surgere (Rom. xiii, 11).* Et rursus: *Evigilate, justi, et nolite peccare (I Cor. xv, 34).* Gallus cum jam edere cantus parat, prius alas excutit, et semetipsum feriens, vigilantior reddi; quia nimirum necesse est, ut hi qui verba sanctæ prædicationis movent, prius studio bonæ actionis evigilent, prius se per sublimia facta excutiant, et tunc ad bene vivendum alios sollicitos reddant; prius cogitationum alis semetipsos feriant, quidquid in se inutile deprehenderint districta animadversione corrigant, et tunc demum aliorum vitam loquendo componant et antequam verba exhortationis insonent, omne quod locuturi sunt operibus clament. Gallus etiam profundioribus horis noctis altos edere cantus solet; cum vero matutinum jam tempus in proximo est, minutas et tenues voces format; quia nimirum qui recte prædicat obscuris adhuc cordibus aperta clamat, nil de oculis mysteriis indicat, ut tunc subtiliora quædam de cœlestibus audiant cum luci veritatis appropinquant.

CAP. LXXXVI. — *Fatux virgines non sumpserunt oleum secum (Math. xxv, 5).*

(In exposit. B. Job, lib. 23, num. 17.) Prædicatores sancti, cum loquuntur, nequaquam mentis gaudium in ostensione ponunt disertæ locutionis, sed bonum scientiæ in cordis secreto meditantur, et ibi gaudent, ubi hoc percipiunt, non ubi inter tentationum laqueos innotescere compelluntur, quamvis cum bonum quod accipiunt innotescunt, media interveniente charitate, ex profectu audientium et non ex propria ostensione gratulantur. Arrogantes enim cum scientiam accipiunt, nihil se accepisse æstimant, si hanc eos occultam habere contingat; nusquam quippe suum gaudium nisi in ore hominum

ponunt. Unde et fatuæ virgines in suis vasis oleum non sumpsisse referuntur, quia arrogantes omnes, cum se ab aliquibus fortasse vitii continent, bonum gloriæ intra conscientias habere non possunt. In vase autem proprio sumpserat Paulus oleum, qui dicebat: *Gloria nostra hæc est testimonium conscientie nostræ* (II Cor. I, 12.) Inane ergo vasculum ferre est intus corde vacuo foras humani favoris iudicium querere, quia dum gloria exterius queritur, intra vas oleum non habetur.

CAP. LXXXVII. — *Date nobis de oleo vestro* (Matth. xxv, 8).

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 74.) Hypocrita nihil aliud in omni quod agit nisi opinionis suæ gloriam cogitat, nec curat quod post per meritum ducitur, sed quid interim dicatur. Sed laus cum ejus vita præterit, et humanus favor in iudicio deficit. Unde et fatuæ virgines, quæ oleum in vasis non sumpserant, quia in alienis scilicet vocibus gloriam et in suis conscientiis non habebant, turbatæ per Sponsi præsentiam dicunt: *Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ exstinguuntur.* Oleum quippe a proximis petere est gloriam boni operis a testimonio alieni oris implorare. Mens etenim vacua, cum a cunctis suis laboribus nihil se intus tenuisse invenit, testimonium foris querit. Ac si aperte fatuæ virgines dicant: Cum nos repellit sine retributione conspicitis, dicite in nostro opere quod vidistis. Sed hypocritæ nihil in iudicio attestatio humana suffragabitur, quia eandem laudem quam post in testimonium exigit prius in munere recepit.

CAP. LXXXVIII. — *Novissime vero veniunt et reliquæ virgines dicentes: Domine, aperi nobis* (Matth. xxv, 11).

(Homil. 36, in Evang., n. 10; Regul. pastor. part. iii, c. 20.) Ad cælestis regni gaudia nos, fratres charissimi, Dominus vocat per se, vocat per angelos, vocat per Patres, vocat per prophetas, vocat per apostolos, vocat per pastores, vocat plerumque per miracula, vocat plerumque per flagella, vocat aliquando per hujus mundi prospera, vocat aliquando per adversa. Sæpe namque nonnulli, hic proficere volentes et prosperari, cum apprehendere temporalem gloriam conantur, omnipotente Deo misericorditer eos respiciente nequeunt, quia eos in carnalibus suis desideriis mundi hujus adversitates feriunt: aut enim ægritudine longa tabescunt, aut injuriis afflicti concidunt, aut gravibus percussis damnis affliguntur, et in mundi dolore vident quia nihil consistere de ejus voluptate debuerunt; sequè ipsos in suis desideriis reprehendentes, ad Deum corda convertunt. Multi igitur hujus mundi adversitatibus fracti, ad Dei vocantis amorem revertuntur, et a præsentis vitæ desideriis corriguntur. Nemo ergo Deum vocantem contemnat, ne dum vocalus audire et obedire recusat, cum voluerit intrare non valeat. Audite quid Sapientia per Salomonem dicat: *Tunc invocabunt me, et non exaudiam: mane consurgent, et non inventient me* (Prov. I, 28). Hinc est quod fatuæ virgines tarde venientes clamant: *Domine, Domine, aperi nobis*, sed jam tunc aditum querentibus dicitur: *Amen, amen dico vobis, nescio vos.* Hanc valde timendam sententiam, fratres charissimi, intenta aure percipite, ut tanto eam minus sentiatis in examiue, quanto nunc auditis formidolosius in prædicatione. Si autem cuncta mundi relinquere, quod paucis datum est, non potestis, sic tenete quæ sunt hujus mundi, ut tamen per ea in mundo non teneamini; ut terrena res possideatur, non possideatis; ut sub vestra mentis sit dominio quod habetis, ne si mens vestra terrenarum rerum amore vincatur, a rebus suis magis ipsa possideatur. De hominibus qui vel plura ambiunt, vel obtinere cuncta quæ ambierunt possunt, audite quod scriptum est: *Quid prodest homini si totum mundum lucretur, animam vero suam detrimentum patiat* (Matth. xvi, 26)? Ac si aperte Veritas dicat: *Quid prodest homini si totum*

A quod extra se est congreget, si hoc solum quod ipse est damnet? Sit ergo res temporalis in itinere, desideretur æterna in perventione, sint terrena quæ nostro corpori serviant quatenus cordi minime obstant, ne nos ad cælestem patriam quo nos vocat Dominus, præpediant. Nihil sit quod desiderium nostræ mentis retardet, nullius nos rei in hoc mundo delectatio implicet. Si bonum diligitur, mens in bonis melioribus, id est in cælestibus delectetur; si malum metuitur, mala animo æterna proponantur; ut dum illic esse conspicit, et amplius quod diligat, et amplius quod pertinescat, hic omnino non hæreat.

CAP. LXXXIX. — *Amen dico vobis, nescio vos* (Matth. xxv, 12).

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 85, et lib. II, num. 6.) Superna dispensatio hypocritis largitur bonum operis, et sortem denegat hæreditatis, operandi munera cumulat, et tamen vota operantis ignorat, quia dum perceptum munus ad laudem propriam trahitur, in conspectu lucis intimæ umbra elationis obscuratur. Cum igitur a præsentis vitæ favoribus, interveniente morte, fuerit separatus, internum eum arbiter negat, sequè eum nescire denuntiat, quia simulatoris vitam juste reprobandam Veritas ignorat, nec recognoscit ejus bona quæ egit, quoniam hæc ex intentione recta non protulit. Unde et fatuis virginibus in iudicio veniens dicit: *Amen, amen dico vobis, nescio vos.* In quibus dum corruptionem mentis considerat, carnis etiam incorruptionem damnat. Nescire autem Dei reprobare est. Unde et quibusdam quos reprobat in fine dicturus est: *Nescio vos unde sitis. Discedite a me, omnes operarii iniquitatis.* Sicut etiam nescire mentiri vix verax dicitur qui labi per mendacium dignatur, non que si mentiri velit nesciat, sed quo falsa loqui veritatis amore contemnat.

CAP. XC. — *Cum venerit filius hominis in majestate sua, et omnes Angeli ejus cum eo, tunc cædebit super sedem majestatis suæ, et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis, et statuet oves a dextris, hædos autem a sinistris* (Matth. xxv, 31, 32).

(Homil. 19, in Evang., n. 5.) Ad sanctam ecclesiam, fratres charissimi, quam multi convenimus, ecclesiæ parietes implemus, et tamen nemo nostrum potest scire qui sint qui in illo electorum Dei numerentur grege. Ecce vox omnium Christum clamat, sed vita omnium non clamat: plerique Deum sequuntur vocibus, sed fugiunt moribus. Hinc etenim ad Titum Paulus dicit: *Qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant* (Tit. I, 16.) Hinc Jacobus ait: *Fides sine operibus mortua est* (Jac. II, 20, 26.) Hic igitur multi fidelibus per confessionem admiscuntur, sed propter vitam reprobam in sorte fidelium in die iudicii numerari non merentur. Hoc ovile sanctæ Ecclesiæ hædos recipit cum agnis; sed attestante Evangelio, cum iudex venerit, bonos separat a malis, sicut pastor segregat oves ab hædis. Neque etenim illic in ovium grege numerari possunt qui hic carnis suæ voluptatibus serviunt. Illic eos a sorte humilium iudex separat qui se hic in superbæ cornibus exaltant. Regnum cælorum percipere nequeunt, qui hic et in cælesti fide positi toto desiderio terrena querunt.

CAP. XCI. — *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi* (Matth. xxv, 34).

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, n. 50, 51.) Dux sunt partes, electorum scilicet atque reproborum, sed bini ordines eisdem singulis partibus continentur. Alii namque judicantur et regnant, alii non judicantur et regnant, alii judicantur et pereunt, et alii non judicantur et pereunt. Ex parte quippe electorum judicantur et regnant qui vitæ maculas lacrymis tergentes, qui mala præcedentia factis sequentibus redimentes, quidquid illicitum aliquando fecerunt ab

oculis iudicis eleemosynarum superductione cooperantur; quibus iudex veniens in dextera consistentibus dicit: *Esurivi, et deditis mihi manducare: sitivi, et deditis mihi bibere: hospes eram, et collegistis me: nudus, et cooperavistis me: infirmus, et visitastis me: in carcere eram, et venistis ad me* (Ibid. v. 35). Quibus praeiungit, dicens: *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi*. Alii autem non iudicantur, et regnant, qui etiam praecepta Legis perfectione virtutum transcendunt, qui nequaquam hoc solum quod cunctis divina Lex praecipit implere contenti sunt, sed praestantiori desiderio plus exhibere appetunt quam praecipitis generalibus audire poterunt; quibus dominica voce dicitur: *Vos qui reliquistis omnia, et secuti estis me, cum sederis filius hominis in sede maiestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel* (Matth. xix, 28). Et de quibus propheta ait: *Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui* (Isa. iii, 14). Et de quibus Salomon, cura de sanctae Ecclesiae Sponso loqueretur, intulit, dicens: *Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terrae* (Prov. xxxi, 23). Hi itaque in extremo iudicio non iudicantur et regnant, quia cum auctore suo etiam iudices veniunt; relinquentes quippe omnia, plus prompta devotione executi sunt quam iuberi generaliter audierunt. Speciali namque iussione paucis perfectioribus, et non generaliter omnibus dicitur hoc quod adolescens dives audivit: *Vade, et vende omnia quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo; et veni, et sequere me* (Matth. xix, 21). Si enim sub hoc praecipito cunctos iussio generalis astringeret, culpa profecto esset aliquid nos de hoc mundo possidere. Sed aliud est quod per Scripturam sacram generaliter omnibus praecipitur, aliud quod perfectioribus specialiter imperatur. Hi ergo recte sub generali iudicio non tenentur qui et praecipita generalia vivendo vicerunt. Sicut enim non iudicantur et pereunt qui, suadente perfidia, legem tenore convenerunt, ita non iudicantur et regnant qui, suadente pietate, etiam ultra generalia divinae legis praecipita proficiunt. Hinc est quod Paulus, etiam specialia praecipita transcendens, plus opere exhibuit quam institutione permissio accepit. Cum enim accepisset ut, Evangelium praedicans, de Evangelio viveret, et Evangelium audientibus contulit, et tamen Evangelii sumptibus sustentari recusavit. Iustam est igitur ut iste non iudicetur et regnet qui minus quod servaret accepit, sed majus quod viveret invenit.

Cap. XCII. — *Hospes fui, et suscepistis me* (Matth. xxv, 35).

(Homil. 23, in Evang., n. 2.) Hospitalitatem, fratres charissimi, diligite, opera charitatis amate. Hinc et enim per Paulum dicitur: *Charitas fraternitatis maneat in vobis, et hospitalitatem nolite oblivisci: per haec enim placuerunt quidam, Angelis hospitio receptis* (Heb. xii, 1). Hinc Petrus ait: *Hospitales invicem sine murmuratione* (I Petr. iv, 9). Hinc ipsa Veritas ante iudicium Dominus per membra sua suscipitur, in iudicium veniens susceptores suos recognoscet, dicens: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis* (Matth. xxv, 40). Pensate ergo, fratres, quanta hospitalitatis virtus sit, et ad hospitalitatis gratiam ne sitis pigri. Peregrini ad hospitium non solum invitandi, sed etiam trahendi. Ad mensas vestras Christum suscipite, ut vos ab eo suscipi ad aeterna convivia valeatis. Praebete modo peregrino Christo hospitium, ut vos in iudicio non quasi peregrinos noceat, sed ut proprios recipiat ad regnum.

Cap. XCIII. — *Quandiu fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis* (Matth. xv, 45).

(Homil. 40, in Evang., n. 10 et 12.) Ante futurum iudicium, fratres charissimi, solerter agite, culparum vestrarum intercessores quaerite, advocatos vobis in die iudicii pauperes procurate. Ecce importune se

pauperes offerunt, atque his indigent quae vobis iam satiatis quotidie de mensa cadunt. Ecce nos rogant qui tunc pro nobis intercessores venient. Certe nos omnino rogare debuimus, et tamen rogamur. Videte si negare debemus quod petimur, quando patroni sunt qui petunt. Nolite ergo misericordiae tempora perdere, nolite accepta remedia dissimulare, aut supplicium de supplicio cogitate. Cum quoslibet in hoc mundo abjectos aspiciatis, etiam si qua reprehensibilia eorum esse videantur, nolite despiciere, quia fortasse quos morata infirmitas vulnerat, medicina paupertatis curat; quorum si qua sunt talia quae iure debeant reprehendi, haec si vultis ad usum vestrae mercedis inflectite, ut ex ipsis eorum vitii cumulentur vobis incrementa pietatis, quatenus pariter panem delis et verbum, panem refectionis cum verbo correptionis, et duo a vobis alimenta percipiat qui unum quaeerebat, dum exterius cibo et interius satietur eloquio. Pauper ergo cum reprehensibilis cernitur, moneri debet et despicere non debet; si vero reprehensionis nil habet, venerari summiopere sicut intercessor debet. Sed ecce multos cernitis qui cuius sint meriti nescitis. Omnes igitur honorate quos pauperes cernitis, et quos foris videtis despectos secuti, intus arbitramini amicos Dei. Cum his participamini quod habetis, ut hoc quandoque quod habent dignetur vobiscum participari. Pensate quod ore magistri gentium dicitur: *In hoc tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat, et illorum abundantia vestrae inopiam sit supplementum* (II Cor. viii, 14). Pensate quid ipse per se Veritas dicat: *Quandiu fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis*. Adtribendum ergo pigri nequaquam esse debetis, quam lo hoc quod iacenti in terra porrigitis, sedenti in caelo datis.

Cap. XCIV. — *Tunc dicit et his qui a sinistris ejus erant: Ite, maledicti, in ignem aeternum* (Matth. xxv, 41).

(In exposit. B. Job. lib. xxvi, n. 54.) Duos ordines pars reproborum continet. Alii namque iudicantur et pereunt, alii non iudicantur et pereunt.

Judicantur et pereunt quibus dominica voce in damnatione dicitur: *Esurivi, et non deditis mihi manducare: sitivi, et non deditis mihi bibere: hospes eram, et non collegistis me: nudus, et non cooperavistis me: aeger et in carcere, et non visitastis me*, quibus praenuntiatur: *Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus*. Alii in extremo iudicio non iudicantur et pereunt; de quibus Propheta ait: *Non resurgunt impii in iudicio* (Psal. i, 5); et de quibus dicitur: *Qui autem non credit, iam iudicatus est* (Joan. iii, 18); et de quibus Paulus ait: *Qui sine lege peccaverunt, sine lege peribunt* (Rom. ii, 12). Resurgent vero etiam omnes infideles, sed ad tormentum, non ad iudicium; non enim eorum tunc causa discutitur qui ad conspectum districti iudicis iam cum damnatione suae infidelitatis accedunt. Professionem vero si lei retinentes, sed professionis opera non habentes, redarguantur ut pereant. Qui vero nec fidei sacramenta tenuerunt, increpationem iudicis in extrema examinatione non audiunt, quia praedicati infidelitatis suae tenebris, ejus quos desperaverant invectione redargui non merentur. Illi tantum verba iudicis audiunt, quia ejus fidei tantum verba tenuerunt. Isti in damnatione sua iudicis aeterni nec verba percipiunt, quia ejus reverentiam nec verbatenus servare voluerunt. Illi legaliter pereunt, quia sub Lege positi peccaverunt, istis in perditione sua de Lege nihil dicitur, quia nihil Legis habere conati sunt. Princeps namque terrenam reipublicam regens, aliter punit civem interius delinquentem, atque aliter hostem exterius rebellantem. In illo iura sua contulit, eumque sub verbis divinae invectionis addicit. Contra hostem vero bellum movet, instrumenta perditionis exercet, dignaque ejus malitiae tormenta retribuit, de malo vero ejus quid lex habet non requirit: neque enim lege necesse est periri qui lege nunquam potuit teneri. Ita ergo in extremo

judicio, et legalis illum invectione percussit qui ab eo quod professione tenuit actione declinavit, et iste sine iudicii invectione perimitur qui lege fidei non tenetur.

CAP. XCV. — *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum (Matth. xxv, 41.)*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, n. 37.) Extremi iudicii die, æterno tunc iudice terribiliter apparente, astantibus legionibus angelorum, assistente cuncto ministerio cœlestium potestatum, et electis omnibus ad hoc spectaculum deductis, antiquus hostis diabolus in medium captivus deducetur, et cum suo corpore, id est cum reprobis omnibus, æternæ gehennæ incendiis mancipabitur; cum dicitur: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus.* O quale erit illud spectaculum, quando hæc immanissîma bellua electorum oculis ostenderetur, quæ hoc belli tempore nimis illos terrere poterat, si videretur: sed occulto ac miro Dei consilio agitur ut et nunc per ejus gratiam a pugnântibus non visa vincatur, et tunc a lætis victoribus jam captiva videatur. Tunc autem justi divino adjutorio quantum debitorum sunt plenius recognoscunt, quando tam fortem bestiam viderint quam nunc infirmi vicerunt, et in hostis sui immanitate conspiciunt quantum debeant gratiæ defensoris sui. Redeunt enim de hoc prælio tunc milites nostri virtutum tropæa referentes, et receptis corporibus cum jam in illo iudicio regni cœlestis introitus sortiuntur, prius immanissimas vires hujus antiqui serpentis aspiciunt, ne vile æstimet quod evaserunt. Et videntibus cunctis, præcipitabitur, quia visa mors ejus tunc gaudium exhibet cujus tolerata vita nunc justis quotidie in cruciatibus bellum movet.

CAP. XCVI. — *Esurivi, et non dedistis mihi manducare, etc. (Matth. xxv, 35.)*

(Regul. pastor. part. iii, c. 20.) Omnes qui aliena adhuc intendunt rapere, quid Dominus in iudicio reprobis dicat sollicitè debent audire; ait namque: *Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare: sitivi, et non dedistis mihi potum, etc.* Quibus etiam præmittit, dicens: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus.* Ecce nequaquam audiunt, quia rapinas vel quælibet alia violenta commiserunt, et tamen æternis gehennæ ignibus mancipantur. Hinc ergo colligendum est quanta damnatione plectendi sunt qui aliena rapiunt, si tanta animadversione feriantur quia sua indiscretè tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res rapta, si tali subjicit poenæ non tradita. Perpendant quid illata mereatur injustitia, si tanta percussione digna est pietas non impensa.

CAP. XCVII. — *Ibunt impii in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam (Matth. xxv, 46.)*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, n. 35, 36, 37.) Sunt plerique qui peccatis suis idcirco finem ponere negligunt, quia habere quandoque finem super se iudicia futura suspicantur. Quibus breviter respondemus, si quandoque finienda sunt supplicia reproborum, quandoque ergo finienda sunt etiam gaudia beatorum. Per semetipsam namque Veritas dicit: *Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Si igitur hoc verum non est quod minatus est, neque illud verum est quod promisit.

At inquiunt: Ideo æternam poenam peccantibus minatus est, ut eos a peccatorum perpetratione compesceret, quia creaturæ suæ æterna supplicia minari debuit, non inferre. Quibus citius respondemus: Si falsa minatus est ut ab injustitia corrigeret, etiam falsa pollicitus est ut ad justitiam provocaret. Et quis hanc eorum vesaniam toleret qui dum promissionibus suis reproborum supplicia finire asserunt, assertionem suam etiam electorum præmia remunerationesque confundunt? Quis hanc eorum vesaniam toleret qui conantur astruere verum non esse quod Veritas

A de æterno igne minata est? Et dum atqueunt Deum perhibere misericordem, non verentur prædicare fallacem.

At inquiunt: Sine fine puniri non debet culpa cum fine. Justus nimirum est omnipotens Deus, et quod non æterno peccato commissum est, æterno non debet pmiri tormento. Quibus citius respondemus quod recte dicerent si iudex justus districtusque veniens non corda hominum sed facta pensaret. Iniqui enim ideo tunc cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt, voluissent quippe sine fine vivere, ut sine fine potuissent in iniquitatibus permanere. Nam magis appetunt peccare quam vivere, et ideo hic semper vivere cupiunt, ut nunquam desinant peccare cum vivunt. Ad districti ergo iudicis justitiam pertinet ut nunquam careant supplicio quorum mens in hac vita nunquam voluit carere peccato; et nullus detur iniquo terminus ultionis, quia, quandiu valuit, habere noluit terminum criminis.

At inquiunt: Nullus justus crudelitatibus pascitur, et delinquens servus a justo domino idcirco cardi præcipitur, ut a nequitia corrigatur: ad aliquid ergo cæditur, cum non ejus dominus cruciatibus delectatur. Iniqui vero gehennæ ignibus traditi quo sine semper ardebunt? Et quia certum est quod pius et omnipotens Deus non pascitur cruciatibus iniquorum, cur cruciantur miseri si non expiantur? Quibus citius respondemus quod omnipotens Deus, qui pius est, miserorum cruciatu non pascitur; quia autem justus est, ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur. Sed iniqui omnes æterno supplicio, et quidem sua iniquitate puniuntur, et tamen ad aliquid concremantur: scilicet, ut justii omnes et in Deo videant gaudia que percipiunt, et in istis respiciant supplicia que evaserunt, ut tanto in æternum magis divitiæ gratiæ debitores se esse cognoscant, quanto in æternum mala puniri conspiciunt quæ ejus adjutorio vitare potuerunt.

CAP. XCVIII. — *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste (Matth. xxvi, 39.)*

(In exposit. B. Job, lib. xii, n. 16.) Solent justii viri in eo quod ipsi certum ac solidum sentiunt, quasi ex dubietate aliquid proferre, ut infirmorum in se verba transferant. Sed rursus per sortem sententiam infirmantium dubietati omnimodo contradicunt, quatenus per hoc quod dabo proferre cœmuntur infirmis aliquatenus condescendant, et per hoc quod certam sententiam proferunt, infirmorum mentes dubias ad soliditatem trahant. Quod nimirum dum faciunt, exemplum capitis nostri sequuntur; passio quippe Dominus propinquans, infirmantium in se vocem assumpsit, dicens: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste; eorumque timorem ut abstraheret suscepit.* Et rursus per obedientiam vim fortitudinis ostendens, ait: *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu;* et cum imminet quod fieri nolumus, sic per infirmitatem petamus ut non fiat, quatenus per fortitudinem parati simus ut volentes Conditoris nostri etiam contra voluntatem nostram fiat. Hoc igitur exemplo nonnosquam a fortibus infirmitatis illa verba suscipienda sunt, ut per eorum post prædicamenta fortia infirmorum corda gravius roborentur.

CAP. XCIX. — *Judas abiens, laqueo se suspendit (Matth. xxvii, 5.)*

(In exposit. B. Job, lib. xi, n. 12.) Sæpe nonnulli exire a pravis actibus cupiunt, sed quia eorumdem actuum pondere premuntur, in male consuetudinibus carcere inclusi, a semetipsis exire non possunt. Et quidam culpas proprias punire cupientes, hoc quod recte se agere æstimant in graviore culpas vertunt; atque modo miserabunt, ut quod exitum putant, hoc inclusionem inveniant. Sic videlicet reprobus Judas cum mortem sibi contra peccatum intulit, ad æternam mortis supplicia perrexit, et pejus de peccato peccavit quam peccavit.

CAP. C. — Nulla pasta sum hodie per visum propter A
eum (Matth. xxvii, 19).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 31.) Antiquus hostis quamvis Dominum Jesum Christum esse Filium Dei fuerat ipse confessus, velut purum tamen illum hominem mori credit, ad cuius mortem Judæorum persequentium animos concitavit. Sed in ipso traditionis tempore tarde jam cognovisse intelligitur quod ipse illa ejus morte puniretur. Unde et Pilati conjugem somniis terruit, ut vir illius a justis persecutione cessaret. Sed res æterna dispensatione disposita nulla valuit machinatione refragari. Expediebat quippe ut peccatorum mortem juste morientium solveret mors justis injuste morientis.

CAP. CI. — Et ecce velum templi scissum est in duas partes, et terra mota est, et petra scissæ sunt, et monumenta aperta sunt (Matth. xxvii, 31).

(In exposit. B. Job, lib. xxx, n. 66 et 67.) Incarnatus Dominus, qui in forma Dei æqualis est Patri, in forma servi minor est factus Patre, quia minor est etiam seipso. Naturam autem nostram suscipiens, iniquitatis jugo nullo modo teneri potuit; quem quamvis macula culpæ nostræ non attingit, passio tamen nostræ mortalitatis astrinxit. Quasi quædam enim vincula habuit ea quæ nos nequitia merito patimur, nostræ scilicet mortalitatis infirma, quibusque ad mortem sponte ligari se voluit, et quæ per resurrectionem mirabiliter solvit. Escurire quippe, sitire, lassescere, teneri, flagellari, crucifigi, nostræ mortalitatis vinculum fuit. Sed cum expleta morte velum templi rumpere, scinderentur petrae, monumenta panderent, inferni claustra patescerent, quid aliud tot argumentis tantæ virtutis ostenditur, nisi quod illa infirmitatis nostræ vincula solvebantur? ut is qui ad suscipiendam servi formam venerat, in ipsa servi forma ab inferni vinculis absolutus, ad cælum etiam cum membris liber rediret? De quibus ejus vinculis Petrus apostolus attestatur, dicens: *Quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo (Act. ii, 24)*. Vincula itaque ejus tunc soluta sunt, cum infirmitates passionis illius in resurrectione sunt gloriam commutatae.

CAP. CII. — Et multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt (Matth. xxvii, 32).

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 69, 70; homil. 21, in Evang., n. 6.) Habemus spem nostræ resurrectionis, considerata gloria capitis nostri. Sed ne quis, vel cogitatione tacita, forsitan dicat, quod idcirco ille surrexit a morte quia unus idem Deus et homo mortem quam ex humanitate pertulit ex divinitate superavit, nos vero, qui puri homines sumus, a mortis surgere damnatione non possumus: recte in resurrectionis ejus tempore etiam multorum sanctorum corpora surrexerunt, ut in se nobis exemplum ostenderet, et de aliorum qui nobis per puram humanitatem similes fuerunt nos resurrectione roboraret: quatenus cum se homo desperaret percipere quod in se ostenderat Deus homo, hoc in se fieri posse præsumeret quod in ipsis factum cognosceret quos puros fuisse homines non dubitaret.

Sunt vero nonnulli qui, considerantes quod spiritus a carne solvitur, quod caro in putredinem vertitur, quod putredo in pulverem redigitur, quod pulvis ita in elementa solvitur, ut nequaquam ab humanis oculis videatur, resurrectionem fieri posse desperant; et dum arida ossa inspiciunt, hæc vestiri carnibus, rursusque ad vitam viridescere posse diffidunt; qui si resurrectionis fidem ex obedientia non tenent, certe hanc tenere ex ratione debuerant. Quid enim quotidie nisi resurrectionem nostram in elementis suis mundus imitatur? Per quotidiana quippe momenta lux ipsa temporalis quasi moriturum, supervenientibus noctis tenebris, ea quæ aspiciebatur subtrahitur, et quasi quotidie resurgit, dum lux ablata oculis, suppressa iterum nocte, reparatur. Per momenta quoque temporum cernimus

arbusta viriditatem foliorum amittere, a fructuum prolatione post largitionem cessare; et ecce subito quasi ex arecenti ligno velut quadam resurrectione veniente videmus folia erumpere, fructus grandescere, et totam arborem redidivo decore vestiri. Indesinenter cernimus parva arborum semina terra humoribus commendari, ex quibus non longe post conspicimus magna arbusta surgere, folia pomaque proferre. Consideremus ergo parvum cujuslibet arboris semen quod in terram jacitur ut arbor ex illo producat, et comprehendamus, si possumus, ubi in illa tanta parvitate seminis tam immissa arbor latuit quæ ex illo processit: ubi lignum, ubi cortex, ubi viriditas foliorum, ubi ubertas fructuum. Nunquidnam in semine tale aliquid videbatur, cum in terram jaceretur? Et tamen occulto rerum omnium opifice cuncta mirabiliter ordinante, et in mollitie seminis latuit asperitas corticis, et in teneritudine illius absconsa est fortitudo roboris, et in siccitate ejus ubertas fructificationis. Quid ergo mirum, si tenuissimum pulverem, vel a nostris oculis in elementis redactum, cum vult in hominem reformat, qui ex tenuissimis seminibus immensa arbusta redintegrat? Quia ergo rationabiles sumus conditi, spem resurrectionis nostræ ex ipsa debemus rerum specie et contemplatione colligere. Sed quia in nobis sensus torpuit rationis, accessit in exemplam gratia Redemptoris. Venit namque Conditor noster, susceptus mortem, ostendit resurrectionem; ut qui resurrectionis spem ex ratione tenere nolumus, hanc ex ejus adiutorio et exemplo teneremus. Beatus quoque Job de resurrectione dixit: *Scio quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum*. Quisquis igitur resurrectionis virtutem in se fieri posse desperat, verba in gentilitate positi viri fidelis erubescat, et penset quanto pœnæ sit pondere feriendus, si adhuc non credit suam qui jam resurrectionem Domini cognovit factam, si et illic suam credidit Job qui adhuc Domini Jesu sperabat esse faciendam.

Ad instruendam igitur ignorantiam nostram, ad roborandam infirmitatem nostram, Dominus noster suæ resurrectionis exemplum nobis sufficere voluit. Solus quippe illo tempore mortuus est, et tamen solus minime surrexit; quia sicut superior scriptum est: *Multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt*. Ablata sunt ergo omnia argumenta perditionis. Ne quis enim dicat, sperare de se non debet homo quod in carne sua exhibuit homo Deus, ecce cum Deo homine surrexisset cognovimus quos puros homines fuisse non dubitamus. Si igitur membra nostri Redemptoris sumus, præsumamus in nobis quod gestum constat in capite; si multum nos abjicimus, sperare debemus in nobis, nos membra ultimus, quod de membris ejus superioribus audivimus.

CAP. CIII. — Erat aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus sicut nix (Matth. xxviii, 3).

(Homil. 21, in Evang., n. 3.) Mathæus evangelista angelum qui mulieribus ad sepulcrum venientibus apparuit describens, ait: *Erat aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus sicut nix*. In fulgure enim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris. Quia vero omnipotens Deus, et terribilis est peccatoribus, et blandus justis, recte testis resurrectionis ejus angelus, et in fulgure vultus et in candore habitus demonstratur, ut de ipsa sua specie et terret reprobos et mulceret pios. Recte etiam angelus niveis coopertus vestimentis apparuit, quia festivitatis nostræ gaudia nuntiavit. Candor etenim vestis splendorem nostræ denuntiat solemnitatis, nostræ dicamus an suæ? Sed ut fateamur verius, et suæ dicamus et nostræ: illa quippe Redemptoris nostri resurrectio, et nostra festivitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit, et angelorum festivitas existit, quia nos revocando ad cælestia, eorum numerum implevit. In sua ergo ac nostra festivitate angelus in niveis vestibus apparuit, quia dum nos per resurre-

tionem dominicam ad superna reducimur, cœlestis patriæ damna reparantur.

CAP. CIV. — *Respondens autem angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos: Scio enim quod Jesum, qui crucifixus est, quæritis. Non est hic, surrexit enim sicut dixit (Matth. xxviii, 5).*

(In exposit. B. Job, l. xiv, n. 67, 68.) Libet considerare, fratres charissimi, pietatis viscera quam erga nos Dominus noster habuit, et resurrectionis gloriam quam angelus factam mulieribus annuntiavit. Conditor et Redemptor noster Dominus Jesus Christus postquam omnia creavit, ut nos de captivitate diaboli redimeret, inter nos incarnatus apparuit, suæque passionis nos a perpetua morte liberavit. Quia et si crucifixus est ex infirmitate (II Cor. xiii, 4), sed vivit ex virtute Dei: citius enim a morte voluit resurgere, ne si in illo resurrectio differretur, in nobis omnino desperaretur. Citius a morte voluit resurgere, ne nostra diu anima in infidelitatis remaneret morte; mortem enim transitorie, id est ad triduum contigit, et in ea morte nequaquam, sicut B

nos, usque ad finem sæculi remansit. Corpus quidem Domini post mortem vivit, sed nostra adhuc corpora usque in finem mundi resurrectionis differuntur gloria. Nos per mortem carnis usque ad finem mundi remanemus in pulvere, ille vero die tertia a mortis viruit ariditate, et divinitatis suæ potentiam ipsa suæ carnis ostendit innovatione. Dominum ergo nostrum Jesum Christum, flagellatum, derisum, palmis caesum, corona spinea coronatum, sputis illusum, crucifixum, mortuum esse noverimus, sed eundem ipsum, qui inter impiorum manus occubuit, post mortem vivere certa fide credamus, libera voce profiteamur, et per resurrectionem ejus de nostræ carnis resurrectione confidamus. Resurrectionem enim, quam in se, qui est caput nostrum, ostendit, in nobis etiam, qui sumus ejus, quandoque facturum esse nobis promisit Dominus noster Jesus Christus, qui resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominebitur; quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel, quod autem vivit, vivit Deo per omnia sæcula sæculorum. Amen.

LIBER SECUNDUS.

Expositio Evangelii secundum Marcum.

CAPUT PRIMUM. — *Erat Joannes in deserto baptizans et prædicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum: et egrediebatur ad illum omnis Judææ regio, et Jerosolymitæ universi, et baptizabantur ab illo in Jordane flumine, confitentes peccata sua. Et erat Joannes vestitus pilis camelii (Marc. 1, 4).*

(Homil. 40, in Evang., n. 3.) Sunt nonnulli qui cultum subtilium pretiosarumque vestium non putant esse peccatum. Quod si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret quod dives qui torquebatur apud inferos bysso et purpura indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta pretiosa nisi ad inanem gloriam quærit, videlicet ut honorabilior cæteris esse videatur. Nam quod pro sola inani gloria vestimentum pretiosum quærat, res ipsa testatur: nemo enim vult ibi pretiosus vestibus indui ubi non possit ab aliis videri. Quam culpam possimus melius etiam ex diverso colligere, quia si abjectio vilis indumenti virtus non esset, evangelista vigilanter de Joanne Baptista non diceret: *Erat indutus pilis camelorum.*

CAP. II. — *Et locustas, et mel silvestre edebat (Marc. 1, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 45.) Locustarum nomine aliquando Judaicus populus, aliquando conversa gentilitas, aliquando adulantium lingua, aliquando vero per comparationem resurrectio dominica vel prædicatorum vita designatur. Quod autem Judæorum populum locustæ expriment vita Joannis signat, de quo scriptum est: *Quia locustas et mel silvestre edebat.* Joannes quippe eum quem prophetiæ auctoritate pronuntiavit etiam specie ciborum clamavit. In semetipso enim designavit Dominum quem prævenit. Qui nimirum in redemptionem nostram veniens, quia infructuosæ gentilitatis dulcedinem sumpsit, mel silvestre edit. Quia vero Judæorum plebem in suo corpore ex parte convertit, in cibo locustas accepit. Ipsos namque locustæ significant, subitos saltus dantes, sed protinus ad terram cadentes. Saltus enim dabant, cum præcepta Domini se implere promitterent; sed citius ad terram cadebant, cum per prava opera hæc se audisse denegarent. Videamus in eis quasi quemdam locusticum saltum: *Omnia verba quæ locutus est Dominus, et audiemus et faciemus (Exod. xxiv, 3).* Videamus autem quomodo citius ad terram ruant: *Utinam mortui essemus in Ægypto, et non in hac vasta solitudine. Utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in terram istam (Num. xiv, 3).* Locustæ ergo erant, quia habebant saltum per vocem et casum per actionem.

CAP. III. — *Venit Jesus a Nazareth Galiliæ: et baptizatus est in Jordane a Joanne. Et statim ascendens de aqua, vidit apertos celos, et Spiritum tanquam columbam descendantem et manentem in ipso (Marc. 1, 2).*

(Homil. 2, in Ezech. n. 5; homil. 30, in Evang., n. 5 et 6.) Tricesimo ætatis suæ anno Dominus ad fluvium Jordanis venit; ibique cœli sunt aperti, quia Spiritus in columba descendit. Idcirco autem Spiritus sanctus in columba monstrari voluit, quia omnes quos repleverit simplices puritate et mansuetudinis lenitate tranquillos facit. Ideo etiam in Redemptore nostro, Mediatore Dei et hominum, per columbam apparuit, quoniam unigenitus filius judex est generis humani. Sed quis ejus justitiam ferret, si priusquam nos per mansuetudinem colligeret, culpas nostras per zelum rectitudinis examinare voluisset? Homo ergo pro hominibus factus, mitem se hominibus præbuit, judex noster severitatem suam temperavit. Noluit peccatores ferire, sed colligere; prius voluit mansuetæ corrigere, ut haberet quos postmodum in judicio salvaret. In columba ergo super eum apparere Spiritus debuit, qui non veniebat ut peccata jam per zelum percuteret, sed adhuc per mansuetudinem parcendo toleraret. In cunctis fidelibus Spiritus sanctus venit, sed in solo Jesu singulariter permanet, quia Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, in cunctis eum et semper et continue præsentem habet, quoniam idem Spiritus ex illo per substantiam profertur. In illo igitur manet qui solus et omnia et semper potest, et ejus humanitatem nunquam deserit ex cuius divinitate procedit, a quo per naturam nunquam recedit.

CAP. IV. — *Et vox facta est de cælis: Tu es Filius meus dilectus, in te complacui (Marc. 1, 11).*

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 8; homil. 8, in Ezech., n. 21.) Aliquando cœlestibus substantiis per angelos loquitur Deus, sicut baptizato Domino scriptum est: *quia vox de cælo sonavit, dicens: Tu es Filius meus dilectus, in te complacui.* Quod per alium evangelistam sic dicitur: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Quid est quod Pater de Filio loquitur, dicens: *In quo mihi complacui?* Omnis enim qui penitendo corrigit aliqua quæ fecit, eo ipso quo penitet se sibi displicuisse indicat qui emendat quod fecit. Et quia omnipotens Pater, sicut intelligi ab omnibus poterat, humano modo locutus est de peccatoribus, dicens: *Penitet me fecisse hominem super terram (Genes. vi, 6),* quasi sibi metipso displicuit in peccatoribus, quos creavit. In solo autem sibi unigenito Domino nostro Jesu

Christo complacuit, quia hunc inter homines hominem creasse non penituit, in quo peccatum nullum omnino inventi, sicut de illo per Psalmistam dicitur: *Juravit Dominus, et non penitebit eum: tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech* (Psal. cix, 4). In solo ergo sibi Redemptore nostro complacuit Pater, quia in eo solo non invenit culpam in qua se reprehendat quasi per penitentiam.

CAP. V. — *Erat Jesus docens, sicut potestatem habens* (Marc. i, 23).

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 21, 25.) Bene a doctoribus docetur quod prius agitur quam dicatur. Nam doctrinam subtrahit fiduciam quando conscientia propedit linguam. Unde etiam de Domino scriptum est: *Erat enim docens, sicut potestatem habens, non sicut Scriba et Pharisæi*. Singulariter namque et principaliter solus ex potestate bona locutus est, quia ex infirmitate mala nella commisit. Ex divinitatis quippe potentia habuit id quod nobis per humanitatis suæ innocentiam ministravit. Nos enim, quia infirmi homines sumus, cum de Deo hominibus loquimur, debemus primum meminisse quod sumus, ut ex propria infirmitate pensemus quod docendi ordine infirmis fratribus consulamus. Consideremus igitur quia aut tales sumus quales nonnullos corrigimus, aut tales aliquando fuimus, etsi jam divina gratia operante non sumus; ut tanto temperantius corde humiliter corrigamus, quanto nosmetipsos verius in his quos emendamus agnoscimus. Si autem tales nec sumus nec fuimus quales adhuc illi sunt quos emendare quos curamus, ne cor nostrum forte superbiat, et de ipsa innocentia pejus raat, quorum mala corrigimus, alia eorum bona nobis ante oculos revocemus. Quæ si omnino nulla sunt, ad occulta Dei judicia recurramus, quia sicut nos nullis meritis hoc ipsum bonum quod habemus accepimus, ita illos quoque potest gratia supernæ virtutis infundere, et excitati posteriori etiam ipsa possint bona quæ nos ante accepimus prævenire. Quis enim crederet quod per apostolatus meritum Saulus lapidatum Stephanum præcessurus erat, qui in morte ejus lapideantium vestimenta servabat? His ergo primum cogitationibus humiliare cor debet, et tuac demum inespere delinquentium iniquitates.

CAP. VI. — *Quid nobis, et tibi, Fili Dei? scimus quis, Sanctus Dei* (Marc. i, 24).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 14; l. iii, n. 28.) Antiquus hostis filium Dei incarnatum noverrat, sed nostræ redemptionis ordinem nesciebat. Sciebat enim quod pro redemptione nostra incarnatus Dei Filius fuerat, sed omnino quod idem Redemptor filium moriendo transfigeret, nesciebat. Illum etiam ante se positum vidit quem, cognoscendo confessus, confitendo pertinuit, dicens: *Quid nobis, et tibi, Fili Dei? venisti ante tempus torquere nos?* Cognovit ergo prius quem pertimesceret, et tamen post non timuit, cum in illo quasi escam propriam mortem carnis esuriret. Dominus quippe noster ad humani generis redemptionem veniens, assumpsit corpus, ut antiquus hostis in eo quasi suam escam mortem carnis appeteret. Quam mortem dum in illo injuste appetiit, nos, quos quasi iuste tenebat, amisit. Antequam autem malignus spiritus Redemptorem nostrum per mortem appeteret, cum eum miraculis curare conspiceret, clamabat, dicens: *Scimus quis, Sanctus Dei*. Qui hæc dicens, cognoscendo Dei Filium, pertimescit et formidat; sed tamen vim supernæ pietatis ignorans, nonnunquam, dum passibilem considerat, hominem purum putat.

CAP. VII. — *Et comminatus est Jesus immundo spiritui, dicens: Obmutesce, et exi de homine. Et discorsus eum spiritus immundus, et exclamans voce magna, exiit ab eo* (Marc. i, 25).

(Homil. 12, in Ezech., n. 24.) Cum aliquis terrena contemnere et cælestia cœperit amare, antiquus

A adversarius acriores ei quam consueverat tentationes admovet, ita ut plerumque sic resistentem animam tentet, sicut ante nunquam tentaverat quando possidebat. Unde et dæmoniacus qui a Domino sanatur ab exeunte dæmone discerpitur, sicut scriptum est: *Et clamans, et multum discerpens eum, exiit ab eo*. Quid est enim quod obsessum hominem antiquus hostis, quem possessum non discerpserat, deserens discerpit, nisi quod plerumque dum de corde expellitur, acriores in eo tentationes generat quam prius excitaverat quando hoc quietus possidebat? Unde scriptum est: *Fili, accedens ad servitum Dei, sta in iustitia et timore: et prepara animam ad tentationem* (Eccles. ii, 1).

CAP. VIII. — *Surge, tolle grabatum tuum* (Marc. ii, 9).

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 46; hom. 12, in Ezech., n. 11.) In Scriptura sacra lectus, sive grabatus, aliquando voluptas carnis, aliquando repressio in bonis operibus, aliquando requies temporalis accipitur. Quid est enim quod in Evangelio sanato curam Domini dicit: *Surge, tolle grabatum tuum, et vade in domum tuam*, nisi quod per grabatum voluptas carnis designatur? Et jubetur utique ut hoc sanus portet ubi infirmus jacuerat, quia nimirum omnis qui adhuc vitis delectatur, infirmus jacet in voluptatibus carnis. Sed sanatus hoc portat ubi jacuerat, quia, divino adjutorio ereptus, a vitis ejusdem carnis contumelias postmodum tolerat in cujus prius desideriis quiescebat. Per grabatum itaque, in quo carnis est requies, ipsa caro designatur, per domum vero conscientia figuratur. Et quia cum mente mortui in vitis jacemus, in carnis delectatione quiescimus, infirmi portamus in lecto. Cum vero sanati fuerimus mente, ut jam pulsantibus vitis carnis resistamus, necesse est ut tentationum contumelias de nostra carne toleremus. Egro itaque ad salutem reducto præcipitur: *Tolle grabatum tuum*, id est porta lectum in quo portatus es, quia necesse est ut sanatus quisque portet contumeliam carnis, in qua prius jacebat egrotus. Quid est ergo dicere: *Tolle grabatum tuum, et vade in domum tuam*, nisi porta tentationes carnis, in quibus hactenus jacuisti, et revertere ad conscientiam tuam, ut videas quæ fecisti? Ac si diceret: *Post exterius miraculum ad mentem tuam revertere, et qualem te intrinsicus Deo debeas exhibere perpende; et post peccatorum veniam, ne rursus quod juste feriat admittas cave*.

CAP. IX. — *Fecit Dominus Jesus ut essent duodecim cum illo* (Marc. iii, 14).

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 15.) Septenarius numerus apud sapientes hujus sæculi quadam sua habetur ratione perfectus, quia ex primo pari et ex primo impari consummatur. Primus enim impar ternarius est primusque par quaternarius. Ex quibus duobus septenarius constat, qui eisdem partibus suis multiplicatus in duodenarium surgit. Nam sive tres per quatuor, seu quatuor per tres ducimus, ad duodenarium pervenimus. Sed nos quia superno munere Veritatis prædicamenta percepimus, hæc fixa scientiæ altitudine despiciendo calcamus; hoc proculdubio inconcussa fide retinentes, quia quos Spiritus gratiæ septiformis repleverit, perficit, eisque non solum Trinitatis notitiam, sed etiam virtutum quatuor, id est prudentiæ, temperantiæ, fortitudinis et justitiæ operationem præbet. Qui in ipsis quoque quos ingreditur, suis quodammodo partibus augetur, dum et per Trinitatis notitiam quatuor virtutum actio accipitur, et per actionem virtutum quatuor usque ad manifestam Trinitatis speciem pervenitur. Et apud nos ergo septenarius perfectus est, sed longe dissimiliter, quia plene et non inaniter in duodenarium surgit, dum et per fidem opera, et rursus per opera perficit fidem. Sancti quoque apostoli gratiæ septiformis spiritu implendi, duodecim sunt electi, quia in quatuor mundi partibus Trinitatem, quæ Deus est, innotescere mittebantur. Duodecim ergo electi sunt;

ut etiam ex ipsius numeri ratione causa claresceret quod per quatuor infima tria summa predicarent.

CAP. X. — *Et imposuit Dominus Simoni nomen Petrus, et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi vocavit Boanerges, quod est filii tonitru; et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaei, et Thadæum, et Simonem Chananæum, et Judam Iocarionem, qui tradidit illum (Marc. III, 15).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 40.) Aliquando in tonitruo ipse incarnatus Dominus figuratur, qui ex antiquorum Patrum conveniente prophetia ad motum nostram quasi ex nubium concursione prolatus est. Qui inter nos visibiliter apparens, ea quæ super nos erant terribiliter sonuit; unde et ipsi saneti apostoli de ejus gratia generati, Boanerges, id est filii tonitru, sunt vocati. Aliquando autem tonitruus ipse ejus prædicatio accipitur, per quam supernorum judiciorum terror auditur.

CAP. XI. — *Exiit seminans ad seminandum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et volucres comederunt illud (Marc. IV, 3).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 2.) In Scriptura sacra volucres aliquando in malis, aliquando in bono dantur intelligi, quia per eas potestates designantur aeræ, nonnunquam bonorum studiis adversæ. Unde Veritatis ore dicitur quoniam granum quod secus viam cecidit, venerunt volucres et comederunt illud; quia nimirum maligni spiritus humanas mentes obsidentes, dum cogitationes noxias ingerunt, verbum vitæ a memoria evellunt.

CAP. XII. — *Aliud cecidit super terram, et statim orto sole exarsit (Marc. IV, 5).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 25.) In Scriptura sacra, cum sol figurate ponitur, aliquando per eam persecutio designatur, sicut Veritas in Evangelio dicit quod nata sine radicibus semina, orto sole, aruerunt, quia videlicet verba vitæ in corde terrenorum hominum temporalis momento virentia, superveniente persecutionis ardore, siccantur. Aliquando etiam per solem intelligentia, et acumen sapientium designatur, sicut per comparisonem ad Salomonem dicitur: *Sapienter ut sol permanet, stultus ut luna mutatur (Eccles. xxvii, 12).*

CAP. XIII. — *Et aliud occidit inter spinas, quæ suffocaverunt illud (Marc. IV, 7).*

(In exposit. B. Job, lib. vii, num. 39; homil. 15, in Evang., n. 1.) Sunt plerique qui jam aliena non appetunt, et ab hujus mundi jurgis, inchoato quietis amore, dividuntur, erudiri in sacris eloquiis siliunt, vacare superni contemplationibus concupiscunt, nec tamen perfecta animi libertate curam rerum familiarium deserunt. Cui sæpe dum licite serviunt, etiam filicibus hujus mundi jurgis implicantur. Cumque terrenas res studiose tenere desiderant, cordis requiem deserunt quam quærebant. Et cum substantia fugiens contra provisionem protegitur, conceptus in animo divinæ scientiæ sermo dissipatur, quia, juxta Veritatis sententiam, abortum semen spinæ opprimunt, cum verbum Dei a memoria importunæ terrenorum sollicitudinibus tollunt. Veritas quippe dicit: *Sollicitudo sæculi istius, et fallacia divitarum suffocant verbum, et sine fractu efficiunt. Divitiæ fallaces sunt quæ diu nobiscum permanere non possunt. Fallaces sunt quæ nostræ mentis inopiam non expellunt. Solum autem veræ divitiæ sunt quæ nos divites virtutibus faciunt.*

CAP. XIV. — *Et aliud cecidit in terram bonam, et afferebat fructum tricenisimum (Marc. IV, 8).*

(Homil. 17, in Ezech., n. 12.) Senarius numerus ideo perfectus esse dicitur, quia sexto die perfecti omnia opera sua Deus. Quod vero peccatori legem dedit, quæ in decem præceptis scripta est, et sex decies ducta in sexagenarium surgunt, recte per

sexaginta bonorum operum perfectio designatur. Quod etiam aperte Dominus in Evangelio designat, qui cum parabolam seminantis exponeret, dixit: *Aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, unum sexaginta, et unum centum.* Fructus enim terræ bonæ triginta affert, cum mens perfectionem fidei, quæ est in Trinitate, conceperit. Sexaginta affert, cum bonæ vitæ opera perfecta protulerit. Centum vero affert, cum ad æternæ vitæ contemplationem profecerit. Sinistra enim nostra est vita præsens, dextera vero est vita ventura. Et recte per centenarium numerum æternæ vitæ contemplatio designatur, quia cum post triginta ac sexaginta ad centesimum numerum pervenimus, idem centenarius numerus in dexteram transit. Fides et operatio adhuc in sinistra est, quia hic adhuc positi, et credimus quod non videmus, et operamur ut videamus. Cum vero se animus in contemplationem æternæ vitæ suspenderit, quasi ad dexteram manum computus pervenit.

CAP. XV. — *Qui habet aures audiendi, audiat (Marc. IV, 9).*

(Homil. 14, in Ezech., n. 2.) Sciendum quia oculi et aures corporis adsunt etiam carnalibus, eisque sunt in usu rerum quæ corporatæ videntur: oculi vero et aures cordis solummodo spirituum sunt, qui invisibilia per intellectum vident, et laudem Dei sine sono audiunt. Has omnipotens Deus quærebat, cum diceret: *Qui habet aures audiendi, audiat.* Quis namque in isto populo tunc esse poterat qui aures corporis non haberet? sed dum dicitur: *Qui habet aures audiendi, audiat,* aperte monstratur quod illas aures quæretet quas omnes habere non poterant.

CAP. XVI. — *Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo jaciât sementem in terram, etc. (Marc. IV, 26).*

(In exposit. B. Job, lib. xxii, num. 46; Homil. 15, in Ezech., n. 5, 6.) Electus quisque a rudimentis sui teneritudine prius inchoans, ad robusta postmodum et fortia convalescit; quod aperte Dominus in Evangelio sub messis nomine demonstrat, dicens: *Sic est regnum Dei, quemadmodum si jaciât homo sementem in terram, et dormiat: et exurgat nocte ac die, et semen germinet, et crescat, dum nescit illo.* Cujus nimirum seminis incrementa denuntiâns, adjungit: *Ultero enim terra fructificat primum herbam, deinde spicas, deinde frumentum plenum in spica.* Cujus profectus quoque etiam finem subrogat, dicens: *Et cum ex se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam venit tempus messis.* Ecce Veritatis voce per qualitates frugum distincta sunt incrementa meritorum. At enim: *Primum herbam, deinde spicas, deinde plenum frumentum in spica.* Semen igitur homo jaciât in terram, cum cordi suo intentionem inserit bonam; et postquam semen jactaverit, dormit, quia in spe boni operis quiescit. Nocte vero exurgit ac die, quia inter adversa et prospera proficit. Et semen germinat et crescit, dum ille nescit; quia dum adhuc metiri incrementa sua non valet, semel concepta virtus ad profectum ducitur. Et ultro terra fructificat, quia, præveniente gratia, mens hominis spontanea ad profectum boni operis surgit. Sed hæc eadem terra primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum producit in spica. Herbam quippe producere est inchoationis bonæ adhuc teneritudinem habere. Ad spicam vero herba pervenit, cum se virtus animo concepta ad profectum boni operis pertrahit. Plenum vero frumentum in spica fructificat, quando jam in tantum virtus proficit, ut esse robusti et perfecti operis possit. Sed cum ex se produxerit fructus, statim mittet falcem, quoniam adest tempus messis. Omnipotens enim Deus, producto fructu, falcem mittit, et messem suam desecat, quia cum unumquemque ad opera perfecta perduxerit, ejus temporalem vitam per emissam sententiam incidit, ut granum suum ad horrea celestia perducatur. Cum igitur desideria bona concipimus, semen in

terram mittimus; cum vero operari recta incipimus, herba sumus; cum autem ad profectum boni operis crescimus, ad spicam pervenimus; cum in ejusdem operatione perfectione solidamur, jam plenum frumentum in spica proferimus. Herba etenim Petrus fuerat qui passionis tempore per amorem Dominum sequens, hunc confiteri ante vocem ancillæ timebat. Erat enim jam viriditas in mente, quia credebatur omnium Redemptorem; sed valde adhuc flexibilis, pede conculcabatur timoris. Jam quidem per devotionem viridis, sed adhuc per infirmitatem tenera, cum ab ancillæ subito unius flatu sermonis inflexus est. Jam in spicam surrexerat, quoniam eum quem moriturum confiteri timebat, nuntiante angelo, viventem in Galilæa videbat. Sed ad plenum granum in spica pervenerat, quando veniente desuper Spiritu, et suam mentem in illius amore roborante, ita solidatus est, ut vires persequentium cæsus despiceret, et Redemptorem suum inter flagella libere prædicaret, et persequentibus principibus resisteret, dicens: *Obedire oportet Deo, magis quam hominibus* (Act. v, 29). Plenum frumentum inventus est, quando in tritura perfectionis tot verbera pertulit, et tamen nequaquam palearum more imminutus est, sed granum permansit. Nullus itaque qui ad bonum propositum adhuc in mentis teneritudine esse conspicitur, despiciatur, quia frumentum Dei ab herba incipit ut granum fiat. Paulisper quippe in unaquaque anima, ut ita dicam, internæ gratiæ humor exuberat; ut herba in frugem crescat. Nemo igitur quemlibet proximum, cum adhuc herbam videt, de frumento desperet; ab herbarum quippe loliis, quæ huc illucque molliter deluunt, surgentia frugum semina solidantur.

CAP. XVII. — *Simile est regnum Dei grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, et crevit: et factum est in arborem magnam, et volucres cæli requieverunt in ramis ejus* (Marc. iv, 31).

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 3.) Ipse quippe est granum sinapis, qui in horti sepultura plantatus, arbor magna surrexit. Granum namque fuit cum mureretur, arbor cum resurgeret; granum per humilitatem carnis, arbor per potentiam majestatis; granum, quia vidimus eum; et non erat aspectus (Isa. lxxv, 2); arbor, quia speciosus forma præ filiis hominum (Psal. xlv, 3). Hujus arboris rami sancti sunt prædicatores. Et videamus quam late tendantur. Quid enim de eis dicitur: *In omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (Psal. xviii, 5)? In istis ramis volucres requiescunt, quia sanctæ animæ, quæ quibusdam virtutum pennis a terrena cogitatione se sublevant, in eorum dictis et consolationibus ab hujus vitæ fatigatione respirant.

CAP. XVIII. — *Si ejicias nos, mitte nos in gregem porcorum* (Marc. v, 12).

(In exposit. B. Job, lib. xxxii, num. 50.) Absque concessione omnipotentis Dei, nullam malignus spiritus contra hominem habet potestatem, quia, attestante Evangelio, describitur quod nec manere in obsessio homine potuit, nec rursus invadere bruta animalia non jussus præsumpsit. Ipsi enim Redemptori nostro a legione quæ hominem tenebat dictum est: *Si ejicias nos, mitte nos in gregem porcorum*. Qui hanc et ab homine expulit, et in porcos ire eosque in abyssum mittere concessit. Ex qua re colligitur quanta infirmitatis noster adversarius existat, cui si potestas summa licentiam non præbet, grassari nec in porcos valet. Quando ergo iste sua sponte nocere factis ad Dei imaginem hominibus audeat, de quo nimirum constat quod non jussus contingere nec porcos præsumat? Illi ergo nos necesse est sponte subdici et adversa omnia subjiciuntur in vita, ut tanto nostris hostibus potentiores simus, quanto cum auctore omnium unum efficiamur per humilitatem.

CAP. XIX. — *Revertere primum in domum tuam, et narra quanta tibi fecit Dominus* (Marc. v, 19).

(In exposit. B. Job, lib. xvi, n. 33, et l. vi, num.

60.) Aliud est Dominum cognoscere per fidem, atque aliud per speciem; aliud est invenire per credulitatem, aliud per contemplationem. Ex qua re agitur ut omnes electi eum quem fide cognoverunt videre quoque per speciem anhelent, cujus amore fragrantæ æstant, quia dulcedinis ejus suavitatem jam in ipsa suæ fidei certitudine degustant. Sed qui contemplationis arcem tenere desiderant, prius se in campo operis exercent, quia primum est tempus actionis extremam contemplationis. Unde necesse est ut perfectus quisque prius virtutibus mentem exercent, et postmodum hæc in quiete contemplationis abscondat. Hinc est enim quod in Gerasenorum regione is quem legio dæmonum Domino jubente dereliquit, ad Salvatoris sui pedes residet, verba doctrinæ percipit, et de regione sua simul descendere, et cum salutis auctore esse concupiscit; sed tamen ei Veritas ipsa quæ salutem contulit, dicit: *Revertere primum in domum tuam, et narra quanta tibi fecerit Dominus* (Ibid., 19). Amantem adhuc dilatio imponitur, ut ex dilati amoris desiderio meritum retributionis augeatur. Fit enim nobis omnipotens Deus dulcis in miraculis, et tamen in sua celsitudine manet occultus, ut quædam monstrando de se, occulta nos inspiratione in suo amore succendat, et tamen in abscondendo majestatis suæ gloriam, amoris sui vim per æstum desiderii augeat. Quid autem nomine domus, ad quam sanatus reverti præcipitur, nisi conscientia designatur, in qua habitamus contractando quid agamus? Revertere igitur, ei dicitur, in domum tuam, et narra quanta fecerit Dominus; id est a peccati jam vitio securus ad conscientiam revertere, et in vocem prædicationis excitare. Cum enim quamlibet parum de divina cogitatione percipimus, redire ad humana jam nolumus, et proximorum necessitatibus onerari recusamus. Quietem contemplationis querimus, nihilque aliud nisi hoc quod sine labore reficit, amamus; sed sanatus nos Veritas ad domum mittit, et narrare quæ nobiscum acta sunt præcipit; ut videlicet prius mentis exsudet in opere, et postmodum reddi debeat per contemplationem.

CAP. XX. — *Turbæ te comprimunt et affligunt* (Marc. v, 31).

(In exposit. B. Job, lib. xxxii, num. 43; lib. iii, num. 37.) Carnales intra sanctam Ecclesiam ea quæ confidendo tenent vivendo non exhibent, et fidem quam tenere seasserunt premunt potius quam venerantur, dum sua magis illius nomine quam ejus adipisci læra concupiscunt. Electi autem dum servare fidei meritum rectis operibus curant, ad auctoris sui notitiam inter reproborum tumultus appropinquant. Quod bene in Evangelio in muliere sanguinis fluxu laborante signatum est, quæ premente turba sola Dominum tetigit. De qua cum Dominus diceret: *Quis me tetigit?* Petrus ratiocinando respondit: *Turbæ te comprimunt, et affligunt, et dicitis: Quis me tetigit?* Sed audire causam veræ rationis meruit, cum ei Dominus dixit: *Tetigit me aliquis, nam et ego novi virtutem de me exire*. Ecce turbæ premebant Dominum, et tamen sola tetigit quæ ad illum humiliter venit, quia multi nimirum etiam in sancta Ecclesia reprobi veritatem cognoscendo premunt quam bene vivendo tangere negligunt. Premunt et longe sunt, quia divinam notitiam professionibus sequuntur, moribus fugiunt. Premunt, inquam, sed longe sunt, qui eisdem fidei quam loquendo asserunt, agendo contradicunt. Multi ergo Dominum comprimunt, et una tangit, quia carnales in Ecclesia eum comprimunt a quo longe sunt, et soli tangunt qui huic veraciter humiles adjunguntur. Turba igitur premit, quia multitudo carnalium, quo intus admittitur, eo gravius toleratur. Premit et non tangit, quia importuna est per præsentiam, et absens per vitam. Carnales itaque, quo verbis professæ fidei in Ecclesia sunt, eo bonos incorrectis suis moribus pejus premunt. Nonnunquam enim pravis nos sermonibus, nonnunquam vero solis perversis moribus insequuntur. Suadent namque aliquando quæ

tenent, aliquando vero etsi non suadeant, præbere tamen iniquitatis exempla non cessant. Qui igitur ad mala nos vel verbis, vel exemplis illicitiunt, profecto persecutores nostri sunt, a quibus tentationum certamina sumimus quæ saltem in corde vincamus.

CAP. XXI. — Resuscitavit Jesus filiam principis (Marc. v).

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 68.) Cum mira ope pietatis ad cor Veritas venit, prius ab eo cogitationum carnalium æstus ejicit, et post in eo virtutum dona disponit. Quod bene nobis sacra Evangelii historia innuit, in qua dum ad resuscitandam filiam principis invitatus Dominus duceretur, protinus additur: *Et cum ejecta esset turba, intravit, et tenuit manum ejus, et surrexit puella.* Foras ergo turba ejicitur ut puella suscitetur, quia si non prius a secretioribus cordis expellitur importuna sæcularium multitudo curarum, anima, quæ intrinsicè jacet mortua, non resurgit. Nam dum se per innumeras terrenorum desideriorum cogitationes spargit, ad considerationem sui sese nullatenus colligit.

CAP. XXII. — Herodes decollavit Joannem Baptistam (Marc. vi).

(Epist. 64, l. xi, in Resp. ad interrogat. et in exposit. B. Job, lib. xiii, n. 41, et l. iii, n. 11. In Ezech. l. ii, hom. 3, n. 21.) Cum cognata misceri prohibitum est, quia per conjunctionem priorem caro fratris fuerit facta. Pro qua re etiam Joannes Baptista capite truncatus est, et sancto martyrio coronatus. Cui non est dictum ut Christum negaret, et tamen pro confessione occisus est, sed quia idem Dominus noster Jesus Christus dixerat: *Ego sum Veritas (Joan. xiv, 6)*, quia pro veritate Joannes occisus est, videlicet et pro Christo sanguinem fudit. Quis autem non obstupescat quod prævalere perversi contra honorum innocentiam permittuntur? cum Herodias apud temulentum regem saltatu filia obtinet et caput amici Sponsi, propheta et plus quam propheta ante ora convivantium in disco deferatur. Non enim sine gravissima admiratione perpendo quod ille propheta spiritu intra matris uterum impletus, atque ut ita dixerim, priusquam nasceretur renatus, ille amicus Sponsi, ille quo inter natos mulierum nemo major surrexit, ille sic propheta ut plus esset etiam quam propheta, ab iniquis in carcerem mittitur, et pro puella saltatu capite truncatur, et vir tantæ auctoritatis pro risu turpium moritur. Nunquidnam credimus quid fuisse quod in ejus vita illa sic despecta mors tergeret? Sed quando ille vel in cibo peccavit, qui locustas solummodo et silvestre mel edit? Quid Deo vel de qualitate sui tegminis deliquit qui camolorum pilis corpus operuit? Quid de conversatione sua offendere potuit qui de eremo non recessit? Quis illum loquacitatis reatus polluat qui disjunctus longe ab hominibus fuit? Quando illum vel silentii culpa attingit qui ad se venientes tam vehementer increpavit, dicens: *Genimina viperarum, quis vobis demonstravit fugere ab ira ventura (Matth. iii, 7)*? Quid est quod Dei voce Joannes laudatur, et tamen pro temulentæ verbis in saltationis præmium moritur? Quid est quod omnipotens Deus sic vehementer in hoc sæculo despicit quos sic sublimer in sæcula elegit, nisi hoc quod pietati fidelium patet, quoniam idcirco sic eos premit in infimis, quia videt quomodo remuneret in summis, et foris usque ad despecta dejicit, quia intus usque ad incomprehensibilia perducit? Hinc ergo unusquisque colligat quid illic sint passuri quos reprobat, si hic cruciat quos amat; aut quomodo feriantur qui in judicio arguendi sunt, si sic eorum vita premitur qui ipso iudice teste laudantur. Si igitur errantibus hujus mundi potentibus, fraires charissimi, libere loqui decernimus, Joannis auctoritas ad animum reducat, qui, nequitiam Herodis reprehendens, pro verbi rectitudine occidi non timuit. Et quia Christus est veritas, ipse ideo pro Christo, quia pro veritate, animam posuit.

CAP. XXIII. — Date illis vos manducare (Marc. vi, 37).

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 22.) Per prædicatores sanctos auditorum subjectorum jejuna corda Dominus pascit, sicut de populis esurientibus discipulis conquerentibus respondit Dominus, dicens: *Date illis vos manducare.* Quod sic tunc eorum manibus factum esse credimus, ut hoc eorum verbis quotidie fieri sine cessatione videamus. Hoc enim agit Petrus, cum per Epistolas loquitur, ut verbi pabulo corda nostra male jejuna salientur; hoc Paulus, hoc Joannes per Epistolas loquentes operantur, ut mentes nostræ sacramenta cælestia percipiant, et inedie suæ fastidium quo moriebantur vincant.

CAP. XXIV. — Et discubuerunt in partes, per centenos, et per quinquagenos (Marc. vi, 40).

(In exposit. B. Job, lib. xvi, num. 68.) Diversæ Ecclesiæ in singulis mundi partibus positæ unam catholicam faciunt, in qua fideles omnes de Deo recta sentientes concorditer vivunt. Hinc namque in Evangelio Dominus pro convitium populorum, et per locorum distinctionem concordiam designavit, cum satiaturus de quinque panibus populos, quinquagenos per turmas, vel centenos discumbere præcepit; ut videlicet turba fidelium escam suam, et locis disjuncta et moribus conjuncta perciperet. Jubilæi quippe requies, quinquagenarii numeri mysterio continetur, et quinquagenarius bis ducitur ut ad centenarium perducat. Quia ergo prius a malo quiescitur opere ut post anima plenius quiescat in cogitatione, alii quinquaginti, alii autem centeni discumbunt; quoniam sunt nonnulli qui jam a pravis actibus habent requiem operis, et sunt nonnulli qui perversis cogitationibus superatis habent jam requiem mentis.

CAP. XXV. — Abiit in montem orare (Marc. vi, 46).

(In exposit. B. Job, lib. vi, num. 56.) Non est perfectus prædicator qui vel propter contemplationis studium operanda negligit, vel propter operationis instantiam contemplanda postponit. Hinc est quod ipsa Veritas per susceptionem nostræ humanitatis nobis ostensa, in montem per noctem orationi inhaeret, miracula per diem in urbibus exercet, ut perfectis inuat prædicationis funditus deserant, nec contemplationis gaudia penitus operationis nimietate contemnant, sed quieti contemplantes sorbeant quod occupati erga proximos loquentes refundant. Speculando quippe in Dei amorem surgitur, sed prædicando ad utilitatem proximi reilitur. Tunc autem ad alta charitas mirabiliter surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit et quo bene descendit ad infima, eo valenter recurrit ad summa.

CAP. XXVI. — Adducunt surdum et mutum, et deprecabantur eum ut imponeret ei manum (Marc. vii, 32).

(Homil. 10, in Ezech., n. 20.) Audimus verba Dei si facimus, et tunc ea proximis recte loquimur, cum prius ipsi fecerimus. Quod bene Marcus evangelista confirmat, cum factum Domini miraculum narrat, dicens: *Adducunt autem surdum et mutum, et deprecabantur eum, ut imponeret illi manum.* Cujus ordinem curationis insinuat, dicens: *Misit digitos suos in auriculæ ejus, et exspuens tetigit linguam ejus, et suscipiens in cælum ingemuit, et ait illi: Effeta, quod est, adaperire.* Et statim apertæ sunt aures ejus, et solum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte. Quid est enim quod Creator omnium Deus, cum surdum et mutum sanare voluisset, in aures illius suos digitos misit, et exspuens linguam ejus tetigit? Quid per digitos Redemptoris, nisi dona sancti Spiritus designantur? Unde cum in loco alio ejecisset dæmonium, dixit: *Si in digito Dei ejicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei (Luc. xi, 20).* Qua de re per evangelistam aliud dixisse describitur: *Si ego in spiritu Dei ejicio dæmones, profecto pervenit in vos regnum Dei (Matth. xii, 28).* Ex quo utroque loco colligitur quia digitus spiritus vocatur. Digitus igitur

in auriculas mittere est per dona sancti Spiritus mentem surdi ad obediendum aperire. Quid est vero quod expuens linguam ejus tetigit? Saliva nobis est ex ore Redemptoris accepta sapientia in eloquio divino, saliva quippe ex capite defluit in ore. Ita ergo sapientia quæ ipse est, dum lingua nostra tangitur, mox ad prædicationis verba formatur. Qui suspiciens in cœlum ingenuit, non quod ipse necessarium gemitum haberet qui dabat quod postulabat, sed nos ad eum gemere qui cœlo præsidet docuit, ut aures nostræ per dona sancti Spiritus aperiri, et lingua per salivam oris, id est per scientiam divinæ locutionis, solvi debeat ad verba prædicationis. Cui mox *Effeta*, id est *adaperire*, dicitur; et statim aperta sunt aures ejus, et *solutum est vinculum lingue ejus*. Quæ in re notandum est quia propter clausas aures dictum est, *adaperire*; sed quia aures cordis ad obediendum aperta fuerint, ex subsequenti proculdubio etiam lingue ejus vinculum solvetur, ut bonæ quæ fecerit ipse etiam faciendâ aliis loquatur; ubi et bene additur: *Et loquebatur recte*. Ille enim recte loquitur qui prius obediendo fecerit quæ loquendo admonet esse faciendâ.

CAP. XXVII. — *Miserere super turbam* (Marc. vii, 2).

(Homil. 21, in Ezech. c. 21, 22.) Oportet ut prædicatores in peccato positos prædicent, et cum jam coeperint peccata relinquere et ad innocentiam festinare, necesse est ut erga eos in ore doctoris incrementa prædicationis exrescant, et quibusdam doctrinæ suæ verbis tanto vehementius insistat, quanto eos gravius cecidisse considerat. Libet inter hæc ad medium Evangelii verba deducere, cujus sacra historia per hoc quod factum miraculum narrat miræ quæ quotidie aguntur denuntiat. Nam cum fessi et jejuni ad Dominum populi convenissent, discipulis Dominus dicit: *Miserere super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent: et si dimisero eos jejunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt*. Turba Dominum triduo sustinet, quando multitudo fidelium peccata quæ perpetravit per poenitentiam declinans, ad Dominum se in opere, in locutione et cogitatione convertit. Quos dimittere jejunos in domum suam Dominus non vult, ne deficient in via, quia videlicet conversi peccatores in præsentis vitæ via deficient, si in sua conscientia siue doctrinæ suæ pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur in hujus peregrinationis itinere, pascendi sunt a doctoribus sacra admonitione. Sicut alibi de esurientibus plebibus apostolis præcepit, dicens: *Date illis vos manducare*. Et rursum: *Nolo dimittere eos jejunos, ne deficient in via*. Ac si diceret: In prædicatione vestra verbum consolationis accipiant, ne a veritatis pabulo jejuni remanentes, in hujus vitæ labore succumbant. Valde autem pensanda est pia sententia quæ processit ex ore Veritatis, qua dicitur: *Quidam enim de longe venerunt*. Est aliquis qui nil fraudis et nil carnalis corruptionis expertus, ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Iste de longinquo non venit, quia per incorruptionem et innocentiam proximus fuit. Alius nulla impudicitia, nullis flagitiis inquinatus, solum autem conjugum expertus, ad ministerium spirituale conversus est. Neque iste venit de longinquo, quia usus conjunctione concessa, per illicita non erravit. Alii vero post carnis flagitia, alii post falsa testimonia, alii post facta furta, alii post illatas violentias, alii post perpetrata homicidia ad poenitentiam redeunt, et ad omnipotentis Dei servitium convertuntur: hi videlicet ad Deum de longinquo veniunt. Quanto etenim quisque plus in pravo opere erravit, tanto ab omnipotente Domino longius recessit. Nam et prodigius illius qui patrem deseruit, abiit in regionem longinquam in qua porcos pavit, quia vitia nutrit. Denique igitur alimenta eis etiam qui de longinquo veniunt, quia conversi peccatoribus doctrinæ sanctæ cibi præbendi sunt, ut in Deum vires reparent, quas illi flagitiis amiserunt; quia sæpe a doctoribus tanto

A necesse est ut largioribus cibus doctrinæ satietur, quanto fessi majoribus vitiis venerant.

CAP. XXVIII. — *Video homines tanquam arbores ambulantes* (Marc. viii, 24).

Sunt quædam contemplativæ vitæ quæ per quosdam modo imagines videntur, ut postmodum sicut sunt in ipsa sua virtute et matura videantur. Nam Paulus ait: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem* (1 Cor. xiii, 12). Et cæcus cum impositione manuum Redemptoris jam lumen recipere coepisset, requisitus est quid videret; et aspiciens ait: *Video homines velut arbores ambulantes*. Homo quippe natura rationalis est, arbor autem nec sensibilis est, nec vivit. Et quid iste illuminatus cæcus igitur, nisi genus humanum? Cui cum Dominus contemplationis oculos aperit, prius quædam in ænigmate conspicit, ut postmodum illa vera et rationalia cœlestium agmina, sicut sunt posita, aspiceret. Unde et illic subditur: *Deinde iterum imposuit manus super oculos ejus, et cepit videre, et restitutus est, ita ut videret clare omnia*. Prius itaque per speculum vidit et similitudinem, ut postmodum clare videret et perfecte.

CAP. XXIX. — *Assumpsit Jesus Petrum* (Marc. ix, 1).

(In expos. B. Job, lib. xxiv, num. 29.) Noviter conversi prius suavitate securitatis sentiunt, prius pacis quiete nutriuntur; post cognitam vero dulcedinem tanto jam tolerabilius tentationum certamina sustinent, quanto in Deo altius cognoverit quod ament. Unde et Petrus prius in montem ducitur, prius claritatem transfigurationis dominicæ contemplatur, et tunc demum tentari ancilla interrogante permittitur (Matth. xxvi), ut per tentationem factus sibi ex infirmitate conscius, ad illud flendo et amando recurreret quod vidisset; et cum eum timoris unda peccati in pelagus raperet, esset prioris dulcedinis anchora quæ retineret.

CAP. XXX. — *Et vestimenta ejus facta sunt candida sicut nix* (Marc. ix, 2).

(In expos. B. Job, lib. xxxii, num. 8.) Dominus sanctis omnibus quibus dictum est, *Vos estis lux mundi* (Matth. v, 14), in illa æterna gloria vestietur. Unde et per Evangelium dicitur quia transfigurato in monte Domino, vestimenta ejus facta sunt candida sicut nix. In qua transfiguratione quid aliud quam resurrectionis ultimæ gloriæ nuntiantur? In monte enim vestimenta ejus sicut nix facta sunt, quoniam in supernæ claritatis culmine omnes sancti luce fulgentes justitiæ ei adhærebunt.

CAP. XXXI. — *Faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum. Non enim sciebat quid diceret* (Marc. ix, 4).

(In expos. B. Job, lib. viii, num. 91, 92.) Tabernaculum construitur ut ab æstu corpus et frigore defendatur. Quid itaque hoc loco tabernaculi nomine, nisi ædificatio terrenæ felicitatis exprimitur? Per quam super se reprobi casura multiplicat, ut se a præsentis vitæ necessitatibus quasi ab æstu et imbris defendant. Honoribus enim exrescere ambiunt, ne despecti videantur; terrena aggregando exaggerant, ne inopia frigore tabescant. Ubi ergo mentis habitationem construunt, ibi procul dubio tabernacula figunt. At contra justi gaudent in hæc terra despici, nec dolent se necessitatibus affligi; et quia contra præsentia se adversa non muniant, quasi contra æstum et pluvias habere tabernaculum nolum. Hinc est quod attestante Paulo (Hebr. xi) Abraham in casulis habitat quia habentem fundamenta civitatem quam supernus artifex construxit, expectat. Unde et Petrus jure reprehenditur quia necdum mentis perfectione roboratus, veritatis claritate cognita, figere tabernaculum in terra conatur. Quasi munium sibi dives ille tabernaculum construxerat, qui dicebat: *Anima, habes multa bona reposita in annos multos, requiesce, comede et bibe, et exultare*

(*Luc. xii, 19, 20*). Sed quia tabernaculum ejus in A veritatis fundamento non subsistit, illico audivit: *Stulte, hac nocte repetunt animam tuam abs te; quæ preparasti, cujus erunt (Vers. xx)*. Vitæ enim fugientis amatores, dum studiose se in presentibus construere conantur, ad æternam repente poenam rapiuntur.

CAP. XXXIII. — Elias venturus est, et restituet omnia (Marc. ix, 11).

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 66; homil. 12, in Ezech.; in exposit. B. Job, lib. xi, num. 24.) Quamvis ad cælum raptus Elias esse perhibetur, mortem tamen distulit, non evasit, *Quis est enim homo qui vivit, et non videbit mortem?* Venit itaque restitutus omnia, quoniam ad hoc nimirum huic mundo restituetur, ut et munera prædicationis impleat, et carnis debitum solvat. Sancta Ecclesia quamvis nunc Judæos amiserit, in fine tamen hujus sæculi dupliciter recipit quando gentibus ad plenum susceptis, ad ejus fidem currere omnis quæ tunc inventa fuerit etiam Judæa consentit. Hinc namque scriptum est: *Donec peritudo gentium intraret, et sic omnis Israel salvus fiet (Rom. xi, 25)*. Hinc in Evangelio Veritas dicit: *Elias venit, et ipse restituet omnia*. Nunc enim amisit Israelitas Ecclesia quos convertere prædicando non valet, sed tunc, Elia prædicante, quotquot invenerit colliget, quod amisit plenus recipiet. Ex plebe quippe Judaica quotquot inventi fuerint convertentur, et ad Eliae prædicationem multi ex his qui tunc ex Judæis in infidelitate remanserunt, ad cognitionem veritatis redibunt, et Dominum Jesum jam nequaquam quasi purum hominem contemnentes, ejus divinitati se inhaerere congaudebunt. Judæi namque ante incarnationem Domini, eum esse venturum crediderunt, et annuntiaverunt, sed postquam in carne apparuit, hunc esse negaverunt; et quem venturum dixerant, præsentem contempserunt, et nequaquam ea credendo sæculi sunt quæ patres quos prædixisse meminerunt. Elias autem veniens sicut per Malachiam dicitur, *Reducet corda filiorum ad patres eorum (Malach. iv, 6)*: quoniam hoc de Domino incipient filii intelligere, Elia prædicante, quod patres eorum prædicaverunt.

CAP. XXXIII. — Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam (Marc. ix, 25).

(Mixtum ex lib. xxii, num. 49; in exposit. B. Job, et hom. 15, in Ezech., n. 4.) Fides nostra ad perfectionem suam quibusdam gradibus ducitur, quia pars ejus prius accipitur ut in nobis postmodum perfecte compleatur. Hinc est quod Redemptori nostro a discipulis dicitur: *Auge nobis fidem (Luc. xvii, 5)*, ut quæ jam accepta per initium fuerat quasi per augmenta graduum ad perfectionem veniret. Si enim in credentis mente non proficeret, quidam veniens ad Dominum qui curari volebat nunc illum, et interrogatus an crederet, minime dixisset: *Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam*. Pensate, rogo, quod dicitur. Si credebat, cur incredulitatem dicebat? Si vero incredulitatem habere se noverat, quomodo credebat? Sed quia per occultam inspirationem gratiæ meritorum aurore gradibus fides creascit, una eodemque tempore is qui necdum perfecte crediderat, simul et credebat et incredulus erat. Adhuc ergo ascendebat ad fidem quam jam peroperat qui, et jam se credere et adhuc ex incredulitate dubitare clamabat.

CAP. XXXIV. — Conminatus est Jesus spiritui immundo (Marc. ix, 24).

(In exposit. B. Job, lib. xxxii, n. 55, 34.) Cum antiquus hostis aliquem tentare incipit, prius quasi consulens, blanda et illicita animo suggerit, post ad delectationem pertrahit, ad extremum per consensionem possidens, violenta peccandi consuetudine, poenæ insolubiliter constringit. Hinc est quod nonnulli peccata longo tempore perpetrata in semetipsis ipsi reprehendunt, et hæc ex judicio fugiunt; sed vitare opere nec decortantes possunt. Sciendum est

etiam quod plerumque eis quos cepit, tunc graviores culpas ingerit, cum presentis vitæ termino illos propinquare cognoscit; et quos per initia prava cepit, ad finem deterioris reddit, ut ejus tentamenta quo citius eesaturus sint, eo valentius compleantur. Quia enim suis poenis eorum satagit æquæ supplicium, in eis ardentius ante mortem militat orania exaggerare peccata. Plerumque jam cor male subditum possidet, sed tamen divina illum gratia repellit, et misericordiæ manus ejicit quæ ad se captiva voluntas introduxit. Cumque a corde expellitur, acrioris intelligere stimulos iniquitatum conatur, ut eos tentationum fluctus mens ab illo impugnata sentiat quos etiam possessa nesciebat. Quod hæc in Evangelio exprimitur, cum exire de homine spiritus immundus Domino jubente narratur. Nam cum dæmoniacus puer fuisset oblitus, scriptum est: *Conminatus est Jesus spiritui immundo, dicens: Surde et mute spiritus, ego tibi præcipio, exi ab eo, et amplius ne introcas in eum. Et exclamans, et multum discerpens eum, exiit ab eo*. Ecco non eum discerpserat cum tenebat, exiens discerpit, quia nimirum tunc pejus cogitationes mentis dilaniat cum jam egressum divina virtute compulsus appropinquat, et quem mutus possederat cum clamoribus deserebat, qui plerumque eum possidet, minora tentamenta irrogat; cum vero de corde pellitur, acriori infestatione perturbat. Hostis itaque cor hominis possidens, semper in malitia ex posterioribus crescit; cor deserens, vehementioribus cogitationum stimulis percutit. Tanto igitur quisque debet initia tentationis fugere, quanto finem ejus intelligit citius solvi non posse. Superabile namque est omne quod hostis initio suggerit, sed inde sequitur quod vinci vix possit.

CAP. XXXV. — Et factus est sicut mortuus (Marc. ix, 25).

(In exposit. B. Job, lib. x, num. 50.) Carnales homines illos quasi mortuos deputant quos nequaquam secum vivere carnaliter possunt, qui scilicet ea non habent quæ ipsi habent vel solummodo amant. Qui enim ab hujus mundi appetitu mortuus, a terrenis profecto mentibus omnimodo extinctus aestimatur. Quod hæc nostri miraculum Redemptoris signat, eum ab immundo spiritu hominem liberat, de quo scriptum est: *Clamans et multum discerpens, exiit ab eo, et factus est sicut mortuus: ita ut multi dicerent, quia mortuus est. Jesus autem tenens manum ejus, elevavit eum, et surrexit*. Velut mortuus quippe ostenditur qui a maligni spiritus potestate liberatur, quia quisquis jam terrena desideria subegit, vitam in se carnalis conversationis extinguit, et mundo mortuus apparet, quia possessore pravo qui per immunda desideria se agitabat caret. Quos multi mortuum dicebant, quia qui spiritualiter vivere nesciunt, eum qui carnalia bona non sequitur extinctum funditus arbitrantur.

CAP. XXXVI. — Qui scandalizaverit unum de pusillis istis (Marc. ix, 41).

(Reg. pastor. part. 1, cap. 8.) Nemo amplius in Ecclesia nocet quam qui perversa agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, et in exemplum culpa vehementer extenditur quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. Indignis autem quibusque tanti reus pondera fugerant, si Veritatis sententiam sollicita cordis aures pensarent, quæ ait: *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, oспedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris*. Per molam quippe asinariam sæcularis vitæ circuitus et labor exprimitur, et per profundum maris extrema damnatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit vel exemplo, melius profecto fuerat ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam sacra officia in culpa cæteris imitabilem demonstrarent; quia nimirum si

solus caderet, utcumque hunc tolerabilior inferni A
pœna cruciaret.

CAP. XXXVII. — *Item unde supra.*

(In exposit. B. Job, lib. vi, num. 57.) Quid per molam asinariam nisi actio terrena signatur? Quæ dum colla mentis per stulta desideria constringit, hanc in laboris circuitum mittit. Quid vero per mare nisi præsens sæculum figuratur? Sunt itaque nonnulli qui dum terrenas actiones deserunt, et ad contemplationis studium, humilitate postposita, ultra vires intelligentiæ surgunt, non solum se in errorem dejiciunt, sed infirmos quosque a gremio unitatis dividunt. Qui igitur unum de minimis scandalizat, melius illi fuerat alligata collo mola asinaria in mare projici, quia nimirum perversæ menti expeditius esse potuisset, ut, occupata mundo, terrena negotia agere et, quam per contemplationis studia ad multorum perniciem vacaret. Sunt enim nonnulli inquieti spiritus qui, dum plus exquirunt contemplando quam capiunt, usque ad perversa dogmata erumpunt; et dum Veritatis discipuli esse humiliter negligunt, magistri errorum fiunt.

CAP. XXXVIII. — *Habete sal in vobis: et pacem habete inter vos (Marc. xxix, 49).*

(Mixtim ex homil. 8, in Ezech., n. 8, et Regul. past. part. II, cap. 4.) Sunt nonnulli qui dum plus sapere quam est necesse student, a proximorum pace resiliunt, dum eos velut hebetes stultosque contemnant. Unde per semetipsam Veritas admonet, dicens: *Habete sal in vobis, et pacem habete inter vos.* Per sal quippe designantur verba sapientiæ. Sal quippe sine pace non virtutis est donum, sed damnationis augmentum. Quo enim quisque melius sapit, eo deterius delinquit, et ideo inexcusabiliter multo majus supplicium merebitur, quia si voluisset, prudenter potuisset vitare peccatum. Quisquis igitur habere sal sapientiæ studet atque laborat, curet necesse est quantum a pace concordiæ nunquam recedat. Præterea cum rector ad loquendum se præparat, sub quanto cautelæ studio loquatur attendat, ne si inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriantur, et cum forte sapiens videri desiderat, unitatis compagem insipienter abscindat. Hinc Paulus ait: *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem (Rom. xii, 5).* Qui igitur sapiens loqui nititur, magnopere metuat ne ejus eloquio audientium unitas confundatur, implens quod dicitur: *Habete sal in vobis, et pacem habete inter vos.*

CAP. XXXIX. — *Magister bone, quid faciens vitam æternam possidebo (Marc. x, 17)?*

(Homil. 37, in Evang., n. 6.) Dominus per alium evangelistam dicit: *Quis ex vobis volens turrim ædificare, non prius computat sumptus, qui necessarii sunt (Luc. xiv, 26)?* Ecce juxta Veritatis vocem qui turrim ædificat, prius ædificii sumptus parat. Si igitur, fratres, humilitatis turrim construere cupimus, prius nos ad adversa hujus sæculi præparare debemus. Hoc enim inter terrenum et cœleste ædificium distat, quod terrenum ædificium expensas colligendo construitur, cœleste vero ædificium expensas dispergendo. Ad illud sumptus facimus, si non habita colligamus, ad istud sumptus facimus, si habita relinquamus. Istos sumptus ille dives habere non potuit, qui possessiones multas possidens, magistrum requisivit, dicens: *Magister bone, quid faciens vitam æternam possidebo?* Qui cum præceptum audisset omnia relinquendi, tristis abcessit, et inde angustatus est in mente, unde foris latior fuit in possessione. Quia enim in hac vita amatat sumptus celsitudinis, tendendo ad æternam patriam, habere noluit sumptus humilitatis.

CAP. XL. — *Nemo bonus, nisi unus Deus (Marc. x, 18).*

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 46.) Omnia quæ creata sunt bona sunt, attestante Moysè, qui

ait: *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona (Genes. i, 31).* Sed hoc solum bonum principaliter bonum est per quod hæc omnia quæ bona sunt non principaliter existunt; de quo bono Veritas dicit: *Nemo bonus, nisi unus Deus.*

CAP. XLI. — *Quam difficile qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt (Marc. x, 23).*

(In exposit. B. Job, lib. iv, præfat. cap. 3; Regul. past. III part., cap. 20.) Rarum valde est ut qui aurum possident ad requiem tendant, dum per semetipsam Veritas dicit: *Difficile qui pecunias habent, intrabunt in regnum caelorum.* Nam qui hic multiplicandis divitiis inhiant, quæ alterius vitæ gaudia sperant? Quod tamen ut Redemptor noster valde rarum et ex solo divino miraculo evenire posse monstraret: *Hoc, inquit, apud homines impossibile est, apud Deum autem omnia possible sunt.* Divites igitur avari, cum vel plura ambiunt vel obtinere cuncta quæ ambierint possunt, audiant quod scriptum est: *Quid prodest homini si totum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat (Matth. xvi, 20)?* Ac si aperte Veritas dicat: *Quid prodest homini si totum quod extra est congregat, si hoc solum quod ipse est damnat.*

CAP. XLII. — *Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum caelorum (Marc. x, 25).*

(In exposit. B. Job, lib. xxv, num. 38.) Cameli nomine Dominus in sacro eloquio exprimitur. Quis enim ad onera suscipienda sponte se camelus humiliat, non immerito Redemptoris nostri gratiam designat, qui in eo quod infirmitatis nostræ onera suscipere dignatus est, a potestatis suæ celsitudine sponte descendit. Unde per Evangelium dicit: *Potestatem habeo ponendi animam meam, et iterum sumendi eam: et nemo tollit eam a me, sed ego pono eam (Joan. x, 18).* Et unde iterum dicit: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum caelorum.* Quid enim nomine divitis nisi quemlibet elatum, quid appellatione cameli nisi propriam condescensionem signat? Camelus enim per foramen acus transit, cum idem Redemptor noster usque ad susceptionem mortis per angustias passionis intravit, quæ passio velut acus exstitit, quia dolore corpus pupugit. Facilius autem camelus per foramen acus quam dives caelorum regnum ingreditur, quia nisi ipse prius infirmitatis nostræ onera suscipiens per passionem suam formam nobis humilitatis ostenderet, nequaquam se ad humilitatem illius superba rigiditas inclinaret.

CAP. XLIII. — *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum (Marc. x, 38)?*

(In exposit. B. Job, lib. xvii, num. 9; homil. 27, in Evang., num. 4; homil. 35, in Evang., num. 7.) Filii Zebedæi Jacobus et Joannes, interveniente matre, locum celsitudinis et gloriæ a Domino quærebant, sed ejusdem gloriæ iter ignorabant. Confessionis D quippe illius celsitudinem a dextris sinistrisque quærebant, sed quanta ad hanc esset itineris angustia minime videbant. Ad viam ergo per quam ad celsitudinem venirent a Domino tumentia illorum corda revocantur, et eorum mox oculis imitandus calix passionis objicitur; ut videlicet si ad sublimitatis gaudia tenderent, prius viam humilitatis invenirent. Dixit ergo eis Jesus: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Ac si dicatur eis: Jam vos locus delectat celsitudinis, sed prius vos via exerceat laboris, per calicem enim pertingitur ad majestatem. Si mens vestra appetit quod demulcet, prius bibulo quod dolet; sic per amarum poculum confessionis, pervenitur ad gaudium salutis. Et quoniam duo sunt martyrii genera, unum in occulto opere, aliud in publico, testatur ipse Dominus, qui cum requisisset, dicens: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* et illi dixissent: *Possumus;* illico subsecutus est, dicens: *Calicem quidem novum bibetis. Quid enim*

per calicem nisi dolorem passionis accipimus? De quo alio loco: *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste* (Matth. xxvi, 39). Zebedæi autem filii, id est Jacobus et Joannes, non uterque per martyrium occubuit, et tamen quod uterque calicem hiberet audivit. Joannes namque per martyrium nequaquam vitam finivit, sed tamen martyr exstitit, quia passionem, quam non suscepit in corpore, servavit in mente. Mori quippe a persequente martyrium est in aperto opere, ferre vero contumelias, odientem diligere, martyrium est in occulta cogitatione. Et nos igitur, etiamsi nullo ferro percussentium trucidemur, martyres esse possumus, si patientiam veraciter in animo custodiamus.

CAP. XLIV. — *Stans Jesus cæcum illuminavit* (Marc. x).

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 63.) Omnis creatura quia ex nihilo facta est, et per semetipsam ad nihilum tendit, non stare habet, sed desluere. Rationalis vero creatura, eo ipso quo ad imaginem auctoris est condita, ne ad nihilum transeat, figitur; irrationalis autem nequaquam figitur, sed donec visionis suæ ministerio speciem universalitatis impleat, transeundo tardatur. Nam etsi cælum ac terra post in æternum permanent, ex semetipsis tamen nunc ad nihilum propeant, sed pro eorum usu quibus serviunt in melius mutata perseverant. Stare ergo solius Creatoris est, per quem cuncta non transcendentem transeunt, et in quo aliqua ne transeant retinentur. Unde et Redemptor noster, quia divinitatis ejus status capi ab humana mente non potuit, hinc se nobis ad nos in carne veniens creatus, natus, mortuus, sepultus, resurgens et ad cœlestia rediens quasi transeundo monstravit. Quod bene per Evangelium illuminato cæco innotuit, cui transiens auditum præbuit, sed stans oculos reparavit. Per humilitatis quippe dispensationem transire habet, per divinitatis vero potentiam, qua ubique præsens est, stare. Voces igitur cœcitatibus nostræ Dominus audire transiens dicitur, quia humanæ miseræ factus homo miseretur. Stans autem lucem reparat, quia infirmitatis nostræ tenebras ex virtute divinitatis illustrat.

CAP. XLV. — *Jesus sedens super asinum, venit Jerusalem* (Marc. xi).

(Mixtum in exposit. B. Job, lib. xxx, num. 40, et homil. 7, in Ezech., num. 2.) In amore auctoris et Redemptoris nostri fideles animæ ex Judaico populo, et ex gentilitate convaluerunt. Unde et idem Redemptor noster cum asellum sedens, Jerusalem tenderet, sicut evangelista testatur: *Multi vestimenta sua straverunt in via: alii autem frondes cadebant de arboribus, et sternebant in via. Et qui præbant, et qui sequebantur, clamabant, dicentes: Osanna, benedictus qui venit in nomine Domini* (Marc. xi, 7). Asinorum vel asinarum nomine aliquando mansuetudo simplicium designatur, et Jerusalem visio pacis dicitur. Quid ergo signat quod Dominus sedendo asinum Jerusalem ducit, nisi quod simplices montes dum præsidendo possidet, eas usque ad visionem pacis sua sacra sessione perducit? Salvator itaque noster asellum sedens Jerusalem tendit, quando uniuscujusque fidelis anima, regens videlicet jumentum suum, ad pacis intuitum visionem perducit. Jumentum sedet etiam cum sanctæ Ecclesiæ universaliter præsidet, eamque in supernæ pacis desiderium accendit. Multi autem vestimenta sua in via sternunt, quia corpora sua per abstinentiam edomant, ut ei iter ad mentem parent, vel exempla bona sequentibus præbent. Alii vero frondes, vel ramos de arboribus cadunt, et sternunt in via, quia in doctrina veritatis, verba sententiasque Patrum ex eorum eloquiis excerpunt, et hæc in via Dei ad auditoris animum venientes humili prædicatione submitunt. Quod indigni quoque et nos modo facimus. Nam cum Patrum sententias in sermone exhortationis assumimus, frondes de arboribus cadimus, et hæc in via omnipotentis Domini sternimus. Sed qui præbant, et qui sequebantur, clamabant:

Osanna. Præcessit quippe Judaicus populus, secutus est gentilis, quia omnes electi, sive qui ex Judæa esse potuerunt, sive qui nunc in Ecclesia existunt, in Mediatore Dei et hominum crediderunt et credunt. Qui præeunt, et qui sequuntur, *Osanna* clamant. *Osanna* autem Latina lingua *salva nos* dicitur. Ab ipso enim salutem priores quaesierunt, sequentes quaerunt, et benedictum qui venit in nomine Domini confitentur, quoniam una spes, una fides præcedentium et sequentium populorum. Nam sicut illis peccata passione et resurrectione ejus sanata sunt, ita nos præterita passione illius, permanente in sæcula resurrectione salvamur. Quem enim priores nostri ex Judaico populo crediderunt et amaverunt venturum, hunc nos et venisse credimus et amamus, ejusque desiderio accendimur ut eum facie ad faciem contemplemur.

CAP. XLVI. — *Cathedras vendentium columbas Dominus evertit* (Marc. xi, 15).

(Homil. 17, in Evang., num. 13; in exposit. B. Job, l. xxv, num. 36.) Vobis sacerdotibus lugens loquor: quia nonnullos vestrum cum præmiis ordinationes facere agnovimus, spiritualem gratiam vendere, et de alienis iniquitatibus cum peccati damno temporalia lucra cumulare. Cur ergo ad memoriam vestram non redit quod vox dominica præcipiens dicit: *Gratis accepistis, gratis date* (Matth. x, 8)? Cur non ante mentis oculos revocatis quod templum Redemptor ingressus cathedras vendentium columbas evertit, et nummulariorum effudit æs? Qui namque sunt in templo Dei hodie qui columbas vendunt nisi qui in Ecclesia pretium de impositione manus accipiunt, per quam impositionem Spiritus sanctus cœlitus datur? Columba igitur venditur quia manus impositio, per quam Spiritus sanctus accipitur, ad pretium præbetur. Sed Redemptor noster cathedras vendentium columbas evertit, quia talium negotiatorum sacerdotium destruit. Hinc est quod sacri canones simoniacam hæresim damnant, et eos sacerdotio privati præcipiunt qui de largiendis ordinibus pretium quaerunt. Cathedra ergo vendentium columbas evertitur, quando hi qui spiritualem gratiam vendunt, vel ante humanos, vel ante Dei oculos sacerdotio privantur. Et quidem multa sunt alia præpositorum mala quæ humanos modo oculos latent, et plerumque se pastores sanctos hominibus exhibent, atque in occultis suis videri turpes ante interni arbitri oculos non erubescunt. Ecce modo negari hominibus potest quod latenter agitur; ille certe judex venturus est, cui tacendo quisque se non potest celare quem negando non potest fallere. Veniet, veniet profecto dies ille, nec longe est, in quo pastorum Pastor appareat, et uniuscujusque facta in publicum deducat. Et qui modo subditorum culpas per propositos ulciscitur, tunc præpositorum mala per semetipsum sæviens damnabit. Unde et ingressus templum per semetipsum, quasi flagellum de fomiculis fecit, et de dono Dei praves negotiatores ejiciens, cathedras vendentium columbas evertit; quia subditorum quidem culpas per pastores percipit, sed pastorum vitia per semetipsum ferit. Quamvis etiam subditorum vitia, quæ a magistris modo vel dissimulantur judicari vel nequeunt, ejus proculdubio judicio reservantur. Igitur dum salva fide res agitur, virtutis est meritum si a discipulis quidquid prioris est damnabile modo toleratur. Debet tamen humiliter suggeri, si fortasse valeat quod displicet emendari. Sed curandum summopere est ne in superbiam transeat justitiæ inordinata defensio, ne dum rectitudo incaute diligitur, ipsa magistra rectitudinis humilitas amittatur, ne eum sibi præesse quisque despiciat quem fortasse contingit ut in aliqua actione reprehendat. Contra hunc tumorem superbiæ subditorum mens ad custodiam humilitatis edomatur, si infirmitas propria incessanter attenditur. Nam vires nostras veraciter examinare negligimus; et quia de nobis fortiora credimus, idcirco eos qui nobis prælati sunt districte judicamus. Communia

hæc mala sunt quæ sæpe a subditis in prælatos, sæpe a prælati in subditos committuntur, quia et omnes subditi hi qui præsent minus quam ipsi sunt sapientes arbitrantur : et rursus qui subjecti sunt rectorum suorum actiones judicant, et si ipsos regimen tenere contingeret, se posse agere melius putant. Unde plerumque fit ut et rectores minus prudenter ea quæ sunt agenda videant, quia eorum oculos ipsa nebula elationis obscurat, et nonnunquam is qui subjectus est hoc, cum prælatus fuerit, faciat quod dudum fieri subjectus arguebat; et pro eo quod illa qui judicaverat perpetrat, saltem quia judicavit erubescat. Igitur sicut prælatis curandum est ne eorum corda æstimatione singularis sapientiæ locus superior extollat, ita subjectis providendum est ne sibi rectorum facta displiceant. Et quoniam rectores habent iudicium summum; magna cautela subditorum est non temere vitam judicare regentium. Neque enim, sicut supra dixi, frustra per semetipsum Dominus æs nummulariorum iudit, et cathedras vendentium columbas everit, significans quia per magistros quidem vitam iudicat plebium, sed per semetipsum facta examinat magistrorum.

CAP. XLVII. — *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi (Marc. xiii, 18).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxii, num. 22, 23, 24.) Antiquus hostis in fine sæculi, vas proprium illum perditum hominem, Antichristum scilicet, iugredietur, et suis viribus traditus paucos quidem in tempore, sed in multa contra nos virtute laxabitur; quem quamvis scivitia ad crudelitatem dilatat, superna tamen misericordia dierum brevitate angustat. Hinc enim per semetipsam Veritas dicit: *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet.* Hinc rursus ait: *Nisi breviati fuissent dies illi, non feret salva omnis caro.* Quia enim et superbos nos et infirmos Dominus conspicit, dies quos singulariter malos intulit misericorditer brevior dicit, protecto ut et superbiam terreat de temporis adversitate, et infirmitatem refoveat de brevitate. Sed considerandum valde est in quo tunc atrocior quam nunc se crexerit antiquus hostis surgat. Quæ enim pœnarum genera non novimus, quæ non jam vires martyrum exerceuisse gaudemus? Alios namque improvise ictu immersus jugulo gladius stravit; alios crucis patibulum affligit, in quo mors et provocata repellitur, et repulsa provocatur; alios hirsutis serra dentibus attrivit; alios armata ferro insultans ungula carpsit; alios belluina rabies morsibus detrancando comminuit; alios ab intimis viscerum per cutem pressa vis verberum rupit; alios effossa terra viventis operuit; alios in altum demersos in mortem præcipitum fregit; alios in se projectos aqua replendo absorbuit; alios edax flamma usque ad cœneres depasta consumpsit. Cum igitur antiquus hostis in fine mundi per Antichristum nequius insurrexit, quid est quod in his tormentis tunc atrocius crescat, nisi hoc quod in Evangelio per semetipsam Veritas dicit: *Surgent pseudochristi, et pseudoprophete, et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi (Math. xxiv, 24)?* Nunc enim fideles nostri mira faciunt cum perversa patientur, tunc autem huius hostis satellites, etiam eam perversa inferunt, mira facturi sunt. Pensemus ergo quæ erit humanæ mentis illa tentatio, quando pius martyr et corpus tormentis subjicit, et tamen ante ejus oculos miracula tortor facit? Cujus tunc virtus non ab ipso cogitationum fundo quatitur, quando is qui flagris cruciat signis coruscet? Nimirum enim hostis ille antiquus et altus tunc erit veneratione prodigii, et durus crudelitatis tormenti, quoniam non sola tunc potestate erigitur, sed etiam signorum ostensione fulciatur.

CAP. XLVIII. — *Et dabunt signa magna, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi (Marc. xiii, 22).*

(Mixtum in expos. B. Job, lib. xiv, n. 27, et lib.

xxxiii, n. 61, ac homil. 9, in Bæch., n. 8.) Cum electi conspexerint signa et miracula quæ faciunt ministri et prædicatores Antichristi, quoddam dubietatis nubilum in corde patientur, et ex eorum prodigiis mendacibus caligo trepidationis ad momentum in eorum cordibus generabitur. Unde Veritatis ore per Evangelium dicitur: *Surgent pseudochristi, et pseudoprophete, et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi;* quod videlicet Dei electi casuri non sunt, sed magnis terroribus trepidaturi, quoniam tanta tunc circa justos iniquitate effrenabuntur, ut etiam electorum corda non parvo terrore feriantur. Quæ in re valde querendum est quomodo aut hi qui sunt electi possunt in errorem induci, aut cur si fieri potest quasi ex dubietate subditur, cum quod faciendum sit Dominus omnia præsciens præstolatur. Unum enim ex duobus est, quia si electi sunt fieri non potest; si autem fieri potest, electi non sunt. Sed quia electorum corda et trepida cogitatione concutentur, et tamen eorum constantia non movebitur, una hæc sententia Dominus utrumque complexus est, dicens: *Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Quasi enim Jm errare est in cogitatione titubare, sed protinus si fieri potest subjungitur, quia præcavendo fieri non potest ut in errore electi plene caplantur. Ista ergo dominici sermonis dubitatio ex electorum cordibus designatio tentationis fuit, quia qui electi sunt ad persistendum per signa prædicatorum Antichristi tentabuntur ad cadendum. Per hoc ergo quod dicitur si fieri potest hoc exprimitur quod electi in corde tentabuntur. Nutant enim, sed non cadunt. Dicitur ergo si fieri potest quia trepidabunt, et tamen dicuntur electi quia non cadunt. Dubitatio ergo sermonis a Domino in electis exprimit trepidationem mentis, quos electos nominat, quia cernit quod in fide et bono opere persistent.

CAP. XLIX. — *Adolescens sequetur eum, nudus sindone, etc. (Marc. xiv, 51).*

(In exposit. B. Job, lib. xiv, n. 54 et 57.) Cum Judæorum plebs miracula nostri Redemptoris cerneret, hunc ex signis honorabat, dicens: *Hic est Christus.* Cum vero humanitatis ejus infirma conspiceret, eum Creatorem credere dedignabatur, dicens: *Non, sed seducit turbas (Joan. vii, 12).* Sed quid mirum eum perpeti ista a plebibus, cum ipsi quoque qui legis doctores esse videbantur, qui cum verbis prophetiis incarnandum esse perhibebant, et incarnatum viderunt, ab eo tamen, usante perfidia, divini, et a fide veritatis aversi sunt. Scribis itaque et legis doctores, qui erudire populos ad vitam consueverant, dum incarnatum Deum conspicerent, consilium suis multis ab ejus fide diviserunt, quamvis prius ad credendum incarnationis ejus mysterium per prophetarum verba multos docuisse viderentur. Quos etiam non solum ad non credendum, sed usque ad persequendum quoque Dominum turba populorum est secuta, et usque ad passionem illius servitium facibus accensa. In qua videlicet passione discipulorum corda turbata sunt, et cum ad crucis aram ventum esset, eosque gravis ex persecutione Judæorum tumor invasisset, singuli fugerunt; mulieres vero quæ ad præparanda subsidia corporis exterioribus Domino mysteriis servierant, adhæserunt. Stetit quidem aliquandiu Petrus, sed tamen post terribis, negavit. Stetit etiam Joannes, cui ipso crucis tempore dictum est: *Ecce mater tua (Joan. xix, 27);* sed perseverare minime potuit, quia de ipso quoque scriptum est: *Adolescens quidam sequetur illum, nudus sindone super nudo, et tenuerunt eum: at ille, rejecta sindone, nudus profugit ab eis.* Qui etiam post, ut verba sui Redemptoris audiret, ad aram crucis rediit, prius tamen terribus fugit. Mulieres autem non solum non timuisse neque fugisse, sed etiam usque ad sepulcrum memorantur stedis.

CAP. L. — *Invenerunt hominem Cyrenæum (Marc. A xv, 21).*

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 72.) Plerumque se hypocritæ mira abstantia affligunt, omne robur corporis atterunt, et quasi carnis vitam funditus in carne viventes extinguunt, sicque per abstinentiam mortii appropriant, ut pene quotidie morientes vivant; sed ad hæc humanos oculos querunt, admirationis gloriam expetunt, attestante Veritate, quæ ait: *Exterminant facies suas ut appareant hominibus jejunantes (Matth. vi, 16).* Nam ora pallescunt, corpus debilitate quatitur, et pectus interrumptionibus suspiriis urgetur. Sed inter hæc ab ore proximorum admirationis sermo queritur, nihilque tanto labore aliud nisi æstimatio humana cogitatur. Quos nimirum bene Simon ille significat, qui dominicæ passionis tempore in angaria crucem Domini portabat, de quo scriptum est: *Invenerunt hominem Cyrenæum venientem obviam sibi, nomine Simonem: hunc angariaverunt, ut tolletet crucem Jesu.* Quid enim per angariam agimus, non hoc ex studio amoris operamur. Crucem ergo Domini Jesu in angaria portare est afflictionem abstinentiæ pro alia quam necesse est intentione tolerare. An non Jesu crucem in angaria portat qui quasi ad præceptum Domini carnem domat, sed tamen spirituales patriam non amat? Unde et Simon idem crucem portat, sed nequaquam moritur, quia omnis hypocrita corpus quidem per abstinentiam afficit, sed tamen per amorem gloriæ mundo pejus vivit; quia et sæpe per sanctitatis imaginem locum regimini indignus assequitur, qui nisi aliquid in se virtutis ostenderet, nullum percipere honorem mereretur; sed transit quod delectabiliter obtinet, et postaliter quod sequitur manet. Sanctitatis fiducia nunc in ore hominum ponitur, sed cum internus iudex secreta cordis examinat, exterius vitæ testes quærit.

CAP. LI. — *Et perducunt eum in Golgotha locum: erat autem hora tertia, et crucifixerunt eum (Marc. xv, 22).*

(Homil. 14, in Ezech., n. 6.) Omnia quæ Dominus incarnatus verbis docuit prius factis ostendit, sicut scriptum est: *Quæ cepit Jesus facere et docere (Act. i, 1).* Quia enim vocare nos ad celestem patriam venit, nimirum bona transitoria despiciere, et mala temporalia non timere docuit. Unde et opprobria despicit, injurias pertulit, mortem non timuit, crucis patibulum non refugit; et cum hunc voluissent rapere et regem constituere statim fugit. Quid nobis his exemplis aliud innuit, nisi ut debeamus hujus mundi et adversa non metuere, et prospera vitare? Quia plus plerumque ejus bona occupant animum quam mala perturbant. Ante passionem vero suam contumelias audivit, nec tamen contumelias reddidit; traditorem suum diu tacitus pertulit, eique salutanti dare osculum non recusavit: suscepit mortem crucis, ne mori timeremus; ostendit die tertia resurrectionem, ut nos resurgere posse crederemus. Post passionem quoque suam, de his qui se crucifixerant ad fidei gratiam vocavit, bonum pro iniquitate reddidit, et nos exemplo suo de omnibus instruxit.

CAP. LII. — *Item unde supra.*

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 11.) Ad excellentem igitur omnia Redemptoris nostri vitam mentis oculos tendamus, ut in vita et in ejus præceptis agnoscamus quid in nostra vita minus habeamus, et ad vitæ ejus exempla nostram vitam dirigamus. Hinc namque scriptum est: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus: qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus: qui cum malediceretur, non maledicebat: dum pateretur, non comminabatur (1 Petr. ii, 21).* Hinc per Paulum dicitur: *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, et consummatorum Jesum: qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusionem contempta (Hebr. xii, 1).* Ad hoc itaque Dominus apparuit in carne, ut

humanam vitam admonendo excitaret, exempla præbendo accenderet, moriendo redimeret, resurgendo repararet.

CAP. LIII. — *Surrexit, non est hic (Marc. xvi, 6).*

(Homil. 21, in Evang., n. 6, 7.) Duæ erant vitæ, quarum unam novimus, alteram nesciebamus. Una quippe mortalis est, alia immortalis; una corruptionis, alia incorruptionis; una mortis, alia resurrectionis. Sed venit Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus; suscepit unam, et ostendit alteram: unam pertulit moriendo, et ostendit alteram resurgendo. Si igitur nobis mortalem vitam scientibus resurrectionem promitteret carnis, et tamen hanc visibiliter non exhiberet, quis ejus promissionibus crederet? Factus itaque homo apparuit in carne, mori dignatus est ex voluntate, sed resurrexit ex potestate, et ostendit exemplo quod nobis promisit in præmio. Ecce vero redit ad memoriam quod crucifixo Dei Filio Judæi insultantes, dicebant: *Si rex Israël est, descendat de cruce, et credimus ei.* Qui si tunc de cruce descendisset, nimirum insultantibus cedens, virtutem nobis suæ patientiæ non demonstrasset. Sed expectavit paululum, toleravit opprobria, irrisiones sustinuit, servavit patientiam, distulit admirationem. Et qui de cruce descendere noluit, de sepulcro surrexit. Plus igitur fuit de sepulcro surgere, quam de cruce descendere; plus fuit mortem resurgendo destruere, quam vitam descendendo servare. Sed cum Judæi hunc ad insultationes suas de cruce descendere minime cernerent, cum morientem viderent, eum sa vicisse crediderunt, nomen illius se quasi extinxisse gavisi sunt.

CAP. LIV. — *Prædicate Evangelium omni creaturæ (Marc. xvi, 15).*

(Mixtum ex homil. 29, in Evang., n. 1 et 2, et lib. vi exposit. B. Job, n. 20 et 21.) De Domini morte nomen ejus per universum mundum crevit, quia post resurrectionem suam ad prædicandum Evangelium suum per omnem terram discipulos suos misit, dicens: *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ.* Omnis creaturæ nomine homo signatur, quia in ipso vera species et magna communitio universæ creaturæ ostenditur. Omne namque quod est, aut est et non vivit, aut est et vivit, sed nequaquam sentit; aut est et vivit, et sentit, sed non intelligit nec discernit; aut est et vivit, sentit, intelligit et discernit. Sunt namque lapides, nec tamen vivunt; sunt arbusta, vivunt quidem nec tamen sentiunt: herbarum namque et arborum vita viriditatis vocatur, sicut per Paulum de seminibus dicitur: *Inspiciens tu: quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur (1 Cor. xv, 36);* sicut bruta animalia vivunt et sentiunt, nec tamen intelligunt aut discernunt. Homo itaque quia habet commune esse cum lapidibus, vivere cum arboribus, sentire cum animalibus, discernere cum angelis, recte nomine omnis creatura exprimitur, in quo juxta aliquid omnis creatura tenetur. Unde cum Veritas discipulis Evangelium omni creaturæ prædicare præcipit, omnem creaturam solum hominem intelligi voluit, cui commune aliquid cum omnibus creavit. Sic itaque post resurrectionem, postquam discipulos suos ad prædicandum Evangelium misit, illi profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis; et postquam in omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum, de morte Domini nomen ejus per mundum crevit, ex qua hunc infidelis turba extinxisse se creditit. Et quæ gaudebat ocellam, dolet mortuum, quia hunc ad suam gloriam cognoscit pervenisse per poenam. Si igitur, fratres charissimi, nostri Redemptoris membra sumus, præsumamus in nobis resurrectionem futuram quam in capite nostro constat esse factam. Resurrectionis ejus gloriam tota mente diligamus, et pro ejus amore moriamur. In resurrectione auctoris nostri ministros ejus angelos tunc nos nostros agnovit,

mus. Ad horum ergo civium illam frequentem solemnitatem festinemus; his, cum necdum visione possumus, desiderio et mente jungamur: adjuvet omnipotens Deus ad vitam desiderium nostrum, qui pro nobis

A in mortem dedit unicum Filium suum eundem Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum eo vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

LIBER TERTIUS.

Expositio Evangelii secundum Lucam.

CAPUT PRIMUM. — Fuit in diebus Herodis regis Judææ sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, et uxor illi de filiabus Aaron, et nomen ejus Elizabeth. Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela (Luc. 1, 5).

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 10.) Coram Domino sæpe multorum vita displicet, quæ etiam foris hominibus placet. Cautè ergo nimis in laudem justorum conjugum, Zachariæ et Elizabeth, ab evangelista dictum est: *Erant justi umbo ante Deum.* Non enim secunda est: *umbo* ante homines apparere; sæpe enim humana sententia velut in Deo magnum quempiam approbat, sed hunc omnipotens Deus, qui quasi ex se approbatur, ignorat. Hinc est enim quod Psalmista vigilanter exorat, dicens: *Dirige in conspectu tuo viam meam* (Psal. v, 9), nimirum quia plerumque in conspectu hominum recta via creditur etiam quæ a veritatis itinere depravatur.

CAP. II. — Angelus Gabriel de Joannis promissione ad Zachariam dicit: *Elizabeth uxor tua pariet tibi filium: et vocabis nomen ejus Joannem: ipse præcedet ante Dominum in spiritu, et virtute Eliæ* (Luc. 1).

(Homil. 7, in Evang., n. 1.) Joannes idcirco in spiritu et virtute Eliæ venturus dicitur, quia sicut Elias secundum Domini adventum præveniet, ita Joannes prævenit primum. Inde est quod alio loco Dominus a discipulis inquisitus de adventu Eliæ, respondit: *Elias jam venit, et non cognoverunt eum, sed fecerunt in eum quæcumque voluerunt. Et si vultis scire, Joannes ipse est Elias* (Matth. xvii, 12). Requisitus autem Joannes a sacerdotibus et Levitis si esset Elias, dixit: *Non sum Elias.* Quid est hoc quia quod Veritas affirmat hoc propheta Veritatis negat? Sed si subtiliter veritas ipsa requiritur, hoc quod inter se contrarium sonat, quomodo non sit contrarium, invenitur. Joannes quippe in spiritu Elias erat, in persona Elias non erat; sicut enim ille præcursor venturus est judicis, ita iste præcursor factus est Redemptoris. Quod ergo Dominus fatetur de spiritu, hoc Joannes denegat de persona, quia et justum sic erat ut discipulis Dominus spirituales de Joanne sententiam diceret, et Joannes eisdem turbis carnalibus non de suo spiritu, sed de corpore responderet. Contrarium ergo veritati videtur esse quod Joannes sonuit, sed tamen a veritatis tramite non recessit.

CAP. III. — *Missus est angelus Gabriel* (Luc. 1, 26).

(Homil. 34, in Evang., n. 9.) Cælestis patriæ spiritus tunc solum angeli vocantur, cum per eos aliqua nuntiantur. Græca autem lingua angeli nuntii, archangeli summi nuntii vocantur. Ii enim qui minima nuntiant, angeli, qui vero summa nuntiant, vocantur archangeli. Hinc est quod ad Mariam Virginem non quilibet angelus, sed Gabriel archangelus mittitur. Ad hoc quippe mysterium summum angelum dignum venire fuerat, qui summum omnium nuntiabat. Gabriel autem fortitudo Dei dicitur: ad Mariam ergo Gabriel mittitur qui Dei fortitudo nominatur. Illum quippe veniebat nuntiare qui ad debellandas aereas potestates humilis dignatus est apparere, de quo per Psalmistam dicitur: *Tollite portas principes vestras, et elevamini portæ æternales, et introibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis et potens: Dominus potens in prælio* (Psal. xxiii, 9). Et rursus, *Dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Per*

Dei ergo fortitudinem nuntiandus erat, qui virtutum Dominus, et potens in prælio, ad debellandas aereas potestates veniebat.

CAP. IV. — *Virtus Altissimi obumbrabit tibi* (Luc. 1, 35).

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 33.) Obumbratio in sacro eloquio aliquando incarnatio Domini ponitur, vel mentis refrigerium a fervore carnalium cogitationum, quod servata veritate historiarum sermo testatur angelicus, qui ad Mariam dicit: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Per obumbrationis vocabulum incarnandi Dei utraque natura signatur: umbra enim a lumine et corpore formatur. Dominus autem per divinitatem lumen est, qui mediante anima in Virginis utero fieri dignatus est per humanitatem corpus. Quia ergo lumen incorporeum in ejus utero erat corporandum, ei quæ incorporeum concepit ad corpus dicitur: *Virtus Altissimi obumbrabit tibi*, id est, corpus in te humanitatis accipiet incorporeum lumen divinitatis; ex qua videlicet obumbratione omne in te refrigerium accipies mentis.

CAP. V. — *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei* (Luc. 1, 35).

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 84, 85.) Nullus sanctorum, quibuslibet virtutibus plenus existat, æquari potest ei de quo beatæ Mariæ ab angelo dictum est: *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Nos quippe, etsi sancti efficitur, non tamen sancti nascimur, quia ipsa nature corruptibilis conditione constringimur, ut cum Propheta dicamus: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in delictis peperit me mater mea* (Psal. l, 7). Ille autem veraciter solus sanctus natus est qui ut ipsam conditionem nature corruptibilis vinceat, ex commixtione carnalis copule conceptus non est. Huic se quidam hæresiarques æquare voluit, cum dixit: *Non invidio Christo facto Deo, quoniam si volo, et ipse possum fieri.* Qui Dominum nostrum Jesum Christum non per mysterium conceptionis, sed per profectum gratiæ Deum putavit, perversa allegatione astruens eum purum hominem natum, sed ut Deus esset per meritum profecisse, atque ob hoc æstimans et se et quoslibet alios ei posse conquari, qui filii Dei per gratiam sunt, non intelligens nec attendens quia nemo potest ei cœquari. Aliud est enim natos homines gratiam adoptionis accipere, aliud unum singulariter per divinitatis potentiam Deum ex ipso conceptu prodidisse. Nec æquari potest gloria Unigeniti habita per naturam, aliis accepta per gratiam. Mediator quippe Dei et hominum, homo Christus Jesus, non sicut iste hæreticus desipit, alter in humanitate, alter in deitate est; non purus homo conceptus et editus, post, per meritum, ut Deus esset accepit, sed nuntiate angelo et adveniente Verbo, mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro, et manente incommutabili essentia, quæ ei est cum Patre et cum Spiritu sancto cœterna, assumpsit intra virginæ viscera unde et impassibilis pati et immortalis mori, et æternus ante sæcula, temporalis posset esse in fine sæculorum; ut per ineffabile sacramentum conceptu sancto et partu inviolabili secundum veritatem utriusque nature, eadem virgo et ancilla Domini esset et mater. Sic quippe ei ab Elizabeth dicitur: *Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me* (Luc. 1, 43)? Et ipsa Virgo concipiens,

dixit : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum* (Vers. 38). Et quamvis ipse est aliud ex Patre, aliud ex Virgine, non tamen alius ex Patre, alius ex Virgine; sed ipse est æternus ex Patre, ipse temporalis ex matre, ipse qui fecit, ipse qui factus est, ipse speciosus forma præ filiis hominum per divinitatem, et ipse de quo dictum est : *Vidimus eum, et non erat aspectus* (Isa. LIII, 2); et non est species ei neque decor, per humanitatem ipse ante sæcula de Patre sine matre, ipse in fine sæculorum de matre sine patre, ipse conditoris templum, ipse conditor templi, ipse auctor operis, ipse opus auctoris. Manens itaque unus ex utraque et in utraque natura, nec naturarum est copulatione confusus, nec naturarum distinctione est geminatus.

CAP. VI. — *Beata quæ credidisti* (Luc. I, 45).

(Homil. 6, in Ezech., n. 8.) Aliquando ex præterito, et præsentem, atque ex futuro pariter animus tangitur prophetantis, sicut Elizabeth Mariani ad se venire conspiciens, quia Verbum incarnatum gestare in utero agnovit, eamque jam Domini sui matrem vocavit, dicens : *Unde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me* (Luc. I, 43). De cujus conceptione per angelum quoque ad Joseph dicitur : *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est* (Matth. I, 20). Quæ videlicet Elizabeth dicit : *Beata quæ credidisti; quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi a Domino*. Dicens enim : *Beata, quæ credidisti*, aperte indicat quia verba angeli quæ dicta fuerant ad Mariam per Spiritum agnovit; atque subiungens : *Perficientur ea quæ dicta sunt tibi a Domino*, quæ etiam in futuro sequerentur prævidit. Simul ergo de præterito, et præsentem, atque ex futuro per prophetiæ spiritum tacta est : quæ et eam promissionibus angeli credidisse cognovit, et matrem nominans, quia Redemptorem humani generis in utero portaret intellexit; et cum omnia perficienda prædicaret, quid etiam de futuro sequeretur, aspexit.

CAP. VII. — *Præbis enim ante faciem Domini parare vias ejus* (Luc. I, 76).

(In exposit. B. Job, lib. XIX, num. 6.) Via Domini non inconvenienter accipitur hoc quod ad cor nostrum venit, sequæ nobis intrinsecus infundit. Hinc ergo Joanni per Spiritum dicitur : *Præbis ante faciem Domini parare vias ejus*. Quisquis enim prædicando a sordibus vitiorum corda audientium mundat, venienti Domino viam præparat.

CAP. VIII. — *Illuminare his qui in tenebris, et in umbra mortis sedent* (Luc. I, 79).

(In exposit. B. Job, lib. IV, num. 4.) In Scriptura sacra umbra mortis aliquando oblivio mentis accipitur, quia sicut mors hoc quod interficit agit ut non sit in vita, ita et oblivio hoc quod intercipit agit ut non sit in memoria. Unde recte quia Joannes Hebræorum populo eum cujus oblitus fuerant Dominum prædicare veniebat, per Zachariam dicitur : *Illuminare his qui in tenebris, et in umbra mortis sedent*. In umbra enim mortis sedere est a divini amoris notitia in oblivione latescere.

CAP. IX. — *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis* (Luc. I, 79).

(Homil. 36, in Evang., n. 4.) Viam pacis graditur quisquis a veritatis itinere in viam scandali non flectitur. Unde per Zachariam dicitur : *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis*. Tunc enim gressus nostros in viam pacis dirigimus, quando per illud actionum iter pergimus, in quo ab auctoris nostri gratia non discordamus.

CAP. X. — *Et peperit Maria filium suum primogenitum, et reclinavit eum in præsepio* (Luc. II, 7).

(Mixtilin ex lib. VII exposit. B. Job, n. 7.) Ante Redemptoris nostri adventum ex electis gentilibus et ex Hebræo populo sancti quique longo tempore re-

demptionem suam exspectando gemuerunt, et desideraverunt. Gentiles, quoniam eos necdum Redemptoris sui gratia reflicebat; Judæi, quia, legem tenentes, legis auctorem non videbant. Beati enim Job attestante vita cognoscimus, ut exspectasse Redemptoris nostri adventum multos etiam gentiles credamus : et nascente Domino, Simeone in Spiritu in templum veniente, didicimus quanto desiderio ex plebe Israelitica sancti viri incarnationis ejus mysterium videre cupierunt. Unde et per eundem Redemptorem discipulis dicitur : *Multi justi et prophete desideraverunt videre quæ videtis, et non viderunt* (Luc. X, 24) : sed hoc utrorumque desiderium per Redemptoris incarnationem impletum est et satiatum. Quia enim per prophetam dicitur : *Omnis caro fenum* (Isa. XL, 6); universitatis Conditor ex nostra substantia carnem sumens, fenum fieri voluit, ne nostra in perpetuum caro fenum remaneret. Unde et natus Dominus in præsepe ponitur, ut videlicet signaretur quia sancta animalia, quæ jejuna diu apud legem sunt inventa, incarnationis ejus feno satiarentur. Præsepe enim natus implevit qui cibum semetipsum mentibus mortalium præbuit, dicens : *Qui comedit carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in eo* (Joan. VI, 57). Ipsa igitur generis humani, quæ venit in fine mundi, redemptio, ab iis qui a mundi processerunt initio tarda credebatur, et ab eis multum desiderabatur, quia longo temporis spatio a cælestium remuneratione disjungebantur.

CAP. XI. — *Et pastores erant in regione eadem : et ecce angelus Domini stetit juxta illos, dicens eis : Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo : Quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David* (Luc. II, 8).

(Homil. 10, in Evang., n. 1.) Quærendum est quidnam sit quod Redemptore nato pastoribus in Judæa angelus apparuit, et ad adorandum hunc ab Oriente Magos non angelus, sed stella perduxit. Quia videlicet Judæis tanquam ratione utentibus rationale animal, id est angelus prædicare debuit : gentiles vero, quia uti ratione nesciebant, ad cognoscendum Dominum non per vocem sed per signa perducuntur; quoniam illis prophetiæ tanquam fidelibus, non infidelibus, et istis signa tanquam infidelibus, non fidelibus data sunt.

CAP. XII. — *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. II, 15).

(In exposit. B. Job, lib. XXVIII, num. 34, et lib. XXVII, n. 29, ac homil. 8, in Evang., n. 2.) Deus Pater omnipotens unicum Filium, quem sine tempore genuit, salvandis hominibus cum tempore ostendit; qui profecto Filius humanam naturam suscipiens, ad ima de sublimibus venit. Cujus incarnationis mysterium etiam electi angeli mirati sunt, qui eodem mysterio redempti non sunt; et cum redemptis in fine mundi hominibus largitatem gratiæ supernæ glorificaverunt. Ipsi quippe ut nos ad laudem Conditoris accenderent, orto per carnem Domino, clamaverunt : *Gloria in excelsis Deo*. Redemptoris ergo potentiam laudant et glorificant, quia redemptioni nostræ voces suæ exultationis accommodant; quia dum nos conspiciunt recipi, suum gaudent numerum impleri. Antequam igitur Redemptor noster per carnem nasceretur, discordiani cum angelis habuimus, a quorum claritate et munditia per primæ culpæ meritum et per quotidiana delicta longe distabamus. Quia enim peccando extranei eramus a Deo, extraneos nos a suo consortio deputabant angeli cives Dei. Sed eorumdem spirituum ad nos Conditor venit, sequæ hominem etiam sub ipsis exhibuit, sicut de illo Patri per Prophetam dicitur : *Minuisti eum paulo minus ab angelia* (Psal. VIII, 6). Et quia inter nos et eosdem spiritus discordantis vitæ scandalum reperit, mira potentia, mirabiliiori etiam pietate summa creans, ima susci-

piens, ima cum summis Junxit. Hinc est igitur quod eodem rege nato, angelorum chori in ejus annuntiatione prædeant, hymnum dicunt, et devicta prævitæ discordia, nos quos dudum desperaverant cives agnoscent, consono ore prædicantes: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Ac si aperte dicant: Quos a nobis malitia disjunxerat jam nunc in terra nata bonitas jungat. Is ergo qui propter nos minor angelis exstitit, æquales nos angelis virtute suæ minorationis fecit. Et quia cognovimus regem nostrum, recognoverunt nos angeli cives suos. Quia enim rex cæli terram nostræ carnis assumpsit, infirmitatem nostram illa jam angelica celsitudo non despicit, ad pacem nostram angeli redeunt, intentionem prioris discordiæ postponent, et quos prius infirmos abjectosque desperaverant jam socios venerantur. Hinc est enim quod Loth et Josue angelos adorant, nec tamen adorare prohibentur; Joannes vero in Apocalypsi adorare angelum voluit, sed tamen hunc idem angelus ne se debeat adorare compescit, dicens: *Vide ne feceris, consereus enim tuus sum et fratrum tuorum (Apoc. xii, 9)*. Quid est quod ante Redemptoris adventum angeli ab hominibus adorantur et tacent, postmodum vero adorari refugiant; nisi quod naturam nostram, quam prius desperaverant, postquam hanc super se assumptam conspiciunt, prostratam sibi videre pertimescunt? Non enim jam sub se velut infirmam contemnere ausi sunt, quam super se videlicet in cæli rege venerantur, nec habere dedignantur hominem socium qui super se adorant hominem Deum.

CAP. XIII. — *Pastores venerunt festinantes, et invenerunt Mariam et Joseph, et infantem positum in præsepio (Luc. ii, 16)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 3.) Præsepe Scriptura sacra non inconvenienter accipitur, in qua verbi pabulo animalia sancta satiantur, de quibus per Prophetam dicitur: *Animalia tua habitabunt in ea (Psal. lxxvii, 11)*. Natus igitur Dominus a pastoribus in præsepe reperitur, quoniam ejus incarnatio in ea qua nos relinquit prophetarum Scriptura cognoscitur.

CAP. XIV. — *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius (Luc. ii, 35)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 17.) In Scriptura sacra aliquando per gladium sancta prædicatio, aliquando temporalis designatur tribulatio. Gladius sancta prædicatio ponitur, sicut Paulus ait: *Et gladium spiritus, quod est verbum Dei (Ephes. vi, 17)*. Gladius tribulatio temporalis accipitur, sicut beatæ Mariæ de securis tribulationibus dicitur: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius*.

CAP. XV. — *Invenerunt puerum Jesum parentes ejus in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos (Luc. ii, 42)*.

(Regul. pastor. part. iii, c. 25.) Redemptor noster, cum in cælis sit Conditor, et ostensione suæ potentie semper angelorum doctor, ante tricenarie tempus in terra magister fieri noluit hominum, ut videlicet præcipitatis vim saluberrimi timoris infunderet, cum ipse etiam qui labi non posset perfectæ vitæ gratiam non nisi perfecta ætate prædicaret. Scriptum quippe est: *Cum factus esset annorum duodecim, remansit puer Jesus in Jerusalem: de quo a parentibus requisito paulo post subditur: Invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, et interrogantem illos*. Vigilanti itaque consideratione pensandum est quod cum Jesus annorum duodecim dicitur, in medio doctorum sedens, non docens, sed interrogans invenitur. Quo exemplo scilicet ostenditur ne infirmus docere quis audeat, si ille puer doceri interrogando voluit, qui per divinitatis potentiam verbum scientiæ ipsis suis doctoribus ministravit. Hinc vero per Paulum discipulo dicitur: *Præcipe hæc, et doco: et nemo adolescentiam tuam contempsit (I Tim. iv, 12)*. Sciendum nobis est quomodo in sacro eloquio aliquando adolescentia juven-

tus vocatur, quod citius ostenditur et Solomonis ad medium verba profertur, qui ait: *Lætare juvenis in adolescentia tua (Eccl. xi, 9)*. Si enim unam utraque esse non discerneret quem monebat in adolescentia, juvenem non vocaret.

CAP. XVI. — *Item unde supra*.

(Homil. 2, in Ezech., n. 3.) Juxta ratione igitur usum sermo doctrinæ non suppetit, nisi in perfecta ætate, nec presumat aliquis prædicare in infirma ætate, quia ille anno duodecimo ætatis suæ intervire dignatus est homines in terra, qui per divinitatem suam angelos semper docet in cælo. Quia enim ipse est Dei sapientia, de ipso angeli videndo vivunt hoc quod beatitudine aeterna satiantur.

CAP. XVII. *Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham (Luc. iii, 8)*.

(Mixtum ex lib. xviii exposit. in B. Job, n. 22, et lib. xi, n. 60, ac homil. in Ezech. 11, n. 10.) In Scriptura sacra aliquando lapides in malo, aliquando vero in bono solent accipi. Nam cum lapides pro insensibilitate ponuntur, dura per lapides corda signantur. Unde quod premisimus per Joannem dicitur: *Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham*. Qui videlicet nomine lapidum corda designat gentilium, dura tunc et insensibilia per infidelitatem; et per prophetam Dominus pollicetur, dicens: *Auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis carnum*. Per lapides itaque pro ipsa duritia gentiles populi designantur. Ipsi quippe lapides coluerant, et de eis per Prophetam dicitur: *Similes illis facti qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis (Psal. cxm, 8)*. Unde Joannes Judæos aspiciens se de estimatione generationis extollere, et gentiles providens ad Abraham prolem cognitionis fidei transire, ait: *Ne velitis dicere intra vos, patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham: lapides utique duros perfidia gentiles vocans; et rursus per lapides solent designari fortium mentes, unde per Petrum sanctus dicitur: *Et vos tanquam lapides vivi superedificamini domus spirituales (I Petr. ii)*.*

CAP. XVIII. — *Jam securis ad radicem arborum posita est (Luc. iii, 9)*.

(Regul. pastor. part. iii, c. 21.) Nonnulli tenaces quod hanc primum Deo injuriam faciunt, quia tanti sibi omnia nullam misericordie hostium reddunt. Hinc etenim Psalmista ait: *Non dabit Deo sacrificium suum, nec pretium redemptionis anime sue (Psal. xlviii, 8)*. Pretium namque redemptionis dare est opus bonum præponenti, post gratia reddere. Hinc Joannes exclamatur, dicens: *Jam securis ad radicem arborum posita est. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur*. Qui ergo se innocios quia aliena non rapiunt estimant, ictum securis vicinæ prævideant, et torporem improvidæ securitatis amittant, ne cum ferre fructum boni operis negligunt, a presenti vita funditus quasi ex viriditate radicis exsiccantur. Sollicite etiam tenaces attendant, quod scilicet quæ fructum non habuerit, contra hanc districtius agricola queritur, quod etiam terram occupavit. Terram quippe scilicet sine fructu occupat, quando mens tenacium hæc quod prodesse multis poterat inutiliter servat. Terram sine fructu scilicet occupat, quando locum quem exercere alius per solem boni operis valuit statim per desidie umbram premit. Hi autem tenaces nonnuquam dicere solent, cum concessis viderent, aliena non querimus, etsi digna misericordie retributione non agimus, nulla tamen perversa perpetramus. Quod idcirco sentiunt, quia videlicet aurem captis in verbis coelestibus claudunt. Neque enim divites in Evangelio (Luc. xvi), qui inducitur purpura et bysso, qui epulabatur quotidie splendide, alieni rapuisse, sed infructuose proprii usus fuisse perhibetur. Eumque post hanc vitam ultrix gehenna suscipit, non quia aliquid illicitum gessit, sed quia immoderato usu totum se licitis tradidit.

CAP. XIX. — *Qui habet duas tunicas, det non habenti* A
(Luc. iii, 8).

Homil. 17, in Evang., n. 3.) In pace sanctæ Ecclesiæ possumus evadere si amicis diligamus, si persecutionis tempore mori pro dilectione valeamus. Certe Joannes evangelista dicit: *Qui habuerit substantiam mundi, et viderit fratrem suum necesse habere, et clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo* (I Joan. iii, 17). Hinc etiam Joannes Baptista ait: *Qui habet duas tunicas, det non habenti*. Qui ergo tranquillitatis tempore non dat pro Deo tunicam suam, quando in persecutionis tempore daturus est animam suam? Virtus ergo charitatis, ut invicta sit in perturbatione, nutriatur per misericordiam in tranquillitate, quatenus omnipotenti Deo primum discat sua impendere, postmodum se.

CAP. XX. — *Venit fortior me post me* (Luc. iii, 16).

(Homil. 20, in Evang., n. 4.) Joannem Baptistam quæ mira sanctitate præditum populus viderat, hunc esse Christum putabat, sicut per Evangelium dicitur: *Estimante autem populo, et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus, quem et requirebant, dicentes: Nunquid Christus es tu* (Luc. iii, 15)? Sed nisi idem Joannes apud se humilis existeret, repletus spiritu gratiæ non fuisset, qui ut hoc quod erat ostenderet ait: *Venit fortior me post me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamenti ejus*. Ecce cum pro mira operatione virtutum talis esset, ut Christus esse crederetur, non solum Christum se non esse respondit, sed etiam corrigiam calceamenti ejus solvere, id est incarnationis ejus mysterium perscrutari, se non dignum esse perhibuit.

CAP. XXI. — *Cujus ventilabrum in manu sua est, et permundabit aream suam, et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili* (Luc. iii, 17).

(In exposit. B. Job, lib. xvii, n. 12, 13, et lib. xxvii, n. 54.) Aristæ in spica prodeunt conjunctæ, sed crescendo paulisper a se hirsutæ disjunguntur et rigide. Sic nimirum ad hujus mundi gloriam pravi divites surgunt: naturæ enim sibi communiione conjuncti sunt, sed contra se vicissim crescendo dividuntur. Alius quippe alium despicit, et alter in alterum invidiæ facibus ignescit. Qui ergo ex tumore mentis a charitatis unitate se separant, quasi aristarum more contra se rigidi stant. Quid igitur prayos hujus mundi divites dixerim, nisi aristas quasdam humani generis? Qui dum contra se superbiunt, sed bonorum vitam unanimiter affligunt, adversum se quidem divisi sunt, sed tamen concorditer grana decorsum premunt. Nunc igitur aristæ ad alta prosluunt, grana latent, quoniam et reproborum potentia eminent, et electorum gloria non apparet: illi se honorum fastibus ostendunt, isti in humilitate se deprimunt; sed trituræ tempus adveniet, quod et aristarum rigiditatem frangat, et solida grana non conterat. Tunc quippe superbia iniquorum comminuitur, tunc electorum vita, quanta fulgeat integritate, declaratur; quia cum in justis deliciunt, ex hac ipsa aristarum contritione agitur ut grana appareant quæ latebant. Cumque aristæ franguntur, granorum candor ostenditur, quia iniquis in æterna supplicia cadentibus, sanctorum justitia, quanta veritate candeat, demonstratur. Unde recte per Joannem de Domino dicitur: *Cujus ventilabrum in manu sua est et permundabit aream suam, et triticum recondet in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili*. Electi quippe in sancta Ecclesia sunt frumenta Dei celestibus recondenda horreis. Quæ nunc in area trituræ paleas tolerant, quoniam in hac Ecclesiæ sanctæ purgatione mores contrarios reproborum portant, quousque haec internus agricola ventilabro judicii dirimat, et in habitacula superna suos electos quasi mundata jam grana suscipiens, æternis paleas ignibus tradat.

CAP. XXII. — *Ascendit Jesus in navicula Petri, et rogavit ut a terra reduceret pusillum* (Luc. v, 3).

(In exposit. B. Job, lib. xvii, n. 36, 37.) Apostoli

curaverunt summopere rudibus populis plana et capabilia, non summa atque ardua prædicare. Nam si scientiam sanctam, ut hauriebant corde, ita ore funderent, immensitate ejus auditores suos opprimerent potius quam rigarent. Unde suos auditores distillatione verborum nutrens Paulus apostolus loquebatur, dicens: *Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam parulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam* (I Cor. iii, 1, 2). Quis enim ferre potuisset, si raptus usque ad tertium cælum, raptus in paradysum, etiam arcana verba audiens quæ loqui homini non liceret, tam immensas supernæ patriæ sinus aperiret? Aut cujus virtutem auditoris non opprimeret, si ea quæ intrinsecus haurire poterat, in quantum carnis lingua sufficeret, extrinsecus inundans aquæ hujus immensitas emanasset? Ut igitur auditores rudes non inundatione scientiæ, sed moderata prædicationis distillatione foveantur, prædicationem doctorum Deus temperat, ut auditorum infirmitas doctorum rore nutrita convalescat. Quod bene in Evangelio mystica descriptione narratur, dum dicitur: *Ascendit Jesus in naviculam Petri, et rogavit ut a terra reduceret pusillum: et ita sedens prædicabat turbis*. Per navem Petri quid aliud quam commissa Petro Ecclesia designatur? De qua ut Dominus turbis confluentibus prædicet, eam a terra paululum reduci jubet. Quam nec in altum duci, et tamen a terra præcipit removeri: profecto significans prædicatores suos rudibus debere populis nec alta nimis de cælestibus nec tanquam terrena prædicare.

CAP. XXIII. — *Exi a me, quia homo peccator sum, Domine* (Luc. v, 8).

(Homil. 9, in Evang., n. 3.) Sunt plerique in Ecclesia qui melioris vitæ vias aggredi metuunt, et tamen jacere in sui corporis ignavia non pertimescunt. Cumque se peccatores considerant, sanctitatis vias arripere trepidant, et remanere in suis iniquitatibus non formidant. Quorum bene Petrus adhuc in infirmitate positus speciem tenet, cum viso miraculo piscium, dixit: *Exi a me, Domine, quia homo peccator sum*. Imo, si te peccatorem consideras, oportet ut a te Dominum non repellas. Sed qui idcirco melioris habitus vias, et vitæ rectoris arcem apprehendere nolunt quia se infirmos esse concipiunt, quasi peccatores se fatentur, et Dominum repellunt, eumque in quo sanctificari debuerant fugiunt, et velut in perturbatione consilium non habent dum moriuntur et vitam timent.

CAP. XXIV. — *Quæ vultis ut faciant vobis homines, et vos eadem facite illis* (Luc. vi, 31).

(Homil. 38, in Evang., n. 11.) Charitas in duobus præceptis, in dilectione Dei scilicet, et proximi continetur; et ipsa dilectio proximi in duobus præceptis subdividitur, cum quidam sapiens dicat: *Omne quod odis tibi fieri, vide ne ipse facias alteri* (Tob. iv, 16). Et per semetipsam Veritas prædicat, dicens: *Quæ nullis ut faciant vobis homines, et vos eadem facite illis*. Si enim et quod impendi nobis recte volumus, hoc aliis impartimur; et quod nobis fieri nolumus, hoc aliis ipsi facere devitamus, charitatis jura illesam servamus. Sed neque cum quempiam diligit, habere se charitatem protinus putet, nisi prius ipsam viam suæ dilectionis examinet. Nam si quis quemlibet amat, sed propter Deum non amat, charitatem non habet, sed habere se putat. Charitas autem vera est, cum et in Deo diligitur amicus, et propter Deum diligitur inimicus. Ille enim propter Deum diligit eos quos diligit, qui jam et eos diligere a quibus non diligitur scit. Probari etenim charitas per solam odii adversitatem solet; unde et per semetipsam Dominus dicit: *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos* (Matth. v, 44). Ille ergo securus amat qui propter Deum et illum amat a quo se intelligit non amari. Duo igitur præcepta charitatis, dilectionem Dei videlicet et proximi, necesse est ut custo-

fiat quisquis habere in nuptiis, id est in sancta Ecclesia, vestem nuptialem curat. Hinc est enim quod apud Ezechielem prophetam portæ civitatis in monte constitutæ vestibulum duobus cubitis mensuratur, quia nimirum accessus nobis cœlestis civitatis non panditur, si in hac Ecclesia quæ pro eo quod adhuc foris est vestibulum dicitur Dei et proximi dilectio non tenetur.

CAP. XXV. — *Dimittite, et dimittetur vobis: date, et dabitur vobis (Luc. vi, 37).*

(In exposit. B. Job, lib. xxii, num. 27.) Quia, teste Paulo (I Cor. xiii), charitas patiens et benigna describitur, per patientiam aliena mala debemus æquanimitè tolerare, et per benignitatem bona nostra misericorditer impendere, sicut Redemptor humani generis nos admonet, et dicit: *Dimittite, et dimittetur vobis: date, et dabitur vobis.* Dare namque nostrum ad res pertinet quas exterius habemus, dimittere autem ad relaxandum dolorem quem interius ex aliena culpa contrahimus. Sed sciendum est quia qui omnino dimittit et non dat, etsi non plene operatus est, meliorem tamen partem misericordiæ tenuit. Qui vero dat et minime dimittit, omnino misericordiam nullam facit, quia ab omnipotente Deo munus ex manu non accipitur quod obligato corde in malitia profertur. Mundari etenim debet prius animus qui eleemosynam præbet, quoniam omne quod Deo datur ex dantis mente pensatur.

CAP. XXVI. — *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, etc. (Luc. vi, 41)?*

(Regul. pastor. part. iii, cap. 9.) Dominus in Evangelio dicit: *Diligite inimicos vestros, benefacite illis qui oderunt vos: orate pro persequentibus et calumniantibus vos (Luc. vi, 27).* Virtus est coram hominibus adversarios tolerare, sed virtus coram Deo, diligere, quia hoc solum sacrificium Deus accipit quod ante ejus oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Hinc est quod rursus quibusdam patientibus, nec tamen diligentibus, dicitur: *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides?* Perturbatio quippe impatientiæ festuca est, malitia vero in corde, trabes in oculo. Illam enim aura tentationis agit, hanc consummata nequitia pene immobiliter portat. Recte igitur illic subjungitur: *Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui.* Ac si dicatur menti iniquæ interius dolenti, et sanctam se exterius per patientiam demonstranti: Prius a te motem malitiæ excute, et tunc alios de impatientiæ levitate reprehende, ne dum non studes simulationem vincere, pejus sit tibi aliena prava tolerare.

CAP. XXVII. — *Ita gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem justis (Luc. xv, 10).*

(Regul. pastor. part. iii, cap. 28.) Sæpe nonnulli ad Dominum post carnis peccata redeuntes, tanto se ardentius in bonis operibus exhibent, quanto damnabiliores se de malis vident; et sæpe nonnulli in carnis integritate perdurantes, plene minus se respirant habere quod delectant, plene sibi sufficere vitæ suæ innocentiam putant, et ad fervorem spiritus nullis se ardoris stimulis inflammant. Et sit Deo plerumque gratior amore ardens vita post culpam, quam securitate torpens innocentia. Unde et voce judicis dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Et: *Gaudium erit in cælo super uno penitente, quam super nonaginta novem justis, quibus non est opus penitentia (Luc. vii, 47).* Quod citius et ex ipso usu colligimus, si nostræ mentis judicium pensemus. Plus namque terram diligimus, quæ post spinas exarata fructus uberes producit, quam quæ nullas spinas habuerit, sed tamen exulta sterilem segetem gignit.

CAP. XXVIII. — *Convocatis Dominus duodecim apostolis, dedit illis virtutem et potestatem super omnia*

daemonia, et ut languores curarent: et morbi illos prædicare regnum Dei, et infirmos curare (Luc. ix, 1).

(Homil. 4, in Evang., n. 3.) Concessa sunt et adjuncta sanctis prædicatoribus a Domino miracula, ut fidem verbis daret virtus ostensa, et nova facerent qui nova prædicarent. Florente enim mundo, crescente genere humano, diu in hac vita carne subsistente, rerum opulentia exuberante, quis cum audiret aliam esse vitam, crederet? quis invisibilia visibilibus præferret? Sed ad salutem redeuntibus infirmis, ad vitam resurgentibus mortuis, carnis munditiam recipientibus leprosis, ereptis a jure spirituum immundorum dæmoniis, tot visibilibus miraculis exactis, quis non crederet quod de invisibilibus audiret? Ad hoc quippe visibilia miracula coruscant ut corda audientium ad fidem invisibilium pertrahant; ut per hoc quod mirum foris agitur, hoc quod intus est longe mirabilius esse sentiantur.

Unde nunc quoque cum fidelium numerositas intra sanctam excrevit Ecclesiam, multi sunt qui vitam virtutum tenent, sed signa virtutum non habent, quia miraculum frustra foris ostenditur si deest quod intus operetur. Nam juxta magistri gentium vocem: *Lingua in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus (I Cor. xiv, 22).* Unde idem prædicator egregius Melitem veniens, et plenam infidelibus insulam sciens, patrem Publii dysenteria febribusque vexatum orando sanavit (Act. xxviii), et sanctæ predicationis adiutorem Timotheum ex infirmitate stomachi lassentem non verbo curat, sed medicinali arte mædici parat, dicens: *Modico vino utere propter stomachum, et frequentes tuas infirmitates (I Tim. v, 23).* Qui ergo infirmum infidelem una prece salvat, cur ægrotum socium prece non liberat? Quia nimirum ille foris per miraculum sanandus erat qui vivus interius non erat, ut per hoc quod exterior potestas ostenderet, hunc ad vitam interior virtus animaret; ægrotanti autem fideli socio signa foris non fuerant exhibenda qui salubriter intus vivebat.

CAP. XXIX. — *Vulpes foveas habent, et volucres cæli nidus (Luc. ix, 58).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 2.) Cuidam diviti superba sapienti dicitur a Domino: *Vulpes foveas habent, et volucres cæli nidus: Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Vulpes valde fraudulenta sunt animalia quæ in fossis vel specubus se abscondunt. Cumque apparuerint, nunquam rectis itineribus, sed tortuosis anfractibus currunt; volucres vero, ut novimus, alto volatu se in aera sublevant. Nomine vero vulpium dolosa et fraudulenta, nomine vero volucrum hæc eadem superba designantur dæmonia; ac si dicat: *Fraudulenta et elata dæmonia in corde vestro, id est in cogitatione superbiæ inveniunt habitationem suam: Filius autem hominis ubi caput suum reclinet non habet, id est humilitas mea requiem in superba mente vestra non invenit.* Quasi in quodam volatu volucris illa prima se extulit quæ per elatam cogitationem dixit: *In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum: ascendam super altitudinem nubium, et similis ero Altissimo (Isa. xiv, 13).* Ecce quam alta superbe volando petiit, quem etiam volatum et prius hominibus persuasit. Ipsi quippe volando quasi super se ire conati sunt, quando eis dictum est ut gustarent et essent sicut dii. Cumque similitudinem divinitatis appetierunt, immortalitatis munera perdidit. Qui in terram moriendo non iissent, si super terram humiliter stare voluissent.

CAP. XXX. — *Sine ut mortui sepeliant mortuos suos (Luc. ix, 60).*

(In exposit. B. Job, lib. iv, sparsim, a u. 49 ad num. 53.) Quatuor modis peccatum consummatur in opere. Prius namque latens culpa agitur, postmodum vero etiam ante oculos hominum sine confusione

reatus aperitur, dehinc et in consuetudinem ducitur, ad extremum quoque, vel falsæ spei seductionibus, vel obstinatione miseræ desperationis enutritur. Cum autem culpa in usum venerit, ei jam animus, etiamsi appetat, debilius resistit, quia quot vicibus pravæ frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. Unde sit ut cum enervis animus solvi non valet, ad quædam se solatia falsæ consolationis inclinet, quatenus venturum judicem tantæ sibi misericordiæ spondeat, ut eos etiam quos arguendos invenerit penitus non occidat; cui rei hoc deterius accidit quod ei multorum similitum lingua consentit, cum etiam male gesta laudibus exaggerant, sicut per Psalmistam dicitur: *Quoniam laudatur peccator in desiderii animæ suæ: et cum iniqua egerit iniquus, benedicitur* (Psal. ix, 24). Unde sit ut incessanter crescat culpa favoribus nutrita. Curari vero vulnus negligitur quod dignum præmio laudis videtur. Unde et per Salomonem dicitur: *Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis* (Prov. i, 10). Peccatores etenim lactant, cum vel perpetranda mala blandimentis inferunt, vel perpetrata favoribus extollunt. Sciendum quoque est quod illi tres modi peccantium juxta sui descensus ordinem facilius corriguntur; quartus vero iste difficiliter emendatur. Unde et Redemptor noster puellam in domo, juvenem extra portam, in sepulcro vero Lazarum suscitavit. Adhuc quippe mortuus in domo jacet qui in peccato latet. Jam quasi extra portam educitur cujus iniquitas usque ad inverecundiam publicæ perpetrationis aperitur. Sepultura vero agere premitur qui in perpetratione nequitiae etiam usu consuetudinis pressus gravatur. Sed hos ad vitam miseratus revocat, quia plerumque divina gratia non solum in oculis sed etiam in apertis iniquitatibus mortuos et mole pravæ consuetudinis pressos lumine sui respectus illustrat. Quartum vero mortuum, nuntiante discipulo, Redemptor noster agnoscit, nec tamen suscitavit, quia valde difficile est ut is quem post usum malæ consuetudinis etiam adulantium linguæ excipiunt a mentis suæ morte revocetur, de quo bene dicitur: *Sine ut mortui sepeliant mortuos suos*. Mortui enim sepeliunt mortuos, cum peccatores peccatorum favoribus premunt. Quid enim est aliud peccare quam occumbere, et sepelire quam abscondere? sed qui peccantem laudibus prosequuntur, extinctum sub verborum suorum agere abscondunt. Erat autem et Lazarus mortuus, sed tamen non a mortuis sepultus. Fideles quippe illum mulieres obruerant quæ et ejus mortem vivificatori nuntiabant. Unde et protinus ad lucem rediit, quia cum in peccato animus moritur, citius ad vitam reducitur, si super hunc sollicitæ cogitationes vivunt. Aliquando, sicut superius dictum est, nequaquam falsa spes diviniæ misericordiæ mentem peccatoris incipit, sed hanc pro peccatis quæ fecit factorem suum inordinate formidantem deterior desperatio congligit, et omnem spem veniæ ne redeat ad correctionem funditus interimit.

CAP. XXXI. — *Tu autem vade, et annuntia regnum Dei* (Luc. ix, 60).

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 42.) Sciendum est, quia aliquando in actionibus nostris minora bona prætermittenda sunt pro utilitate majorum. Nam quis ignoret boni operis esse mortuum sepelire? Et tamen cuidam qui ad sepeliendum patrem dimitti se poposcerat a Domino dictum est: *Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, et annuntia regnum Dei*. Postponendum namque erat obsequium hujus ministerii officio prædicationis, quia illo carne mortuos in terram conderet, isto autem anima mortuos ad vitam resuscitaret.

CAP. XXXII. — *Nemo mittens manum ad aratrum, etc.* (Luc. ix, 62).

(Homil. 3, in Ezech., n. 16 et 17, 14, 3 et 4.) Electi Dei sic a terrenis actibus ad spiritualia pertranseunt, ut ad ea quæ reliquerunt ulterius nulla-

tenus reflectantur. Quo contra de reprobis dicitur: *Quia corde reversi sunt in Ægyptum*. Et per semetipsam Veritas dicit: *Nemo mittens manum ad aratrum et aspiciens retro, aptus est regno Dei*. Manuum quippe in aratrum mittere est quasi per quemdam compunctionis vomerem ad proferendos fructus terrarum sui cordis aperire; sed retro post aratrum aspici qui post exordia boni operis ad mala revertitur quæ reliquit. Quod electis Dei minime contigit, quia ad ea quæ reliquerunt nullo jam appetitu respiciunt, et in æternis quæ appetunt suæ mentis contemplatione semper intendunt. Unde et magnus ille prædicator dicebat, qui usque ad cæli tertii secreta penetraverat: *Unum vero quæ quidem retro sunt oblitus, in ea quæ sunt ante, extendens me, sequor ad palmam supernæ vocationis* (Philip. iii, 13, 14). Ante nos enim æterna sunt, post nos temporalia, quia et illa pergentes invenimus, et ista recedentes quasi post dorsum relinquimus. Paulus igitur, in anteriora extensus, eorum quæ retro sunt oblitus fuerat, quia temporalia despiciens, sola quæ sunt æterna requirebat.

CAP. XXXIII. — *Et misit illos binos ante faciem suam* (Luc. x, 1).

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 41.) Cum prædicatores ad annuntium Dominum mitteret, binos misisse testatur Evangelium, cum dicit: *Designavit Dominus Jesus septuaginta duos discipulos: et misit illos binos ante faciem suam, in omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus*. Ideo autem bini missi esse describuntur, ut quia vel duo sunt præcepta charitatis, vel quia societas haberi minus quam inter duos non potest, sancti prædicatores ex ipsa qualitate suæ missionis cognoscere quantum concordiam societatis amarent.

CAP. XXXIV. — *Videbam Satanam velut fulgur de celo cadentem* (Luc. x, 18).

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 13.) Quatuor sunt species quibus omnis tumor arrogantium demonstratur: cum bonum aut a semetipsis habere se aestimant, aut sibi desuper datum credunt, et pro suis hoc se meritis accepisse putant, aut certe cum se jactant habere quod non habent, aut despectis cæteris, videri singulariter appetunt habere quod habent. A semetipso enim bonum se habere jactabat, cui per Apostolum dicitur: *Quid autem habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti* (I Cor. iv, 7)? Rursum ne dari nobis bonum gratiæ pro nostris præcedentibus meritis crederemus, idem apostolus admonet, dicens: *Gratia estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ut ne quis gloriatur* (Ephes. ii, 8). Qui etiam de semetipso ait: *Qui prius sui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus, sed misericordiam consecutus sum* (I Tim. i, 13). Quibus verbis aperte declarat quod gratia non pro meritis tribuatur, dum ex seipso docuit, et quid de malitia meruit, et quid de benevolentia accepit. Rursum nonnulli jactant se habere quod non habent, sicut angelo Ecclesiæ Laodiceæ dicitur: *Quia dicitis quod dives sum et locupletatus, et nullius ego: et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et cæcus, et nudus* (Apoc. iii, 17). Rursum nonnulli, despectis cæteris, videri appetunt singulariter bonum habere quod habent. Unde et Phariseus idcirco de templo absque justificatione descendit, quia bonorum operum merita sibi quasi singulariter tribuens, oranti Publicano se prætulit. Sancti quoque apostoli ab hoc elationis vitio revocantur, qui de prædicatione redeunt, cum elati dicerent: *Domine, in nomine tuo etiam demonia nobis subjecta sunt* (Luc. x, 17): ne de hac miraculorum singularitate gauderent illico eis respondit Dominus, dicens: *Videbam Satanam velut fulgur de celo cadentem* (Isa. xiv, 13). Ipse quippe singulariter elatus dixerat: *Super astra cæli exaltabo solium meum: sedebam in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, similis ero Altissimo*. Et mire Dominus ut in discipulorum cordi-

bus elationem premeret, mox iudicium vulnæ rotulit quod ipse magister elationis accepit: ut in auctore superbix discerent quid de elationis initio formidarent.

CAP. XXXV. — *Gaudete et exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cælis* (Luc. x, 20).

(Lib. II, in Ezech., hom. 7, n. 17; in exposit. B. Job, lib. XIII, n. 13.) A privato gaudio Veritas ad commune discipulos revocat, cum eos de prædicatione redeunt, et de subiectione dæmonum lætantes, admonet, dicens: *Nolite gaudere super hoc, sed potius gaudete et exultate quia nomina vestra sunt scripta in cælo.* Non enim omnes electi dæmonia eiciunt, sed tamen electorum omnium nomina cælo tenentur ascripta. Admonentur ergo discipuli privatam lætitiã deponere, de communi autem et perpetua felicitate gaudere. In hac itaque arrogantia quarta specie crebro humanus animus labitur, ut id quod habet habere se singulariter gloriatur. In qua tamen diabolice similitudini vicinior appropinquat, quia quisquis bonum se habere singulariter gaudet, quisquis videri sublimior ceteris querit, illum videlicet imitatur qui despecto bono societatis angelorum, sedem suam ad Aquilonem ponens, et Altissimi similitudinem superbe appetens, per iniquum desiderium quasi ad quoddam culmen conatus est singularitatis erumpere.

CAP. XXXVI. — *Et appropians alligavit vulnera ejus, infundens vinum et oleum* (Luc. x, 34).

(In exposit. B. Job, lib. XX, num. 14.) Disciplina vel misericordia multum in pastoribus destituitur, si una sine altera teneatur. Sed circa subditos suos inesse rectoribus debet, et juste consulens misericordia, et pie corrigens disciplina. Hinc est quod semivivi illius vulneribus, qui a Samaritano in stabulum ductus est, et vinum adhibetur et oleum: ut per vinum mordentur vulnera, per oleum foveantur; quatenus unusquisque qui sanandis vulneribus præest in vino morsum distractionis adhibeat, in oleo molliem pietatis, ut per vinum mundentur putrida, per oleum foveantur sananda. Miscenda est ergo lenitas cum severitate, faciendum quoddam temperamentum ex utroque, ut neque multa asperitate subditū exulcerentur, neque nimia benignitate solvantur.

CAP. XXXVII. — *Intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam: et huic erat soror nomine Maria* (Luc. x, 38).

(Mixtum ex lib. VI, in expos. B. Job, num. 57 et 61, et hom. 3, in Ezech., n. 9, ac præsertim lib. II in Ezech., hom. 2, n. 8.) Duæ sunt sanctorum vitæ, activa scilicet et contemplativa. Activa vita est panem esurienti tribuere, verbo sapientiæ nescientem docere, errantem corrigere, ad humilitatis viam superbientem proximum revocare, infirmantis curam gerere, quæ singulis quibusque expediunt dispensare, et commissa nobis qualiter subsistere valeant providere. Contemplativa vero vita est charitatem quidem Dei et proximi tota mente retinere, sed ab exteriori actione quiescere, soli desiderio Conditoris inhærere, ut nil jam agere libeat, sed cæcis curis omnibus, ad videndam sui Creatoris faciem animus inardescat; ita ut jam noverit carnis corruptibilis pondus cum mænore portare, totisque desiderii appetere illis hymnidicis angelorum choris interesse, civibus admisceri cælestibus, de æterna in conspectu Dei incorruptione gaudere; sed activa prior est tempore quam contemplativa, quia ex opere tenditur ad contemplationem. Contemplativa autem major est merito quam activa, quia hæc in usu præsentis operis laborat, illa vero sapore intimo venturam jam requiem degustat. Quod enim contemplativa minor quidem tempore, sed merito major sit quam activa, sacris Evangelii verbis ostenditur, in quo duæ mulieres, Martha scilicet et Maria, diversa

A egisse referuntur. *Martha quippe circa frequens ministerium satagebat; Maria vero sedens ad pedes Domini, ejus verba audiebat.* Quid enim per Martham exterioribus obsequiis occupatam nisi activa vita signatur? et quid per Mariam, quæ verba Domini residens audiebat, nisi contemplativa exprimitur? Una quippe earum erat intenta operi, altera contemplationi: una serviebat activæ vitæ per exterius ministerium, altera contemplativæ per suspensionem cordis in verbum. Et quamvis activa sit bona, melior tamen est contemplativa, quia ista cum mortali vita deficit, illa vero in immortalis vita plenius excrescit. Unde cum contra Mariæ suæ sororis olium Martha quereretur, quod se negligeret adjuvare, audivit a Domino respondente: *Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima: porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Ecce pars et cura Marthæ non reprehenditur, sed Mariæ pars etiam laudatur; neque bonam partem elegisse Mariam dicit, sed optimam: ut etiam pars Marthæ judicaretur bona, quia magna sunt activæ vitæ merita, sed contemplativæ potiora. Quare pars Mariæ sit optima subinfertur cum dicitur: *quæ non auferetur ab ea.* Active enim vitæ opera cum corpore transeunt: Contemplativæ autem gaudia melius ex fine convalescunt. Quis enim in æterna patria panem porrigat esurienti ubi nemo esurit? Quis potum tribuat sitiienti ubi nemo sitit? Quis mortuam sepeliat ubi nemo moritur? Activa igitur vita cum corpore deficit, et cum præsentis sæculo auferitur, contemplativa vero nec deficit nec auferitur. Hic enim incipit, sed subtracta præsentis sæculi luce, in cælesti patria perficitur. Amoris quippe ignis, qui hic ardere inchoat, cum ipsum quem amat viderit, in amore ipsius amplius ignescit. Sciendum est enim quod activa vita perfecte teneri potest, et illam opere perlicimus, sed in hac vita positi contemplationis intimæ sola initia degustamus: de ea etiam cum contendimus, vix parum aliquid attingere valeamus. Quantolibet enim amore animus ardeat, quantalibet virtute cogitationis in Deum tendat, non jam quod amat perfecte videt, sed adhuc inchoat videre quod amet; quia sicut fortissimus prædicator dicit: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem: et nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum* (I Cor. XIII, 12).

CAP. XXXVIII. — *Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca iniqua querens requiem, et non invenit, etc.* (Luc. XI, 24).

(In exposit. B. Job, lib. XXXIII, num. 8.) Mentes secularium temporalis gloriæ dedite, dum ad appetitum exterioris gloriæ defluunt, dum excedere cæteros honorum altitudine ambiunt, locum antiquo hosti ubi apud se requiescere debeat tribuunt. Unde et in Evangelio Veritas dicit quod spiritus exiens in locis aridis et iniquis requiem non invenit; quia domum quam reliquerat vacuum scopisque mundatam reperit, hanc multipliciter intravit. Quia enim fluxa sit terra que infunditur, loca arenata et iniqua sunt corda iustorum, que per disciplinæ fortitudinem ab omni carnalis concupiscentiæ humore siccantur. Loca autem humida sunt terrenorum hominum mentes, quas humore carnalis concupiscentiæ quia replet fluidas facit; loca quoque humida sunt opera voluptuosa. Pes quippe in arida terra non labitur, fixus vero in lubrica vix tenetur. In locis igitur humentibus iter vite præsentis faciunt qui in hac ad iustitiam recti stare non possunt. In his itaque locis humentibus, id est in reproborum hominum operatione lubrica, requiem invenit hostis antiquus.

CAP. XXXIX. — *Tunc assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi* (Luc. XI, 24).

(In exposit. B. Job, lib. VII, num. 20.) Plerumque vitiorum contritionem in nobis agere per flagella Domini inchoat, sed cum mens ex ipso profectus exordio extollitur, cumque se quasi jam de virtutibus

erigit, caventem contra se adversario aditum pandit, qui cordis intima penetrans, omne quod in ea de studio bona inclinationis invenerit, confringit; tantoque se vehementius in ejus destructione exhibet, quanto et gravius, quia vel ad modicum fuerat proptius, doluit. Unde et teste Evangelio, voce Veritatis, ad neglectam domum conscientie spiritus iniundus, qui solus exiit, cum spiritibus septem relict.

CAP. XL. — *Nemo lucernam ponit sub modio, sed super candelabrum (Luc. xi, 35).*

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 77.) Omnes electi Dei gratiam prædicationis habent pro magno, corporum autem utilitatem pro minimo. Hinc Dominus ait in Evangelio: *Nemo accendit lucernam, et ponit eam sub modio, sed super candelabrum.* In modio namque commodum temporale, in lucerna vero lux prædicationis accipitur. Lucernam ergo ponere sub modio est propter temporale commodum gratiam prædicationis abscondere, quod nemo utique electorum facit. Et bene illic subditur: *Sed super candelabrum.* In candelabro enim status corporis designatur, cui lucerna superponitur dum eidem corpori cura prædicationis antefertur.

CAP. XLi. — *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus simplex fuerit, etc. (Luc. xi, 34).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 50.) Curandum sollicitè est, cum a nobis quilibet agitur, ne fiat pravum quod in opere sequitur, si non ex recta excitationis intentione generatur. Unde bene in Evangelio dicit Dominus: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si oculus autem tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrarum erit.* Quid enim per oculum exprimitur, nisi opus suum præveniens cordis intentio, quæ, priusquam in actione se exeret, hoc jam quod appetit contemplatur? Et quid appellationis corporis designatur nisi unaquæque actio, quæ intentionem suam quasi oculum intuentem sequitur? Lucerna itaque corporis est oculus, quia per bonæ intentionis radium merita illustrantur actionis. *Et si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit;* quia si recte intendimus per simplicitatem excitationis, bonum opus efficitur, etiam si minus bonum esse videatur: et cum intentione bona quid agitur, ejus intentionis actio apud Deum minime fuscatur. *Et si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrarum erit;* quia cum perversa intentione quid vel rectum agitur, etsi splendere coram hominibus cernitur, apud examen interni judicis obscuratur. Unde et recte subjungitur: *Vide ergo ne lumen, quod in te est, tenebræ sint. Si lumen quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt (Matth. vi, 23)?* Quia si hoc quod bene nos agere erodimus ex mala intentione fuscamus, quanta ipsa mala sunt quæ mala esse etiam cum agimus non ignoramus? Et si ibi nil cernimus ubi quasi discretionis lumen tenemus, quæ cecitate in illa offendimus quæ sine discretionis perpetramus? Vigilanti itaque cura per sancta opera intentio nostra nobis est pensanda.

CAP. XLii. — *Decimatis mentham, et anethum, et cuminum: et reliquistis quæ graviora sunt legis (Luc. xi, 42).*

(Regul. pastor. part. iii, c. 55.) Illi qui se a parva peccatis custodiunt, et aliquando in gravibus demerguntur, debent considerare quod cum majora mala perpetravit coram Deo, aperte iniquitatis sint, et cum parva bona custodiunt coram hominibus, simulatæ sanctitatis sint. In illis iniqua faciunt, et per ista se hominibus quia sunt iniqui tegunt. Hinc est quod Phariseis dicitur: *Liquantes culicem, camelum autem glutientes (Matth. xxiii, 24).* Ac si aperte diceretur: *Minima mala discernitis, majora devoratis.* Hinc est quod rursum ore Veritatis increpantur, cum pudijunt: *Decimatis mentham, anethum, et cuminum; et reliquistis quæ graviora sunt legis, iudicium et misericordiam et fidem.* Neque enim negligenter audiendum est quod cum decimari minima diceret, extrema quidem de oleribus maluit, sed tamen bene olentia memorari; ut profecto ostenderet quia simulatores cum parva custodiunt, odorem de se extendere sanctæ opinionis quæerunt, et quamvis implere maxima prætermittunt, ea tamen in minima observant quæ humano iudicio longe lateque redolent.

Recordamini et fidem. Neque enim negligenter audiendum est quod cum decimari minima diceret, extrema quidem de oleribus maluit, sed tamen bene olentia memorari; ut profecto ostenderet quia simulatores cum parva custodiunt, odorem de se extendere sanctæ opinionis quæerunt, et quamvis implere maxima prætermittunt, ea tamen in minima observant quæ humano iudicio longe lateque redolent.

CAP. XLiii. — *Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos? etc. (Luc. xii, 17).*

(In exposit. B. Job, lib. xv, num. 26.) Omnis avarus prius aubelat per avaritiam concupita congregare, et postquam quasi in quodam ventre avaritiæ multa congegessit, satiatus arctatur; quia dum anxietur qualiter acquisita custodiat, ipsa cum sua satietas angustat. Divitis enim cujusdam uberes fructus ager attulerat, sed quia ubi eos tantos reponeret non habebat, dixit: *Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos?* Et dixit: *Hoc faciam: destruam horrea mea, et majora ædificabo.* Qui igitur ex abundantia coangustatus dicebat: *Quid faciam?* quasi multo cibo pressus æstuabat. Pensamus quot votis appetiit ut uberes fructus ager illius afferret. Ecce autem vota completa sunt, quia fructus uberes ager attulit; sed quoniam ad reconduendam loca non sufficient, multiplicatus dives quid faciat ignorat. O angustia ex satietate nata! de ubertate agri angustatur animus avari. Dicens namque: *quid faciam?* profecto indicat quia votorum suorum affectibus pressus, sub quodam rerum fasce laborabat. Mentem igitur avari divitis, quæ prius ex abundantia requiem quæsierat, post ad custodiam sollicitudo gravius fatigat.

CAP. XLiv. — *Anima, habes bona multa (Luc. xii, 19).*

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 19; lib. xxviii, num. 4.) Sæpe videmus quosdam divites qui et opes et gloriam habere sine culpa potuissent, si hæc habere cum humilitate voluissent; sed extolluntur rebus, inflantur honoribus, dedignantur ceteros, omnemque vite suæ fiduciam in ipsa abundantia rerum ponunt. Unde et quidam dives dicebat: *Anima, habes bona multa reposita in annos plurimos; requiesce, comede, bibe, epulare.* Ecce hic in rebus dubiis spem fixerat, et in rebus labentibus spei suæ fiduciam posuerat et solidaverat. De Creatore autem desperasse fuerat spem in creatura posuisse. Stans enim Deo in perpetuum, omnia transeunt. Quid ergo nisi ab stante fugere est transeuntibus rebus inherere? Quisquis igitur defluere devitavit, superest ut quod defluit fugiat, ne per hoc quod amat in hoc cogatur venire quod vitat. Qui enim rebus labentibus inheret, illo videlicet trahitur quo tendit quod tenet. Prius itaque curandum est ne quisque temporalia diligit, ac deinde ne in eisdem temporalibus, quæ non ad delectationem sibi sed ad usum retinet, fiduciam ponat, quoniam conjunctis decarrentibus statum suum mox animus perdit; nam vitæ præsentis fluctus trahit quem levat.

CAP. XLv. — *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te (Luc. xii, 20).*

(In exposit. B. Job, lib. xxv, num. 3.) Quamlibet sero de hac vita tollantur iniqui, subito et repente tolluntur, quia finem suum cogitando prævidere nesciunt. Subitum enim est quod ante cogitari non potuit. Subito dives ille stultus raptus est, qui horrea quæ præparabat deseruit, et inferni locum quem non prævidebat, invenit. Eadem enim nocte sublatus est qui in rerum sibi abundantia multa tempora fuerat præstolatus, ut scilicet qui in longum sibi subsidia colligendo prospiceret subsequenter diem vel unum minime videret. Ad aliud exercebat animam per cogitationem, sed ad aliud emisit per sententiam; aliud dum viveret contemplatus est, aliud dum moreretur expertus; reliquit enim diu tractata temporalia, et inopinata invenit æterna. Unde ei propter hanc ignorantiam cecitatis suæ bene per divinam

sententiam increpando dicitur : *Stulte, hæc nocte animam tuam repetunt a te.* In nocte quippe ablata est quæ in obscuritate cordis est amissa. In nocte ablata est quæ considerationis lucem habere noluit, ut quod poterat pati prævideret. Unde bene discipulis futura cogitantibus Paulus apostolus dicit : *Vos autem, fratres, non estis in tenebris; ut vos dies illa tanquam sur comprehendat (I Thess. v, 4)* Dies enim exitus tanquam sur in nocte comprehendit, quando stultorum animas futura non prævidentes ejicit.

CAP. XLVI. — *Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris (Luc. xii, 35).*

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 12.) Sanctis prædicatoribus a Domino dicitur : *Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Lumbos præcingere est in opere luxuriam refrænare, delectatio namque carnis est in lumbis. Per lumbos itaque luxuria, per lucernas autem bonorum operum claritas designatur. Jubentur ergo sancti prædicatores lumbos accingere, et lucernas tenere. Ac si aperte audiant : Pius in vobismetipsis luxuriam restringite, et tunc de vobis aliis bonorum operum exempla monstrate.

CAP. XLVII. — *Quod si dixerit servus ille in corde suo : Moram facit Dominus meus, etc. (Luc. xii, 45).*

(Reg. pastor. part. II, cap. 6.) Debent studere sine intermissione qui præsent, ut eorum potentia quanto magna exterioris cernitur, tanto apud eos interioris deprimitur, ne eorum animus ad elationem potestatis suæ delectatione rapiatur. Hinc Petrus ait : *Non dominantes in clericis, sicut forma facti gregis (I Petr. v, 3).* Hinc per semetipsam Veritas ad altiora nos virtutum merita provocans, dicit : *Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister : et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus; sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare (Matth. xx, 26).* Hinc est quod servum ex suscepto regimine elatum quæ post supplicia maneat indicat, dicens : *Quod si dixerit malus ille servus in corde suo : Moram facit Dominus meus venire, et cæperit percutere conservos suos, manducet autem et bibat cum ebriis : veniet Dominus servi illius in die qua non sperat, et hora qua ignorat, et dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis.* Inter hypocritas enim jure deputatur qui ex simulatione disciplinæ ministerium regiminis vertit in usum dominationis.

CAP. XLVIII. — *Servus qui cognovit voluntatem domini sui, et non fecit secundum eam, vapulabit, etc. (Luc. xii, 47).*

(In exposit. B. Job, lib. xv, num. 51.) Sunt nonnulli qui ex eo quod Veritas dicit : *Servus qui non cognovit voluntatem domini sui, et fecit digna plagis, vapulabit paucis : et servus sciens voluntatem domini sui, et non faciens juxta eam, vapulabit multis,* nolunt scire quod faciant, et quasi minus se vapulaturos existimant, si quod operari debuerunt nesciant. Sed aliud est nescisse, aliud scire noluisse. Nescit namque qui apprehendere vult, et non valet. Qui autem ut nesciat aurem a voce Veritatis avertit, iste non nesciens sed contemptor dicitur.

CAP. XLIX. — *Cui multum datum est, multum quæretur ab eo (Luc. xii, 48).*

(In exposit. B. Job, lib. xxv, num. 4.) Quoniam ab internis atque invisibilibus oculis clausimus, et visibilibus pascimur, plerumque hominem non ex eo quod ipse est, sed ex his quæ circa ipsum sunt veneramur. Cumque non intuemur quid ipse sit, sed quid possit, in acceptione personarum non ex personis sed ex rebus adjacentibus ducimur. Sicque fit ut is quoque apud nos iustus in despectionem veniat qui foris honoratur, quia dum pro his quæ circa illum sunt honorabilis habetur, rebus suis in examine nostro postponitur. Sed omnipo-

lens Deus vitam hominum ex sola qualitate interrogat meritorum, et sæpe inde plus punit unde hic majora ad ministerium contulit. Veritate attestante, quæ ait : *Cui multum datum est, multum quæretur ab eo.*

CAP. L. — *Ignem veni mittere in terram (Luc. xii, 49).*

(Homil. 2, in Ezech., n. 12.) Ignis nomine, cum per significationem dicitur, aliquando Spiritus sanctus, aliquando vero mentis malitia designatur. Per ignem Spiritus sanctus solet figurari, de quo in Evangelio Dominus dicit : *Ignem veni mittere in terram, et quid veto, nisi ut accendantur?* Ignis quippe in terram mittitur, cum per ardorem sancti Spiritus afflata terrena mens a carnalibus suis desideriis concrematur. Cum enim carnalis mens sanctum Spiritum accipit, amore spirituali succensa, malum plangit quod fecit. Et terra ardet, quando accusante se conscientia, cor peccatoris uritur, et in dolore poenitentiae crematur. De malo autem igne dicitur : *Et nunc ignis adversarios consumit (Hebr. x, 27),* quia cor pessimum ex sua malitia tabescit.

CAP. LI. — *Cum vadis cum adversario tuo ad principem in via, da operam, etc. (Luc. xii, 58).*

(Homil. 39, in Evang., n. 5; in exposit. B. Job, lib. iv, num. 69.) Quoniam gravi quilibet et perversi homines in hac vita Dei præcepta contemnunt, illis in extremo vitæ inimicis tradentur, cum quibus in æterno judicio damnationis perpetuæ societate colligabuntur, sicut scriptum est : *Cum vadis cum adversario tuo ad principem in via, da operam liberari ab illo, ne forte tradat te ad judicem : et iudex tradat te exactori : et exactor mittat te in carcerem.* Adversarius quippe noster in via est sermo Dei contrarius nostris carnalibus desideriis in præsentis vita, a quo ipse liberatur qui præceptis ejus humiliter subditur; alioquin adversarius iudici, et iudex tradet te exactori, quoniam, ex sermone Domini contempto reus peccator tenebitur in examine iudicis. Quem iudex exactori tradet, quoniam hunc maligno spiritui ad ultionem tradi permittet, ut compenam animam ipse de corpore exigat ad poenam quæ ei sponte convensit ad culpam. Exactor quippe intelligitur inopportunitas ille persuasor qui humano generi semel numquam deceptionis contulit, et adhuc quotidie mortis expectere debitum non desistit, qui in paradiso pecuniam homini peccanti commodavit, sed iniquitate crescente hanc quotidie cum usuris exigit. Exactor diabolus est, qui male suadendo spem contulit immortalitatis, decipiendo, tributum exigit mortis, qui suadendo intulit culpam, seviendo exigit poenam. Exactor ergo peccatorem mittit in carcerem, quia per malignum spiritum in inferno detruditur quousque dies iudicii veniat, ex quo jam in ignibus inferni simul et ipse crucietur.

CAP. LII. — *Contendite intrare per angustam portam (Luc. xiii, 24).*

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 68.) Mens humana cum ad meliora nititur, quasi contra fluminis ictum comatur. Cum vero ab intentione ascendendi resolvitur, sine labore ad ima ducitur. Quia enim in ascensu labor est, in descensu otium, intraturos per angustam portam Dominus admonet, dicens : *Contendite intrare per angustam portam.* Quæ est autem angusta porta, nisi in hoc mundo vivere, sed de hujus mundi concupiscentia nil habere, aliena non appetere, propria non tenere, laudes mundi despiciere, et pro Deo opprobria amare, gloriam mundi fugere, despectum sequi, adulantes despiciere, despicientes honorare, mala nocentium ex corde dimittere, et erga eos dilectionis gratiam immobilem in corde retinere? Diciturus itaque Dominus hujus angustæ portæ introitum, præmisit : *Contendite,* quia nisi mentis contentio fuerit, unda mundi non vincitur, per quam anima semper ad ima revocatur. Mens enim mutabilitatis suæ pondere ad aliud semper impellitur quam est, et

nisi in statu suo arcta custodiæ disciplina teneatur, A
semper in deteriora delabitur; quia etiam semper
stantem deseruit, statum quem habere poterat
amisit.

CAP. LIII. — *Si quis venit ad me, et non odit patrem
suum, et matrem, etc. (Luc. xiv, 28).*

(In exposit. B. Job, lib. vi, num. 40 et 41.) Sæpe
videmus quosdam præsentis vitæ desideria non ha-
bere, mundum et opere et professione spernere, sed
tamen pro inordinalis affectibus propinquorum, præ-
toria irrumpere, terrenarum rerum jurgiis vacare,
libertatem intimæ quietis relinquere, et mundi in se
studia jamdudum destructa reparare. Hos a præsentis
sæculo inchoata jam vitæ perfectio solverat, sed
inordinatus amor terrenæ cognationis ligat. Qui vero
districto studio sponsonis a ternæ sequuntur præ-
mium, sicut semetipsos pro divino amore despiciunt,
sic cuncta quibus se sentiunt præpediri postponunt,
et cum pro Deo necesse est ut quibus valent cunctis
inserviant, pro Deo privata obsequia etiam propin-
quis negant. Hinc est enim quod quidam cum dice-
ret: *Permite mihi prius ire, et sepelire patrem meum*
(*Math. viii, 21*), Veritatis ore protinus audivit: *Sine*
ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, an-
nuntia regnum Dei. Qua in re notandum est quia
electus discipulus dum a parentis sepultura com-
pescitur, hoc devotum quemque exhibere patri mor-
tuo ex affectu carnali propter Dominum non licet,
quod propter Dominum etiam exteris debet. Hinc
rursum Veritas dicit: *Si quis venit ad me, et non odit*
patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fra-
tres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non
potest meus esse discipulus. Quo in loco videlicet, dum
propinquorum odio animæ quoque nostræ odium
subinfertur, patenter ostenditur quia sic propinquos
sicut nosmetipsos odio habere præcipimur, ut hos ad
æterna rapientes, eorumque carnalem gratiam, cum
perdit, postponentes, discamus temperata eos
discretionis arte, et convenienter diligere et salu-
briter odio habere, quatenus sic sciat per amorem
odium surgere, ut valeamus eos verius per odium
amare.

CAP. LIV. — *Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ
possidet, non potest meus esse discipulus (Luc.*
xiv, 33).

(Homil. 32, in Evang., n. 1; in exposit. B. Job,
lib. xxxi, num. 22.) Quia Dominus ac Redemptor
noster novus homo venit in mundum, nova præcepta
edidit mundo. Vitæ enim nostræ veteri in vitiis enu-
trix contrarietatem opposuit novitatis sue. Quid
enim vetus, quid carnalis homo noverat, nisi aliquid
in hoc mundo possidere, se contra pericula immensi
laboris accingere, temporalia quæque laboriosa ob-
servatione etiam cum jurgiis defendere? Quid nove-
rat nisi sua retinere, aliena rapere si posset, concu-
piscere si non posset? Sed cœlestis et novus homo
cum se sequentibus nova mandata proponeret, dixit:
Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, non
potest meus esse discipulus. Ac si aperte dicat: Qui
per veterem vitam aliena concupiscitis, per novæ
conversationis studium et vestra largimini. Perfectus
igitur christianus quomodo debet res terrenas jur-
gando defendere, quas nunc præcipitur non possi-
dere? Itaque cum res proprias amittimus, si perfecte
Deum sequimur, in hujus vitæ itinere a magno onere
levigati sumus. Cum vero curam rerum ejusdem no-
bis itineris necessitas imponit, quidam dum eas rapi-
unt, solummodo tolerandi sunt, quidam vero servata
charitate prohibendi, non tamen sola cura ne nostra
subtrahant, sed ne rapientes non sua semetipsos per-
dant. Plus quippe ipsis raptoribus debemus metuere,
quam rebus irrationabilibus defendendis inhiare.
Ista namque etiam non rapta morientes amittimus,
cum illis vero et nunc conditionis ordine, etsi corrigi
studeant, post perceptionem muneris unam sumus.
Quis autem nesciat quia minus ea quibus utimur, et

plus debemus amare quod sumus? Si igitur et pro
sua utilitate raptoribus loquimur, non jam solum
nobis quæ temporalia, sed ipsis etiam quæ sunt æterna
vindicans. Quia in re illud est solerter intuentium,
ne per necessitatis metum cupiditas subrepat rerum,
et zelo succensa prohibitio, impetu immoderatiore
distensa, usque ad odiosæ turpitudinem contentioniis
erumpat. Dumque pro terrena re pax a corde cum
proximo scinditur, liquido apparet quia plus res
quam proximus amatur. Si enim charitatis viscera
etiam circa raptorem proximum non habemus, nos-
metipsos pejus ipso raptore persequimur, graviusque
nos quam alter poterat devastamus, quia dilectionis
bonum sponte deserentes, a nobis ipsis intus est quod
amittimus qui ab illo sola exteriora perdebamus.

CAP. LV. — *Quanti mercenarii in domo patris mei
abundant panibus (Luc. xv, 17)?*

(Dialog. lib. ii, cap. 3.) Quoties per cogitationis
motum extra nos nimium ducimur, et nos sumus,
et nobiscum non sumus, quia nosmetipsos minime
videntes, per alia vagamur. An illum secum fuisse
dicimus qui in longinquam regionem abiit, portionem
quam acceperat consumpsit, uni in ea civium adhæsit,
porcos pavit, quos cum manducare siliquas videret,
et has esuriret? Tamen cum postmodum cœpit cogi-
tare bona quæ perdidit, scriptum de illo est: *In se*
reversus dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei
abundant panibus! Si igitur secum fuit, unde ad se
rediit? De Petro quoque apostolo ductus fuisset, dum
de carcere ab angelo ductus fuisset, quæ ad se re-
versus dixit: *Nunc scio vere, quia misit Dominus*
angelum suum, et eripuit me de manu Herodis, et de
omni expectatione plebis Judæorum (Act. xii, 11).
Duobus ergo modis extra nos ducimur, quia aut per
cogitationis lapsum sub nosmetipsos recidimus, aut
per contemplationis gratiam super nosmetipsos levan-
mur. Ille itaque qui porcos pavit, vagatione mentis
et immunditia sub semetipsum cecidit, iste vero quem
angelus solvit, ejusque mentem in ecstasium rapuit,
extra se quidem sed super semetipsum fuit. Uterque
igitur rediit, quando et ille ab errore operis ad cor
se collegit, et iste a contemplationis culmine ad hoc
rediit quod in intellectu communi prius fuit.

CAP. LVI. — *Cito proferte stolam primam, et induite
illum (Luc. xv, 22).*

(Homil. 36, in Evang., n. 7; lib. xii in Job,
num. 9.) Illos elegit Deus quos despexit mundus, quia
plerumque ipsa despectio revocat hominem ad se-
metipsum. Is enim qui patrem reliquit, et patriem
substantiæ quam perceperat prodige expendit, post-
quam esurire cœpit, in se reversus dixit: *Quanti*
mercenarii in domo patris mei abundant panibus!
ego autem hic fame pereo; surgam et ibo ad patrem
meum. Longe quippe a se discesserat quando pecca-
bat, et si non esurisset, in semetipsum minime re-
disset, quia postquam terrenis indiguit, tunc cogitare
cœpit quid de spiritualibus amisit. Et quia concessa
prius in paradiso veste justitiæ nudatus fuerat et inno-
centiæ, nuditatem peccatoris filii dignatus est pater
operire, qui eo redeunte dixit: *Cito proferte stolam*
primam, et induite illum. Prima quippe stola est inno-
centiæ vestis, quam homo bene conditus accepit, male
autem a serpente persuasus perdidit.

CAP. LVII. — *Et date anulum in manu ejus (Luc.*
xv, 22).

(In exposit. B. Job, lib. xxix, num. 12.) Solet
Scriptura sacra pro fide anulum appellare, vel si-
gnaculum. Nam filius junior, qui consumpta sub-
stantia ad patrem rediit, in munere anulum acce-
pit. Gentilis enim populus, qui immortalitate perditâ,
ad Deum pœnitendo revertitur, per fidei signaculum
munitor.

CAP. LVIII. — *Facite vobis amicos de mammona ini-
quitatis (Luc. xvi, 9).*

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 29, 30.) Omni-

his qui dant elemosynas pauperibus duæ virtutes, humilitas scilicet atque pietas ita sibi met connexæ debent inesse, ut vicario semper fulciantur opere, quatenus nec humilitas cum veneratur proximum largitatis gratiam deserat, nec pietas cum largitur erga indigentiam intumescat. Itaque proximi humilitatem pietas fulciat, humilitas pietatem; ut cum indigentem rebus necessariis naturæ tunc consortem vides, nec per pietatem desinas regere, nec per superbiam negligas venerari quem regis. Nam sunt nonnulli qui mox ut ab egenis fratribus fuerint necessaria postulati, postea dona largituri prius in eis contumeliosa verba jaculantur. Qui etsi rebus ministerium pietatis perficiunt, verbis tamen gratiam humilitatis perdunt, ita ut plerumque videantur quia illatæ jam injuriæ satisfactionem solvunt cum post contumelias dona largiantur. Nec magni est operis quod postulata tribuant, quia ipso dationis suæ munere vix eundem excessum sermonis loquunt. Beneficium ergo debet exhiberi per pietatem, et bonum verbum tribui per humilitatem. At contra alii egenos fratres non student rebus fulcire, cum possint, sed blandis tantum sermonibus fovere. Sed dilectio nostra semper exhibenda est cum veneratione sermonis et ministerio largitatis. Præterea sunt nonnulli qui pietatis suæ viscera tendere usque ad incognitos nesciunt, sed solis quos per assiduitatem notitiæ didicerint miserentur; apud quos nimirum plus familiaritas quam natura valet, dum quibusdam necessaria, non quia homines sed quia noti sunt, largiuntur. Apud piam igitur mentem plus debet natura valere quam notitia, quanquam et unusquisque qui indiget eo ipso quo homo esse etiam incognitus non est. Multum autem ad edomandam dantis superbiam valet, si, cum terrena tribuit, verba sollicitè magistri cœlestis penset, qui ait: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Si enim eorum amicitia æterna tabernacula acquirimus, dantes procul dubio pensare debemus quia patris munera potius offerimus quam egenis dona largimur. Hinc per Paulum dicitur: *Vestra abundantia illorum inopia suppleat, ut et illorum abundantia vestra inopia sit supplementum* (II Cor. viii, 14); ut videlicet sollicitè perpendamus quia et eos quos nunc inopes cernimus abundantes quandoque videbimus, et qui abundantes aspiciuntur, si largiri negligimus, quandoque inopes erimus. Qui itaque nunc temporale subsidium pauperi tribuit, ab eo postmodum perpetua recepturus, ut ita dicam, quasi ad frugem terram excolit, quæ quod acceperit uberius reddit. Restat ergo ut nunquam elatio surgat ex munere, quando videlicet dives ex eo quod pauperi tribuit, agit in perpetuum ut pauper non sit. Quisquis autem super eum cui aliquid donavit fastu se elationis extollit, majorem culpam intrinsecus superbiendi peragit quam extrinsecus largiendo mercedem. Fit ipse bonis interioribus nudus cum nudum despiciat vestiens, eo quod agit, ut seipso deterior fiat, quo se indigentem proximo meliorem putat. Minus quippe inops est qui non habet vestem quam qui humilitatem. Unde necesse est ut cum naturæ nostræ consortes exteriora non habere conspicimus, quam multa nobis desint interiora bona pensemus, quatenus sese super inopes cogitatio nostra non elevet, cum solertè videt quia nos tanto verius quanto et interiori indigentis sumus.

CAP. LIX. — *Cum intrasset Jesus in domum cujusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem, ecce quidam hydropicus erat ante illum. Quem apprehendens, sanavit ac dimisit* (Luc. xiv, 2).

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 14.) Redemptor noster ante Pharisæi domum hydropicum curat, ut contra avaritiam disputaret. Scriptum est: *Audiebant autem omnia hæc Pharisæi, qui erant avari, et deridebant illum* (Luc. xvi, 14). Quid est ergo quod ante Pharisæi domum hydropicus curatur, nisi quod per alterius aegritudinem corporis in altero exprimi-

A tur aegritudo cordis? Hydropicus quippe quo amplius bibit, amplius sitit, sic et omnis avarus et potu istius multiplicat, quia cum ea quæ appetit adeptus fuerit, ad appetenda alia amplius abhelet. Qui enim adipiscendo plus appetit huic sitis ex potu crescit.

CAP. LX. — *Quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum* (Luc. xvi, 15).

(Homil. 23, in Evang., n. 2, 3.) Quia in hominibus non naturam, quæ ad imaginem Dei facti sunt, sed honores veneramur et divitias, et quilibet pauper ut ad eum ire debemus nos rogaret, probris superbia nostra nobis in tacita cogitatione responderet: Non eas, quia temetipsam degeneras, hoc est tuus despicitur, locus vilescit. Ecce de caelo venit qui servo in terra occurrere non despicit, et tamen humiliari in terra contemnimus qui de terra sumus! Quid autem apud Deum vilis, quid esse potest deceptius, quam apud homines honorem sortare, et interni testis oculos non timere? Unde in sacro Evangelio ad Pharisæos ait: *Vos estis qui justificatis vos coram hominibus. Deus autem novit corda vestra, quia quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum.* Notate, fratres, notate quod dicitur. Si cuius quod hominibus altum est abominabile est apud Deum, cogitatio cordis nostri tanto apud Deum in imo est, quanto hominibus in alto; humilitas cordis nostri tanto apud Deum in alto est, quanto hominibus in imo. Aspiciamus ergo si quid boni gerimus, nulla nos nostra inflet operatio, non rerum abundantia, non extollat gloria. Si quilibet ex bonis affluentibus latus intumescentes, Deo despecti sumus. Hæc ergo, fratres, cogitate, hæc intentione tota pensate, nolite in proximis vestris hujus mundi bona venerari, hoc propter Deum honore in hominibus, quibus tamen non estis commissi, quod ad imaginem Dei sunt facti. Quod tunc in proximis vere servatis, si apud vosmetipsos prius in corde non intumescit. Nam qui se adhuc pro rebus transitoris extollit, nescit in proximo quod tanquam venerari. Nolite ergo in vobismetipsis pensare quod habetis, sed quid estis, et in æternitatis amore cogitate, ut dum adipisci terrena cultum contemnitis, perveniatis ad gloriam quam per fidem loctis.

CAP. LXI. — *Deum non timebat, et hominem non reverebatur* (Luc. xviii, 2).

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 31.) Sunt quidam qui potaquam Deum in mente contempserint, multo magis humana judicia spernunt, et omne malum quod appetunt audacter peragere non erubescunt. Quos ad perpetrandum malum iniquitas occulta invitat, et nulla aperta verecundia retardat. Sicut de quodam iniquo iudice dicitur: *Deum non timebat, et hominem non reverebatur*; quoniam a perpetranda malis nec Dei timore, nec hominum pudore retrahabatur.

CAP. LXII. — *Rogavit Dominum Jesus quidam de Pharisæis, ut manducaret cum illis sabbato in domo Pharisæi, ecce mulier quæ erat in civitate peccatrix, attulit alabastrum unguenti* (Luc. vii, 36, 37).

(Homil. 35, in Evang., n. 1.) Hanc quædam Lætitia peccatricem mulierem, Joannes vero Mariam nominat, illam esse Mariam credimus de qua Marcus septem dæmonia ejecta fuisse commemorat; et quæ per septem dæmonia, nisi universa designantur vitia. Quia enim septem diebus omne tempus comprehenditur, recte septenario numero universitas significatur. Septem ergo dæmonia Maria habuit quæ vitia universis plena fuit. Sed ecce quia turpitudinis ac maculas aspexit, lavando ad fontem misericordiam cucurrit, convivantes non erubuit. Nam quia vosmetipsam graviter erubesceret ista, illa tunc credidit quod verecundaretur foris.

CAP. LXIII. — *Et stans retro secus pedes Jesu, lacrymis cepit rigare pedes ejus* (Luc. vii).

(Homil. 8, in Exod., n. 2.) *Quisquam dicitur*

ipse implet mentes sanctorum desiderio celesti, et A ipse impietas exaudit: ipse enim creat in sanctorum cordibus amorem, et ipse ex amantibus cordibus suscipit precem. Negationem suam Petrus levit amare, sed tamen illud praeiungitur: quia *Jesus respexit Petrum* (Luc. xii, 61). Venit Maria Magdalene post multas maculas culpa ad pedes nostri Redemptoris cum lacrymis. Sed quis illam intus infundit nisi qui benigne foris suscepit? Quis illam ad lachrymas per compunctionis spiritum urgebat, nisi qui hanc exterius eorum simul recumbentibus ad veniam recipiebat? Redemptor igitur noster peccatrici mulieris mentem extraherebat, cum de culpa compungeret, suscipiebat ut a culpa liberaret. Quidquid enim in sanctorum virtutibus agitur ejus est gratiae qui merita largitur.

CAP. LXIV. — *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum* (Luc. vii, 47).

(Homil. 25, in Evang., n. 9 et 8, ordine inverso.) Ubi vobis, fratres charissimi, superna medicina B occurrit, quoniam dedit homini praeceptum ne peccet, et tamen peccanti dedit remedia per poenitentiam ne desperet. Hinc est quod Maria Magdalene, quae fuerat in civitate peccatrix, ad vitam post culpas poenitentiam agens rediit, et eam de faucibus antiqui serpentis manus Redemptoris eripuit. Unde bene ad beatum Job voce dominica dicitur: *Nunquid capies Leviathan hamo: aut armilla perforabis maxillam ejus* (Job xl, 19)? Per Leviathan quippe, quod additamentum eorum dicitur, antiquus ille serpens devorator humani generis designatur, qui dum se divinitatem homini addere spondit immortalitatem sustulit, qui praevaricationis culpam quoque, quam primo homini propinavit, dum se sequentibus pessima persuasione multiplicat, poenas eis sine cessatione coaccervat. Armilla ubi ponitur ambiendo constringit. Quid igitur per armillam nisi circumplexens nos divina misericordia designatur? Quae Leviathan istius maxillam perforat, dum nobis post perpetrata quae prohibuit adhuc poenitentiae remedium ostendit. C Armilla Dominus maxillam Leviathan perforat, quoniam ineffabili misericordiae suae potentia sic malitiae antiqui hostis obviat, ut eos aliquando etiam quos jam cepit amittat. Et quasi ab ore illius cadunt qui post perpetratas culpas ad innocentiam redeunt. Quis enim ore illius semel raptus maxillam ejus evaderet, si perforata non esset? Annon in ore Petrum tenuit cum negavit (Math. xxvi)? Annon in ore David tenuit, cum in tantam se luxuriam voragine mersit (I Reg. ii)? Sed dum ad vitam uterque per poenitentiam rediit, Leviathan iste eos aliquo modo quasi per maxillae suae foramen amisit. Quis autem hominum Leviathan istius os evadat, ut illicita nulla committat? Sed hinc cognoscimus quantum Redemptori generis humani debitores sumus, qui non solum nos in ore Leviathan ire prohibuit, sed ab ore ejus redire concessit. Qui spem peccatori non abstulit, quia maxillam ejus ut evadendi viam tribueret, perforavit, ut saltem post morsum fugiat qui incautus D non morderetur prius cavere noluit. Cavendum enim summopere est ne quis delectatione peccati Leviathan istius ore rapiatur, et tamen si raptus fuerit, non desperet, quia si peccatum perfecte lugeat, adhuc foramen in maxilla ejus invenit per quod evadat. Adest testis divinae misericordiae Maria Magdalene, quam in ore Leviathan iste tenuit, quoniam universorum vitiorum dominio succubuit. Sed per foramen maxillae ab ejus ore subtracta, quia post perpetrationem tantarum nequitarum poenitentiam est reversa. Veritatem enim amando, lavit lacrymis maculas criminis. Et vox Veritatis impletur qua dicitur: *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Quae enim prius frigida peccando remanserat, postmodum amando fortiter ardebat; et eam Conditor noster velut in signo nobis ad exemplum poenitentiae posuit quam per poenitentiam vivere post lapsum docet.

CAP. LXV. — *Fides tua te salvam fecit, vade in pace* (Luc. vii, 50).

(Homil. 25, in Evang., n. 10; homil. 33, in Evang.; n. ult.) Quotidie peccatores ad vitam revertuntur, et post perpetratas culpas ad innocentiam per poenitentiae remedium convertuntur. Adest testis divinae misericordiae Maria Magdalene, de qua Pharisaeus, dum pietatis fontem vellet obstruere, dicebat: *Hic si esset propheta, sciret utique quae et qualis est mulier quae tangit eum, quia peccatrix est* (Ibid., 39). Sed lavit lacrymis maculas cordis et corporis, et Redemptoris sui vestigia tetigit quae itinera sua prava dereliquit. Sedebat ad pedes Jesu verbumque de ore illius audiebat; viventi adhæserat, cum sepultus esset mortuum quærebat, viventem reperit quem mortuum quæsitivum tantumque apud eum gratiae locum invenit, ut hunc ipsis quoque apostolis, ejus videlicet nuntiis, ipsa nuntiaret. Quid itaque, fratres, quid in hac re debemus aspicere, nisi immensam Conditoris nostri misericordiam? Qui nobis velut in signo eam ad exemplum poenitentiae posuit quam per poenitentiam vivere post lapsum fecit. Si aliquis libidinis igne succensus carnis munditiam perdidit, aspiciat Mariam quae in se carnis amorem igne divini amoris excoxit. Ad vos igitur, fratres charissimi, mentis oculos reducite, et poenitentem peccatricem mulierem vobis in exemplum imitationis anteferte. Redemptoris nostri vestigia, quia peccando contempsistis, amate; quaeque vos in adolescentia, quaeque in juventute deliquisse meministis, deserte; morum operumque maculas lacrymis tercite; nam revertentes nos Dominus clementer amplectitur, quoniam vita peccatorum etiam indigna non potest esse quae fetibus lavatur.

CAP. LXVI. — *Homo quidam erat dives, et induebatur purpura et bysso: et epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa divitis, e nemo illi dabat; sed et canes veniebant et lingebant ulcera ejus* (Luc. xvi, 19 seq.).

(In exposit. B. Job, lib. xxv, num. 31, 32.) Per epulantem splendide divitem Judaicum populum designatur, copiam scilicet legis non ad necessitatem salutis, sed ad pompam elationis assumens, et in praeceptorum verbis non semetipsum ordinate resiciens, sed jactanter ostendens. Per vulneratum vero Lazarum, qui interpretatur adjutus, forma populi gentilis exprimitur, quem divinum adiutorium tanto magis erigit, quanto minus de virium suarum facultate confidit. Qui pauper et ulceribus plenus esse describitur, quia gentilitas corde humilis peccatorum suorum confessiones aperuit. Nam sicut in vulnere trahitur ab intimis virus in cute, ita in confessione peccati, dum secreta panduntur in publicum, quasi mali humores a visceribus intimis foras prorumpunt. Et bene per divitem splendide viventem superbia Judaeorum, per ulcerosum vero Lazarum, qui adjutus interpretatur, humilitas designatur, quia dum Judaei, in gloria vitae praesentis superbientes, humilitatis dominicae celsitudinem et abjecta facta quae in se illo ostendit intelligere despexerunt, gentiles peccata sua confitentes ad Deum credendo gratia ipsius adjuti pervenerunt, et illis cadentibus, in locum eorum pauperes, id est spiritu humiles, subrogati sunt. Lumen enim intelligentiae humilitas aperit, superbia abscondit. Nam secretum quoddam est pietatis; et tanto minus ad illud animus pervenit, quanto magis intumescit, quoniam eo ipso foras repellitur, quanto insanius inflatur. Immensa vero profundaque Dei iudicia debemus perhorrescere, nec ea ratione discutere, sed venerari nos convenit admiratione. Nemo gentilitatem discutat assumptam, et Judaeam perditam. Nemo discutat cur, Judaico stante populo, dudum in infidelitate gentilitas jacuit, et cur ad fidem gentilitate surgente Judaicum populum infidelitatis culpa prostravit. Nemo discutat cur alius

trahatur ex dono, et alius repellatur ex merito. Consilium summæ et occultæ virtutis satisfactio sit aperte rationis; et in cunctis quæ disponuntur exterius, aperta causa sit rationis occultæ justitiæ voluntatis.

CAP. LXVII. — *Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab angelis in sinum Abrahamæ. Mortuus est autem et dives et sepultus est in inferno (Luc. xvi, 22).*

(Regul. pastor. part. III, c. 21.) Nequaquam dives iste aliena rapuisse, sed infructuose perhibetur propriis usus fuisse, eumque post hanc vitam ultrix gehenna suscepit, non quia aliquid illicitum gessit, sed quia immoderato usu totum se licitis tradidit. In his autem dictis evangelicis colligere possumus quia incendium anima non solum videndo, sed etiam experiendo patitur. Veritatis enim voce, dives mortuus dicitur in inferno sepultus. Cujus anima quod in igne teneatur insinuat vox divitis qui Abraham deprecatur dicens: *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma (Vers. 24).* Dum ergo peccatorem divitem damnatum Veritas in ignem perhibet, quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus neget? Si autem quaeritur quomodo res incorporea teneri et affligi possit a re corporea, certe audiamus quid reprobus Veritas in fine est dictura: *Ite in ignem æternum, qui preparatus est diabolo et angelis ejus (Matth. xxv, 41).* Si ergo diabolus ejusque angeli, cum sint incorporei, corporeo sunt igne cruciandi, non mirum si animæ, antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta. Teneri etiam per ignem potest anima, ut in tormento ignis sit videndo et sentiendo. Ignem namque eo ipso patitur quod videt, et quia concremari se aspicit crematur. Sicque sit ut corporea res incorpoream exurat, dum ex igne visibili ardor et dolor invisibilis trahitur, ut per ignem corporeum mens incorporea etiam in flamma corporea crucietur.

CAP. LXVIII. — *Elevans autem oculos cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu ejus (Luc. xvi, 23).*

(n exposit. B. Job, lib. x, n. 49; homil. 40, in Evang. n. 3, 7; in exposit. B. Job, lib. iv, n. 56.) Dives iste hiccirco punitus, et inferni damnatione percussus, non quia vi quempiam oppresserit, vel quia aliena diripiens abstulerit, sed quia propria non dederit, et acceptis rebus, semetipsum male derelinquens, se extollerent elevaverit. Sunt enim nonnulli quos census per tumorem non elevat, sed per opera misericordiæ exaltat; et sunt nonnulli qui se terrenis opibus abundare conspiciunt, veras Dei divitias non requirunt, atque patriam æternam non amant, quoniam hoc sibi sufficere quod rebus fulciantur temporalibus putant. Non est ergo census in crimine, sed affectus, cuncta enim sunt bona quæ condidit Deus. Sed qui bonis male utitur, profecto agit ut quasi per edacitatis ingluviem eo quo vivere debuit pane moriatur. Pauper ad requiem Lazarus venerat, superbum vero divitem tormenta cruciant; sed tamen dives Abraham fuerat qui Lazarum in sinu tenebat, qui tamen auctori suo colloquens, dicit: *Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis (Gen. xviii, 27).* Quid itaque iste divitias suas æstimare noverat qui semetipsum pulvorem cineremque pensabat? Aut quomodo res hunc extollerent possessæ qui de se quoque earum videlicet possessore tam abjecta sentiret? Superbi itaque divites et elati venturi Judicis respectum non habent, dum superbis apud se cogitationibus tument. Hoc ergo fuit quod hunc superbum divitem inferno tradidit, quia in sua felicitate timidus non fuit; quia percepta dona ad usum arrogantia inflexit, quia viscera pietatis ignoravit; quia peccata sua redimere, etiam cum sibi abundaret pretium, noluit. Sero autem dives iste oculos elevans aperuit, quando Lazarum requiescentem vidit, quem jacentem ante januam videre con-

tempisit. Intellexit ibi quod hic facere noluit, in damnatione sua compulsus est cognoscere quid fuit, quod perdidit, quando proximum indigentem non agnovit. Propter hoc autem quod de hoc divite in tormentis posito dicitur, quod viderit Abraham et Lazarum in sinu ejus, credendum est quod ante retributionem extremi judicii injusti quosdam in requie justos conspiciunt, ut eos videntes in gaudio non solum de suo supplicio sed etiam de illorum crucientur bono. Justo vero in tormentis semper intuentur injustos, ut hinc eorum gaudium crescat, quia malum conspiciunt quod misericorditer evaserunt, tantoque majores Redemptori suo gratias referant, quanto vident in aliis quod ipsi perpeti si essent derelicti potuerunt. Nec illam tantæ beatitudinis claritatem apud justorum animum fuscata aspecta pœna reproborum, quia ubi compassio miseræ jam non erit, minui procul dubio beatorum letitia non valebit. Justorum enim animæ quamvis in suæ naturæ bonitate misericordiam habeant, etiamsi misereri vellent, jam tunc omnino non possunt, quia justitiæ auctoris sui conjunctæ tanta rectitudine constringuntur, ut nulla ad reprobos compassionem moveantur, et erecti jam per justitiam judicii, eis nullomodo misereantur. Ipsi quippe judici concordant cui inhaerent, et eis quos cupere non possunt nec ex misericordia descendunt, quia tantum illos tunc a se videbunt esse extraneos, quanto ab eo quem diligunt auctore suo conspiciunt esse repulsos. Quid autem mirum si dum justorum tormentis conspiciunt, hoc eis eveniat in obsequio gaudiorum, quando et in pictura niger color substernitur, ut albus vel rubeus clarior videatur. Sed, sicut dictum est, tanto bonis sua gaudia exerescent, quanto eorum oculis damnatorum mala subterjacent. Quamvis eis sua gaudia plene sufficiant ad perfruendum, mala tamen reproborum absque dubio semper aspiciunt, quia cum Creatoris sui claritatem vident, nihil in creatura agit quod videre non possunt. Præterea de ipsis animabus sciendum est quoniam sicut ii qui adhuc viventes sunt mortuorum animas quo loco habeantur ignorant, ita mortui vitam in carne viventium post eos qualiter disponatur nesciunt, quia et vita spiritus longo est a vita carnis; et sicut corporea et incorporea diversa sunt genere, ita etiam distincta cognitione. Quod tamen de animabus sanctis dicendum non est, quia quæ intus omnipotentis Dei claritatem vident nullo modo credendum est quia sit foris aliquid quod ignorent. Et sciendum quod electi et perfecti postquam de corporibus transeunt, nequaquam per morarum spatia, sicut antiqui Patres, a cœlestis patriæ perceptione differunt. Mox quippe ut a carnis colligatione exeunt, in cœlesti sede requiescunt, attestante Paulo, qui ait: *Scimus quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cœlis (II Cor. v, 1).* Prius autem quam Redemptor nostro morte sua humani generis pœnam solveret, eos etiam qui cœlestis patriæ vias sectati sunt, post egressum carnis inferni claustra tenuerunt, non ut pœna quasi peccatores plecteret, sed ut eos in locis remotioribus quiescentes, quia necdum intercessio Mediatoris advenerat, ab ingressu regni reatus primæ culpe prohiberet. Unde juxta ejusdem Redemptoris nostri testimonium, dives qui apud inferos torquetur in sinu Abrahamæ Lazarum requiescere contempletur. Qui profecto si adhuc in imis non essent, hos ille in tormentis positus non videret. Unde et idem Redemptor noster pro nostræ culpæ debito occumbens, inferna penetrat, ut suos qui ei inhaerant ad cœlos reducat. Sed quo nunc homo redemptus ascendit, illuc profecto si peccata noluisse etiam sine redemptione pertingeret.

CAP. LXIX. — *Pater Abraham, miserere mei (Luc. xvi, 24).*

In exposit. B. Job, lib. I, n. 11; Regul. pastor. part. III, cap. 19; in exposit. B. Job, lib. xviii, n. 30.) Pene semper epulas sequitur loquacitas, cumque

venter reficitur lingua disfenatur. Nisi enim gulæ A deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille qui epulatus quotidie splendide dicitur, in lingua gravius non arderet, nec aquam peteret, dicens: *Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma.* Quibus profecto verbis ostenditur quia epulando quotidie crebrius in lingua peccaverat, qui totus ardens refrigerari se præcipue in lingua requirebat. Prius quippe epulatus quotidie splendide dicitur; et post aquam petere in lingua memoratur: quia enim, ut diximus, inter epulas valde defluere loquacitas solet, ex pœna indicat culpam, cum eum quem epulatum splendide Veritas dixerat, in lingua plus ardere perhibebat. Hi qui chordarum harmoniam temperant, tanta hanc arte dispensant, ut plerumque cum una tangitur, longe alia ex multis interjacentibus posita chorda quatiatur. Cumque ista sonitum reddit, illa quæ in eodem cantu temperata est aliis impercussis tremis. Sic ergo Scriptura sacra plerumque de virtutibus, sic de vitiis agit, ut dum loquendo aliud insinuat, tacendo aliud innotescat. Nihil enim contra divitem de loquacitate memoratur, sed dum pœna in lingua dicitur, quæ in convivio inter alias gravior fuerit, culpa monstratur. Videamus autem nunc inopiam divitis ardentis cujus tanta fuit abundantia epulantis. Ait enim: *Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma.* Quibus verbis nobis non hoc innotescit quia illic in tanto ardore una tunc ad sufficientiam refrigerii aquæ stilla requiratur, sed quod is qui de abundantia peccaverat illic æstuanti nimis cremetur inopia. Videmus enim in verbis divitis, ex subtilissimo Dei judicio, quam magna tali culpæ pœna responderit. Agente namque inopia, illic usque ad minima petenda compulsus est, qui hic agente tenacia usque ad neganda minima pervenit. Quid tribui subtilius, quid districtius potest? Guttam aquæ petiit qui micæ panis negavit.

CAP. LXX. — *Memento, fili, quæ bona recepisti in vita tua, et Lazarus similiter mala (Luc. xvi, 25).*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 4.) Cum valde occulta sint divina judicia, cur in hac vita nonnunquam bonis male sit, et malis bene; tunc occultiore sunt, cum et bonis hic bene est, et malis male. Nam cum bonis hic male est et malis bene, hoc fortasse deprehenditur quia et boni si qua deliquerunt hic recipiunt, ut ab æterna plenius damnatione liberentur; et mali bona quæ pro hac vita faciunt hic inveniunt, ut ad sola in posterum tormenta pertrahantur. Unde et ardenti in inferno diviti dicitur: *Memento, fili, quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala.* At cum bonis hic bene est, et malis male, incertum valde est utrum boni idcirco bona accipiant ut provocati ad aliquid melius crescant, an justo latentique judicio hic suorum operum remunerationem percipiant, ut a præmiis vitæ sequentis inanescant, et utrum malos idcirco adversa feriant, ut ab æternis suppliciis corrigendo defendant. An hic eorum pœna incipiat, ut quandoque complenda eos ad ultima gehennæ tormenta perducat. Sancti igitur viri, cum sibi suppetere prospera hujus mundi conspiciunt, pavida suspitione turbantur; timent enim ne hic laborum suorum fructus recipiant, timent ne quod divina justitia latens in eis vulnus aspiciat, et exterioribus eos muneribus cumulans ab intimis repellat.

CAP. LXXI. — *Rogo te, pater Abraham, ut mittas eum in domum patris mei (Luc. xvi, 27).*

(In exposit. B. Job, lib. viii, n. 29, et lib. ix, num. 41.) Postquam tempus vitæ præsentis abscedet, nequaquam reprobi et peccatores ad operationem promerendæ veniæ ulterius revertentur, nec ad adhibenda recta opera revocabuntur. Hinc est quod dives quem inferni flamma cruciabat, quia se-

metipsam reparare operando non posset agnoverat; nam nequaquam sibi, sed relictis fratribus professe satagebat, dicens: *Rogo te, pater Abraham, ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum.* Solet namque mœstum animus spes vel falsa fovere; sed ut pœnam suam reprobi gravius sentiant, etiam de venia spem amittunt. Unde flammis ultricibus traditus, non sibi, ut diximus, sed opitulari fratribus concupivit, quia se nunquam igneo carere tormento, adjuncto desperationis supplicio, agnovit. Sic quoque debemus indubitanter credere quod iniqui postquam æternis dampnati supplicii fuerint, de parentibus et cognatis et proximis suis, quos reliquerunt, cogitant, cum per semetipsam Veritas dicat quia dives qui in inferno sepultus fuerat de quinque fratribus quos reliquerat etiam in supplicio positus curam gerebat. Præterea sciendum est quod ignis in inferno, et ad consolationem non lucet, et tamen ut magis torqueat ad aliquid lucet. B Nam sequaces quosque suos secum in tormento reprobi, flamma illustrante, visuri sunt, quorum amore deliquerunt, quatenus eorum qui vitam carnaliter contra præcepta Conditoris amaverunt, ipsorum quoque interitus eos in augmento suæ damnationis affligat. Quod profecto hoc eodem Evangelio teste collegimus, in quo, Veritate nuntiante, dives ille quem contigit ad æterni incendii tormenta descendere, quinque fratrum describitur meminisse. Qui Abraham petiit ut ad eorum eruditionem Lazarum mitteret, ne illuc eos quandoque venientes par pœna cruciaret. Qui igitur ad doloris sui cumulum propinquorum absentium meminit, constat procul dubio quia eos ad augmentum supplicii paulo post potuit etiam præsentem videre. Quid autem mirum si secum quoque reprobos aspiciat cremari, qui ad doloris sui cumulum eum quem despererat in sinu Abrahæ Lazarum vidit? Si ergo ei ut pœna cresceret et vir electus apparuit, cur non credendum sit quod in supplicio videre eos etiam quos contra Deum dilexerat possit? Qua ex re colligitur quod eos quos inordinate nunc reprobi diligunt, miro iudicii ordine secum tunc in tormentis videbunt, ut pœnam propriæ punitionis exaggeret illa auctori præposita carnalis cognatio pari ante oculos ultione damnata.

CAP. LXXII. — *Item unde supra.*

(Dial. lib. iv, cap. 35.) Quod boni bonos in regno, et mali malos in supplicio cognoscant, in verbis dominicis luce clarius est demonstratum. In quibus cum dictum esset quod mortuus Lazarus portatus est ab angelis in sinu Abrahæ, et mortuus dives sepultus est in inferno, subjunctum est: *Qui elevans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu ejus, et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, et refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma.* Cui Abraham dixit: *Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala.* Dives autem de seipso jam spem salutis non habens, ad proferendam suorum salutem convertitur, dicens: *Rogo te, pater, ut mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, ut testetur illis; ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum.* Quibus verbis aperte declaratur quia et boni bonos, et mali cognoscant malos. Si igitur Abraham Lazarum minime recognovisset, nequaquam ad divitem in tormentis positum de transacta ejus contritione loqueretur, dicens quod mala receperit in vita sua. Et si mali malos non recognoscerent, nequaquam dives in tormentis positus fratrum suorum etiam absentiam meminisset. Quomodo enim præsentem non posset agnoscere qui etiam pro absentium memoria curavit exorare? Qua in re illud quoque ostenditur quod et boni malos, et mali cognoscunt bonos. Nam et dives ab Abraham cognoscitur, cui dictum est: *Recepisti bona in vita tua: et electus*

Lazarus a reprobo est divite cognitus, quem mitti precatur ex nomine, dicens: *Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, et refrigret linguam meam.* In qua videlicet cognitione utriusque partis cumulus retributionis excrevit, et ut boni amplius gaudeant qui secum eos lætari conspiciunt quos amaverunt; et mali, dum cum eis torquentur quos in hoc mundo despecto Deo dilexerunt, eos non solum sua, sed etiam eorum pœna consumat. Fit autem quidam mirabilis in electis, quia non solum ens agnoscunt quos in hoc mundo noverant, sed velut visos atque cognitos recognoscunt honos quos nunquam viderunt. Qui enim illic omnes communi claritate Deum conspiciunt, non est quod ibi nesciant ubi scientem omnia sciunt.

CAP. LXXIII. — *Si habueritis fidem tanquam granum sinapis (Luc. xvii, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. i, num. 9.) Sicut unguenta redolere latius nesciunt nisi rosamota, et sicut fragrantiam suam commisi cum incendantur expandunt, ita sancti viri omne quod virtutibus redolent in tribulationibus innotescunt. Unde et recte in Evangelio dicitur: *Si habueritis fidem tanquam granum sinapis.* Granum quippe sinapis nisi conteratur, nequaquam vis virtutis ejus agnoscitur, nam non coarctum, lene est, si vero conteritur, inardescit, et quid in se acerrimum lateat ostendit. Sic unusquisque vir sanctus cum non pulsatur, despicibilis et lenis aspicitur; si qua vero illum tritura persecutionis opprimat, mox omne quod calidum sapit ostentat, et in fervorem virtutis vertitur quicquid in illo ante despicibile infirmumque videbatur, quodque in se per tranquillitatis tempora libens operuerit, exagitatus tribulationibus coactus innotescit.

CAP. LXXIV. — *Occurrerunt ei decem leprosi, etc. (Luc. xvii, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 26.) Hæretici hoc habent proprium ut bonis mala permisceant, quatenus facile sensui audientis illudant. Si enim prava semper dicerent, citius in sua pravitate cogniti, quod vellent minime persuaderent. Rursus si semper recta sentinent, profecto hæretici non fuissent. Itaque permisceant recta perversis, ut ostendendo bona auditores ad se attrahant, et exhibendo mala latenti eos peste corrumpant, ex rectis sensibus trahant, et ex perversis feriant. Hi in præceptis Dei sana insanaque locutione variantur. Unde in Evangelio decem leprosum sunt specie designati. Quorum coloris sano dum vitiosus candor aspergitur, immoderato hoc candore scedantur. Unde admonemur: *Non plus sapere, quam oportet sapere; sed sapere ad sobrietatem (Rom. xii, 3).* Quoniam igitur in lepra et pars cutis in fulgorem ducitur, et pars in colore sano retinetur, recte leprosi hæreticos expriment, quia dum rectis prava permisceant, et sanis insana, colorem sanum maculis aspergunt. Qui etiam, quia nec Deum diligunt, de quo male sentiunt, nec proximum, a quo dividuntur. Decalogi præceptis adversi sunt, et ideò ad deprecandum Dominum Christum veniunt. Et quoniam in ejus præceptis offenderant, ad illum unde offenderant vocant, ut salventur clamant, dicentes: *Jesu præceptor, miserere nostri;* quia enim in verbis illius se errasse significant, hunc salvandi humiliter præceptorem vocant. Cumque ad cognitionem præceptoris redeunt, mox ad formam salutis recurrunt et curam meruerunt.

CAP. LXXV. — *Ubiunque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilæ (Luc. xvii, 37).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 405; lib. iv Dial., cap. 25.) Ante restitutionem corporum quorundam animæ justorum a cœlesti regno quibusdam adhuc mansionibus differuntur, quia de perfecta justitia aliquid minus habuerunt. Perfectorum vero justorum animæ mox ut hujus carnis claustra exeunt, in cœlestis regni sedibus recipiuntur. Quod et ipsa per se Veritas attestatur, dicens: *Ubiunque fuerit*

A corpus, illuc congregabuntur et aquilæ. Ac si aperte dicat: Qui cœlesti sedi incarnatus vester Redemptor præsideo, electorum quoque animas cum carne solvero, ad cœlestia sublevabo. Ubi igitur ipse Redemptor noster est corpore, illuc proculdubio colliguntur justorum animæ; et Paulus dissolvi desiderat, et cum Christo esse (Philip. i, 23). Qui ergo Christum esse in cœlo non dubitat, nec animam Pauli in cœlo esse negat.

CAP. LXXVI. — *Jejuno bis in sabbato (Luc. xviii, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 33, et homil. 7, in Ezech., n. 6; lib. xix Mor. n. 34.) Si qua civitas contra insidiantes inimicos magno valletur agere, fortibus cingatur muris, ex omni parte insomni muniat custodia, unum vero foramen in ea tantummodo immunitum per negligentiam relinquatur, inde proculdubio hostis ingreditur qui undique excelsus esse videbatur. Parisveus qui in templum oratorum ascendit, civitatem mentis suæ quanta munitione vallaverit, audiamus: *Jejuno bis in sabbato, decimas de omnium quæ possideo;* qui præmisit: *Deus, gratias ago tibi.* Recte quippe Deo gratias agebat, a quo acceperat bona quæ secorat. Magna certe munimina adhibuit, sed videamus ubi insidianti hosti foramen immunitum reliquit. *Quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic publicanus.* Ecce civitatem sui cordis insidiantibus hostibus per elationem aperuit, quam frustra per jejunium et eleemosynas clausit. Lacsessum cetera sunt munita, cum locus unus de quo hosti pateret aditus non est munitus. Gratias recte egit, sed se perverse super publicanum extulit. Civitatem sui cordis extollendo prodidit, quam abstinendo et largiendo servavit; victa est per abstinentiam gula, ventricusque ingluviis destructa, superata est largitate tenacia et avaritia depressa. Quibus hoc laboribus actum credimus? Sed o quot labores uno vitio percussim ceciderunt! quantum bona unius culpe gladio perempta sunt! Unde magnopere oportet bona semper agere, et ab ipsis nos bonis operibus in cogitatione caute custodire; ne si mentem elevant bona non sint, quæ nos auctori militent, sed elationi. De qua re non inordinate agimus, si ex libris licet non canonicis, sed tamen ad edificationem Ecclesiæ editis, testimonium proferamus. Eleazar namque in prælio elephantem ferientis stravit, sed sub ipso quem exstinxit occubuit (1 Mach. vi). Quos ergo iste significat quem sua victoria oppressit, nisi eos qui vitia superant, sed sub ipsa quæ subigunt superbiendo succumbunt? Quasi enim sub hoste quem prosternit moritur, qui de culpa quam superat elevatur. Sancti igitur in omni opere suo sollicite invigilent ne aut prava agant, aut postquam recta quæ præcepta sunt egerint, bonis actibus expletis in suis cogitationibus intumescant, et tanto gravius offendant, quanto in his quæ juste videtur agere foris occultis peccant. Perit enim omne quod agitur, si non humilitate sollicite custoditur.

CAP. LXXVII. — *Egressus Jesus perambulabat Jericho, et ecce Zachæus quærebatur eum, quis esset (Luc. xix, 4).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 79.) Si veraciter esse sapientes et ipsam Dei sapientiam contemplari appetimus, stultos nos tramittere cognoscamus. Relinquamus noxiam sapientiam, discamus laudabilem salutatem. Hinc quippe scriptum est: *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens (1 Cor. iii, 18).* Hinc etiam periculis historiae verba testantur quia Zachæus cum videre præ turba nil posset, sycomorum arborem accersit, et transeuntem Dominum cerneret. Sycomorus quippe ficus satur dicitur. Pusillus itaque Zachæus sycomorum subit, et Dominum vidit; quia qui mundi stultitiam humiliter eligunt, ipsi Dei sapientiam subtiliter contemplantur. Pusillitatem namque nos ram ad vitendum Dominum turba præpedit, quia infirmitatem humane mentis ne lucem veritatis intendant,

curarum saecularium tumultus premit. Sed prudenter sycomorum ascendimus, si provide eam quae divinitus praecepit stultitiam mente teneamus. Quid enim in hoc mundo stultius quam amissa non querere, possessa sapientibus relaxare, nullam pro acceptis injuriis reddere, imo adjunctis aliis patientiam praebere? Quasi enim sycomorum nos ascendere Dominus praecepit, cum dicit: *Qui auferit quae tua sunt, ne repetas* (Luc. vi, 50). Et rursus: *Si quis te perusserit in dexteram maxillam, probe illi et alteram* (Matth. v, 39). Per sycomorum transiens Dominus cernitur, quia per hanc sapientem stultitiam, etsi necdum ut est solide, jam tamen per contemplationis lumen quasi in transitu Dei sapientia videtur. Quam videre nequeunt qui sibi sapientes videntur, quia ad conspiciendum Dominum in elata cogitationum suarum turba deprehensi, adhuc sycomoribus arborem non invenerunt.

CAP. LXXVIII. — *Dixit Zachaeus ad Dominum: Ecce dimidiam bonorum meorum, Domine, do pauperibus; et si quid aliquid defraudavi, reddo quadruplum* (Luc. xix, 8).

(Homil. 5, in Evang., n. 2, et homil. 25, n. 10.) Aestimationem pretii non habet, sed tamen regnum Dei tantum valet quantum habes; valuit Petro et Andree, dimissis retibus et navi; valuit viduae duobus minutis, valuit alteri calice aquae frigidae, valuit etiam Zachaeo dimidio substantiae, quia dimidiam aliquid ad hoc quod injuste abstulit restituendum in quadruplum reservavit. Exteriora enim nostra Domino quamlibet parva sufficiunt; cor namque et non substantiam pensat, nec perpendit quantum in ejus sacrificio sed ex quanto proferatur. Regnum itaque Dei, ut diximus, tantum valet quantum habes. Pensate igitur, fratres, quid vultis cum emitur, quid carius quam possidetur? Praeterea si quis avaritiae aestibus anhelans aliena diripuit, aspiciat hunc Zachaeum, qui si quid alieni abtulit quadruplum reddidit.

CAP. LXXIX. — *Negotiamini dum venio* (Luc. xix, 13).

(Homil. 17, in Evang., n. 16, 17, 18.) Debent sollicite sacerdotes pensare quod lucrum Deo faciunt, qui accepto talento ab eo ad negotium missi sunt. Etenim ipse Dominus dicit: *Negotiamini dum venio*. Ecce jam venit, ecce de nostro negotio lucrum requirit. Quale ei animarum lucrum de nostra negotiatione monstrabimus? Quot ejus conspectui manipulos animarum de praedicationis nostrae segete illatum quis? Ponamus ante oculos nostros illum tante distractionis diem, quo iudex venit, et rationem cum servis quibus talenta credidit ponet. Ecce in majestate terribili, inter angelorum et archangelorum choros videbitur, in illo tanto examine electorum omnium et reproborum multitudo deducetur, et unusquisque quid sit operatus ostendetur. Ibi omnes domini gregis arietes cum animarum lucris apparebunt, qui sanctis suis praedicationibus Deo post se subitum gregem trahunt. Cum igitur tot pastores cum gregibus suis ante aeterni Pastoris oculos venerint, qui nos miserum dicturi sumus, qui ad Dominum nostrum post negotium, vacui redimus, qui pastoris nomen habuimus, et oves quas ex nutrimento nostro debeamus ostendere non habemus? Hic pastores vestri sumus, et ibi gregem non ducimus. Et per nos quidem fideles ad sanctum baptismum veniunt, nostris precibus benedicuntur, et per impositionem manuum nostrarum a Domino Spiritum sanctum accipiunt atque ipsi ad regnum caelorum pertingunt, et ecce nos deorsum per negligentiam nostram tendimus. Infraduntur electi, sacerdotes manibus expiati, coelestem patriam, et sacerdotes ipsi per vitam reproborum ad inferni supplicia festinant. Cui ergo rei, cui similes dixerim sacerdotes malos, nisi aquae baptismatis quae peccata baptizatorum diluens, illos ad caeleste regnum mittit, et ipsa postea descendit ad cloacas? Timeamus haec, fratres; conveniat actioni

nostrae ipsum ministerium nostrum. De peccatorum nostrorum quotidie relaxatione cogitemus, ne nostra vita peccato obligata remaneat, per quam omnipotens Deus alios quotidie solvit. Consideremus sine cessatione negotium nostrum; pensemus pondus quod suscepimus; faciamus quotidie nobiscum rationes quas cum iudice nostro habebimus, et de negotio quod accepimus omnipotenti Domino fructum nos reddere praeparemus.

CAP. LXXX. — *Ecce mna tua quam habui repositam in sudario* (Luc. xix, 20).

(Regul. pastor. part. 1, cap. 9.) Ille qui virtutibus pollet coactus ad regimen debet venire, virtutibus vacuum nec coactus praesumat accedere. Ille si omnino renititur, caveat ne acceptam pecuniam in sudario ligans, de ejus occultatione judicetur. Pecuniam quippe in sudario ligare est percepta dona sub otio lenti torporis abscondere. At contra, iste cum regimen appetit, attendat ne per exemplum pravi operis Pharisaeorum more ad ingressus regni tendentibus obstaculum fiat, quia iuxta summi magistri vocem, nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt.

CAP. LXXXI. — *Tollite ab eo talentum, et inutilem servum ejicite in tenebras exteriores* (Luc. xix, 24).

(Homil. 6, in Evang.) Unusquisque vestrum in quantum sufficit, in quantum aspirationis supernae gratiam accepit, a pravitate proximorum animos revocare, et ad bene operandum exhortari, aeternum quoque regnum vel supplicium erranti debet denuntiare. Et nemo dicat: Admonere non sufficio, exhortari idoneus non sum. Quantum potes, exhibe, ne talentum male serratum quod acceperas in tormentis vendere exigaris. Neque enim plus quam unum talentum accepit qui hoc abscondere magis stultus quam erogare. Et scimus quod in Dei tabernaculo non solum phialae, sed, praecipiente Domino, etiam cyathi facti sunt. Per phialas quippe exuberans doctrina, per cyathos vero parva et angusta designatur scientia. Alius doctrina veritatis plenus audientium mentes inebriat, per hoc ergo quod dicit profecto phialam porrigit. Alius quod seculi explere non valet, sed quia hoc utcumque denuntiat, profecto per cyathum gustum praebet. In Dei tabernaculo, id est in sancta Ecclesia positi, si per doctrinam sapientiae ministrare phialas minime potestis, in quantum pro divina largitate sufficitis, boni verbi cyathos date proximis vestris. In quantum vos profecisse pensatis, etiam alios trahite, in via Dei habere socios desiderate. Si ad Deum tenditis, curate ne ad eum soli veniatis. Hinc enim scriptum est: *Qui audit, dicat: veni* (Apoc. xxi, 17). Ut qui jam in corde vocem superni amoris accepit, etiam foris proximis vocem reddat exhortationis. Et fortasse panem ut indigenti porrigat eleemosynam non habet, sed majus est quod tribuere valet qui linguam habet. Plus est enim verbi pabulo victuram in perpetuum mentem reficere, quam ventrem morturae carnis pane terreno satiare. Nolite ergo, fratres, proximis vestris eleemosynam verbi subtrahere.

CAP. LXXXII. — *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. (Luc. xxi, 19).

(Regul. pastor. part. 3, cap. 9; in exposit. B. Job, lib. v, n. 33.) Sic enim conditi mirabiliter sumus, ut ratio animam, et anima possideat corpus. Juxta vero anima a corporis possessione repellitur, si non prius anima a ratione possidetur. Custodem igitur conditionis nostrae patientiam Dominus esse monstravit, quia in ipsa nos possidere nosmetipsos docuit. Quanta ergo sit impatientiae culpa cognoscimus, per quam et hoc ipsum amittimus possidere quod sumus. Quia vero perfectio de patientia nascitur, statim subinfertur: Ille enim vere perfectus est qui erga imperfectionem proximi impatiens non est. Qui patientiam servare contemnit, socialem vitam citius per

impatientiam deserit; neque enim servari unquam a concordia nisi per solam patientiam valet. Crebro namque in humana actione nascitur unde mentes hominum vicissim a sua unitate et dilectione separantur. Et nisi ad adversa toleranda in animo se præparent, cum adversitatis aliquid acciderit quod animus ferre non valet, fraternam concordiam relinquunt. Sed qui alienam imperfectionem ferre non valens deserit, ipse sibi testis est quod perfecte necdum proficit. Hinc est quod in Evangelio, ut supra commemoravimus, Veritas dicit: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Quid est enim animas possidere nisi perfecte in omnibus vivere, cunctis mentis motibus ex virtutis arce dominari? Qui igitur patientiam tenet, animam possidet, quia inde contra adversa omnia fortis efficitur unde sibi et seipsum vincendo dominatur. Et quod laudabiliter frangit, infractum se fortiter exerit, quia cum in suis se volupatibus superat, sese ad contraria invictum parat.

CAP. LXXXIII. — Accepto pane, gratias egit
(*Luc. xxii, 19*).

(In exposit. B. Job, lib. ii, num. 61.) Dominus noster Jesus Christus in se credentes edocet, ut in flagellis positi benedicere Domino sciant et gratias agere. Cum enim, teste Evangelio, propinquare passioni dicitur, accepto pane, gratias egisse perhibetur. Gratias itaque agit qui flagella alienæ iniquitatis suscipit, et qui nil dignum percussione exhibuit, humiliter in percussione benedicit; ut hinc videlicet ostendat quid unusquisque in flagello culpæ propriæ facere debeat, si ipsæ æquanimiter flagella culpæ portat alienæ, ut hinc ostendat quid in corruptione faciat subditus, si in flagello positus Patri gratias agit æqualis.

CAP. LXXXIV. — Jesus factus in agonia, prolixius orabat
(*Luc. xxii, 44*).

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 32.) Electi Dei semper districta Dei judicia super se metuunt, tunc tamen hæc vehementer pertimecunt, cum ad solvendum humanæ conditionis debitum venientes, districto judici propinquare se cernunt, et fit tanto timor acrior, quanto et retributio æterna vicinior. Crescit pavor vicina retributione justitiæ, et urgente solutione carnis, quanto magis districtum iudicium iamque cernitur, tanto vehementius formidatur. Et si ea quæ sciunt nunquam se prætermisisse meminerunt, formidant tamen illa quæ nesciunt; quia videlicet semetipsos diducere et comprehendere omnino non possunt, et urgente exitu, subtiliori terrentur metu. Unde Redemptor noster solutioni carnis appropinquans et membrorum suorum speciem servans, factus in agonia, cœpit prolixius orare. Quid enim pro se ille cum agonia peteret, qui in terris positus cœlestia cum potestate tribuebat? Sed appropinquante morte, nostræ mentis in se certamen expressit, qui vim quandam terroris et formidinis patimur, cum per solutionem carnis æterno iudicio propinquamus. Neque enim tunc cujuslibet anima immerito terretur, quando post pusillum hoc invenit quod in æternum mutare non possit.

CAP. LXXXV. — Amice, ad quid venisti
(*Matth. xxvi, 50*)?

(In exposit. B. Job, lib. iii, num. 46.) Illos qui nobis adversantur amicos nominare debemus, sicut a Domino ipsi quoque traditori dicitur: *Amice, ad quid venisti?* Et dives qui interni igne exurit, Abraham filius vocatur, quia etsi per nos mali corrigit negligunt, dignum tamen est ut a nobis non ex sua nequitia, sed ex nostra benignitate nominentur.

CAP. LXXXVI. — Cum autem vidisset ancilla quædam ostiaria sedentem Petrum ad lumen, et eum fuisset intuita, dixit: Nunquid et tu ex discipulis es hominis istius? Negavit ille, et dixit: non sum
(*Luc. xii, 56*).

(Homil. 30, in Evang., n. 7 et 8.) Quales doctores

sanctæ Ecclesiæ ante adventum sancti Spiritus fuerint scimus, et post adventum illius cujus fortitudinis sint facti conspicimus. Certe ipse pastor Ecclesiæ et primus Apostolorum, ad cujus sacratissimum corpus sedemus, quantæ debilitatis quantæque formidinis fuerit ancilla ostiaria requisita dicat. Una enim mulieris voce percussus, dum mori timuit, vitam negavit. Qui non pœnis, non afflictionibus, non terribili cujusquam potestate, sed unius mancipii sola est prostratus interrogatione. Et quidem mancipium: ne sexus firmior terribilis demonstraretur, ancilla est inquirente tentatus. Rursusque ut talis sexus infirmitas etiam officii sui dejectione vilesceat, non ab ancilla tantummodo, sed ab ostiaria ancilla requisitus est. Ecce quam vilis est ad tentandum persona requisita, ut aperte proderetur quantum eum timoris infirmitas possideret qui nec ante vocem ostiarie ancillæ subsisteret. Et pensandum quia comprehensum Petrus negavit in terra quem suspensum latro confessus est in cruce. Sed vir iste tantæ formidinis

qualis post adventum sancti Spiritus existat audiamus. Fit conventus magistratus et seniorum, cæsis denuntiatur apostolis ne in nomine Jesu loqui debeant. Petrus auctoritate magna respondit: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.* Et rursus: *Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, judicate. Non enim possumus, quæ vidimus et audivimus, non loqui. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii; quoniam digni habitii sunt pro nomine Jesu contumeliam pati* (*Act. v*). Ecce gaudet Petrus in verberibus, qui quandoque in verbis timebat; et qui prius ancillæ vocem requisitus timuit, post adventum sancti Spiritus, vires principum cæsis premit. Considerandum vero nobis est cur omnipotens Deus eum quem cuncta præferre disposuerat Ecclesiæ, ancillæ vocem pertimescere et seipsum permisit negare? Quod nimirum actum esse pietatis magnæ cognoscimus dispensatione, ut is qui futurus erat pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum sibi ostendit, et tunc cæteris præposuit, ut ex infirmitate sua cognosceret quam misericorditer aliena infirma toleraret.

CAP. LXXXVII. — Et conversus Dominus, respexit Petrum
(*Luc. xxii, 61*).

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 30; lib. xxxii in Job, num. 40; in exposit. B. Job, lib. xxv, num. 28, 29.) Duobus modis a Domino peccator unusquisque respicitur, cum aut a peccato convertitur, aut pro peccato punitur. De respectu conversionis dicitur, *quia respexit Dominus Petrum, et recordatus est Petrus verbi quod dixerat Jesus, et egressus foras flevit amare.* Misericordia quippe Redemptoris insensibilitatis nostræ duritiam cum respicit, ad penitentiam emollit. Nequaquam enim post mortem liberat quem ante mortem ad veniam gratia non reformat. Hinc Psalmista ait: *Quoniam in sæculum misericordia ejus* (*Psal. xvii, 1*). Quia nimirum quem nequaquam modo misericordia eripit, sola post præsens sæculum iustitia addicit. De respectu rursus ultionis dicitur:

Vultus Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum (*Psal. xxxiii, 17*). Sciendum est autem quod omne peccatum tribus modis admittitur; nam aut ignorantia, aut infirmitate, aut studio perpetratur. Et gravius quidem infirmitate quam ignorantia, sed multo gravius studio quam infirmitate peccatur. Ignorantia Paulus peccaverat, cum dicebat: *Qui prius sui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus, sed misericordiam consecutus sum: quia ignorans feci in incredulitate* (*I Tim. i, 13*). Petrus vero infirmitate peccavit, quando omne in eo robur fidei quod Domino perhibuit una vox puellæ concussit, et Deum quem corde tenuit voce denegavit. Sed quia infirmitatis culpa vel ignorantia eo facilius tergitur, quo non studio perpetratur, Paulus qui ignoravit sciendo correxit, et Petrus motam et quasi arescentem jam radicem fidei lacrymis rigando solidavit. Si ergo fortasse

aliquis labitur in sine, Petrum aspiciat qui amare **A** flevit quod per infirmitatem timoris negaverat. Ex industria vero peccaverant ii de quibus ipse per se Magister dicebat: *Si non venissem, et locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo* (Joan. xv, 22). Et paulo post: *Et viderunt, et oderunt et me et Patrem meum.* Aliud est enim bona non facere, aliud bonorum odisse doctorem; sicut aliud est præcipatione, aliud deliberatione peccare. Sæpe enim peccatum præcipatione committitur, quod tamen consilio et deliberatione damnatur. Ex infirmitate enim plerumque solet accidere, amare bonum, sed implere non posse; ex studio non peccare, est bonum nec facere nec amare. Sicut ergo nonnunquam gravius est peccatum diligere quam perpetrare, ita nequius est odisse justitiam quam non fecisse. Sunt ergo nonnulli in Ecclesia qui non solum bona non faciunt, sed etiam persequuntur; et quæ ipsi facere negligunt etiam in aliis detestantur. Horum peccatum scilicet non ex infirmitate vel ignorantia, sed ex solo studio perpetratur, quia videlicet si vellent implere bona, nec tamen possent, ea quæ in se negligunt saltem in aliis amarent. Si enim ea ipsi vel solo voto appetent, facta ab aliis non odissent; sed quia bona eadem audiendo cognoscunt, vivendo despiciunt, animadvertendo persequuntur. Sunt item quidam in Ecclesia qui bona quæ facere despiciunt, etiam scire contemunt. Quia enim scriptum est: *Servus nesciens voluntatem domini sui, et faciens digna plagis, vapulabit paucis. Et servus sciens voluntatem domini sui, et non faciens iuxta eam, plagis vapulabit multis* (Luc. xii, 47); impunitatem peccandi existimant remedium nesciendi. Qui nimirum sola superbiæ caligine tenebescunt, et ideo non discernunt, quia aliud est nescisse, aliud scire noluisse. Nescire enim est ignorantia, scire noluisse superbia. Et tanto magis excusationem non possunt habere quia nesciant, quanto magis eis etiam nolentibus humiliatiis dominicæ facta et bene vivendi exempla opponuntur ab eo monstrata quæ cognoscant.

CAP. LXXXVIII. — *Interrogabat Jesum Herodes multis sermonibus: at ipse nihil ei respondebat* (Luc. xiiii, 9).

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 53, et lib. xxii, num. 38.) Sancti viri cum audientibus prodesse nequeunt, etiam despici tacentes volunt, ne de suæ sapientiæ gloriantur ostentatione. Cumque prudenter aliquid dicunt, non suam gloriam, sed auditorum vitam quærent. Cum vero conspiciunt quia vitam auditorum loquendo lucrari non possunt, tacendo scientiam suam abscondunt. Ad imitandum quippe vitam Domini quasi ad quoddam nobis propositum signum currimus, qui pro redemptione nostra moriens in cruce, tenebrosis nostris mentibus lucem per lignum sicut lampas fudit. Hac nos lampade Joannes illuminari conspexerat, cum dicebat: *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Joan. i, 9). Hujus lampadis flammam Herodes explorare voluit, cum ejus miracula videre concupivit, sicut scriptum est: *Herodes, viso Jesu, gavisus est: erat enim ex multo tempore cupiens videre eum, eo quod audisset multa de illo, et sperabat signum aliquod ab eo videre fieri; ubi et subditur: Interrogabat autem eum multis sermonibus: at ipse nihil ei respondebat.* Lampas quippe ante ejus oculos nullo radio lucis emicuit, quia ei qui se non pie sed curiose quæsierat, nil de se mirabile ostendit. Inquisitus itaque Dominus tacuit, expectatus miracula exhibere contempsit, quia Herodem non profectum quærerere, sed scientiam vel signa mirari velle perspexit. Sese igitur in oculis retinens, apud se eos quos exteriora quærerere comperit, ingratos foris reliquit, magis eligens aperte a superbientibus despici, quam a non redentibus vacua voce laudari. Quia enim constanter tacuit, ab Herode derisus et despectus exivit, sicut scriptum est: *Sprevit autem illum*

Herodes cum exercitu suo, et illisit indutum veste alba. Quod videlicet factum oportet nos audientes discernere, ut quoties auditores nostri nostra nolunt quasi laudanda cognoscere, non autem sua perversa mutare, omnino taceamus, ne si ostentationis studio verbum Dei loquimur, et illorum culpa quæ erat esse non desinat, et nostra quæ non erat fiat.

CAP. LXXXIX. — *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet* (Luc. xiiii, 31)?

(In exposit. B. Job, lib. xv, num. 5.) In Scriptura sacra, ligni nomine, aliquando crux, aliquando vir justus, aut injustus, aliquando vero incarnata Dei sapientia figuratur. Crux enim per lignum signatur, cum dicitur: *Mittamus lignum in panem ejus* (Jerem. xi, 19). Lignum quippe mittere in panem est dominico corpori crucem adhibere. Rursum ligni nomine vir justus, aut injustus exprimitur, sicut per prophetam Dominus dicit: *Ego Dominus humiliavi lignum sublime, et exaltavi lignum humile* (Ezech. xvii, 24); quia juxta ejusdem Veritatis vocem: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur* (Luc. xiv, 11). Rursum per lignum incarnata Dei Sapientia figuratur, sicut de ea scriptum est: *Lignum vitæ est his qui apprehenderint eam* (Prov. iii, 18). Et sicut ipsa ait: *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet* (Luc. xiiii, 31)? Se enim lignum viride, et nos aridum lignum dixit, quoniam ipse vim divinitatis in se habuit, nos vero, qui puri homines sumus, lignum aridum sumus.

CAP. XC. — *Postquam venerunt in locum qui vocatur Calvaria, ubi crucifixerunt Dominum Jesum et latrones, unum a dextris et alterum a sinistris* (Luc. xxiii, 33).

(Homil. 25, in Evang., n. 7 et 8.) Ecce, fratres charissimi, ad penam crucis Conditor noster sine culpa pro peccatoribus advenit; et pro humano genere, qui morti nihil debebat per crucis supplicium occubuit; et inde antiquum hostem in æternum percussit unde sævire contra se manus persequentium temporaliter permisit; quod aperte Dominus beato Job indicat, dicens: *Nunquid capies Leviathan hamo* (Job xl, 19)? In hamo esca ostenditur, aculeus occultatur. Leviathan igitur, id est antiquum serpentem diabolum, Pater omnipotens hamo cepit, quoniam ad mortem illius unigenitum Filium incarnatum misit, in quo et caro passibilis videri posset, et divinitas impassibilis videri non posset. Cumque in eo serpens iste per manus persequentium escam corporis momordit, divinitatis illum aculeus perforavit. Prius autem eum in miraculis Deum cognoverat, sed de cognitione sua ad dubitationem cecidit, quando hunc passibilem vidit. Quasi hamus ergo fauces glutientis tenuit, dum in illo carnis esca patuit quem devorator appeteret, et divinitas tempore passionis latuit quæ noceret. In hamo ejus incarnationis captus est, quia dum in illo appetit escam corporis, transfixus est aculeo divinitatis. Ibi quippe inerat humanitas quæ devoraretur ad se duceret, ibi divinitas quæ perforaret, ibi aperta infirmitas quæ provocaret, ibi occulta virtus quæ raptoris faucem transfigeret. In hamo igitur captus est, quoniam inde interit unde momordit. Quos ergo jure tenebat mortales perdidit, quoniam eum in quo jus non habuit morte crucis appetere immortalem præsumpsit. Ecce antiquus hostis ea quæ de humano genere ceperat spolia amisit, et supplantationis suæ victoriam, cum Redemptor noster in cruce moreretur, perdidit.

CAP. XCI. — *Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt* (Luc. xxiii, 34).

(Homil. 27, in Evang., n. 2.) Una et summa est probatio charitatis, si et ipse diligitur qui adversatur. Hinc est quod ipsa Veritas et crucis patibulum sustinet, et tamen ipsis suis persecutoribus affectum dilectionis impendit, dum in cruce Patrem exorat pro eis. Quid ergo mirum si inimicos diligat discipuli dum vivunt, quando et tunc inimicos diligit Magister

cum occiditur? Sciendum est autem quod absque iniquitate manus suæ Dominus ab inimicis cum occideretur pertulit, qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus (*Isa. LIII*), et tamen crucis dolore pro nostra redemptione toleravit. Qui solus præ omnibus ad Deum preces mundas habuit, qui in ipso dolore passionis pro persecutoribus exoravit, dicens: *Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt*. Quid enim dici, et quid in prece mundius potest cogitari, quam cum et illis misericordia intercessionis impenditur a quibus dolor toleratur? Unde factum est ut Redemptoris nostri sanguinem quem persecutores sævientes fuderant postmodum credentes lamherent, eumque Dei Filium esse prædicarent.

CAP. XCI. — *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum* (*Luc. XXIII, 42*).

(*Lib. XVIII in Job, num. 63, 64, 65.*) Ad indignam mentem veniens Deus dignam sibi exhibet veniendo, et facit in ea meritum quod remuneret, qui hoc solum invenerat quod puniret. Libet inter hæc mentis oculos ad illum latronem reducere qui de fauce ascendit crucem, de cruce paradisu. Intueamur qualis ad patibulum venit, et a patibulo qualis abscessit. Venit reus fraterno sanguine, venit cruentus, sed interna gratia est in cruce mutatus. Et ille qui mortem fratri intulit, morientis Domini vitam prædicavit, dicens: *Domine, memento mei cum veneris in regnum tuum*. In cruce clavi manus ejus pedesque ligaverant, nihilque in eo a pœnis liberum nisi cor et lingua remanserunt; inspirante Deo, totum illi obtulit, quod in se liberum invenit, ut juxta hoc quod scriptum est, corde crederet ad justitiam, ore confiteretur ad salutem (*Rom. XII*). In corde vero fidelium tres summo opere manere virtutes testatur apostolus dicens: *Nunc autem manent fides, spes, caritas* (*I Cor. XIII, 13*); quas cunctas subita repletus gratia, et accepit latro, et servavit in cruce. Fidem namque habuit qui regnaturum Dominum credidit, quem secum pariter morientem vidit. Spem habuit qui regni ejus aditum postulavit, dicens: *Memento mei cum veneris in regnum tuum*. Charitatem quoque in morte sua vivaciter tenuit, qui fratrem et colatorem pro simili scelere morientem de iniquitate sua arguit, et ei vitam quam non cognoverat prædicavit, dicens: *Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es. Et nos quidem justis, nam digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit* (*Luc. XXIII, 40*). Ille qui talis ad crucem venit ex culpa, ecce qualis a cruce recedit ex gratia. Confitebatur Dominum quem videbat secum humana infirmitate morientem, quando negabant apostoli eum quem miracula viderant divina virtute facientem. Sed hi qui salvari hominem propriis viribus astruunt, eandem confessionem hominis ab ipsius esse virtute suspiciunt. Quod si ita esset, in Dei laude Psalmista non diceret: *Confessio et magnificentia opus ejus* (*Psal. CX, 3*). Ab eo itaque accipimus recta confiteri a quo nobis et magna datur operari.

CAP. XCIII. — *Hodie mecum eris in paradiso* (*Luc. XXIII, 43*).

(*Homil. 20, in Evang., num. 15, et homil. 25, n. 10.*) Præstat, fratres charissimi, magnam veniæ fiduciam latro ille venerabilis, qui non inde venerabilis, unde latro. Nam latro ex crudelitate, venerabilis ex confessione. Cogitate ergo, cogitate, quam sint incomprehensibilia in omnipotente Deo misericordiae viscera; latro iste cruentis manibus abstractus a faucibus itineris, suspensus est in patibulo crucis. Ibi confessus, ibi sanatus est, ibi audire meruit: *Hodie mecum eris in paradiso*. Quid est hoc? quis tantam bonitatem Dei dicere, quis æstimare sufficit? De ipsa pœna criminis pervenit ad præmia virtutis. Si quis igitur contra proximum suum in malitia crudelitatis exarsit, aspiciat hunc latronem qui in ipso mortis articulo ad vite præmia pœnitendo pervenit. Ab spei ergo certitudine nulla nos malorum nostrorum qualitas, nulla quantitas frangat, quoniam omnipotens Deus, si ad

A Deum toto corde consurgimus, apertam veniæ reddet, et nobis per lamenta pœnitentiæ viam misericordiae et pietatis aperiet.

CAP. XCIV. — *Una sabbati quibusdam mulieribus volente diluculo ad monumentum venientibus; ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti, qui dixerunt eis: Quid queritis viventem cum mortuis? non est hic, sed surrexit* (*Luc. XXIV, 1 seq.*).

(*In exposit. B. Job, lib. XXX, num. 69.*) Dei Filius idcirco inter nos homo factus est, ut non solum nos sanguine fuso redimeret, sed etiam ostenso exemplo commutaret. In conversione igitur nostra, et veniendo alia invenit, et vivendo alia docuit. Studebant enim omnes superba Adam stirpe progeniti prospera vitæ presentis appetere, adversa devitare, opprobria fugere, gloriam sequi. Venit inter eos incarnatus Dominus adversa appetens, prospera spernens, opprobria amplectens, gloriam fugiens. Nam cum Judæi illum regem sibi constituto voluissent, Ieri rex refugit; cum vero eum interficere molirentur, sponte ad crucis patibulum venit. Fugit ergo quod omnes appetunt, appetit quod omnes fugiunt, sed cum fugit quod omnes appetunt, appetit quod omnes fugiunt, fecit quod omnes mirarentur, ut et mortuus ipse resurgeret, et morte sua alios de morte resuscitaret. Dux quippe vitæ sunt hominis in corpore consistentia, una ante mortem, alia post resurrectionem, quarum unam omnes agendo novant, aliam nesciebant, et humanam genus soli huic quam novant intendebat. Venit per carnem Dominus, et dum suscepit unam, alteram demonstravit, quia dum hanc nobis cognitam suscepit, illam quæ nobis est incognita ostendit. Moriendo quippe vitam exercuit quam tenemus, resurgendo aperuit quam queramus; exemplo suo nos docens quod hæc vita quam ante mortem ducimus non propter se sit amanda, sed propter alteram toleranda. Redemptor ergo noster suscepit mortem ne mori timeremus, ostendit resurrectionem ut nos surgere posse confidamus. Unde et eandem mortem non plusquam triduanam esse voluit, ne si in illo resurrectione differretur, in nobis omnimodo desperaretur. Mortem igitur transitorie, id est ad triduum, contigit, atque in eam mortem quam contigit nequaquam sicut nos usque ad finem sæculi remansit. Dum ergo die tertio resurrexit, quid in ejus corpore, id est in Ecclesia sequatur ostendit. Exemplo quippe monstravit quod promissit in præmio; ut sicut ipsum resurrexisse fideles agnoscerent, ita in se ipsi in fine mundi resurrectionis præmia sperarent.

CAP. XCV. — *Duo ex discipulis ibant ipsa die in castellum, nomine Emmaus* (*Luc. XXIV, 13*).

(*In exposit. B. Job, lib. XIV, num. 58; lib. I, in Job, num. 3.*) Sancti apostoli in hoc Ecclesie corpore quasi dentes idcirco sunt positi, ut vitam carnalium correptione moriantur, eamque a suæ pertinaciæ duritia confringant. Unde et primo apostolorum quasi denti in ejus corpore posito dicitur: *Macta et manduca* (*Act. I, 13*). Sed dominicæ passionis tempore isti dentes præ timore mortis amiserunt morsum correptionis, amiserunt luciam roboris, amiserunt efficaciam omnimode operationis; ita ut duo ex illis ambulantes post ejus mortem et resurrectionem in via loquerentur ac dicerent: *Nos operabamur, quia ipse esset redempturus Israel* (*Luc. XXIV, 2*). Confabulabantur adhuc de Domino, sed jam in illo minime credebant; virtutem horum operationis amiserant, et sola de illo confabulationis verba retinebant. Perdiderunt morsum correptionis, et habebant motum locutionis: confabulari noverant, sed prædicare jam eum aut mordere infidelium vitia formidabant. Sciendum est autem moris esse sacre Scripturæ ut ipsi qui scribunt sic de se in illa quasi de aliis loquantur. Hinc Joannes dicit: *Discipulus ille quem diligebat Jesus* (*Joan. XIX, 26*). Hinc Lucas ait quod ambularent duo ex discipulis in via, Cleophas et alius; quem profecto alium dum tam studiose ta-

cujus, ut quidam dicunt, seipsum monstravit.

CAP. XCVI. — *Nonne cor nostrum ardens erat in vobis, dum loqueretur in via (Luc. xxiv, 32)?*

(Homil. 7, in Evang. n. 8.) Omnes quos Spiritus sanctus repleverit, ardentes pariter et loquentes facit. Ideo sancti doctores, cum Deum amando prædicant, corda audientium inflammant. Nam et otiosus est sermo doctoris si præbere non valeat incendium amoris. Hoc doctrinæ incendium ab ipso Veritatis ore conceperant qui dicebant: *Nonne cor nostrum ardens erat in vobis, dum loqueretur in via, et aperiret nobis Scripturas?* Exaudito quippe sermone animus inardescit, torporis frigus recedit. Fit in superno desiderio mens anxia, a concupiscentiis terrenis aliena; amor verus qui hanc repleverit fleatibus cruciat, et quæ torpebat prius per desideria postmodum ardet per verba, et quot mandatis instruitur, quasi tot facibus inflammatur.

CAP. XCVII. — *Stetit Jesus in medio eorum, et dixit eis: Pax vobis (Luc. xxiv, 36).*

(In exposit. B. Job, lib. xii, num. 8; Regul. pastor. part. iii, cap. 25.) Dominus et Redemptor noster quem vis occidi per passionem potuit, per resurrectionis tamen gloriam rursus ad vitæ viriditatem venit; et per virtutem Dei extincta caro illius ad vitam rediit; juxta quod scriptum est: *Quem Deus suscitavit a mortuis (Act. iv, 10)*. Quia enim Deus Trinitas est, extinctam carnem unigeniti filii sancta Trinitas, id est Pater; et Filius, et Spiritus sanctus, resuscitavit. Resurrectionis vero suæ solemnitate celebrata, quibusdam profectionum accessibus innotuit incorruptio corporis quod resumpsit. Luca quippe attestante didicimus quod quibusdam in monumento se quærentibus prius angelos misit, et rursus de se in via loquentibus ipse quidem, sed non cognoscendus, apparuit, qui post exhortationis moras se cognoscendum in fractione panis monstravit; ad extremum vero repente ingrediens, non solum se cognoscibilem, sed etiam palpabilem præbuit. Præterea eadem ipsa Veritas quæ repente quos vellet roborare potuisset, ut exemplum sequentibus daret, ne imperfecti prædicare præsumerent, ipso die quo cælos ascendit, postquam plene discipulis de virtute prædicationis instruxit, illico adjuvit: *Vos autem sedete in civitate, quoad usque induamini virtute ex alto (Luc. xxiv, 43)*. In civitate quippe consedemus, si intra mentium nostrarum nos claustra constringimus, ne loquendo exterius evagetur; ut cum virtute divina perfecte induimur, tunc quasi a nobismetipsis foras etiam alios instruente exeamus. Quia igitur infirma gestabant adhuc corda discipuli in cognitione tanti mysterii, fuerant ista dispensatione nutriendi, ut paulisper aliquid quærentes invenirent, invenientes crescerent, et crescentes cognita robustius tenerent. Illa igitur apostolorum debilitas, quæ in morte Domini expavit et negavit, et negando aruit, per resurrectionis ejus gloriam rursus ad fidem irruit; et prædicatione ejus ab apostolis per Gentes diffusa (quia Judæorum perfidia despecta fuit) quoniam occisi carne potuit, ex resurrectione illius multiplicati longe lateque fideles creverunt.

CAP. XCVIII. — *Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum (Luc. xxiv, 44).*

(Homil. 24, in Evang. n. 2.) Hoc Dominus post resurrectionem suam suis dicit discipulis, et cum ipsis positus fatetur se non esse cum ipsis. Neque enim cum ipsis non erat, quibus præsens corporaliter apparebat, sed tamen jam se cum ipsis esse denegabat, a quorum mortali corpore carnis immortalitate distabat.

CAP. XCIX. — *Palpate et videte: quia spiritus carnis et ossa non habet (Luc. xxiv, 39).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 68, 74, 75.) Redemptor noster resurrectionem quam in se ostendit

adit nobis promisit, et eam in nobis quandoque est facturus, quia sui capitis gloriam membra sequuntur. Sed ecce resurrectionem audio, effectum tamen ejusdem resurrectionis exquiro. Credo namque quia resurrecturus sim, sed volo ut audiam qualis. Sciedum quippe mihi est utrum in quodam alio subtili fortasse, vel aereo, an in eo quo morior corpore resurgam. Sed si in aereo corpore surrexero, jam ego non ero qui resurgo. Nam quomodo est vera resurrectio, si vera esse non poterit caro? Aperia ergo ratio suggerit quia si vera caro non fuerit, proculdubio resurrectio vera non erit. Hæc enim recte resurrectio dici non potest ubi non resurgit quod cecidit. Credendum est igitur quia nequaquam sicut Eutycius Constantinopolitanae urbis episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aereque subtilius. In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentie, sed palpabile per veritatem naturæ. Unde etiam Redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis ostendit manus et latus, palpanda ossa carnisque præbuit, dicens: *Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere*. Qui cum eadem Eutyccio, in Constantinopolitana urbe positus, hoc evangelicæ veritatis testimonium protulisset, ait: Idecirco hoc Dominus fecit ut dubitationem resurrectionis suæ de discipulorum cordibus amoveret. Cui inquam: Mira est res valde quam astruis, ut in te nobis dubietas surgat unde discipulorum corda a dubietate sanata sunt. Quid enim deterius dici potest quam ut hoc nobis de ejus carne vera dubium fiat, per quod discipuli ejus ad fidem ab omni sunt dubietate separati? Si enim hoc non habuisse astruitur quod ostendit, unde fides discipulis ejus confirmata est inde nostra destruitur. Qui adjucebat etiam dicens: Corpus palpabile habuit quod ostendit, sed post confirmata corda palpantium, omne illud in Domino quod palpari potuit in subtilitate est aliquam redactum. Ad hæc ipse respondi dicens: Scriptum est: *Christus resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (Rom. vi, 9)*. Si quid igitur in ejus corpore post resurrectionem potuit immutari, contra veridicam Pauli sententiam post resurrectionem Dominus rediit in mortem. Quod quis dicere vel stultus præsumat nisi qui veram carnis resurrectionem denegat? Tunc mihi objecit dicens, cum scriptum sit: *Caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt (I Cor. xv, 50)*; qua ratione credendum est resurgere veraciter carni? Cui inquam: In sacro eloquio aliter caro dicitur juxta naturam, et aliter juxta culpam vel corruptionem. Caro quippe juxta naturam, sicut scriptum est: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea (Genes. ii, 23)*. Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. i, 14). De carne vero juxta culpam scriptum est: *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, eo quod caro sunt (Genes. vi, 3)*. Et sicut Psalmista ait: *Memoratus est, quia caro sunt, spiritus vadens et non rediens (Psal. lxxvii, 39)*. Unde et discipulis Paulus dicebat: *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu*. Neque enim in carne non erant quibus epistolas trans mittebat, sed quia passionem carnalium desideriorum vicerant, jam liberi per virtutem spiritus in carne non erant. Quod ergo Paulus apostolus dicit: *Quia caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt (I Cor. xv, 50)*; carnem vult secundum culpam intelligi, non secundum naturam. Unde et mox quia carnem secundum culpam diceret ostendit subdicens: *Neque corruptio incorruptelam possedit*. In illa ergo celestis regni gloria caro secundum naturam erit, sed secundum passionis desideria non erit, quia, devicto mortis aculeo, in æterna incorruptione regnabit. Quibus dictis, idem Eutycius consentire se protinus respondit, sed tamen adhuc corpus palpabile resurgere posse denegabat. Qui etiam in libello quem de resurrectione scripserat, Pauli quoque apostoli testimonium indide-

rat dicentis : *Quod tu seminas , non vivificatur , nisi prius moriatur : et quod seminas , non corpus quod futurum est , seminas , sed nudum granum (I Cor. xv , 36) .* Hoc nimirum ostendere festinans , quia caro vel impalpabilis , vel ipsa non erit , dum sanctus apostolus , de resurrectionis agens gloria non corpus quod futurum est seminari dixerit ; sed ad hoc citius respondetur : Paulus Apostolus dicens : *non corpus quod futurum est seminas , sed nudum granum* , hoc insinuat quod videmus , quia granum cum culmo et foliis nascitur quod sine culmo et foliis seminatur . Ille itaque in augmento gloriæ resurrectionis non dixit grano seminis deesse quod erat , sed adesse quod non erat ; iste autem dum verum corpus resurgere denegat , nequaquam dicit adesse quod deerat , sed deesse quod erat . Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti , gravissima a nobis cœpimus simultatione resillire , cum piæ memoriæ Tiberius Constantinus imperator secreto me et illum suscipiens , quid inter nos discordiæ versaretur agnovit , et utriusque partis allegationem pensans , eundem librum quem de resurrectione scripserat , suis quoque allegationibus destruens , deliberavit ut flammis cremari debuisset . A quo ut egressi sumus , me ægritudo valida , eundem vero Eutyrium ægritudo et mors protinus est secuta . Quo mortuo , quia pene nullus erat qui ejus dicta sequeretur , dissimulavi cœpta persequi , ne in favillis viderer verba jaculari . Dum tamen adhuc viveret , et ego validissimis febribus ægrotares , quicunque noti mei ad eum salutationis causa pergebant , ut ex eorum relatione cognovi , ante eorum oculos pellem manus suæ tenebat dicens : *Confiteor*

quia omnes in hac carne resurgemus ; quod , sicut ipsi fatebantur , omnino prius negare consueverat . Sed nos ista postponentes , et Redemptoris nostri post resurrectionem corpus palpabile veraciter credentes , fateamur carnem nostram post resurrectionem futuram , et eandem , et diversam : eandem per naturam , diversam per gloriâ , eandem per veritatem , diversam per potentiam . Erit itaque spiritualis quia et incorruptibilis , erit palpabilis quia non amittet essentialiam nature veracis . Sunt autem plerique qui post resurrectionem extremum esse iudicium verbatenus sciunt , sed agendo perverse testantur quia nesciunt . Qui enim hoc non formidat ut debet , necdum cognovit cum quanto turbine terroris adveniet . Si enim pensare tremendi pondus examinis nosset , iræ diem utique timendo præcaveret , et animadversionis districtæ sententiâ priusquam appareat placaret . Vitari namque terror iudicis non nisi ante iudicium potest , modo non cernitur , sed precibus placatur . Cum vero in illo tremendo examine sederit , et videri potest , et placari jam non potest , quia facta pravorum , que diu sustinuit tacitus simul omnia reddet iratus . Unde necesse est nunc timere iudicem , cum necdum iudicium exercet , cum diu mala sustinet , cum adhuc mala tolerat que videt , ne cum semel manum in retributionem ultionis excusserit , tanto districtius in iudicio feriat , quanto ante iudicium diutius expectat Jesus Christus Dominus noster , qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia secula sæculorum . Amen .

LIBER QUARTUS.

Expositio Evangelii secundum Joannem.

CAPUT PRIMUM. — *In principio erat Verbum , et Verbum erat apud Deum , et Deus erat Verbum . Hoc erat in principio apud Deum . Omnia per ipsum facta sunt : et sine ipso factum est nihil (Joan. i , 1) .*

(In exposit. B. Job , lib. xxiii , num. 55 , 36 ; lib. xxxii , num. 7.) Deus Pater omnipotens Unigenitum consubstantialem sibi Filium genuit , sicut beato Job Heliu subtiliter loquens , dicit : *Semel loquitur Deus , et secundo idipsum non repetit (Job. xxxii , 14) .* Hoc intelligi subtilius potest , quod Pater unigenitum consubstantialem sibi Filium genuit . Loqui enim Dei est Verbum genuisse . Semel autem loqui est Verbum aliud præter Unigenitum non habere . Unde et apte subditur : *Et secundo idipsum non repetit* : quia videlicet hoc ipsum Verbum , id est Filium , non nisi unicum genuit . Hinc Joannes unum tantum Verbum expressit . Quod autem non ait : *In principio suit Verbum* , sed *erat* , non videlicet præteritum absolute ponens , liquet omnibus , quia Deo tempus nec præteritum congruit nec futurum . Tanto igitur in eo quodlibet tempus ponitur libere , quanto nullum licet vere . Neque enim quodlibet poterat dici libere , si saltem unum diceretur proprie . Inde itaque dici in Deo tempus audacter quodlibet licet , unde in eo dici proprie nullum licet . Verbum namque Pater sine tempore genuit . Et quis digne sari queat illam ineffabilem nativitatem , quod de æternis natus est coæternus , quod existens ante secula genuit æqualem , quod gignente natus posterior non est ? Quæ videlicet nos mirari possumus , sed intueri minime valeamus ; illius vero nativitatis vim jam mirari posse aliquatenus videre est , sed quomodo videmus quod nequaquam comprehendimus ? Est autem quod de carnis usu trahere ad sensum spiritus debemus . Nam si quis in tenebris clausis oculis jaceat , et ante eum subito lucernæ lumen erumpat , clausi ejus oculi ipso adventu luminis feriuntur ut patescant . Cur ergo turbati sunt si nihil clausi viderunt , nec tamen per-

fectum aliquid fuit quod videre clausi potuerunt ? Nam si perfecte totum vidissent , cur aperti quærent quod viderent ? Sic itaque , sic sumus , cum de incomprehensibili nativitate intueri aliquid conamur . Eo ipso enim quod admirationis fulgore percussit animus , et quasi videt quod videri non valet , velut in tenebris positus , vim lucis oculis clausis videt ; divinæ quippe naturæ secreta admiratio non facile occupatis per terrena desideria mentibus innotescit . Sed aptissime dixit : *Erat* , aliquid perfecti et præsentis involvens , quia unigenitus Filius , idem Verbum Patris , et perfectione natus dicitur , et pro æternitate semper nasci perhibetur . In eo enim quod perfectum Verbum genuit , et locutus est Pater , in eo quod semper gignit utique loquitur , quamvis hoc quod perfectum diximus proprie non dicamus ; neque enim quod factum non est proprie dicitur esse perfectum , sed ejus plenitudinem per quamdam angustiam nostræ locutionis exprimimus . Solerter autem intueendum est quod quedam similitudines de insensatis rebus aliquando dicantur in Deo propter effectum operis , aliquando autem ad indicandam ejus substantiam majestatis . Nam cum in Deo oculus , scapulae , pes nominantur , effectus quidam operationis ostenditur . Cum vero manus , brachium , dextera , vox , vel verbum in Deo dicitur , per hæc vocabula consubstantialis ei Filius demonstratur . Ipse quippe manus est et dextera , de cujus ascensione per Moysen Pater loquitur , dicens : *Tollam in caelum manum meam , et jurabo per dexteram meam (Deut. xxxii , 40) .* Ipse brachium de quo propheta ait : *Et brachium Domini cui revelatum est (Isa. liii , 1) ?* Ipse vox et verbum , quia eum Pater gignendo dixit , et de quo Joannes scripsit : *In principio erat Verbum , et Verbum erat apud Deum , et Deus erat Verbum .* Per quod Verbum fecisse Patrem omnia David asserit , dicens : *Dixit , et facta sunt (Psal. xxxii , 9) .*

CAP. II. — *Ecce Agnus Dei (Joan. i , 29) .*

(Homil. i , in Ezech. , n. 5.) Aliquando prophetiæ

spiritus ex presenti animo tangit, et ex futuro non tangit, sicut Joannes venientem videns Dominum ait: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi*. Sed cum jam moriturus esset, missis discipulis, requirebat, dicens: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus* (Matth. xi, 3)? In quibus verbis ostenditur quia in terris quidem venisse Redemptorem noverat, sed an per semetipsum ad aperienda inferni claustra descenderet dubitabat. Ex presenti ergo prophetiæ spiritu tactus fuerat, qui humanitatem Mediatoris videns et divinitatem ejus intelligens, confitebatur Agnum qui peccata mundi tolleret; sed tactus ex futuro non fuerat, quia adventum illius in inferno nesciebat.

CAP. III. — *Super quem videris Spiritum descendentem et manentem* (Joan. i, 33).

(In exposit. B. Job, lib. ii, num. 50, 94, 92.) Dona sancti Spiritus prophetiæ scilicet, genera linguarum, et virtutes curationum non semper eodem modo sunt in mente eorum quibus dantur, quoniam ne se mens in presumptione elevet, utiliter aliquando subtrahuntur. Unde bene in Evangelio scriptum est: *Super quem videris Spiritum descendentem, et manentem super eum, hic est qui baptizat*. In cunctis fidelibus Spiritus venit, sed in solo Mediatore singulariter permanet, quia ejus humanitatem nunquam deseruit ex cujus divinitate procedit. In illo igitur manet qui solus et omnia et semper potest. Nam fideles qui hunc accipiunt, cum signorum dona habere semper ut volunt non possunt, hunc se accepisse quasi in transitu ostensione testantur. Sed cum rursus de eodem Spiritu Veritatis ore discipulis dicitur: *Apud vos manebit, et in vobis erit*, quid est quod divina voce Mediatoris signum hoc eadem sancti Spiritus mansio declaratur, cum dicitur: *Super quem videris Spiritum descendentem et manentem super eum*? Si igitur juxta Magistri vocem et in discipulis manet, quomodo singulare jam signum erit quod in Mediatore permanet? Quod tamen citius cognoscimus, si dona ejusdem Spiritus discernamus. Alia namque sunt dona illius, sine quibus ad vitam nequaquam pertingitur, alia quibus vitæ sanctitas pro aliorum utilitate declaratur. Mansuetudo namque, humilitas, patientia, fides, spes, charitas, dona ejus sunt, sed ea sine quibus ad vitam homines pervenire nequaquam possunt. Prophetiæ autem, virtus curationum, genera linguarum, interpretatio sermonum, dona ejus sunt, sed quæ virtutis ejus præsentiam pro correctione intuentium ostendunt. In his igitur donis, sine quibus ad vitam perveniri non potest, Spiritus sanctus sive in prædicatoribus suis, seu in electis omnibus semper manet; in illis autem quibus per ostensionem illius non nostra vita servatur, sed aliorum quæritur, nequaquam in prædicatoribus semper permanet, quia semper quidem eorum cordi ad bene vivendum præsidet, nec tamen per eos virtutum signa semper ostendit, sed aliquando se eis a signorum ostensionibus subtrahit, ut eo humiliter virtutes ejus habeantur, quo habitæ teneri non possunt. Mediator autem Dei et hominum, homo Christus Jesus, in cunctis eum et semper et continue habet præsentem, quia et ex illo idem Spiritus per substantiam profertur. Recte ergo et cum in sanctis prædicatoribus manet, in Mediatore singulariter manere perhibetur, quia in istis per gratiam manet ad aliquid, in illo autem per substantiam manet ad cuncta. Sicut enim corpus nostrum sensum tantummodo tactus agnoscit, caput autem corporis usum simul omnium quinque sensuum possidet, ut videat, audiat, gustet, odoretur, tangat, ita membra superni capitis in quibusdam virtutibus emicant, ipsum vero caput in cunctis virtutibus flagrat. Dissimiliter ergo Spiritus in illo manet a quo per naturam nunquam recedit. Dona vero ejus, quibus ad vitam tenditur, sine periculo amitti non possunt; dona autem quibus vitæ sanctitas demonstratur plerumque, ut dictum est, sine dispendio subtrahuntur. Illa ergo pro nostra

eruditione tenenda sunt, hæc pro alienis profectibus exquirenda. In illis nos terreat formido ne pereant, in istis autem ad tempus aliquando sublatis consoletur humilitas, quia ad elationem mentem fortasse sublevant. Cum igitur concessa nobis virtutum signa subtrahuntur, tunc vere ostendimus quoniam accepta recte tenuimus, cum profecto æquanimiter ad momentum sublata toleramus.

CAP. IV. — *Vidit Jesus Nathanaelem venientem ad se, et dicit de eo: Ecce verus Israelita, in quo dolus non est* (Joan. i, 47).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 32.) Unigenitus Dei Filius ad redemptionem nostram veniens, et suos contra mundi superbiam prædicatorum mittens, relictis sapientibus insipientes, relictis fortibus debiles, relictis divitibus pauperes elegit, et prædicatorum infirmos abjectosque, qui potentes quosque et fideles populos colligerent, habere studuit. Hinc est quod Nathanaelem laudat, nec tamen in sorte prædicatorum numerat, quia ad prædicandum eum tales venire debuerant qui de laude propria nil habebant, ut tanto solidius veritatis cognosceretur esse quod agerent, quanto et aperte cerneatur quia ad hoc agendum per se idonei non fuissent. Ut ergo mira potentia per prædicatorum linguas claresceret, prius mirabilis actum est ut eorumdem prædicatorum meritum nullum esset. Quod autem Nathanaeli dicens, *unde me nosti?* respondit Jesus: *Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te* (Ibid. v. 48): sciendum quod videre ibi ponitur pro eligere. *Sub ficu vidi te*, id est positum te sub umbra Legis elegi.

CAP. V. — *Implete hydrias aqua* (Joan. ii, 7).

(Hom. 6, lib. i, in Ezech., ii. 7.) Præcepta sacre Scripturæ quæ perfectioribus spiritualiter dicuntur, infirmis juxta litteram congruunt; et ipsa quæ parvuli juxta litteram intelligent docti per spiritualem intelligentiam alius percipiunt. Quem non parvulorum ipsa evangelica historia in miraculi operatione reficiat, quod hydrias vacuas Dominus aqua impleri præcepit, eandemque aquam protinus in vinum vertit? Sed cum hæc ingenio vigilantiores audiunt, et sacram historiam credendo venerantur, et quid interiorius innuat requirunt. Qui enim mutare aquam in vinum potuit, etiam vacuas hydrias vino statim replere valuit. Sed impleri hydrias jubet aqua, quia per sacram lectionis historiam corda nostra prius sunt replenda. Et aquam nobis in vinum vertit, quando ipsa historia per allegoriæ mysterium in spirituales nobis intelligentiam commutatur. Sacra igitur Scriptura parvulis humili sermone concordat, et tamen magis spiritali infundens eos altius levat.

CAP. VI. — *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto* (Joan. iii, 5).

(In exposit. B. Job, lib. iv, in prælat. prævia; lib. ix, n. 32.) Nonnulli prius a presenti luce subtrahuntur quam ad promerenda bona, malave merita vitæ activæ perveniant. Quos quia a culpa originis sacramenta salutis non liberant, et hic ex propria nil egerunt, et ad tormenta æterna perveniunt. Quisquis enim regenerationis unda non solvitur, leatu primi vinculi ligatus tenetur; quod vero apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro majoribus virtus sacrificii, vel pro his qui ex Abrahæ stirpe prodierant mysterium circumcisionis. Nam quia unusquisque cum primi parentis cu pa concepitur, Propheta testatur, dicens: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum* (Psal. l, 7). Et quia is quem salutis unda non diluit, originalis culpæ supplicia non amittit, aperte per semetipsum Veritas perhibet, dicens: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non habebit vitam æternam*. Perpetua igitur tormenta percipiunt etiam qui nihil ex propria voluntate peccaverunt. *Non est enim mundus in conspectu Dei, nec unius*

diel infans super terram; et qui nullum proprium adjungit, ex solo originali peccato damnatur. Sub divina quippe distinctione justum est ut propage mortalit, velut fructuosa arbor, etiam in ramis servet amaritudinem quam traxit ex radice.

CAP. VII.—*Spiritus ubi vult spirat (Joan. iii, 8).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 41.) Cum peccatorum incuria negligentiaque torpentem respectus divine gratiæ subito pavore percusserit, excitat ipsam vocem supervenientis Spiritus quæ se in aurem cordis insinuat, nec ipsa mens quæ per hæc illustrata fuerit investigat. Pensare enim non valet invisibilis virtus quibus sibi meatibus influat, quibus ad se modis veniat, quibus recedat; unde bene per Joannem dicitur: *Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis, sed non scis unde veniat, et quo vadat.* Vox Domini auditur, cum gratiæ ejus aspiratio mente concipitur, cum insensibilitas occultæ surditatis rumpitur, et cor ad studium summi amoris excitatum virtutis intimæ clamore penetratur. Vocem enim Spiritus audire est vim compunctionis intimæ in amorem invisibilis Conditoris assurgere; sed nemo scit unde veniat, quia ignoratur per ora prædicationum quibus se ad nos occasionibus funiat. Et nemo scit quo vadat, quia cum unam prædicationem multi audiunt, intelligi proculdubio non potest quem deserens abiciat, et cujus ingrediens corde requiescat. Una quippe res foris agitur, sed non per hanc uno modo intentum corda penetrantur, quia qui invisibiliter visibilia modificat, in humanis cordibus causarum semina incomprehensibiliter plantat. Hinc est quod resuscitavit Lazaro, multi crediderunt, sed tamen Judæorum plurimi ad persecutionis zelum ex hac ipsa resuscitatione commoti sunt (Joan. xi). Unum igitur idemque miraculum quod aliis lumen fidei præbuit, alios per invidiæ tenebras a lumine mentis excecavit. Hinc est quod uterque latro et eandem et suæ morti similem mortem Redemptoris vidit, sed eum superbiendo alter contumeliis lacerare non timuit quem timendo alter honoravit; et in una re una utriusque cogitatio non fuit, quia hanc Internus arbiter invisibiliter modificando distinxit. Modi igitur occultæ aspirationis nostra cogitatione nequeunt comprehendere, et aspiratio divine gratiæ quibus modis se infundat nequaquam ipsius acie mentis comprehenditur, cujus ad melius intentio commutatur.

CAP. VIII.—*Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit (Joan. iii, 13).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, n. 29, 30.) Dominus noster Jesus Christus, qui propter nos minor angelis existit, æquales nos angelis virtute suæ minorationis fecit. Unde et moriendo docuit mortem non metui, resurgendo de vita confidi, ascendendo de cælestis patriæ hereditate gloriari, ut quo caput præisse conspiciunt, illic se subsequi et membra prætulenter. Unde bene ab eodem nostro capite dicitur: *Ubi cunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilæ (Matth. xxiv, 28);* unde Paulus dicit: *Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufaciam, æternam in cælis (II Cor. v, 1).* Sed si nos quoque, qui editi sumus in terra, cælum conscendimus, ubi est quod rursum Veritas dicit: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit filius hominis qui est in cælo.* Cui mirum sententiæ statim obviat quod hæc eadem Veritas dicit: *Pater, volo ut ubi ego sum, et illi sint mecum (Joan. xvii, 24).* Quod sibi in verbis suis non discrepat, sed ad inquirenda hæc quasi discordantia studium nostræ mentis inflamat. Omnes enim nos quia in ejus fide nati sumus ejus proculdubio corpus exaltamus. Quia igitur mira dispensatione pietatis membrorum suorum caput Dominus factus est, repulsa reproborum multitudine, solus est etiam nobiscum. Nemo ergo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo filius hominis qui est in cælo,

A quia dum nos unum cum illo jam facti sumus, unde solus venit in se, illic solus redit etiam in nobis. Et is qui in cælo semper est, ad cælum quotidie ascendit, quia qui divinitate super omnia permanet, humanitatis suæ compage se quotidie ad cælos trahit. Non ergo se desperet humana fragilitas, Unigeniti sanguinem consideret, et in pretio suo conspiciat quam magna est quæ tanti valet. Perpendat sollicitè quo caput præcessit, et quo ad vivendum præceptis astringitur, ad sperandum exemplo roboretur. Confidat cælos, speret supernam patriam, angelorum se sociam sciat, et in suo capite se prælatam etiam angelis gaudeat.

CAP. IX.—*Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio (Joan. v, 22).*

(In exposit. B. Job, lib. xxii, num. 41.) Sicut adhuc timens populo lex est transmissa per servum, sic diligentibus filiis Evangelii gratia est collata per Dominum. Ipse quippe ad redemptionem nostram veniens, Novum nobis Testamentum condidit, sed de ejusdem nos Testamenti man lato discutiens, quandoque etiam judex venit. Erit ergo tunc auctor judicii qui nunc est Conditor Evangelii, ut tunc districtus exigat quod modo mansuetus jubet et imperat. Sic namque quotidie conspiciamus quod magistri pueris elementa litterarum blandientes imponunt, sed hæc ab eis ævientes exigunt, et quæ dat eum mansuetudine exquirunt cum verbere. Blanda namque unac consonant eloquii divini mandata, sed erunt aspera in actione sentienda. Mansuata modo est admonitio vocantis, sed tunc districta ventura est justitia Judicis, eo quod certum est quia nil vel minus mandati in discussione prætereal, quo videlicet constat quia ipse dedit Evangelium qui judicat. Hinc est quod ipsa per se Veritas dicit: *Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio.*

CAP. X.—*Qui habet sponsum, sponsus est (Joan. iii, 29).*

(Homil. 20, in Evang., n. 4, 5.) Beati Joannis Baptista esse sponsam populi sanctam Ecclesiam credebant, qui hunc quia Christus esset existimabant. Sed ipse ait: *Qui habet sponsum, Sponsus est: amicus autem Sponsi, qui stat et audit eum, gaudium gaudet propter vocem Sponsi; hoc autem gaudium meum impletum est.* Ac si diceret: Ego Sponsus non sum, sed amicus Sponsi sum. Nec propter vocem suam, sed in Sponsi voce gaudere se perhibebat, quia non ideo lætabatur in corde, quoniam humiliter a populis audiebatur loquens, sed quia ipse Veritatis vocem audiebat intus ut loqueretur foris. Quod bene gaudium impletum dicit, quia quisquis de sua voce gaudet, plenum gaudium non habet, a quo et subditur: *Illum oportet crescere, me autem minui (Joan. iii, 31).* Qua in re quærendum est in quo Christus crevit, in quo minutus est Joannes, nisi quod populus Joannis abstinentiam videns, remotum hunc ab hominibus esse conspiciens, eum esse Christum putabat: Christum vero cum publicanis comedentem, inter peccatores ambulantiem intuens, eum non Christum, sed prophetam esse credebatur. Sed dum per accessum temporis et Christus, qui propheta esse putabatur, Christus agnitus est, et Joannes, qui Christus esse credebatur propheta esse innotuit, impletum est quod de Christo suus præcursor prædixit: *Illum oportet crescere, me autem minui.* In astinatione quippe populi, et Christus crevit quia agnitus est quod erat, et Joannes decrevit quia cessavit dici quod non erat.

CAP. XI.—*Non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me Patris (Joan. v, 30).*

(Regul. pastor. part. iii, cap. 16.) Pertinaces plures de se quam sint sentiunt, et idcirco alienis consiliis non acquiescunt. Nisi enim meliores se cæteris estimarent, nequaquam cunctorum consilia suæ deliberationi postponerent. Pertinacia quippe generatur ex superbia; pertinaces igitur etationem suam cogiti-

tionis agnoscant, et semetipsos vincere studeant, ne dum aliorum rectis suasionibus foras superari despiciunt, intus a superbia captivi teneantur. Solerter etiam aspiciant quia filius hominis, cui una semper cum Patre voluntas est, ut exemptam nobis frangenti nostram voluntatem præberet, dicit: *Non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me Patris.* Qui ut hujus adhuc virtutis gratiam commendaret, servaturum se hoc in extremo judicio præmisit, dicens: *Non possum ego a meipso facere quidquam, sed sicut audio, judico.* Qua itaque conscientia designatur homo alienæ voluntati acquiescere, quando Dei atque hominis filius cum virtutis suæ gloriam venit ostendere, testatur se non a semetipso judicare?

CAP. XII. — *Jesus cum cognovisset quia venturi essent, ut raperent eum, etc. (Joan. vi, 15).*

(Regul. pastor. part. 1, cap. 5.) Ne temerare sacra regimina quisquis impar est audeat, et per concupiscentiam culminis ducatum suscipiat perditionis, Jacobus pie prohibet, dicens: *Nolite plures magistris fieri, fratres mei (Jac. iii, 1).* Hinc ipse Dei hominumque Mediator regnum percipere vitavit in terris qui, superiorum spirituum quoque scientiam sensumque transcendens, ante sæcula regnat in cœlis. Scriptum quippe est: *Jesus cum cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, et facerent eum regem, fugit in montem ipse solus.* Quis enim hominibus principari tam sine culpa potuisset. quam is qui nimirum hos regeret quos ipse creaverat? Sed quoniam idcirco in carne apparuit ut non solum nos per passionem redimeret, verum etiam per conversationem doceret, exemplum se sequentibus præbens, rex fieri noluit. Ad crucis vero patibulum sponte pervenit, oblatam gloriam culminis fugit, pœnam probrosæ mortis appetiit, ut membra ejus videlicet discerent favores mundi fugere, terrores minime timere, pro veritate adversa diligere, pro peccata formidando declinare, quia et ista sæpe per tumorem cor inquinant, et illa per dolorem purgant: in istis se animus erigit, in illis autem, etiam quando se erexit, sternit; in istis sese homo obliviscitur, in illis verò ad sui memoriam nolens etiam coactusque revocatur.

CAP. XIII. — *Quæritis me, quia manducastis de panibus (Joan. vi, 26).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 49.) In Scriptura sacra panis aliquando ipse Dominus accipitur, sicut ipse in Evangelio dicit: *Ego sum panis vivus qui de cœlo descendi (Joan. vi, 51).* Aliquando per panem gratia doni spiritualis accipitur, sicut de sancta Ecclesia per David Dominus dicit: *Pauperes ejus saturabo panibus (Psal. cxxxii, 15);* quia in illo posita mentes humilium spiritualium implentur refectione donorum. Aliquando per panem subsidium vitæ præsentis accipitur, sicut ipse in Evangelio Dominus turbis se sequentibus dicit: *Quæritis me, non quia vidistis signa: sed quia manducastis de panibus, et saturati estis.* De septem enim panibus fuerat satiati. Et per eorum personam Dominus illos intra sanctam Ecclesiam detestatur, qui per sacros ordines ad Dominum propinquant, non in eisdem ordinibus merita, sed subsidia vitæ præsentis exquirunt, nec cogitant quid vivendo imitari debeant, sed quæ compendia percipiendo satientur. Satiatos quippe de panibus Dominum sequi est de sancta Ecclesia temporalia alimenta sumpsisse. Et non pro signis Dominum, sed pro panibus quærere est ad religionis officium non pro virtutibus augendis, sed pro requirendis subsidiis inhiare.

CAP. XIV. — *Eum qui venit ad me, non ejiciam foras (Joan. vi, 17).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 12.) Obedientia sola virtus est quæ virtutes ceteras menti inserit insertasque custodit. Unde et primus homo præceptum quod servaret accepit, cui si se vellet obediens subdere, ad æternam beatitudinem sine labore

A perveniret. Hinc in Evangelio Veritas dicit: *Eum qui venit ad me, non ejiciam foras: quia descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.* Quid enim, si suam faceret, eos qui ad se veniunt repulisset? Quis autem nesciat quod voluntas Filii a Patris voluntate non discrepet? Sed quoniam primus homo, quia suam voluntatem facere voluit, a paradisi gaudio exivit secundum ad redemptionem hominum veniens, dum voluntatem se Patris et non suam facere ostendit, permanere nos intus docuit. Cum igitur non suam, sed Patris voluntatem facit, eos qui ad se veniunt foras non eicit quia, dum exemplo suo nos obedientiæ subjicit viam nobis egresionis claudit. Hinc rursus ait: *Non possum ego a meipso facere quidquam, sed sicut audio, judico (Joan. v, 30).* Nobis quippe obedientia usque ad mortem servanda præcipitur. Ipse autem si sicut audit, judicat, tunc quoque obedit cum judex venit. Ne igitur nobis usque ad præsentis vitæ terminum obedientia laboriosa appareat, Redemptor noster B judicat quia hanc etiam cum judex venerit servat. Non ergo mtrum si peccator homo obedientiæ in præsentis vitæ brevitate se subjicit, quando hanc Mediator Dei et hominum et cum obediens remunerat non relinquit.

CAP. XV. — *Flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ (Joan. vii, 38).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 58; lib. xi, num. 14; homil. 10, in Ezech., n. 6; in exposit. B. Job, lib. xii, num. 8.) Beatus Job dicit de Domino quod in petris rivos excidit, id est in duris gentium cordibus fluvios prædicationis aperuit, sicut per Prophetam quoque de irriganda dicitur ariditate gentium: *Posuit desertum in stagnum aquæ, et terram sine aqua in exitu aquarum (Psal. clix, 30);* atque in Evangelio promittit Dominus, dicens: *Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ, quod promissum tunc audivimus.* Ecce enim in sanctis prædicatoribus et non ex Judæa progenitis per cunctam Ecclesiam in toto orbe diffusam, fluenta mandatorum celestium ubertim manant ore gentiliū, quia cum in petris rivos aperuit, ex duris quoque cordibus fluvius sanctæ prædicationis emanavit. Per aquam enim aliquando scientia prædicationis accipitur, juxta quod scriptum est: *Aqua profunda, verba ex ore viri: et torrens redundans, fons sapientiæ.* In verbis quoque sacri eloquii nonnunquam venter pro mente poni consuevit. Quia igitur de mente fidelium sanctæ prædicationes defluunt, quasi de ventre credentium aquæ vitæ flumi: decurrunt. Per aquam quoque nonnunquam sancti Spiritus irrigatio, vel gratia, vel infusio solet designari, sicut scriptum est: *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum (Joan. iv, 13).* Item Dominus dicit: *Flumina aquæ vivæ fluent de ventre ejus; ubi evangelista secutus adjunxit: Hoc autem dixit de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum.*

CAP. XVI. — *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat (Joan. viii, 7).*

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 33, 34; lib. i, num. 16.) Contra nosmetipsos corrigendos erigi debemus, ut, mala propria recognoscetes, districta nosmetipsos ultione penitentiae feriamus, et nullis erga cogitationum illecebras blandimentis inclinantes, nequaquam nobis in peccatis parcamus. Qui si districte nostra prius in nobis mala insequimur, justum quoque est ut etiam contra aliena mala utiliter erigamur, ut ea quæ in nobis punimus, etiam in aliis redarguendo superemus. Sed hanc corrigendi erectionem mali nescimus, quia sese relinquunt et bonos impetunt sibi se intra conscientiam suam mollitie adulationis blandiæ inclinantes, contra bonorum vitam districtione asperitatis eriguntur; semetipsos redarguendos relinquentes, alios districtis sententiis increpant. Qui vero semetipsum prius non judicat, quid in alio rectum judicet ignorat. Et si novit sit-

tasse per auditum quod rectum judicare debeat, recte tamen aliena merita judicare non valet, cui conscientia innocentiae propriae nullam iudicii regulam praebet. Hinc est enim quod quibusdam insidiantibus et puniendam adulteram deducuntibus dicitur: *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat*; ad aliena quippe punientia peccata ibant, et sua reliquerant; revocantur itaque intus ad conscientiam, ut prius propria corrigant et tunc aliena reprehendant. Ordo quippe corrigendi iste est ut primum contra nos, et postmodum contra malos corrigendos erigamur, nam qui contra bonos erigitur, per superbiam inflatur. Considerandum est autem quod incarnatus Dominus simplicitatem cum rectitudine tenuit, quia nec in mansuetudine restrictionem iustitiae, nec rursus in restrictione iustitiae virtutem mansuetudinis amisit. Unde cum quidam, ut praedictum est, adultera deducta hunc voluissent tentare, ut in culpam aut immansuetudinis aut iniustitiae laberetur, ad utraque respondit, dicens: *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat*. Dat simplicitatem mansuetudinis, *qui sine peccato est*: dat zelum iustitiae, *primus in illam lapidem mittat*. Plerumque autem nos cum iustitiae rectitudinem exsequimur, mansuetudinem relinquimus; et cum mansuetudinem servare cupimus, iustitiae rectitudinem declinamus.

CAP. XVII. — *Rabbi, qui peccavit, hic, aut parentes ejus, ut caecus nasceretur (Joan. ix, 2)?*

(In exposit. B. Job, praefat., num. 12.) Percussionum diversa sunt genera. Alia namque est percussio qua peccator percutitur, ut sine retractione puniatur; alia qua peccator percutitur ut corrigatur; alia qua nonnunquam quisque percutitur, non ut praeterita corrigat, sed ne ventura committat; alia qua plerumque percutitur, per quam nec praeterita culpa corrigitur, nec futura prohibetur. Sed dum inopinata salus percussione sequitur, salvantis virtus cognita ardentius amat; cumque innoxius flagello atteritur, ei per patientiam meritorum summa conculatur. Aliquando enim peccator percutitur, ut absque retractione puniatur, sicut periturus Iudae dicitur: *Plaga inimici percussi te castigatione crudeli (Jerem. xxx, 14)*. Et rursus: *Quid clamas ad me super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus (Ibid. xv)*. Aliquando peccator percutitur ut corrigatur, sicut cuiusdam in Evangelio dicitur: *Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne tibi deterius aliquid contingat (Joan. v, 14)*. Verba enim salvantis indicant quia peccata praecedentia habiti vim doloris exigebant. Aliquando quisque non pro praeterita culpa diluenda, sed pro futura vitanda percutitur; quod aperte Paulus de semetipso testatur, dicens: *Ne mansuetudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, angelus Satanæ qui me colaphizat (I Cor. xii, 7)*. Qui enim non ait, *qui extulit, sed, ne extollat*, aperte indicat quod ex illa percussione ne eveniat compescitur, non autem quae evenerit culpa purgatur. Nonnunquam vero quisque nec pro praeterita, nec pro futura iniquitate percutitur, sed ut sola divinae virtutis potentia ex amputata percussione monstretur. Unde cum Domino de caeco nato diceretur: *Hic peccavit, aut parentes ejus, ut caecus nasceretur?* Respondit, dicens: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus: sed ut manifestentur opera Dei*. In qua manifestatione quid agitur, nisi ut ex flagello meritorum virtus augeatur? Cum enim nulla praeterita iniquitas tergitur, magna de patientia fortitudo generatur.

CAP. XVIII. — *Lutum fecit ex sputo Dominus, et linit super oculos meos (Joan. ix, 6)*.

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 49; Homil. 10, in Ezech., n. 6.) Saliva in nos ex capite delabitur, ab ore vero ad ventrem ducitur cum glutitur. Quid itaque est caput nostrum nisi divinitas, per quam existenti principium sumimus ut creatura simus? Paulo attestante, qui ait: *Caput viri, Christus; caput*

A *autem Christi, Deus (I Cor. xi, 3)*. Quid autem venter noster est nisi mens quae dum cibum suum supernum, videlicet intellectum, suscipit, reflecta proculdubio omnium membra actionum regit? Nisi enim sacra eloquia aliquando mentem nomine ventris exprimerent, Salomon utique non dixisset: *Lucerna Domini spiraculum hominis; quae investigat omnia secreta ventris (Prov. xx, 27)*. Quia nimirum dum nos gratia superni respectus illuminat, cuncta etiam mentis nostrae nobis absconsa manifestat. Hinc etiam per Jeremiam dicitur: *Ventrem meum, ventrem meum doleo (Jerem. iv, 19)*. Quod quia de spirituali et non corporeo ventre dixerat, subjungit: *Et sensus cordis mei conturbati sunt*. Neque enim ad salutem populi pertinebat, si propheta ventrem corporeum se dolo praedicaret. Sed ventrem doluit, quia mentis afflictionem sensit. Sed cur exemplum prophetae proferimus, cum testimonium Domini apertius habeamus? Et necesse est ut cum per semetipsam Veritas loquitur, propheta taceat, quia lucerna claritatem non habet in sole, ait enim: *Qui credit in me, sicut dicit Scriptura: Flumina de ventre ejus fluent aquae vitae (Joan. vii, 38)*. Quia enim de mente delideli sanctae praedicationes defluunt, quasi de ventre credentium aquae vitae flumina decurrunt. Quid autem salivae nomine nisi sapor intimae contemplationis accipitur, quae ad os a capite desluit, quia de claritate Conditoris adhuc in hac vita nos positos vix gustus revelationis tangit? Unde et Redemptor veniens salivam lato miscuit, et caeci nati oculos reparavit; quia superna gratia carnalem cogitationem nostram per admixtionem suae contemplationis irradiat, et ab originali caecitate hominem ad intellectum reformat. Nam quem a paradisi gaudiis expulsus in hac jam exsilio natura edidit, quasi a nativitate homo sine oculis processit.

CAP. XIX. — *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati (Joan. iii, 34)*.

C (In exposit. B. Job, lib. iv, num. 71.) *Quisquis se pravo desiderio subjicit, iniquitatis dominio dudum libera mentis colla supponit. Sed huic dominio contradicimus, cum iniquitati quae nos ceperat reluctamur; cum consuetudini violententer resistimus, et desideria perversa calcantes, contra hanc jus nobis libertatis ingenite vindicamus; cum culpam poenitendo percutimus, et maculas sordium fletibus lavamus. Plerumque autem jam mens quidem quod se perverse meminit egisse, deplorans, jam prava acta non solum deserit, sed amarissimam etiam lamentis punit, et tamen adhuc se perfecte in securitatem non erigit. Nam quam prava commiserit meminit, sed an commissa digne desleverit nescit, ac ne culpae inhumanitas modum poenitentiae transeat metuit. Et plerumque culpam veritas jam relaxat, sed afflicta mens inter spem et formidinem albus de venia, dum valde sibi est sollicita, formidat, quia justus iudex veniens quid de perpetratis reperit, quid relaxet, ignorat. Servus ergo jam fugit in hac vita Dominum, sed liber non est, quia peccatum suum homo jam corrigendo et poenitendo deserit, sed tamen adhuc districtum iudicem de ejus retributione pertimescit. In alia ergo vita servus a Domino liber erit, ubi jam de peccati venia dubietas non erit, ubi jam securam mentem culpae suae memoria non addicit, ubi non sub reatu animus trepidat, sed de ejus indulgentia liber exultat.*

CAP. XX. — *Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis (Joan. viii, 36)*.

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 72.) Aeterna Dei sapientia ad redimendum genus humanum, non sanctos angelos, non justo homines misit, sed in manifestatione visionis per semetipsam venit. Nullus quippe angelorum, nullus iustorum hominum missus est, ut humanum genus a culpa redimeretur, quia per Creatorem ne esse erat ut creatura Dei liberaretur, sicut ipsa Veritas dicit: *Si vos Filius liberave-*

rit, vere liberi eritis. Quoniam igitur æterna Dei sapientia, cum Patre manens per sæcula, in fine sæculorum erat incarnanda, ad hoc homines justi et sancti sunt missi, ut in cordibus hominum viam huic sapientiæ prædicando præpararent, qui nisi se servos hujus sapientiæ cognoscerent, sancti nullatenus esse potuissent. Quia enim certum erat quod per accessum temporum delicientis sæculi languores excrescerent, actum est ut æterna Dei sapientia per semetipsam in fine sæculorum veniret ad grandem hunc et nimiam infirmitatis ægrotum, id est per totum mundum jacens languidum genus humanum; ut transmissis prius prædicatoribus quasi quibusdam visitoribus, tanto postmodum major fieret potentia medici, quanto magis morbus crevisset ægroti.

CAP. XXI. — *Vos ex patre diabolo estis (Joan. viii, 44).*

(In exposit. B. Job, lib. xiii, num. 38, inverso ordine.) Antiquus hostis omnium princeps perversorum alios socios habet atque alios filios. Qui namque sunt ejus socii nisi illi apostata: angeli qui cum eo de patriæ cœlestis sede ceciderunt? Vel quos alios habet filios nisi perversos homines qui de ejus prava persuasionem in malitiæ generantur operatione? Unde etiam voce Veritatis infidelibus dicitur: *Vos ex patre diabolo estis*. Ita vero unum corpus sunt diabolus et omnes iniqui, ut plerumque nomine capitis censeatur corpus, et nomine corporis caput appelletur. Nam capitis nomine censetur corpus, cum de perverso homine dicitur: *Ex vobis unus diabolus est (Joan. vi, 71)*. Et rursum nomine corporis caput appellatur, cum de ipso apostata angelo dicitur: *Inimicus homo hoc fecit (Matth. xiii, 28)*.

CAP. XXII. — *Qui non intrat per ostium in ovile, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro: qui autem intrat per ostium, pastor est ovium (Joan. x, 1).*

(Homil. xiii, in Ezech., n. 8, et maxime homil. xiii, n. 4.) Si pastor bonus intrat per ostium, et ipse ostium, et ipse pastor, ipse proculdubio intrat per semetipsum. Quærendum est itaque nobis qualiter et ipse intret et per semetipsum. Dominus etenim ac Redemptor noster cum sancta Ecclesia quam redemit secundum carnem una substantia est, Paulo attestante, qui ait: *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi, in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesiam. (Coloss. 1, 24)*. Hujus capitis corpus Ecclesia est, et hujus corporis caput Christus. De quo suo capite exsultat corpus, id est sancta Ecclesia cum Psalmista dicente: *Nunc autem exaltavit caput meum super inimicos meos (Psal. xxvi, 6)*. Quia enim quandoque ipsa etiam exaltanda est, jam nunc caput suum super inimicos suos exaltatum gaudet in cœlis. Cum igitur electi quique ad vitam perveniunt; quia membra ejus per eum intrant ad eum, ipse per se intrat ad se. Ipse enim in membris suis est qui intrat ipse caput, ad quod intrantia membra perveniunt.

CAP. XXIII. — *Si quis per me introierit, salvabitur (Joan. x, 9).*

(Homil. 1, lib. ii, in Ezech., n. 16, et Homil. 14, lib. 1, in Evang., n. 5.) Semper oculos cordis ad exitum nostrum ponere, et meditari debemus sine cessatione, quando a presenti vita exeamus, et ad æterna gaudia pertingamus. Propter hoc quippe Patris Unigenitus est incarnatus, ut nos ad Ecclesiæ sanctæ fidem introducat, et ad speciem suæ visionis educat. Unde loquitur, dicens: *Si quis per me introierit, salvabitur, et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet*. Ingridietur videlicet ad fidem, egredietur vero a fide ad speciem, a credulitate ad contemplationem; pascua autem inveniet in æterna refectione et satietate. Quisquis enim Dominum Jesum corde simplici sequitur, æternæ viriditatis pabulo nutritur. Quæ autem sunt pascua nisi paradisi semper virentis æterna gaudia? Pascua namque electorum sunt vultus præsens Dei, qui dum sine defectu conspicitur, sine fine mens vitæ cibo satiat. Propter

A hunc egressum nostrum, quem quotidie meditari mente debemus, de Redemptore nostro Pauli s quoque loquitur, dicens: *Ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra, improperium ejus portantes: non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus (Hebr. xiii, 12)*.

CAP. XXIV. — *Potestatem habeo ponendi animam meam (Joan. x, 18).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, n. 2, 3, 4 et 5, aliquando inverso ordine.) Omne genus humanum inimica illa persuasio in culpæ contagio ab ipsa radice polluerat, nullusque erat qui apud Deum pro peccatoribus intercedens a peccato liber appareret, quoniam ex eadem massa editos æque cunctos par reatus involverat. Proinde venit ad nos Unigenitus Patris: assumpsit ex nobis naturam, non perperans culpam. Sine peccato quippe debuit esse qui pro peccatoribus intervenire potuisset, quia ni mirum alienæ pollutionis contagia non tergeret, si propria sustineret. Mediator itaque Dei et hominum, homo Christus Jesus intercedens pro peccatoribus, semetipsum justum hominem qui pro aliis indulgentiam mereretur ostendit. Veniens itaque ad nos desuper medicus noster, tantisque nos inveniens languoribus pressus, quiddam nobis simile et quiddam contrarium apposuit. Ad homines quippe homo venit, sed ad peccatores justus. Concordavit nobis veritate naturæ, sed discrepavit a nobis veritate justitiæ. Vitiolos enim homo corrigi non poterat, nisi per Deum; videri autem debuit qui corripbat, ut præbendo imitationis formam, antea actæ malitiæ mutaret vitam. Sed videri ab homine non poterat; Deus homo factus est, ut videri potuisset. Justus igitur et invisibilis Deus apparuit, similis nobis homo visibilis, ut dum videretur ex simili, curaret ex justo; et dum veritate generis concordat conditioni, virtute artis obviaret ægritudini. In carne ergo veniens Dominus non culpam nostram ex vitio, non pœnam ex necessitate suscepit, nulla enim peccati labe pollutus, reatus nostri teneri conditione non potuit, et ideo mortem nostram omni necessitate calcata, cum voluit, sponte suscepit. Nequaquam enim ita ut nos fuit natus, nec ita mortuus, nec ita resuscitatus. Non enim cooperante coitu, sed Spiritu sancto superveniente, conceptus est; natus autem materna viscera, et secunda exhibuit, et incorrupta servavit. Rursum nos omnes cum nolimus mori, quia ad solvendæ pœnæ debitum culpæ nostræ conditione coarctamur. Ille autem quia nulli admixtum est culpæ, nulli ex necessitate succubuit pœnæ. Sed quia culpam nostram dominando subdidit, pœnam nostram miserando suscepit, sicut ipse ait: *Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam*. Qui etiam præmisit: *Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso*. Rursum non ut nos suscitatus est, quia nostra resurrectio in finem sæculi est dilata, illius vero die tertio celebrata. Et nos quidem per illum resurgimus: nam ipse per se; neque enim qui Deus erat sicut nos ut ab alio resuscitari potuisset indigebat. In eo ergo ejus resurrectio distat a nostra quod non per nosmetipsos resurgimus, sicut ille; pro eo enim quod simpliciter homines sumus, adjutorio superiori ut resurgere valeamus indigemus. Ille autem ejusdem resurrectionis vim cum Patre et sancto Spiritu Deus exhibuit, quam tamen solus in humanitate percepit. Dominus igitur natus, vere mortuus, vere resuscitatus, in omnibus distat a nobis magnitudine potentæ, sed sola concordat nobis veritate naturæ; et cum in cunctis operibus suis immensa nos virtute transcendat, in uno tamen a nobis, id est in formæ veritate, non discrepat. Quia ergo, ut prædictum est, nullus erat cujus meritis nobis Dominus propitiari debuisset, Unigenitus Patris formam infirmitatis nostræ suscipiens, solus justus apparuit, pro peccatoribus intercedens: qui dum pœnam nostram moriendo toleravit, corruptionem nostram resur-

gendo mutavit. Ex ea etiam carne quam sumpsit hanc ostendit liberam quam redemit. Quæ redempta caro videlicet nos sumus, qui cognitione nostri rati-
 a tus astringimur, sed Mediatoris tanti aequitate liberamur, sicut ipse ait: *Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis* (Joan. viii, 36).

CAP. XXV. — *Facta sunt cæcænia in Jerosolymis: et hiems erat* (Joan. x, 22).

(In exposit. B. Job, lib. ii, num. 2.) Servata historice veritate, divina eloquia aliquando a positione loci, aliquando a positione corporis, aliquando a qualitate aeris, aliquando a qualitate temporis causas designant quas aperto sermone non indicant. A positione quippe locorum, sicut Scriptura de Israele dicit, quia verba Dei in monte audire non potuit, sed præcepta in campestribus accepit (Exod. xix, xxiv, xxxiv.) Subsequentem nimirum infirmitatem populi indicans, quia ascendere ad summa non valuit, sed semetipsum in infimis neglecte vivendo laxavit. (Num. 36.) Carnali itaque Israelitico populo, descendente de monte Moyses, Lex in campestribus data est: sed sanctis apostolis Dominus in monte sedens summa et spiritualia præcepta locutus est (Matth. v), ut ex locis videlicet monstraretur quia et illis tanquam carnalibus mandata minima dabantur in valle terrarum, et isti, tanquam spirituales et sancti, in monte cælestia mandata audirent; quatenus aperte monstraretur quod ascendentes corde ad cælestia, in terra relinquerent, et in mentis culmine starent. A positione corporis divina Scriptura futura denuntiat, sicut in Actibus apostolorum Stephanus Jesus, qui a dextris virtutis sedet, stantem se vidisse manifestat (Act. vii). Stare quippe adjuvantis est. Et recte stare cernitur qui in bello certaminis opitulatur. A qualitate aeris res subsequens demonstratur, sicut evangelista cum prædicante Domino nullos tunc ex Judæis credituros diceret, præmisit, dicens: *Hiems autem erat*. Scriptum namque est: *Abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum* (Matth. xxiv, 12). Idcirco ergo curavit hiemis tempus exprimere, ut inesse cordibus auditorum malitiæ frigus indicaret; inter illa enim mysteria quæ Veritas loquebatur, quid causæ fuit ut nomen hiemis adderetur, nisi ut per qualitatem temporis et aeris ostenderet frigus cordis? Quia et cum verba Veritatis acciperent frigida Judæorum corda remanebant. Hinc est etiam quod de negaturo Petro præmittitur: *Quia frigus erat, et stans ad prunas, calefaciebat se* (Joan. xviii, 18). Jam namque intus a charitatis calore torpuerat, et ad amorem presentis vite quasi ad persecutorum prunas infirmitate aestuante recalabat. A qualitate quoque temporis finis exprimitur actionis, sicut non rediturus ad veniam ad traditionis perditionem nocte Judas exisse perhibetur, cum ingrediente illo ab evangelista dicitur: *Erat autem nox* (Joan. xiii, 30). Hinc enim et iniquo diviti dicitur: *Hac nocte reptant animam tuam a te* (Luc. xii, 20.) Anima quippe quæ ad tenebras ducitur, non in die repeti sed in nocte memoratur (III Reg. iii). Hinc est quod Salomon, qui sapientiam non perseveraturus accepit, in somnis hanc et nocte describitur accepisse. Hinc est quod angeli ad Abraham meridie veniunt: puniri vero Sodomam, ad eam vespere venisse memorantur.

CAP. XXVI. — *Lazare, veni foras* (Joan. xi, 43).

(In exposit. B. Job, lib. xxii, num. 31; hom. 26, in Evang., num. 6.) Dum peccator quisque de vitio suo reprehensus sub defensionum et excusationum verbis fugit, dum non vult cognosci quod fecit, non se Domino, sed sibi Dominum abscondit. Agit quippe ne omnia videntem videat, non autem ne ipse videatur. Quo contra cuique peccatori jam exordium illuminationis est humilitas confessionis, quia sibi-metipsi jam parcere renuit qui malum non erubescit confiteri quod fecit, et qui defendendo accusari potuit, accusando se celerrime defendit. Unde et

A mortuo Lazaro qui mole magna premebatur nequam dicitur *Reviviscere, sed veni foras*. Ex qua videlicet re-orientatione quæ gesta in illius est corpore signatur quod nos resuscitemur in corde, cum videlicet mortuo dicitur: *Veni foras*; ut nimirum homo in peccato suo mortuus, et per molem in a consuetudinis jam sepultus, quia intra conscientiam suam abscondit jacet per nequitiam, a seipso foras exeat per confessionem. Mortuo enim *Veni foras* dicitur, ut ab excusatione et occultatione peccati ad accusationem suam ore proprio exire provocetur. Unde David propheta ab illa tanti mole facinorosi reviviscens ad vocem Domini quasi foras exiit, dum per Nathan correctus quod fecerat accusavit. Post confessionem igitur ab his qui ligandi et solvendi auctoritatem susceperunt causæ præstante sunt, et tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum quippe quæ culpa, aut quæ sit penitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos pastoris sententia absolvat. Tunc enim vera est absolutio præsentis, cum arbitrium aeterni sequitur iudicis. Quod bene prædicta quadripartiti mortui resuscitatio illa significat, qui videlicet demonstrat quia prius mortuum Dominus vocavit et vivificavit, dicens: *Lazare, veni foras*; et postmodum is qui vixens egressus fuerat a discipulis solutus est, sicut scriptum est: *Cumque egressus esset qui fuerat ligatus insiliis, tunc dixit discipulis: Solvite eum, et sinite abire* (Joan. xi, 43). Ecce illum discipuli jam viventem solvant quem magister resuscitaverat mortuum. Si enim discipuli Lazarum mortuum solverent, letorem magis ostenderent quam virtutem. Ex qua consideratione intuentum est quod illos debemus per pastorem auctoritatem solvere quos auctorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam vivificare. Quæ nimirum vivificatio ante operationem rectitudinis in ipsa jam cognoscitur confessione peccati. Unde et hoc ipsi mortuo Lazaro nequaquam dicitur: *Reviviscere, sed veni foras*. Omnis quippe peccator, dum culpam suam intra conscientiam abscondit, intorsus latet, in suis penetralibus occultatur; sed mortuus venit foras cum peccator nequitiis suas sponte confiteretur. Lazaro ergo dicitur: *Veni foras*. Ac si aperte cuilibet mortuo diceretur: Cum reatum tuum intra conscientiam tuam abscondis, foras per confessionem egredere, qui apud te interius per negationem latet. Veniat itaque foras mortuus, id est culpam confiteatur peccator; venientem vero foras solvant discipuli, ut pastores Ecclesiæ ei poenam debeant amovere quam meruit qui non erubuit confiteri quod fecit.

CAP. XXVII. — *Et clarificavi, et iterum clarificabo* (Joan. xii, 28).

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, n. 3, 4, 5, 7, 8.) Cum per angelicam creaturam voluntatem suam Dominus indicat, aliquando cum verbis, aliquando imaginibus cordis oculis extensis, aliquando cælestibus substantiis demonstrat. Verbis namque per angelum loquitur, cum nihil in imagine ostendit, sed supernæ verba locutionis audiuntur, dicente Domino: *Pater, clarifica Filium tuum, et Filius tuus clarificet te*: protinus respondetur: *Et clarificavi, et iterum clarificabo*. Neque enim Deus, qui sine tempore vi impulsionis intinæ clamat, in tempore per suam substantiam illam vocem edidit quam circumscriptam tempore per humana verba distinxit, sed nimirum de cælestibus loquens, verba sua quæ audiri ab hominibus voluit rationali creatura administrante formavit. Aliquando imaginibus, cordis oculis extensis, per angelos loquitur Deus, sicut Jacob subnixam cælo scalam dormiens vidit, sicut Petrus linteum reptilibus et quadrupedibus plenum in extasi raptus aspexit, qui nisi corporeis hæc oculis cerneret, in extasi non fuisset; sicut Paulo in visione noctis vir Macedo apparuit qui transire eum in Macedoniam rogavit. Aliquando cælestibus substantiis loquitur Deus, sicut baptizato Domino scriptum est, quia de nube vox

sonit, dicens: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui* (Matth. iii, 17).

CAP. XXVIII. — *Hæc dixit Isaias, quando vidit gloriam ejus* (Joan. xii, 41).

(Lib. 1, in Ezech., hom. 8, num. 30, 31.) Quantalibet intentione se mens humana tentat, etiamsi phantasias quasque imaginum corporalium a cogitatione compescat, si jam omnes circumscripto spiritus ab oculis cordis amoveat. adhuc tamen in carne mortali posita videre gloriam Dei non valet sicut est; sed quidquid de illa est quod in mente resplendet similitudo et non ipsa est. Unde Ezechiel propheta dixit: *Hic erat aspectus splendoris per gyrum, et hæc visio similitudinis gloriæ Domini* (Ezech. i, 28, et ii, 4). Inde etiam ille prædicator qui raptus ad tertium cælum fuerat, dicebat: *Vidimus nunc per speculum in ænigmate* (I Cor. xiii, 12). Qua in re non despicenda nobis oritur questio. quomodo Joannes evangelista, cum erga miracula Redemptoris nostri Judæorum perfidiam etiam ex verbis prophetis descripsisset, adjungit, dicens: *Hæc dixit Isaias quando vidit gloriam ejus, et locutus est de eo.* Et si Ezechiel vidit, quid est quod iste similitudinem gloriæ, et ille gloriam ejus vidisse describitur? Sed cum Joannes evangelista prius miracula Redemptoris nostri narret, et infidelitatem Judæorum postmodum subdidit, hanc eisdem Redemptoris nostri gloriam quæ in mundo apparuit, Isaiam vidisse manifestat. Omne enim quod in terra mirum divinitus agitur gloria omnipotentis Dei est, et ejus gloria in omnibus factis videtur. Isaias igitur ejus gloriam in terra vidit, Ezechiel vero ejus gloriam in cælo sicut est videre non potuit, quia aliter est ejus gloria in rebus factis, et aliter in semetipso. Hæc ergo gloria quæ in rebus est videri potest, illa vero quæ in ipso est videri modo nisi per similitudinem non potest.

CAP. XXIX. — *Qui mihi ministrat, me sequatur* (Joan. xii, 26).

(Homil., in Evang., n. 8.) Dominum Jesum Christum Redemptorem nostrum ut eum sequamur hic admonentem, in quem, fratres charissimi, credimus; operibus bonis sequi studeamus; aspiciamus qua graditur, et ejus vestigia imitando teneamus. Jesum etenim sequitur qui imitatur. Hinc namque dixit: *Sequere me, et dimitte mortuos sepelire mortuos suos* (Matth. viii, 22). Sequere enim dicitur imitare. Consideremus ergo qua graditur ut sequi mereamur. Ecce cum sit Dominus et Creator angelorum, suscepturus naturam nostram quam condidit, in utero virginis venit: nasci tamen in hoc mundo per divites noluit, pauperes parentes elegit. Unde cum agnus qui pro illo offerretur defuit, columbarum pullos et par turturum ad sacrificium mater invenit. Prosperari in hoc mundo noluit, irrisiones et opprobria toleravit, sputa, flagella, alapas, spineam coronam crucemque sustinuit; et quia rerum corporalium delectatione a gaudio interno cecidimus, cum qua amaritudine illuc redeamus ostendit. Quid itaque pro se debet homo pati, si tanta Deus pro hominibus pertulit? Qui igitur in Christum jam credidit, sed adhuc avaritiæ lucra sectatur, in superbia honoris extollitur, invidiæ facibus inardescit, libidinis inmunditia se polluit, prosperari ad ea quæ sunt in mundo concupiscit, Jesum in quem credidit sequi contemnit. Diverso quippe itinere ambulat et pergit, si gaudia delectationisque appetit qui dux suus viam amaritudinis ostendit.

CAP. XXX. — *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum* (Joan. xii, 32).

(Homil. 22, in Evang., n. 6.) Per resurrectionem nostri Redemptoris, omnes electi qui quamvis in sinu tranquillitatis tamen claustris tenebantur inferni, ad amœna paradisi sunt reducti. Quod ante passionem promisit in resurrectione sua Dominus adimplevit; omnia enim traxit qui de suis electis apud inferos nullum reliquit, omnia abstulit utique electa.

A Neque enim infideles quosque, et pro suis criminibus æternis suppliciis deditos, ad vitam Dominus resurgendo reparavit, sed illos ex inferni claustris rapuit quos suos in fide et actibus recognovit.

CAP. XXXI. — *Dominus lavit pedes discipulorum* (Joan. xiii, 4).

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 22.) Vix aliqua prædicatio sine aliquo transitur admissio. Unde recte sanctis apostolis post prædicationem Dominus pedes lavit, ut videlicet aperte monstraret quia plerumque et in bono opere peccati pulvis contrahitur, et inde inquinantur vestigia loquentium unde audientium corda mundantur. Nam sæpe nonnulli, dum exhortationis verba faciunt, aut ad quantalamecumque gloriam, si audientibus venerantur, et quamlibet tenuiter se intrinsecus, quia per eos purgationis gratia derivatur, extollunt. Cumque verbo aliena opera diluunt, quasi ex bono itinere pulverem malæ cogitationis sumunt. Quid ergo fuit post prædicationem pedes discipulorum lavare, nisi post prædicationis gloriam cogitationum pulverem tergere gressusque cordis ab interna elatione mundare? Pedes igitur apostolorum loti sunt, ut a quamlibet parvo contagio in ipsa prædicatione contracto, quasi a quodam itinere collecto pulvere mundarentur.

CAP. XXXII. — *In hoc cognoscant omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem* (Joan. xiii, 35).

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 17; lib. xxii, in Job, num. 25.) Omnipotentis Dei nos esse discipulos sola castodia charitatis probat; virtutem quippe manuum sine charitate testatur prædicator egregius nihil valere, qui ait: *Si distribuero tibi cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil prodest* (I Cor. xiii, 3). De hæreticis quoque signa ac miracula facientibus, sed hic præmia afflictionis suæ et abstinentiæ laudes, videlicet quam amant, recipientibus, Redemptoris voce dicitur: *Multi dicunt mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo demonia ejecimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos, discedite a me, qui operamini iniquitatem* (Matth. vii, 22). Qua nimirum sententia quid datur intelligi, nisi ut in hominibus charitas et humilitas, non autem debeant virtutum signa venerari? Probatio quippe sanctitatis non est signa facere, sed unumquemque ut se diligere, de Deo autem vera, de proximo vero meliora quam de semetipso sentire. Nam quia vera virtus in amore est, non autem in ostensione miraculi, Veritas demonstrat, quæ ait: *In hoc cognoscant omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Qui enim non ait, in hoc cognoscetur quia discipuli mei estis si signa feceritis, sed ait: *Si dilectionem habueritis ad invicem,* aperte indicat quia veros Dei famulos non miracula sed sola charitas probat. Testimonium ergo superni discipulatus est donum supernæ dilectionis. Quæ nimirum dilectio si cor nostrum veraciter replet, duobus modis ostendi solet, scilicet si et amicos in Deo, et inimicos diligimus propter Deum. Sed sciendum est quia inimici dilectio tunc veraciter custoditur, cum nec de profecto addicimur, nec de ruina illius lætamur. Nam sæpe in dilectionis imagine erga inimicum animus fallitur, sequæ hunc diligere æstimat, si ejus vitæ contrarius non existat; sed dilectionis vim occultat veraciter, aut profectus inimici, aut casus interrogat. Hac etenim de re ad plenum semetipsam mens hominis nescit, nisi eum quem sibi adversarium credit in defectu vel profectu ejus mutasse se modum sui status invenerit. Si enim de prosperitate addicimur et de calamitate solliciti lætamur, constat quia non amat quem non vult esse meliorem se, eumque etiam stantem vult persequitur quem recidisse gratulatur. Sed inter hæc sciendum est quia evenire plerumque solet ut non tanta charitate, et inimici nos ruina

insubscet, et rursus ejus gloria sine invidia culpa A
 contristet, cum et ruente eo quosdam erigi bene credi-
 dimus, et proficiente illo plerosque injuste opprimi
 formidamus. Qua in re mentem nostram, nec ejus
 jam defectus erigit, nec ejus profectus addicit, si
 recta nostra cogitatio non quid in ipso, sed quid de
 ipso circa alios agatur attendit. Sed ad hæc servanda
 valde est necessarium subtilissimæ discretionis exa-
 men, ne cum nostra odia exsequimur, fallamur sub
 specie utilitatis alienæ. Si autem de inimici morte
 gaudendum omnino non esset, Psalmista non dice-
 ret: *Lætabitur justus, cum viderit vindictam impiorum*
 (Psal. LVII, 11). Sed aliud est impium, aliud vero
 inimicum perpeti. Nam sunt plerique inimici qui non
 sunt impii, et sunt nonnulli impii qui nobis specia-
 liter non videntur inimici. Humana autem mens om-
 nem quem inimicum tolerat etiam impium et in-
 quum putat, quia ejus culpas apud cogitationem livor
 accusator exaggerat. Quibuslibet vero flagitiis pre-
 matur, minus iniquus creditur si adversarius minime
 sentitur. Qua in re discernendum est, aliud esse quod
 nobis, aliud vero quod sibi et cæteris noster inimi-
 cus nocet. Nam si alius bonus est, sine nostra forsitan
 culpa non potest esse nobis malus, nec omnino
 jam de ejus ruina gaudendum est cujus nos solos
 certum est adversa toleramus. Cum vero noster ac
 multorum hostis punitur, de ereptione proximorum
 potius quam de inimici interitu necesse est ut animus
 lætetur. Oportet namque ut pereunte adversario,
 subtiliter pensare debeamus, et quid debemus ruinæ
 peccatoris, et quid justitiæ laceratis. Nam cum per-
 versum quemque omnipotens percuit, et condolen-
 dum est miseris pereuntis, et congaudendum justitiæ
 judicis, ut nobis et in luctu sit pœna morientis proxi-
 mi, et rursus in gaudium veniat exhibita æquitas
 judicantis Dei; quatenus nec pereunti homini existi-
 mus adversarii, nec judicanti Deo inveniamur
 ingrati.

CAP. XXXIII. — *In domo Patris mei mansiones multæ
 sunt* (Joann. XIV, 2).

(In exposit. B. Job, lib. IV, num. 76; lib. II, in
 Ezech., hom. 4, num. 6.) Quoniam electis Dei in
 hac vita discreto operum, in alia quoque vita erit
 proculdubio discreto dignitatum, ut quo hic alius
 alium merito superat, illic alius alium retributione
 præcellat. Et licet dignitas eadem omnibus non sit;
 una tamen erit omnibus vita beatitudinis, unde in
 Evangelio ipsa Veritas dicit: *In domo Patris mei
 mansiones multæ sunt*. Si enim dispar retributio in
 illa beatitudine æterna non esset, una potius mansio
 quam multæ essent. Multæ ergo mansiones sunt, in
 quibus distincti bonorum ordines, et propter meri-
 torum consortium communiter lætentur. Illi quippe
 qui diversis horis in vineam ducti venerunt, licet
 non æque laborassent, eundem tamen æque cuncti
 denarium perceperunt. Qua itaque ratione conveni-
 nunt mansiones multæ cum uno denario, nisi quia
 diversa quidem beatorum civium dignitates erunt,
 sed tamen una requies æternæ retributionis? Nam si
 dispar erit retributionis qualitas quam opera diversa
 consequentur, una tamen est beatitudo quam illic
 percipient qui in multis mansionibus distinguuntur;
 et si dispar erit meritum singulorum, non erit diversi-
 sitas gaudiorum, quia etsi alter minus, et alius ampli-
 us exultat, omnes tamen unum gaudium de
 Conditoris sui visione lætificat, et una cunctis est
 beatitudo, lætitiæ, quamvis non una sit omnibus subli-
 mitas vite. In domo igitur Patris sui mansiones mul-
 tas esse Veritas dicit, quia in illa beatitudinis vita
 non dispari unusquisque juxta dispar meritum locum
 disparem percipit, sed ejusdem disparilitatis damna
 non sentit, quia tantum sibi quantum perceperit
 sufficit. In eisdem namque multis mansionibus erit
 aliquo modo ipsa retributionum diversitas concors,
 quia tanta vis amoris in illa pace nos sociat, ut quod
 in se quisque non acceperit hoc se accepisse in alio
 exsultet; quas bene Paulus mansiones juxta merita

distributas insinuat, cum ait: *Alia claritas lunæ, et
 alia claritas stellarum: stella enim a stella differt in cla-
 ritate* (I Cor. XV, 41).

CAP. XXXIV. — *Ego rogabo Patrem, et alium Para-
 clitum dabit vobis* (Joan. XIV, 16).

(In exposit. B. Job, lib. V, num. 50.) Aspiratio
 sancti Spiritus humanam mentem tangendo sublevat,
 et temporales cogitationes deprimens, æternis hæc
 desideris inflammat, ut nihil ei jam nisi quæ super-
 na sunt libeat, et cuncta quæ inferius de humana
 perstrepunt corruptione contemnat. Unde et Veritatis
 voce dicitur: *Ego rogabo Patrem, et alium Para-
 clitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum,
 Spiritum veritatis quem mundus non potest accipere*.
 Sicut enim isdem Paraclitus, id est post Mediatoris
 ascensum alius humani generis consolator, in semet-
 ipso invisibilis est, ita omnem quem repleverit, ad
 desideranda invisibilia accendit; et quoniam munda-
 na corda sola visibilia diligunt, hunc mundus non
 accipit, quia ad diligenda invisibilia non assurgit. Sæ-
 culares enim mentes quanto se foras per desideria
 dilatant, tanto ad receptionem illius sinuum cordis
 angustant. Valde quippe pauci in humano genere in-
 veniuntur, qui a desideriorum carnalium sorde pur-
 gati, ad perceptionem sancti Spiritus ipsa hac pur-
 gatione dilatentur.

CAP. XXXV. — *Qui diligit me, diligetur a Patre meo
 (Joann. XIV, 21)*.

(In exposit. B. Job, lib. XVIII, num. 90.) Fœre
 nonnulli qui Deum dicerent etiam in illa regione bea-
 titudinis in claritate quidem sua conspici, sed in
 natura minime videri, quos nimirum minor inquisi-
 tionis subtilitas tefellit. Neque enim illi simplici et
 incommutabili essentia aliud est claritas, aliud natura,
 sed ipsa natura sua claritas ipsa claritas natura
 est. Quod enim suis dilectoribus hæc Dei sapientia se
 quandoque ostenderit ipse pollicetur dicens: *Qui
 diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum,
 et manifestabo ei meipsum*. Ac si patenter dicat: *Qui
 in vestra me cernitis, restat ut in mea natura me
 videatis*. Hinc rursus ait: *Beati mundo corde, quoniam
 ipsi Deum videbunt* (Matth. V, 8).

CAP. XXXVI. — *Si quis diligit me, sermonem meum
 servabit: et Pater meus diliget eum, et ad eum veni-
 niemus, et mansionem apud eum faciemus* (Joan.
 XIV, 23).

(Homil. 7, in Evangel., n. 2.) Viam Domino ad
 cor nostrum venienti facimus, cum ad præceptum
 vitam præparamus. Mansionem in corde nostro veni-
 enti Domino præparamus, cum Veritatis sermonem
 humiliter audimus, et cum dilectione servamus. Quis-
 quis autem in superbia mentem elevat, quisquis avari-
 tiæ astibus anhelat, quisquis se inquinacionibus
 luxuriæ polluit, cordis ostium contra Veritatem
 claudit, et ne Dominus ad se veniat, et mansionem
 faciat, animi claustra seris vitiorum damnat.

D CAP. XXXVII. — *Pacem relinquo vobis, pacem meam
 do vobis* (Joann. XIV, 27).

(In exposit. B. J. b, lib. VI, num. 35.) In Scriptura
 sacra aliter pax plena dicitur, et aliter inchoata. In-
 choatam quippe Veritas discipulis dederat, cum dice-
 bat: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*. Et
 plenam Simeon desideraverat, cum exoraret, dicens:
*Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum
 tuum in pace* (Luc. II, 29). Pax enim nostra ex desi-
 derio Conditoris inchoatur. Ex manifesta autem vi-
 sione perficitur. Plena quippe tunc erit, cum mens
 nostra nec ignorantia cæcatur, nec suæ carnis impu-
 gnatione percutitur.

CAP. XXXVIII. — *Item unde supra*.

(Regul. pastor. part. III, cap. 22.) Sollicitæ pacati
 debent curare ne dum plus quam necesse est pacem
 quam possident amant, ad perpetuam pervenire non
 appetant. Plerumque enim gravius intentionem men-
 tium rerum tranquillitas tentat, ut quo non sunt

molesta quæ obtinent, eo minus amabilia fiant quæ vacant, et quo delectant præsentia, eo non inquirant aterna. Unde et per semetipsam Veritas loquens, cum terrenam pacem a superna distingueret, et ad venturam discipulos ex præsentī provocaret, ait: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*: relinquo scilicet transitoriam, do mansuram. Si ergo cor in eam quæ relicta est figitur, nunquam ad illam quæ danda est pervenitur. Pax igitur præsens ita tenenda est, ut et diligi debeat et contemni, ne si immoderate diligitur, diligentis animus in culpa capiatur.

CAP. XXXIX. — *Venit enim princeps hujus mundi* (Joan. xiv, 30).

(Homil. 39, in Evang., n. 8, 9, 10.) Maligni spiritus non solum ingredientibus perversorum animabus opera sua requirunt, ut eas ad tormenta trahant, verum ad electos quoque veniunt, et suum in illis aliquid requirunt, si prævaleant. Unus autem in hominibus existit, qui ante passionem suam libera voce dixit: *Jam non multa loquar vobiscum: venit enim princeps hujus mundi, et in me non habet quidquam*. Quia enim hunc mortalem hominem vidit, suum in illo mundi princeps aliquid invenire se posse credidit. Sed sine ullo peccato a mundi corruptione exiit, qui sine peccato in mundum venit, hoc de se contra mundi principem nullus dicere potuit. Nam cum propheta dicat: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in delictis peperit me mater mea* (Psal. l, 7): nemo sine culpa in mundo potuit esse qui in mundum venit cum culpa. Constat enim quia omnes qui de carnis delectatione concepti sunt, in eorum procul dubio vel actione, vel locutione, vel cogitatione, aliquid suum princeps mundi hujus habuit. Sed idcirco illos vel post capere, vel prius tenere non potuit, quoniam eos ille a debitis suis eripuit, qui pro nobis sine debito mortis debitum solvit, ut nos ideo sub jure hostis nostri debita nostra non teneant, quia pro nobis Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus gratuito reddidit quod non debebat. Qui enim pro nobis mortem carnis indebitam reddidit, nos a debita animæ morte liberavit. Ait ergo: *Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam*. Unde curandum nobis est, et cum magnis quotidie flētibus cogitandum, quam rapidus, quam terribilis sua in nobis opera requrens, in die nostri exitus princeps hujus mundi veniat; si etiam ad Deum carne morientem venit, et in illo aliquid quæsivit, in quo nihil invenire potuit, quid itaque nos miseri dicturi, quid acturi sumus, qui innumera mala commisimus? Quid requirenti adversario, et multa sua in nobis inveniēti dicemus, nisi solum quod nobis est certum refugium et solida spes: quia cum illo unum facti sumus, in quo princeps hujus mundi et suum aliquid requisivit, et invenire minime potuit, quoniam solus est inter mortuos liber, et a peccati jam servitio veraci libertate solvimur, quoniam ei qui vera libertas est uniuersus? Constat enim nec negare possumus, sed veraciter fatemur, quia princeps hujus mundi habet in nobis multa, sed tamen in mortis nostræ tempore jam nos rapere non valet, quia ejus membra sumus effecti, in quo non habet quidquam. Sed quid prodest quod eidem Redemptori nostro per fidem jungimur, si ab eo moribus disjungamur? Ipse enim dicit: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum* (Matth. vii, 1). Recta enim opera rectæ fidei sunt iungenda, mala quæ fecimus per quotidiana lamenta sunt diluenda, et ea quæ possumus bona fratribus impendenda. Neque enim aliter Redemptoris nostri membra efficimur, nisi inhærendo Deo et compatiendo proximo. Multum enim valet compassio fraternæ, et nos omnipotenti Deo conjungunt misericordiæ viscera. Inde enim ei qui est super omnia propinquamus unde nos per compassionem proximi etiam sub nosmetipsos deponimus. In rebus corporalis nemo alia tangit nisi qui tenditur. In rebus quoque spiritualibus certum est quia quanto plus per

A compassionem attrahimur, tanto altis verius appropinquamus.

CAP. XL. — *Sine me nihil potestis facere* (Joan. xv, 5).

(Lib. I, in Ezech., hom. 9, num. 1.) Ex omnipotentis Dei gratia ad bona opera conari quidem possumus, sed hæc implere, si ipse non adjuvat qui jubet, non valemus. Sic Paulus cum discipulos admoneret, dicens: *Cum metu et tremore vestram ipsorum salutem operamini* (Philip. ii, 12), illico quis in eis hæc ipsa bona operaretur adjunxit, dicens: *Deus est enim qui operatur in vobis, et velle, et perficere pro bona voluntate*. Hinc est quod ipsa Veritas discipulis dicit: *Sine me nihil potestis facere*. Sed in his considerandum est quia si bona nostra sic omnipotentis Dei dona sunt, ut in eis aliquid nostrum non sit, cur nos quasi pro meritis æternam retributionem quærimus? Si autem ita nostra sunt, ut dona Dei omnipotentis non sint, cur ex eis omnipotenti Deo gratias agimus? Sed sciendum est quia mala nostra solummodo nostra sunt, bona vero nostra et omnipotentis Dei sunt et nostra, quia ipse aspirando nos prævenit ut velimus, qui adiuvando subsequitur ne inaniter velimus, sed possumus adimplere quæ volumus. Præveniente autem gratia, et bona voluntate subsequente, hoc quod omnipotentis Dei donum est sit meritum nostrum. Quod bene Paulus brevi sententia explicat, dicens: *Plus illis omnibus laboravi* (I Cor. xv, 10). Qui ne videretur suæ virtuti tribuisse quod fecerat adjunxit: *Non autem ego, sed gratia Dei mecum*. Ac si diceret: In bono opere laboravi, non ego, sed et ego. In eo enim quod solo Domini dono præventus sum, non ego; in eo autem quod donum voluntate subsecutus, et ego. Hæc breviter contra Pelagium dicta sunt et Cælestium.

CAP. XLI. — *Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis* (Joan. xv, 15).

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 28.) Amicus Veritatis est rectæ amator actionis. Unde et ipsa Veritas discipulis dicit: *Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis*. Amicus quippe animi custos dicitur. Unde et non immerito qui custodire voluntatem Dei in præceptis illius nititur ejus amicus vocatur. Hinc est quod rursum eisdem discipulis Veritas dicit: *Vos autem dixi amicos: quia omnia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis* (Ibid., 15).

CAP. XLII. — *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre* (Joan. xv, 26).

(Homil. xxvi, in Evang., n. 2.) Paracletum sanctum Filius a se discipulis promittit mittendum, qui se quoque a Patre missum eisdem alibi asserit, dicens: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos* (Isa. xx, 21). In quibus verbis, quamvis missio intelligatur ejus incarnatio (Pater quippe Filium misit, qui hunc pro redemptione generis humani incarnari constituit), tamen etiam juxta naturam divinitatis potest intelligi. Eo enim ipso a Patre Filius mitti dicitur, quo a Patre generatur; sic quoque sanctum Spiritum, qui, cum sit Patri cœqualis et Filio, non tamen incarnatus est, eisdem se Filius mittere perhibet: *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre*. Si enim mitti solummodo incarnari deberet intelligi, sanctus procul dubio Spiritus nullo modo mitti diceretur, qui nequaquam est incarnatus, sed ejus missio ipsa est processio, qua de Patre procedit et Filia. Sicut itaque Filius non incongrue mitti dicitur quia generatur, ita et Spiritus sanctus dicitur mitti quia procedit.

CAP. XLIII. — *Si non aviero, Paracletus non veniet ad vos* (Joan. xvi, 7).

(Dialog. lib. ii, cap. 38, et in exposit. B. Job, lib. viii, num. 41.) Dominus noster ut fidem discipulis augeret, dixit: *Si non aviero, Paracletus non veniet ad vos*. Cum enim constat quia Paracletus spiritus ex Patre procedat semper et a Filio, cur se Filius re

cessurum dicit, ut ille veniat qui a Filio nunquam recedit? Sed quia discipuli in carne Dominum cernentes, corporeis hunc oculis semper videre sitiabant, recte eis dicitur: *Nisi ego abiero, Paracletus non veniet.* Ac si aperte diceret: Si ab intentionis vestrae oculis corpus non subtraho, ad intellectum vos invisibilem per consolatorem Spiritum non perduco. Si corpus non subtraho, qui sit amor spiritu non ostendo; et nisi me deseritis corporaliter cernere, nunquam discetis spiritualiter amare.

CAP. XLIV. — *Amen dico vobis, quia plorabitis, et flebitis vos, mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium (Joan. xvi, 20).*

(In exposit. B. Job, lib. vi, num. 23.) Omnes qui Redemptoris nostri desideris accensi prospera luunt, adversa patiuntur, cruciatus persequentium tolerant, sequae ipsos per lamenta castigant, tanto sublimiorem in futuro letitiam recipiunt, quanto nunc cunctis mundi gaudiis devote moriuntur. Hinc est quod eadem Veritas dicit: *Vos igitur nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis (Ibid., 22).* Omnes enim qui nunc pro Dei amore despiciuntur, et pro eo temporaliter affliguntur, vera letitia aeternaliter in caelesti gloria consolabuntur.

CAP. XLV. — *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modo non petistis quidquam in nomine meo (Joan. xvi, 23).*

(Homil. 27, in Evang., n. 6, 7.) Si omne quod petimus in nomine Filii dat nobis Pater, quid est quod Paulus ter Dominum rogavit, et exaudiri non meruit, sed dictum est illi: *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur (II Cor. xii, 9)?* Nunquid ille tam egregius predicator in Filii nomine non petiit? Quare autem non accepit quod petiit? Quomodo ergo verum est quia quidquid petierimus in nomine Filii, dat nobis Pater, si auferri a se angelum Satanæ petiit Apostolus in nomine Filii, et tamen quod petiit non accepit? Sed quia nomen Filii Jesus est, Jesus autem Salvator, vel etiam Salutaris dicitur, ille ergo in nomine Salvatoris petiit qui illud petiit quod ad veram salutem pertinet. Nam si id quod non expedit petitur, non in nomine Jesu petitur Pater. Unde et eisdem apostolia adhuc infirmantibus Dominus dicit: *Usque modo non petistis quidquam in nomine meo.* Ac si aperte diceretur: Non petistis in nomine Salvatoris, qui salutem aeternam quaerere nescitis. Hinc est quod et Paulus non exaudivit, quia non ei proderat ad salutem si a tentatione liberaretur. Cum ergo, fratres charissimi, convenitis ad ecclesiam, pensate, quaeso, petitiones vestras: videte si in nomine Jesu petitis, id est si gaudia salutis aeternae postulatis. In domo enim Jesu Jesum non quaeritis, si in aeternitatis templo importune pro temporalibus oratis. Et quidem cum haec desunt, ab omnipotente Deo petenda sunt; sed meminisse continuo debemus quod ex mandato ejusdem nostri Redemptoris accepimus: *Quaerite primum regnum Dei, et justitiam ejus, et haec omnia adjicientur vobis (Matth. vi, 33).* Et haec itaque ab Jesu petere non est errare, si tamen non nimie petantur.

CAP. XLVI. — *Palam de Patre annuntiabo vobis (Joan. xvi, 25).*

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 17.) Infirmitati nostrae Dominus non aperta specie majestatis suae, sed praedicatorum suorum loquitur voce, et corda adhuc carnalia carnis lingua pulsant, ut tanto facilius insueta percipiant, quanto ea per sonitum consueti vocis audiunt. At postquam per mortem in pulverem caro resolveretur, et per resurrectionem pulvis animabitur, tunc de Deo audire verba non quaeremus, quia unum ipsum quod implet omnia jam per speciem Dei Verbum videbimus, et ultra a doctoribus vitae praedicationem accipere non requiremus; tunc quippe implebitur quod per Jeremiam Dominus dicit: *Non decebit ultra vis proximum unum, et vis patrem suum,*

A dicens: Cognosce Dominum; omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, dicit Dominus (Jerem. xxxi, 34). Cum ergo nobis post resurrectionem Dominus ostenderit per speciem, tunc semetipsum quomodo omnibus creaturis praesit nobis insinuabit; ac tunc detersa nostrae mentis caligine, clara se visione manifestabit, et tunc implebitur quod in Evangelio dicit ipsa Veritas: *Venit hora cum jam non in proverbis loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis.* Filius enim de Patre palam annuntiat quia per hoc quod Verbum est ex natura nos divinitatis illustrat. Palam itaque de Patre annuntiare se asserit, quia per patefactam tunc majestatis suae speciem, et quomodo ipse Genitori non impar oriatur, et quomodo utrorumque Spiritus utriusque coeternus procedat ostendit. Aperte namque tunc videbimus quomodo is qui oriundus est ei de quo oritur subsequens non est, quomodo is qui per processionem producit a proferentibus non preterit. Aperte tunc videbimus quomodo et unum divisibiliter tria sint, et indivisibiliter tria unum.

CAP. XLVII. — *Jesus sciens quae ventura erant super eum, processit, et dixit: Quem quaeritis (Joan. xviii, 4)?*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 17.) Quam incomprehensibilis sit et inconsiderabilis illa magnitudo qua in secunda Dominus ostensione venturus est, bene utrumque perpenlimus, si primi adventus pondera sollicita consideratione pensamus. Certe ut nos a morte redimeret, mori Dominus venit, et defectum carnis nostrae in suo corpore poenasque toleravit, qui priusquam ad crucis patibulum perveniret, teneri, conspui, illudi, alapis caedi se pertulit. Ecco ad quanta venire propter nos proba consensit et tamen priusquam se teneri permitteret, persecutores suos requisivit, dicens: *Quem quaeritis?* Cui illico responderunt: *Jesum Nazarenum.* Quibus cum repente diceret: *Ego sum,* vocem solummodo mitissimae responsionis edidit, et armatos persecutores suos protinus in terram stravit. Quid ergo facturus est cum judicaturus venerit qui in una voce hostes suos percussit, etiam cum judicandus venit? quod est illud iudicium quod immortalis exerit qui in una voce ferri mortuus non potuit? Quis ejus iram tolerat cujus et ipsa non potuit mansuetudo tolerari? Nemo quippe celestodinis ejus terrorem ferre poterit, cum adventus secundi potentia per ignem iudicium exercens, in saepe potestatis majestate canduerit.

CAP. XLVIII. — *Adducunt ergo Jesum a Caipha in praetorium ad Pilatum (Joan. xviii, 28).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 49, 50, 51, 52.) Contra antiquum hostem prophetae vocibus de sancta Ecclesia in antiquo statu restauranda prouultur: *Et mala bestia non ascendet per eam (Isa. xxxv, 9).* Antiquus quippe hostis nomine bestiae accipitur, qui deceptionem primi hominis saevus impetivit, et integritatem vitae illius male suadendo laevavit. Haec bestia omnium reproborum corda possidet, ea per occultam malitiam quasi proprium antrum tenet, et ad omne quod nocere bonis appetit, in eorum se obscuri mentibus abscondit. An Judaeorum persequentium corda antrum hujus bestiae non fuerant, in quorum diu consiliis latuit, sed repente vocibus erupit clamantium: *Crucifige, crucifige (Joan. xix, 6)?* Et quia ad lacerationem mentis pertingere tentando non potuit, in Redemptore nostro ad mortem anhelavit. Haec nimirum bestia et electorum corda tenuit, sed haec ab illis moriens Agnus excussit. Unde et in Evangelio dicit: *Nunc princeps hujus mundi ejiciet et foras (Joan. xii, 31).* Intrare quippe in mentes horum potest, sed in eis morari non potest, quia et justus hujus bestiae antrum non est. Huic nimirum bestiae impulsu subitae formidinis victus, januam cordis negando Petrus aperuit, sed citius cognoscendo restitit, flectendo clausit. Judaeorum autem persequentium corda non solum intrando haec bestia tenuit, sed etiam tenendo et immorando possedit, quia et prius

in eis cogitationes usque ad iniqua desideria, et post iniqua desideria usque ad nequissima opera perduxit. Quantum namque in eorum mentibus demorata sit discimus, cum illorum consilia attestatione narrationis Evangelicæ audimus. In illa namque describitur, cum Redemptorem nostrum vivificare mortuos cernerent, in ejus morte crudelitatis anxietate insanirent: quot explere contra illum prava desideria ardentem vellent, sed populum timerent; quot occasiones occidendi quærerent, et invenire non possent; quot ad votum suæ nequitiae manibus alienigenarum usi sunt: quoniam eum legaliter interimere ipsi non poterant, feriendum gentibus tradiderunt, ut ex sola potestate præses Romanus ageret quod ipsi ex sola malitia anhelarent ut agi debuisset. Invidiæ quippe malitia pleni fuerant, qui visis miraculis invidentes, dicebant: *Ecce mundus totus post eum vadit* (Joan. xii, 19). Conspiciebant signa, cernebant per ministros ejus miracula, totum jam mundum fidei prævidebant securum prædicamenta: a Judæis igitur invidentibus surrexit malitia persequens, et a gentilibus potestas premens. Neque enim miracula fieri legis præcepta veterant, et tamen Judæi pro eisdem miraculis interimere generis; humani Redemptorem quærebant. Unde hoc quod cœperant explere non valentes, ad Pilati prætorium concurrerant, ut ipse hunc perimeret quem injuste perimere lex nulla cõhiberet. Quod autem ex invidia Judæa petiit, hoc gentilibus iudex ex auctoritate Romana perpetravit.

CAP. XLIX. — *Ingressus prætorium Pilatus, dicit ad Jesum: Unde es tu? Jesus autem responsum non dedit ei, etc.* (Joan. xviii, 33).

(In exposit. B. Job, lib. xiii, n. 40 et 41.) In hac vita qui nulla prospera appetit, nulla adversa procul dubio pertimescit: et nequaquam terret illum exterius numerus; hominum, quem non devastat interiorius turba vitiorum. Unde Redemptor noster ad multitudinem nimiam non expavit, qui persecutores suos cum gladiis et fustibus venientes una tantum responsione percussit, dicens: *Ego sum* (Joan. lviii, 6). Ipsum etiam contemptus et despectio propinquorum non terruit, qui nos ab æternis suppliciis liberans in facie palmas æquanimiter accepit. Ipse tacuit, et qui esset non ostendit, qui sub ipsa jam hora passionis cum humanitatis infirma pateretur, divinitatis potentiam exercere noluit. Mediator quippe Dei et hominum qui esset apparuisset, si cum teneretur ut homo majestatis suæ potentiam voluisset ostendere, et per divinitatis magnitudinem susceptæ carnis infirma transire; ut enim apertius homo mori posset, Deus mansit occultus: *Quia si cognovissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent* (I Cor. ii, 8). Requisitus corpus passioni obtulit, quod pro electis assumpserat, et resistentibus noluit demonstrare quod erat. Infirmitatem persecutoribus suis prodidit, potentiam vero suæ majestatis et divinitatis occultavit.

CAP. L. — *Non haberes in me potestatem, nisi tibi data esset desuper* (Joan. xix, 11).

(In exposit. B. Job, lib. iii, n. 28, 29.) Satanæ membra sunt omnes qui ei perverse vivendo junguntur. Membrum quippe ejus Pilatus extitit, qui usque ad mortis extrema venientem in redemptionem nostram Dominum non cognovit. Corpus ejus sacerdotum principes extiterunt, qui Redemptorem mundi a mundo repellere usque ad crucem persequendo conati sunt. Membra illius extiterunt qui juxta prophetiæ vocem dicunt: *Mittamus lignum in panem ejus, et eradamus eum de terra viventium* (Jerem. xi, 19). Lignum quippe in panem ejus mittere est configendo ejus corpori stipitem crucis adhibere, et vitam illius de terra viventium eradicare se posse æstimant, quem dum mortalem conspiciunt, liniri morte suspiciantur. Cum ergo se pro nostra redemptione Dominum membrorum Satanæ manibus tradidit, quid aliud quam ejusdem Satanæ manum in se servire permisit, ut unde ipse exterius occumberet,

A inde nos exterius interiorisque liberaret? Potestatem itaque corporis Satanæ usque ad sputa, colapsum, flagella, crucem lanceamque toleravit. Unde et Pilato ejus videlicet corpori, ad passionem veniens, dicit: *Non haberes in me potestatem, nisi tibi data esset desuper* (Joan. xix, 11). Sed tamen hanc potestatem quam contra se ei intrinsecus dederat suis servire lucris intrinsecus compellebat. Pilatus enim vel Satan, qui ejusdem Pilati caput exultat, sub potestate illius super quem potestatem acceperat tenebatur, et superior ipse disposuerat hoc quod inferior accedens a persecutore tolerabat; ut cum ex mala mente infidelium surgeret, utilitati tamen electorum omnium ipsa quoque crudelitatis deserviret. Pie igitur disponebat intus quod semetipsum pati nequiter pertimebat foris. Hinc est enim quod de illo in cœna dicitur: *Sciens Jesus, quia omnia dedit ei Pater in manus, et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit, surgit a cœna, et ponit vestimenta sua* (Joan. xiii, 3). Ecce in manus persecutorum iturus, sciebat quod in manu sua ipsos etiam persecutores acceperat. Qui enim omnia accepisse se noverat, constat quia ipsos a quibus tenebatur tenebat, ut in se ipse ad usum pietatis intorqueret quicquid eorum circa se malitia permissa sæviret.

CAP. LI. — *Susceperunt autem Jesum a Pilato sibi traditum, et educentes in eum qui dicitur Calvarie locum, ubi eum crucifixerunt* (Joan. xix, 17).

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 30; lib. ix, num. 44.) Antiquus ille Judæorum populus, qui fidelis esse Deo videbatur, reprobatus corde, repulsus est; ut sua perfidia deceptus, contra ipsam post insurgeret quem ante prædicavit. Summi quippe sacerdotes et seniores populi, suo consilio ei conabantur obsistere quem prius prædicabant venturum esse. Cunque nomen ejus persequendo molirantur extinguerent, decepti sua malitia per injuriam conabantur incedere, quia eorum crudelitati via non poterat patere contra auctorem omnium. Terrebantur quidem, cum auctoris omnium tot miracula cernerent, virtutes viderent, sed credere renuentes, adhuc signa requirebant eum dicerent: *Quod ergo tu facis signum, videamus; ut et credamus tibi quid operaris* (Joan. vi, 30). Aliquando etiam ostendebantur credere, cum dicerent: *Nisi hic esset a Deo non poterat facere quidquam* (Joan. ix, 33). Aliquando vero hunc a Deo esse denegabant, cum despicientes dicerent: *Nonne hic est fabri filius; nonne mater ejus dicitur Maria, et fratres ejus Jacobus, et Joseph, et Simon, et Judas; et sorores ejus nonne omnes apud nos sunt* (Matth. xiii, 55). Videbant quippe suscitare eum mortuos, et tamen esse mortalem. Quis non crederet Deum quem conspicebant suscitare mortuum? Sed rursus cum hunc mortalem conspicerent, despicientes credere hunc esse Deum immortalem. Pro hoc ergo quod omnipotens Deus talem se eorum oculis exhibuit qui posset et divina ostendere et humana pati, errare eos quasi ebrios fecit. Omnis quippe qui errat nunc huc nunc illuc ducitur, ut eorum superbia, quæ incarnationis ejus mysterium despiciere maluit quam sequi, et se extolleret contra ejus humanitatem et divinitatis ejus potentiam miraretur intus lucentem. Tandem igitur ministri manusque diaboli facti sunt, quia in Redemptoris nostri morte grassati sunt. Antiquus quippe hostis Redemptoris mentem corrumpere per se tentando non valuit, sed ejus carnem per suos satellites ad triduum permissus extinxit, et dispensatione supernæ pietatis nesciens ex hac ipsa permissione servivit. Tribus etenim Redemptorem nostrum tentationibus pulsans, cor Dei temerare non valuit; sed cum Judæa mentem ad carnem ejus mortem excitavit, cumque ei cohortem atque a pontificibus et Pharisæis ministros tradidit, nimirum ipse diabolus ad carnem ejus manus extendit. Satellites enim ejus et ministri, Sacerdotes et principes, Pilatus atque milites illudores fuerunt, quorum vitium et corda operuit et excæcavit, et ne suum auc-

orem cognoscerent malitiæ nubilo velavit. Vultus A quippe ministrorum ejus opertus exstitit, quia mens persequentium eum quem carne tenere potuit Deum nec per miracula agnovit. Unde per Paulum dicitur: *Usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, velamen est positum super cor eorum* (11 Cor. iii, 15). Qui rursus ait: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent* (1 Cor. ii, 8).

CAP. LII. — *Et inclinato capite Jesus emisit spiritum* (Joan. xix, 30).

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 31.) Sicut vera mors est qua anima separatur a Deo, ita umbra mortis est qua caro separatur ab anima. Mediator autem Dei et hominum solam pro nobis mortem carnis suscepit, et veram mortem delinquentium per umbram suæ mortis delevit. Ad nos quippe venit qui in morte spiritus carnisque tenebamur; unam ad nos suam mortem detulit, et duas nostras quas reperit solvit. Si enim ipse utramque susciperet, nos a nulla liberaret, sed unam misericorditer accepit, et utramque juste damnavit. Similam suam duplæ nostræ contulit, et duplam nostram moriens subegit. Unde et non immerito uno die in sepulcro et duabus noctibus jacuit, quia videlicet lucem suæ simplæ mortis tenebris duplæ nostræ mortis adjunxit. Qui ergo solam pro nobis mortem carnis accepit, umbram mortis pertulit, et a Dei oculis culpam quam fecimus abscondit. Ut igitur nos a morte carnis et spiritus debitoris eriperet, mortem carnis Dominus non debens solvit.

CAP. LIII. — *Opprobriat Christum resurgere a mortuis* (Joan. xx, 9).

(Lib. ii, in *Exposit. Job*, num. 2.) Universum hoc tempus septem diebus evolvitur, æterna vero dies octava est, quæ septem dierum vicissitudine sequitur. Per octonarium quippe numerum resurrectio et quædam futura: beatitudinis significatur. Hujus octonarii numeri causa est quod post sabbatum voluit Dominus a morte resurgere. Dies quippe Dominicus, qui tertius est a morte dominica, a conditione dierum numeratur octavus, quia septimum sequitur. Unde et ipsa vera Redemptoris nostri passio, et vera resurrectio, figuravit aliquid de suo corpore in diebus passionis suæ. Sexta enim feria passus est, sabbato quievit in sepulcro, Dominico autem die resurrexit a morte. Præsens enim vita nobis adhuc sexta est feria, quia in doloribus ducitur, et in angustiis cruciatur; sed sabbato quasi in sepulcro quiescimus, quia requiem animæ post corpus invenimus. Dominico vero die, videlicet a passione tertio, a conditione, ut diximus, octavo, jam corpore a morte resurgemus, et in gloria animæ etiam cum carne gaudebimus. Quod ergo mire Salvator noster in se fecit hoc veraciter in nobis signavit, ut nos et dolor in sexta, et requies in septima, et gloria excipiat in octava.

CAP. LIV. — *Tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum* (Joan. xx, 2).

(In exposit. B. Job, lib. iii, num. 22.) Aliquando Scriptura sacra totum pro parte consuevit ponere, sicut hic ad monumentum Maria conqueritur, dicens: *Tulerunt Dominum meum*. Solum quippe dominicum corpus in monumento jacuerat, et illud solum Maria quaesitura venerat. Dum ergo quasi totum simul Dominum sepultum deplorabat, et non corpus Domini, sed Dominum sublatum quaerebat, videlicet ex toto partem significabat.

CAP. LV. — *Cum esset sero die illo una sabbatorum, et fores essent clausæ, ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum, venit Jesus, et stetit in medio eorum* (Joan. xx, 19).

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 26.) Post Domini passionem apostoli pro mentis teneritudine et formidinis infirmitate, clausis foribus residebant. Cum enim nequaquam contra membra diaboli in vo-

ce liberæ prædicationis exsurgerent, et necdum post passionem Domini, sancti Spiritus infusione solidati, Redemptorem suum auctoritate firma prædicarent, adhuc contra adversarios suos quasi in antris insidiabantur. Clausis quippe foribus, quasi in quibusdam abditis specubus suis catuli rapturi mundum cubabant, ut animarum prædam postmodum præsumentes diriperent, de quibus tunc certum est quod mundi impetum etiam sibimetipsis latendo formidarent. Illis foribus clausis, isti catuli mortem nostræ mortis insidiati quaesierunt, ut culpam interficerent, omnemque in nobis peccati vitam necarent. Horum primo illi esurienti catulo, sed jam valenti, ostensa per lintheum gentilitate, quasi monstrata præda dicitur: *Macula et manduca* (Act. x, 13): his catulis velut adhuc infirmis, ut in antris cubare debeant jubetur, cum eis voce dominica dicitur: *Sedete hic in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto* (Luc. xxiv, 49). Apostoli enim recte catuli sanctæ Ecclesiæ vocari possunt, qui in Ecclesia editi adversantem mundum ore et prædicatione sua rapuerunt.

CAP. LVI. — *Accipite Spiritum sanctum; quorum remisistis peccata, remittantur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt* (Joan. xx, 23).

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 34; homil. 26, in *Evang.*, n. 4.) Quos sancti Spiritus replet gratia, prius eos de terrena actione terrificat, et postmodum spe cœlestium consolatur, ut tanto post confitendo de præmiis gaudeant, quanto prius sola supplicia conspiciendo metuebant. Cum igitur sancti apostoli nequaquam contra membra diaboli in vocem liberæ prædicationis assurgere, et necdum per passionem Domini sancti Spiritus infusione solidati, Redemptorem suum auderent auctoritate firma prædicare; et pro mentis teneritudine et formidinis infirmitate una sabbatorum clausis foribus propter metum Judæorum residentes metuerent exire, veniens Dominus et stans in medio eorum insufflavit et dixit eis: *Accipite Spiritum sanctum. Quorum remisistis peccata remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt*. Ecce conversorum terror vertitur in potestatem, quia eum mala sua pœnitendo puniunt, usque ad exerceandum iudicium ascendunt, ut hoc in Deo posse accipiant quod prius ipsi de Deo metuebant. Iudices quippe fiunt qui supernum iudicium perfecte timeverunt, et aliena peccata dimittere jam incipiunt qui prius ne sua retinerentur formidaverunt. Libet autem intueri, fratres charissimi, discipuli Domini ad tanta onera humilitatis vocati, ad quantum culmen gloriæ sint perducti. Ecce non solum de semetipsis securi fiunt, sed etiam obligationis alienæ potestatem relaxationis accipiunt; principatum superni iudicis sortiuntur, ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent. Sic sic eos a Deo decebat erigi, qui tantum pro Deo consenserant humiliari. Ecce qui districtum Dei iudicium metuunt, animarum iudices fiunt, ut alios damnent vel liberent qui semetipsos damnari metuebant.

D CAP. LVII. — *Venite et prandete* (Joan. xxi, 12).

(Homil. 24, in *Evang.*, n. 6; 14, n. 5, 6; 24, n. 6; 25, n. 9, 10.) Resurgens Dominus, apparens ultimo jam convivio cum septem discipulis comedisse describitur, quia hi qui in illo nunc perfecti sunt æterna per illum refectione satiantur. Petrus quippe et Thomas, Nathanael, filii Zebedæi, et alii ex discipulis ejus duo, cum eo fuisse memorantur. Cur autem cum septem discipulis ultimum convivium celebrat, nisi quod eos tantummodo qui septiformi gratia sancti Spiritus pleni sunt, futuros secum in æterna refectione denuntiat? Septem quoque diebus omnino hoc tempus evolvitur, et sæpe septenario numero perfectio designatur. Illi ergo ultimo convivio de presentia veritatis epulantur qui nunc perfectionis studio terrena transcendunt, quos amor hujus mundi non ligat, quibus etsi utcumque per tentamenta obstrepit, cœpta tamen eorum desideria non retundit

De hoc extremo convivio alibi per Joannem dicitur: **A** *non est ejus (Ibid.).* Ac si aperte dicat: Qui nunc Deo inhabitante non regitur, de divinæ claritatis specie postmodum non lætatur. Sed nos tamen qui ad hæc quæ dicta sunt infirmamur, necdum culmen perfectionis attingimus, in via Dei quotidie sancti desiderii gressus ponamus. Consolatur nos Veritas quæ per Psalmistam dicit: *Imperfectum meum viderunt oculi tui (Psal. cxxxviii, 16).* Non omnino erit nobis noxia imperfectio nostra, si in Dei itinere constituti, et ad transacta non respicimus, et ad ea quæ restant transire festinamus. Nam quem imperfectorum desideria indignanter inflammant hunc quandoque ad perfectionem Dominus noster Jesus Christus roborat, qui pro peccatoribus carni sine peccato assumens, de cœlis ad terras descendit, et pro humano genere, quod pro culpa primi parentis morti perpetuæ fuerat obnoxium, qui morti nihil debebat occubuit. Hinc est quod nos quotidie ad vitam post culpas revertimur, quoniam ad pœnam nostram Conditor sine culpa descendit. Ecce jam antiquus hostis ea quæ de humano genere spolia cepit amisit, et quos jure tenebat mortales perdidit, quoniam eum in quo jus non habuit morte appetere immortalem præsumpsit. Quotidie peccatores ad vitam revertuntur, et post perpetratas culpas ad innocentiam per pœnitentiæ remedium convertuntur. Adest testis divinæ misericordiæ Maria Magdalene, de qua Pharisæus dum pietatis fontem vellet obstruere, dicebat: *Hic si esset propheta, sciret utique quæ et qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est (Luc. vii, 39).* Sed lavit lacrymis maculas cordis et corporis, et Redemptoris sui vestigia tersit quæ itinera sua prava dereliquit. Sedebat ad pedes Jesu verbumque de ore illius audiebat, viventi adhæserat, mortuum qua rebat, viventem reperit quem mortuum quæserat. Tantumque apud eum locum gratiæ invenit, ut illum viventem ipsis quoque apostolis, ejus videlicet nuntiis, ipsa nuntiaret. Quid itaque, fratres, quid in hac re debemus aspicere, nisi immensam misericordiam Conditoris nostri? Qui nobis, velut in signo, exemplum pœnitentiæ posuit eos quos per pœnitentiam vivere post lapsum fecit. Perpendo etenim Petrum, considero latronem, aspicio Zachæum, intueor Mariam, et nihil in his aliud video nisi ante oculos nostros posita spei et pœnitentiæ exempla. Fortasse enim in fide lapsus est aliquis; aspiciat Petrum qui amare flevit quod timide negaverat (*Matth. xxvi*). Alius contra proximum suum in malitia crudelitatis exarsit; aspiciat latronem, qui ipso mortis articulo ad vitæ præmia pœnitendo pervenit (*Luc. xxiii*). Alius avaritiæ æstibus anhelans aliena diripuit; aspiciat Zachæum, qui si quid alicui abstulit quadruplum reddidit (*Luc. xix*). Alius libidinis igne succensus, carnis munditiam perdidit; aspiciat Mariam quæ in se amorem carnis igne divini amoris excoxit (*Luc. vii*). Ecce omnipotens Deus ubique nostris oculis quos imitari debeamus objicit, ubique exempla suæ misericordiæ opponit. Mala ergo jam displiceant vel experta. Libenter obliviscitur Deus, quod nocentes fuimus; paratus est nostram pœnitentiam deputare nobis ad innocentiam. Inquinati igitur post aquas salutis, renascamur ex lacrymis. Itaque juxta primi pastoris vocem: *Sicut geniti infantes, lac concupiscite (I Petr. ii, 1)*, redite parvuli filii ad sinum nostræ matris æternæ sapientiæ, sugite larga ubera pietatis Dei; et si transacta plangitis, imminetia vitetis. Redemptor enim noster momentaneos fletus nostros æterno consolabitur gaudio.

B *non est ejus (Ibid.).* Ac si aperte dicat: Qui nunc Deo inhabitante non regitur, de divinæ claritatis specie postmodum non lætatur. Sed nos tamen qui ad hæc quæ dicta sunt infirmamur, necdum culmen perfectionis attingimus, in via Dei quotidie sancti desiderii gressus ponamus. Consolatur nos Veritas quæ per Psalmistam dicit: *Imperfectum meum viderunt oculi tui (Psal. cxxxviii, 16).* Non omnino erit nobis noxia imperfectio nostra, si in Dei itinere constituti, et ad transacta non respicimus, et ad ea quæ restant transire festinamus. Nam quem imperfectorum desideria indignanter inflammant hunc quandoque ad perfectionem Dominus noster Jesus Christus roborat, qui pro peccatoribus carni sine peccato assumens, de cœlis ad terras descendit, et pro humano genere, quod pro culpa primi parentis morti perpetuæ fuerat obnoxium, qui morti nihil debebat occubuit. Hinc est quod nos quotidie ad vitam post culpas revertimur, quoniam ad pœnam nostram Conditor sine culpa descendit. Ecce jam antiquus hostis ea quæ de humano genere spolia cepit amisit, et quos jure tenebat mortales perdidit, quoniam eum in quo jus non habuit morte appetere immortalem præsumpsit. Quotidie peccatores ad vitam revertuntur, et post perpetratas culpas ad innocentiam per pœnitentiæ remedium convertuntur. Adest testis divinæ misericordiæ Maria Magdalene, de qua Pharisæus dum pietatis fontem vellet obstruere, dicebat: *Hic si esset propheta, sciret utique quæ et qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est (Luc. vii, 39).* Sed lavit lacrymis maculas cordis et corporis, et Redemptoris sui vestigia tersit quæ itinera sua prava dereliquit. Sedebat ad pedes Jesu verbumque de ore illius audiebat, viventi adhæserat, mortuum qua rebat, viventem reperit quem mortuum quæserat. Tantumque apud eum locum gratiæ invenit, ut illum viventem ipsis quoque apostolis, ejus videlicet nuntiis, ipsa nuntiaret. Quid itaque, fratres, quid in hac re debemus aspicere, nisi immensam misericordiam Conditoris nostri? Qui nobis, velut in signo, exemplum pœnitentiæ posuit eos quos per pœnitentiam vivere post lapsum fecit. Perpendo etenim Petrum, considero latronem, aspicio Zachæum, intueor Mariam, et nihil in his aliud video nisi ante oculos nostros posita spei et pœnitentiæ exempla. Fortasse enim in fide lapsus est aliquis; aspiciat Petrum qui amare flevit quod timide negaverat (*Matth. xxvi*). Alius contra proximum suum in malitia crudelitatis exarsit; aspiciat latronem, qui ipso mortis articulo ad vitæ præmia pœnitendo pervenit (*Luc. xxiii*). Alius avaritiæ æstibus anhelans aliena diripuit; aspiciat Zachæum, qui si quid alicui abstulit quadruplum reddidit (*Luc. xix*). Alius libidinis igne succensus, carnis munditiam perdidit; aspiciat Mariam quæ in se amorem carnis igne divini amoris excoxit (*Luc. vii*). Ecce omnipotens Deus ubique nostris oculis quos imitari debeamus objicit, ubique exempla suæ misericordiæ opponit. Mala ergo jam displiceant vel experta. Libenter obliviscitur Deus, quod nocentes fuimus; paratus est nostram pœnitentiam deputare nobis ad innocentiam. Inquinati igitur post aquas salutis, renascamur ex lacrymis. Itaque juxta primi pastoris vocem: *Sicut geniti infantes, lac concupiscite (I Petr. ii, 1)*, redite parvuli filii ad sinum nostræ matris æternæ sapientiæ, sugite larga ubera pietatis Dei; et si transacta plangitis, imminetia vitetis. Redemptor enim noster momentaneos fletus nostros æterno consolabitur gaudio.

CAP. LVIII. — *Simon Joannis, amas me (Joan. xxi, 15)?*

(Regul. pastor. part. 1, cap. 5; homil. 26, in Evang. n. 5, 6.) Sunt nonnulli qui eximia virtutum dona percipiunt, et pro exercitatione cæterorum magni muneribus exaltantur, qui studio castitatis mundi, abstinentiæ robore validi, doctrinæ dapibus fertuti, patientiæ longanimitate humiles, auctoritate fortitudinis erecti, pietatis gratia benigni, justitiæ severitate districti sunt. Qui nimirum culmen regimi-

uis si vocati suscipere renuunt, ipsa sibi plerumque dona adinunt quæ non pro se tantummodo, sed etiam pro aliis acceperunt. Cum sua et non aliorum lucra cogitant, ipsi se quæ parata appetunt habere bonis privant. Hinc nanque Veritas ad discipulos dicit: *Non potest civitas abscondi super montem posita: neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt* (Matth. v. 15). Hinc Petro ait: *Simon Joannis, amas me?* Qui cum se eum amare protinus respondisset, audivit: *Si diligis me, pascere oves meas.* Si ergo dilectionis est testimonium cura passionis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei renuit pascere, Pastorem summum convincitur non amare. Beato ergo Petro primo pastori Dominus noster bonus Pastor, ante passionem suam dans claves regni cælestis, ait: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis* (Matth. xvi, 19). Post resurrectionem vero suam, eandem ligandi et solvendi potestatem communiter discipulis cum beato Petro commisit, dicens: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt* (Joan. xx, 23). Horum profecto nunc in Ecclesia episcopi, et cæteri pastores locum tenent: solvendi et ligandi suscipiunt auctoritatem qui gradum regimini sortiuntur. Grandis honor, sed grave pondus istius est honoris. Durum quippe est ut qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, iudex vitæ fiat alienæ. Et plerumque contingit ut hic iudicii locum teneat cui ad locum vitæ minime concordat, ac sæpe agitur ut vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus solvat; sæpe erga quoslibet odio vel gratia movetur, et in illis solvendis ac ligandis sub illis suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequitur; unde fit ut ipsa ligandi et solvendi potestate se privet, qui hanc pro sua voluntate, et non pro subjectorum moribus exercet. Sub magno igitur moderamine pastores Ecclesiæ vel solvere student, vel ligare; sed utrum iuste an injuste obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est; ne is qui subest, et cum injuste forsitan ligatur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absolute indiscrete timeat, vel ligare. Is autem qui sub manu pastoris est, ligari timeat vel injuste, nec pastoris sui iudicium temere reprehendat, ne etsi injuste ligatus est, ex ipsa temerariæ reprehensionis superbia culpa quæ non erat fiat.

CAP. LIX. — *Cum senueris, extends manus tuas, et alius te cinget* (Joan. xxi, 18).

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 69; homil. 3, in Evang., n. 3; in exposit. B. Job, lib. xxxi, n. 70; homil. 3, in Evang., n. 4; homil. 26, in Evang., n. 10, ordine sæpe inverso.) Fortis quisque prædicator cum certamen passionis sibi propinquare considerat, de exercitio virtutis exultat; nec terretur pugnæ periculo, quia victoria lætatur triumpho. Sed si prædicator fortis gloriam passionis appetit, si discrimen mortis subire pro Domino lætus quærit, quid est quod ipsi fortissimo prædicatori, qui ex robusto corde virtutem traxit in nomine, Petro Veritas dicit: *Cum senueris, extends manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo non vis?* Quomodo de passione gaudet qui cinctus ab alio ire quo ducitur non volet? Gaudet si pensamus qualiter animus appropinquante passione et mortis metu quatitur, et tamen de venturo regni præmio lætatur, intelligimus quomodo gloriosi certaminis subire periculum volens nolit; quia et in morte considerat quod tolerans paveat, et in fructu mortis aspicit quod appetens quærat. Neque enim si plenissime Petrus nollet, pro Christo pati potuisset, sed martyrium, quod per infirmitatem carnis noluit, per virtutem spiritus amavit. Qui dum per carnem ad pœnas trepidat, per spiritum ad gloriam exultat; actumque est ut cruciatum martyrii nolendo voluisset, sicut nos quoque cum gaudium quærimus salutis, amarum poculum sumimus purga-

tionis. Amaritudo quidem in poculo displicet, sed restituenda per amaritudinem salus patet. Videamus Paulum quomodo amet quod refugit, quomodo refugiat quod amat, ait enim: *Desiderium habens dissolvi, et cum Christo esse: et mihi vivere Christus est, et mori lucrum* (Philip. i, 23). Et tamen dicit: *Qui sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus gravati, eo quod volumus exspoliari, sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vita* (II Cor. v, 4). Ecce et mori desiderat, et tamen exspoliari carne formidat. Cur hoc? Quia etsi victoria in perpetuum beneficiat, ipsa nihilominus ad præsens pœna turbat. Et quamvis vincat amor subsequentis muneris, tangit tamen non sine morore animum pulvis doloris. Sicut enim vir fortis cum vicino jam belli certamine armis accingitur, palpat, et festinat, et tremit, et sævit, quasi pavere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer urgetur; ita vir sanctus cum propinquare passioni se conspicit, et naturæ suæ infirmitate concutitur, et spei suæ soliditate roboratur; et de vicina morte trepidat, et tamen quod moriendo verius vivat exultat. Ad regnum quippe non potest, nisi interposita morte transire, et ideo confitendo quasi ambigit, et quasi ambigendo confidit, et gaudens matuit, et metuens gaudet, quia scit quod ad bravium quietis non perveniat, nisi hoc quod interjacet cum labore transcendat. Sic nos cum morbos a corpore repellere cupimus, tristes quidem, ut supra diximus, amarum purgationis poculum sumimus, certi vero de subsequenti salute gaudemus. Quia enim pervenire corpus aliter ad salutem non valet, in potu libet etiam quod tædet. Cumque amaritudini inesse vitam animus conspicit, morore turbatus hilarascit. Bene ergo Dominus beato Petro prædicatori suo fortissimo post resurrectionem suam de futura ejus passione prædixit: *Cum senueris, extends manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo non vis;* quoniam etsi ut homo ad vim persecutionis et mortis trepidavit, per spei tamen certitudinem ad præmium remunerationis exultat, quoniam erat vis interior amoris quæ dolorem vinceret carnis. Nos igitur, fratres charissimi, Redemptorem nostrum pro nobis passum et mortuum vere resurrexisse scientes, et nos quoque in futuro resurrecturos, et ei de nostris actibus rationem reddituros certissime credentes, beatum Petrum imitantes, in quantum possumus, adversitates et hujus mundi persecutiones pro vite perennis gloria patienter et gaudenter sustineamus. Despiciamus cuncta præsentia, nulla etenim sunt in hoc mundo quæ transire possunt. Turpe sit diligere quod constat citius perire. Non nos terrenarum rerum amor superet, non superbia inflat, non ira dilaniet, non luxuria polluat, non invidia consumat. Amore nostro, fratres charissimi, Redemptor noster occubuit, et nos amore ejus discamus vincere nosmetipsos. Quod si perfecte agimus, non solum imminentes pœnas evadimus, verum etiam cum beato Petro et cæteris martyribus communi gloria remuneramur. Nam quamvis occasio desit persecutionis, D habet tamen pax nostra martyrium suum, quia etsi carnis colla ferro non subdimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus. Vitam igitur vestram, fratres, moræque componite: is qui mitis resurrexit ex morte, quam districtus in judicio venit prævidet. Certe in die tremendi examinis sui cum angelis, cum archangelis, cum Thronis et dominationibus, cum principatibus et potestatibus apparebit, cœlis ac terris ardentibus, cunctis videlicet elementis in sui obsequii terrore commotis. Hunc ergo tanti pavoris iudicem ante oculos ponite, hunc venturum timete, ut hunc cum venerit, non timidi sed securi videatis. Timendus est enim ne timeatur; terror ejus nos ad usum bonæ operationis exerceat, metus illius vitam nostram a pravitate compescat. Mihi, fratres, credite, quia tanto tunc erimus securi de ejus sententia, quanto nunc esse satagimus suspecti de culpa. Si autem tanta cura pertimescitur iudicium cujuslibet potentis qui futu-

rus est post hominem vermis, post vermem abjectissimus pulvis, qua intentione cogitandum est, qua formidine providendum tantæ judicium majestatis? Hoc ergo, fratres charissimi, tota intentione pertimescite, hoc apud vos sollicita mente cogitate. Ecce solemnitas dominicæ resurrectionis annue agimus, sed ita vivendum est nobis, ut ad æterna pervenire festa mereamur. Transeunt enim cuncta quæ temporaliter celebrantur festiva. Curate, qui his solemnitatibus interestis, ne ab æterna solemnitate separemini. Quid prodest interesse festis hominum, si contingat deesse festis angelorum? Umbra futuræ solemnitatis est so-

lemnitas præsens et temporalis. Idcirco hanc annue agimus, ut ad illam quæ non est annua, sed continua, perducamur. Cum hæc statuo tempore geritur, ad illius desiderium memoria nostra refricatur. Frequentatione ergo gaudii temporalis ad æterna gaudia mens incalescat et serveat, ut ex veritate lætitiæ perfruat in patria quod de umbra gaudii meditatur in via, præstante Domino et Redemptore nostro Jesu Christo: qui resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, qui cum Deo Patre, et Spiritu sancto in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus per infinita sæculorum sæcula. Amen.

Pars secunda.

IN QUA EXPLANANTUR ACTA APOSTOLORUM, EPISTOLÆ B. PAULI, EPISTOLÆ CATHOLICÆ, ET APOCALYPSIS.

LIBER QUINTUS.

Expositio super Acta Apostolorum.

CAPUT PRIMUM. — *Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cepit Jesus facere et docere usque in diem, qua præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum quos legit, assumptus est; quibus et præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apprensus eis, et loquens de regno Dei, etc. (Act. 1, 1).*

Homil. 26, in Evang., maxime num. 7, et homil. 29, in princ. et n. 5, 6.) Resurrectio Domini nostri Jesu Christi, dubitantibus discipulis, per multa argumenta monstrata est, quæ dum nos legentes agnoscimus, quid aliud quam de illorum dubitatione solidamur? Quod enim resurrectionem dominicam tarde crediderunt, non tam illorum infirmitas, quam nostra, ut ita dicam, futura firmitas fuit. Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem quam fides credentium discipulorum profuit, quia dum ille ad fidem palpando reducitur, mens nostra, omni dubitatione postposita, in fide solidatur. Discipulum quippe Dominus post resurrectionem suam dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deseruit, ut dum in Magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera sanaret infidelitatis, et dum dubitando vulnerum cicatrices tangeret, de nostro pectore dubietatis vulnus amputaret. Ad insinuandam quoque veritatem dominicæ resurrectionis notandum nobis est, quid Lucas subjungat dicens: *Et convalescens præcepit eis, ab Jerusalem ne discederent.* Et post pauca: *Videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Notate verba, signate mysteria. Convalescens elevatus est, comedit et ascendit, ut videlicet per affectum comestionis veritas paterneret carnis. In Veteri autem Testamento (IV Reg. 2) cognovimus quod Elias in cælum aereum, quod terræ est proximum, sit raptus et sublevatus, ut in secretam quandam terræ regionem repente duceretur, ubi in magna jam carnis et spiritus quiete viveret, quousque ad finem mundi redeat, et mortis debitum solvat: ille enim mortem distulit, non evasit. Redemptor autem noster, quia non distulit, superavit, eamque resurgendo consumpsit, et resurrectionis suæ gloriam ascendendo declaravit. Notandum quoque est quod Elias in curru legitur ascendisse, ut videlicet aperte demonstraretur, quia homo purus adjutorio indigebat alieno. Per angelos quippe illa facta et ostensa sunt adjuncta, quia neque ad cælum quidem aereum per se ascendere poterat quem naturæ suæ infirmitas gravabat. Redemptor autem noster non curru, non angelis sublevatus legitur, quo-

niam is qui fecerat omnia, nimirum super omnia sua virtute serebatur. Illo etenim revertebatur ubi erat, et inde redibat ubi remanebat, quia cum per humanitatem ascenderet in cælum, per divinitatem autem et terram pariter continebat et cælum. Sicut autem Joseph a fratribus venditus (*Genes. xxxvii*), venditionem Redemptoris nostri figuravit, sic Enoch translatus, et ad cælum aereum Elias sublevatus, ascensionem dominicam uterque designavit. Ascensionis ergo suæ Dominus prænuntios et testes habuit, unum ante Legem, alium sub Lege, ut quandoque veniret ipse qui veraciter posset penetrare: unde et ordo ipse in eorum quoque in cosos sublevatione per quædam incrementa distinguitur. Nam Enoch et per coitum genitus, et per coitum generans translatus, Elias vero per coitum genitus, sed non per coitum generans, ad cælum subvectus esse memoratur, ut veniret postmodum qui neque per coitum generans, neque per coitum generatus, nec translatus, nec subvectus, cælum æthereum sua virtute penetraret. Qui nobis in se credentibus, quia carnis suæ quoque munditiam largiretur, et sub eo per incrementa temporum virtus castitatis excresceret ^a.

CAP. II. — *Cumque intuerentur in cælum euntem illum, ecce duo viri stiterunt juxta illos in vestibus albis (Act. iii, 10).*

(Homil. 29, in Evang., n. 9, 10, 11.) Quærendum nobis est quidnam sit quod nato Domino apparuerunt angeli, et tamen non leguntur in albis vestibus apparuisse, ascendente autem Domino, missi angeli in albis leguntur vestibus apparuisse. In albis quippe vestibus gaudium et solemnitas mentis ostenditur. Quid est ergo quod nato Domino, non in albis vestibus, ascendente autem Domino in albis vestibus angeli apparent, nisi quod magna tunc solemnitas angelis facta est, cum cælum Deus homo penetravit? Quia nacente Domino videbatur divinitas humiliata, ascendente vero Domino est humanitas exaltata. Alibi etenim vestes exaltationis magis congruunt quam humiliationi. In assumptione ergo ejus, angeli in albis vestibus videri debuerunt, quia qui in nativitate sua apparuit Deus humilis, in ascensione sua ostensus est homo sublimis. Sed hoc nobis magnopere, fratres, in ascensione Domini pensandum est, quia deletum est chirographum damnationis nostræ, mutata est sententia corruptionis nostræ. Illa enim na-

^a Mutilus est hic locus. Quæ desunt supple ex homilia assignata.

tura cui dictum est : *Terra es, et in terram ibis* (Genes. III, 19), cum Domino ascendente in cœlum ivit; pro hac ipsa namque carnis nostræ sublevatione, per figuram beatus Job Dominum avem vocat. Quia enim ascensionis ejus mysterium Judæam non intelligere conspexit, de infidelitate ejus sententiam protulit, dicens : *Semitam ignoravit avis* (Job. xxviii, 7); avis enim recte appellatus est Dominus, quia corpus carneum ad æthera libravit. Cujus avis semitam ignoravit, quisquis eum ad cœlum ascendisse non credidit. Dominum ergo nostrum, fratres charissimi, ad cœlos ascendisse, et credimus, et quid intuentibus in cœlum euntem illum duo angeli assistentes juxta illos in vestibus albis dixerint, audivimus. Viri, inquit, *Galilæi, quid stalis aspicientes in cœlum? Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.* Unde oportet ut illuc sequamur corde, ubi eum ascendisse credimus corpore. Desideria terrena fugiamus, nihil nos jam delectet in infimis qui Patrem habemus in cœlis. Et hoc nobis est magnopere perpendendum, quia is qui placidus ascendit, terribilis redibit; et quidquid nobis cum mansuetudine præcipit, hoc a nobis cum distractione exigit. Nemo igitur indulta pœnitentiæ tempora parvipendat, nemo curam sui cum valet agere negligat, quia Redemptor noster tanto tunc in judicio districtior veniet, quanto nobis ante judicium magnam prærogavit patientiam. Hæc itaque vobiscum, fratres, agite, hæc in mente sedula cogitatione versate, quod Dominum credimus ad cœlum ascendisse. Et si adhuc hic tenemur infirmitate corporis, sequamur tamen eum passibus amoris.

CAP. III. — Possedit agrum de mercede iniquitatis (Act. I, 18).

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 58.) De Juda traditore per beatum Petrum apostolum dicitur : *Hic possedit agrum de mercede iniquitatis.* Nequaquam enim pretio sanguinis agrum filii possidere Judas potuit, qui, relatis triginta argenteis, traditionis crimen criminiosiore in se protinus morte mulctavit. Sed possedit dictum esse possidere fecit.

CAP. IV. — Et cecidit sors super Matthiam, et adnumeratus est cum undecim apostolis (Act. I, 26).

(In exposit. B. Job, lib. xxxii, num. 27.) Omne peccatum undenarium est, quia dum perversa agit Decalogum transit. Et quia in cilicio peccatum plangitur, hinc est quod in tabernaculo vèla cilicina undecim fiunt. Hinc per undecimum psalmum dicitur : *Salvum me fac, Domine, quoniam defecit sanctus* (Psalm. xi, 1). Hinc Petrus in undenario numero remanere apostolos metuens, Matthiam duodecimum, sorte missa, requisivit. Nisi enim signari culpam per undenarium cerneret, implere numerum apostolorum tam festine duodenario non curaret.

CAP. V. — Factus est repente de cœlo sonus tanquam adventientis spiritus vehementis (Act. II, 2).

(In exposit. B. Job, lib. vii, num. 65.) Spiritus sanctus a Patre procedens, et de eo quod est Filii accipiens, nostræ tenuiter notitiæ infirmitatis infunditur. Qui tamen super apostolos veniens, per exteriorem sonum tanquam per vehementem spiritum demonstratur, cum dicitur : *Dum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco, et factus est repente de cœlo sonus tanquam adventientis spiritus vehementis.* Sanctus enim Spiritus cum se notitiæ humanæ infirmitatis insinuat, et sonitu vehementis spiritus, et voce lenis auræ exprimitur, sicut in libro beati Job legitur : *Et vocem quasi lenis auræ audivi* (Job. iv, 16). Quid enim per vocem auræ nisi cognitio sancti Spiritus designatur? Sanctus itaque Spiritus veniens lenis est et vehemens : lenis, quia notitiam suam, quatenus cognosci utcumque valeat, nostris sensibus temperat; vehemens, quia quantumlibet hanc temperet, adventu tamen suo infirmitatis nostræ cœcitate illuminando perturbat. Illustratio-

ne enim sua nos leniter tangit, sed inopiam nostram immaniter concutit.

CAP. VI. — Et replevit totam domum, ubi erant sedentes (Act. II, 1).

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 17.) In Scriptura sacra per septenarium numerum aliquando universitas præsentis hujus temporis quod septem diebus agit, per octonarium vero numerum vita perpetua designatur, quam sua nobis Dominus resurrectione patefecit, cum Dominico scilicet die surrexit. Propter hunc ergo septenarium numerum temporalia, octonarium vero æterna signantem, super centum viginti fideles in cœnaculo residentes Spiritus sanctus effusus est. Per septem quippe et octo quindecim componitur, et si ab uno usque ad quindecim numerando paulatim per incrementa consurgimus, usque ad centesimum et vicesimum numerum pervenimus. Quia scilicet effusione sancti Spiritus didicerunt ut et temporalia tolerando transirent, et æterna in-hianter appetere.

CAP. VII. — Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ, tanquam ignis: seditque supra singulos eorum (Act. II, 3).

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 2.) Sciendum est quoniam aut per semetipsum Dominus loquitur, aut per creaturam angelicam ejus ad nos verba formantur; sed cum per semetipsum loquitur, sola nobis vis internæ aspirationis aperitur. Cum per semetipsum loquitur, de verbo ejus sine verbis ac syllabis cor docetur, quia virtus ejus in intima quadam sublevatione cognoscitur, ad quem mens plena suspenditur, vacua gravatur; pondus enim quoddam est, quod omnem animam quam replet levat. Lumen incorporeum est quod et interiora repleat, et repleta exterius circumscribat; sine strepitu sermo est qui et auditum aperit et habere sonitum nescit. Quod enim de adventu sancti Spiritus scriptum est : *Factus est repente de cœlo sonus tanquam adventientis spiritus vehementis, et replevit totam domum, ubi erant sedentes: et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum;* per ignem quidem Dominus apparuit, sed per semetipsum locutionem interioris fecit. Et neque ignis Deus, neque ille sonitus fuit, sed per hoc quod exterius exhibuit expressit hoc quod interioris gessit. Quia enim discipulos et zelo succensos et verbo eruditos intus reddidit, foris linguas igneas ostendit. In significatione igitur admota sunt elementa, ut ignem et sonitum sentirent corpora, igne vero invisibili et voce sine sonitu docerentur corda. Foris ergo fuit ignis qui apparuit, sed intus qui scientiam dedit. Et cum reginæ Candacis eunuchus curru præsidens iter carperet, et Isaiam in manibus, non intelligens haberet, in corde nimirum Philippo Spiritus dixerat : *Adjunge te ad currum* (Act. viii, 23). Et cum ad evocandum Petrum timentes Dominum milites Cornelius dimisisset, in mente procul dubio a Spiritu Petrus audivit : *Ecce viri tres quærunt te. Surge itaque, et descende, et vade cum eis* (Act. x, 19). Spiritum enim Dei quasi quædam nobis verba dicere esse occulta vi ea quæ agenda sunt intimare, et cor hominis ignarum non adhibito strepitu et tarditate sermonis peritum repente de absconditis reddere.

CAP. VIII. — Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (Act. II, 4).

(Homil. 50, in Evang., n. 4, 5, 6; homil. 26, in Evang. n. 3.) Audistis, fratres, quia Spiritus sanctus super discipulos in igneis linguis apparuit, omniumque linguarum scientiam dedit, quid scilicet hoc miraculo designans nisi quod sancta Ecclesia eodem Spiritu repleta, omnium gentium erat voce locutura. Qui vero contra Deum turrim ædificare conati sunt, communionem unius linguæ perdidit. In his autem qui Deum humiliter metuebant linguæ omnes unitæ sunt. Hic ergo humilitas meruit virtutem, et

hic superbia confusionem. Sed querendum nobis est **A** aut cur Spiritus sanctus Patri et Filio coaeternus, in igne apparuit, cur in igne simul et linguis, cur aliquando in columba, aliquando vero in igne monstratur, cur super unigenitum Filium apparuit in columbae specie, et super discipulos in igne, ita ut neque super Dominum veniret in igne, neque super discipulos monstraretur in columba? Per quatuor itaque haec quae proposuimus solvendo redeamus. Patri namque et Filio coaeternus Spiritus in igne monstratur, quia incorporeus et ineffabilis atque invisibilis ignis est Deus, quoniam attestante Paulo: *Deus noster ignis consumens est* (Hebr. xii, 29). Deus quippe ignis dicitur, quia per hunc peccatorum rubigo consumitur. De hoc igne Veritas dicit: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat* (Luc. xii, 49)? Terra enim vocata sunt corda terrena, quae dum semper infimas in se cogitationes congerunt, a malignis spiritibus conculcantur. Sed ignem Dominus in terram mittit, cum afflatu sancti Spiritus corda carnalium inflamat. Terra itaque accenditur, cum cor carne, in suis pravis voluptatibus frigidum, relinquit concupiscentias praesentis saeculi, et ardet per amorem Dei. Bene ergo in igne apparuit Spiritus, qui ab omni corde quod replet torpore frigoris excutit, et hoc in desiderio suae aeternitatis accendit. In igneis autem linguis monstratus est, quia idem Spiritus coaeternus est Filio, et habet cognationem maximam lingua cum Verbo. Verbum quippe Patris est Filius; et quia una est Spiritus et Verbi substantia, idem Spiritus monstrari debuit in lingua. Vel certe, quia per linguam procedit verbum, in linguis apparuit Spiritus, quia quisquis sancto Spiritu tangitur, Dei Verbum, id est unigenitum Dei Filium constituitur. Et negare Dei Verbum non valet, quia jam sancti Spiritus linguam habet. Vel certe in linguis igneis Spiritus apparuit, quia omnes quos repleverit ardentes pariter et loquentes facit. Linguas igneas doctores habent, quia dum Deum amando praedicant, corda audientium inflammant. Nam et otiosus est sermo doctoris, si praebere non valet incendium amoris. Hoc doctrinae incendium ab ipso Veritatis ore conceperant qui dicebant: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, cum loqueretur in via, et aperiret nobis Scripturas* (Luc. xxiv, 32)? Exaudito quippe sermone animus inardescit, torporis frigus recedit, fit mens in superno desiderio anxia, a concupiscentiis terrenis aliena; amor verus qui hanc repleverit in fletibus cruciat. Sed cum tali ardore cruciatur, ipsis suis cruciatibus pascitur; audire ei libet praecipua coelestia, et quot mandatis instruitur, quasi tot facibus inflammatur. Et quae torpebat prius per desideria, postmodum ardet per verba. Unde bene per Moysen dicitur: *In dextera ejus ignea lex* (Deut. xxxiii, 2). Sinistra quippe reprobi qui ad sinistram ponendi sunt, dextera vero Dei appellatur electi. In dextera igitur Dei lex est ignea, quia electi mandata coelestia nequaquam frigido corde audiunt, sed ad haec amoris intimi facibus inardescunt; sermo ad aurem ducitur, et mens eorum, sibi met irrita, ex internae dulcedinis flamma concrematur. In columba vero Spiritus et in igne monstratus est, quia omnes quos repleverit simplices et ardentes facit; simplices puritate, ardentes aemulatione. Neque etenim placeret Deo aut simplicitas sine zelo, aut zelus sine simplicitate. Hinc ipsa Veritas dicit: *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbae* (Matth. x, 16). Qua in re notandum est quod discipulos suos, nec de columba sine serpente, nec de serpente sine columba, voluit Dominus admonere, quatenus et columbae simplicitatem astutia serpentis accenderet, et serpentis astutiam columbae simplicitas temperaret. Hinc Paulus ait: *Nolite pueri effici sensibus* (II Cor. xiv, 20). Ecce prudentiam serpentis audivimus, nunc de simplicitate columbae moneamur: *sed malitia parvuli estote* (Ibid.). Hinc de beato Job dicitur: *Erat vir simplex et rectus* (Job. 1, 1). Quae autem rectitudo sine simplicitate,

aut quae simplicitas sine rectitudine? Quia ergo et rectitudinem docet iste Spiritus et simplicitatem, et in igne monstrari debuit et in columba, quatenus omne cor quod ejus gratia tangitur, et mansuetudinis lenitate tranquillum et zelo justitiae fiat accensum. Ad extremum vero querendum est cur in ipso Redemptore nostro Mediatore Dei et hominum, per columbam apparuit, in discipulis vero per ignem? Certe unigenitus Filius iudex est generis humani; sed quis ejus justitiam ferret, si, priusquam nos per mansuetudinem colligeret, culpas nostras per zelum rectitudinis examinare voluisset? Homo ergo pro hominibus factus, mitem se hominibus praebuit. Nolum peccatores ferire, sed corrigere; prius voluit mansuete corrigere, ut haberet quos postmodum in iudicio solveret. In columba ergo super eum apparere Spiritus debuit, qui non veniebat ut peccata jam per zelum percuteret, sed adhuc per mansuetudinem toleraret. At contra super discipulos in igne debuit Spiritus sanctus demonstrari, ut hi qui erant simpliciter homines, et ideo peccatores, eos contra semetipsos spiritualis fervor accenderet, et peccata quae Deus per mansuetudinem parceret ipsi in se per poenitentiam punirent. Nec ipsi quippe poterant esse sine peccato, qui coelesti adhærebant magisterio, Joanne attestante, qui ait: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nosipos seducimus, et veritas in nobis non est* (I Joan. 1, 8). In igne ergo venit in homines, in columba vero apparuit in Domino, quia peccata nostra, quae pie Dominus per mansuetudinem tolerat, nos per zelum rectitudinis debemus caute conspiciere, et ardore semper poenitentiae cremare. Igitur per columbam Spiritus in Redemptore monstratus est, per ignem vero in hominibus, quia quanto nobis nostri iudicis facta est severitas temperata, tanto erga se debet fieri nostra infirmitas accensa. Quatuor itaque propositionum expleta ratione pensemus, fratres charissimi, praedicatores nostros, quales Spiritus sanctus reperit, quales fecit. Certe qui in uno conclavi pro Judæorum metu residebant, nativitatis suae singuli linguam noverant, et tamen nec ea ipsa lingua quam noverant aperte Christum loqui praesumebant. Venit Spiritus, et in ore eos per diversitatem linguarum docuit, in mente vero ex auctoritate roboravit. Coeperunt et in aliena Christum eloqui, qui de illo prius et in sua lingua loqui metuebant. Præterea consideremus post incarnationem unigeniti Filii qualis sit solemnitas de adventu Spiritus sancti. Sicut enim illa, ita quoque et hæc est honorabilis. In illa, quippe Deus in se permanens semetipsum creavit hominem. In ista vero homines venientem desuper susceperunt Deum; in illa Deus naturaliter factus est homo, in ista vero homines facti sunt per adoptionem dii. Si ergo remanere carnales in morte nolumus, hunc, fratres charissimi, vivificantem Spiritum amemus; sed quia caro spiritum nescit, dicat fortasse carnali cogitatione apud se aliquis: Quomodo diligere valeo quem ignoro? Sed cum videre Deum non possumus, habemus aliquid quod agamus, unde iter fiat quo ad eum nostrae intelligentiae oculus veniat. Certe quem in se videre nullo modo valemus, habet in servis suis quo eum videre jam possumus; dum enim eos mira conspiciamus agere, certum nobis est eorum mentibus Dominum habitare. Deum igitur ac proximum integra mente diligamus, nec Deus enim vere sine proximo, nec proximus vere diligitur sine Deo. Hinc est quod idem Spiritus sanctus secundo legitur discipulis datus, prius a Domino in terra degente, postmodum a Domino cælo praesidente. In terra datus quippe, ut diligitur proximus, e cælo vero ut diligitur Deus. Sed cur prius in terra, postmodum e cælo, nisi quod pateater datur intelligi quia juxta Joannis vocem: *Qui fratrem non diligit quem videt, Deum quem non vidit, quomodo potest diligere* (I Joan. iv, 20)? Diligamus ergo proximum, fratres; amemus eum qui juxta nos est, ut pervenire valeamus ad amorem illius qui super nos est.

CAP. IX. — *Musto pleni sunt isti* (Act. II, 13).

(In exposit. B. Job, lib. XXXI, num. 20.) Cum discipuli Domini loquerentur variis linguis, quidam de Judæis irridentes dicebant: *Quia musto pleni sunt isti. In musto sancti Spiritus fervor accipitur, de quo in Evangelio Dominus dicit: Vinum novum mittunt in utros novos. Ex quo dum repente replerentur apostoli, dum linguis omnibus loquerentur, a Judæis nescientibus, sed tamen vere attestantibus, dictum est: Hi musto pleni sunt* (Matth. IX, 17).

CAP. X. — *Petrus Judæos increpat* (Act. II, 14).

(Regul. pastor. part. III, c. 34.) Qui bona necdum inchoant, non sunt eis prius ædificanda quæ salubriter diligunt, sed destruenda ea in quibus semetipsos nequiter versant. Hinc est quod Petrus prius everit, ut postmodum construat, cum nequaquam Judæos monebat quid jam facerent, sed de his quæ fecerant increpabat, dicens: *Jesus Nazarenus virum approbatum a Deo in vobis, virtutibus, et prodigiis, et signis quæ fecit per illum Deus in medio vestri sicut vos scitis: hunc definito consilio, et præscientia Dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis, quem Deus suscitavit, solutus doloribus inferni* (Ibid. 22, etc.); ut videlicet crudelitatis suæ cogitatione destructi, ædificationem sanctæ prædicationis quanto anxie quærerent, tanto utiliter audirent. Unde et illico responderunt: *Quid ergo faciemus, viri fratres? Quibus mox dicitur: Agite pœnitentiam, et baptizetur unusquisque vestrum* (Ibid., 37, 38). Quæ ædificationis verba profecto contemnerent, nisi prius salubriter ruinam suæ destructionis invenissent. Hinc est quod Saulus cum super eum cœlitus lux emissa resplenduit, non jam quid recte deberet facere, sed quid prave fecisset audivit. Nam cum prostratus requiret, dicens: *Quis es, Domine? proliius respondetur: Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris. Et cum repente subjungeret: Domine, quid me jubes facere? Illico adjungitur: Surge, et ingredere civitatem, et ibi tibi dicetur quid te oporteat facere* (Act. IX). Ecce de cœlo Dominus loquens persecutoris sui facta corripuit, nec tamen illico quæ essent facienda monstravit. Ecce elationis ejus fabrica jam tota corruerat et post ruinam suam humilis ædificari quærebat. Et cum superbia destruitur, ædificationis tamen verba retinentur, ut videlicet persecutor immanis diu destructus jaceret, et tanto post in bonis solidior surgeret, quanto prius funditus eversus a pristino errore cecidisset. Qui ergo nulla adhuc agere bona cœperunt, a rigiditate suæ pravitate antea manu correctionis evertendi sunt, ut ad statum operationis rectæ postmodum erigantur.

CAP. XI. — *Pœnitentiam agite* (Act. II, 38).

(Regul. pastor. part. III, c. 30; homil. 9, in Ezech., n. 6.) Peccatores qui admissa deserunt, nec tamen plangunt, non jam sibi relaxatas æstimare debent culpas, quas etiam agendo non multiplicant, nullis tamen fletibus mundant. Neque enim qui contumelias irrogat, si solummodo tacuerit, satisfecit, cum profecto necesse sit ut verba præmissæ superbiæ verbis subjunctæ humilitatis impugnet. Ita et cum Deo delinquimus, nequaquam satisfacimus, si ab iniquitate cessamus, nisi voluptates quoque quas dileximus et contrario lamento appositis insequamur. Hinc Paulus ait: *Et hæc quidem fuisistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis* (I Cor. VI, 11). Nimirum enim illos emendandi vita sanctificat, quos per pœnitentiam ablans afflictio fletuum mundat. Hinc Petrus cum quosdam terrores malorum suorum consideratione susciperet, admonuit, dicens: *Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum. Dicturus enim baptisma, præmisit pœnitentiæ lamenta, ut prius aqua se suæ afflictionis infunderent, et postmodum sacramento baptismatis lavarent. Qua igitur mente qui transactas culpas flere negligunt securi vivunt de venia, quando ipse summus pastor Ecclesiæ huic etiam sacramento pœnitentiam adden-*

A dam credit quod peccata principaliter exstinguit? Non autem Deus nostris cruciatibus pascitur, sed delictorum morbis medicamenti contrariis medetur, ut qui voluptatibus delectati ab eo discessimus, fletibus amaricati redeamus; et qui per illicita defluendo cecidimus, etiam a licitis nosmetipsos restringendo surgamus. Duobus autem modis homines a Deo recedunt, et duobus modis a Deo apostatæ fiunt. Nam unusquisque a Conditore suo, aut fide recedit, aut opere. Sicut ergo qui a fide recedit apostata est, ita qui ad perversum opus, quod deseruerat, redit, ab omnipotente Deo apostata absque ulla dubitatione deputabitur, etiamsi fidem tenere videatur. Fides enim nihil valet sine operibus (Jac. II, 20).

CAP. XII. — *Petrus claudum curavit* (Act. III)

(Homil. 5, in Ezech., n. 15.) Sancti viri coram iudicibus ut eos ad fidem trahant miracula faciunt, sed sibimetipsis quæ fecerint non ascribentes, hæc omnipotentis Dei virtuti tribuunt, et auctori suo gloriam et laudem reddunt, per quem se posse talia sciunt; sicut Petrus cum sanato homine qui claudus ex utero matris fuerat signum fecit. Quod cum omnes qui cognoscerent valde mirarentur, dixit: *Quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute, aut pietate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Jacob, Deus Patrum notrorum glorificavit Filium suum Jesum. Et paulo post: In fide nominis ejus hunc quem vidistis et noveris, confirmavit nomen ejus* (Act. III, 12). Signum quippe faciens, intuentium oculos miraculi lumine perstrinxit, sed humilitatem custodiens, laudem auctori reddidit. De omni vero bono quod faciunt adireo viri sancti semper laudem Creatori reddunt, ut vera stabilitate persistant in ea virtute quam accipiunt.

CAP. XIII. — *Obedire oportet Deo magis quam hominibus* (Act. V, 29).

(In exposit. B. Job, lib. XVII, num. 48, 49, 50; lib. VII, num. 55, 54.) De sancto Spiritu qui super discipulos venit acceperunt ipsi ornamenta virtutis, quos immensa possederat ante fœditas timoris. Scimus enim quod ille apostolorum primus ante acceptam hujus Spiritus gratiam, quoties dum mori timuit, vitam negavit; qui non pœnis, non afflictionibus, non terribili potestate cujusquam, sed unius mancipii sola est interrogatio prostratus. Et quidem mancipium, ne sexus firmior terribile demonstraret, ancilla est inquirente tentatus. Rursusque ut talis sexus infirmitas etiam officii sui dejectione vilesceret, non ab ancilla tantummodo, sed ab ostiaria ancilla est requisitus. Ecce quam vills est ad tentantium persona requisita, ut aperte proderetur quanta eum timoris infirmitas possideret, qui nec ante vocem ostiariæ ancillæ subsisteret. Sed jam hic paulo ante timidus, qualis post adventum Spiritus exstitit videamus. Certe Luca teste, didicimus contra sacerdotes et principes quanta Dominum auctoritate prædicavit. Nam cum facto miraculo questio fuisset exorta, et sacerdotum principes, seniores, ac scribæ in apostolorum persecutionem concurrerent, eos in medio stantentes, in qua virtute miraculum fecerat percontari caraverunt. Quibus repletus Spiritu sancto dixit: *Principes populi, et seniores, si nos hodie dijudicamus in benefacto hominis infirmi, in quo iste saluus factus est, notum est omnibus vobis et omni plebi Israel, quia in nomine Jesu Christi Nazareni quem crucifixistis, quem Deus suscitavit a mortuis, in hoc iste ædilat coram vobis saluus* (Act. IV, 8). Cumque erga hæc persequentium furor excresceret, eosque sacerdotes ac principes Jesum prædicare prohiberent, contra iram principum qua auctoritate Petrus excreverit indicatur cum illic protinus subditur: *Petrus vero et apostoli dixerunt: Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Sed cum auctoritatem prædicantium resistentium præcepta non premerent, ad flagella pervenitur, nam*

subditur : *Tunc principes sacerdotum cœsis denuntiaverunt ne loquerentur in nomine Jesu, et dimiserunt eos (Act. v, 40)*. Sed quia virtutem apostolorum premere nec flagella valuerunt patenter ostenditur cum subinfertur : *Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii : quoniam a digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. xli)*. Mox etiam post flagellorum gaudia quid agerent indicatur : *Omni autem die in templo, et circa domos non cessabant docentes, et evangelizantes Jesum Christum*. Ecce ille paulo ante timidus, jam in linguis loquitur, coruscatur miraculis, infidelitatem sacerdotum et principum libera voce increpat, ad prædicandum Jesum exemplum auctoritatis cæteris præstat. Ne in nomine ejus loqui debeat verberibus prohibetur, nec tamen compescitur. Contemnit flagella credentium qui paulo ante requirementum verba timuerat, et qui vires ancillæ requisitus expavit vires principum cæsus premit. Sancti enim jam Spiritus virtute solidatus, hujus mundi altitudines libertatis calce deprimebat, ut in imo esse cerneret quidquid contra Creatoris gratiam altum tumeret. Hæc sunt ornamenta cælorum, hæc sunt dona Spiritus, quæ diversis manifestari virtutibus solent, quas occulte dispensationis munere divisas Paulus enumerat, dicens : *Alii quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, ulli sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum (I Cor. xii, 8, 9)*. Quæ mox generali definitione concludens, ait : *Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult (Ibid.)*. Prædicatores ergo sancti nisi promissa Paraclæti dona perciperent, nullo fortitudinis decore claruissent, sed quia sancti sunt apostoli virtutum gratia decorati, vitæ prædicatio contra infidelium corda convaluit. Unde nullis contra veritatem potestatibus parcunt, sed quos attolli per elationem conspiciunt per sancti Spiritus auctoritatem premunt. Hinc est quod Petrus, cum enim sacerdos et princeps etiam per flagella sævientes in nomine Jesu loqui prohiberent, cum magna protinus auctoritate respondit, dicens : *Si justum est in conspectu Dei, vos potius audire quam Deum, judicate. Non enim possumus, quæ vidimus et audivimus non loqui (Act. iv, 19)*. Hinc est quod Paulus cum resistentem contra veritatem sacerdotum principem cerneret, eumque minister illius alapa percussisset, non maledictum perturbatus intulit, sed repletus Spiritu sancto libera voce prophetavit, dicens : *Percutiet te Deus, paries dealbate, et tu sedens iudicas me secundum legem, et contra legem jubes me percuti (Act. xxiii, 2)*? Hinc est quod Stephanus contra vim persequentium auctoritatem vocis exercere nec moriturus expavit, dicens : *Dura cervix, et incircumcisus cordibus et auribus, vos semper Spiritui sancto restitistis : sicut patres vestri, ita et vos (Act. vii, 51)*. Sed quia sancti viri ad verba tantæ altitudinis zelo veritatis, non autem vitio elationis exiliunt, ipsi patenter indicant qui, factis dictisque aliis, et quanta humilitate polleant, et erga eos quos redarguunt quanta charitate serveant manifestant : superbia quippe odium generat, humilitas amorem. Verba itaque quæ amor exasperat profecto ex fonte humilitatis emanant. Quomodo ergo Stephanus increpationem proferre potuit per elationem, qui pro eisdem quos increpaverat ad deteriora crescentibus seque lapidantibus flexis genibus oravit, dicens : *Domine, ne status illis hoc peccatum*. Quomodo Paulus contra gentis sæ sacerdotem et principem asperitatis verba superbiens intulit, qui humilitate se etiam discipulorum servitio subternit, dicens : *Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Jesum Christum Dominum nostrum, nos autem servos vestros per Christum (II Cor. iv, 5)*. Quomodo Petrus per elevationem principibus restitit, quorum errori compatiens, reatum velut excusat, dicens : *Scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri. Deus autem qui prænuntiavit per os omnium prophetarum*

A *pati Christum suum, implevit sic (Act. iii, 17)? quos ad vitam misericorditer trahit, dicens : Pœnitentini igitur, et convertimini ut deleantur peccata vestra (Vers. 19)*. Petrus ergo flagellatus a principibus populi, cum idcirco se relaxari conspiceret ut a prædicatione cessaret eum prohiberetur loqui in posterum, nequaquam saltem in præsens cessit, nam respondit protinus, dicens : *Obedire oportet Deo magis quam hominibus*. Et rursus : *Non enim possumus quæ vidimus et audivimus non loqui*. Postquam autem libertate vocis auctoritatem principum pressit, postea per humilitatem cordis de non circumcidendis gentibus Pauli consilium audivit. Sic enim semetipsum contra adversarios ex auctoritate curabat erigere, at tamen sibimetipsi non crederet in his quæ non recte sentiret; ut ex libertate formidinis tumentes potestates excederet, ex humilitate mansuetudinis obedientiam in recto consilio etiam minoribus fratribus exhiberet, et modo per semetipsum aliis, modo et sibimetipsi cum aliis obviaret. In factis igitur Petri quoddam ante nostros oculos auctoritatis et humilitatis exemplum ponitur, ut nihil adversitatis mentientes, resistentes Deo potestates sæculi etiam cum corporis laceratione condemnemus; et in his etiam quæ inter fideles positi senserimus nequaquam nos cæteris præponamus, nec nostra consilia magis eligentes nobis potius quam aliis credamus.

CAP. XIV. — Vos semper Spiritui sancto restitistis (Act. vii, 51).

(Homil. 18, in Ezech., n. 14; homil. 29, in Evang., n. 7.) Beatus martyr Stephanus pro Creatoris sui nomine tentus, et in medio persecutorum deductus, imperterritus stetit, fiducialiter docuit, et ex zelo veritatis persecutores suos fortiter increpavit, dicens : *Vos semper Spiritui sancto restitistis*. Cumque illi ad lapides turrerent, et eum lapidibus necarent, flexo genu pro eisdem persecutoribus oravit, dicens : *Domine, ne status illis hoc peccatum (Act. vii, 50)*. Quia itaque ista virtus est sic zelo fervere, ut eis a quibus terrebatur perfidia sæe impropria fiducialiter diceret, et sic diligere, ut in morte quoque pro eis a quibus moriebatur oraret? Sic quippe ex zelo inferuit, ac si mansuetudinis nihil haberet, et sic mansuetus in eorum dilectionem perstitit, ac si contra eos fervoris nihil habuisset. Pensemus inter hæc ubi nostræ conscientiæ reatus jacet. Quis enim nostrum si saltem verbi contumeliam a proximo acceperit non statim contumeliam reddit, non funditus commoveatur, non ad odium erumpit, non præceptum dilectionis obliviscitur? Sed hoc beatus Stephanus ex omnipotentis Dei gratia potuit. *Qui cum esset plenus Spiritu sancto, intendens in caelum vidit gloriam Dei, et Jesum stantem a dextris, et ait : Ecce video caelos apertos, et Jesum stantem a dextris Dei (Act. vii, 55)*. Considerandum nobis est quid est quod Marcus ait : *Sedit a dextris Dei (Marc. xvi, 19)*. Et Stephanus dicit : *Video caelos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei?* Quid est quod hunc Marcus sedentem, Stephanus vero stantem se videre testatur? Sed scitis, fratres, quia sedere iudicantis est, stare vero pugnantis, vel adjuvantis. Quia igitur Redemptor noster assumptus in caelum, et nunc omnia iudicat, et ad extremum iudex omnium venit, hunc post assumptionem Marcus sedere describit, qui post ascensionis sæe gloriam iudex in fine mundi videbitur. Stephanus vero in laboris certamine positus stantem vidit quem adiutorem habuit, quoniam ut iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de caelo illius gratia pugnavit.

CAP. XV. — Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus, et lapidabant Stephanum (Act. vii, 57).

(Homil. 19, in Evang., n. 6; in exposit. B. Job lib. xxix, n. 38, 39.) Nemo se, fratres, de opere, nemo de tempore extollat, nemo se alicui de operibus suis præferat, quia de his quos intuetur adhuc per culpam frigidus, quantos operatores justitiæ ei

defensores recte fidei Dominus sit facturus, ignorat. Multos quidem frigidos intra sanctam Ecclesiam, fratres charissimi, cernimus, sed eos nec imitari nec despiciere debemus. Quid enim sit hodie aspicimus, sed quid cras futurus sit unusquisque nescimus. Plerumque et qui post nos venire cernunt, per agilitatem operis boni nos antecedit, et vix eum cras sequimur quem hodie præire videbamus. Certe cum Stephanus pro fide moreretur, Saulus vestimenta lapidantium servabat. Omnium ergo lapidantium manibus ipse lapidavit qui ad lapidandum omnes exertos reddidit, et tamen eundem ipsum in sancta Ecclesia laboribus antecessit quem persequendo martyrem fecit. O qualem hunc militem ad diem belli pugnaeque præparatum velut thesaurum absconditum omnipotens Deus habuit, quem in vita frigida in pravorum vitam reposuit, jam tunc electum suum latenter diu intra suæ præscientiæ sinum textit! O ad quanta adversariorum pectora ferienda hunc propugnatorem suum cum voluit ad medium produxit, per cuius verba ac redargutiones tot sibi resistencia corda prostravit! Nemo itaque de suis operibus extollatur, nemo desperet eos quos adhuc frigidus videt, quia qui sunt futuri servi Dei inter pravos videre et discernere non valet. Quis enim crederet quod per apostolatus gratiam lapidatum Stephanum ille præcederet qui in morte ejus omnium lapidantium vestimenta servavit? Si ergo ad ista dona vel occulta judicis recurrimus, nullos desperantes omnino nec illis nos in corde nostro præferimus quibus pro tempore prælati sumus, quia et si jam videmus quantum præcessimus, nescimus quantum cum currere cœperint præcedamur. Duo itaque sunt quæ sollicite pensare debemus. Primum est ut de se quisque minime præsumat, quia etsi jam ad fidem vocatus est, utrum in perenni regno sit dignus nescit; secundum vero est ut unusquisque proximum, quem fortasse jacere in vitiis conspicit, desperare non audeat, quia divinæ misericordiæ divitias ignorat.

CAP. XVI. — *Date mihi hanc potestatem, etc. (Act. viii, 19).*

(Homil. 4, in Evang., n. 4.) Concessa potestate predicationis, concessis miraculis virtutum, Redemptor noster discipulis suis ait: *Gratis accepistis, gratis date (Matth. x, 8)*. Præciebat namque nonnullos hoc ipsum donum accepti spiritus in usum negotiationis inflectere, et miraculorum signa ad obsequium avaritiæ declinare. Hinc est quod cum vidisset Simon Magus quia per impositionem manus apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: *Date et mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposero manus accipiat Spiritum sanctum*. Per impositionem quippe manus edita miracula concupiscens, percipere donum Spiritus voluit, scilicet ut deterius venderet quod male comparasset. Cum justum virum describeret propheta, ait: *Qui excutit manus suas ab omni munere (Isa. xxxiii, 15)*. Non dicit, qui excutit manus suas a munere, sed adjunxit ab omni, quia aliud est munus ab obsequio, aliud munus a manu, aliud munus a lingua. Munus quippe ab obsequio est subjectio indebite impensa, munus a manu pecunia est, munus a lingua, favor. Ille igitur ab omni munere manus excutit qui in divinis rebus non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam non requirit, qui sacros ordines pro humana gratia non largitur, neque de eadem largitate laudis ullam retributionem quaerit, qui de nullo impenso sanctitatis officio minimum favoris exquirat, qui impositionem manus, qua Spiritus sanctus accipitur, ad vitæ meritum non ad præmium tribuit.

CAP. XVII. — *Pecunia tua tecum sit in perditionem (Act. viii, 20).*

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 2.) Cum sancti viri maledictionis sententiam proferunt, non ad hanc ex voto ultionis sed ex justitia examiniis erumpunt. Intus enim subtile Dei judicium aspicunt, et mala

A foris exurgentia, quia maledicto debeant ferire, cognoscunt, et eo in maledicto non peccant, quo ab interno judicio non discordant. Hinc est quod Petrus in offerentem sibi pecuniam Simonem sententiam maledictionis intorsit, dicens: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*. Qui enim non ait est, sed sit, non iudicativo sed optativo modo se hæc dixisse signavit. Hinc Elias duobus quinquagenariis ad se venientibus, dixit: *Si homo Dei ego sum, descendat ignis de caelo, et consumat te et quinquaginta tuos (IV Reg. xi, 10)*. Quorum utrumque sententia quanta severitatis ratione convaluit terminus causæ monstravit. Nam et Simon æterna perditione interit, et duos quinquagenarios desuper veniens flamma consumpsit. Virtus ergo subsequens testificatur qua mente maledictionis sententia promittitur. Cum enim et maledicentis innocentia permanet, et tamen eum qui maledicitur usque ad interitum maledictio absorbet, ex utriusque partis sine colligitur quia ab uno et intimo iudice in reum sententia sumpta jaculatur.

B CAP. XVIII. — *Saulus adhuc spirans, etc. (Act. ix, 1).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, n. 29, 30.) Beato Job a Domino dicitur: *Nunquid volet rhinoceros servare tibi, aut morabitur ad præsepe tuum? Nunquid alligabis rhinocerotem ad arandum loro tuo (Job xxxix, 9)?* Rhinoceros iste, qui etiam *Monoceros* in Græcis exemplaribus nominatur, indomitæ omnino naturæ est; ita ut si quando captus fuerit, teneri nullatenus possit, impatiens quippe, ut fertur, illico moritur. Tantæ quoque fortitudinis esse dicitur, ut nulla venantium virtute capiatur: sed sicut hi assuerunt qui describendis naturis animalium investigatione laboriosa sudaverunt, virgo ei puella proponitur quæ venientis sinum aperit, in quo ille, omni ferocitate postposita, caput deponit, et sic ab eis a quibus capi quaeritur repente velut inermis invenitur. Buxei quoque coloris esse describitur, qui etiam cum elephantibus quando certamen aggreditur, eo cornu quod in nare singulariter gestat ventrem adversantium ferire perhibetur, ut cum ea quæ molliora sunt vulnerat, impugnantes se facile sternat. Ejus vero nomen Latina lingua interpretatum sonat, in nare cornu. Et quid aliud in nare nisi fatuitas? Quid in cornu nisi elatio designatur? Et quamvis per hunc rhinocerotem vel certe monocerotem, scilicet unicornem, communiter ille Judæorum populus possit intelligi, de quibus passionem suam Dominus Propheta canente prænuntians, ait: *Libera me de ore leonis: et a cornibus unicornium humilitatem meam (Psal. xxi, 22)*; (Tot quippe in illa gente unicornes, vel certe rhinoceros exsisterunt, quot contra prædicamenta veritatis de Legis operibus singulari et facta elatione confisi sunt.) ille tamen specialiter ex hoc populo, et prius in superbia, et postmodum præcipuus testis in humilitate nobis ad medium Paulus ducatur, qui dum contra Deum se quasi de custodia Legis nesciens extulit, cornu in nare gestavit. Unde et hoc ipse naris cornu per humilitatem postmodum inclinans, ait: *Qui prius sui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci (I Tim. i, 13)*. In nare cornu gestabat qui placitum se Deo de crudelitate confidebat, sicut ipse postmodum semetipsum redarguens dicit: *Et proficiebam in Judaismo supra multos cœtaneos meos in genere meo; abundantius amulor existens paternarum mearum traditionum (Galat. i, 14)*. Hujus autem rhinocerotis fortitudine omnis venator extimuit, quia Sauli sævitiam unusquisque prædicator expavit. Scriptum namque est: *Saulus adhuc spirans minarum et cædis in discipulos Domini, accessit ad Principem Sacerdotum, et petit ab eo epistolam in Damascum ad Synagogas: ut si quos inveniret hujus vitæ viros ac mulieres, vinctos perduceret in Jerusalem (Act. ix, 1, 2)*. Cum flatus nare reddendus trahitur, inspiratio vocatur. Et illud sæpe per odorem nare deprehendimus quod oculis non vi

D

denus. Rhinoceros ergo iste nare gestabat cornu quo percuteret, quia minarum et cædis in Domini discipulos spirans, postquam præsentibus interfecerat, absentes quærebat. Sed ecce omnis ante illum venator absconditur, omnis homo, id est rationale sapiens, opinione timoris ejus effugatur. Beato igitur Job sanctæ Ecclesiæ tyrum tenenti dicitur: *Num volet rhinoceros servire tibi (Job. xxxix, 9)*. Ac si aperte de beato Paulo dicatur: Nunquid Saulum, quem superbiere in nece fidelium stulta sua elatione consideras, sub jura tuæ prædicationis inclinas? Subaudis, ut ego qui et contra me illum singulari cornu extolli conspicio, et tamen mihi cum voluero protinus subdo. Ut ergo hunc rhinocerotem capiat, sinum suum virgo, id est secretum suum, ipsa per se inviolata in carne Dei Sapientia expandat. Scriptum namque est: *Quod cum Damascus pergeret, subito circumfuit illum die media lux de cælo, et vox facta est dicens: Saule, Saule, quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Qui prostratus in terra respondit: Quis es, Domine? Cui ille: Ego sum Jesus Nazareus, quem tu persequeris. Et tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum: Surge et ingredere civitatem: et ibi dicitur tibi quid te oporteat facere (Act. ix, 6, 7)*. Virgo nimirum rhinoceroti sinum suum aperuit, cum Saulo incorrupta Dei Sapientia incarnationis suæ mysterium de cælo loquendo patefecit. Et fortitudinem suam rhinoceros perdidit, quia prostratus humi, omne quod superbum tumebat amisit. Intueri libet ubi est sævus ille persecutor, ubi lupus rapax. Ecce in ovem jam versus est qui percunctatur pastoris semitam quam sequatur. Et notandum quod cum diceret: *Quis es, Domine?* non ei a Domino respondetur: Ego principium, ego Verbum ante sæcula, ego sum unigenitus Patris. Quia enim Saulus incarnatum Deum credere contempsit, et ejus humanitatis infirma despexit, de cælo hoc quod contempserat audivit: *Ego sum Jesus Nazareus quem tu persequeris*. Ac si diceret: Hoc a me audi de superioribus quod in me despicias de inferioribus. Auctorem cæli venisse in terram despicias, ex terra ergo hominem cognosce de cælo, ut tanto in me amplius sacramenta infirmitatis metuas, quanto et hæc perducta in cælestia ad excellentiam potestatis probas. Prosternens igitur te, nequaquam tibi hoc astruo quod ante sæcula Deus sum, sed illud a me audis quod de me credere dedignaris. Postquam enim dixit, *Jesus*, adhuc in expressione terreæ inhabitationis subdidit, *Nazareus*, velut apertius diceret: Humilitatis meæ infirma suscipe, et tuæ superbiæ duritiam amitte.

CAP. XIX. — *Surge et ingredere civitatem (Act. ix, 4)*.

(Regul. pastor. part. III, c. 34; homil. 9, in Ezech., num. 4, 5.) Notandum autem quod in hac Pauli prostratione, quoniam qui nulla adhuc agere bona cœperunt, a rigiditate prius suæ pravitatis manu correctionis evertendi sunt, ut ad statum operationis rectæ postmodum erigantur; quia et idcirco altum silvæ lignum succidimus, ut hoc in ædificii tegmine sublevemus, sed tamen in fabrica non repente ponitur, ut nimirum prius vitiosa viriditas ejus exsiccetur; cujus quo plus in infimis humor excoquitur, eo solidius ad summa levatur. Hinc est quod Saulus cum super eum cœlitus lux missa resplenduit, non jam quod recte deberet facere, sed quid prave fecisset audivit. Nam cum prostratus requireret, dicens: *Quis es, Domine (Act. ix, 6)?* Protinus respondetur: *Ego sum Jesus Nazareus quem tu persequeris*. Et cum repente subjungeret: *Domine, quid me jubes facere?* illico adjungitur: *Surge, et ingredere civitatem, et ibi dicitur tibi quid te oporteat facere (Ibid. 7)*. Ecce de cælo Dominus loquens, persecutoris sui facta corripuit, nec tamen illico quæ essent facienda monstravit. Ecce elationis ejus fabrica jam tota corruerat, et post ruinam suam humiliter ædificari quærebat. Et cum superbia destruitur ædificationis tamen verba retineantur, ut videlicet persecutor immanis diu de-

A structus jaceret, et tanto post in bonis solidius surgeret, quanto prius funditus eversus ab errore pristino cecidisset. Paulus igitur dum Damascus pergeret superbe, Redemptoris voce jacuit prostratus, et qui prædicator futurus erat, non tamen mox ut prædicaret quod viderat audivit, sed ei jacenti dicitur: *Surge, et ingredere civitatem, et dicitur tibi quid te oporteat facere (Act. ix, 7)*. Jacens igitur hoc solum audire potuit, ut surgens diceret quod audierat. Surgens vero hoc dicitur, ut quæ ignoraverat prædicaret. Jacenti dicitur ut surgat, stanti præcipitur ut ad prædicationem proficisci debeat. Sic quoque nobis in infirmitatis confusione jacentibus præberi non debet auctoritas prædicationis, sed cum jam in bono opere surgimus, cum jam recti stare cœpimus, dignum est ut ad lucrandos alios in prædicatione mitti debeamus. Quærendum præterea nobis est, cum Paulus et Ezechiel in faciem cadunt, et de persecutoribus Domini scriptum est: *Abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram (Joan. xviii, 6)*. Quid est hoc quod electi in faciem, et reprobi retrorsum cadunt, nisi quod omnis qui post se cadit, ibi procul dubio cadit ubi non videt, qui vero ante se ceciderit, ibi cecidit ubi videt? Iniqui ergo, quia in invisibilibus cadunt, post se cadere dicuntur, quoniam ibi corruunt ubi quid eos tunc sequatur modo videre non possunt. Justi vero, quia in istis visibilibus se sponte dejiciunt ut in invisibilibus erigantur, quasi in faciem cadunt, quia timore compuncti videntes humiliantur.

CAP. XX. — *Erat autem discipulus Damasci nomine Ananias, et dixit ad illum in visu Dominus, Ananias. At ille ait: Ecce ego, Domine. Et Dominus ad illum: Surge et vade in vicum qui vocatur Rectus, et quære in domo Judæ Saulum nomine Tharsensem. Ecce enim orat (Act. ix, 10 seq.)*.

(In exposit. B. Job, lib. I, n. 34.) Consideremus, fratres, Saulum, quis fuerit, cum ab ipsa adolescentia lapidantium adjutor existeret, cum alia Ecclesiæ loca vastaret, et acceptis epistolis vastanda alia peteret, cum mors ei fidelium nulla sufficeret, sed semper ad aliorum interitum aliis extinctis anhelaret; et profecto cognoscimus quia nullus tunc fidelium crederet quod ad jugum Deus suæ formidinis, viam tantæ elationis inclinaret. Unde et Ananias voce dominica hunc, et postquam conversum audivit, extimuit, dicens: *Domine, audivi a multis de viro hoc, quanta mala sanctis tuis fecerit in Jerusalem*.

CAP. XXI. — *Vade, quoniam vas electionis mihi est iste, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus, et filiis Israel. Ego enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati (Act. ix, 15)*.

(In exposit. B. Job, lib. IX, n. 54.) Cum beatus Job ad Dominum dicat: *Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti (Job, ix, 28)*. Si enim delinquenti non parcutur, quis ab æterna morte eripitur, cum a delicto mundus nemo reperitur? An poenitenti Deus parcutit, et delinquenti non parcutit? Quia cum delicta plangimus, nequaquam jam delinquentes sumus. Sed quid est quod Petrus cum negat respicitur, et Redemptoris negati respectu ad lacrymas vocatur? Quid quod Paulus cum Redemptoris nomen in terra conaretur exstinguere, ejus verba de cælo meruit audire? sed tamen in utroque culpa punita est, quoniam de Petro, teste Evangelio, scriptum est: *Recordatus est Petrus teste Jesu, quod dixerat: et egressus foras, flevit amare (Luc. xxii, 61)*. De Paulo quoque hæc eadem quæ hunc vocavit Veritas dicit: *Ego ostendam ei quanta eum oporteat pro nomine meo pati (Act. ix, 16)*. Delinquenti ergo Dominus nequaquam parcutit, quia delictum sine ultione non deserit. Aut enim ipse hoc homo in se poenitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequa-

* Forte legendum ut loco Moralium assignato: *Valde scrupulosum cordi se objicit quod subjungit. Sciens quod, etc.*

quam igitur peccato parcitur quia nullatenus sine A hoc abhorret a Paulo quod rhinoceros buxei coloris dicitur, et elephantorum ventres cornu ferire perhibetur. Quid enim per colorem buxei nisi abstinentiæ pallor exprimitur? cui ipse sæ tenaciter adhærere testatur, dicens: *Castigo corpus meum, et servitati subdico* (1 Cor. ix, 27). Qui divinæ legis eruditione præditus, dum aliorum ingluviem re-larguit, cornu elephantis inventrem ferit. In ventrem quippe elephantis percusserat, cum dicebat: *Multi ambulantes quos sæpe dicebam vobis; nunc autem et fens dico, inimicos crucis Christi: quorum finis interitus, quorum venter Deus est, et gloria in confusione ipsorum* (Philip. iii, 18). Et rursum: *Et gloriam in confusione ipsorum* (Philip. iii, 18). Et rursum: *Et gloriam in confusione ipsorum* (Philip. iii, 18).

CAP. XXII. — *Abiit autem Ananias, et introivit in domum, et imponens ei manus, dixit: Saule frater, Dominus misit me Jesus, qui apparuit tibi in via, qua veniebas, ut videas, et implearis Spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squamæ, et visum recepit: et surgens baptizatus est* (Act. ix, 17).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, n. 51, 52.) Quisquis dum corripitur peccatum suum magis excusare defendendo appetit quam deslere, quasi squamis tegitur, dum a sanctis prædicatoribus gladio verbi jaculatur: squamas habet, et ideo ad ejus præcordia trans-eundi viam verbi sagitta non habet. Duritia enim carnali repellitur ne spiritualis ei gladius infligatur. Carnali sapientia contra Deum Saulus obduraverat, quando cor ejus nulla prædicationis evangelicæ sagitta penetrabat. Sed postquam forti cœlitus increpatione jaculatus, et superno respectu cœcatus est (lumen quippe ut acciperet amisit), ad Ananiam veniens illuminatur. In qua illuminatione, quia defensionum suarum duritia caruit, bene de eo scriptum est: *Ceciderunt quasi squamæ ab oculis ejus* (Ibid.). Carnalis videlicet tegumentum illum duritia presserat, et ideo radios veri luminis non videbat. Sed postquam superbiæ repugnationis ejus victæ sunt, defensionum squamæ ceciderunt. Quæ quidem sub Ananix manibus ab oculis ceciderunt corporis, sed ante jam sub dominicâ increpatione ceciderant ab oculis cordis. Cum enim alte invectionis jaculo confossus jaceret, humili jam et penetrato corde requirebat, dicens: *Domine, quid me vis facere* (Ibid.)? Repulsis videlicet squamis, jam ad cordis viscera veritatis sagitta pervenerat, quando deposita elatione superbiæ, eam quem impugnaverat Dominum confitens, et quid ageret nesciens, requirebat.

CAP. XXIII. — *Paulus autem multo magis convalescebat, et confundebat Judæos qui habitabant Damasci: affirmans et docens quoniam hic est Christus* (Act. ix, 22).

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, n. 30, 31, 34, 35.) Paulus igitur, dum sublato oculorum lumine, manu ad Ananiam ducitur, patet jam rhinoceros iste quibus loris Dei astringitur, quia videlicet uno in tempore, cæcitate, baptisate, prædicatione ligatur. Qui etiam ad Dei præsepe moratus est, quia ruminare verba Evangelii dedignatus non est, ait enim: *Ascendi Jeroosolymam cum Barnaba, assumpto et Tito. Ascendi autem secundum revelationem, et consilii cum illis Evangelium* (Galat. ii, 1, 2). Et qui prius jejunius audierat: *Durum est tibi contra stimulum calcitrare* (Act. ix, 5), mira postmodum virtute presidentis pressus verbi pabulo vires obtinuit, et superbiæ calcem amisit, lorisque Dei non tantum a feritate restringitur, sed, quod magis sit mirabile, ad arandum ligatur, et non solum homines crudelitatis cornu non impetat, sed etiam eorum relectioni serviens aratrum prædicationis trahat. Ipse quippe de evangelizantibus, de arantibus dicit: *Debet enim in spe, qui arat, arare; qui trahat, in spe fructus percipiendi* (1 Cor. ix, 10). Qui igitur tremenda prius fidelibus irrogaverat, et pro fide postmodum flagella libenter portat; qui scriptis etiam Epistolis humilis et despectus prædicat quod dudum terribilis impugnavat; profecto bene ligatus sub aratro desudat ad segetem qui fuerat in campo male liber a timore. Repente quippe commutatus ab hoste prædicator efficitur, et in cunctis mundi partibus Redemptoris sui nomen insinuat. Supplicia pro veritate tolerat, pati se quæ irrogaverat exultat, alios blandimentis vocat, alios ad fidem terroribus revocat: istis regnum pollicetur cœlestis patriæ, illis minatur ignes gehennæ. Hos per auctoritatem corrigit, illos ad viam rectitudinis per humilitatem trahit; atque in omni latere de manu se sui Rectoris inclinat, et tanta arte Dei arcam congregat, quanta ad illum prius elatione ventibatur. Sed neque

hoc abhorret a Paulo quod rhinoceros buxei coloris dicitur, et elephantorum ventres cornu ferire perhibetur. Quid enim per colorem buxei nisi abstinentiæ pallor exprimitur? cui ipse sæ tenaciter adhærere testatur, dicens: *Castigo corpus meum, et servitati subdico* (1 Cor. ix, 27). Qui divinæ legis eruditione præditus, dum aliorum ingluviem re-larguit, cornu elephantis inventrem ferit. In ventrem quippe elephantis percusserat, cum dicebat: *Multi ambulantes quos sæpe dicebam vobis; nunc autem et fens dico, inimicos crucis Christi: quorum finis interitus, quorum venter Deus est, et gloria in confusione ipsorum* (Philip. iii, 18). Et rursum: *Et gloriam in confusione ipsorum* (Philip. iii, 18). Et rursum: *Et gloriam in confusione ipsorum* (Philip. iii, 18).

CAP. XXIV. — *Dimissus est per murum* (Act. ix, 25).

(Dial. lib. ii, cap. 3.) Cum impleverent autem dies multi, consilium fecerunt Judæi ut eum interficerent. Notæ autem factæ sunt insidiæ eorum Paulo. Custodiebant autem portas die ac nocte, ut eum interficerent. Accipientes vero discipuli ejus nocte, per murum dimiserunt eum, submittentem in sporta. Sæpe agitur in animo perfectorum (quod silentio prætereundum non est), quia cum labore suo sine fructu esse considerant, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Unde iste quoque egregius prædicator qui *dissolvi cupit, et cum Christo esse: cui vivere Christus est, et mori lucrum* (Philip. xxi, 3), qui certamina passionum non solum ipse appetit, sed ad toleranda hæc et alios adhortatur, Damasci persecutionem passus, ut potuisset evadere, murum, funem, sportamque quæsit, seque latenter deponi voluit. Nunquidnam Paulum mortem vicinis timuisse, quam seipso pro Jesu amore testatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum adesse conspiceret, et gravi labore ad laborem se alibi cum fructu servavit. Fortis etenim prædicator Dei teneri iura claustra noluit, certaminis campum quæsit.

CAP. XXV. — *Erat autem Paulus cum discipulis intrans, et exiens in Jerusalem, et fiducialiter agens in nomine Domini: loquebatur quoque gentibus, et disputabat cum Græcis: illi autem quærebant eum occidere* (Act. ix, 28).

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 15, 16; Dialog. lib. ii, cap. 17.) Si eos peccatoris qui in malitia sua manet immobilis sancti Spiritus gratia superno muneris infusa tetigerit, mox peccatrici mentis dardanis a sue immobilitatis obstinatione permutatur, et rore divini muneris infusus, post libenter injurias tolerat quos prius vehementer irrogabat; post etiam sua tribuit qui prius aliena rapiebat; post carnem abstinendo cruciat qui prius satietate carnis per mortifera turpitudinum oblectamenta defluebat; post etiam persecutores diligit qui prius diligere etiam se amantes nolebat. Libet in hujus rei exemplum unum e multis ad medium Paulum vocare, qui cum acceptis contra Christum epistolis Damascum pergeret, sancti Spiritus gratia in itinere infusus, ab illa sua protinus crudelitate mutatus est, et postmodum plagas pro Christo accepit quas veniebat inferre Christianis. Et qui prius carnaliter vivens in mortem conabatur sanctorum Domini tradere, gaudet postmodum pro vita sanctorum vitam suæ carnis immolare; et qui prius fuit blasphemus et persecutor, humilis post factus est priusque prædicator: et qui lucrum maximum putavit se in discipulis Christum occidere, jam vitam suam Christi æstimat et mori lucrum. Mens igitur Pauli, mox ut Spiritus sancti gratiam accepit, statum suæ immobilitatis et crudelitatis immutavit. In ejus conversione possumus perpendere quia major est miraculum prædicationis verbo et orationis solatio peccatorem convertere quam carne mortuum resuscitare. In isto enim resuscitatur caro iterum moritura, in isto vero anima in æternum victura

Lazarum quippe, quem jam fetentem fuisse credimus, carne Dominus suscitavit, Saulum vero resuscitavit mente. Et quidem post resurrectionem carnis de Lazari virtutibus tacetur; nam post resurrectionem animæ capere nostra infirmitas non valet quanta in sacro eloquio de Pauli virtutibus dicuntur. Quod illius prædicatione crudelissimæ nationes ad pietatis mollia conversæ sunt viscera. Quod mori cupit pro fratribus, in quorum prius morte gaudebat. Quod plenus omnis Scripturæ scientia, nihil se scire iudicat nisi Christum Jesum, et hunc crucifixum (I Cor. ii). Quod pro Christo virgis libenter cæditur quem gladiis insequabatur. Quod apostolatus honore sublimis est, sed tamen sponte sit parvulus in medio discipulorum. Quod ad cæli tertii secreta ducitur, et tamen mentis oculum per compassionem reflectit ad disponendum cubile conjugatorum, dicens: *Uxori vir debitum reddat, similiter et uxor viro* (I Cor. vii, 3). Quod admittitur in contemplatione cœlitibus angelorum, et tamen non aspernatur cogitare et disponere facta carnalium. Quod gaudet in infirmitatibus sibi que in contumeliis placet. Quod ei vivere Christus est, et mori lucrum. Quod totum jam extra carnem est hoc ipsum quod vivit in carne. Ecce qualiter vivit qui ab inferno mente ad vitam pietatis rediit. Minus est ergo quæmpiam in carne suscitari, nisi forte cum per vivificationem carnis ad vitam reducat mentis, ut hoc ei agatur per miraculum exterius quatenus conversus interioris vivificetur.

CAP. XXVI. — *Ænea, sanet te Dominus Jesus* (Act. ix, 34).

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 46.) In Scriptura sacra aliquando per stratum repausatio in bonis operibus designatur. Unde Petrus dicit apostolus: *Ænea, sanet te Dominus Jesus Christus: surge et sterne tibi*. Quid est dicere, *surge*, nisi mala quæ perpetrasti derelinque? Et quid est dicere, *sterne tibi*, nisi mercedis causas in quibus requiescere debeas operare, ut et deserat surgendo quod fecit et inveniat sternendo quod fecerit? Quod utrumque brevis propheta comprehendit, dicens: *Declina a malo, et fac bonum* (Psal. xxxvi, 27). Declinare quippe a malo est ab eo quo jacuit surgere; bonum vero facere est mercedis opera in quibus requiescere debeat præparare. Qui enim declinat a malo, sed bona adhuc non facit, surrexit quidem ab eo quo jacuit, sed ubi requiescere debeat necdum stravit.

CAP. XXVII. — *Tabitham Petrus suscitavit* (Act. ix).

(Dialog. lib. ii, cap. 30.) Qui devota mente Deo adhereret, cum rerum necessitas exposcit, exhibere signa duobus modis solet, ut mira quæque aliquando ex prece faciant, aliquando ex potestate. Cum enim Joannes dicat: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri* (Joan. i, 12). Qui filii Dei ex potestate sunt, quid mirum si signa facere ex potestate valeant? Quia enim utroque modo miracula exhibeant testatur Petrus, qui Tabitham mortuam orando suscitavit, Ananiam vero et Saphiram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solummodo culpam quam perpetraverant increpasse. Constat ergo quia aliquando hæc ex potestate, aliquando vero exhibentur ex postulatione, dum et istis vitam increpando abstulit et illi reddidit orando.

CAP. XXVIII. — *Orationes tuæ, et eleemosynæ ascenderunt in conspectu Dei* (Act. x, 4).

(Homil. 19, in Ezech., n. 9.) *Vir quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius, religiosus et timens Deum*. Nequaquam ex virtutibus venit ad fidem, sed per fidem pertingitur ad virtutes. Cornelius enim centurio, cujus eleemosynæ ante baptismum, angelo teste, laudatæ sunt, non ex operibus venit ad fidem, sed ex fide venit ad opera; nam et ei per angelum dicitur: *Orationes tuæ et eleemosynæ ascenderunt in conspectu Dei*. Si enim Deum vere et ante baptismum non crediderat, quid orabat? vel quomodo omnipe-

lens Deus hunc exaudierat, si non ab ipso se in bonis perlici petebat? Sciebat igitur Creatorem omnium Deum, sed quod ejus omnipotens Deus Filius incarnatus esset ignorabat. Neque enim poterat bona agere nisi ante credidisset; scriptum quippe est: *Sine fide impossibile est placere Deo* (Hebr. xi, 6). Fidem ergo habet, cujus orationes et eleemosynæ placere possunt. Bona autem actione promeruit, ut Deum perfecte cognosceret, et incarnationis ejus mysterium crederet, quatenus ad sacramenta baptismatis perveniret. Per fidem ergo venit ad operationem, sed per opera est solidatus in fide.

CAP. XXIX. — *Et nunc mitte viros in Joppen, et accersi Simonem, qui cognominatur Petrus: hic dicit tibi quid te oporteat facere* (Act. x, 15 seq.).

(Homil. 9, in Ezech., n. 6.) Nec fides sine operibus nec opera sine fide adjuvant, nisi fortasse pro fide percipienda fiant, sicut Cornelius ante pro bonis operibus meruit audire quam fidelis existeret. Quæ ex re colligitur quia bona opera pro fide percipienda faciebat. Nam cui ab angelo dicitur: *Orationes tuæ, et eleemosynæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei* (Ibid. 4); et mox pro eadem ascensione præcipitur ut ad Simonem mittat qui ei veniens prædicare debeat, constat quia hoc petiit unde meruit exaudiri.

CAP. XXX. — *Ascendit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam: et cum esuriret, voluit gustare. Parantibus autem illis, cecidit super cum mentis excessus: et vidit cælum apertum, et descendens vas quoddam, velut linteum magnum, quatuor initiis summitti de cælo in terram: in quo erant omnia quadrupedia, et serpentina terræ, et volatilia cæli, etc.* (Act. x, 9 seq.).

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 26; lib. xxxiii, num. 53.) Apostoli recte catuli sanctæ Ecclesiæ vocari possunt, qui in Ecclesia editi adversantem mundum ore rapuerunt. Isti catuli necdum post passionem Domini, sancti spiritus infusione solidati, clausis foribus quasi in quibusdam abditis specubus suis rapturi mundum cubabant, ut animarum prædam postmodum præsentibus diriperent, ut culpam nostram interficerent, omnemque in nobis peccati vitam necarent. Horum primo illi esurienti catulo, sed jam valenti, ostensa per linteum gentilitate quasi monstrata præda dicitur: *Macta et manduca*. Sub typo fortis mulieris Salomon de sancta Ecclesia dicitur: *Sindonem fecit et vendidit* (Prov. xxxi, 24). Quid signatur linteum sindonis, nisi subtilis intextio sanctæ predicationis, in qua molliiter quiescit, quia mens in fidei fidelium spe superna refovetur? Unde et Petro animalia in linteis demonstrantur, quia peccatorum anime misericorditer aggregatæ, in blanda fidei quiete continentur. Hanc ergo sindonem Ecclesia fecit et vendidit, quia fidem quam credendo meruerat loquendo dedit, et ab infidelibus vitam recte conversationis accepit.

CAP. XXXI. — *Et facta est vox ad Petrum: Surge, Petre, occide et manduca* (Act. x, 13).

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 45.) Sancta Ecclesia male viventes in vitis interficit ore sanctæ predicationis. Sancti quippe apostoli et pastores alii in Ecclesiæ corpore quasi dentes idcirco sunt positi, ut vitam carnalium correptione mordeant, eamque a sue duritia pertinaciæ confringant. Unde et apostolorum et pastorum primo quasi denti in Ecclesiæ corpore positi, ostensis in figura gentibus, dicitur: *Macta et manduca*. Quod enim mactatur a vita occidi ut, id vero quod comeditur in comedentis corpore commutatur. Macta ergo et manduca dicitur, id est vetustatem earum contere, et a peccato eas in quæ vivunt interfice, et in corpus Ecclesiæ, videlicet in tua membra, illas converte.

CAP. XXXII. — *Ecce viri a Cornelio missi inquirentes domum Simonis, steterunt ad januam* (Act. x, 17).

(Homil. 1, in Ezech., n. 11.) Aliquando prophetis

spiritus in presenti mentem ex parte tangit, et ex parte non tangit. Quod Petri apostoli testatur historia, cum a Cornelio milites missi ei sunt per Spiritum nuntiati. Scriptum quippe est: *Dixit Spiritus ei: Ecce viri tres querunt te (Vers. 19)*. Ad quos ille descendit et requirens dixit: *Quæ causa est propter quam venistis? Cujus verbis ostenditur quia eandem causam per Spiritum non audierat quam a militibus requirebat*. In presenti ergo mentem Petri Spiritus et ex parte tetigerat, et ex parte non tetigerat, quia et adesse milites dixit, et pro qua causa venerant lacuit.

CAP. XXXIII. — *Factum est cum introisset Petrus, obvius ei venit Cornelius; et procidens ad pedes ejus, adoravit (Act. x, 25)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 22; lib. xxvi, num. 45.) Bona est ordine suo potentia, sed cauta regentis indiget vita. Bene igitur hanc exercet qui per illam scit super culpam erigi, et scit cum illa cæteris æqualitate componi. Sancti itaque viri qui præsunt, cum deest vitium quod corrigatur, non de excellentia potestatis, sed de conditionis æqualitate gaudent, et non solum a subjectis metui, sed etiam plusquam necesse est refugiunt honorari. Neque enim leve se perpeti damnum humilitatis credunt, si ab eis pro merito fortasse ordinis pluris æstimantur. Cum ergo potentia temporalis ministerium suscipitur, summa cura vigilandum est ut sciat quisque et æqualem se cum illa cæteris cernere, et tamen se peccantibus zelo ultionis præferre. Quam discretionem plenius cognoscimus, si primi pastoris exempla cernamus. Petrus enim, auctore Deo, Ecclesie principatum tenens, a bene agente Cornelio et sese humiliter ei prosternente, immoderatus venerari refugiens, honorem super se sibi oblatum recusavit, et ad æqualitatem conditionis suæ citius recurrens, se illius similem recognovit, dicens: *Surge, ne feceris, et ego ipse homo sum (Act. x, 26)*. Quis enim neciat quod homo conditori suo debeat, et non homini prosterni? Quoniam igitur humiliari sibi plusquam debuit proximum vidit, ne ultra humanitatis metas mens intumesceret, se hominem esse recognovit, quatenus illati sibi honoris elevationem frangeret ex considerata æqualitate conditionis. Sed cum Ananias et Saphira culpam reperit, mox quanta potentia super cæteros excrevisset ostendit, verbo enim eorum vitam percussit, quam spiritu perscrutante deprehendit; et summum se intra Ecclesiam contra peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso, coram bene agentibus fratribus non agnovit. Illic communionem æqualitatis meruit sanctitatis actionis, hic zelus ultionis jus aperuit potestatis. Paulus bene agentibus fratribus prælatum se esse nesciebat, cum diceret: *Non quia dominamur fidei vestrae, sed adiutores sumus gaudii vestri (II Cor. 1, 23)*. Atque illico subjunxit: *Fide enim statis, ac si diceret: Ideo non dominamur fidei vestrae, quia fide statis. Æquales enim vobis sumus, ubi vos stare cognoscimus. Quasi prælatum se fratribus esse nesciebat, cum diceret: Facti sumus parvuli in medio vestrum (I Thess. ii, 7)*. Et rursus: *Nos autem servos vestros per Jesum Christum (II Cor. iv, 5)*: sed cum culpam quæ corrigi debuisset invenit, illico magistrum se esse recoluit, dicens: *Quid vultis? in virga veniam ad vos (I Cor. iv, 5)*? Summus itaque locus bene regitur, cum is qui præst vitii potius quam fratribus dominatur; vitii enim se debent rectores erigere, quorum et causa præferuntur, et per disciplinam culpas jure potestatis ferire, sed per humilitatis custodiam æquales se ipsis fratribus qui corriguntur agnoscere, et eosdem tacita sibi cogitatione præferre. Illorum namque per eos vitia rigore disciplinae feriuntur, in his vero quæ ipsi committunt ne verbi quidem ab aliquo invectione lace-rantur. Tanto ergo apud Dominum sunt obligatiores, quanto inulte peccant apud homines. Disciplina vero prælatorum subditos tanto divino judicio laudabiliter reddit, quanto hic eorum culpas sine vindicta non de-

serit. Servanda est itaque et in corde humilitas et in opere disciplina. Inter hæc autem solerter intuendum ne, dum immoderatus custoditur virtus humilitatis, solvantur jura regiminis; et dum prælatum plus se quam decet deicit, subditorum vitam stringere sub disciplina vinculo non possit. Teneamus ergo exterius quod pro aliorum utilitate suscipimus; teneamus interius quod de nostra æstimatione sentimus. Sed tamen decenter quibusdam erumpentibus signis tales nos apud nos esse ipsi etiam qui nobis commissi sunt non ignorent, ut de auctoritate nostra quod formident videant, et de humilitate quod imitentur agnoscant. Servata autem auctoritate regiminis, ad cor nostrum sine cessatione redeamus, et consideremus assidue quod sumus æqualiter cum cæteris conditi, non quod temporaliter cæteris prælati.

CAP. XXXIV. — *Non est personarum acceptor Deus (Act. x, 34)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 38.) Cuncti apostoli Ecclesie ostia existunt, cum voce sui Redemptoris audiunt: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt (Joan. xx, 22)*; ac si illis aperte diceretur: *Per vos ingredientur ad me hi quibus vosmetipsos panditis, et repellentur hi quibus observatis*. Nec immerito ostia vocantur quia et ingressum fidelibus aperiunt, et rursus sese perditis ne ingrediantur opponunt. Penes quod ostium Ecclesie Petrus exsistit, qui investigantem fidem Cornelium recepit, pretio querentem miracula Simonem reperit, illi dicens: *In veritate comperi, quoniam non est personarum acceptor Deus (Act. viii, 20)*, secreta regni benigne aperuit. Huic inquires: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, per districtæ damnationis sententiam aulæ cælestis aditum claudit*.

CAP. XXXV. — *Paulus lapidatur (Act. xiv)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 68.) Vir sanctus et fortis prædicator Domini quo majore persecutione premitur, eo ad prædicandam veritatem acrius instigatur, et cum patienter persecutores tolerat, ardentem ad se auditores trahere festinat. Videamus Paulum zelo sancti Spiritus inflammatum, quomodo persecutorum minas minime formidat. Quomodo inter supplicia positus, peccatores ad se trahere festinat, sicut scriptum est: *Supervenerunt autem quidam ab Antiochia et Iconio Judæi, et persuasus turbis, lapidantes Paulum traxerunt extra civitatem, æstimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis, surgens intravit civitatem, et postera die profectus est cum Barnaba in Derben. Cumque evangelizasset civitati illi, et docuissent multos, reversi sunt Lystram et Iconium, et Antiochiam, confirmanthes animas discipulorum (Act. xiv, 18)*. Perpendamus ergo quæ hunc prædicantem possent minæ pescere, quando eum ab intentione sua non valet mors ipsa prohibere. Ecce lapidibus obruitur, nec tamen a veritatis sermone movetur. Occidi potest, superari non potest: velut extinctus extra urbem projicitur, sed intra urbem die alio illacus prædicator invenitur. O quam fortis huic viro inest infirmitas! O quam victrix pœna! O quam dominatrix patientia! Ad arguendum repulsiōne provocatur, ad prædicandam salutem plagis erigitur, ad propellendam laboris lassitudinem pœna refovetur. Nulla ergo hunc adversitas superare potest quem pœna lovet.

CAP. XXXVI. — *Paulus Timotheum circumcidit (Act. xvi)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, n. 28, 29.) In una eademque virtute discretionis lineam deserimus, si hanc et aliquando agere et aliquando postponere nesciamus. Non enim res eadem semper est virtus, quia per momenta temporum sæpe merita mutantur actionum. Unde fit cum quid bene agimus, plerumque melius ab ejus actione cessemus, et laudabilis ad tempus deserat quod in suo tempore laudabiliter mens tenebat. Nam si pro nostris bonis minimis qui-

bus actis proficimus, nec tamen intermissis interimus, A
 majora laborum mala proximis imminet, necessa-
 rio nos virtutum augmenta seponimus; ne infirmiori-
 bus proximis fidei detrimenta generemus, ne tanto
 jam quod agimus virtus non sit, quanto per occasio-
 nem sui in alienis cordibus fundamenta virtutum de-
 struit. Quam vim [Test. lineam] discretionis bene
 nobis Paulus ostendit, qui et gentiles ad libertatem
 fidei venientes circumcidi prohibuit, et tamen Lystri-
 atque Iconio transiens, ipse Timotheum qui gentili
 patre fuerat editus circumcidi. Videns enim quod
 nisi se mandata litteræ servare ostenderet, Judæorum
 rabiem etiam in his qui sibi comites aderant excita-
 ret, assertionis suæ vim postposuit, et sine damno
 fidei se suosque comites a persecutionis immanitate
 custodivãt. Fecit quod fieri fidei amore prohibuit,
 sed ad fidei retorsit ministerium quod quasi non fide-
 liter fecit. Plerumque enim virtus cum indiscrete
 tenetur, amittitur; cum discrete intermittitur, plus
 tenetur. Sed alta consideratione opus est, ne fortasse
 nequaquam communis boni consilio, sed timore pro-
 prio, vel cujuslibet ambitionis studio, a virtutis exer-
 citatione cessaret. Quod nimirum cum agitur, jam
 non dispensationi sed culpæ servitur.

CAP. XXXVII. — *Prohibuit eos Spiritus Jesu (Act. XVI, 6).*

(Homil. 12, in Ezech., n. 16, homil. 4, in Evang.,
 n. 1.) Propter malos auditores bonis sermo doctoribus
 tollitur, sicut Paulo dicitur: *Festina, et exi velociter
 de Jerusalem; quoniam non recipient testimonium tuum
 de me (Act. xxv, 18).* Et sicut volentibus apostolis
 prædicare in Asia, scriptum est quia prohibuit eos
 Spiritus sanctus (cum enim apostoli prædicare gen-
 tibus in Asia voluissent, per Spiritum prohibiti esse
 memorantur); et tamen ipse qui prius prædicationem
 prohibuit, hanc Asiæ cordibus postmodum in-
 fudit, nam diu est quod Asia cuncta jam credidit.
 Idcirco ergo prius prohibuit quod postmodum fecit,
 quia tunc in illa erant qui salvandi non erant, tunc
 in illa erant qui necdum reparari merebantur ad vi-
 tam. Sed tamen utiliter eis prædicationis officium
 subtrahitur, ne gravior de contempta prædicatione
 judicari mererent. Subtili ergo occultoque judicio
 a quorundam auribus prædicatio sancta subtrahitur,
 quia sub scitari per gratiam non merentur.

CAP. XXXVIII. — *Mundus sum a sanguine omnium (Act. xx, 26).*

(Homil. 11, in Ezech., n. 9.) Multum sibi con-
 nexa sunt peccata subditorum et præpositorum, quo-
 niam ubi subjectus ex sua culpa moritur, ibi is qui
 præest, quoniam tacuit, reus mortis tenetur. Pensate
 ergo, fratres charissimi, pensate quia et quod nos
 digni pastores non sumus, etiam ex vestra culpa est
 quibus tales prælati sumus. Et si quando vos ad ini-
 quitatem deflitis, etiam ex nostro reatu est quod ob-
 sistentes et reclamantes in pravis desideriis non ha-
 betis. Vobis ergo et nobis parcitis, si a pravo opere
 cessatis; vobis et nobis parcimus, quando hoc quod
 displicet non tacemus. O quam liber a commissorum
 sibi sanguine fuerat prædicator egregius, qui dicebat:
*Mundus sum a sanguine omnium: non enim subterfugi,
 quo minus annuntiarem omne consilium Dei vobis!* Si
 enim non annuntiasset, mundus a sanguine non fuisset;
 sed quibus omne consilium Dei annuntiare studuit, ab
 eorum sanguine mundus fuit. In qua voce et nos con-
 veniuntur, nos constringimur, nos rei esse ostendimur,
 qui sacerdotes vocamur, qui super ea mala quæ pro-
 pria habemus, alienas quoque mortes addimus, quia
 tot occidimus quot ad mortem ire quotidie tepidi et
 tacentes videmus; ut rei de subjectorum morte ani-
 marum constringimur, quæ semper vivere potuissent
 si verba correptionis audissent.

CAP. XXXIX. — *Virum cujus hæc zona est, sic
 alligabunt in Jerusalem (Act. xxi, 11).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, num. 30, 31.) Quia non-

nunquam nobis hujus mundi jubentur adversa, scien-
 dum summopere est quod si tunc de suo aliquid non
 habeat, minima est obedientia. Nam cum hujus mundi
 despectus præcipitur, cum probra adipisci et contumel-
 iæ jubentur, nisi hæc ex semetipso animus appe-
 tat, obedientiæ sibi meritum minuit, quia ad ea quæ
 in hac vita despecta sunt invitus nolensque descen-
 dit: ad detrimentum quippe obedientia ducitur, cum
 mentem ad suscipienda hujus sæculi probra, nequa-
 quam ex aliqua parte etiam sua vota comitantur.
 Debet igitur obedientia in adversis ex suo aliquid
 habere, quatenus tanto sit gloriosior, quanto divino
 ordini jungitur, etiam ex desiderio. Sed hoc pondus
 virtutis melius ostendimus, si factum beati Pauli me-
 moremus. Paulus divinitus fuerat ut Jerosolymam
 ascendere debuisset admonitus, sicut ipse Galatis di-
 cit: *Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi
 Jerosolymam, assumpto Barnaba et Tito; ascendi au-
 tem secundum revelationem (Galat. ii, 1).* Isque cum
 in itinere prophetam Agabum reperisset, quanta se
 B adversitas in Jerosolymis maneret audivit. Scriptum
 quippe est quod idem Agabus zonam Pauli suis pe-
 dibus inserens, dixit: *Virum cujus hæc zona est, sic
 alligabunt in Jerusalem, a Paulo autem protinus res-
 pondetur: Ego non solum alligari, sed et mori in Je-
 rusalem paratus sum pro nomine Jesu: neque enim
 pretiosiorum facio animam meam quam me.* Præcep-
 tione igitur revelationis Jerosolymam pergens, ad-
 versa cognoscit, et tamen hæc libenter appetit; audit
 quæ timeat, sed ad hæc ardenter anhelat. Paulus
 itaque, Deo aspera et dura disponente, se studuit ad
 graviora præparare, et ad adversa etiam ex suo voto
 ducitur, quia malorum imminetium cognitionem
 percipit, sed devotione spiritus etiam ad acriora fer-
 vescit. Præeunte ergo beati Pauli infracta virtute
 instituitur, ut si palmam obedientiæ veraciter ap-
 prehendere nitimur, adversis hujus sæculi etiam ex
 devotione militemus.

CAP. XL. — *De spe et resurrectione mortuorum ego
 judicor (Act. xxiii, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 8, 9, et Reg.
 Past. part. iii, cap. 23; Regul. Pastor. part. iii, c. 24,
 et libro Mor. loco supra laudato. Homil. 26, in
 Evang., n. 12.) Sicut perniciosus est si unitas desit
 bonis; ita perniciosius, si non desit malis. Reprobo-
 rum quippe unitas honorum vitam tanto durius præ-
 pedit, quanto se ei per collationem durior opponit.
 Unde prædicator egregius gravi Pharisæorum Saddu-
 cæorumque persecutione deprehensus, eorum unita-
 tem perniciosam sibi Paulus fore conspicens, inter
 semetipos dividere studuit, quos contra se unitos
 graviter vidit, et clamavit, dicens: *Viri fratres, ego
 Pharisæus sum, filius Pharisæorum. De spe et resur-
 rectione mortuorum ego judicor.* Quia nimirum voce
 percussa protinus contra se vicissim audientium dis-
 silluit turba. Dumque Sadduceæ spem resurrectionem-
 que mortuorum esse denegarent, quam Pharisæi
 juxta sacri eloquii præcepta crederent, facta est in
 persecutorum unanimitate dissensio. Cumque in
 D duas partes tumultuantium multitudo dividitur, Paulo
 via ereptionis aperitur. Quem enim turba persequen-
 tium unita constrinxerat, divisa laxabat: et divisa
 turba Paulus illæsus exiit, quæ hunc unita prius im-
 maniter pressit. Eripiuntur etenim justi, dum divi-
 duntur injusti; et ad perfectum vota perveniunt
 electorum, dum per discordiam confundantur agmina
 reproborum. Sed quia sunt nonnulli qui de resurre-
 ctione carnis incerti sunt, et hanc tunc rectius doce-
 mus, si etiam cordium nostrorum questionibus oc-
 cultis occurrimus; pauca nobis de ipsa resurrectione
 fide loquenda sunt. Multi etenim, sicut nos ali-
 quando fuimus, dum carnem in putredinem ossaque
 in pulverem redigi per sepulcra conspiciunt, reparari
 ex pulvere carnem et ossa diffidunt, sicut apud se
 quasi ratiocinantes dicunt: *Quando ex pulvere homo
 reducitur? Quando agitur, ut cinis animetur?* Quibus
 breviter respondeamus quia longe minus est Deo re-

parare quod fuit, quam creasse quod non fuit. Aut quid mirum si hominem ex pulvere reficit, qui simul omnia ex nihilo creavit? Mirabilis namque est cœlum et terram ex nullis existentibus condidisse, quam ipsum ex terra reparare; sed civis attenditur, et in carnem redire posse desperatur, et divina virtus operationis comprehendi quasi ex ratione quaritur. Qui scilicet hæc idcirco in suis cogitationibus dicunt, quia eis quotidiana Dei miracula ex assiduitate viderunt. Nam ecce in uno grano parvissimi seminis latet tota quæ nascitura est arboris moles. Constitutus enim ante oculos cujuslibet arboris miram magnitudinem, cogitemus unde oriendo cœpit quæ ad tantam molem crescendo pervenit, invenimus procul dubio ejus originem parvissimum semen. Consideremus nunc ubi in illo parvo grano seminis latet fortitudo ligni, asperitas corticis, saporis, odorisque magnitudo, ubertas fructuum, viriditas foliorum. Contrafactum namque seminis granum non est validum, unde ergo processit ligni duritia? Non est asperum, unde asperitas corticis erupit? Non est saporosum, unde sapor in fructibus? Olfactum nihil

A recedat, unde odos in fructibus fragras? Nihil in eo viride ostendit, unde viriditas foliorum exivit? Cuncta ergo in semine simul latent, quæ tamen non simul ex semine prodeunt: ex semine quippe producitur radix, ex radice producitur virgultum, ex virgulto fructus oritur, ex fructu etiam producitur semen. Adhuc ergo quia et semen latet in semine. Quid igitur mirum si ossa, nervos, carnem capillosque reducat ex pulvere, qui ligam, fructus, folia in magna mole arboris ex parvo quotidie semine restaurat? Cum ergo dubitans animus de resurrectionis potentia rationem quaerit, earum rerum questiones ei inserendæ sunt quæ et incessanter fluat, et tamen ratione comprehendi nequaquam possunt; ut dum non valet ex visione rei penetrare quod conspici, de promissione divina potentia credat quod audit, auxiliante Mediatore Dei et hominum Domino nostro Jesu Christo, qui et resurrectionis gloriam in suo jam corpore factam ostendit, et in suis membris futuram promisit. Qui vivit et regnat cum Deo Patre, in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

LIBER SEXTUS.

Incipiunt Exceptiones super Epistolas B. Pauli apostoli.

PREFATIUNCULA IN EPISTOLAS BEATI PAULI APOSTOLI.

(In exposit. B. Job, lib. xxxv, n. 42 et 47, inverso ordine.) Paulus apostolus quamvis Epistolas quindecim scripserit, sancta tamen Ecclesia non amplius quam quatuordecim recipit, qui profecto numerus ex perfectis duobus numeris, denario videlicet et quaternario, consistit. Denarius quippe numerus in eo perfectus est quia Lex in decem præceptis concluditur, omnisque culpa non amplius quam per decem verba cohibetur; et, enarrante Veritate, operatores vineæ denario remunerantur (*Math. xx*). Quaternarius vero numerus in eo maxime perfectus esse

dignoscitur, quoniam omnis bona et perfecta operatio per quatuor sancti Evangelii libros agnoscitur. Recte ergo sancta Ecclesia Testamentum utrumque custodiens, et tam secundum Legis Decalogum quam secundum quatuor Evangelii libros vivendo, ad perfectionis se culmen extendens, de Epistolis beati Pauli apostoli non amplius quam quatuordecim tenet, ut etiam ex ipso Epistolarum numero ostenderet quod doctor egregius Legis et Evangelii secreta rimasset.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD ROMANOS.

CAPUT PRIMUM. — *Cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis (Rom. 1, 21).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, num. 28; lib. 1 in Ezech., hom. 11, num. 24, et in expos. B. Job, lib. xxv, n. 23; lib. xvi num. 71; lib. xxv, num. 22, 23; lib. 1, in Ezech., hom. 11, num. 25.) Si vigilanter intenditur ut et mentis humilitas et carnis castimonia teneatur, cito agnoscimus quia alterum custoditur ex altero. Nam multis sæpe superbia luxuriæ seminationem fuit, quia dum eos spiritus quas in altum erexit, quasi caro in infimis mersit. Hi enim prius cœceto elevantur, sed postmodum publice corruunt, quia dum occultis intumescunt motibus cordis, aperti cadunt lapsibus corporis. Sic sic elati iusta fuerant retributione feriendi, ut quia superbiendo se præferunt hominibus, luxuriando usque ad jumentorum similitudinem devolvantur. *Homo quippe cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis (Psal. cxviii, 13).* Jumenta sunt qui usu vite carnalis inia peccata. Qui enim carne habitur jumentorum appetitu præterniter, quasi scientie igitur illos in altum superbia sublevarat de quibus Paulus dicebat: *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis.* Quomodo vero in jumentorum, aut plusquam in jumentorum voluptatem ceciderint subdidit.

dicens: *Propter quod tradidisti illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam: ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis (Vera. 24).* Ecce ultra appetitum lapsi sunt jumentorum, et caro mersit quos superba scientia sublevarat; atque inde sub se prostrati sunt unde super se ices videbantur. Curandum itaque est, et omni custodia mens a superbia timore servanda. Intus enim videt Deus quod mentem elevat, et idcirco foris permittit invalescere quod deponat: intus prius extollitur quod foris postmodum luxuriæ corruptione feriat. Occultam videlicet culpam aperta percussio sequitur, ut malis exterioribus interiora puniantur, et cor publice corruat quod latenter tumebat. Proinde per custodiam humilitatis servanda est munditia castitatis; si enim pie spiritus sub Deo premitur, caro illicitè super spiritum non levatur. In prædiciis autem verbis Apostoli, considerandum nobis est quia peccatum quod per poenitentiam citius non deletur aut peccatum est causa peccati, aut peccatum est poena peccati, aut peccatum simul et causa et poena peccati. Omne enim quod prius committitur peccatum est; sed si citius poenitendo non tergitur, justo iudicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere, ut quæ serudo et corrigendo noluit mundare quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulare. Peccatum ergo quod poenitentia lamento non diluitur peccatum sicut est et

causa peccati, quoniam ex illo oritur unde adhuc peccatoris animus obligetur. Peccatum vero quod ex peccato sequitur, peccatum simul est et poena peccati, quia excrecente cecitate, ex retributione prioris culpæ generatur, ut quasi iam quadam sint in peccatore supplicia ipsa incrementa vitiorum. Fit vero nonnunquam ut unum idemque peccatum et peccatum sit et poena peccati simul et causa peccati. Ponamus enim ante oculos quempiam rem proximi concupiscere quam quia aperte non valuit, furto diripuit, sed in furti accusatione positus, se hanc diripuisse iurejurando denegavit. Huic ergo concupiscentia peccatum fuit et causa peccati, quia per eam venit ad rapinam; ipsum vero furtum, quod rem concupitam diripuit, et peccatum ei factum est et poena peccati, quia ex retributione jam non repulsæ concupiscentiæ factum est ut veniret ad furtum, et culpa cordis excreceret in opere et ultione cecitatis. Sed quia furtum perjurio legere curavit, ex peccato rursus peccatum genuit : furtum ergo quod ex concupiscentia processit, et perjurium pertulit, peccatum et poena peccati factum est culpæ precedenti, peccatum et causa peccati culpæ subsequenti, quia de illa natum, hanc genuit. Quod bene Paulus apostolus de quibusdam, Deum intelligentibus se. non honorantibus insinuat, dicens : *Cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis.* Ecce est peccatum et causa peccati, ex qua quid sequatur adjungit : *Et obscuratum est insipiens cor eorum; dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt; et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium (Vers. 22 et 23).* Ecce est peccatum et poena peccati; sed peccatum solummodo et poena peccati esset, si non adhuc ex peccato et aliud sequeretur; nam post infidelitatem eorum subditur : *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, ut contumeliis officiant corpora sua in semetipsis (Vers. 24).* Quia igitur cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificaverunt, ex eo peccato et causa peccati ad hoc quoque perducti sunt ut ad cultum serpentium et volucrum laberentur. Sed quia per hanc etiam cecitatem usque ad immunditiam et carnis contumelias ceciderunt, ipsa infidelitatis eorum cecitas precedenti intellectui et peccatum est et poena peccati, subsequenti vero immunditiæ peccatum factum est et causa peccati. Hoc autem nobis cum tremore considerandum est, quomodo justus et omnipotens Deus, cum præcedentibus peccatis irascitur, permittit ut cæcata mens etiam in aliis labatur; ut qui prius sciendo rebelles sunt, postmodum ut nesciant excæcentur, sicut de eisdem infidelibus et lubricis, qui cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificaverunt, paulo post additur : *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt.* Quia enim glorificare noluerunt quem cognoverunt, reprobo sensui traditi, ad hoc relictus sunt ut nescirent etiam pensare mala quæ faciebant. Et qui cognoscentes Deum, peccatum superbiæ intelligendo commiserunt, cæcantur etiam ne intelligant quod admittunt. Prioris ergo peccati merito peccatorum subsequentium fovea tegitur, ut qui malum sciens perpetrat, deinceps juste in aliis etiam nesciens cadat. Hoc quippe agitur, ut culpæ culpæ feriantur, quatenus supplicia hanc peccantium ipsa incrementa vitiorum. Nimirum justo judicio augeri culpa permittitur, ut ad feriendum altius quandoque cumuletur. Hinc rursus de quibusdam Paulus dicit : *Ut impleant peccata sua semper (1 Thess. ii, 16).* Hinc voca angelica Joanni dicitur : *Qui nocet, noceat adhuc; et qui in sordibus est, sordescat adhuc (Apoc. xxii, 11).* Hinc David ait : *Appone iniquitatem super iniquitatem ipsorum, et non intrent in justitiam tuam (Psal. lxxviii, 28).* Hinc per Moysen Dominus dicit : *Ex vinea Sodomorum, vinea eorum, et propago eorum ex Gomorrha : uva eorum, uva fellis, et botrus amaritudi-*

nis in ipsis; furor dracorum vinum eorum, et furor aspidum insanabilis. Nonne hæc congregata sunt apud me, et signata in thesauris meis? In die ultionis reddam eis (Deut. xxxiii, 32). Quam multa mala eorum narravit et tamen illico adiunxit : *In tempore quo lapsus fuerit pes eorum.* Ecce atrocissima illorum facinora describuntur, et tamen ad diem ultionis adhuc subsequens lapsus aspiciatur, quo eorum culpa cumuletur. Habent jam unde feriri mereantur, sed suavitetur tamen adhuc peccatum crescere, ut peccantes passim atrocior poena cruciarentur. Jam meretur supplicium peccatum, et causa peccati, sed expectatur adhuc ut augmentum supplicii subroget peccatum et poena peccati.

CAP. II. — *Femina eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam (Rom. i, 26).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 5.) Omne quod dicitur quadripartita potest qualitate distingui : si aut mala male, aut bona bene, aut mala bene, aut bona male dicantur. Male enim malum dicitur, cum res perversa suadetur, sicut scriptum est : *Benedic Deo, et mere re.* Bonum bene dicitur, cum recte recta prædicantur, sicut Joannes ait : *Agite penitentiam, appropinquavit enim regnum celorum (Joan. ix, 28).* Malum bene dicitur, quando per os dicentis idecirco vitium exprimitur, ut reprobetur, sicut Paulus ait : *Femina eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam.* Quo loco execranda quoque virorum facinora subdidit, sed honeste inhonesta narravit, ut multis ad honestatis formam inhonesta narrando revocaret. Male autem bonum dicitur, cum rectum aliquid recto studio non profertur; sicut illuminato cæco Pharisei dixisse perhibetur : *Tu sis discipulus ejus (Matth. iii, 2).* Quod maledictionis utique dixerunt studio, non orationis voto; vel sicut Calphas ait : *Expedit unum mori pro populo, ut non tota gens pereat (Joan. xi, 50).* Bonum quippe, sed non bene locutus est, quia dum crudelitatem necis appetiit, redemptionis gratiam prophetavit.

CAP. III. — *Ignoras, quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit (Rom. ii, 4).*

(Lib. i, in Ezech., hom. 41, num. 25.) Sæpe advenit ut dum superna peccatores expectat clementia, in majora cordis prosiliant cecitatem. Quos tanto districtior sequitur sententia, quanto peccantibus eis magna est prærogata patientia, quia divina severitas eo iniquum acrius punit, quo diutius pertulit. Misericors quippe Deus ad penitentiam tempus nobis relaxat peccantibus; sed cum ejus gratiæ patientiam nos ad augmentum verimus culpæ, hoc ipsum tempus quod ad parcendum pie disposuit, districtius ad feriendum vertit; ut cum reverti quis etiam spatio temporis accepto noluerit, per hoc mala sua ad reatum augeat, per quod ea diluere potuit, si converti voluisset. Unde scriptum est : *Ignoras, quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam, et cor impenitens thesaurizat tibi iram in die iræ, et revelationis justi judicii Dei.* Dei benignitate ergo omnipotentis Dei iram sibi in die iræ reprobis thesaurizat, quia dum ad penitendum tempus accipitur, et ad peccandum exhibetur, ipsum remedium gratiæ vertit in augmentum culpæ. Unde et omnipotens Deus, quia collata remedia conspiciat ad augmentum culpæ trahi, ipsam benignitatem quam contulit in iudicii restrictionem vertit; ut inde post amplius feriat unde modo amplius expectat. Et quia homo deserere malum non vult, ut vivat, augeat unde moriatur.

CAP. IV. — *Qui reddet unicuique secundum opera ejus (Rom. ii, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 31.) Sicut aliqua fabrica columnis, columnæ vero basibus inniuntur, ita vita nostra in virtutibus, virtutes autem in intima intentione subsistunt. Bases quippe unius-

cujusque animæ sunt intentiones suæ. Et quia scriptum est : *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus (I Cor. III, 11)* : tunc bases in fundamento sunt, cum intentiones nostræ in Christo roborantur. Nimirum enim quamlibet summa opera inaniter facimus, si intentiones cordium nostrorum præmia veræ vitæ quæ in Christo est non requirunt. Unde cum districtum judicem Paulus describeret, et actionum bona narraret, dicens : *Qui reddet unicuique secundum opera ejus, his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam, et incorruptionem* ; qui nominata boni operis patientia, quasi totam electæ actionis fabricam dixerat, subtiliter illico ubi bases ejusdem fabricæ consistentem exquisivit, dicens : *Gloriam et honorem, et incorruptionem quærentibus vitam æternam*. Ac si aperte diceret : Et si quidam patientiam boni operis ostendunt, gloriam et incorruptionem non recipiunt, si intentiones cordis, id est bases fabricæ, in fundamento non ligunt, quia videlicet Deus vel honestæ vitæ ælificium non inhabitat quod extra se positum non ipse sustentat.

CAP. V. — Ut sit ipse justus, et justificans
(Rom. III, 26).

(In exposit. B. Job, lib. XVIII, num. 81.) Omnes supernæ patriæ electi participatione veræ lucis, quæ Deus est, lumen vocari solent : sed ille lumen illuminans, isti lumen illuminatum, sicut scriptum est : *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. I, 9)*. Istis autem tantummodo dicitur : *Vos estis lux mundi (Matth. V, 14)*. Participatione justitiæ, quæ Deus est, illi justitia nuncupantur ; sed ille justitia justificans, isti justitia justificata. De Deo quippe dicitur : *Ut sit ipse justus, et justificans (II Cor. V, 21)* ; isti vero dicunt : *Ut nos efficeremur justitia Dei in ipso*. Aliter ergo venerandum est lumen illuminans, aliter lumen illuminatum ; aliter justitia justificans, aliter justitia justificata.

CAP. VI. — Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur (Rom. VI, 9).

(Dialog. lib. IV, cap. 57.) Credendum est sacram oblationem salutaris hostiæ non solum viventes adjuvare, verum etiam mortuis, si insolubiles culpæ non fuerint, ad absolutionem multum prodesse, ita ut hoc nonnunquam ipse defunctorum animæ videantur expetere. Sed sciendum est quia illis sacræ victimæ mortuis prosunt qui hic vivendo obtinuerunt ut eos etiam post mortem bona adjuvent quæ hic pro ipsis ab aliis fiunt. Inter hæc autem pensandum est quod tutior via sit ut bonum quod quisque post mortem suam sperat agi per alios agat dum vivit ipse per se. Beatus quippe est liberum exire, quam post vincula libertatem quærere. Debemus itaque præsens sæculum, quia jam conspicimus defluxisse, tota mente contemnere, quotidiana Deo lacrymarum sacrificia, quotidianas carnis ejus et sanguinis hostias immolare. Hæc namque victima singulariter ab æterno interitu animam salvat quæ nobis illam mortem Unigeniti per mysterium reparat. *Qui licet surgens a mortuis, jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur*, tamen in seipso immortaliter atque incorruptibiliter vivens, pro nobis iterum in hoc mysterio sacræ oblationis immolatur. Ejus quippe ibi corpus sumitur, ejus caro in populi salutem partitur, ejus sanguis non jam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus, quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod pro absolutione nostra passionem unigeniti Filii semper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem cælos aperiri, in illo Jesu Christi mysterio angelorum choros adesse, summis ima sociari, terrena cælestibus jungi, unum quiddam ex visibilibus fieri ? Sed tamen dum hæc agimus, necesse est ut nosmetipsos Deo in cordis agitatione mactemus, quia qui passionis dominicæ mysterium celebramus, debemus imitari quod agimus. Tunc enim vere pro nobis

A Deo hostia accepta erit, cum nosmetipsos hostiam fecerimus.

CAP. VII. — Quod mortuus est peccato, mortuus est semel (Rom. VI, 10).

(In exposit. B. Job, lib. IX, num. 41.) Nos quoniam et a Deo mente recessimus, et carne ad pulverem redimus, pœna duplæ mortis astringimur, et flagello vindictæ pro culpa quotidie atterimur. Sed venit ad nos qui pro nobis semel sine culpa carni moreretur, qui simplam suam duplæ nostræ conjungeret, et nos ab utraque morte liberaret, de qua per Paulum dicitur : *Quod autem mortuus est peccato, mortuus est semel*.

CAP. VIII. — Non regnet peccatum in vestro mortali corpore (Rom. VI, 12).

(In exposit. B. Job, lib. XIV, num. 21.) Non potest in hac vita positò homini tentatio deesse peccati. Sed aliud est peccato tentanti resistere, aliud est dominanti servire. Hujus quippe peccati dominium et regnum a discipulo : *um cordibus repellebat Apostolus, cum dicebat : Non regnet peccatum in vestro mortali corpore*. Non enim ait non sit, sed non regnet, quia non esse non potest, non autem regnare in cordibus bonorum potest.

CAP. IX. — Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ (Rom. VI, 19).

(In exposit. B. Job, lib. XIX, num. 49.) Justi nequaquam sunt in terrenis studiis fortes, et in cælestibus debiles, sed longius atque distantius studiosos se Deo exhibent, quam sæculo fuisse meminerunt. Nam cum quibusdam per prædicatorem nostrum beatum Paulum dicitur : *Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ : sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem* : eorum procul dubio infirmitati condescenditur, ac si eis apertius diceretur : Si nequaquam amplius potestis, saltem talis estote in fructu bonorum operum, quales fuisistis dudum in actione vitiorum, ne debiliores vos habeat sancta libertas hæredes, quos in carne validos habuit usus terrenæ voluptatis.

CAP. X. — Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio (Rom. VII, 18).

(In exposit. B. Job, lib. XXIX, n. 62, 63.) Jactatum semen in terra post pluviam gelu premitur : quo foras citius apparere repellitur, eo intus fructuosius radicitur, et quo vetatur progredi, cogitur multiplicari, quia cum ab immaturo ortu restringitur, in conceptionis suæ tarditate laxatum ad fructum uberrius impletur. Sic Dominus in modo pectoris nostri ad suscipienda verbi semina prius per occultæ gratiæ pluviam infundit, et postmodum ne in conceptis virtutibus immoderatus profluat, disciplina intimæ dispensationis, quasi glaciæ premit ; ut quam acceptæ gratiæ pluvia irrigat, etiam disciplinæ rigor astringat, ne si aut antequam debeat aut plusquam necesse est conceptas virtutes proferat, fruges in herbam vertat. Si enim viri justi antequam debent aut plusquam debent proficiant, per profectus sui magnitudinem in elationis defectum cadunt. Videamus, Paulus infusa terra, quanta disciplinæ glaciæ premar, dum ait : *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio*. Qui enim velle habere se asserit, jam per infusionem gratiæ, quæ in se lateant semina ostendit. Sed dum perficere bonum non invenit, profecto indicat quanta illum dispensationis supernæ glaciæ premat. An ista glaciæ eorum corda non presserat quibus dicebat, *ut non quæcunque vultis illa faciatis (Galat. V, 17)* ? Ac si aperte diceret : Occulta cordis vestri semina jam prodire in frugem quærunt, sed superni moderaminis gelu premuntur, ut tanto post secundius exeant, quanto divini judicii premeantia pondera patientius portant.

CAP. XI. — *Video aliam legem in membris meis (Rom. A VII, 23).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 12.) Tunc bene interiori custodimur, cum per dispensationem Dei tolerabiliter tentamur exterius, aliquando vitiis, aliquando per pressuris. Nam eis quoque quos viros novimus fuisse virtutum, tentationes et certamina non defuere vitiorum. Hinc est enim quod ad consolationem nostram beatus Paulus prædicator egregius de se quædam talia prodere dignatur, dicens: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis.* Ad ima quippe trahit caro, ne extollatur spiritus, et ad summa trahit spiritus, ne prosternatur caro: spiritus levat, ne jaceamus in infimis, caro aggravat, ne extollamur ex summis; si non sublevante spiritu nos caro tentaret, perfectione procul dubio tentationis suæ in ima dejiceret. Rursus vero si non tentante carne ad summa nos spiritus sublevaret, in superbiæ casu ipsa nos pejus sublevatione prosterneret. Sed sit certo moderamine, ut dum unusquisque sanctorum jam quidem interiori ad summa rapitur, sed adhuc tentatur exterius, nec desperationis lapsus, nec elationis incurrat, quoniam nec exterior tentatio culpam perficit, quia interior intentio sursum trahit; nec rursus interior intentio in superbiam elevat, quoniam tentatio exterior humiliat dum gravat. Siquæ magno ordine cognoscimus in interiori profectu quid accipimus, in exteriori defectu quid sumus. Et miro modo agitur ut nec de virtute quisquam extolli debeat, nec de tentatione desperet, quia dum spiritus trahit, et caro retrahit, subtilissimo iudicii interni moderamine infra summa et supra infima, in quodam medio anima libratur.

CAP. XII. — *Vos autem non estis in carne, sed in spiritu (Rom. viii, 9).*

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 72.) Justi gaudium suum in cælis ponunt, eorumque conversatio in cælis est; et cum in carne sunt, adhuc quasi in carne jam non sunt, quia nulla carnis delectatione pascuntur. Unde quibusdam dicitur: *Vos autem non estis in carne, sed in spiritu.* Neque enim in carne non erant qui magistri epistolæ et exhortationis eloquia suscipiebant, sed quasi jam non in carne esse est de amore carnalium nihil habere.

CAP. XIII. — *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus (Rom. viii, 9).*

(Homil. 24. in Evang., n. 6.) Meminisse debemus, quid de sancto Spiritu dicat beatus Paulus: *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Quasi quidam titulus est divinæ possessionis iste spiritus amoris. Nunquid spiritum Christi habet is cujus mentem odia dissipant, elatio inflat, ira usque ad divisionem mentis exasperat, avaritia cruciat, luxuria enervat? Pensate qui sit spiritus Christi. Profecto ille qui facit amicos et inimicos diligi, terrena despici, pro cælestibus æstuari, carnem propter vitia conteri, mentem a concupiscentiis frenari. Si ergo vultis jus cognoscere possessionis Dei, personam perpendite possessoris nostri. Ecce enim quod diximus voce veridica Paulus clamat: *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Ac si aperte dicat: Qui nunc Deo inhabitante non regitur de divinæ claritatis specie postmodum non lætatur.

CAP. XIV. — *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore (Rom. viii, 15).*

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 55.) Judaicus populus servus fuit, qui non amore filii obsequabatur Domino, sed timore servili. Lex namque sub ultionis persecutione populum tenuit, ut quisquis sub illa peccaret protinus morte puniretur, nec Israelitica plebs ex amore, sed Domino serviebat ex timore. Nunquam autem impleri justitia potest per timorem, quia juxta Joannis vocem: *Perfecta charitas foras mittit timorem (1 Joan. iv, 10).* Paulus ergo filios

adoptionis consolatur, dicens: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater.* Justus enim esse non valet in conspectu Dei qui ei non per dilectionem sed per formidinem servit.

CAP. XV. — *Non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam (Rom. viii, 18).*

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 14.) Electi quique cum hujusmodi adversa patiuntur, cum inhonestates, contumelias, rerum damna, cruciatus corporis tolerant, esse gravia quibus exerceantur pensant; sed cum mentis oculum ad æternæ patriæ considerationem tendunt, ex comparatione præmii, quam sit leve quod patiuntur inveniunt. Quod enim valde esse importabile ex dolore ostenditur, consideratione provida ex remuneratione levigatur. Hinc est quod Paulus semper seipso robustior contra adversa erigit, quia nimirum finem sui operis præstolatur. Grave namque quod sustinet æstimat, sed hoc leve per præmii considerationem pensat. Ipse quippe quam sit grave quod patitur, indicat: *Qui in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter se fuisse testatur: qui a Judæis quinquies quadragenas una minus accepit: qui ter virginis cæcus, semel lapidatus est, ter naufragium passus, nocte et die in profundo maris fuit: qui pericula fluminum, latronum, ex genere, ex gentibus, in civitate, in solitudine, in mari, in falsis fratribus pertulit: qui in labore, et æstivum, in jejuniis multis, in fame et siti, in frigore et nuditate laboravit: qui foris pugnas, intus timores sustinuit (II Cor. xi, 23 seq.).* qui ultra vires gravatum se esse asserit, dicens: *Supra modum gravati sumus, supra virtutem, ita ut caderet nos etiam vivere (II Cor. i, 8).* Sed quomodo remunerationis linteo sudorem tanti laboris tergat ipse denuntiat, dicens: *Existimo quod non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Finem itaque operis præstolatur, et dum profectum remunerationis considerat, vile æstimat quod pene deficiens laborat.

CAP. XVI. — *Vanitati creatura subjecta est, non volens (Rom. viii, 20).*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 69; lib. viii, num. 13.) Præter illas molestias quas electi Dei patiuntur in mente interiori, gravibus necessitatibus corruptionis vinculis astringuntur exterius. Esurire quippe, sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt, quæ scilicet solvi nequeunt, nisi cum in illam immortalitatis gloriam mortalitas nostra permutatur. Replemus enim refectionibus corpus, ne extenuatum deficiat; extenuamus abstinence, ne nos repletum premat; vegetamus hoc motibus, ne situ immobilitatis intreat: sed citius hoc collocando sistimus, ne ipsa sua vegetatione succumbat; adjunctis hoc vestium tegimus, ne frigus interimat, et quæsitæ adjuncta projicimus, ne calor exurat. Tot igitur diversitatibus occurrentes, quid agimus nisi corruptibilitati servimus, ut saltem multiplicitas impensæ obsequii corpus sustineat quod anxietas infirmæ mutabilitatis gravat? Unde bene per Paulum dicitur: *Vanitati enim creatura subjecta est non volens, sed propter ipsum, qui eam subiecit in spe; quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Vanitati quippe creatura non volens subditur, quia homo qui ingenitæ constantiæ statum volens deseruit, pressus justæ mortalitatis pondere, nolens mutabilitatis suæ corruptioni servit. Sed creatura hæc tunc a servitute corruptionis exuta eripitur, cum ad filiorum Dei gloriam incorrupta resurgendo sublevatur; dignitate libertatis accepta, in filiorum Dei gloriam vertitur, quia unita Deo per spiritum, quasi hoc ipsum quod creatura est transisse ac subegisse declaratur. Electos enim nunc pœna corruptionis aggravat, sed tunc incorruptionis gloria exaltat: et quantum ad præsentis necessitatis pondera, nunc in Dei filiis de libertate nihil ostendi-

tur : tantum vero ad subsequens libertatis gloriam, **A** tunc in Dei famulis de servitute nihil apparebit.

CAP. XVII. — *Ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloria filiorum Dei (Rom. viii, 21).*

(Lib. 1, in Ezech., hom. 3, num. 13; hom. 8, num. 3.) Dum presenti sæculo adhuc in nobismetipsis repugnat corruptio, nequaquam ad Deum laudandum, sive contemplandum perfecte libertatem mentis obtinere possumus, sed post præsens ad veram libertatem pervenimus. Tunc enim in nobis vera libertas erit cum ad gloriam filiorum Dei adoptio nostra pervenerit. Omnes enim electi quandoque in caelestem patriam congregabuntur, et in Deo quem videbunt immutabuntur; tunc perfecte corpus Redemptoris omnis multitudo sanctorum efficietur et videndo incorruptionem, nulla incorruptione tenebitur, juxta Pauli vocem dicentis : *Quia creatura ipsa liberabitur a servitute corruptionis, in libertatem gloria filiorum Dei*; eique tunc inhærebunt, ut eis de corruptione, quæ per resurrectionem vincitur, nihil jam in suo sancto amore contradicat, sed unita gloriæ sui Redemptoris fiat. Tunc itaque omnes electi in caelestia sublevari, et omnipotenti Domino capiti suo uniti, laudes omnium liberatori libere reddent et resonabunt, cum viderint sine fine quem laudabunt.

CAP. XVIII. — *Ipsæ Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus (Rom. viii, 26).*

(In exposit. B. Job, lib. ii, num. 58; Homil. 30, in Evang., n. 3.) Spiritus sanctus Græca locutione Paracletus dicitur, quod Latina consolator vel advocatus interpretatur. Qui ideo advocatus dicitur, quia pro errore delinquentium apud justitiam Patris intervenit. Consolator autem ideo vocatur, quia de peccati perpetrations merentibus, dum spem veniæ præparat, ab afflictione tristitiæ mentem levat. Qui unius substantiæ cum Patre et Filio exorare pro delinquentibus prohibetur, quoniam eos quos repleverit exorantes facit. Unde et Paulus dicit : *Ipsæ Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. Minor vero est qui postulat quam qui postulatur. Quomodo ergo Spiritus postulare dicitur qui minor non est? Nequaquam igitur postulat qui æqualis est; sed postulare dicitur, quoniam ad postulandum eos quos repleverit inflammat.

CAP. XIX. — *Quos præcivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui (Rom. viii, 29).*

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 62.) In Scriptura sacra quedam de Deo indigna dicuntur, quæ ab humanis in illum qualitatibus trahuntur, dum ad infirmitatis nostræ verba descenditur. Dicitur enim præscire, sicut de illo ait Apostolus : *Quos præcivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui*; cum præscire non possit esse in Deo. Præscire enim dicitur qui unquamque rem antequam veniat videt; et id quod futurum est, priusquam præsens fiat, prævidet. Deus ergo quomodo præscire, dum nulla nisi quæ sunt futura præsciantur? Et scimus quia Deo futurum nihil est, ante cujus oculos præterita nulla sunt, præsentia non transeunt, futura non veniant, quippe quia omne quod nobis fuit et erit in ejus prospecta præsto est, et omne quod præsens est aciri potest postquam præsciri. Et tamen quia ea quæ futura nobis sunt videt, quæ tamen ipsi semper præsto sunt, humano modo præscire dicitur, quamvis nequaquam futurum prævidet quod præsens videt. Nam et quæ sunt ab æternitate ejus non ideo videntur quia sunt, sed ideo sunt quia videntur. In Deo ergo nec præterita, nec futura reperiri queunt, sed cuncta mutabilia immutabiliter durant, et quæ in seipsis simul existere non possunt, illi simul omnia assistunt, nihilque in illo præterit quod transit; quia in æternitate ejus modo quodam incomprehensibiliter cuncta volumina sæculorum transeuntia inæternitate stant.

CAP. XX. — *Qui etiam interpellat pro nobis (Rom. viii, 34).*

(In exposit. B. Job, lib. xii, num. 42.) Unigenitus Dei Filius homo factus pro nobis in se humanam naturam suscepit, ut quia puro homini via redeundi non patebat ad Deum, via redeundi fieret per hominem Deum. Longe quippe distabamus a justo et immortalis, nos mortales et injusti: sed inter immortalem justum et nos mortales et injustos apparuit Mediator Dei et hominum, mortalis et justus, qui et mortem haberet cum hominibus, et justitiam cum Deo; et quia per lima nostra longe distabamus a summis, in seipso uno jungeret lima cum summis; atque ex eo nobis via redeundi fieret ad Deum, quæ summis suis lima nostra copularet. De quo per Joannem apostolum dicitur : *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum: et ipse est propitiatio pro peccatis; non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi (I Joan. xii, 2).* De quo Paulus apostolus dicit : *Christus Jesus qui mortuus est pro nobis, immo qui et resurrexit, qui est in dextera Dei, qui etiam interpellat pro nobis*. Unigenito enim Filio pro homine interpellare est apud consortium Patrem seipsum hominem demonstrare. Et quippe pro humana natura rogasse est eandem naturam in divinitatis sue celestidine suscipere. Interpellat igitur pro nobis Dominus non voce, sed miseratione, quia quod damnari in effectis nobis suscipiendo liberavit.

CAP. XXI. — *Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei (Rom. viii, 38).*

(In exposit. B. Job, lib. x, num. 29.) Quisquis in solo æternitatis desiderio ligitur, nec prosperitate extollitur, nec adversitate quæscitur. Dum nihil habet in mundo quod appetat, nihil quod est de mundo pertimescat. Hinc enim Salomon ait : *Non contristabit justum quicquid ei acciderit (Prov. xii, 21).* Hinc iterum dicit : *Justus quasi leo confidens, absque terrore erit (Prov. xxviii, 1).* Tanto enim quisque plenius a se pavore qui ex mundo est abscidit, quanto in semetipso verius mundi concupiscentiam vincit. Absque terrore Paulus in corde requiescebat, qui dicebat : *Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro*. Charitas quippe Dei mentem quam semel ceperit a dilectione mundi funditus occidit, et hanc tanto valentius in auctoritatem erigit, quanto et incambibilem contra terrores reddit.

CAP. XXII. — *Christus qui est super omnia Deus benedictus in sæcula (Rom. ix, 5).*

(Lib. 1, in Ezech., hom. 8, num. 5.) In Scriptura sacra aliquando Deus nuncupative, aliquando vero essentialiter dicitur. Nuncupative dicitur, sicut ad Moysen ait : *Ecce constitui te deum Pharaonis (Exod. vii, 4)*. Essentialiter autem Deus dicitur, sicut ad eundem ait : *Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Jacob (Exod. iv)*. Unde beatus Paulus apostolus de hoc nuncupativo et essentiali vocabulo Dei discretionem facit, cum de Antichristo ait : *Qui adversatur et extollitur super omnia quod dicitur Deus, cui quod colitur (II Thim. ii, 4)*. Deus enim aliquando dici et homo potest, Deus vero coli purus homo non potest. Rursum alibi idem apostolus volens nuncupativum Dei nomen ab essentiali discernere, de Redemptore nostro locutus est, dicens : *Quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula (Rom. ix, 5)*. Qui enim nuncupative dicitur, Deus inter omnia, qui vero essentialiter, Deus super omnia est. Ut ergo ostendat Christum naturaliter Deum, non habet Deum tantummodo, sed Deum super omnia esse memoravit, quia et electus quisque vel in exili

plo justitiæ propagandæ positus, dici Deus potest, sed inter omnia, quoniam nuncupative Deus: Christus autem Deus est super omnia, quia naturaliter Deus.

CAP. XXIII. — *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo (Rom. ix, 20)?*

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 21, 22.) Cum omnipotens Deus duris nos percussioneibus et adversitatibus pulsat, homo seipsum considerans tacet, et divina judicia discutere metuit, quia se pulverem esse cognoscit. Unde per Paulum dicitur: *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo?* Respondere Deo non posse convincitur qui homo nominatur, quia per hoc quod de humo sumptus est, judicia superna discutere dignus non est. Unde hic quoque apte subjungitur: *Vel quis dicere ei potest, cur ita facis (Job ix, 41)?* Auctoris facta semper indiscussa veneranda sunt, quoniam injusta nequaquam esse possunt. Rationem quippe de occulto ejus consilio quærere, nihil aliud est quam contra ejus consilium superbire. Cum ergo factorum causa non deprehenditur, restat ut sub factis illius cum humilitate taceatur, quia nequaquam sufficit sensus carnis, ut secreta penetret majestatis. Qui ergo in factis Dei rationem non videt, infirmitatem suam considerans, cur non videat rationem videt. Unde subsequenter adjungitur: *Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit, quare me fecisti sic (Rom. ix, 20)?* Quo enim secerat figmentum divini operis, eo semetipsum redarguit, ne contra manum resultet operantis, quia qui benigne quod non erat fecit, quod est injuste non deserit. Ad semetipsum ergo in percussione mens redeat, et quod apprehendere non valet non requirat: ne si divinæ iræ causa discutitur, amplius discussa provocetur, et quam placare humilitas poterat inextinguibiliter superbis accendat.

CAP. XXIV. — *Finis legis Christus ad justitiam omni credenti (Rom. x, 4).*

(Lib. II, in Ezech. , hom. 4, num. 14, 15.) Testamentum Vetus unum nobis mediatorum Dei et hominum nuntiavit, et Testamentum Novum eandem nobis nuntiat in æterna claritate venturorum, quem jam pro nobis cognovimus incarnatum. Finis autem utrorumque Christus est, quoniam ipse, quem Lex prædixit, in carne apparuit, et idem ipse, quem nunc Testamentum Novum loquitur, in gloria majestatis apparebit: et tunc utrorumque finis erit, cum visus in divinitatis suæ potentia, omnia quæ sunt prædicta compleverit. Scriptum namque est: *Finis Legis Christus ad justitiam omni credenti.* Finis videlicet non qui consumit, sed qui perficit. Tunc et enim perfecit cum, sicut Lex prædixerat, incarnatus apparuit; sed adhuc de ejus judicio multa Testamentum Novum loquitur, adhuc multa de ejus regno narrat quæ necdum videmus impleta. Ecce Evangelium quotidie legitur, ventura vita prædicatur. Tunc igitur erit et Novi Testamenti finis, cum ea quæ de se promissis impleverit; finietur vero Testamentum Novum, quia perficietur. Nam cum ipse de quo loquitur visus fuerit, ejusdem Testamenti verba cessabunt. Quomodo enim Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto præsidet in cælo, legem implevit per mysterium incarnationis et perfectæ humanitatis suæ; ita Testamenti Novi promissam impleturus est per ostensam gloriam claritatis suæ.

CAP. XXV. — *Cæcitas ex parte contigit in Israël (Rom. xi, 26).*

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 9.) Prædicatores sancti, dum recta peccatoribus prædicant, quasi stellæ tenebras nostræ noctis illustrant. Dum ergo plebe Judæica in perfidiæ suæ nocte remanente, prædicatores suos Dominus per silentium intra semetipsos retinuit, cæcis iniquorum sensibus cœlestis lumen abscondit. Sed sacro attestante eloquio, didicimus quod Judæa, quæ nunc deseritur, ad fidei sinum in fine colligetur. Hinc namque per Isaiam dicitur: *Si fuerit numerus Israel quasi arena maris, reliquæ*

salvæ fient (Isa. x, 22). Hinc Paulus ait: *Cæcitas ex parte contigit in Israël, donec plenitudo gentium intraret: et sic omnis Israël salvus fiet (Rom. xi, 25).* Qui igitur prædicatores suos nunc oculis Judææ subtrahit, sed postmodum ostendit, quasi stellas suas abscondit, ut absconsis prius et post coruscantibus astrorum spiritualium radiis, suæ perfidiæ noctem et nunc repulsa non videat, et tunc illuminata deprehendat. Plebs autem Israelitica, quæ exortim in fine colligetur, in ipsis sanctæ Ecclesiæ exordiis crudeliter obduratur, nam prædicatores veritatis renuit, verba adjutorii sprevit. Quod tamen auctoris dispensatione agitur ut nimirum gloria prædicantium, que recepta in uno populo latere poterat, in cunctis gentibus repulsa dilatetur. Cum enim Judæa ad vim persecutionis infremuit, apostolorum vitam Dominus in cunctarum cognitionem gentium dilatavit; et illa per judicium in mundum captiva dispergitur, ista ubique per gratiam in honore tenditur. Quis enim gentium Petrum nosset, si in solius Israelitici populi prædicatione remansisset? Quis Pauli virtutes agnosceret; nisi hunc Judæa ad nostram notitiam persequendo transmisisset? Ecce jam qui plagis et contumeliis ab Israelitica plebe repulsi sunt, per mundi fines honorantur. Secreti quippe mira dispensatione consilii prædicatores suos Dominus unde permisit in una gente opprimi, fecit in mundi cardines inde dilatari.

CAP. XXVI. — *Conclusit Deus omnia in incredulitate (Rom. xi, 30).*

(In exposit. B. Job, lib. xxix, num. 56; et Dial. I, n, c. 16.) *Quam incomprehensibilia sunt judicia Dei et investigabiles viæ ejus (Ibid., 33)!* Incomprehensibilitas divini judicii humanæ mentis oculo non valet penetrari. Quare primum Judæa credidit, gentilitate omni in perfidiæ suæ obstinatione remanente; postmodum vero ad finem gentium corda mollita sunt, et Judæorum infidelitas obdurata. Cum enim misericors Deus gentes traxit, iratus Judæam repulit: et illa mollia et penetrabilia fidei corda Judæorum in insensibilitatem versa sunt gentium; actumque est ut sicut dudum ad percipiendam fidem gentilitas fuerat obdurata, ita postmodum ad fidem gentilitate suscepta, Judææ populus perfidiæ robore duresceret. Unde Paulus apostolus eisdem gentibus dicit: *Sicis aliquando vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem; ita et isti non crediderunt in vestra misericordia, et et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim Deus omnia in incredulitate, ut omnium misereatur.* Quam sententiam suam primum quidem de vocatione Judæorum et repulsione gentium, postmodum vero de vocatione gentium et repulsione Judæorum subtiliter pensans, seque occulta Dei judicia comprehendere non posse considerans, exclamando subjungit: *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus (Rom. xi)!* Nemo ergo perscrutari appetat cur cum alius repellitur, alius eligatur, vel cur cum alius eligitur, alius repellatur, quoniam attestante Paulo, inscrutabilia sunt judicia ejus. In his autem verbis Apostoli oritur questio. Nam David propheta Domino loquitur, dicens: *In labiis meis pronuntiavi omnia judicia oris tui (Psal. cxviii, 43).* Et cum minus sit nosse quam pronuntiare, quid est quod Paulus incomprehensibilia esse Dei judicia asserit, David autem hæc se omnia non solum nosse sed et in labiis pronuntiasse testatur? Sed sciendum est quod sancti viri in quantum cum Domino unum sunt, sensum Domini non ignorant. Omnes enim qui devote Dominum sequuntur, etiam cum Domino devotione sunt, et adhuc carnis corruptibilis pondere gravati, cum Domino non sunt. Occulit itaque Dei judicia, in quantum conjuncti sunt, sciunt, in quantum disjuncti sunt, nesciunt. Qui enim secreta ejus adhuc perfecte non penetrant, incomprehensibilia ejus judicia esse testantur; qui vero ei mente in hærent, et

Inhærendo vel sacre Scripturæ eloquiis vel occultis revelationibus, in quantum accipiunt, agnoscunt, hoc et norunt et pronuntiant. Judicia igitur quæ Deus tacet nesciunt, quæ Deus loquitur sciunt. Unde et David propheta cum dixisset : *In labiis meis pronuntiant omnia judicia, protinus addidit, oris tui.* Ac si aperte dicat: illa ergo judicia et nosse et pronuntiare potui quæ te dixisse cognovi. Nam ea quæ ipse non loqueris nostris proculdubio cognitionibus abscondis. Concordat ergo prophetica apostolicaque sententia, quia et incomprehensibilia sunt Dei judicia; et tamen quæ de ore ejus prolata fuerint humanis labiis pronuntiantur, quoniam sciri ab hominibus et prolata prodi possunt, et occultari non possunt. Rursus alia suboritur quæstio: si unus sit cum Domino spiritus qui Domino adhæret, sicut scriptum est: *Qui adhæret Domino, unus spiritus est; quid sit quod idem prædicator egregius Paulus subjungit, dicens: Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit (I Cor. vi, 17)?* Valde enim inconveniens videtur esse, ejus sensum cum quo unus lactus fuerit ignorare. Sed sciendum est quia sicut supra breviter dictum est, sancti viri in quantum cum Domino unum sunt, sensum Domini non ignorant. Nam idem quoque apostolus dicit: *Quis enim hominum scit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita et quæ Dei sunt nemo cognovit, nisi Spiritus Dei (I Cor. ii, 11).* Qui ut ostenderet se nosse quæ Dei sunt, adjunxit: *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed ipsum qui ex Deo est.* Hinc iterum dicit: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se, nobis autem revelavit per Spiritum sanctum (I Cor. ii, 9).*

CAP. XXVII. — *Ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia (Rom. xi, 36).*

(In exposit. B. Job, lib. xxix, n. 69 et 70.) Diversis temporibus Abel, Isaias et Joannes apparuerunt; divisi quidem fuerunt tempore, sed non prædicatione. Nam Abel Redemptoris nostri passionem significans, agnum in sacrificio obtulit; de cujus passione Isaias ait: *Sicut agnus coram tondente se obmutescet, non aperiens os suum (Isa. liii, 7).* De quo Joannes quoque ait: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Joan. i, 29).* Ecce quidem diversis temporibus missi, et tamen concorditer de nostri Redemptoris innocentia sentientes, eundem Agnum Joannes ostendendo, Isaias prævidendo, Abel offerendo locutus est. Et quem Joannes in ostensione, quem Isaias in locutione, hunc Abel significando in manibus tenuit. Diversis quoque temporibus huic mundo David, Isaias et Paulus apparuerunt; sed tamen nullus eorum alteri diversum sensit, quia etsi semetipsum non noverant facie, unum tamen didicerunt ex divina cognitione. David quippe ut auctorem omnium Deum in Trinitate ostenderet, dixit: *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus (Psal. lxxvi, 8):* ac ne tertio Deum nominans, tres deos dixisse putaretur, illico unitatem ejusdem Trinitatis insinuans, addidit: *Et metuant eum omnes fines terræ.* Qui enim non eos, sed eum subdidit, unum tria quæ dixerat intimavit. Isaias quoque cum laudem de unitate Trinitatis aperiret, Seraphim voces exprimens, ait: *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* ac ne tertio Sanctum nominans, unitatem divinæ substantiæ scindere videretur, adjunxit: *Dominus Deus Sabaoth (Isa. vi, 3).* Qui ergo non Domini dii, sed Dominus Deus addidit, unum existere quod tertio Sanctum vocaverat indicavit. Paulus quoque ut operationem sanctæ Trinitatis ostenderet, ait: *Ex ipso et per ipsum, et in ipso sunt omnia.* Atque ut unitatem ejusdem Trinitatis intimaret, addidit: *Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen.* Qui igitur non ipsi, sed ipsi subdidit, unum naturaliter, tria secundum personas innotuit, quod superius tertio idipsum dixit.

CAP. XXVIII. — *Obsecro vos, per misericordiam Dei,*

ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem (Rom. xii, 1).

(Lib. ii, in Ezech., homil. 10, n. 19.) Multi sunt in Ecclesia sancta positi, qui peccatorum suorum memores, lacrymis se lavant, carnem per abstinentiam macerant, nullis se hujus mundi actionibus miscent; quæ habent, indigentibus tribuunt, et habere quæ non habent non concupiscunt: qui memores æterni judicii semetipsos quotidie Deo sacrificium per lamentum compunctionis mactant. Qui idcirco corpora castigant quateus hoc quod per magistrum gentium dicitur, impleant: *Ut exhibeatis corpora vestra, hostiam viventem, sanctam, Deo placentem.* Hostia quippe occiditur ut offeratur. Sed hostia vivens est corpus pro Domino afflictum; quod hostia dicitur, et vivens, quia vivit in virtutibus, id est a vitio occisum. Hostia videlicet, quia jam hinc mundo est a pravis actibus mortuum, vivens autem, quia cuncta quæ prævalet bona operatur.

B CAP. XXIX. — *Non plus sapere, quam oportet sapere (Rom. xii, 3).*

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 18.) Hæretici plerumque audacter de natura divinitatis tractant, cum semetipsos miseri nesciant: nec ea quærent ex quibus semetipsos ad humilitatem erudiant, mores in tranquillitate disponent, patientiam servent, longanimitatem exhibeant, sed quæ ultra se sunt perscrutari desiderant. Dumque ad hoc tendunt quod comprehendere nequeunt, ea cognoscere negligunt ex quibus erudiri potuerant. Quam bene eorum audaciam prædicator egregius reitrenat, dicens: *Non plus sapere, quam oportet sapere; sed sapere ad sobrietatem.* Hinc Salomon ait: *Prudentiæ tuæ pone modum (Prov. xxiii, 4).*

CAP. XXX. — *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos (Rom. xii, 16).*

(In exposit. B. Job, lib. xiii, num. 45.) Ad veram sapientiam non possunt venire qui fiducia decipiuntur falsæ suæ sapientiæ, de quibus scriptum est: *Vae, qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes (Isa. v, 21).* Unde et prædicator egregius, hos quos carnaliter sapientes invenerat ut sapientiam veram perciperent, prius fieri stultos quærebatur, dicens: *Si quis inter vos videtur esse sapiens in hoc sæculo, stultus fiat ut sit sapiens (I Cor. iii, 18).* Ac si eis aperte dicat: *Stulti esse apud vosmetipsos discite, ut in Deo vere sapientes esse valeatis.* Hinc rursum ait: *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.* Ac si dicat: *Qui apud semetipsos sapientes sunt, ad veram sapientiam pervenire non possunt. Et per semetipsam Veritas dicit: Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ: quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. xi, 25).*

CAP. XXXI. — *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes (Rom. n, 18).*

(Regul. Pastor. part. iii, cap. 22.) Si pacem diligentes ad increpationis verba prosiliant, non debent formidare temporalem pacem sibi turbare; et tamen eandem pacem integra dilectione debent intrinsecus tenere, quam per invectionem vocis videntur extrinsecus sibi turbare. Hinc Paulus ait: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Hortatur enim discipulos ut pacem cum omnibus haberent, præmisit, dicens: *Si fieri potest; atque subjungit: Quod ex vobis est.* Difficile quippe erat, ut si male acta corripissent, habere pacem cum omnibus possent; sed cum temporalis pax in pravorum cordibus ex increpatione nostra confunditur, in violata necesse est ut in nostro corde servetur. Recte itaque ait: *Quod ex vobis est; ac si nimirum dicat: Quia pax ex duarum partium consensu subsistit, si ab eis qui corripuntur expellitur, integra tamen in vestra qui corripitis mente teneatur.* Unde eosdem discipulos rursum admonet, dicens: *Si quis non obediit verbo nostro per epistolam, hunc nolite, et non*

commisceamini cum illo, ut confundatur (II Thess. III, 14). Aque illico adiunxit: Et nolite ut inimicum existimare illum, sed corripite ut fratrem (Vers. 15). Ac si diceret: Pacem cum eo exteriori solvite, sed interiori circa illum medullitus custodite, ut peccantis mentem sic vestra discordia feriat, quatenus pax a cordibus vestris nec abnegata discedat.

CAP. XXXII. — *Vis non timere potestatem? Bonum fac, et habebis laudem ex illa (Rom. XIII, 3).*

(Regul. Pastor. part. III, cap. 38.) De duobus vitiis quorum unum nullatenus extinguitur, nisi aliud nutriatur, illud insequendum est ardentius quod premit periculo ius. Sæpe enim quis a ciborum se ingluvie minime temperans, jamjamque pene superantis luxuriæ stimulis premitur, qui hujus pugne metu territus, dum se per abstinentiam restringere nititur, inanis gloriæ tentatione fatigatur. Tolerandum itaque est, ut per virtutem abstinentiæ interim arrogantia contra viventem crescat, ne eum per ingluviem a vita luxuria funditus extinguat. Hinc est quod Paulus cum infirmum auditorem suum perpenderet aut prava adhuc velle agere, aut de actione recta humane laudis retributione gaudere, ait: *Vis non timere potestatem? Bonum fac, et habebis laudem ex illa.* Neque enim ideo bona agenda sunt ut potestas hujus mundi nulla timeatur, aut per hæc gloria transitorie laudis sumatur: sed cum infirmam mentem ad tantum robur ascendere non posse pensaret, ut et pravitatem simul vitaret et laudem prædicator egregius et admonendo aliquid obtulit et aliquid tulit. Concedendo enim levia, subtrahit acriora; ut quia ad deserenda cuncta simul non assurgeret, dum in quodam suo vitio animus familiariter relinquitur, a quodam suo sine dolore tolleretur.

CAP. XXXIII. — *Nox præcessit, dies autem appropinquavit (Rom. XIII, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. XXIX, num. 3, 4.) Nos omnes qui veritatem in hac vita sequimur, quasi aurora vel diluculum vocari possumus. Aurora namque vel diluculum noctem quidem interiisse nuntiant, nec tamen claritatem diei integram ostentant; sed dum illam pellunt, hanc suscipiunt, lucem permixtam tenebris tenent. Nos similiter quædam jam quæ lucis sunt agimus, et tamen quibusdam adhuc tenebrarum reliquiis non caremus. Per prophetam quippe Deo dicitur: *Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (Psal. CXLII, 2).* Rursumque scriptum est: *In multis enim offendimus omnes (Jac. III, 2).* Paulus quoque ait: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee, et captivum me ducentem in lege peccati quæ est in membris meis (Rom. VII, 23).* Ubi ergo lex peccati cum lege mentis contendit, profecto adhuc aurora est, quia lux quæ jam emicuit necdum prætereuntes tenebras funditus pressit; adhuc aurora est, quia dum lex carnis legem mentis, et lex mentis legem carnis percutit, inter se vicissim lux et umbra confligit. Unde rursus Paulus cum diceret: *Nox præcessit, nequaquam subdidit: Dies venit, sed dies autem appropinquavit.* Qui enim post discessum noctis non jam venisse, sed appropinquasse diem insinuat, esse se proculdubio ante solem post tenebras adhuc in aurora demonstrat. Tunc vero plene sancta electorum Ecclesia dies erit, cum ei admixta peccati umbra jam non erit; tunc plene dies erit, quando luminis interni perfecto fervore claruerit; tunc plene dies erit, quando nullam malorum suorum tentantem memoriam tolerans, omnes a se tenebrarum etiam reliquias abscondet.

CAP. XXXIV. — *Carnis curam non feceritis in desideriiis (Rom. XIII, 14).*

(In exposit. B. Job, lib. XXX, num. 62, 63.) Discrētus vir ac continens usque ad temperandam necessitatem ventrem reficit, et a voluptate restringit. Sciendum vero est quia sic voluptas sub necessitate se palliat, ut vix eam perfectus quisque discernat.

Nam dum solvi debitum necessitas petit, voluptas explere desiderium suppetit, et tanto gulam securius in præceps rapit, quanto sub honesto nomine necessitatis explendæ se contegit. Sæpe autem in ipsa edendi via furtive adjuncta subsequitur, nonnunquam vero impudenter libera etiam præire conatur. Facile est autem deprehendere, cum voluptas ejus necessitatem prævenit, sed valde est difficile discernere cum in ipso esu necessario se occulta subjungit. Nam quia præeuntem naturæ appetitum sequitur, quasi a tergo veniens tardius videtur. Eo enim tempore quo necessitati debitum solvitur; quia per esum voluptas necessitati miscetur, quid necessitas petat, et quid, sicut dictum est, voluptas suppetat, ignoratur. Sæpe vero et discernimus, et quia utramque per experientiam sibi conjunctam novimus, in hoc quod extra metas rapimur, libet ut sciendo fallamur. Et dum sibi mens ex necessitate blanditur, ex voluptate decipitur, sicut scriptum est: *Carnis curam ne feceritis in desideriiis.* Quæ igitur in desiderio fieri prohibetur, in necessitate conceditur. Sed sæpe dum incaute necessitati condescendimus, desideriiis deservimus; nonnunquam vero, dum desideriiis immoderatus obviare nitimur, necessitatis miseriam augemus. Sic enim necesse est ut artem quisque continentie teneat, quatenus non carnem, sed vitia carnis occidat. Nam plerumque dum plus justo caro restringitur, etiam ab exercitatione boni operis enervatur, ut ad orationem quoque vel prædicationem non sufficiat, dum incentiva vitiorum in se funditus suffocare festinat. Adjutorem quippe habemus intentionis internæ hunc hominem quem exterius gestamus, et ipsi insunt motus lasciviæ, ipsi effectus suppetunt operationis bonæ. Sæpe vero dum in illo hostem insequimur, etiam civem quem diligimus trucidamus, et sæpe dum quasi concivi parcimus, ad prælium hostem nutritus. Eisdem namque alimentis vitia superbiunt, quibus nutritæ virtutes vivunt. Et cum virtus alitur, plerumque vires quoque vitiis augentur; cum vero immensa continentia vitiorum vires extenuat, etiam virtus deficiens anhelat. Unde necesse est ut interior homo noster, æquus quidem arbiter præsideat inter se et eum quem exterius gestat, quatenus ei suus homo exterior, et semper ad debitum ministerium servire sufficiat, et nunquam superbe libera cervice contradicat. Nec moveat si quid suggerendo submurmurat, dummodo eum sanper superposita calce dominationis premat.

CAP. XXXV. — *Item unde supra.*

(In exposit. B. Job, lib. IX, num. 105, 106.) Plerumque se ad viam rectitudinis animus accendit, torporem discutit, tantoque in cœlestibus desiderio rapitur, ut pene nil ex eo inferius remansisse videatur. Et tamen cum ad carnis curam reducit, sine qua præsentis vitæ via nullomodo expletur, ita hunc inferius depressum tenet, ac si adhuc de summis nulla contigisset. Auditus verbis cœlestis oraculi in anorem patriæ cœlestis erigitur, sed resurgente præsentis vitæ studio, sub terrenæ curæ aggerē sepelitur; atque in terra cordis nequaquam superne spei semen proficit, quia cogitationis infimæ spina densescit. Quam videlicet spinam per semetipsam Veritas manu sanctæ exhortationis eradicat, dicens: *Nolite solliciti esse in crastinum (Matth. VI, 34).* Contra hanc quoque per Paulum dicitur: *Carnis curam ne feceritis in concupiscentiis (Rom. XIII, 14).* Sed in his nimirum ducis et militis verbis agnoscimus, quia tunc ab ea mortifero vulnere animus pungitur, cum in ea mensura æquitatis non tenetur. Neque mortali adhuc in carne viventibus funditus cura carnis absconditur, sed ut discrete animo serviat temperatur. Nam quia sollicitos nos esse in crastinum prohibet, habere utcumque curam in præsentibus non negat, quam tendi ad tempus quod sequitur vetat. Et nimirum Paulus cum curam carnis fieri in concupiscentia non sinit, proculdubio in necessitate concedit. Curandum itaque est, ne aut necessitatis metas cura carnis

transeat, aut in eo quod moderate exsequitur, de se presumat. Sæpe vero animus fallitur, ut quod vobis appellat necessarium suspicetur, quatenus unne quod libet vitæ debitam utilitatem putet. Et sæpe quia effectus providentiam sequitur, in sui fluiditate mens levatur. Cumque sibi adest quod deesse cæteris viderit, cogitatione tacita de magnitudine suæ promissionis hilarescit; tantòque jam a vera provisione longe sit, quanto ipsam quoque elationem quam patitur nescit. Unde solerti semper custodiæ intentione pensandum est, vel quid opere agimus, vel quid corde versamus; ne aut mentem præpediens foris se terrena cura multiplicet, aut saltem de ejus moderamine intus se cogitatio exaltet, ut cum divina judicia temporali circumspeditione metumus, sempiterni supplicia horrores evadamus.

CAP. XXXVI. — *Alius judicat diem inter diem, etc. (Rom. xiv, 5).*

(In exposit. B. Job, lib. 1, num. 28.) Sicut ignorantie obscuritas sine debitatione nox cordis est, sic intellectus non immerito dies appellatur. Unde et per Paulum dicitur: *Alius judicat diem inter diem, alius judicat omnem diem.* Ac si aperte dicat: *Alius quædam nonnullis intermissis intelligit, alius vero omnia ad intellectum possibilis ita ut sunt videnda cognoscit.*

CAP. XXXVII. — *Gentes super misericordia honorare Deum (Rom. xv, 9).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 58; lib. x in Job, num. 7.) Secreta sapientiæ Dei sunt judicia, quod gentilitas, cum nulla apud Deum merita habuerit, reconciliationis tamen gratiam ex sola misericordia accepit. Unde bene per Paulum dicitur: *Gentes autem super misericordia honorare Deum (I Petr. ii, 40).* Unde rursum scriptum est: *Et quæ non consecrata misericordiam, nunc autem misericordiam consecrata.* Locus igitur misericordiæ Dei est ipsa gentilitas, cuius culpas districtus iudex si juste animadverteret, ad reconciliationem gratiæ nunquam veniret. Secreta itaque sapientiæ ejus pauci valent inquirere, sed nullus invenire, quia quod super nos de nobis ab immortalis sapientiæ non injuste disponitur, justum profecto est ut a nobis adhuc mortalibus ignoretur. Sed hæc ipsa sapientiæ illius secreta conspiciere, ut quæ jam incomprehensibilitatis ejus est potentiam videre, quia etiam in ipsa consiliorum inquisitione deficiamus, deficiendo tamen verius discimus quem timeamus. Ad hæc se Paulus sapientiæ illius secreta ostendit, et eam secreta Dei judicia de repulsionem

A Judæorum et vocatione gentilium diceret, et ad ea pervenire non posset, dicebat: *O altitudo divinarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini, vel quis consiliaris ejus fuit (Rom. xi, 33)?* Qui superius etiam ex ipsa inquisitione lassescens, sed tamen ad cognitionem infirmitatis propriæ lacessendo proficiens, præmittit, dicens: *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Nunquid dicit figmentum et, qui se finxit, quare me fecisti sic (Rom. ix, 20)?* Quia igitur Dei judicia pertingere non valens, ad infirmitatis suæ cognitionem rediit: et ad eruditionem se propriam deficiendo revocavit, ut ita dicam, secreta sapientiæ non inveniens, invenit, quia cum ad superna consilia requirenda lassesceret, didicit ut humiliter timeret: quem sua infirmitas a cognitione intima repulit, hunc ei verius humilitas junxit.

CAP. XXXVIII. — *Volo vos sapientes esse in bono, simplices autem in malo (Rom. xvi, 19).*

(In exposit. B. Job, lib. 1, num. 2; Reg. Pastor. part. iii, c. 11.) De beato Job legitur quod fuerit simplex et rectus. Nonnulli namque ita simplices sunt, ut rectum quid sit ignorent. Sed eo verè simplicitatis innocentiam deserunt, quo a virtutem rectitudinis non assurgunt, quia dum esse cauti per rectitudinem nesciunt, nequaquam innocentes persistere per simplicitatem possunt. Admonendi sunt ergo simplices, ut bono simplicitatis prudentiam semper adjungant, quatenus sic securitatem de simplicitate possideant, ut circumspeditionem prudentiæ non amittant. Hinc est quod doctor gentium Paulus discipulos admonet, dicens: *Volo vos sapientes esse in bono, simplices autem in malo.* Hinc rursum dicit: *Nolite pueri sensibus effici, sed malitia estote parvuli (I Cor. xiv, 20).* Hinc per semetipsum Veritas discipulis præcipit, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ (Matth. x, 61).* Utraque enim necessario conjuncta in admonitione, ut simplicitatem columbæ astutia serpentis instrueret, et rursum serpentis astutiam simplicitas columbæ temperaret. Hinc est quod sanctus Spiritus præsentiam suam hominibus non in columba solummodo, sed etiam in igne patefecit. Per columbam quippe simplicitas, per ignem vero zelus indicatur. In columba igitur et in igne sanctus Spiritus ostenditur quoniam quicumque illo pleni sunt, sic mansuetudini simplicitatis inserviunt, ut contra culpas delinquentium etiam zelo rectitudinis accendantur.

EXPOSITIO SUPER PRIMAM EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD CORINTHIOS.

CAPUT PRIMUM. — *In omnibus divites facti estis (I Cor. i, 4).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 41, et maxime lib. 1, in Ezech., homil. 11, n. 17, 18, 19.) Verecundiæ mentes, si quas fortasse culpas admiserint, leniter arguendæ sunt, quia si asperius increpentur, franguntur potius quam erudiant. Prædicatores itaque justi cum aliquos corrigunt, si in eis ex parte alia fortasse aliquid bonæ operationis potuerint invenire, ad eadem objurcationis verba cum magna dispensatione debent descendere. Quod bene in egregio prædicatore beato Paulo discimus, qui cum Corinthios cognosceret pro amore personarum in schismate divisos, eorum verecundiæ consulens, locutionem suam eis a gratiarum actione et laudibus coepit dicens: *Gratias ago Deo meo semper pro vobis, in gratia Dei quæ data est vobis in Christo Jesu: quia in omnibus divites facti estis in illo.* Multum profecto laudabat, quos in Christo divites in omnibus dicebat. Ecce adhuc blandimenta multiplicat, dicens: *In omni verbo et in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis (Vers. 5).* Testimonium Christi con-

firmatum est in vobis dixit, ac si opere peregrinatum quod doctrina didicerant. Et mox in laudis consummatione subjunct: *Ita ut nihil vobis desit in ulla gratia, expectantibus revelationem Domini nostri Jesu Christi (Vers. 7).* Quæso te, Paule, si jam nihil desit, cur eis scribendo fatigaris? cur in longinquo positus loqueris? Pensemus ergo, fratres charissimi, quantum laudat. Ecce eis gratiam Dei datam asserit, factos divites in omnibus dicit; in omni verbo et in omni scientia Christi testimonium, id est quod de semetipso moriendo et resurgendo testatus est, in eorum vita confirmatum esse perhibet, et nihil eis deesse in ulla gratia testatur. Quis, rogo, credat quia paulo post eos corripit quos ita laudat? Nam post cætera subjungit: *Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata (II Cor. i, 10)* Quod enim potuit tam perfectis tamque laudabilibus schismata subrepre? *Significatum est enim vili de vobis, fratres mei, ab iis qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos (Vers. 11).* De quibus contentionibus paulo post subdidit dicens: *Cum enim inter vos sit zelus et*

contentio, nonne carnales estis, et secundum hominem ambulatis (I Cor. III, 3)? Sequitur: Hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cepha, ego autem Christi (I Cor. I, 12). Ecce quos in omni verbo et in omni scientia laudaverat, quibus nil deesse in ulla gratia dixerat, paulisper loquens ad increpandum leniter veniens, divisos erga seipsos reprehendit, et quorum prius salutem narraverat postmodum vulnera patefecit. Peritus enim medicus vulnus secundum videns, sed ægrum timidum esse conspiciens, diu palpavit et subito percussit. Prius blanda manu laudes posuit, et postmodum ferrum increpationis fixit. Nisi enim verecundæ mentes fuerint palpando reprehensæ, ita ut ex aliis rebus audiant quod in consolatione sumant, per increpationem protinus ad desperationem eadunt. Sed nunquid mentitus est Paulus, ut prius nil deesse in omni gratia diceret quibus postmodum dicturus erat unitatem deesse? Absit hoc ut quis de illo talia vel desipiens credat; sed quia erant inter Corinthios quidam omni gratia repleti, et erant quidam in personarum favoribus excisi, cepit a laudibus perfectorum, ut modesta invectione ad reprehensionem pertingeret infirmorum, et in hoc quoque ad medicinam cordis a medicina corporis usum trahens. Nam cum ferendam vulnus medicus aspiciet, prius ea membra quæ circa vulnus sana sunt palpat, ut post ad ea quæ vulnerata sunt leniter palpando perveniat. Cum ergo Paulus perfectos in Corinthiis laudavit, sana membra juxta vulnus tetigit; cum vero infirmos de divisione reprehendit, vulnus in corpore percussit.

CAP. II. — Quæ a Deo donata sunt nobis loquimur: non in doctis humanæ sapientiæ verbis (I Cor. II, 13).

(In exposit. B. Job, lib. XVIII, num. 74.) Verba mandatorum Dei ab hujus mundi sapientibus differunt, qui dum intendunt eloquentiæ, eorum dicta pulchre apparent; et cum rerum virtute careant, aliud esse quam sunt verborum compositione quasi superducto colore mentiuntur. At contra doctrina Dei, et prædicatione pulchra est, et puritate conspicua, nec aliud se per fallaciam præterdit exterius et aliud reservat interius, neque in dictis suis pulchra videri appetit nitore sermonis, sed integritate veritatis. Eloquentiis ornata bene Paulus despexit, cum dicebat: Quæ a Deo donata sunt nobis loquimur: non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus. Malebat quippe sapientiam Dei sola puritate veritatis ostendere, non autem compositione eloquii facere.

CAP. III. — Quis scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est (I Cor. II, 11)?

(In exposit. B. Job, lib. XV, num. 66.) Tunc spiritus hominis ab altero ignoratur, cum verbis vel operibus non demonstratur. Nam cum scriptum sit: Ex fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. VII, 16), per hoc quod foris agitur quidquid intus latet aperitur. Unde recte quoque per Salomonem dicitur: Quomodo in aquis resplendet prospicientium vultus, sic corda hominum manifestata sunt prudentibus (Prov. XXVII, 19).

CAP. IV. — Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus vero stultitiam (I Cor. I, 23).

(Homil. 6, in Evang., n. 1.) In Domino nostro Jesu Christo mens infidelium grave scandalum pertulit, cum eum post tot miracula quæ fecerat morientem vidit. Stultum quippe visam est hominibus ut pro hominibus auctor vitæ moreretur, et inde contra eum homo scandalum sumpsit unde ei amplius debitor fieri ut honoraretur debuit. Nam tanto Deus ab hominibus dignius honorandus exsultat, quanto pro hominibus et indigna suscepit.

CAP. V. — Non enim judicavi me scire aliquid inter

vos nisi Christum Jesum, et hunc crucifixum (I Cor. II, 2).

(Lib. I, in Ezech., hom. 9, n. 31.) Sacra Scriptura ea quæ de natura divinitatis vel de æternis gaudiis narrat nobis adhuc nescentibus, solis angelis in secreto sunt cognita; et in sacro eloquio dictis occultioribus atque sublimioribus fortes satiantur; et præceptis apertioribus nos parvuli nutrimur, qui intelligere alia non possumus, in Christi fide salvamur. Unde Corinthiis a beato Paulo dicitur: Nihil me judicavi scire inter vos, nisi Christum Jesum, et hunc crucifixum; ac si diceret: Quia vos capere divinitatis ejus mysteria non posse pensavi, sola vobis humanitatis ejus infirma locutus sum.

CAP. VI. — Nam quia in Dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes (I Cor. I, 21).

(In exposit. B. Job, lib. XXXIX, num. 4.) Dominus noster Jesus Christus qui est Dei virtus et sapientia, de Patre natus ante tempora, in illa nativitate ab humano genere cognosci non poterat. Proinde in tranquillitate venit ut videretur, videri voluit ut iniretur. Quæ carnis nativitas despecta visa est sapientibus mundi. Contemperunt enim infirma humanitatis ejus, Deo hæc indigna judicantes, cui tanto magis homo debitor fuit, quanto pro illo Deus etiam indigna suscepit: et pro eo salvando stultitiam prædicationis assumpsit; scriptum quippe est: Quia enim non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes in se. Verbum quippe Dei, sapientia est. Sed stultitia ejus sapientiæ dicta est caro Verbi, ut qua carnalibus quique per carnis suæ prudentiam pertingere non valebant ad sapientiam Dei, per stultitiam prædicationis, id est per incarnationem Verbi sanarentur, ac si diceret: Cum Deum qui est sapientia, nequam per sapientiam suam mundus inveniret, placuit ut Deum hominem factum per humilitatis stultitiam cognosceret, quatenus ejus sapientia ad nostra stulta descenderet, et lumen supernæ prudentiæ luto suæ carnis illuminata nostra cæcitas videret. Natus igitur ex Patre sine tempore, ex matre hæc dignatus est in tempore.

CAP. VII. — Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus (I Cor. I, 2).

(In expos. B. Job., lib. XX, num. 41; lib. IV, num. 71.) Inter sanctam Ecclesiam stulti vocantur, sed tamen nobiles sunt qui prudentiam carnis, et stultitiam mundi sapientiam despiciunt, et sapientem sibi futuram Dei stultitiam appetentes concupiscunt. Scriptum quippe est: Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. Hanc nos stultitiam Paulus comprehendere admonet, dicens: Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo stultus fiat, ut sit sapiens (I Cor. III, 18). Hanc stultitiam qui perfectes secuti sunt, voce Sapientiæ audire meruerunt: Vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israël (Matth. XIX, 28). Ecce relinquentes temporalia, gloriam potestatis æternæ mercati sunt. Quid itaque stultius in hoc mundo quam sua deserere? et quid in æternitate nobilius quam cum Deo iudices venire? Horum scilicet iudicium nobilitas; Salomone attestante, memoratur, cum hoc quod jam præfatus sum, dicitur: Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terræ (Prov. XXXI, 23). Valde quippe nobiles considerat, quos senatores vocat. Hanc in æ nobilitatem Paulus aspexit, cum cognitioni Cognitionis per Spiritum junctus dicebat: Cæcus igitur cum simus Dei, non debemus aestimare auro, vel argento, aut lapidi sculpturæ artis, et cognitionis hominis divinum esse simile (Act. XVII, 29). Genus videlicet Dei dicimur, non ex ejus natura editi, sed per spiritum illius, et voluntate conditi, et adoptivi

recreati. Tanto ergo ad hanc nobilitatem quisque erigitur, quanto per acceptam imaginem ad similitudinem illius ex imitatione renovatur. At contra sunt stulti et ignobiles, qui supernam sapientiam semetipsos sequentes fugiunt, in sua ignorantia, quasi in abjectæ prolis vilitate sopiuntur: qui quod id ad quod conditi sunt non intelligunt, eo etiam cognationem acceptæ per imaginem generositatis perdunt. Stulti sunt et ignobiles, quos ab æternæ consortio hæreditatis repellit servitus mentis. Scriptum quippe est: *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati* (Joan. viii, 34); nimirum quisquis se pravo desiderio subjicit, iniquitatis dominio dudum libera mentis colla supponit. Sed huic dominio contradicimus, cum iniquitati quæ nos ceperat reluctamus, cum violentæ consuetudini resistimus, et desideria perversa calcantes, contra hanc jus nobis libertatis ingenitæ vindicamus, cum culpam penitendo percussimus, et maculas sordium fletibus lavamus. Præterea de stultis et ignobilibus voce prædicatoris egregii dicitur: *Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum* (I Cor. iii, 19). Qui ergo dum terrena sapiunt, ab intima generositate repulsi sunt, stulti simul et ignobiles sunt apud Deum.

CAP. VIII.—*Quæ stulta sunt mundi elegit Deus* (I Cor. i, 27).

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 4; lib. i, num. 25; lib. xxxi, num. 1.) In paradiso sano homini diabolus invisens superbie vulnus inflixit, ut qui mortem non acceperat conditus, mereretur elatus. Contra hoc inflicto vulnus superbientis apparuit medicina inter homines humilitas Dei, ut auctoris exemplo humilitate surgerent qui imitatione hostis elati ceciderunt. Contra superbientem ergo diabolum apparuit inter homines homo factus humilis Deus, qui ad redemptionem nostram veniens, et suos contra mundi superbiam prædicatores mittens, relictis sapientibus insipientes, relictis fortibus debiles, relictis divitibus pauperes elegit. Ad cognitionem quippe fidei prius stulta mundi collecta sunt, ut post ejus etiam astuta vocarentur, attestante Paulo qui ait: *Non sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes* (I Cor. i). Ipsa namque sanctæ Ecclesiæ principia litterarum perhibentur ignara, ut videlicet cunctis prædicatoribus suis redemptor ostenderet quod ad vitam credentes populos non sermo sed causa suaderet. Præterea, *infirmam mundi elegit Deus, ut confundat fortia* (I Cor. i, 27); actumque est cum pauperibus quod post etiam divites elati mirarentur. Nam dum novus in illis virtutes aspiciunt, eorum quorum prius contempserunt vitam, postmodum obstupere miracula. Unde mox pavidi ad sua corda redeuntes, extimuerunt sanctitatem in miraculis quam despexerant in præceptis. Per infirmam ergo confusa sunt fortia, quia dum in venerationem vita surgeret humilium, elatio cecidit superbiorum.

CAP. IX.—*Cum enim sit inter vos zelus, et contentio: nonne carnales estis* (I Cor. iii, 3)?

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 42.) Sæpe prædicatores justi quodam decenti moderamine suas culpas coram discipulis indicant, ut illi audientes discant quomodo semetipsos de suis actionibus subtiliter reprehendant. Tanta vero dispensatione se temperant, ut neque cum se erigunt intrinsicè rigidi sint, neque rursus cum se humiliant extrinsecus remissi, quia et in disciplina humilitatem custodiunt, et in humilitate disciplinam. Paulus disciplinam tenoit, cum Corinthiis diceret: *Cum enim sit inter vos zelus et contentio: nonne carnales estis, et secundum hominem ambulatis?* Sed hanc humilitatem in disciplina non perdidit, quia deprecando præmiit, dicens: *Obsecro vos, fratres, per misericordiam Dei, ut id ipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata* (I Cor. i, 10). Rursum humilitatem tenuit cum eisdem Corinthiis loquens, paulo latius fortasse quam

A voluerat, semetipsum reprehendit, dicens: *Factus sum insipiens* (II Cor. xii, 11). Sed disciplinam in hac humilitate non perdidit, quoniam illico adjunxit: *Vos me coegistis* (II Cor. iv, 5). Exemplum magnæ humilitatis exhibuit cum discipulis dixit: *Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Dominum nostrum Jesum Christum: nos autem servos vestros per Christum* (Vers. 21). Sed in hac humilitate disciplinæ justitiam non amisit, quoniam ei dem delinquentibus dicit: *Quid vultis in virga veniam ad vos, etc.?* Sciunt ergo prædicatores sancti utroque moderamine artem magisterii temperare; et cum delinquentium reatus inveniunt, sciunt modo severe corripere, modo humiliter deprecari. Sed tamen cum stimulante justitia eos severe corrigunt, internæ dulcedinis charitatis erga eos gratiam non amittunt, et eorum amore ardent in quos aspera correptione sæviunt, sequæ etiam eis intrinsicè in secreto cordis humilium quos duris foris animadversionum stimulis quasi despiciendo castigant. Plerumque etiam et non despiciendo despiciunt, et non desperando desperant, ut tanto celerius eos à culpa reviviscere ac resiliere faciant quanto quasi jam vicinius mortis foveam ostentant.

CAP. X.—*Ego plantavi, Apollo rigavit* (I Cor. iii, 6).

In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 43; lib. xvii, num. 27.) Dominus prædicatores suos et doctores voce sua foris insonat, sed audientium corda per seipsum interius illustrat, Paulo attestante, qui ait: *Ego plantavi, Apollo rigavit: sed Deus incrementum dedit*. Nequaquam ergo sibi doctores tribuant quod per exhortationem suam auditores ad summa proficere vident, quia nisi sanctus Spiritus eorum corda repleat, ad aures corporum vox docentium incassum sonat. Formare enim vocem magistri exterius possunt, sed hanc exprimere interius non possunt. Sed inter hæc sciendum est quod plerumque etiam Deum, qui imbecillis non est, humiliter agentes adjuvamus. Unde per Paulum dicitur: *Dei enim sumus adiutores* (Ibid., 9). Nam cum ei quem ipse per internam gratiam infundit nos exhortationis voce concurrimus, hoc quod ille per Spiritum sanctum agit intrinsecus nos exterius ministerio vocis adjuvamus. Et tunc solum nostra exhortatio ad perfectionem ducitur, cum in corde fuerit Deus qui adjuvet. Unde et per Paulum dicitur: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus* (Ibid., 7). Plantare quippe et rigare adjuvare est: quod utrumque vacuum erit ministerium, si Deus in corde non dat incrementum. Sed qui de sensu suo alta sapiunt, esse humiliter Dei adiutores nolunt, quia dum se Deo utiles esse æstimant, a fructu se utilitatis alienant. Unde et voce Veritatis discipulis dicitur: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutilis sumus, quod debuimus facere, fecimus* (Luc. xvii, 10).

CAP. XI.—*Fundamentum aliud nemo potest ponere* (I Cor. iii, 11).

D (In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 14.) In Scriptura sacra per fundamenta prædicatores intelliguntur. Unde David propheta cum sanctam Ecclesiam in sublimibus apostolorum mentibus poni ædificarique consiceret, dixit: *Fundamenta ejus in montibus sanctis* (Psal. lxxxvi, 1). Cum vero in sacro eloquio non fundamenta, sed singulari numero fundamentum dicitur, nullus alius nisi ipse Dominus designatur, per cujus divinitatis potentiam nutantia infirmitatis nostræ corda solidantur; de quo et Paulus ait: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus*. Ipse quippe fundamentum fundamentorum est, quia et origo est inchoantium et constantia robustorum.

CAP. XII.—*Si quis superædificaverit super hoc fundamentum, aurum et argentum, etc.* (I Cor. viii, 12).

(Dialog. lib. iv, cap. 39.) De quibusdam levibus culpis ante iudicium purgatorius ignis esse cre-

denudus est, pro eo quod Veritas dicit: *Quia si quis in Spiritum sanctum blasphemiam dixerit, non remittetur ei in hoc sæculo neque in futuro.* In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc sæculo, quasdam vero in futuro posse laxari. Quod de uno negatur, consequens intellectus patet quia de quibusdam conceditur. Sed tamen, ut prædixi, hoc de parvis minimisque peccatis fieri posse credendum est, sicut est assiduus otiosus sermo, immoderatus risus, vel peccatum curæ rei familiaris, quæ vix sine culpa vel ab ipsis agitur qui culpam qualiter declinare debeant sciunt, aut non in gravibus rebus error ignorantia. Quæ cuncta etiam post mortem gravata, si adhuc in hac vita positus minime fuerint relaxata. Nam et cum Paulus dicat Christum esse fundamentum, atque subjungat: *Si quis superædificaverit super hoc fundamentum, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fenum, stipulam; uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit: si cujus opus manserit quod superædificavit, mercedem accipiet: si cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem;* quamvis hoc de igne tribulationis in hac vita nobis adhibito possit intelligi, tamen, si quis hoc de igne futuræ purgationis accipiat, pensandum est sollicite quia illum dixit per ignem posse salvari, non qui super hoc fundamentum, ferrum, æs, vel plumbum ædificat, id est peccata majora, et idcirco duriora atque tunc jam insolubilia, sed ligna, fenum, stipulam, id est peccata minima atque levissima quæ ignis facile consumat. Hoc tamen sciendum est quia illic saltem de minimis nihil quisque purgationis obtinebit, nisi bonis hæc actibus in hac adhuc vita positus ut illic obtineat, provoreatur.

CAP. XIII. — Comprehendam sapientes in astutia eorum (I Cor. iii, 19).

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 27; lib. vi, num. 2.) Querendum video cur Paulus sententiam amicorum beati Job tanta auctoritate utitur, si hæc eorum sententiæ dominica reprehensione cassantur, cum dicitur: *Non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job (Job, xxxii, 7).* Elyphas quippe verba sunt quæ Corinthiis Paulus intulit, dicens, sicut scriptum est: *Comprehendam sapientes in astutia eorum.* Quomodo igitur quasi prava respuemus quæ Paulus ex auctoritate astruit? aut quomodo æstimatione Pauli recta putabimus quæ per semetipsum Dominus non recta definivit? Sed hæc utraque citius quam non sint diversa cognoscimus, si ejusdem dominicæ sententiæ subtilius verba pensamus. Quia nimirum cum diceret: *Non estis locuti coram me rectum,* illico adjunxit: *sicut servus meus Job.* Liqueat ergo quia quædam eorum in dictis recta sunt, sed me ioris comparatione superantur. Nam inter alia quæ irrationabiliter dicunt, multas ad beatum Job forte sententiæ proferunt. Sed comparatæ dictis fortioribus, vim fortitudo inis amittunt. Mira vero sunt multa quæ dicunt, nisi in sancti viri adversitatem dicerentur; in semetipsis ergo magna sunt, sed quia virum justum transgredere appetunt, ejusdem magnitudinis pondus perdunt; quia et quamlibet forte frustra jaculum mittitur ut dura saxa feriant, eo enim obtusum longius resiliit quo intortum fortiter venit. Igitur amicorum beati Job dicta, licet in quibusdam valde sint fortia, cum tamen sancti viri vitam fortem feriant, cum sui acuminis mucronem retardant. Quia ergo et in semetipsis magna sunt, sed contra beatum Job nullo modo assumi debuerunt, et Paulus hæc ex virtute pensans in auctoritate proferat; et iudex, quoniam incaute prolata sunt, ex quantitate persone reprehendat. Amicos igitur beati Job, hæreticorum speciem tenentes, in dictis suis nequaquam per omnia reprohamus, quia dum superna sententia contra eos dicitur: *Non estis locuti coram me rectum (Job, xlii, 7),* et protinus additur: *Sicut servus meus Job,* profecto liqueat quia non omnino despicitur quod ex melioris com-

paratione reprobat. In reprehensione quippe ejus incaute dilabuntur. Sed tamen quia tanti viri amici sunt, ex illius familiaritate mystica multa didicerunt. Unde, sicut diximus, eorum verbis etiam Paulus utitur, et hæc in assertionis suæ adiutorium assumens, ex Veritate prolata esse testatur; quæ tamen Veritas recte reprehendit, quia quamlibet fortis sententia, contra sanctum virum proferri non debuit.

CAP. XIV. — Mihi pro minimo est, ut a vobis judicer, aut ab humano die (I Cor. iv, 3).

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 21, 26, et l. i in Ezech., hom. 9, num. 14.) Justi nequaquam humana judicia sed æterni judicis examen metuentes aspicunt, et non solum mala quæ reprobi et perversi sibi ingerunt, sed et eorum verba quibus suis actibus derogant continent. Hinc etenim derogantibus sibi Corinthiis Paulus dicebat: *Mihi autem pro minimo est, ut a vobis judicer, aut ab humano die.* Qui nec in corde suo unde se reprehendere potuisset inveniens, adjungit: *Sed neque me ipsum judico: nihil enim mihi conscius sum.* Videns autem quia ei ad perfectionem sanctitatis nec suum judicium sufficeret, subdidit: *Sed non in hoc justificatus sum.* Cur vero non sit justificatus, nec sibi metipsum de seipso crediderit, causam reddidit cum subjunxit, *Qui autem judicat me, Dominus est;* ac si aperte diceret: Recta quidem egisse me recolo, et tamen de meritis meis non præsumo. Idcirco enim in eo quod mihi nihil sum conscius, justificatum me abnego, nec meo de me judicio credendum existimo, quoniam ad ejus examen ducor cujus ego judicium non comprehendo, et ab eo qui me judicabit examinari me subtilius scio. Sæpe enim nostra justitia, ad examen divinæ justitiæ deducta, injustitia est, et sordet in distributione Judicis quod in æstimatione fulget operantis. Distinctionem igitur divinæ justitiæ contemplantis, etiam de ipsis operibus pertimescere debemus quæ nos fortia et sancta esse putamus, quoniam ducta ad æternam regulam nostra rectitudo, si districtum judicium invenit, multis tortitudinum suarum sinibus in intimam rectitudinem impingit. Beatus quoque Job, cum per amicorum derogantium linguas inter dolores vulnerum pateretur jacula verborum, cogitatione protinus ad conscientiam recurrit, atque ubi mentem solitam haberet aspexit, dicens: *Ecce enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis (Job, xvi, 20).* Qui etiam subdidit: *Verbosi amici mei, ad Deum strillat oculus meus (Ibid. v. 21).* Beatus quippe Job inter linguas derogantium inflexa mente persistens, quia in terra se impugnari falsis sermonibus vidit, in celo testem quæsit. In omni ergo quod de nobis dicitur, semper taciti debemus ad mentem recurrere, testem interiorum et iudicem quærere. Nihil enim prodest si omnes laudent, cum accuset conscientia; et nihil potest obesse si nobis omnes derogent, et sola conscientia defendat.

CAP. XV. — Auditur inter vos fornicatio (I Cor. v, 1).

(Regul. pastor. part. iii, c. 8.) Nonnunquam protervi dum corriguntur, et se vitium minime perpetrare cognoscunt, compendiosius ad correptionem veniunt, si alterius culpæ manifestioris et ex latere requisitæ improprio confundantur, ut ex eo quod defendere nequeunt cognoscant se tenere improbe quod defendunt. Unde cum proterve Paulus Corinthios adversum se invicem videret inflatos, alius Apollo, alius Pauli, alius Cephæ, alius Christi se esse diceret, incesti culpam in medium deduxit quæ apud eos et perpetrata fuerat et incorrecta remanebat, dicens: *Auditur inter vos fornicatio, et talis fornicatio qualis nec inter gentes: ita ut uxorem patris quis habeat; et vos inflati estis, et non magis luctum habuistis, ut tolleretur de medio vestrum qui hoc opus fecit?* Ac si aperte dicat: Quid vos per proterviam hujus, vel illius esse dicitis, qui per dissolutionem negligentia, nullius esse monstratis? Tunc etiam

protervos melius corrigimus, cum ea quæ bene egisse credunt male acta monstramus, ut unde adepta gloria creditur inde utilis confusio subsequatur.

CAP. XVI. — *Sæcularia iudicia si habueritis (I Cor. vi, 4).*

In exposit. B. Job, lib. xix, num. 42; Regul. Pastor. part. II, cap. 3.) A subjectis inferiora gerenda sunt, a rectoribus vero summa cogitanda, ut scilicet oculum qui providendis gressibus præcænet cura pulveris non obscureret. Caput namque subjectorum sunt cupacti qui præsent, et ut recta pedes valeant itinera capere, hæc proculdubio caput debet ex alto providere, ne a profectus sui itinere pedes torpeant, cum curvata rectitudine corporis sese caput ad terram declinat. Hinc Moyses qui cum Deo loquitur, Jetro alienigenæ reprehensione iudicatur, quod terrenis populorum negotiis stulto labore deserviat (Exod. xviii). Cui et consilium mox præbatur ut pro se alios ad iurgia dirimenta constituat, et ipse liberius ad erudiendos populos spiritualium arcana cognoscat. Hinc Paulus religiosorum mentes a mundi consortio contestando, ac potius conveniendo suspendit, dicens: *Nemo militans Deo, implet se negotiis sæcularibus, ut ei placeat cui se probavit (II Tim. II, 4).* Hinc Ecclesie rectoribus et vacandi studia præcipit, et consulendi remedia ostendit, dicens: *Sæcularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum (I Cor. vi, 5):* ut ipsi videlicet dispensationibus terrenis inserviant quos dona spiritualia non exoriant. Ac si apertius dicat: *Qui minoris meriti sunt in Ecclesia, et nullis magnorum donorum virtutibus possent, ipsi de terrenis negotiis iudicent, quatenus per quos magna nequeunt, bona minora suppleantur quæ penetrare nequeunt intima, saltem foris operentur necessaria.* Quos et contemptibiles nominat, et tamen sapientes vocat, cum dicit: *Sic non est sapiens quisquam inter vos, qui possit iudicare fratrem suum.* Quæ ex re quid colligitur, nisi ut hi terrenas causas examinent qui exteriorum rerum sapientiam perceperunt? Qui vero spiritualibus donis ditati sunt, profecto non debent terrenis negotiis implicari, ut dum non coguntur inferiora bona disponere, exercitati valeant bonis superioribus deservire. Sciendum est enim quia aliquando in nostris actionibus minora bona præmittenda sunt pro utilitate maiorum. Nam quis ignoret esse boni operis meritum mortuum sepelire? Et tamen cuidam qui ad sepeliendum patrem se admitti poposcerat, dictum est: *Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, et annuntia regnum Dei (Luc. IX, 60).* Postponendum namque erat obsequium hujus ministerii officio prædicationis, quia illos carne mortuos in terram concederet, istos autem anima mortuos ad vitam resuscitaret. Sed inter hæc sciendum est quia cum proximorum causis exterioribus qui apte deserviant desunt, debent hi quoque qui bonis spiritualibus pleni sunt eorum infirmitati condescendere, terrenisque illorum necessitatibus, in quantum decenter valent, charitatis condescensione servire. Nec tædere debet animus, si sensus ejus contemplationi spiritualium semper intentus, aliquando dispensandis rebus minimis quasi minoratus inlectitur, quando illud Verbum per quod constant omnia creata, ut prodesset hominibus, assumpta humanitate, voluit paulo minus ab angelis minorari. Quid ergo mirum, si homo se propter hominem attrahit, dum Creator hominum et angelorum formam hominis propter hominem suscepit (Metr. II)? Nec tamen minoratur sensus eum sic attrahitur, quia quanto subtilius superiora penetrat, tanto humiliter pro Conditoris amore nec inferiora contemnit.

CAP. XVII. — *Quare non magis injuriam accipitis (I Cor. vi, 7)?*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 24, 24.) Paulus apostolus discipulos suos cupiens exteriora de-

aspicere, ut valeant interna servare admonet, dicens: *Jam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis injuriam accipitis, quare non magis patimini? Et tamen hypocrita assumpto sanctæ conversationis habitu, filiorum custodiam deserit, et temporalia quoque defendere etiam iurgia querit: et plus terrena quam celestia diligens, contra eum qui temporalia diripit sese in intimis immani odio inflammat.* Sciendum vero est quia sunt nonnulli quos charitatis premio nutritio mater Ecclesia tolerat, quosque ad spiritualis stultæ incrementa perducit, qui nonnunquam et sanctitatis habitum tenent, et perfectionis meritum exsequi non valent. Ad dona namque spiritualia minime assurgunt, et idcirco his qui sibi conjuncti sunt ad ea tenenda quæ terrena sunt serviunt, et nonnunquam in defensionis ejusdem iracundia excedunt. Hos nequaquam credendum est in hypocritarum numerum currere, quia aliud est infirmitate, aliud infortia peccare. Hoc itaque inter hoc et hypocritas distat, quod isti juxta modum suæ intelligentiæ etiam in rebus sæculi militant causis Dei, isti vero pro causis Dei intentioni deserunt sæculi; quia inter ipsa quoque quæ se agere sancta opera ostendunt non conversionem querunt hominum, sed auras favorum: isti non metuunt pravis hominibus etiam de bona actione displicere, dum supernis tantummodo juicis placeant; illi vero nunquam quid agant, sed quomodo de qualibet actione possint hominibus placere considerant. Igitur cum quosdam non despecta conversationis viros iracunde vel nimis defendere terrena conspiciamus, debemus hoc in illis per charitatem reprehendere, nec tamen eos reprehendendo desperare, quia plerumque uni eisdemque homini et insunt quædam iudicabilia quæ apparent, et magna quæ latent; in nobis vero sæpe magna in facie prodeunt et nonnunquam occultantur quæ reprehendenda sunt. Hinc ergo humilianda est nostræ mentis elatio, quia et illorum infirma sunt publica et nostra secreta; et rorsum fortia illorum secreta sunt, et in publico nostra vulgantur. Quos ergo de aperta infirmitate reprehendimus, superest ut de occultæ fortitudinis estimatione vequemur: et si se de aperta infirmitate nostra mens elevat, occulta sua infirma considerans, sese in humilitate premat.

CAP. XVIII. — *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt (I Cor. vi, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 17.) Sæpe hi qui in potestate sunt, dum sese et a licitis retinere nesciunt, ad illicita opera et iniqua dilabuntur. Solus enim in illicitis non cadit, qui se aliquando et a licitis caute restringit. Quia videlicet constrictione religatum bene se Paulus insinuat, dicens: *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.* Atque ut ex ipsa religatione ostenderet in quanta se mentis libertate dilataret, illico adiunxit: *Omnia mihi licent: sed ego sub nullius redigar potestate.* Cum enim mens concepta desideria sequitur, servire rebus convincitur quarum amore superatur: sed Paulus cui cuncta licent, sub nullius potestate se rededit, quia semetipsum etiam a licitis restringendo, ea quæ delectata premerent despecta transcendit.

CAP. XIX. — *Bonum est homini mulierem non tangere (I Cor. vii, 2).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxii, n. 19 seq., ac Regul. Pastor. part. III, c. 27.) Cum mens inter minora et maxima peccata constringitur, si nullus omnino sine peccato evadendi patet aditus, minora semper eligantur: quia et qui murorum undique ambitu clauditur ne fugiat, ubi brevis murus invenitur ibi se in fugam præcipitat. Hinc est quod Paulus, cum quosdam in Ecclesia incontinentes aspiceret, concessit minima, ut declinarent majora, et peritus medicinæ celestis non tan sanos instituit, quam infirmis medicamina monstravit, dicens: *De quibus scriptum est mihi: Bonum est homini mulierem non tangere; prop-*

ter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unquamque suum virum habeat (I Cor. vii, 1, 2). Qui enim fornicationis metum præmissis, profecto non stantibus præceptum contulit, sed ne fortasse in terram ruerent lectum cadentibus ostendit. Unde adhuc infirmantibus subdit: *Uxori vir debitum reddat, similiter autem et uxor viro*. Et quia tunc solum conjuges in admixtione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine sed pro suscipienda prole miscentur, ut hoc etiam quod concesserat sine culpa quamvis minima non esse monstraret, postquam in magna honestate conjugii aliquid de voluptate largitus est, illico adiunxit: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium* (Ibid. v. 6). Non enim est sine vitio quod ignoscitur et non præcipitur. Peccatum profecto vidit quod posse indulgeri prævidit. Culpa quippe esse innuitur quod indulgeri perhibetur, sed quæ tanto citius relaxetur, quanto non per hæc illicitum quid agitur, sed hoc quod est licitum sub moderatione non tenetur. Conjuges enim scire debent suscipiendæ prolis causa se esse conjunctos; et cum immoderatæ servientes admixtioni, propagationis articulum in usum transferunt voluptatis, perpendant quod licet extra non exeant, in ipso tamen conjugio conjugii jura transcendunt. Unde necesse est ut crebris orationibus defleant quod pulchram copulæ speciem admixtis voluptatibus fœdant. Sed cum in dubiis constringimur, utiliter minimis subdimur, ne in magnis sine venia peccemus: ita plerumque antiqui hostia venientia solvitur, cum ad virtutes maximas per commissa minora transitur.

CAP. XX. — *Melius est nubere quam uri* (I Cor. vii, 9).

(Curæ past. part. III, c. 27; in exposit. B. Job, lib. XII, num. 27; curæ past. part. II, c. 5.) Qui conjugii non sunt obligati nequaquam sine judicio damnationis misceri se putent vacantiis feminis. Cum enim Paulus fornicationis vitium tot criminibus exsecrandis inseruit, cujus sit reatus indicavit, dicens: *Neque fornicatores, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt* (I Cor. vi, 9 seq.). Si igitur tentationum procellas cum difficultate salutis tolerant, conjugii portum petant. Scriptum quippe est: *Melius est nubere quam uri*: sine culpa scilicet ad conjugium veniunt, si tamen necdum meliora voverunt. Nam quisquis bonum majus subire proposuit, bonum minus quod licet illicitum fecit. Scriptum quippe est: *Nemo mittens manum suam super aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei* (Luc. ix, 62). Qui igitur fortiori studio intendat, retro respicere convincitur, si relictis bonis amplioribus ad minima retorquetur (I Cor. vii, 28). *Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi*: tribulationem carnis hic pati possunt etiam qui spiritualiter vivunt. Cur ergo in esse conjugibus carnis tribuatio quasi spiritualiter dicitur, quæ etiam a vita spiritualium longe non esse cognoscitur? Ideo scilicet quod hi frequentiter majores tribulationes ex carne suscipiunt, qui carnis voluptatibus delectantur et eis insistent. Considerare autem debent pastores et rectores, quod Paulus, qui in Paradisum ducitur coelique tertii secreta rimatur, et tamen illa invisibilium contemplatione suspensus, ad cubile carnalium mentis aciem revocat, et in occultis suis qualiter debeant conversari dispensat, dicens: *Uxori vir debitum reddat, similiter et uxor viro* (II Cor. xii, 3). Et paulo post: *Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi* (I Cor. vii, 2). Et iterum: *Revertimini in idipsum* (Vers. 5). Ecce jam cœlestibus secretis inseritur, et tamen per condescensionis viscera carnalium cubile perserutatur. Et quem sublevatus ad invisibilia erigit hunc miseratus ad infirmantium secreta oculum cordis flectit. Cœlum contemplatione transcendit, nec tamen statum carnalium sollicitudine deserit. Similiter rectores et doctores alia contemplatione petentes non debent proximorum infirma despiciere,

aut infirmis proximorum congruentes non debent alta derelinquere.

CAP. XXI. — *De virginibus autem præceptum Domini non habeo* (I Cor. vii, 25).

(In exposit. B. Job, lib. xv, num. 22; lib. xvi, n. 10.) Exercitati in bonis operibus electi nonnunquam plus student agere quam eis Dominus dignatus est jubere: carnis enim virginitas nequaquam est iussa, sed tantummodo laudata. Nam si illa deberetur nimirum jam conjugium culpa crederetur. Et tamen multi virtute pollent virginitatis, ut videlicet plus impendant obsequio quam acceperunt præcepto. Et sciendum quod sunt nonnulli hæretici qui ita virginitati carnis student, et nuptias damnant; sicut etiam sunt nonnulli qui ita abstinentiam laudant, ut sumentes alimenta necessaria detestentur, de quibus scriptum per Paulum dicitur: *Prohibitum nubere, et abstinere a cibis: quos creavit Deus ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus* (I Tim. iv, 3).

B CAP. XXII. — *Qui habent uxores, tanquam non habentes sint* (I Cor. vii, 29).

(Curæ past. part. 3, c. 27.) Paucis datum est omnia relinquere, curas mundi postponere, solis desideriis æternis inhiare. Non ergo, fratres, audemus vobis dicere ut omnia relinquatis, sed tamen, si vultis, omnia etiam retinendo relinquitis, si sic temporalia geritis ut tamen tota mente ad æterna tendatis. Hinc Paulus apostolus dicit: *Tempus breve est. Relinquam est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint: et qui flent, tanquam non flentes: et qui gaudent, tanquam non gaudentes: et qui amant, tanquam non possidentes: et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi*. Uxorem namque habet, sed quasi non habens, qui transitoria esse cuncta conspiciens, curam carnis ex necessitate tolerat, sed æterna gaudia spiritus ex desiderio expectat, qui scit debita carnis sic exsolvere ut tamen per eam mundo tota mente non cogatur inhærere. Nam, cum iisdem rursus egregius prædicator dicat:

C *Qui habet uxorem, cogitat quæ sunt hujus mundi, quomodo placeat uxori* (I Cor. vii, 33). Ille uxorem habet quasi non habens qui scit studeat placere conjugii, ut tamen non displiceat Conditori; qui sic per illam carnali consolatione utitur, ut tamen nunquam ad prava opera a melioris intentionis rectitudine ejus amore flectatur. Flet quoque, sed tanquam non fleat, qui sic temporalibus damnis affligitur, ut tamen de æternis lucris semper animum consoletur. Flendo enim non flere est, sic exteriora adversa plangere, ut tamen noverit æternæ spei consolatione gaudere. Gaudet vero, sed tanquam non gaudet, qui sic de temporalibus bonis hilarescit, ut tamen semper perpetua tormenta consideret: et in hoc quod mentem gaudio sublevat, hæc continuo pondere providi timoris premit. Esit autem, sed quasi non possidens, qui et ad usum terræ preparat, et tamen cauta cogitatione prævidet, quod hæc citius relinquat. Mundo conde utitur, sed quasi non utatur, qui et necessaria cuncta exterius ad vitæ suæ ministerium redigit, et tamen hæc eadem non sinit suis menti dominari, ut subjecta foris serviant, et nunquam intentionem animi ad alta tendentis frangant, ubi aperte quoque subdidit: *Præterit enim figura hujus mundi* (Ibid., v. 31), ac si aperte diceret: *Nolite constanter mundum diligere, quando et ipse non potest quem diligitis stare. Incessum cor quasi manantes figitis, dum fugit ipse quem amatis*. Quos igitur in hoc mundo necessitas ligat, ut ex omni parte exiit a mundo non possunt, sic debent ea quæ mundi sunt tenere ut tamen eis nesciant ex mentis fractione succumbere: et cum relinquere cuncta quæ mundi sunt non possunt, tunc bene exterius agoat si ardentius interius ad æterna festinant.

D CAP. XXIII. — *Qui, autem cum uxore est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori* (I Cor. vii, 33).

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, num. 44.) In usu

vitz mortalitatis quedam ex semetipsis sunt noxia, quædam vero ex his quæ versantur circa ipsa. Ex semetipsis quedam sunt noxia, sicut peccata sunt atque flagitia, quedam vero nonnunquam nobis ex his nocent quæ circa ipsa sunt, sicut temporalis potentia, vel conjugalitatis copula: bonum namque est conjugium, sed mala sunt quæ circa illud ex hujus mundi cura succrescunt. Unde etiam Paulus quibusdam meliora persuadens, eos a conjugio revocat, dicens: *Hoc autem dico, non ut laqueum vobis injiciam, sed ad id quod honestum est, et quod facultatem præbeat sine impedimento Domino serviendi* (*Ibid.*, v. 35). Dum ergo tenetur quod non nocet, ex rebus juxta positis committitur plerumque quod nocet, sicut sæpe rectum mundi iter pergitur, et tamen ortis juxta viam vepribus per vestimenta retinemur. In via quidem munda non offendimus, sed a latere nascitur quo pungamur. Magna est etiam temporalis potentia quæ habet apud Deum meritum suum de bona ministratioe regiminis, nonnunquam tamen, præter alia mala, eo ipso quo præeminet cæteris elatione cogitationis intumescit.

CAP. XXIV. — *Hoc ad utilitatem vestram dico* (*I Cor.* vii, 35).

(Curæ past. part. iii, c. 27.) Paulus cum quosdam ad celibatus gratiam instrueret, non conjugium prævit, sed curas mundi nascentes ex conjugio repulit, dicens: *Hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis injiciam; sed ad id, quod honestum est, et quod facultatem præbeat sine impedimento Domino obsecrandi.* Ex conjugii quippe terrenæ sollicitudines prodeunt, et idcirco magister gentium auditores suos ad meliora persuasit, ne terrena sollicitudine ligarentur. Quem ergo celibem curarum sæcularium impedimentum præpedit, et conjugio nequaquam se subdidit, tamen onera conjugii non evasit.

CAP. XXV. — *Scientia inflat, charitas ædificat* (*I Cor.* viii, 1).

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 72.) Mens hypocritarum, concupiscentiis exterioribus occupata, igne divini amoris non calet, et idcirco ad supernum desiderium inflammare auditores suos nequeunt, quia verba de frigido corde proferunt. Neque enim res quæ in seipsa non arserit alios accendit. Unde fit plerumque ut hypocritarum dicta, et audientes non erudiant, et eosdem ipsos qui ea proferunt elatos laudibus deteriores reddant. Attestante enim Paulo: *Scientia inflat, charitas ædificat.* Cum ergo charitas ædificando non erigit, scientia inflando pervertit.

CAP. XXVI. — *Qui se existimat scire aliquid, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire* (*I Cor.* viii, 2).

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 62; lib. xxviii, c. 3.) Perfecta scientia est in hoc quidem mundo vivere, sed de hujus mundi concupiscentia nihil habere, aliena non appetere, propria non tenere, laudes mundi despiciere, et pro Deo opprobria amare, gloriam mundi fugere, despectum sequi, adulantes despiciere, despicientes honorare, mala nocentium ex corde dimittere, et erga eos dilectionis gratiam immobilem in corde retinere. Perfecta quidem scientia est, hæc cuncta sollicite agere, et se de suis meritis scire nihil esse. Unde et ipsi discipuli Domini de hac scientia perfecta docentur, cum eis voce Veritatis dicitur: *Cum feceritis hæc omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus* (*Luc.* xvii, 40). Perfecta scientia est scire omnia, et tamen juxta quemdam modum scientem se esse nescire, de qua bene per Paulum dicitur: *Qui se existimat scire aliquid, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire.* In hoc itaque mundo dum vivimus, tunc perfecte quæ scienda sunt scimus, cum proficientes per intelligentiam nil nos perfecte scire cognoscimus. Quia enim prima stultitia angeli elatio cordis fuit, vera sapientia efficitur hominis humilitas suæ estimationis. Quam quisquis vel magna sapiendo deserit,

A eo ipso vehementer desipit, quo semetipsum nescit.

CAP. XXVII. — *Videte ne licentia vestra offendiculum fiat infirmis* (*I Cor.* viii, 9).

(Curæ past. part. iii, c. 35.) Cum prava æstimatio, in quantum sine peccato valet, ab intentum meente non tergitur, cunctis mala credentibus per exemplum culpa propinatur. Unde plerumque contingit, ut qui negligenter de se mala opinari permittunt, per semetipsos quidem nulla iniqua faciant, sed tamen per eos qui se fuerint imitati multiplicius delinquant. Hinc est quod Paulus non munda quædam sine pollutione comedentibus, sed imperfectis tentationis scandalum sua hac comessatione moventibus dicit: *Videte ne forte hæc licentia vestra, offendiculum fiat infirmis.* Et rursum: *Et peribit infirmus in tua conscientia frater, propter quem Christus mortuus est.* Sic autem peccantes in fratres, et percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.

CAP. XXVIII. — *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si vestra carnalia metamus* (*I Cor.* ix, 11).

(Homil. 17, in Evang., n. 7.) Dignum est ut prædicatores ab eis terrena consequantur stipendia quibus patriæ cælestis offerunt præmia; quia sicut dicit ipsa Dei Sapientia: *Dignus est operarius mercede sua* (*Luc.* x, 7). Quia jam de mercede operis sunt ipsa alimenta sustentationis, ut hic merces de labore prædicationis inchoetur quæ illic de veritatis visione perlicetur. Quia in re considerandum est quod uni nostro operi duæ debentur mercedes: una in via, altera in patria; una quæ nos in labore sustentat, alia quæ nos in resurrectione remunerat. Merces itaque quæ in præsentia recipitur hoc in nobis debet agere ut ad sequentem mercedem robustius tendatur. Verus itaque prædicator quisque non ideo debet prædicare ut in hoc tempore mercedem recipiat, sed ideo mercedem recipere ut prædicare subsistat. Quisquis namque ideo prædicat ut hic vel laudis vel muneris mercedem recipiat, æterna proculdubio mercede se privat. Quisquis vero vel ea quæ dicit ideo placere hominibus appetit ut dum placet quod dicitur per eadem dicta non ipse sed Dominus ametur, vel idcirco terrena stipendia in prædicatione consequitur, ne a prædicationis voce per indigentiam lassetur, huic proculdubio ad recipiendam mercedem nihil obstat in patria, quod sumptus sumpsit in via. Hos itaque sumptus a Corinthiis quibus prædicabat Paulus pro minimo suscipiens, dicit: *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si vestra carnalia metamus.*

CAP. XXIX. — *Factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrifacerem* (*I Cor.* ix, 20).

(Curæ past. part. ii, c. 5. In exposit. B. Job, lib. vi, num. 54.) Rector debet esse præ cunctis contemplatione suspensus, et singulis compassione proximis, ut per speculationis altitudinem semetipsum quoque invisibilia appetendo transcendat, et per pietatis viscera in se infirmitatem cæterorum transferat. Hinc est quod beatus Paulus compage charitatis summis simul et infimis junctus, et in semetipso virtute spiritus ad alta volante rapitur, et in aliis pietate æquanimitè infirmatur, dicens: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non aror* (*I Cor.* i, 29)? Hinc rursus ait: *Factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucriferem: et his, qui sub lege sunt, quasi sub lege essem (cum ipse non essem sub lege) ut eos qui sub lege erant, lucrifacerem: et iis, qui sine lege sunt, quasi sine lege essem (cum sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi), ut lucrifacerem eos qui sine lege sunt.* Et paulo post: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Quod videlicet exhibebat non amittende fidem, sed extendendo pietatem, ut, in personam se infidelium transfigurans, ex semetipso disceret qualiter aliis misereri debuisset, quatenus hoc illis impenderet quod sibi ipse si ita esset impendi recte voluit.

set. Neque enim egregius prædicator, ut quasi Judæus A fieret, ad perfidiam erupit, neque ut quasi sub lege esset ad carnale sacrificium redit, neque ut omnibus omnia fieret simplicitatem mentis in erroris varietatem commutavit, sed condescendendo appropinquavit infidelibus, non cadendo; ut videlicet singulos in se suscipiens, et se in singulos transfigurans, compatiendo colligeret, si ita ipse ut illi esset quod impendi ab aliis sibi recte voluisset, et tanto verius unicuique erranti concurreret, quanto salutis ejus modum ex propria consideratione didicisset. Hinc iterum dicit: *Sive mente excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis (II Cor. v, 13)*; quia et semetipsum noverat contemplando transcendere, et eundem se auditoribus condescendendo temperare.

CAP. XXX. — *Sic curro, non quasi in incertum (I Cor. ix, 26).*

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 59.) Nonnulli omne quod fortiter faciunt, dominante gulæ vitio perdunt, et dum venter non restringitur, per carnis concupiscentiam simul cunctæ virtutes obruuntur. Hinc est quod Paulus contra Jerusalem mœnia decertanti coquorum principi, id est ventri, cui a coquentibus servitit, virtutes animæ ad pacis visionem tendentis destruere volenti, vires subtraheret cum diceret: *Castigo corpus meum, et servituti subjiçio: ne forte alii prædicans, ipse reprobus efficiar (I Cor. ix).* Hinc etiam præmisit, dicens: *Sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aerem verberans (Ibid. 27).* Cum enim carnem restringimus, ipsis continentia nostræ icibus non aerem sed immundos spiritus verberamus. Et cum hoc quod est intra nos subijcimus, extra positis adversariis pugnos damus.

CAP. XXXI. — *Castigo corpus meum et servituti subjiçio (I Cor. ix, 27).*

(In exposit. B. Job, lib. xxix, n. 32 et 33.) Multos videmus quotidie qui resplendent luce justitiæ, et tamen ad finem suum obscuritate tenebrantur nequitiæ; et multos cernimus peccatorum tenebris obvolutos, et tamen juxta vitæ suæ terminum repente reddi luce justitiæ liberos. Unde quibusdam conversis a peccatorum nequitia dicitur: *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino (Ephes. v, 8).* Lucis enim nomine justitia accipitur, per tenebras iniquitas designatur. Multos etiam novimus semel inventam viam justitiæ illibate usque ad obitum tenuisse, et plerosque conspeximus usque ad exitum cœpta semel crimina sine cessatione cumulasse. Quis autem inter ista occurtorum judiciorum nubila mentis suæ radium mittat, ut aliqua consideratione discernat; vel quis perduret in malo, vel quis perseveret in bono, vel quis ab infimis convertatur ad summa, vel quis a summis revertatur ad infima? Latent hæc sensus hominum, nec quidquam de cujuslibet fine cognoscitur, quia divinorum judiciorum abyssus humanæ mentis oculo nullatenus penetratur. Videmus namque quod illa Deo adversa gentilitas justitiæ est luce perfusa, et Judæa dudum dilecta perfidiæ est nocte cæcata. Scimus etiam quod latro de patibulo transivit ad regnum, Judas de apostolatus gloria lapsus est in tartarum. Rursumque, quia aliquando sortes quæ cœperunt non mutant, et latronem alium pervenisse novimus ad supplicium, et apostolos scimus percepisse propositum quod desideraverant regnum. Video præterea Paulum ex illa persecutionis sævitia ad gratiam apostolatus vocatum, et tamen sic inter occulta judicia formidat, ut reprobari se etiam postquam vocatus est, timeat. Ait enim: *Castigo corpus meum, et servituti subjiçio, ne forte alii prædicans, ipse reprobus efficiar (Act. ix, 15).* Et certe jam de illo dominica dictum fuerat voce: *Vas electionis mihi est, et tamen adhuc castigans corpus suum, metuit ne reprobaretur. Væ miseris nobis qui de electione nostra nullam adhuc Dei vocem cognovimus, et jam in otio quasi de securitate torpemus! Debet profecto, debet in spe esse securitas,*

PATROL. LXXIX.

A sic et in conversatione timor, ut et illa certantes soveat, et iste torpentes pungat. De spe incassum præsumit qui timere Deum in suis operibus renuit.

CAP. XXXII. — *Bibebant de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus (I Cor. x, 4).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 97.) In sacro eloquio cum singulari numero petra ponitur et nominatur, quis alius quam Christus accipitur? Paulo attestante, qui ait: *Petra autem erat Christus (I Petr. ii, 5).* Cum vero petra pluraliter appellantur, membra ejus, videlicet sancti viri qui robore illius solidati sunt, exprimuntur. Quos nimirum Petrus apostolus lapides vocat, dicens: *Vos tanquam lapides vivi œdificamini domus spirituales (I Petr. ii, 5).*

CAP. XXXIII. — *Neque idololatræ efficiamini (I Cor. x, 7).*

(In exposit. B. Job, lib. x, num. 21.) Vana agimus quoties transitoria cogitamus. Ex vanitate autem ad iniquitatem ducimur, cum prius per levia delicta defluimus, et usu cuncta lævigante, nequaquam post committere etiam graviora timeamus. Nam dum moderari lingua otiosa verba negligit, more inolitæ remissionis capta, audeat ad noxia prorumpit; dum gulæ incumbitur, ad levitatis protinus insaniam proditur. Cumque mens subigere delectationem carnis renuit, plerumque et ad perfidiæ voraginem ruit. Unde bene Paulus plebis Israelitiæ damna conspiciens, ut imminencia ad auditoribus mala compesceret, curavit ex ordine transacta narrare, dicens: *Neque idololatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere (Exod. xxxii, 6).* Esus quippe potusque ad luxum impulit, lusus ad idololatriam traxit, quia si vanitatis culpa nequaquam caute compescitur, ab iniquitate protius mens incauta devoratur, attestante Salomone, qui ait: *Qui modica spernit, paulatim decidet (Eccli. xix, 1).* Si enim curare parva negligimus, insensibiliter seducti, audacter etiam majora perpetramus.

CAP. XXXIV. — *Qui se existimat stare, videat ne cadat (I Cor. x, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xxv, n. 20 et 21.) Summa cura satagendum est vobis omni custodia servare cor vestrum, quoniam ex ipso vita procedit, et sicut scriptum est: *Ex corde exeunt cogitationes malæ (Matth. xv, 18).* Formidemus igitur in his bonis quæ accepimus, nec eos qui illa necdum assecuti sunt desperemus. Quid enim sumus hodie novimus, quid autem post paululum possimus esse nescimus. Hi vero quos fortasse despiciamus, et tarde possunt incipere, et tamen vitam nostram ferventioribus studiis anteire. Timendum itaque est ne etiam nobis cadentibus surgat qui a nobis stantibus irridetur, quamvis stare jam non novit qui non stantem novit irridere. Hunc autem supernorum judiciorum metum Paulus apostolus discipulorum cordibus incutiens ait: *Qui se existimat stare, videat ne cadat.* Superbi enim possunt amittere bona de quibus superbiunt, et humiles ea percipere quæ quia non habeant contemnantur. Intus ergo vigilandum est, intus servemus omne quod foris agimus, ne si mens se extollat cadamus.

CAP. XXXV. — *Tentatio vos non apprehendat, nisi humana (I Cor. x, 13).*

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 7, et Curæ past. part. 1, c. 11, paulo ante fin.) Sciendum est aliud esse quod animus de tentatione carnis patitur, aliud vero cum per consensum delectationibus obligatur. Plerumque enim cogitatione prava pulsatur sed renuitur, plerumque vero cum perversum quid concipit, hoc inter semetipsum etiam per desiderium volvit. Et nimirum mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat cum pulsatur, sed cum hanc sibi per delectationem subjugat. Hinc etenim prædicator egregius dicit: *Tentatio vos non apprehendat, nisi humana.* Humanum quidem est in corde tentationem

perpeti, daemonicum vero est tentationis certamine et in operatione superari. Humana quippe tentatio est qua plerumque in cogitatione tangimur etiam nolentes, quia ut nonnunquam illicita ad animum veniant hoc utique in nobismetipsis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Jam vero daemonicum est, et non humana tentatio, cum ad hoc quod corruptibiliter suggerit per consensum se animus astringit. Hinc iterum dicit: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore* (Rom. vi, 12). Peccatum quippe in mortali corpore nequaquam non esse, sed regnare prohibuit, quia in carne corruptibili non regnare potest, sed non esse non potest. Hoc ipsum namque ei de peccato tentari peccatum est, quo quia quandiu vivimus peccato omnino non caremus: sancta prædicatio, quoniam hoc expellere plene non potuit, ei de nostri cordis habitaculo regnum tulit, ut appetitus illicitus, et si plerumque bonis nostris cogitationibus occulte se quasi fur inserit, saltem si ingreditur non domineatur.

CAP. XXXVI. — *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra quam potestis* (I Cor. x, 13).

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 71, et lib. xxix, n. 35.) Cum maligni spiritus ad vitam redire nequeant, crudeliter socios ad mortem quaerunt. Indesinenter itaque contra bonos consilium ineunt, ut ii quos servire Deo innocue in tranquillitate considerant, vexatos adversitatibus ad voraginem culpæ rapiant. Sed eorum consilii acumen destruitur, quia prius Conditor cum viribus flagella moderatur, ne virtutem poena transeat, et per astutiam fortium humana infirmitas excedat. Unde bene per Paulum dicitur: *Fidelis autem Deus qui non patietur vos tentari supra quam potestis: sed faciet cum tentatione etiam proventum, ut possitis sustinere*. Novit autem Conditor noster, quando exurgere persecutionis procellam sinat, quando exurgentem reprimat. Novit pro custodia nostra restringere quod contra nos egredi pro nostra exorcitatione permittit, ut scævius nos diluat procella, non mergat. Novit tentationes adversarii dispensando modificare, ut simul multæ non veniant, aut ipsæ tantummodo quæ ferri possunt illustratam jam Deo animam tangant, ut cum tactus sui ardore nos eruciant, perfectionis incendio non exurant. Nisi enim misericors Deus cum verberibus tentamenta modificet, nullus profecto est qui malignorum spirituum insidias non corruens portet: quia si mensuram iudex tentationibus non præbet, eo ipso protinus stante dejicit, quo ultra vires onera imponit.

CAP. XXXVII. — *Si quis videtur contentiosus esse* (I Cor. xi, 16).

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 4.) Hæretici nequaquam inquisitionibus suis veritatem conantur assequi, sed victores videri. Cum foris sapientes appetunt ostendi, intus per stultitiam elationis suæ ligantur vinculis. Unde fit ut certamina contentionum exquirant, et de Deo, qui pax est nostra, loqui pacifice nesciant, atque ex pacis negotio rixæ inventores fiant, quibus bene per Paulum dicitur: *Si quis videtur contentiosus esse: nos talem consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei*.

CAP. XXXVIII. — *Si nosmetipsos diducaremus, non utique iudicaremur* (I Cor. xi, 31).

(In exposit. B. Job, lib. xii, n. 20; Curæ past. part. iii, c. 29.) Divinæ largitatem misericordiæ quis valeat pensare? Omnipotens Deus singula quæque mala quæ fecimus et peccata, subtiliter, et tamen per benignitatis suæ gratiam ea poenitentibus misericorditer relaxat. Qui et duritiam in peccantibus conspicit, sed tamen hanc gratia præveniente ad poenitentiam emollit, et nosmetipsos ad singulas culpas quas fecimus defendendas convertit. Quas misericorditer relaxat, quia dum nos eas punimus, ipse nequaquam in extremo examine iudicat. Peccatores igitur qui operum peccata deplorant, debent præsumere de misericordiâ quam postulant, ne vi immoderate af-

flictionis intereant. Neque enim pie Dominus ante delinquentium oculos fienda peccata opponeret, si per semetipsos ea districtè ferire voluisset. Constat etiam quod a suo iudicio abscondere voluit quos miserando præveniens sibimetipsis iudices fecit. Hinc enim scriptum est: *Præoccupemus faciem ejus in confessione* (Psal. xciv, 2). Hinc per Paulum dicitur: *Si nosmetipsos diducaremus, non utique iudicaremur*.

CAP. XXXIX. — *Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus* (I Cor. xii, 6).

(In exposit. B. Job, lib. xi, n. 8; lib. xxviii, n. 24; lib. ii, in Ezech. hom. 6, n. 2: in exposit. B. Job, lib. xxviii, n. 21, 22, 23, 24, 25.) Pene nullum latet quod quinque sunt sensus corporis nostri: videlicet visus, auditus, gustus, odoratus et tactus. Hi sensus in omne quod sentiunt atque discernunt virtutum discretionis et sensus a cerebro trahunt; et cum unus sit iudex cerebri sensus qui intrinsecus præsidet, per meatus tamen proprios sensus quinque discernit, Deo mira operante, ut neque oculus audiat, neque auris videat, neque os olfaciat, neque naris gustet, neque manus oderetur. Et cum per unum sensum cerebri omnia disponantur, quilibet tamen horum sensus aliud facere non potest, præter id quod ex dispositione Conditoris accepit. Ex istis ergo corporalibus et exterioribus, interiora et spiritualia colligenda sunt, ut per id quod in nobis publicum est transire debeamus ad secretum quod in nobis est et in nobismetipsis latet. Intuendum quippe est quia, cum una sit sapientia, alium minus, alium magis inhabitat; alii hoc, alii illud præstat. Et quasi cerebri more nobismetipsis velut quibusdam sensibus utitur, ut quamvis sibi nonnunquam sit dissimilis, per nos tamen diversa et dissimilia semper operetur, quatenus iste sapientiæ, ille scientiæ donum percipiat; ista genera linguarum, ille gratiam consolationum habeat. Omnipotens quippe Conditor noster Deus interni iudicii secreto moderamine juxta beati Pauli vocem, *Alii sermonem sapientiæ, alii sermonem scientiæ, alii plenam fidem, alii gratiam sanitatum, alii operationem virtutum, alii prophetiam, alii discretionem spirituum, alii genera linguarum, alii interpretationem sermonum tribuit* (I Cor. xii, 8). Sunt enim quidam qui per donum gratiæ et ipsa intelligunt quæ exponi a Doctoribus non audierunt: hi videlicet sermonem sapientiæ perceperunt. Et sunt quidam qui per semetipsos intelligere audita nequeunt, sed ea quæ in expositioribus legerint retinent, et scienter proferunt quæ lecta didicerunt, atque isti sermone scientiæ pleni sunt. In uno itaque eodemque spiritu iste verbo sapientiæ pollet, nec tamen sermone scientiæ, id est doctrinæ, fulcitur, quia sentire et invenire sufficit etiam quod per discendi studium non apprehendit. Ille sermone scientiæ fulget, nec tamen in verbo sapientiæ convalescit, quia et sufficit explere quantum didicit, et tamen ad sentiendum ex semetipso subtile aliquid non assurgit. Iste per fidem et eleventis imperat, nec tamen per sanitatum gratiam infirmitates corporum curat. Ille orationis ope morbos subtrahit, nec tamen amenti terræ verbo pluvias reddit. Iste operatione virtutum ad præsentem vitam etiam mortuos revocat, et tamen prophetiæ gratiam non habens, quæ sibi ventura sunt ignorat. Ille ventura quæque velut præsentia attendit, et tamen in nulla signorum operatione se exercit. Iste per discretionem spirituum in factis subtiliter mentes conspicit sed tamen diversi generis linguas nescit. Ille diversi generis linguas examinat, sed tamen in rebus similibus dissimilia corda non pensat. Alius in una lingua quam novit sermonum pondera interpretando prudenter discit, et tamen reliquis bonis quæ non habet patienter caret. Sic itaque Creator noster ac dispositor cuncta moderatur, ut qui extollî poterat ex bono quod habet, humilietur ex virtute quam non habet. Sic cuncta moderatur, ut cum per impensam gratiam unumquemque sublevar, etiam per disparem alteri alterum subdat: et meliorem quinque domo alio egra

qui sibi subjicitur attendat, ac licet se praeire et aliis sentiat, eidem tamen quem superat se in aliis postponat. Sic cuncta moderatur, ut dum singula quaeque sunt omnium, interposita quadam charitatis necessitudine, flant omnia singulorum; et unusquisque sic quod non accepit in altero possideat, ut ipse alteri possidendum quod accepit humiliter impendat. Hinc per Paulum dicitur: *Per charitatem servite invicem* (Galat. v, 13). Tunc enim nos charitas a iugo culpae liberos reddit, cum vicissim nostro per amorem servitio subjicit, cum et aliena bona nostra credimus, et nostra aliis quasi sua offerentes exhibemus. Hinc rursus per eundem Paulum dicitur: *Nam et corpus non est unum membrum, sed multa. Si dixerit pes: Quoniam non sum manus, non sum de corpore: num ideo non est de corpore? Et si dixerit auris: Quoniam non sum oculus, non sum de corpore: num ideo non est de corpore? Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? Et paulo post: Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra, unum vero corpus* (I Cor. xii, 1 seq.). Quid enim sancta Ecclesia nisi superni sui capitis recte corpus, in qua alius alia videndo oculus, alius recta operando manus, alius ad injuncta currendo pes, alius praeceptorum vocem intelligendo auris, alius malorum fetorem bonorumque fragrantiam discernendo naris est? Qui corporalium more membrorum, dum vicissim sibi accepta officia impendunt, unum de semetipsis omnibus corpus reddunt. Et dum diversa in charitate peragunt, diversum esse prohibent ubi continentur. Si autem unum quid cuncti agerent, corpus utique, quod ex multis continetur, non essent, quia videlicet multipliciter compactum non existeret, si hoc concurs membrorum diversitas non teneret. Sanctis itaque membris Ecclesiae virtutum dona Dominus distribuit, et dividens singulis prout vult, quasi mensuras in terminos eis imponit. Cum igitur miro consilio Auctor et Dispositor noster huic illa largitur quae alii denegat; alii illa denegat quae isti largitur, mensuras sibi positae egredi nititur, quisquis posse plusquam acceperit conatur: ut fortasse is cui tantummodo datum est praeceptorum occulta disserere, tentet etiam miraculis coruscare; aut is quem supernae virtutis donum ad sola miracula roborat, etiam divinae legis occulta pandere contendat. Plerumque enim amittit quod portat, qui audacter ea ad quae pertingere non valet arripere festinat. Nam et membrorum nostrorum tunc bene ministeriis utimur, cum sua his officia distincte servamus. Lucem quippe oculis cernimus, vocem vero auribus audimus. Si quis autem ordine mutato, voci oculos, luci aures accommodat, huic utraque incassum patent. Si quis odores velit ore discernere, saporis aere gustare, utriusque sensus ministerium quia pervertit, interimit. Dum enim propriis haec usibus non aptantur, et sua officia deserunt, et ad extranea non assurgunt. Bene itaque Paulus intra acceptas ex divina largitate mensuras in ipsa praedicationis suae se latitudine coaretabat, cum diceret: *Non enim audeo aliquid loqui eorum, quae per me non efficit Christus* (Rom. xv, 18). Mensuram igitur omnipotens Deus nostris profectibus imponit, ut habeamus quaedam virtutum bona, quae nunquam quae-ivimus, et quaeramus quaedam, nec tamen habere valeamus, quatenus mens nostra dum haec non potest habere quae appetit, illa se intelligat de semetipsa non habere quae habet; per ea quae sunt considerentur illa quae desunt, et per ea quae utiliter desunt serventur humiliter bona quae sunt.

CAP. XL. — *Quae inhonesta sunt nostra abundantiorum honestatem habent* (I Cor. xii, 23).

(In exposit. B. Job, lib. xiii, n. 6, 7.) Potens et protervus cum pravum aliquod perpetrasse cognoscitur, tempus a praedicatoro quaeritur, ut de malo quod fecit increpetur. Nisi enim praedicator sustineat quando proferre congrue correptionem valeat, auget in eo malum quod insequitur, quia saepe contingit ut

sit talis qui nulla verba suscipiat increpationis. Magna enim agendum est arte praedicationis, ut qui ex aperta correptione flunt deteriores ad salutem redeant quodam temperamento correptionis. Unde etiam Paulus dicit: *Quae putamus igitur ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorum circumdamus: et quae inhonesta sunt nostra, abundantiorum honestatem habent: honesta autem nostra nullius egent*. Sicut enim inhonesta membra in corpore, ita sunt quidam intra sanctam Ecclesiam potentes et protervi, qui dum aperta feriri nequeunt invectione, quasi honoris velantur tegmine. Sed haec de occultis potentium loquimur delictis. Nam quando et alii agnoscentibus peccant, aliis etiam cognoscentibus increpandi sunt, ne si praedicator taceat, culpam approbasse videatur, atque haec crescens in exemplum veniat quam pastoris lingua non secat.

CAP. XLI. — *Vos estis corpus Christi, et membra de membro* (I Cor. xii, 27).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, n. 8.) Membra sunt reproborum omnes qui eidem perverse agentibus conjunguntur, sicut e contra per Paulum de domino corpore dicitur: *Vos estis corpus Christi, et membra de membro*. Aliud quippe est membrum corporis, aliud membrum membri. Membrum quippe corporis pars ad totum, membrum vero membri est particula ad partem; membrum namque membri est digitus ad manum, manus ad brachium: membrum vero corporis est totum hoc simul ad corpus universum. Sicut ergo in spiritali dominico corpore membra de membro dicimus eos qui in ejus Ecclesia ab aliis reguntur, ita in illa antiqui hostis reproba congregatione, membra sunt de membris qui iniquo opere quibusdam se nequioribus conjunguntur.

CAP. XLII. — *Si linguis hominum loquar, et angelorum* (I Cor. xiii, 1).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, n. 29, 30.) Ministri Antichristi nonnunquam decipiendis auditoribus exhibent linguae dulcedines, quoniam et spinae proferunt flores, et apparet quidem in eis quod oleat, sed latet quod pungat. Amarum dulcia, noxia blanda permiscent, et fallendi arte per remissa colloquia, per humilem sermonem de se insinuant quod per exhibitionem negant. Hi nimirum more metalli insensibilis sonum bene loquendis habent, sed sensum bene vivendi non habent; namque quasi humiliter loquendo asserunt quod elate vivendo continentur. Unde bene per Paulum dicitur: *Si linguis hominum loquar, et angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tintinnans*. Bona quidem loquens, sed per amorem eadem bona non sequens, velut aes aut cymbalum sonitum reddit, quia ipse non sentit verba quae ipse facit.

CAP. XLIII. — *Charitas patiens est, benigna est* (I Cor. xiii, 4).

(In exposit. B. Job, lib. viii, n. 2; lib. x, n. 10.) Mens sanctorum in hoc tentationum praetio, et munita patientiae clypeo, et gladiis amoris accincta, ad perferenda mala sumit fortitudinem, et ad rependenda bona exerit benignitatem, quatenus et odiorum tela potenter excipiat, et amoris jacula valenter reddat. Miles Dei adversitatis bello deprehensus, et scutum patientiae debet anteferre, ne pereat, et ad praedicandum promptus amoris inferre jacula ut vincat. Cujus armaturae summa breviter Paulus insinuat, dicens: *Charitas patiens est, benigna est*. Cum vero unum ex utroque defuerit, charitas non est: si videlicet malos, aut absque benignitate tolerans non amat, aut rursus sese sine patientia exhibens, negligit tolerare quos amat. Ut ergo a nobis charitas vera teneatur, necesse est quatenus et benignitati patientia, et rursus patientiae benignitas suffragetur; ut magnum quoddam in corde nostro aedificium construens, et benignitatis arcem patientia solidet, et patientiae fundata aedificia benignitas exornet. Sed cum una eademque sit charitas, multiplex tamen di-

itur, quia nimirum si mentem plene cepit, haec A ad innumera opera multiformiter accendit. Hujus charitatis diversitatem et multipliciter bene Paulus enumerat, dicens: *Charitas patiens est, benigna est: non am-latur, non inflatur, non agit perperum; non est amb-iosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati.* Patiens quippe est charitas, quia illata mala æquanimiter tolerat. Benigna vero est, quia pro malis bona largiter ministrat. Non æmulatur, quia per hoc quod in præsentem mundo nil appetit, invidere terrenis successibus nescit. Non inflatur, quia cum præmium internæ retributionis anxia desiderat, de bonis se exterioribus non exultat. Non agit perperam, quia quo se in solum Dei ac proximi amorem dilatat, quidquid a rectitudine discrepat, ignorat. Non est ambitiosa, quia quo ardentem intus ad sua satagit, foris nullatenus aliena concupiscit. Non quærit quæ sua sunt, quæ hic transitorie possidet, velut aliena negligit, cum sibi nihil esse proprium, nisi quod secum permaneat, agnoscit. Non irritatur, quia et injuriis lacessita, ad nullos se ultionis suæ motus excitat, dum pro magnis laboribus majora post præmia expectat. Non cogitat malum, quia in amore munditiæ mentem solidans, dum omne odium radicibus eruit, versare in animo quod inquinat nescit. Non gaudet super iniquitate, quia sola dilectione erga omnes inhiat, nec de perditione adversantium exsultat. Congaudet autem veritati, quia ut se cæteros diligens, per hoc quod rectum in aliis conspiciat quasi de augmento proprii profectus hilarescit. Multiplex ergo charitas contra unuscujusque culpæ jaculum quod perimendam mentem impetit, instructionis suæ munimine occurrit, ut quia antiquus hostis variata circumfusione nos obsidet, ipsa hunc de nobis multipliciter expugnet. Charitas in Petro, et minis terrenorum principum fortiter restitit, et in circumcissione submovenda, minorum verba humiliter audivit; charitas in Paulo et manus persecutionum humiliter pertulit, et tamen in circumcissionis negotio longe se impari prioris sensum audenter increpavit.

CAP. XLIV. — *Videmus nunc per speculum, et in ænigmate (I Cor. xiii, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xvii, num. 38.) Dignum est ut qui prædicat audientis modum consideret, quatenus ipsa prædicatio cum sui auditoris incrementis crescat. Sic quippe agere prædicator unusquisque debet, sicut cum illo divinitus agitur, ut nequaquam cuncta quæ sentit infirmis insinuet, quoniam et quousque ipse carne mortali tantum infirmus est, ea quæ superna sunt cuncta non sentit. Prædicare ergo rudibus non debet quanta cognoscit, quoniam et ipse de supernis mysteriis cognoscere non valet quanta sint. Hinc est enim quod Paulus apostolus, postquam mysteriis cælestibus interfuit, dicit: *Videmus nunc per speculum et in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.*

CAP. XLV. — *Tunc cognoscam, sicut et cognitus sum (I Cor. xiii, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xiii, num. 30.) Magna est interpositio oculis cordis nostri ad contemplandam subtilitatem Dei, ipsa videlicet infirmitas nostra. Sed tunc ad purum intuebimur eum a quo nunc subtiliter intuemur; cum hac infirmitate deposita, ad contemplationis internæ gratiam venerimus de qua Paulus dicit: *Tunc cognoscam, sicut et cognitus sum.*

CAP. XLVI. — *Lingua in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus (I Cor. xiv, 22).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 36, 37.) Sunt nonnulli qui cum mira apostolorum opera audiunt, quod accepto Spiritu sancto mortuos verbo suscitarent, ab obsessis dæmonia pellerent, umbra infirmitates amoverent, ventura quæque prophetando prædicarent, et unigenitum Verbum Dei, omnium gentium loquentes lingua, prædicarent, quia virtutes hæc nunc

in Ecclesia non vident, subtractam jam ab Ecclesia supernam gratiam suspicantur, nescientes pensare quod scriptum est: *Adjutor in opportunitatibus in tribulatione (Psal. ix, 10).* Tunc quippe sancta Ecclesia miraculorum adjutorio indigni, cum eam retributio persecutionis pressit. Nam postquam superbiam infidelitatis edomuit, non jam virtutum signa, sed sola operum merita requirit, quamvis et illa per multos ostendat cum opportunitas exigit. Scriptum quippe est: *Lingua in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus.* Ubi igitur omnes fideles sunt, quæ causa exigit ut signa monstrantur? Unde citius satisfacimus, si quid de ipsa apostolica dispensatione memoremus. Paulus namque prædicator egregius Melitem veniens, et plenam infidelibus insulam sciens, patrem Publici dysenteria febribusque vexatum orando salvavit, et tamen ægrotanti Timotheo præcepit, dicens: *Modico vino utere propter stomachum tuum et (frequentes tuas infirmitates (I Tim. v, 23).* Quid est, Paule, quod ægrum infidelem orando ad salutem revocas, et tantum adjutorem Evangelii more medici per alimenta curas, nisi quod idecirco sunt exteriora miracula ut mentes hominum ad interiora perducantur, quatenus per hoc quod mirum visibiliter ostenditur, ea quæ admirabilia sunt invisibilia credantur? Signo quippe virtutis pater Publici sanandus fuerat ut mente revivisceret, dum ad salutem miraculo rediret. Timotheo autem adhibendum foris miraculum non erat qui jam totus intus vivebat. Non est igitur mirum si, propagata fide, crebro miracula non sunt, quando hæc ipsi quoque apostoli in quibusdam jam fidelibus non fecerunt.

CAP. XLVII. — *Si autem omnes prophetent, etc. (I Cor. xiv, 24).*

(Lib. 1, in Ezech., hom. 1, n. 1.) Sciendum est quod aliquando propheta est de præsentem, sicut Paulus apostolus dicit: *Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, diducatur ab omnibus, occulta cordis ejus manifesta sunt: et ita cadens in faciem, adorabit Deum pronuntians quod vere Deus in vobis sit.* Cum igitur dicitur: *Occulta cordis ejus manifesta sunt, profecto monstratur quia per hunc modum prophetiæ spiritus non prædicat quod futurum est, sed ostendit quod est.* Quo autem pacto prophetiæ dicatur spiritus, qui nihil futurum indicat, sed præsens narrat? Qua in re inanimadvertendum est quod recte prophetia dicitur, non quia prædicat ventura, sed quia prodit occulta. Rem quippe quamlibet, sicut ab oculis nostris in futuro subtrahunt tempora, ita ab oculis nostris in præsentem subtrahit causa. Ventura enim res occultatur in futuro tempore, præsens autem cogitatio absconditur in latenti corde. Est etiam prophetia præsens, cum res quælibet non per animum, sed per absentem locum tegitur, quæ tamen per spiritum denudatur. Et ibi fit præsens prophetantis animus, ubi per præsentiam non est corpus. Nam et Giezi longe a propheta recesserat, cum Naaman Syri munera percipiebat, cui tamen idem propheta dicit: *Nonne cor meum in præsentem erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tibi (IV Reg. v, 26)?*

CAP. XLVIII. — *Ego sum minimus apostolorum (I Cor. xv, 9).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 19, 20, et hom. 10, in Ezech., n. 33.) Quicumque perducuntur ad summa desiderant, semper necesse est ut meliorum proventibus intendant, quatenus tanto districtius in se culpas judicent, quanto in illis altius quod admittunt, vident. Mira enim nobiscum dispensatione agitur, ut per hoc quod alter habet et iste non habet, unus alteri melior ostendatur, quatenus tanto ardentius ad humilitatem quisque proficiat, quanto ex bonis quæ non habet inferiorem se habentibus peccat. Sicque fit ut dum ille in isto, atque hic in illo respicit quod admiretur, distincta bona et ab altitudine elationis reprimant, et ad studium proventus accendant. Unde Paulus cum cæterorum sanctorum

sollicitudinem in prædicatione robustius laborando transcenderet, ut ab elatione se premeret, et vires suas in humilitatis gremio nutriret, crudelitatis suæ antiquæ non immemor, apostolorum omnium innocentiam contemplatus, ait: *Ego enim sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus: quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei, et tamen eorumdem omnium apostolorum primus, quasi accepti principatus oblitus, ac si minus ipse aliquid sciret, in Paulo sapientiam miratur, dicens: Sicut et charissimus frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis: sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de his, in quibus sunt quedam difficulta intellectu (II Petr. iii, xv).* Ecce Paulus in apostolis miratur innocentiam, ecce princeps apostolorum miratur in Paulo sapientiam. Quid est hoc nisi quod sancti viri virtutum consideratione sibi vicissim alios præferunt, ut eo ad cælestia sublevando se altius excitet, quo humilior alter in altero quod admiretur videt? Hinc itaque colligendum est, quanta debemus sollicitudine meliorum vitam conspiciere, nos qui in infimis jacemus; si et hi qui jam tanta sanctitate sublimescunt, ut per humilitatis gressum ad majora proficiant, adhuc quærunt in aliis quod imitantes admirentur.

CAP. XLIX. — *Gratia Dei sum id quod sum (I Cor. xv, 10).*

(In exposit. B. Job, lib. xvi, num. 30, et lib. xxiv, n. 24.) Cum de Deo scriptum sit: *Quia reddet unicuique secundum opera ejus (Prov. xxiv, 29)*, illum in extremo examine justitia æterni Judicis salvat quem hic ejus pietas ab immundis operibus liberat. Quisquis igitur ad hoc salvari munditia manuum suarum hic creditur, ut viribus innocens fiat, procul dubio errat, quia si superna gratia nocentem non prævenit, profecto nunquam invenit, quem remuneret innocentem. Unde veridica Moysis voce dicitur: *Nullus apud te per se innocens est (Exod. xxxiv, 7)*. Supernæ ergo pietas prius agit in nobis aliquid sine nobis, ut subsequenter quoque nostro libero arbitrio bonum quod jam appetimus agat nobiscum, quod tamen gratia in extremo judicio ita remunerat in nobis, ac si solis processisset ex nobis. Quia enim divina nos bonitas ut innocentes faciat prævenit, Paulus ait: *Gratia Dei sum, id quod sum (I Cor. xv, 18)*. Et quia eandem gratiam nostrum liberum arbitrium sequitur, adjungit: *Et gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius omnibus illis laboravi (Ibid.)*. Qui dum de se nihil esse conspiceret, ne labores suos sibi tribuisse videretur, illico adjunxit, *Non autem ego*. Et tamen quia se esse aliquid cum gratia invenit, prævenientem enim Dei gratiam, etiam ipse per liberum arbitrium fuerat subsecutus, apte subjungit: *Sed gratia Dei mecum*; ut et divino muneri non esset ingratus, et tamen a merito liberi arbitrii non remaneret extraneus. Non enim diceret *Mecum*, si cum præveniente gratia subsequens liberum arbitrium non haberet. Ut ergo se sine gratia nihil esse ostenderet, ait: *Non autem ego*. Ut vero se cum gratia operatum esse per liberum arbitrium demonstraret, adjungit, *Sed gratia Dei mecum*. Certissime itaque tenendum est quod in omni operatione bona, præveniente divina gratia, nostrum liberum arbitrium subsequatur; et quicumque hic dono prævenitur ut innocens fiat, cum ad judicium venerit ex merito remuneratur. Ex omnipotentis gratia Dei ad bona quidem opera conari possumus, sed si hæc et ipse non adjuvat qui jubet, implere non possumus. Sic Paulus cum discipulos admoneret dicens: *Cum metu et tremore vestram ipsorum salutem operamini*; illico quis in eis hæc ipsa bona operaretur, adjunxit dicens: *Deus est enim qui operatur in vobis, et vel'e et perficere pro bona voluntate (Phil. ii, 12)*. Omnipotens quippe Deus aspirando nos prævenit ut bona velimus, qui etiam adjuvando subsequitur ne inaniter velimus, sed possumus implere quæ volumus. Gratia vero præveniente, et bona voluntate subsequente, hoc quod

omnipotentis Dei est donum fit meritum nostrum. Quod bene brevi sententia Paulus explicat, dicens: *Plus illis omnibus laboravi*. Qui ne videretur suæ servituti tribuisse quod fecerat, adjunxit, *non autem ego, sed gratia Domini mecum*. Ac si diceret: In bono opere laboravi, non ego, sed et ego. In hoc enim quod solo Domini dono præventus sum, non ego. In eo autem quod donum voluntate subsecutus sum, et ego.

CAP. L. — *Corrumpunt bonos mores colloquia mala (I Cor. xv, 33).*

(Lib. i in Ezech., hom. 9, n. 23.) Unum est pro quo vitari debet societas malorum, ne si fortasse corrigi non valent, ad imitationem sui et alios trahant: et cum ipsi a sua malitia non mutantur, eos qui sibi conjuncti fuerint pervertant. Unde Paulus ait: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala*. Sic enim verba proximorum audiendo quotidie sumimus in mente, sicut flando atque respirando aerem trahimus corpore. Et sicut malus aer assiduo flatu tractus inficit corpus, ita perversa locutio assidue audita infirmantium inficit animum, ut tabescat delectatione pravi operis, assidui iniquitate sermonis. Sicut ergo perfecti viri perversos proximos non debent fugere, quoniam et eos sæpe trahunt ad rectitudinem, et ipsi nunquam trahuntur ad perversitatem, ita infirmi quique declinare societatem malorum debent, ne mala quæ frequenter audiunt et vident, et corrigere non valent, delectentur imitari.

CAP. LI. — *Sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem cælestis (I Cor. xv, 49).*

(Lib. i in Ezech., hom. 2, n. 19.) Omnes sancti, ut ad sanctitatis surgere virtutem valeant, ad Mediatoris Dei et hominum Jesu Christi similitudinem et imaginem tendunt: sancti enim non essent si hujus novi et secundi hominis similitudinem non haberent. Quidquid in eis de visceribus pietatis, quidquid de mansuetudine spiritus, quidquid de zelo rectitudinis, quidquid de custodia humilitatis, quidquid de fervore charitatis est, hoc ab ipso fonte misericordiæ, ab ipsa radice mansuetudinis, ab ipsa virtute justitiæ, id est a Mediatore Dei et hominum, Domino Deo traxerunt. Hujus se similitudinem hominis habere prædicator egregius ostendit, dicens: *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi (I Cor. iv, 16)*. Ad ejus imaginem, et similitudinem admonet surgere, cum dicit: *Primus homo de terra, terrenus; secundus homo de cælo, cælestis: sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem ejus, qui de cælo descendit (I Cor. xv, 47)*. Sanctus etenim quisque in tantum ad similitudinem hujus hominis ducitur, in quantum vitam sui Redemptoris imitatur. Nam ab ejus mandatis et operibus discordare, quid est aliud quam a similitudine longe recedere? Ad hujus similitudinem hominis surgere festinabat Propheta, cum diceret: *In mandatis tuis me exercebo, et considerabo vias tuas (Psal. cxviii, 15)*. Qui enim vias Domini tacitus in mente considerat, et exercere sese in mandatis illius festinat, in semetipso imaginem cælestis et novi hominis reformat.

CAP. LII. — *Hæc autem dico, fratres: quoniam caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt (I Cor. xv, 50).*

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 72; lib. ii, in Ezech., hom. 5, n. 22.) In sacro eloquio aliter caro dicitur juxta naturam, atque aliter juxta culpam vel corruptionem. Caro quippe juxta naturam, sicut scriptum est: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea (Gen. ii, 23)*. Et, *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. i, 14)*. Caro vero juxta culpam, sicut scriptum est: *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, eo quod caro sunt (Gen. vi, 3)*. Et sicut Psalmista ait: *Memoratus est, quia caro sunt, spiritus vadens, et non rediens (Psal. lxxvii, 39)*. Unde et discipulis Paulus dicebat: *Vos autem in carne non*

estis, sed in spiritu (Rom. viii, 9). Nunquid in carne non erant quibus Epistolae transmittentur? sed quia passionibus carnalium desideriorum vicerant, jam liberi per virtutem spiritus in carne non erant. Quod ergo idem Paulus dicit: *Caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt*; carnem vult secundum culpam intelligi, non carnem secundum naturam. Unde et mox, quia carnem secundum culpam diceret, ostendit, subdens: *Neque corruptio incorruptelam possidebit*. In illa ergo caelestis regni gloria caro secundum naturam erit, sed secundum passionis desideria non erit, quia devicto mortis aculeo, in aeterna incorruptaque gaudebit. Ibi quippe suis fidelibus a Domino

A pro bona operatione palma victoriae retribuetur, ubi jam sine certamine, et sine fine gaudium erit; illi victoriae palma erit, ubi mortis contentio non erit. Nam praedicator egregius tunc aspexit palmam vincens dari, cum resurrectionem praevitit mortuorum fieri, sicut dicit: *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Ubi est, mors, victoria tua? Ubi est, mors, stimulus tuus (I Cor. xv, 55)? Tunc igitur erit perfecta victoria, cum mors plene fuerit absorpta.*

EXPOSITIO SUPER II EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD CORINTHIOS.

CAPUT PRIMUM. — *Non quia dominamur fidei vestrae (II Cor. i, 23).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, num. 45, 46.) Cunctos homines natura aequales genuit; ut autem alii ad regendum aliis committantur, non eos natura, sed culpa postponit. Bene igitur potestatem regiminis exerces qui scit per illam super culpas erigi, et scit cum illa caeteris aequalitate componi. Humana enim mens plerumque extollitur etiam cum nulla potestate fulcitur, quanto magis se in altum erigit, cum se etiam ei potestas adjungit, et tamen corrigendis aliorum vitiiis apta executione praeparatur. Unde et per Paulum dicitur: *Minister enim Dei est, vindex in ira (Rom. xiii, 4)*. Paulus bene agentibus fratribus praelatum se esse nesciebat, cum diceret: *Non quia dominamur fidei vestrae, sed adjutores sumus gaudii vestri*; atque illico adjunxit: *Fide enim statis*. Ac si diceret: Ideo non dominamur fidei vestrae, quia fide statis. Aequales enim vobis sumus, ubi vos stare cognoscimus. Quasi praelatum se fratribus esse nesciebat, cum diceret: *Facti sumus parvuli in medio vestrum (I Thess. ii, 7)*. Et rursus: *Nos autem servos vestros per Jesum (II Cor. iv, 5)*. Sed cum culpam quae corrigi debuisset invenit, illico se magistrum esse recoluit, dicens: *Quid vultis? In virga veniam ad vos? Summus itaque locus bene regitur, cum is qui praest vitiiis potius quam fratribus dominatur, quia vitiiis se debent rectores erigere quorum et causa preferuntur.*

CAP. II. — *Gloria nostra haec est: testimonium conscientiae nostrae (II Cor. i, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, num. 42, 43; lib. viii, n. 82.) Ante subtile veritatis examen omnino securi non sumus, etiamsi humano iudicio quod in nostris actibus reprehendi debeat non habemus. Nam plerumque negligentius cogitantes, elatione pulsamur quam tamen tacentes premimus. Sed nisi retractatione concita tumor occultus in ipso cubili cordis in quo oritur suffocetur, coram districto Iudice omne meritum nostrae actionis exstinguitur. Hinc ergo pensandum est, illa cordis elatio quanta animadversione damnabitur, quae usque ad vocis audaciam nutritur; sine qua haec est excusabilis quae in corde latenter oboritur. Considerandum quoque qualis intrinsecus regnat quae eo usque servata est ut etiam foras erumpere non erubescat. Intus ergo, fratres charissimi, servanda sunt bona quae agimus, si ab interno arbitro vicem recipere operis nostri exspectamus. Hinc est quod de electorum Ecclesia per Psalmistam dicitur: *Omnis gloria ejus filiae regis ab intus (Psal. xliv, 14)*. Et sapientes virgines in vasis oleum ferre referuntur. Unde et sanctorum voce per Paulum dicitur: *Gloria nostra haec est: testimonium conscientiae nostrae*. Arrogantes quia coram Deo conscientiae suae testimonium non habent, quaerunt coram hominibus testimonium vocis alienae. Quia enim foris est quod appetunt, quid sit intus desiderabile sentire non possunt; gloriam vero suam Paulus testimonium conscientiae memorat, quia favores oris alieni non appe-

tens, vitae suae gaudia extra semetipsum ponere ignorat.

B CAP. III. — *Nunquid levitate usus sum; aut quae cogito, secundum carnem cogito (II Cor. ii, 17)?*

(Curae past. part. iii, c. 18.) Inconstantes mentem suam gravitate habent roborare. Tunc enim gemina in se mutabilitatis arefunt, cum a corde prius radicem levitatis absciunt, quia tunc fabrica robusta construitur, cum prius locus solidus in quo poni fundamentum debeat providetur. Nisi ergo ante mentis levitas caveatur, cogitationum inconstantia minima vincitur; a quibus alienum Paulus se fuisse perhibuit, cum dicit: *Nunquid levitate usus sum, aut quae cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me, est, et non? Ac si aperte dicat: Idcirco mutabilitatis aura non moveor, quia levitatis vitio non succumbo.*

CAP. IV. — *Cui aliquid donastis, et ego (II Cor. ii, 10).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 15; lib. i, in Ezech., hom. 7, n. 3.) Saepe bonorum vias antiquus hostis cauta arte circumvolat, ut per ea quae ab eis bene gesta cognoverit ad malitiam aditum quærat. Nam cum alium largiri quid conspiciat, inde alium in discordiae flamma succendit. Et cum hunc respicit misereri, illi persuadet irasci, ut dum bonum quasi non communiter factum insinuat, concordēs animos a bono gratiae communis absciundat. Quia enim justorum mentes ad mala suadendo non valet frangere, bonis satagit actionibus inter eas mala seminare. Sed sancti viri has ejus insidias tanto celerius vincunt, quanto et subtilius deprehendunt. Quod melius ostendimus, si unum e multis assertoribus veritatis in testimonium Paulum vocemus. Sub quo quidam Corinthius, dum incesti facinus perpetrasset, eum doctor egregius in carnis interitum, ad satisfactionem poenitentiae Satanæ tradidit, et in diem Domini salvum ejus spiritum reservavit. Magna quippe arte magisterii ipsi traditus est, coactus in poenam, cui sponte substratus est in culpa, ut qui auctor fuerat ad vitium nequitiae, ipsi flagellum fieret disciplinae. Qua tamen bene gesta poenitentia dum cognovisset Corinthios super eum jam misericorditer motos, ait: *Cui aliquid donastis et ego. Nam et ego quod donavi, si quid donavi, propter vos, in persona Christi*. Communionis itaque gratiam cogitans ait: *Cui aliquid donastis, et ego*. Ac si diceret: A bono vestro non dissentio. Meum sit quicquid ipsi fecistis. Atque mox subdidit: *Et ego si quid donavi, propter vos*. Ac si diceret: Vestris actibus bonum addidi quicquid propter vos misericorditer feci. Vestra igitur est utilitas bonitas mea; mea est utilitas, bonitas vestra. Qui mox ipsam compagem cordium in qua sic tenetur adjuungi, subdidit: *In persona Christi*. Cui velut si dicere praesumamus, quare te ita caute discipulis copulas? Quare vel te illorum, vel illos tuis actionibus, tam sollicita mente conformas? Hic subjunxit: *Ut non circumveniamur a Satana*. Qui videlicet solet de bonis mala generare, et hoc quod per charitatem agitur ad discordiam contrahere. Cujus etiam sagaces insidias quam acuto sensu transfigat insinuat, subdens:

Non enim ignoramus cogitationes ejus. Ac si verbis A aliis dicat: Acutos, auctore Domino, sensus habemus, et antiqui hostis callidas insidias subtiliter circumspiciendo penetravimus, ne hoc quod bene mens inchoat ipse in malitiae finem vertat, quia videlicet inde in alterius corde rixæ malum solet immittere unde conspicit alterum pietatis negotium fecisse. Cum igitur lapsus et ab Ecclesia abjecto sed jam penitenti de facinore perpetrato parcendum esset, humilitate magna voluntati discipulorum se magister egregius sociat, ut neque ipse a discipulis, neque ab eo discipuli in compassionis causa viderentur divisi. Sollicito enim providentiæ oculo attendit quod plerumque dum alter donat, alter irascitur; et quale est jam misericordiæ sacrificium quod cum discordia proximi offertur? Imperfectum quippe bonum est quod sic agitur, ut ne quid ei ex alio latere male subrepat non attendatur.

CAP. V. — Aliis sumus odor mortis in mortem, aliis odor vitæ in vitam (II Cor. II, 15).

(In exposit. B. Job, lib. xxix, num. 76.) Unus atque idem sermo Dei est in ore prædicantis, quem dum isti gaudendo, illi vero invadendo audiunt, isti vocem sanctæ prædicationis humiliter accipiunt, illi vero bene dicenti iridentes, non salutis causam sed elationis gloriam quærunt. Exhortatione ergo sancta, qua boni ad vitam redeunt, pravi deterius in culpa moriantur. Unde bene per Paulum dicitur: *Christi bonus odor sumus Deo in his qui salvati sunt, et in his qui pereunt: aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam.* Verbum itaque suum auditoribus odorem vitæ simul et mortis esse vidit, per quod et alios ab iniquitate suscitari, et e contra sepius alios in iniquitate conspexit. Quod quia occultis Dei iudicis agitur quæ in hac vita comprehendi non possunt ab hominibus, recte illic subdidit: *Et ad hæc quis tam idoneus?* Ac si diceret: Idonei quidem sumus ad hæc consideranda quæ fiunt, sed idonei non sumus ad hæc investiganda cur fiant.

CAP. VI. — Non sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei (II Cor. II, 17).

(In expos. B. Job, l. xxii, n. 38, 39; l. xvi, n. 74; lib. xxi, n. 12.) Quoties auditores nostri volunt nostra quasi laudanda cognoscere, non autem sua perversa mutare, debemus omnino tacere, ne si ostentationis studio verbum Dei loquimur, et illorum culpa quæ erat non esse desinat, et nostra quæ non erat fiat. Dicit fortasse aliquis, unde novimus quo corde quis audiat? Sed multa sunt quæ audientis animum produunt: maxime si auditores nostri et semper laudant quod audiunt, et nunquam quod laudant sequantur. Hanc inanem loquendi gloriam prædicator egregius iugerat, cum dicebat: *Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur.* Adulterari namque verbum Dei est aut aliter sentire de illo quam est, aut ex eo non spiritalis fructus sed adulterinos fetus quærere laudis humane. Adulter quippe in carnali coita non prolem sed voluptatem quærunt. Et perversus quisque ac vanæ gloriæ serviens recte adulterari verbum Dei dicitur, quia per sacrum eloquium non Deo filios gignere, sed suam scientiam desiderat ostendere. Quem enim libido gloriæ ad loquendum trahit, voluptati magis quam generationi operam impendit. Ex sinceritate vero loqui est nil in eloquio extra quam oportet quærere. Sicut ex Deo autem loquitur, qui scit non se a se habere sed ex Deo accepisse quod dicit. Coram Deo vero loquitur, qui in omne quod dicit non humanos favores appetit, sed omnipotentis Dei præsentis intendit: non suam sed Auctoris gloriam requirit. Qui autem scit quidem ex Deo se accepisse quod dicit, et tamen dicendo propriam gloriam quærunt, sicut ex Deo loquitur, sed non coram Deo, quia eum quem cordi suo non proponit dum prædicat quasi absentem putat. Sed sancti viri et ex Deo loquuntur, et coram Deo, quia ab eo se

sciunt habere quod dicant, et ipsum suis sermonibus adesse iudicem adiutoremque considerant. Ex Deo et coram Deo loquuntur, qui prædicationis placere et quia a Deo acceperunt intelligunt, et placere per istud Deo non hominibus quærunt. Unde fit ut cum se a proximis despici cognoscunt, suaque dicta vitæ audientium non prodesse, abscondant quantæ virtutis aint, ne si secretum cordis inutiliter sermo protulisset aperiat, ad inanem gloriam prorumpat.

CAP. VII. — Fiduciam talem habemus ad Deum, non quia sufficientes sumus aliquid cogitare a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. III, 5).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 38.) Nequaquam, ut divina nos gratia subsequatur, aliquid Deo contulimus. Nam si nos Deum bene operando prævenimus, ubi est quod Propheta ait: *Misericordia ejus præveniet me (Ps. lxxi, 11)?* Si quid nos bonæ operationis dedimus ut ejus gratiam mereremur, ubi est quod Paulus dicit: *Gratia salvati estis per fidem, et hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus (Ephes. II, 8)?* Si nostra dilectio Deum prævenit, ubi est quod Joannes apostolus dicit: *Non quia nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos (I Joan. IV, 10)?* ubi est quod Dominus per Osee dicit: *Diligam eos spontanee (Osee XIV, 5)?* Si sine ejus munere nostra virtute Deum sequimur, ubi est quod per Evangelium Veritas protestatur: *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv, 5)?* ubi est quod ait: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum?* ubi est quod iterum dicit: *Non vos me elegistis, sed ego elegeri vos (Ibid. 16)?* si saltem dona bonorum operum virtute nostra bene cogitando prævenimus, ubi est quod rursus per Paulum tam salubriter dicitur, ut omnino de se humane mentis fiducia ab ipsa cordis radice succidatur, cum ait: *Non quia sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est?* Nequaquam igitur Deum meritis nostris prævenimus, sed omne bonum quod aspiraute ejus gratia agimus, et Dei est et nostrum: Dei per prævenientem gratiam, nostrum per obsequentem liberam voluntatem. Si enim Dei non est, unde et in æternum gratias agimus? Rursus si nostrum non est, ubi nobis retribui præmia speramus? Quia ergo non immerito gratias agimus, scimus quod ejus munere prævenimur; et rursus, quia non immerito retributionem quærimus, scimus quod subsequente libero arbitrio bona eligimus quæ ageremus.

CAP. VIII. — Ubi Spiritus Domini, ibi libertas (II Cor. III, 17).

(Curæ past. part. III, c. 13.) Qui flagella metuunt et propterea innocentes vivunt, si malis veraciter carere desiderant, æterna supplicia perhorrescant, neque in hoc suppliciorum timore remaneant, sed ad amoris gratiam nutrimento charitatis exrescant. Scriptum quippe est: *Perfecta charitas foras mittit timorem (I Joan. IV, 18).* Et rursus scriptum est: *Non accepistis spiritum servitutis æterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater (Rom. VIII, 15).* Unde idem doctor iterum dicit: *Ubi Spiritus Domini, ibi libertas (II Cor. III, 17).* Si ergo adhuc a prava actione formidata poena prohibet, profecto formidantis animam nulla spiritus libertas tenet. Nam si poenam non metueret, culpam procul dubio perpetraret. Ignorat itaque mens gratiam libertatis quam ligat servitus timoris. Bona enim pro semetipsis amanda sunt, et non poenis compellentibus exsequenda. Nam qui propterea bona facit quia tormentorum mala metuunt, vult non esse quod metuat, ut audenter illicita committat. Unde luce clarius constat quod coram Deo innocentia amittitur, ante cujus oculos desiderio peccatur

CAP. IX. — Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renovatur de die in diem (II Cor. XI, 16).

(In exposit. B. Job, lib. vi, n. 14 et 15; hom. 37,

in Evang., n. 4.) Curandum magnopere est ut cum in rebus exterioribus pondere doloris afficimur, spe ad superna tendamus, quatenus eo mens ad alta perveniat, quo nos exterior poena castigat. Valde enim impossibile est ut hæc peregrinationis nostræ tempora sine gemitu evadamus. Unde bene Paulus cum tribulationes suas discipulis enumeraret, adjunxit: *Ipsi enim sciitis quod in hoc positi sumus* (II Thess. III, 3). Sed in eo quod caro flagellis afficitur, mens ad appetenda altiora sublevarur, Paulo rursus attestante, qui ait: *Et licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem*. Inde enim mens evolans ad summa, renovatur, unde caro diutius in infamis laborat et atteritur. Considerandum est autem quod ad magna præmia perveniri non potest, nisi per magnos labores. Unde et Paulus egregius prædicator dicit: *Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit* (II Tim. II, 5). Nulla vero lingua dicere, nullusque intellectus sufficit capere, quæ pro se laborantibus Deus promisit præmia, supernæ scilicet civitatis gaudia, choris angelorum interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ Conditoris assistere, præsentem vultum Dei cernere, incircumscriptionem lumen videre, nullo metu mortis affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari. Quicumque igitur illic cupit assistere ubi se sperat sine fine gaudere, si mentem illius tantorum delectat magnitudo præmiorum, non deterreat in hoc mundo certamen laborum. Sciendum est autem quod alta dispensatio iudiciorum Dei idcirco sæpe bene merentes famulos vel minis impellit, vel flagellis premit, vel quibusdam superimpositis oneribus gravat, vel laboriosis occupationibus implicat, quia mira potentia prævidet quod si quieti ac liberi in tranquillitate persisterent, tentationes adversarii ferre non valentes, mentis prostrati vulneribus jacerent. Dum ergo foris eos tolerandis flagellis vel oneribus occupat, a suscipiendis intus tentationum jaculis occultat. Moris quippe medicinalis est ut sæpe fervorem vulnerum in pruriginem cutis trahat, et plerumque inde interius curat unde exteriori sauciat. Ita nonnunquam divinæ dispensationis medicamine agitur ut exterioribus doloribus internum vulnus adimatur, et sectionibus repellatur flagellorum ea quæ mentem occupare poterat interior putredo vitiorum. Et tamen sæpe dum patenti culpæ sibi conscii homines non sunt, et aut doloribus cruciantur, aut laboribus deprimuntur, contra justum et omnipotentem iudicem in querelam prosiliunt, scilicet minus intuentes contra quam fortem adversarium bellum gerunt. Cujus si vires intolerabiles sollicitate attendent, nequaquam de his quæ exterius tolerant murmurarent. Sed ideo videntur nobis hæc gravia, quia bella occulti adversarii nolumus pensare graviora, a quibus plerumque bellis, ut diximus, dum flagellamur, defendimur, dum affligimur, occultamur. Caro enim nostra priusquam resurrectionis incorruptione solidetur, si nullo mœore afficitur, in tentationibus effrenatur. Quis autem nesciat quod multo sit melius ardere flamma febrium, quam flamma vitiorum? Et tamen cum febre corripimur, quia vitiorum æstum qui nos occupare poterat considerare negligimus, de percussione murmuramus. Quis nesciat quod multo sit melius duris in servitio hominibus subijci, quam blandientibus dæmoniis spiritibus subdi? Et tamen cum alto Dei iudicio conditionis humanæ aterimur jugo, in querelam prosiliimus, nimirum quia minus attendimus quod si nos nulla conditio servitutis opprimeret, forsasse mens nostra multis iniquitatibus pejus libera deserviret. Ideo igitur hæc quæ toleramus gravia credimus, quoniam hostis callidi bella quam sint contra nos dura et intolerabilia non videmus. Mentis enim nostræ pondus omne vilesceret, si ea quæ se poterant opprimere occulti adversarii bella pensaret. Quid enim si omnipotens Deus onera quæ patimur sublevar, sed tamen sua nobis adiutoria subtrahat, et inter hostis antiqui tentamenta nos derelinquat? Sciente tanto hoste, quo ibimus, si nullis

A Auctoris nostri defensionibus protegatur? Cum ergo, Deo corripiente, dura flagella vel labores toleramus, ut æquanimitate ea ferentes, nequaquam in vitio murmurationis excedamus; hostem nostrum ad memoriam revocare debemus; et durum non astinemus omne quod patimur, dum externis cruciatibus ab interna passione liberamur.

CAP. X. — *Ingemiscimus gravati, eo quod nolumus exspoliari, sed supervestiri* (II Cor. v, 4).

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 70.) Cum foris quisque prædicator certamen sibi passionis propinquare considerat, gloriosi certaminis subire periculum vult, et tamen trepidat, quoniam in morte considerat quod tolerans paveat, et in fructu mortis aspicit quod appetens quærat. Videamus Paulum quomodo amet quod refugiat, quomodo refugiat quod amet. Ait enim: *Desiderium habens dissolvi, et cum Christo esse* (Philip. I, 23). Et: *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum*. Et tamen dicit: *Quandiu sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus gravati, eo quod nolumus exspoliari, sed supervestiri: ut absorbeatur quod mortale est, a vita*. Ecce et mori desiderat, et tamen exspoliari carne formidat. Cur hoc? Quia si victoria in perpetuum lætificat, ipsum nihilominus præsens poena perturbat; et quamvis amor subsequentis vincat muneris, tangit tamen animum non sine mœore pulsus doloris. Sicut enim vir fortis cum viciuo jam belli certamine armis accingitur, palpitans et festinat, tremit et sævit, quasi pavere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer urgetur: ita vir sanctus cum propinquare passioni se conspicit, et nature suæ infirmitate concutitur, et suæ spei soliditate roboratur, et de vicina morte trepidat, et tamen quod moriendo verius vivat exsultat. Ad regnum quippe non potest nisi morte interposita transire, et idcirco gaudens metuuit et metuens gaudet, quia scit quod ad bravium quietis non perveniat nisi hoc quod interjacet cum labore transcendat.

CAP. XI. — *Ut absorbeatur quod mortale est, a vita* (II Cor. v, 4).

(In exposit. B. Job, lib. IV, num. 45.) Electi Dei quantalibet coruscatione operis fulgeant, quantalibet se igne compunctionis accendant, nimirum constat quia dum corruptibili adhuc carne gravati sunt, æternum lumen sicut est videre nequaquam possunt; sæpe autem ita mens eorum accenditur, ut quamvis in carne sit posita, in Deum tamen omni subjugata carnali cogitatione rapiatur. Nec tamen Deum sicut est conspicit, quia nimirum hanc, sicut dictum est, in carne corruptibili pondus prima damnationis premit. Sæpe ita ut est se absorberi desiderat, ut æternam vitam, si possit fieri, sine interventu corporeæ mortis attingat. Unde Paulus, cum ardentem internam lucem quæreret, sed tamen utcumque mortis exterioris damna formidaret, ait: *Quandiu sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus gravati: eo quod nolumus exspoliari, sed supervestiri: ut absorbeatur quod mortale est, a vita*. Sancti igitur viri videre verum lumen appetunt, et si concedatur, etiam cum corpore illud attingere lucis intinæ secretum volunt. Sed quantalibet ardore intentionis exiliant, adhuc antiqua nox, videlicet consensus primi parentis, ad culpam gravat; et corruptibilis hujus carnis oculos, quos hostis callidus ad concupiscentiam aperuit, Iudex justus a contuitu interni sui fulgoris premit.

CAP. XII. — *Qui autem efficit nos in hoc ipsum, Deus qui dedit nobis pignus Spiritus* (II Cor. v, 5).

(In exposit. B. Job, lib. XVI, num. 6.) In Scriptura sacra aliquando donum sancti Spiritus pignus appellatur, quia per hoc ad interioris spei certitudinem anima nostra roboratur. Bene ergo per Paulum dicitur: *Qui dedit nobis pignus Spiritus*. Ad hoc enim pignus accepimus ut de promissione quæ nobis fit certitudinem teneamus.

CAP. XIII. — *Dum sumus in corpore, peregrinamur & Domino* (II Cor. v, 6).

(In exposit. C. Job, lib. XVIII, n. 48.) Peregrinamur

populus est omnium numerus electorum, qui hanc vitam quoddam sibi exsilium deputantes, ad supernam patriam tota cordis intentione suspirant, de quibus Paulus dicit: *Confitentur, quia peregrini et hospites sunt super terram* (Heb. xi, 13). Qui enim hæc dicunt, significant se patriam inquirere. Hanc peregrinationem isdem quoque apostolus tolerabat, cum diceret: *Dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, et non per speciem*. Hujus peregrinationis ærumnas satagebat evadere, cum dicebat: *Desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo* (Philip. i, 23). Et rursum: *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum* (Ibid.).

CAP. XIV. — *Vetera transierunt, et facta sunt nova* (II Cor. v, 17).

(Lib. 1, in Ezech., hom. 10, n. 8, 9, 10.) Sepe vidimus quosdam ad vocem prædicationis quasi ex conversatione compunctos habitum non animum mutasse, ita ut religiosam vestem sumerent, sed antea vitia non calcarent, lucra mundi præsentis inhiante querere, et de solo exteriori habitu quem sumpserunt sanctitatis fiduciam habere. Quibus quid aliud dicendum est, nisi hoc quod Magister egregius quibusdam legis exteriora servantibus loquitur, dicens: *Quia in Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed nova creatura* (Gal. v, 6)? Non enim magni est meriti si quid foris erga nos agatur in corpore, sed magnopere pensandum est quid agatur in mente. Nam præsentem mundum despiciere, transitoria non amare, mentem medullitum in humilitate Deo et proximis sternere, contra illatas contumelias patientiam servare, et custodita patientia malitiæ dolorem a corde repellere, egenis propria tribuere, aliena minime ambire, amicum in Deo diligere propter Deum, et eos qui sunt inimici amare, de afflictione proximi lugere, de morte ejus qui inimicus est non exultare: hæc est nova creatura quam ideam magister gentium apud alios discipulos vigilanti oculo requirit, dicens: *Si quia igitur in Christo nova creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia nova*. Ad veterem quippe hominem pertinet mundum diligere, transitoria ex concupiscentia amare, mentem in superbiam erigere, patientiam non habere, ex livore malitiæ de proximi læsione cogitare, sua indigentibus non dare, atque ad multiplicandum aliena querere, nullum pure propter Deum diligere, inimicitias inimicis reddere, de afflictione proximi gaudere. Cuncta hæc vetusti sunt hominis, quæ videlicet de radice trahimus corruptionis. Sed qui jam ista exsuperat, et ad præcepta Domini mentem in benignitatem commutat, de hoc recte dicitur: *Quia vetera transierunt, et ecce facta sunt nova*. Tunc ergo in nostris mentibus nova fiunt, cum a nobis vetusti hominis vitia transeunt.

CAP. XV. — *Obsecramus pro Christo: reconciliamini Deo* (II Cor. v, 20).

(Homil. 32, in Evang., n. 5.) Si contingat ut fortasse cum proximo jurgium habeamus, satisfacere priores erubescimus. Cor quippe carnale, dum hujus vitæ gloriam quærit, humilitatem respuit, et plerumque ipse homo qui irascitur discordanti sibi reconciliari appetit, sed ad satisfactionem ire prior erubescit. Pensemus facta Veritatis ut videamus quo jaceant actiones nostræ pravitatis. Si enim membra summi capitis sumus, eum imitari cui connectimur debemus. Quid namque exemplum eruditionis nostræ Paulus egregius prædicator dicit: *Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos*. *Obsecramus pro Christo: reconciliamini Deo* (II Cor. v, 20). Ecce inter nos et Deum discordiam peccando fecimus, et tamen ad nos Deus suos legatos prior misit, ut nos ipsi qui peccavimus ad pacem Dei rogati veniamus. Erubescat ergo humana superbia, confundatur quisque si non satisfaciat prior proximo, quando post culpam nostram, ut ei reconciliari debeamus et ipse qui offensus est legatis intervenientibus obsecrat Deus.

CAP. XVI. — *Per gloriam et ignobilitatem, etc.* (II Cor. vi, 8).

(In exposit. B. Job, lib. xxii, num. 17.) Sciendum est quia ne immoderatis laudibus erigamur plerumque miro Rectoris nostri moderamine, etiam detractionibus lacerari permittitur, ut cum nos vox laudantis elevat, lingua detrahentis humiliet, quoniam et arbor sæpe quæ unius venti impulsu ita impellitur, ut penè jam erui posse videatur, alterius e diverso venientis flatu erigitur; et quæ inflexione hac ex parte partulit, ab alia ad statum redit. Unde et arbor illa alte radicata quasi inter ventos adversantes fixa steterat quæ dicebat: *Per gloriam, et ignobilitatem: per infamiam, et bonam famam*.

CAP. XVII. — *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, etc.* (I Cor. vi, 11).

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, n. 42.) Cum ab infirmis auditoribus se intelligi non posse conspiciunt, solent plerumque etiam justi laudare bona quæ dicunt; non quo ipsi suis laudibus inhiant, sed quo suos auditores ad audiendi sollicitudinem accendant ut dum eorum voce proferuntur, ab illorum cordibus ardentiori affectu rapiantur. Unde Paulus cum mira Corinthiis et multa dixisset, adjunxit: *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum est*. Cum igitur sancti doctores laudem prædicationis exaltant, quasi manu vocis ab imis cogitationibus corda audientium levant, ut excussa velociter dictis sequentibus velut in itinere occurrant, et tanto ea intelligentiæ amplexu constringant, quanto illa et quasi priusquam cernerent, in voce laudantis amaverant.

CAP. XVIII. — *Non angustiamini in nobis* (II Cor. vi, 12).

Debent audientes verba prædicationis in amplo suscipere gremio charitatis: Doctore namque spatiosus ad manendum locus debet esse in corde auditoris, latitudo bonitatis. Unde quibusdam a Paulo dicitur: *Capite nos. Neminem læsimus, neminem corrupimus. Non angustiamini in nobis: angustiamini autem in visceribus vestris* (II Cor. vii, 2). Ac si eis aperte diceretur: *Ad suscipiendam doctrinam, spatiosum mentis locum facite, sed ad cogitanda carnalia, angusti remanete*.

CAP. XIX. — *Cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra* (I Cor. vii, 5).

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 55.) Vir Deo bene subditus sic adversis non frangitur, sicut nec prosperis elevatur, quoniam adversa non dejiciunt quem prospera nulla corrumpunt. Plerumque vero quia exerceri se utilius contritionis sæ laboribus novit, in adversis hilarescit: quæ dum constanter pro veritate patitur, augeri sibi virtutis merita lætatur. Hinc est quod tunc apostolos legitimus exultasse, cum illos pro Christo contigit flagella tolerasse, sicut scriptum est: *Ibant gaudentes a conspectu concilii: quoniam digni sunt habiti pro nomine Jesu contumeliam pati* (Act. v, 4). Hinc Paulus cum duris in Macedonia fuisset persecutionibus pressus, in eo quod se afflictum insinuat etiam jucundatum demonstrat, dicens: *Nam cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra*. Ac si aperte diceret: *Quia spiritus requiem habuit, dum per profectuum animæ persecutionum supplicia caro toleravit*.

CAP. XX. — *Foris pugna, intus timores* (II Cor. vii, 6).

(In exposit. B. Job, lib. iii, n. 39 et 40.) Sancti viri tribulationum bello deprehensi, cum uno eodemque tempore alios ferientes, atque alios suadente ferunt, illis opponunt scutum patientiæ, istis intorquent jacula doctrinæ: perversa suadentes intus sapienter edocent, et foris fortiter adversa inferentes contemnunt; hos docentes corrigunt, illos tolerantes preunt, insurgentes hostes patientiando despiciunt, iurantes vero cives compatiendo ad salutem redu-

cunt. Videamus castrorum Dei militem contra utraque præliantem, ait enim: *Foris pugna, intus timores*. Enumerat bella quæ extrinsecus tolerat, dicens: *Periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus* (II Cor. xi, 26). In hoc autem bello, quæ contra adversarium spicula intorquet, adiungit: *In labore et ærumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate*. Sed inter tot certamina deprehensus dicat quanto vigiliarum munimine etiam castra custodiat, nam protinus adiungit: *Præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum*. Ecce in se bella fortiter smacipit, et tuendis se proximis misericorditer impendit: narrat mala quæ patitur, subiungit bona quæ impertitur. Ponemus ergo cuius laboris sit, uno eodem tempore foris adversa tolerare, intus infirma sustinere; foris pugnas patitur, quia verberibus scinditur, catenis ligatur: intus metum tolerat, quia passionem suam non sibi, sed discipulis obesse formidat. Unde et eisdem scribit dicens: *Nemo moveatur in tribulationibus istis, ipsi enim scitis, quod in hoc positus sum* (II Thess. iii, 3). Aliorum quippe casus in propria passione metuebat, dum ipsum discipuli afflictum pro fide verberibus agnoscerent, fideles se prosteri recusarent. O immense charitatis viscera! Despicit quod ipse patitur, et curat ne quid prave persuasionis in corde discipuli patiantur; in se contemnit vulnera corporis, et in aliis medetur vulnera cordis. Habent quippe hoc iusti proprium, ut in dolore positi tribulationis suæ, curam non deserant utilitatis alienæ. Et cum de se adversa patientes dolent, aliis necessaria docentes prævident. Valde autem minoris est laboris, aut docere cum nihil toleras, aut tolerare cum nihil doces. Unde sancti viri ad utraque se solerter extendunt, et tamen in tribulationibus fortasse feriuntur: sic exteriora bella suscipiunt, ut sollicitè cogitent ne proximorum interiora lacerentur.

CAP. XXI. — *Non ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio* (II Cor. viii, 13).

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 68, 69.) Scire necesse est quia ille perfecte tribuit qui cum eo quod afflicto porrigit afflicti quoque in se animum sumit, ut prius in se dolentis passionem transferat, et tunc contra dolorem illum per ministerium concurrat. Nam sæpe largitorem muneris rerum facit abundantia, et non virtus compassionis. Qui enim afflicto perfecte compatitur, plerumque et hoc indigenti tribuit in quo ipse qui dederit angustatur. Et tunc est plena cordis nostri compassio, cum malum inopie pro maximo suscipere non metuumus, ut illum a passione liberemus. Quam videlicet pietatis formam Mediator Dei et hominum nobis dedit, qui cum posset nobis etiam non moriendo succurrere, subvenire tamen hominibus moriendo voluit, quia nos videlicet minus amasset, nisi et vulnera nostra suscepisset: nec viam nobis suæ dilectionis ostenderet, nisi hoc quod a nobis tolerat ad tempus ipse sustineret. Passibiles quippe mortalesque nos reperit, et qui nos existere fecit ex nihilo, revocare videlicet etiam sine sua morte potuit a passione. Sed ut quanta esset virtus compassionis ostenderet, fieri pro nobis dignatus est quod esse nos voluit, ut in semetipso temporaliter mortem susciperet quam a nobis in perpetuum fugaret. Annon in divinitatis suæ divitiis nobis invisibilibus permanens, miris nos potuit virtutibus ditare? Sed ut ad internas divitias rediret homo, foris apparere dignatus est pauper Deus. Unde et prædicator egregius, ut ad largitatis gratiam viscera nostræ compassionis accenderet, dixit: *Scitis gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives* (II Cor. viii, 9). Qui sic etiam dicit: *Non ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio: sed ex æqualitate in præsentem tempore nostra abundantia illorum inopiam suppleat: ut et illorum*

A abundantia vestræ inopie sit supplementum. Hæc procul dubio condescendendo infirmis intulit, ne plurima præbentes, et ipsi postmodum inopiam minime tolerantés, ad impatientiam erumpant. Cum enim dantis mens ferre inopiam aescit, si multa sibi subtrahat, occasionem contra se impatientiæ exquirat. Prius quippe præparandus est patientiæ animus, et tunc aut multa sunt aut cuncta largienda, ne dum minus aequaliter inopia irruens fertur, et præmissæ largitatis merces pereat, et adhuc mentem deterius murmuratio subæquens perdat. Quibusdam enim inopiam ferre non valentibus tolerabilis est minus tribuere, quam post largitatem suam ex inopie angustia murmurare. Nam ut ad magna largienda audientium mentes accenderet, paulo post intulit, dicens: *Hæc autem dico: Qui parce seminat, parce et metet* (II Cor. ix, 6). Plus autem nonnunquam esse dicimus compati ex corde quam dare, quia quisquis indigenti perfecte compatitur, minus æstimat omne quod dat. Nisi enim dantis manum bona voluntas vinceret, et eisdem prædicator egregius discipulis non dixisset: *Qui non solum facere, sed et velle cupistis ab anno priore* (II Cor. viii, 10). Facile quippe est in bono opere obedire etiam volentem, sed hæc magna in discipulis virtus exsultat, eos bonum quod illis præceptum est et ante voluisse. Idcirco autem plus compassionem quam datum dicimus, quia rem quamlibet plerumque dat etiam qui non compatitur, nunquam autem qui vere compatitur quod necessarium proximo conspiciat negat.

CAP. XXII. — *Epistolæ graves sunt, præsentia vero corporis infirma* (II Cor. x, 10).

(In exposit. B. Job, lib. x, num. 54.) Sciendum est quod iustus quisque aut temporalem gloriam non habet, aut hanc sub semetipso frangit si habet, et honori suo liber emineat, ne ei victas delectatione succumbat. Hinc est enim quod ille prædicator egregius ante humanos oculos apostolatus sui gloriam humiliaverat, qui dicebat: *Non mei sumus hæc potestate, cum possumus oneri esse ut Christi apostoli, sed facti sumus parvuli in medio vestrum* (I Thess. ii, 7). In die nimirum apud auditores suos contemptus habebatur, cum dicebat: *Epistolæ graves sunt, et fortes: præsentia vero corporis infirma, et sermo contempnibilis*. Quem enim talia dicere posse cognoverant secum communitè vivere non posse iudicabant. Dumque eum et humilem vivendo cernerent, et altum sermone pensarent, sua eos elatio compulit ut quem per scripta timebant per præsentis verba despicerent. Paulus igitur unde magisterium humilitatis exhibuit inde a rudibus discipulis superbiæ contumelias recepit. Horrendo enim modo languor superbiæ tunc unde detumescere debuit excrevit, dum mens elata carnalium hoc quasi dedignabile repulsi quod magister imitabile ostendit.

CAP. XXIII. — *Cum essem apud vos, et egerem, nulli onerosus fui* (II Cor. xi, 9).

(Lib. ii, in Ezech., homil. 6, n. 12, 13.) Beati Pauli mansuetudinem consideremus, et pensemus, si possumus: ille qui tanti ardoris est in zelo prædicationis, ut apostolorum quoque primo non parceret, quantæ mansuetudinis erat in studio longanimitatis. Taceamus autem quod ter virgis cæsus est, quia semel lapidatus est, quia ter naufragium fecit, quia nocte ac die in profundo maris fuit, quia a Judæis quinquies quadragenas una minus accepit (I Cor. xi). Minus enim animum ad iracundiam commoveat ea mala quæ nobis ab apertis adversariis irrogantur, hoc plus solet dolere quod a propriis patitur. Unde et ipsa Veritas per Psalmistam contra traditorem suum loquitur, dicens: *Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique: tu vero homo unanimitis, dux meus et notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos* (Psalm. lvi, 13). Pensemus ergo, si possumus, Paulus apostolus qui tantum patiens inter persecutores erat, quantum mansuetus inter discipulos fuerat. Certe Corinthum veniens, ab ido-

lorum servitio Corinthios rexit, quis esset Deus verus innotuit, æternæ eis vitæ gaudia prædicavit. Et cum magnam multitudinem populi in fide collegisset, tantam illic inopiam pertulit, ut victus sui gravi necessitate laboraret, et terræ panem a discipulis non accepit quibus panem cœli prædicavit. Insistebat verbo pro vita audientium, pro vita sui corporis insistebat labori manuum. De terris quoque aliis stipendia mittebantur a discipulis, ut prædicare sufficeret Corinthiis; ipse quippe ad eosdem Corinthios post per epistolas loquitur, dicens: *Cum essem apud vos, et egerem, nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres, qui venerunt a Macedonia.* Quibus ad magnum quoque improprium præmisit, dicens: *Alias Ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum.* Pensemus ergo, si possumus, cujus hoc mansuetudinis fuerat, panem spiritualem prædicare, et panem carnis non accipere: corda audientium de divitiis æternis instruere, et inter eosdem discipulos fideles et abundantes fame laborare; inter satiatos pati inopiam, nec tamen quod patiebatur dicere, nec tamen dolere: videre dura erga se corda auditorum tenacium, nec a prædicatione desistere. Nam sicut apostolorum Acta testantur, anno et sex mensibus in eadem civitate continue prædicavit (Act. xviii). Cumque ab eisdem Corinthiis recessisset, ad eosdem postmodum scribit quod apud eos positus pertulit. Quare autem hoc eis cum inter eos viveret nunquam dixit? Ne quod erga eum factum ex bona voluntate non fuerat liberet ex jussione, et cum innotesceret eorum miseria, remaneret voluntas ignota. Quare autem hoc ad hos postmodum longe positus scribit? Ne omnimodo discipuli incorrecti remanereut, et quales in tenacia magistro fuerat, aliis quoque fratribus tales essent. Vere et in hoc Paulus, vere magister gentium. sua negligens, aliena curans, implevit quod prædicaverat: *Nemo quod suum est, querat; sed quod alterius* (I Cor. x, 24): et non quæ sua sunt singuli cogitantes, sed ea quæ aliorum. Quanta itaque ista mansuetudinis est virtus! quanta tranquillitas spiritus! Quis autem nostrum, si unum hujus mundi divitem ad omnipotentis Dei servitium convertisset, seque egere conspiceret, et illum sibi vitæ subsidia non præbere, non protinus de ejus vita desperasset? Quis non incassum laborasse se diceret? quis non ab ejus exhortatione obtutesceret quem in semetipsum primum ferre fructum boni operis non videret? Sed Paulus per mansuetudinem in virtutum vertice solidatus perstitit, prædicavit, dilexit, et bonum quod cœperat, explevit, atque portando et persistendo discipulorum corda ad misericordiam perduxit; nam eorum profectum postmodum scire se indicans, in eadem Epistola scribit: *De ministerio quod fit in sanctos, ex abundantia est mihi scribere vobis.* Scio enim promptum animum vestrum, pro quo de vobis glorior apud Macedonas: quoniam Achaia parata est ab anno priore, et vestra æmulatione provocavit plurimos (II Cor. ix, 8). De quibus rursus ait: *Qui non solum facere, sed velle capistis ab anno priore.* In quibus non tam opera quam pia vota requirebat, in eis procul dubio plus laudat pia vota quam opera. Notandum tamen est quia habet improprium hæc ipsa consolatio, cum dicitur, *ab anno priore.* Bonum quidem sed tarde fecerant, atque ideo hoc magister non sine reprehensione laudabat. Medicus quippe est qui vulneri medicamentum apponit quod et ea quæ purgata sunt resovet, et ea quæ putrida inveniuntur mordet; sed hæc tolerando atque prædicando explevit quod cepit, et miræ longanimitatis virtus ad viscera misericordiæ discipulorum duritiam emollivit.

CAP. XXIV. — *Ipse enim Satanas transfiguratur se in angelum lucis* (II Cor. xi, 14).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 44.) Aliter antiquus hostis religiosas hominum mentes, aliter vero huic mundo deditas tentat. Nam pravis malis quæ desiderant aperte objicit, bonis autem lateat

insidians, sub specie sanctitatis illudit: illis velut familiaribus suis iniquum se manifestus insinuat, istis vero, velut extraneis, cujusdam quasi honestatis prætextu se palliat, ut mala quæ eis publice non valent, tecta bonæ actionis velamine subintromittat. Unde et membra ejus sæpe cum aperta nequitia nocere non possunt, bonæ actionis habitum sumunt, et prava quidem exhibent opere, sed sancta mentiuntur specie. Iniqui enim si aperte mali essent, a bonis recipi minime possent; sed sumunt aliquid de visione bonorum, ut dum boni viri recipiant in eis speciem quam amant, permixtum sumant etiam virus quod vitant. Unde quosdam Paulus apostolus intuens, sub prædicationis velamine ventris studio servientes, ait: *Satanas transfiguratur se in angelum lucis.* Quid ergo mirum si ministri ejus transfigurentur velut ministri justitiæ? Hanc transfigurationem Josue timuit, quando videns angelum, cujus esset partis inquisivit, dicens: *Noster es, an adversariorum* (Josue v, 13)? ut videlicet si adversæ virtutis esset, eo ipso quo se suspectum cognosceret, ab illusione resiliiret.

CAP. XXV. — *Ministri Christi sunt, et ego* (II Cor. xi, 23).

(Lib. i in Ezech., homil. 9, n. 19; in exposit. B. Job, lib. xix, n. 37.) Justi atque perfecti gloriam laudis fugientes, et animarum lucra querentes, aliquando virtutes suas prædicant; bona quæ divinitus acceperunt, narrant: non ut ipsi apud homines ostensione sua proficiant, sed ut eos quibus prædicant exemplo suo ad vitam trahant. Unde Paulus apostolus quoties fustibus cæsus, quoties lapidatus, quoties naufragium pertulit, quanta pro veritate sustinuit, quod ad tertium cœlum raptus, quod in paradum ductus sit, Corinthiis narrat (II Cor. xi, 2), ut eorum sensum a falsis prædicatoribus avertat; et dum se innotesceret qualis esset, illi eis vilescerent quos ab eis cognoverat inique venerari. Eisdem igitur Corinthiis, honorem fugiens, dicit: *Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Jesum Christum Dominum nostrum: nos autem servos vestros per Jesum Christum* (II Cor. iv, 5). Quos tamen videns falsorum apostolorum persuasionibus a veræ fidei tramite deviare, eis se sumopere quantum esset venerandus ostendit, dicens: *In quo quis audeat (in insipientia dico) audeo et ego. Hebræi sunt, et ego. Israëliti sunt, et ego. Semen Abraham sunt, et ego. Ministri Christi sunt, et ego: (ut minus sapiens dico) plus ego* (II Cor. xi, 21). Quibus etiam subiungit quod ei quoque tertii cœli secreta patuerunt, quod raptus etiam arcana paradisi penetravit. Ecce honorem fugiens, servum se discipulorum prædicat: ecce honorem pro utilitate audientium querens, falsis apostolis vitæ suæ merita superponit. Egredietur quippe doctor egregius, ut dum ipse qualis esset agnosceretur, et vita et lingua male prædicantium ejus comparatione vilesceret; illos videlicet commendaret: si se absconderet, cumque se non ostenderet, errori locum dedisset. Miro igitur modo, et humilitatis quærit incrementa, ut et servum se discipulis prædicet, et adversariis potiorum demonstrat. Ostendit discipulis quid humilitatis acceperat, ostendit adversariis quid sublimitatis. Innotescit contra adversarios quid haberet ex munere, innotescit discipulis qualis apud se maneat in cogitatione. Sancti ergo viri cum coguntur bona narrare quæ faciunt, non elationis sed utilitati servant.

CAP. XXVI. — *Damasci præpositus gentis Aretæ regis* (II Cor. xi, 32).

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, n. 56, 57, 58, 59, 60.) Si ad æternæ vitæ desiderium noster animus exarsit, si jam verum lumen intrinsecus respicit, si in se flammam sancti fervoris accendit, in quantum locus admittit, in quantum causa exigit, debemus pro defensione justitiæ nosmetipsos obijcere, et perversis ad injusta revolutis, etiam cum ab eis non quærimur, obviare. Nam cum justitiam quam nos amamus in aliis ferunt, nos nihilominus sua percussione confodiunt, etiamsi venerari videantur. Intueri libet

quantus Paulam fervor accenderat, quando eum Ephesi ad irrumpendas theatri turbas zeli flamma rapiebat. Scriptum quippe est: *Repleti sunt ira, et exclamaverunt, dicentes: Magna Diana Ephesiorum. Et impleta est civitas confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatro, rapto Caio et Aristarcho, comitibus Pauli.* Atque mox subditur: *Paulo autem volente intrare in populum, non permisissent discipuli: quidam autem et de Asiæ principibus qui erant amici ejus, miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum (Act. xix, 28, seq.).* In quibus profecto verbis agnoscimus quo impetu contra cuneos adversarios irrueret, nisi eum per amicos et discipulos charitatis frena tenuissent. Sed si obviare hostibus, si ultro pugnam petere, si nosmetipsos semper relinquere in cursum nostri fervoris debemus, quid est quod idem prædicator egregius de semetipso fatetur, dicens: *Damasci præpositus gentis Aretæ regis custodiebat civitatem Damascenorum, ut ne comprehenderet; et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus ejus?* Quid est quod modo sponte cuneos armatorum impetit, et modo se ab armatis hostibus quasi trepidus abscondit, nisi hoc quod necesse est ut in ejus artificiosa virtute discamus adversariorum pugnam et constanter aliquando appetere, et prudenter aliquando declinare? Necesse quippe est ut per omne quod agimus, in mentis trutinam positum hinc pondus, illinc fructum nostri laboris æstimemus. Et cum pondus fructum superat, laborem quisque innoxie declinat dummodo se in aliis exerceat, in quibus lucro fructum pondus laboris vincat. Cum vero subsequenti quantitate fructum mensura laboris aut æquatur aut vincitur, labor sine gravi culpa declinatur. Unde prædicator sanctus cum Damasci valde obstinatas mentes persecutorum cerneret, eorum voluit adversitati confingere, quia et semetipsum, quem profuturum multis noverat, vidit posse deficere, et aut nullis se illic ut paucis prodesse. Secessum igitur a certamine petiit, et pugnatum felicius ad alia se bella servavit. Non enim loco virtus, sed locus virtutis defuit, et idcirco fortissimus miles ab obsidionis angustia certaminis campum quæsit. Ubi vero subjuganda regi proprio multa adversariorum colla conspexit, subire bellum, vel cum morte non timuit; sicut ipse cum Jerosolymam pergeret, eumque discipuli passione illius per prophetiam præscita prohiberent, sibimetipsi attestaretur, dicens: *Ego non solum alligari, sed et mori in Jerusalem paratus sum pro nomine Domini Jesu: neque enim facio animam meam pretiosorem quam me (Act. xxi, 13).* Qui igitur hic hostiles cuneos etiam præscita passione sua imperterritus petiit, illic de dispensatione fuisse edocuit, non de timore, quod fugit. Qua in re pensandum est quia ille labores quosdam per dispensationis iudicium laudabiliter declinat, qui pro Deo majores alios fortiter tolerat. Nam sæpe ab hominibus timor debilis, cauta dispensatio vocatur, et quasi prudenter impetum declinasse se asserunt, cum fugientes turpiter in terra feriuntur. Unde necesse est ut in causa Dei cum res dispensationis agitur, metus cordis subtilissima libratione pensetur, ne per infirmitatem timor subrepat, et sese per dispensationis imaginem rationem contingat ne culpa se prudentiam nominet, jamque nec ad poenitentiam animus redeat, quando hoc quod inique perpetrat virtutem vocat. Restat igitur in dubiis quisque deprehensus, cum sibi quælibet adversitas imminet, prius intra semetipsum contra formidinem et præcipationem pugnet, quatenus nec formidolose se subtrahat, nec præcipienter opponat. Valde enim præceps est qui semper se adversis objicit, et valde pavidus qui semper abscondit. Sed hæc melius in bellis spiritualibus discimus, si formam exercitii a corporalibus bellis trahamus. Neque enim ille dux sapiens est, qui contra cuneos hostiles exercitum præceps admovet, neque ille dux fortis qui semper hunc ab hostis facie cavendo subducit. Scire namque dux debet, modo ab hostili impetu exercitum caute subtrahere, modo hostem

A circumluis cornibus coarctare. Quod nimirum solliciti perfecti prædicatorum exhibent, cum modo persecutionis rabiem declinantes, noverunt sapienter sed non enerviter cedere: modo vero persecutionis impetum contemnentem, noverunt ei fortiter sed non præcipienter obviare.

CAP. XXVII. — *Parco autem, ne quis me existimet supra id quod videt in me (II Cor. xii, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 13.) Qui veraciter sancti sunt non solum gloriam super modum suum omnino non appetunt, sed etiam hoc ipsum videri refugiunt quod esse meruerunt. Unde ille prædicator egregius veritatis contra pseudoapostolos loquens, dum virtutes eximias operationis suæ pro discipulorum eruditione narraret, dum tot se pericula tolerasse coarctata persecutione describeret, et post hæc usque ad tertium cælum, rursusque in paradysum se raptum esse memoraret, ubi tanta cognoscere potuisset quanta loqui omnino non posset, erat de se fortasse adhuc mirabiliora locuturus, sed ab humana laude alta consideratione se temperans subdidit: *Parco autem, ne quis me existimet supra id quod videt in me, aut audit aliquid ex me.* Habebat ergo de se dicendum aliquid adhuc qui parcat dicere, sed egit utrumque doctor egregius, ut et loquendo quæ egerat discipulos instrueret, et tacendo se intra humilitatis limitem custodiret. Nimis namque esset ingratus si de se discipulis tota reticeret, et fortasse nimis incautus si de se tota vel discipulis proderet. Sed mirabiliter, ut dictum est, egit utrumque: ut loquendo vitam audientium erudiret, tacendo vero suam custodiret.

CAP. XXVIII. — *Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, etc. (II Cor. xii, 7).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 14; lib. xxxi, num. 71.) Electi Dei quandiu in hac vita sunt, ne aliqua elatione superbiant quibusdam tentationibus reprimuntur, ut ne tantum proficere valeant quantum volunt; sed ne extollantur superbia, non fit in eis ipsarum quædam mensura virtutum. Sic Paulum video fluminem et latronum, civitatis et solitudinis, maris ac falsorum fratrum pericula sustinentem, frenantem jejuniis ac vigiliis corpus, sustententem frigoris et nuditatis ærumnam, ad Ecclesiarum custodiam vigilantem se et pastoraliter exercentem, ad tertium cælum raptum, rursusque eum in paradysum raptum, et audisse arcana verba quæ non licet homini loqui; et cum Satanæ angelo ad tentandum conceditur orat ut eximi debeat, et non exauditur, sicut ipse dicit: *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, ut me colaphizet: propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet a me.* Hujus cum initia conversationis aspicio, perpendo quod ei superna pietas cælos aperit, seseque illi Jesus de sublimi ostendit. Qui lumen corporis ad tempus perdidit, lumen cordis in perpetuum accepit: ad Ananiam mittitur, Vas electionis vocatur, et tamen de civitate eadem quam post visionem Jesu ingressus fuerat fugiens recedit, sicut ipse testatur, dicens: *Damasci præpositus gentis Aretæ regis custodiebat civitatem Damascenorum, ut me comprehenderet; et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus ejus (II Cor. xi, 32).* Cui licenter dicam: O Paule, in cælo jam Jesum conspicis, et hominem in terra fugis; in paradysum ducis, secreta Dei verba cognoscis, et adhuc a Satanæ angelo tentaris? Unde sic fortis, ut ad cælestia rapiaris? Unde sic infirmus, ut hominem in terra fugias, et adhuc a Satanæ angelo adversa tolere? quia ecce qui te sublevat, rursus te subtilissima mensura moderatur, ut et in miraculis tuis prædices nobis virtutem Dei, et rursum in timore tuo reminisci nos facias infirmitatis nostræ. Quæ tamen infirmitas ne in desperationem nos pertrahat cum pulsas, dum in infirmitate tua Dominum rogares, quia auditus non es, nobis quoque locutus es quod audisti: *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infir-*

mitate perficitur (II Cor. xii, 9). Aperta ergo Dei voce ostenditur, quia custos est virtutis infirmitas. Tunc quippe bene interius custodimus, cum per dispensationem Dei tolerabiliter teniamur exterius aliquando vitulis, aliquando pressuris, et persecutionum adversitatibus. Qui vero mentem certamini vult ante tentationis certamen parare, adversa neque longe adhuc posita debet cogitando prænoscere, ne fortasse valeant improvisa superare. Unde Paulus discipulos admonebat, cum diceret: *Vosmetipsos tentate: si estis in fide, ipsi vos probate* (II Cor. xiii, 5). Ac si aperte præciperet, dicens: Certamina persecutionum ad mentem reducite, et vestri cordis intima atque occulta pensantes, quales inter supplicia existere valeatis invenite. Paulus ergo prædicator egregius, qui raptus ad tertium cælum fuerat, arca paradisi penetraverat, esse post revelationem tranquillius et intentatus volebat. Sed quia omnipotens Deus terminos constituit homini qui non poterunt præteriri, et elevavit hunc ad cognoscenda sublimia, et reduxit iterum ad infirma toleranda, ut modi sui mensuras aspiciens, dum securitatem comprehendere conaretur et non posset, ne per elationem extra se iret, per humilitatem cogèretur intra suos semper terminos redire. Nonnunquam itaque electi Dei in virtutibus proficere conantur, et quædam dona percipiunt. A quibusdam vero repulsi in imis jacent. Nemo est enim qui tantum virtutis apprehendat quantum desiderat, quia omnipotens Deus interiora discernens, ipsis spiritualibus profectibus modum ponit; ut ex hoc homo quod apprehendere conatur et non valet, in illis se non elevelt quæ valet.

CAP. XXIX. — *Factus sum insipiens* (I Cor. xii, 14).

(Lib. 1, in Ezech., homil. 9, n. 19, 20.) Justi et perfecti nunquam bona sua detegunt, nisi eos aut

proximorum utilitas, aut certe nimia necessitas cogat. Unde Paulus quoque apostolus multa de se fortia pro discipulorum suorum ædificatione narravit, sed hæc narrando minime deliquit, quoniam a veritatis tramite et attestazione certa et corde humili non recessit. Qui vero necessitate cogente vera de se bona loquitur, tanto magis humilitati jungitur, quanto et veritati sociatur. An idem Paulus non fuit, quando veritatis æmulatione contra falsos apostolos tot de se discipulis fortia gesta narravit? Cui nimirum veritatis inimicus existeret, si abscondendo virtutes proprias prædicatores errorum prævalere permisisset. Unde etiam cum virtutes suas Corinthiis enumerasset, adjunxit: *Factus sum insipiens: vos me coegistis*. Fit autem aliquando ut, necessitate compulsi, in bonis quæ de se referunt non aliorum utilitatem sed suam requirant, sicut beatus Job facta sua enumerat, dicens: *Oculus sui cæco, et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investigabam* (Job, xix, 15); et multa alia quæ sæpe egisse se commemorat. Sed quia in vulnere doloris positus, ab amicis increpantibus impie egisse, et violentus proximis atque oppressor pauperum fuisse dicebatur, vir sanctus inter flagella Dei et humanæ increpationis verba deprehensus, mentem suam graviter concuti atque ad desperationis foveam conspexit impelli: qui jamjamque cadere poterat, nisi ad memoriam sua bene acta revocasset, ut ad spem animi reduceretur, ne oppressus verbis et vulneribus in desperatione periret. Quod ergo sua bona enumerat, non innotescere aliis quasi ex laude desiderat, sed ad spem animum reformat. Justi itaque cum virtutes suas quas habent infirmis loquuntur, reprehensibiles non sunt, quia per vitam suam quam referunt aliorum animas ad vitam quærunt.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD GALATAS.

CAP. PRIMUM. — *Si adhuc hominibus placere, Christi servus non essem* (Galat. i, 10).

(Regul. Pastor. part. II, c. 8.) Sciendum est quod non oportet ut rectores boni placere hominibus appetant, sed ut æstimationis suæ dulcedine proximos in affectum veritatis trahant; non ut se amari desiderent, sed ut dilectionem suam quasi quamdam viam faciant per quam corda audientium ad amorem Conditoris introducant. Difficile quippe est ut quantumlibet recta denuntians prædicator qui non diligitur libenter audiatur. Debet ergo qui præest studere se diligi, quatenus possit audiri; et tamen eorum amore pro semetipso non quærere, ne inveniat ei cui servire per officium cernitur occulta cogitationis tyrannide resultare. Quod bene Paulus insinuat, cum sui nobis studii occulta manifestat, dicens: *Sicut et ego per omnia omnibus placeo* (I Cor. x, 33). Qui tamen rursus dicit: *Si adhuc hominibus placere, Christi servus non essem*. Placet ergo Paulus, et non placet; quoniam in eo quod placere appetit, non se sed per se hominibus placere veritatem quærunt.

CAP. II. — *Notum vobis facio Evangelium, etc.* (Galat. i, 11).

(Lib. 1, in Ezech., homil. 4, n. 9.) Aliquando prophetiæ spiritus ex præterito tangit animum, nec tangit ex futuro, sicut aperte ostenditur in Paulo apostolo, qui discipulis dicit: *Notum vobis facio Evangelium quod evangelizatum est a me: quia non est secundum hominem: neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi* (Ephes. iii, 5). Unde aliis quoque discipulis dicit: *Secundum revelationem notum factum mihi sacramentum*. Qui tamen hoc ipsum Evangelium quod per revelationem cognoverat, cum Jerosolymam prædicaturus ascenderet, ait: *Ecce ego alligatus spiritu, vado in Jerusalem: quæ in ea ventura sint mihi ignorans* (Act. xx, 22). Hoc quippe Evangelii

sacramentum est; quia Unigenitus Patris incarnatus est, atque perfectus homo factus est; qui crucifixus, mortuus et sepultus, die tertia resurrexit, die quoque quadragesima ascendit in cælum, atque in dextera Patris sedet. Qui ergo per revelationem Evangelium agnovit, prophetiæ spiritu de præterito tactus est; sed quia quid pro eodem Evangelio passurus erat ignoravit, de futuro procul dubio tactus non est. Nam sic dicit: *Nisi quod Spiritus sanctus per omnes civitates protestatur, dicens: Quoniam vincula et tribulationes Jerosolymis me inveniunt* (Vers. 23). Hinc aperte ostenditur, quia ea quæ ipsi ventura essent aliis de ipso revelatum est, non autem ipsi de se, sicut de illo per Agabum dicitur: *Virum cujus hæc zona est, ita alligari oportet in Jerusalem* (Act. xxi, 11).

CAP. III. — *O insensati Galatæ* (Galat. iii, 1).

(Lib. 1, in Ezech., hom. 11, n. 20.) Mentis asperæ et impudentes, si leniter fuerint increpatæ, ad majores culpas ipsa lenitate provocantur. Unde Paulus prædicator egregius multum aspere contra Galatas, qui a fide discesserant, erigitur. Nulla enim modestiæ patientiæ præmissa, nulla locutionis dulcedine prærogata, eos quos a fide discessisse cognovit, ab ipso Epistolæ suæ exordio invehendo redarguit; nam præmissa salutatione sic cœpit: *Miror quod sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi* (Galat. i, 6). Quibus etiam in aperta increpatione post cætera subjungit: *O insensati Galatæ, quis vos fascinavit?* Mentis etenim duræ nisi aperta essent increpatione percussæ, nullomodo cognoscerent malum quod egissent. Nam sæpe hi qui impudentes sunt tantum se peccasse non sentiunt, quantum de peccatis quæ fecerint, non increpantur; ut minores culpas suas æstiment quas minor injectio castigat, et quas vehementer oburgari viderint majores esse deprehendant. Unde necesse est ut sermo semper prædicantis cum auditorum debeat qualitate

formari, ne aut verecundis aspera aut impudentibus loquatur lenia.

CAP. IV. — *Vivo autem, jam non ego, vivit vero in me Christus (Galat. II, 20).*

(Homil. 23, in Evang., n. 2.) Dominus dicit in Evangelio: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum (Luc. ix, 23).* Ille semetipsum relinquit et abneget qui quod fuit per vetustatem deserit et vitat, et ad hoc nititur quæ per novitatem vocatur; semetipsum abneget, non quia omnino non est in essentia, sed scilicet non est in impietatis culpa. Ipse quidem est per naturam, sed non est ipse per malitiam. Pensemus quomodo se Paulus abnegaverat, qui dicebat: *Vivo ego, jam non ego.* Exstinctus quippe sævus fuerat ille persecutor, et vivere coeperat pius prædicator. Si enim ipse esset, pius profecto non esset: sed qui se vivere denegat, dicat modo est quod sancta verba per doctrinam Veritatis clamat. Protinus subdit: *Vivit vero in me Christus.* Ac si aperte dicat: Ego quidem a meipso sum exstinctus, quia carnaliter non vivo, sed tamen essentialiter non sum mortuus, quoniam in Christo spiritualiter vivo.

CAP. V. — *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis (Galat. iv, 19).*

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 47, 48.) Sicut cervæ quæ incurvantur ad fetum, et pariunt, et rugitus emittunt, sic prædicatorum sancti rugiunt, dum per incurvationem suam in conversatione lucis auditorum animas gignunt, quia eos ab æternis suppliciiis removere, nisi flendo non possunt. Nunc enim in lacrymis seminant, ut segetem postmodum gaudiorum metant; nunc quasi cervæ in partu sunt dolore, ut spirituali prole postmodum sint secundi. Ut enim de multis unum loquar, video Paulum quasi quamdam cervam in partu suo magni doloris rugitus emittentem, sit enim: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis: vellem apud vos esse modo, et mutare vocem meam, quoniam confundor in vobis. Ecce mutare vult vocem in partu suo, ut sermo prædicationis in rugitum vertatur doloris. Mutare vult vocem; quia quos jam prædicando pepererat, reformando gemens iterum parturiebat. Qualem rugitum hæc cervæ pariens emittebat, quando eisdem post se redeuntibus exclamare cogebatur, dicens: *O insensati Galatæ, quis vos fascinavit (Galat. II, 4)? Et: Cur sic stulti estis, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consumamini? Vel certe: Curreratis bene, quis vos impeditit veritati non obedire? Qualis in hujus cervæ partu rugitus fuit, quæ diu conceptos filios cum tot difficultatibus peperit, et quandoque partus ad uterum malitiæ rediisse cognovit? Consideremus quid doloris habuerit, quid laboris, quæ et postquam concepta potuit edere, rursus est compulsæ, extinctæ suscitare. Notandum vero summopere est quod cervæ incurvantur ut pariant, quia in mirum si erectæ starent parere non valerent. Similiter prædicatorum sancti, nisi ab illa immensitate contemplationis internæ quam capiunt, ad infirmitatem nostram humillimæ prædicatione, quasi quadam incurvatione, descenderent, nunquam utique filios in fide procrearent. Nobis quippe prodesse non possent, si in suæ altitudinis erce ione persisterent; sed videamus cervam sese ut pariat incurvantem: *Ego igitur non potui vobis loqui, quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escum (I Cor. II, 1, 2).* Atque mox eisdem incurvationis causas exsequitur, dicens: *Nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis (Ibid.).* Sed hanc cervam quæ propter nos incurvata est quæso videamus erectam. Ait: *Sapientiam loquimur inter perfectos (I Cor. II, 6).* Et rursus: *Sive mente excedimus Deo (II Cor. v, 13).* Cum vero mente excedit Deo, excessum ejus omnino non accepimus. Ut ergo nos lucretur, incurvatur ad nos, unde illic apte subjungit: *Sive sobrii sumus, vobis.***

CAP. VI. — *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt (Galat. v, 24).*

(In exposit. B. Job, lib. viii, n. 72, 73.) Omnibus hypocrita corpus per abstinenciam afficit, sed tamen per amorem gloriæ mundo vivit. Quo contra bene per Paulum de electis dicitur: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis.* Cum vitis quippe et concupiscentiis carnem crucidigimus, si sic gulam restringimus, ut jam de mundi gloria nihil queramus. Nam qui corpus macerat, sed honoribus anhelat, crucem carni intulit, sed mundo per concupiscentiam vivit, quoniam et sæpe per sanctitatis imaginem locam regimini indignus assequitur qui nisi aliquid in se virtutis ostenderet, honorem nullum percipere mereretur. Sed transit quod delectabiliter obtinet, et passaliter quod sequitur manet.

CAP. VII. — *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto (Galat. vi, 1).*

(Regul. pastor. part. II, c. 10.) Cum non malitia sed ignorantia sola, vel infirmitate delinquitur, profecto necesse est ut magno moderamine ipsius delicti correctio temperetur. Cuncti quippe quousque hæc mortali carne subsistimus, nostræ corruptionis infirmitatibus subjacemus. Ex se ergo debet quisque colligere qualiter aliena hunc oporteat imbecillitati misereri, ne contra infirmitatem proximi, si ad increpationis verum ferventem rapiatur, oblitus suæ esse videatur. Unde Paulus bene admonet, dicens: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis: considerans teipsum, ne et tu tenteris.* Ac si aperte dicat: Cum displicet jam ex aliena infirmitate quod conspicias, pensa quid es, ut increpationis zelo se spiritus temperet, dum sibi quoque quod increpat timet.

CAP. VIII. — *Invicem onera vestra portate (Galat. vi, 6).*

(Lib. II, in Ezech., hom. 4, num. 5; Regul. pastor. part. III, cap. 27.) Sicut in ædificio lapis lapidem portat, quia lapis super lapidem ponitur, et qui portat alterum portatur ab altero, sic in sancta Ecclesia unusquisque portat alterum, et portatur ab altero. Nam vicissim se proximi tolerant, ut per eos ædificium charitatis surgat. Hinc etenim Paulus admonet, dicens: *Invicem onera vestra portate: et sic adimplebitis legem Christi.* Quid lex hoc loco accipit nisi charitas debet, per quam semper in mente legitur præcepta vitæ qualiter in actione teneantur? Lex quippe Christi charitas est, quia ille nobis et largiter sua bona contulit, et æquanimiter mala nostra portavit. Tunc ergo legem Christi imitando complemus, quando et nostra benigne conferimus, et nostrorum malè pie sustinemus, fraterna onera ex amore tolerant. Hujus legis virtutem Paulus iterum denuntians, ait: *Plenitudo legis charitas (Rom. xiii, 10).* Si enim ego vos portare negligo in moribus vestris, et vos tolerare me contemnitis in moribus meis, charitatis inter vos unde ædificium surgit quos vicaria dilectio per patientiam non conjungit? Nunc itaque alii portantur a vobis, nos vero portati sumus ab aliis. Illi vero qui in fine Ecclesiæ, id est in extremitate mundi, nascituri sunt, tolerantur quidem a majoribus, ut eorum mores ad bona merita componantur; sed cum non eos sequuntur qui per illos proficiant, nullos super se fidelis fabricæ jam lapides portant. Omne autem pondus fabricæ fundamentum portat, quia mores simul omnium solus Redemptor noster tolerat, de quo Paulus ait: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus (I Cor. III, 11).* Redemptor itaque omnia nostra tolerat, sed in ipso malum non fuit quod debuisset tolerari; et culpas vestras solus ille sustinet qui totam sanctæ Ecclesiæ suæ fabricam portat; qui per prophetæ vocem de perverse adhuc viventibus dicit: *Laboravi, sustinens (Jerem. vi, 11).*

CAP. IX. — *Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo* A
(Galat. vi, 14).

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 4.) Electi Dei mori mundo funditus concupiscunt, ut sicut in sæculo ipsi nihil appetunt, ita jam a sæculo nulla obligatione teneantur. Et plerumque contingit ut jam homo mundum mente non teneat, sed tamen mundus hominem occupationibus astringat; et ipse quidem mundo jam mortuus est, sed ipsi mundus adhuc mortuus non est. Quasi enim vivus adhuc mundus cum concupiscit, dum alio intentum in suis actibus rapere contendit. Unde bene Paulus cum et ipse sæculum perfecte despiceret, et talem se factum videret quod jam hoc sæculum omnino concupiscere non posset, ruptis hujus vitæ vinculis liber dicit: *Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo*. Mundus quippe ei crucifixus fuerat, quia hunc cordi suo jam mortuum non amabat. Sed et seipsum crucifixerat, quia talem se ei exhibere studuit, ut ab eo quasi mortuus concupisci non posset. Paulus ergo qui se totum huic mundo mortuum esse perhibebat, non sufficit ut diceret: *Mundo crucifixus sum, nisi etiam præmitteret: Mihi mundus crucifixus est, ut non tantummodo mortuum, sed etiam mundum sibi mortuum*

esse testaretur, quatenus nec ipse mundum, nec ipsum jam mundus appeteret. Si enim duo fortasse in uno sint, quorum unus vivus, alter vero sit mortuus, etsi mortuus vivum non videt, vivus tamen mortuum videt: si vero utriusque sint mortui, alter alterum nequaquam videt. Ita qui jam mundum non amat, sed tamen ab illo vel non volens amatur, etsi ipse velut mortuus mundum non videt, hunc tamen mundus adhuc non mortuus videt. Si vero nec ipse mundum in amore retinet, nec rursus a mundi amore retinetur, sibi vicissim utriusque sunt extincti, quia dum alter non appetit quasi mortuus, mortuum non attendit. Quoniam igitur Paulus nec mundi gloriam quærebat, nec a mundi gloria ipse quærebat, et se mundo et mundum sibi crucifixum esse gloriatur. Ut enim ostenderet quia per abjectionem qua se humiliando dejecerat talis jam factus esset ut nec ipse mundum, nec mundus ipsum concupisceret, non solum ait se mundo crucifixum, ut mundi gloriam quam appeteret ipse tanquam mortuus non videret, sed etiam sibi mundum asseruit crucifixum: in quo se tanta humilitate dejecerat, ut et ipse mundus tanquam mortuus, Paulum humilem atque despectum jam videre nequaquam posset.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD EPHESIOS.

CAPUT PRIMUM. — *Proposuit instaurare omnia in Christo* (Ephes. i, 9).

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 99.) Fortissimi angelorum chori, qui quamvis non integri, sed tamen in proprio statu fixi, cadente cum suis angelis diabolo, remanserunt, prærupti et imminuti possunt dici, quia pars eorum cecidit, pars remansit. Qui integri quidem stant per qualitatem meritum, sed per numeri quantitatem prærupti et imminuti. Hanc præruptionem restitueri Mediator venit, ut redempto humano genere, illa angelica damaa sarciret, et mensuram cælestis patriæ locupletius fortasse cumularet. Propter hanc præruptionem de Patre dicitur: *Proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quæ in cælis, et quæ in terra sunt, in ipso*. In ipso quippe restaurantur ea quæ in terra sunt, dum peccatores ad justitiam convertuntur. In ipso restaurantur ea quæ in cælis sunt, dum illic homines humiliati redeunt ubi apostatæ angeli superbiendo ceciderunt.

CAP. II. — *Pater suscitavit Christum a mortuis, constituens ad dexteram suam in cælestibus supra omnem principatum, et potestatem, et virtutem, et dominationem* (Ephes. i, 21).

(Hum. 34, in Evang., n. 7, 8, etc.) Angelorum et hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit, quam dum ad æternitatem consistere voluit, eam procul dubio ad suam similitudinem creavit. Novem vero sunt ordines angelorum, sed ut completetur electorum numerus, homo decimus est creatus. Ipse quidem homo conditus ad imaginem Dei fuit, sed a similitudine sui Conditoris peccando recessit; qui tamen nec post culpam perit, quoniam æterna Dei Sapientia in humanitate apparuit, et per carnem miraculis coruscans illum reparavit. Novem vero ordines angelorum esse inveniuntur. Unde et ipsi angelo qui primus est conditus per prophetam dicitur: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, et perfectus decore, in deliciis paradisi Dei fuisti* (Ezech. xxviii, 12). Ubi notandum quod non ad similitudinem Dei factus, sed signaculum similitudinis dicitur, ut quo in eo subtilior est natura, eo in illo imago Dei subtilius insinuetur expressa. Quo in loco mox subditur: *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, et jaspis, chrysolitus, onyx, et beryllus, sapphirus, carbunculus, et smaragdus* (Ibid.). Ecce novem dixit nomina lapidum, quia profecto novem sunt ordines angelorum. Quibus nimirum ordinibus

ille primus angelus ideo ornatus et operes existit, quia dum cunctis agnominibus angelorum præfatus est, ex eorum comparatione clarior fuit. Sacro igitur testante eloquio, scimus angelos, archangelos, virtutes, potestates, principatus, dominationes, thronos, cherubim et seraphim. Esse namque angelos et archangelos pene omnes eloquii sacri pagina testantur. Cherubim vero atque seraphim sæpe, ut notum est, libri prophetarum loquuntur. Quatuor quoque ordinum nomina Paulus apostolus in hac Epistola ad Ephesios enumerat, dicens: *Supra omnem principatum, et potestatem, et virtutem, et dominationem* (Ephes. i, 21). De thronis autem scribit ad Colossenses: *Sive throni, sive potestates, sive principatus, sive dominationes* (Colos. i, 16). Sciendum est autem quod angelorum vocabulum nomen est officii, non naturæ. Nam sancti illi cælestis patriæ spiritus semper quidem sunt spiritus, sed semper vocari angeli nequaquam possunt, quia tunc solum sunt angeli cum per eos aliqua nuntiantur. Græca enim lingua *angeli*, nuntii, *archangeli* vero summi nuntii vocantur. Hi enim qui minima veniant angeli, qui vero summa annuntiant archangeli vocantur. *Virtutes* etenim vocantur illi nimirum spiritus, per quos signa et miracula frequentius fiunt. *Potestates* etiam vocantur ii qui hoc potentius cæteris in suo ordine perceperunt, ut eorum ditioni virtutes adversæ subjectæ sint quorum potestate refrenantur, ne corda hominum tantum tentare prævaleant quantum volunt. *Principatus* etiam vocantur qui ipsis quoque bonis angelorum spiritibus præsent, qui subjectis aliis, dum ea quæ sunt agenda disponunt, eis ad explenda divina ministeria principantur. *Dominationes* autem vocantur qui etiam potestates principatum alta dissimilitudine transcendunt. Nam principari est inter reliquos priorem existere, dominari vero est etiam subjectos quosque possidere. Ea igitur angelorum agmina, quæ mira potentia præeminet, pro eo quod eis cætera ad obediendum subjecta sunt, dominationes vocantur. Sic autem in illa summa civitate specialia quædam singulorum sunt, ut tamen sint communia omnium; et quod in se quisque ex parte habet, hoc in alio ordine totum possidet. Sed idcirco uno eodemque vocabulo communiter non censentur, ut ille ordo vocari privato unius-ujusque rei nomine debeat, qui hanc in munere plenius accipit. Seraphim namque incendium diximus; et tamen amore Conditoris simul omnes ardent. Cherubim vero plenitudo scientiæ, et tamen quis ibi aliquid nesciat

ubi ipsum omnes simul fontem scientiæ Deum vident? *Throni* illa agmina quibus ad exercenda judicia Conditor præsidet vocantur; sed beatus esse quis potest, nisi Creator suus ejus menti præsideat? Quæ ergo ex parte ab omnibus, eis in privato nomine data sunt qui hæc in munere plenius acceperunt. Nam etsi qua illic sic alii habent, ut haberi ab aliis nequaquam possint, sicut speciali nomine dominationes et principatus vocantur, cuncta ibi sunt singulorum, quia per charitatem spiritus ab alio in aliis habentur. Sed quoniam illa superna civitas ex angelis et hominibus constat, ad quam tantam credimus ascensuram multitudinem hominum, quanta electorum multitudo remansit angelorum: superest ut ipsi quoque homines qui ad cœlestem patriam redeunt, ex eis agminibus aliquid illuc revertentes imitentur, ut in eorum sortem per conversationis similitudinem deputentur. Nam sunt plerique qui parva capiunt, sed tamen hæc eadem parva pie fratribus annuntiare non desistunt. Isti itaque in angelorum numerum currunt. Et sunt nonnulli qui divinæ largitatis munere referti, secretorum cœlestium summa et capere prævalent et nuntiare. Ubi ergo isti nisi inter archangelorum numerum deputantur? Et sunt nonnulli qui mira faciunt, signa valenter operantur. Quo ergo isti, nisi ad supernarum virtutum sortem et numerum congruunt? Et sunt nonnulli qui etiam ab obsessis corporibus malignos spiritus fugant, eosque virtute orationis et vi acceptæ potestatis eijcunt. Quo itaque isti meritum suum nisi inter potestatum cœlestium numerum sortiuntur? Et sunt nonnulli qui acceptis virtutibus etiam electorum hominum merita transcendunt. Cumque et bonis meliores sunt, electis quoque fratribus principantur. Ubi ergo isti sortem suam nisi inter principatum numerum acceperunt? Et sunt nonnulli qui sic in semetipsis cunctis vitiis omnibusque desideriis dominantur, ut ipsi jure munditiæ dii inter homines vocentur. Unde et ad Moysen dicitur: *Eccè constitui te Deum Pharaonis (Exod. vii, 1)*. Quo ergo isti nisi inter numeros dominationum currunt? Sed hæc, fratres charissimi, me loquente, vos iutrosus ad vosmetipsos reducite, secretorum vestrorum merita cogitationesque discutite. Videte si quid jam boni vobiscum intus agitis, videte si in numero horum agminum quæ breviter tangendo perstrinximus, sortem vestræ vocationis invenitis. Væ autem animæ quæ in se de his bonis quæ enumeravimus minime aliquid recognoscit. Eique adhuc væ deterius imminet, si et privatam se donis intelligit, et nequaquam gemit. Quisquis ergo talis est, fratres mei, gemitus est valde, quia non gemit. Pensemus igitur accepta electorum munera, et virtute qua possumus ad amorem tantæ sortis anhelamus. Qui in se donorum gratiam minime recognoscit gemat, qui vero in se minora cognoscit, majora aliis non videat, quoniam et supernæ illæ distinctiones honorum spirituum ita sunt conditæ, ut aliæ aliis sint prælatæ.

CAP. III. — *Consedere nos fecit in cœlestibus (Ephes. ii, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. vi, num 24; lib. iii, num. 25.) Electi cum in hac vita ex humilitate se subternunt, altæ mentis iudicio cuncta temporalia transeunt; cumque se indignos in omnibus æstimant, rectæ cogitationis examine, gloriam hujus mundi transcendentem calcant. Videant humilem Paulum discipulis dicentem: *Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Jesum Christum Dominum nostrum: nos autem servos vestros per Christum (II Cor. iv, 5)*. Videamus humilem in sublimi jam positum, et dicentem: *An nescitis quia angelos judicabimus (I Cor. vi, 3)*? Et iterum: *Nostra conversatio in cœlis est*. Et rursus: *Conresuscitavit, et consedere nos fecit in cœlestibus*. Non vult Paulus mentem in ima dejicere, non vult per abjectionem humanæ conversationis in infimis habitare. Hunc Paulus in carcere fortasse tenebatur, cum se consedere Christo in cœlestibus testatur: sed ibi erat,

A ubi ardentem jam mentem fixerat, non illic ubi illum necessario pigra adhuc caro retinebat. Fortasse tunc eum exterior catena religabat, mente tamen positus in sublimibus fuerat, quia per spei suæ certitudinem jam in cœlestibus sedebat. Sancti itaque viri foris despecti sunt, et velut indigni omnia tolerant, sed dignos se supernis sedibus confidentes, æternitatis gloriam cum certitudine expectant. Cum laborant foris adversitate persecutionis, admoniti recurrunt ad arcem mentis; et inde cuncta sub se ire despiciunt, inter quæ transire corporaliter etiam semetipsos cernunt; minas non metuunt, quoniam et tormenta patiendo contemnunt. Hinc enim per Salomonem dicitur: *Justus quasi leo confidens, absque terrore erit (Prov. xxviii, 1)*. Hinc ab eo iterum scriptum est: *Non contristabit justum, quicquid ei acciderit (Prov. xii, 21)*. Quia enim recti quique in alto suæ intentionis vertice siti sunt, dum mortem moriendo non sentiunt; miro modo eos reproborum jacula et feriunt, et non contingunt; quoniam unde se in omnibus despiciunt, inde contra omnia recurioses fiunt. Dominus noster multa adhuc per corpus quod nos sumus patitur, et jam corpus ejus, id est, ecclesia de suocapite, videlicet Domino, in cœlo gloriatur. Si enim caput nostrum tormenta nostra non tangerent, nequaquam pro afflictis membris persecutori suo etiam de cœlo clamaret: *Saule, Saule, quid me persequeris (Act. ix, 5)*? Si cruciatus nostri ejus pœnæ non essent, conversus afflictusque Paulus minime diceret: *Suppleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea (Coloss. i, 24)*. Et tamen resurrectione jam sui capitis exaltatus, dicit: *Qui nos conresuscitavit, et consedere fecit in cœlestibus*. Nempe hunc in terra persecutionum tormenta constrinxerant, sed pœnarum suarum ponderibus pressus, ecce jam per gloriam capitis in cœlo residebat. Compagne igitur claritatis in omnibus unitum caput et corpus novimus et credimus.

CAP. IV. — *Gratia estis salvati per fidem: et hoc non ex vobis (Ephes. ii, 8).*

C (In exposit. B. Job, liv. xxiii, num. 13.) Cum arrogantes aliquid boni faciunt, aut a semetipsis habere se æstimant, aut si sibi datum desuper credunt, pro suis se hoc accepisse meritis putant; a semetipso enim bonum se habere jactabat cui per apostolum dicitur: *Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis (I Cor. iv, 7)*? Rursus ne dari nobis bonum gratiæ pro nostris præcedentibus meritis crederemus ideam Apostolus admonet, dicens: *Gratia estis salvati per fidem; et hoc non ex vobis, Dei enim donum est: non ex operibus, ut ne quis gloriatur. Qui etiam de semetipso ait: Qui prius fui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus, sed misericordiam consecutus sum (I Tim. i, 13)*. Quibus verbis aperte declarat quod gratia non pro meritis tribuatur, dum ex seipso docuit et quæ de malitia meruit, et quæ de benevolentia accepit.

CAP. V. — *Peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis (Ephes. iii, 13).*

D (In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 17.) Habent veraces magistri super discipulos suos viscera timoris ex virtute charitatis, hypocritæ vero tanto minus commissis sibi metuunt, quanto nec sibi quod timere debeant deprehendunt. O quam mollia viscera Paulus gestabat quando circa suos filios tanto æstu amoris inhiabat, dicens: *Nos virimus, si vos statis in Domino (Philip. i, 8)*. Et: *Testis mihi est Dominus, quomodo cupiam vos omnes in visceribus Jesu*. Thessalonicensibus quoque suum amorem indicans, dicit: *Nos autem, fratres, desolati a vobis ad tempus horæ, aspectu, non corde, abundantius festinamus faciem vestram videre cum multo desiderio (I Thess. iii, 8)*. Qui duris persecutionibus pressus, et tamen de filiorum salute sollicitus, adjunxit: *Misimus Timotheum fratrem nostrum, et ministrum Dei in Evangelio Christi, ad confortandos vos, et exhortandos pro fide vestra; ut nemo moveatur in tribulationibus istis: vos enim scitis quod in hoc positi sumus (I Thess. iii, 2)*. Ephesiis quoque

ait: *Peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra* (Ephes. iii, 13). Ecce in tribulatione positus alios exhortatur; et in hoc quod sustinet alios roborat. Non enim filiorum suorum fuerat oblitus, sed metuebat nimis ne ejus discipuli in prædicatore suo tot persecutionum probra cernentes, fidem in eo despicerent, contra quam innumeræ passionum contumeliæ prevaletent. Et ideo minus in tormentis dolebat, sed magis filiis de tormentorum suorum tentatione metuebat. Parvi pendeat in se plagas corporis, dum formidaret in filiis plagas cordis. Ipse patiendò suscipiebatur vulnera tormentorum, sed filios consolando curabat vulnera cordium. Pensemus ergo cujus charitatis fuerit inter dolores proprios alii timuisse, pensemus cujus charitatis sit filiorum salutem inter sua detrimenta requirere, et statum mentis in proximis etiam ex sua dejectione custodire.

CAP. VI. — *Ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, etc.* (Ephes. iii, 18).

(In exposit. B. Job, lib. i, num. 15.) Omnipotentis Dei potentiam egregius nobis doctor bene insinuat, cum breviter narrat: *Ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, et profundum.* Habet quippe Deus latitudinem, quia dilectionem suam usque ad collectionem persequentium tendit. Habet longitudinem, quia ad vitam patriam nos longanimitè tolerando perducit. Habet sublimitatem, quia ipsorum quoque intelligentiam, qui recepti fuerint in supernam congregationem transcendit. Habet profundum, quia damnatis inferius distractionis suæ iudicium incomprehensibiliter exercet. Quæ scilicet quatuor nobis in hac vita positæ singulis exercet: quia et latitudinem amando, et longitudinem tolerando et celsitudinem, non solam nostram intelligentiam, sed etiam vota superando, et profunditatem suam exhibet, occultos et illicitos cogitationum motus districte iudicando. Sed ejus celsitudo, et profunditas quam sit investigabilis nullus agnoscit, nisi qui vel contemplatione ad summam probehi, vel occultis motibus resistens tentationum ceperit importunitate turbari.

CAP. VII. — *Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis* (Ephes. iv, 3).

(Regul. Pastor. part. iii, c. 22.) Discordes quantilibet virtutibus polleant, spirituales fieri nullatenus possunt, si per concordiam uniri proximis negligant. Scriptum quippe est: *Fructus spiritus est charitas, gaudium, pax* (Gal. v, 22). Qui ergo servare pacem non curat, ferre fructus spiritus recusat. Hinc Paulus ait: *Cum sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis* (I Cor. iii, 3) Hinc iterum dicit: *Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum* (Hebr. xii, 14). Hinc rursus admonet, dicens: *Solliciti servare unitatem spiritus, in vinculo pacis, unum corpus et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ.* Ad unam igitur vocationis spem nequaquam pertingitur, si non ad eam unita cum proximis mente curritur.

CAP. VIII. — *Renovamini spiritu mentis vestræ* (Ephes. iv, 23).

(In exposit. B. Job, lib. xxii, num. 7.) Nescit mens per torporem veterascere, quæ quotidiana fervoris innovatione studet per desiderium temper inchoare. Hinc per Paulum dicitur: *Renovamini spiritu mentis vestræ.* Hinc Psalmista, qui jam ad perfectionis culmen pervenerat, quasi inchoans dicebat: *Dixi, nunc cœpi* (Psal. lxxvi, 11); quia videlicet si lassescere ab inchoatis bonis nolumus, valde necesse est ut inchoare nos quotidie credamus.

CAP. IX. — *Omnis amaritudo, et ira tollatur a vobis* (Ephes. iv, 31).

(Regul. Pastor. part. iii, c. 10.) Studere debent patientes ut diligant quos sibi necesse est tolerare, ne si patientiam dilectio non sequatur, in deteriorem culpam odii virtus ostensa vertatur. Unde Paulus cum diceret: *Charitas patiens est* (I Cor. xiii, 4),

illico adjunxit: *Benigna est; videlicet ostendens quia quos ex patientia tolerat, amare etiam ex benignitate non cessat.* Unde idem doctor egregius, cum patientiam discipulis suaderet, dicens: *Omnis amaritudo et ira, et indignatio et clamor, et blasphemia tollatur a vobis; quasi cunctis exterius jam bene compositis ad interiora convertitur, dum subjungit: Cum omni malitia; quia nimirum frustra indignatio, clamor, et blasphemia ab exterioribus tollitur, si in interioribus vitiorum mater malitia dominatur.* Et incassum nequitia foris ex ramis inciditur, si surreptura multiplicius in radice servatur. Virtus est coram hominibus adversarios tolerare, sed virtus coram Deo diligere. Impatientes scire debent quod dum perturbationis suæ nequaquam obsistunt, etiam si qua a se tranquilla mente fuerant bene gesta, confundunt, et improvise impulsu destruunt quidquid forsitan diu labore provido construxerunt. Ipsa namque quæ mater est omnium custosque virtutum per impatientiæ vitium virtus charitatis amittitur. Scriptum quippe est: *Charitas patiens est* (I Cor. xiii, 4). Igitur cum minime patiens est, charitas non est, de qua idem Paulus ait: *Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi* (Gal. vi, 2). Lex unitatis quippe Christi est charitas, quam soli perficiunt qui nec cum gravantur excedunt.

CAP. X. — *Non circumferamur omni vento doctrinæ* (Ephes. iv, 4).

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 23.) Sicut minutissimos lapides aqua fluvialis trahit, sic doctores perversorum dogmatum mentes hominum non fixas sed mobiles, et nulla gravitatis stabilitate solidatas, trahunt, quas velut de loco semper ad locum flumina errorum ducunt. Unde prædicator egregius, cum auditores suos non temporaliter duci sed forti cuperet gravitate solidari, admonuit, dicens: *Ut non jam simus parvuli fluctuantes: nec circumferamur omni vento doctrinæ.*

CAP. XI. — *Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam* (Ephes. v, 27).

(In exposit. B. Job, lib. xx, num. 58; lib. xiii, num. 10, 11, 12.) Sancta Ecclesia vestimentum est Christi, Paulo attestante, qui dicit: *Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam.* Neque enim per peccatum habet maculam, nec per duplicitatem rugam, quia et per justitiam est munda, et per simplicem intentionem tensa. Quæ ergo abluta est ne maculam habeat, et tensa est ne habeat rugam, utique vestis est. Quid vero per rugas, nisi duplicitas designatur? Rugæ itaque sunt sanctæ Ecclesiæ omnes qui in ea dupliciter vivunt, qui fidem vocibus clamant, operibus denegant. Illas autem rugas in electis suis Ecclesia sancta non habet, quia videlicet nesciunt aliud de se foris ostendere, et intus aliud habere. Unde, sicut supra dictum est, recte prædicator egregius ait: *Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam.* Maculam quippe, et rugam non habet quæ et turpitudine operis, et duplicitate sermonis caret. Qui autem in ea duplicitate vivunt, hi nimirum pacis tempore, quia hujus mundi potestatibus fidem Christianam honori esse conspiciunt, se fideles esse mentiuntur; sed cum sanctam Ecclesiam subita adversitatis procella turbaverit, et tempus persecutionis exarserit, illico ostendunt quid perflida mente moliantur; et qui nunc metuentes derogant, ad contradicendum ante faciem veniunt, quia verbis veræ fidei vocibus apertis obsistunt. Sciendum vero est quia cum hæc a carnalibus patimur, non tam ipsi sunt qui in nostra morte sæviunt, quam malignus spiritus qui mentibus eorum principatur, sicut per Paulum dicitur: *Non est nobis collectatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum* (Ephes. vi, 12). Qui enim aliud sunt omnes iniqui quam membra diaboli? Ipsa itaque per eos agit quidquid in eorum cordibus ut agere debeant immittit.

CAP. XII. — *Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus Ecclesiam (Ephes. v, 25).*

(Homil. 57, in Evang., n. 1, 2, 3.) Ad se venientibus Veritas dicit: *Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, non potest meus esse discipulus.* Ecco discipulus uxorem diligendam prædicat, cum Magister dicat: *Qui uxorem non odit, non potest meus esse discipulus.* (Luc. xiv, 26). Nunquid aliud iudex nuntiat, et aliud præco clamat? An simul odisse possumus et diligere? Sed si vim præcepti perpendimus, utrumque agere per discretionem valeamus, ut uxorem et eos qui nobis cognatione carnis conjuncti sunt et quos proximos novimus diligamus, et quos adversarios in via Dei patimur, odiendo et fugiendo nesciamus. Quasi enim per odium diligitur, qui carnaliter sapiens dum prava nobis ingerit non auditur. Nostram etenim similitur animam bene tunc odimus, cum ejus carnalibus desideriis non acquiescimus, cum ejus appetitum frangimus, ejus voluptatibus reluctamur. Quæ ergo contempta ad melius ducitur, quasi per odium amatur. Sic, sic nimirum exhibere uxori, et proximis nostris odii discretionem debemus, ut in eis et diligamus quod sunt, et habeamus odium quod in Dei nobis itinere obsistunt. Certe cum Paulus Jerosolymam pergeret, propheta Agabus zonam illius apprehendit, suisque pedibus alligavit, dicens: *Virum cujus hæc zona est, sic alligabunt Judæi in Jerusalem (Act. xxi, 11).* Sed is qui animam suam perfecte oderat, quid dicebat? *Ego non solum alligari, sed et mori in Jerusalem paratus sum pro nomine Domini Jesu; nec facio animam meam pretiosioram quam me (Ibid., v. 15).* Ecce quomodo animam suam amando oderat, imo odicens amabat, quam cupiebat pro Jesu morti tradere, ut hæc ad vitam suscicaret de peccati morte. Ab hac ergo discretionem odii nostri trahamus formam ad odium uxoris et proximorum. Ametur quilibet in hoc mundo adversarius, sed in via Dei contrarius non ametur, aut conjux, vel quilibet proximus et propinquus.

CAP. XIII. — *Omne quod arguitur, a lumine manifestatur (Ephes. v, 13).*

(In exposit. B. Job, lib. vi, num. 40.) Prima virtus est ne perpetrari debeant sed peccata vitari. Secunda vero saltem perpetrata corrigere. Sed plerumque culpas non solum imminentes mi-

nime vitamus, verum etiam nec commissa aggressimus, et peccatoris mens tanto altius tenebrescit, quanto nec damnum suæ cæcitatibus intelligit. Unde fit plerumque divini muneris largitate, ut culpam pœnæ subsequantur et flagella delinquentis oculos aperiant quos inter vitia securitas cæcabat. Torpescit quippe animus percussione tangitur, ut excitetur; ut qui statum suæ rectitudinis securus perdidit, afflicto consideret quo jacet. Hinc itaque ipsa asperitas correptionis origo fit luminis. Unde et per Paulum dicitur: *Omne quod arguitur a lumine manifestatur.* Argumentum enim salutis est vis doloris. Hinc est enim quod Salomon ait: *Curatio cessare faciet peccata maxima (Eccles. x, 4).* Hinc iterum dicit: *Quem diligit Dominus castigat, flagella omnium filium quem recipit (Hebr. xii, 6).* Hinc angelica vox ad Joannem Dominus loquitur, dicens: *Ego quos amo, arguo, et castigo (Apoc. iii, 19).* Hinc Paulus ait: *Omnis disciplina in præsentem quidem non videtur esse gaudii, sed mæroris: postea autem fructum peccatissimum exercitatis per eam reddit justitiæ (Hebr. xii, 11).* Electus ergo quisque hic assiduis se gaudeat flagellis atteri, quatenus æterna supplicia evadens, in judicio valeat purgatus inveniri. Ipso namque infirmitatis nostræ pondere deorsum quotidie ducimur, nisi mira manu artificis per subventientia flagella relevemur; sed per hoc quod peccator dolore flagellorum corripitur et premitur, quandoque ad beatitudinem quæ sine interventu doloris est eruditur.

CAP. XIV. — *Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt (Ephes. v, 17).*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 70.) Orni tempore reprobi, a vite suæ exordio usque ad terminum, in iniquitatis perpetratione et in augmento malitiæ perseverant, et perversam mentem nec in extremo tempore immutant. Quo contra bene Paulus admonet, dicens: *Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.* Tempus redimimus, quando anteactam vitam quam lascivendo perdidimus flendo reparamus. Quo contra de reprobis per Psalmistam dicitur: *Viri sanguinum, et dolosi non dimidiabunt dies suos (Psal. liv, 25).* Dies quippe dimidiare est tempus vitæ malæ in voluptatibus ductum ad penitentiae lamenta dividere, et hoc ad usum bonum partiendo reparare. Sed iniqui dies suos non dimidiant, quia, ut dictum est, perversam mentem nec in extremo tempore immutant.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD PHILIPPENSES.

CAP. PRIMUM. — *Cupio dissolvi, et esse cum Christo (Philip. i, 23).*

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 68.) Electi Dei duris molestiæ vinculis in hac vita ligantur, quoniam adhuc corruptionis suæ pœna deprimuntur. Esurire quippe, sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt, sed cum corruptibili carne exuimur, quasi ab his quibus nunc astringimur molestiæ vinculis relaxamur. Præsentari namque jam Deo cupimus, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Jure ergo victi dici debemus, quoniam adhuc in cessum nostri desiderii ad Dominum liberum non habemus. Unde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, victus clamat: *Cupio dissolvi, et esse cum Christo.* Dissolvi enim non quæreret, nisi se procul dubio vincum videret. Hæc vero vincula, quia certissime rumpenda in resurrectione conspexerat, jam quasi rupta, Propheta gaudebat, cum diceret: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis (Psal. cxv, 7).*

CAP. II. — *Superiores sibi invicem arbitantes (Philip. ii, 3).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 43; homil. 40, in Ezech., num. 32.) Hoc esse proprium speciem solet

electorum, quod de se semper sentiant infra quam sunt. Hinc Salomon ad sapientiam parvulos vocat, dicens: *Si quis est parvulus, veniat ad eam (Prov. ix, 4).* Qui enim necdum semetipsum despicit, humilem Dei sapientiam non apprehendit. Hinc magister gentium dicit: *Facti sumus parvuli in medio vestrum (I Thess. ii, 7).* Hinc discipulos admonens, ait: *Superiores sibi invicem arbitantes.* Nam quia unusquisque iniquus inferiorem se omnem quem cogitat putat, e diverso justus studet ut superiorem quemlibet proximum attendat. Ac ne, dum se alii humiliat, iret alter in elationem, bene utramque partem admonet, dicens: *Superiores sibi invicem arbitantes, ut in cogitationibus cordis, et ego illum mihi præferam, et vicissim ille me sibi, ut cum ab utraque parte cor inferius premitur, nullus ex impensio honore sublevetur.* Evenire autem electis solet ut cum multarum gratia virtutum polleat, unum eos vel tenuissimum vitium valde fatigans pulset, quatenus dum ex quadam parte infirmari se considerant, de virtutibus his in quibus prævalent se minime extollant, dumque de infirmitate trepidant, hoc quoque ubi fortes sunt humiliter servant. Præterea non carnes virtutes uni dantur, ne in superbiam elatus cadat; sed huic datur quod tibi non datur, et tibi datur quod illi denegatur, ut dum iste considerat

bonum quod habes et ipse non habet, te sibi in cogitatione præferat. Et rursum, dum tu habere illum conspicis quod ipse non habet, te illi in cogitatione tua postponas, et fiat quod prædictum est: *Superiores sibi invicem arbitrantur*. Mira quippe dispensatione omnipotens Deus sic in electis suis sua dona disponit, ut et isti det quod illi denegat, et alteri majus quod alteri minus tribuat; quatenus dum vel iste conspicit illum habere quod ipse non habet, vel ille hunc majus accepisse considerat, quod sibi minus adesse pensat, dona Dei alter in altero, id est, vicissim omnes admirentur; et ex hac admiratione alter alteri humilietur, et quem videt habere quod non habet eum divino sibi iudicio prælatum putet.

CAP. III. — *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo* (Philip. II, 6).

(In exposit. B. Job, lib. xxix, num 1; homil. 25, in Evang., num. 6.) Dominus noster Jesus in eo quod virtus et Dei sapientia est, de Patre ante tempora natus est; vel potius quia nec cœpit, nec desinit nasci, dicamus verius, semper natus. Non autem possumus dicere, semper nascitur, ne imperfectus esse videatur. At vero ut æternus valeat designari, et perfectus, semper dicamus, et natus. Natus ad perfectionem pertinet et semper ad æternitatem: ut quocunque modo illa essentia sine tempore, et temporali valeat designari sermone, quamvis hoc ipso quod perfectum dicimus, multum ab illius veritatis expressione deviamus, quia quod factum non est perfectum dici non potest. Et tamen infirmitatis nostræ verbis commendans Dominus ait: *Estote perfecti, sicut et Pater vester cœlestis perfectus est* (Math. v, 48). Dominus noster Jesus Christus natus ex Patre sine tempore, ex matre nasci dignatus est in tempore. Quem firmiter et veraciter debemus credere Dei Filium esse Patri cœternum et coæqualem æternitate substantiæ. Sed fortasse tacita questione pulsatur aliquis, quomodo Filius Patri possit esse æqualis. Qua in re humana natura quod admirari non valet comprehendere, restat ut hoc sibi esse credibile ex alia sciat admiratione: habet enim quod ad hæc sibi respondeat sub brevitate. Constat namque quoniam ipse creavit matrem, in cujus utero virgineo crearetur ex humanitate. Quid ergo mirum, et æqualis est Patri qui prior est matre? Paulo quoque attestans, dicitur Christum Dei virtutem et Dei sapientiam (I Cor. I, 24). Qui ergo Filium minorem putat, Patri specialiter derogat, cujus sapientiam e se ei inæqualem latetur. Quis etenim homo potens ferret æquanimiter, si quis ei diceret: Magnus quidem es, sed tamen sapientia tua te minor est? Ipse quoque Dominus dicit: *Ego et Pater unum sumus* (Joan. x, 30). Et rursum ait: *Pater major me est* (Joan. xiv, 28). De quo etiam scriptum est: *Quia subditijs erat parentibus suis* (Luc. II, 51). Non ergo mirum si ex humanitate sua minorem se Patre asserit in celo, ex qua subjectus erat etiam parentibus in terra. In corde igitur Pauli Jesus Patri per fidem æqualis erat, qui idem dicebat: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*.

CAP. IV. — *Sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens* (Philip. II, 6).

(In exposit. B. Job, lib. II, num. 42.) Venit inter homines Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, ad præbendum hominibus exemplum vitæ: cui similis in terra non est, quia omnis homo tantummodo est homo, ipse autem Deus et homo; et quamvis adoptivus quisque filius ad percipiendam divinitatem proficiat, nequaquam tamen ut Deus naturaliter esset, accepit. Deo itaque formam servi accipiente, nec majestati injuriæ intulit humilitas assumpta carnis, quia et ut servanda susciperet, nec tamen habita permutaret, nec divina humanitate minuit, nec humana divinitate consumpsit, quia sicut per Paulum dicitur: *Qui cum in forma Dei esset,*

non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Ei semetipsum exinanivisse est ab invisibilitatis suæ magnitudine se visibilem demonstrasse, ut servi forma tegetet hoc quod incircumscripse omnia ex divinitate penetraret.

CAP. V. — *Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus* (Philip. II, 5).

(In exposit. B. Job, lib. VIII, num. 44.) Sancti viri certissime sciunt quia requiem in hac vita nequaquam habere possunt, et idcirco sibi suspendium inferunt, quia nimirum desideria terrena deserentes, animum ad alta tollunt. Omne quippe quod suspenditur, procul dubio ab imis elevatur. Suspensi igitur electi Dei mortem fortitudinis suæ carnis inferunt, et amore supernæ patriæ in virtutum studiis accincti, hoc quod fortes prius in mundo fuerant vinculo humilitatis insequuntur. Intueri libet quomodo animam suam Paulus suspenderit, qui dicebat: *Vivo autem, jam non ego: vivit vero in me Christus* (Galat. II, 20). Et rursum: *Desiderium habens dissolvi, et cum Christo esse* (Philip. I, 23). Et: *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum* (Ibid.). Qui gesta terrenæ fortitudinis ad memoriam revocans numerabat, dicens: *Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus, secundum emulationem persequens Ecclesiam Dei*. Sed suspendium animi qui has in se fortitudines intulit protinus asserit qui subjungit: *Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenda*. Quas adhuc fortitudines in semetipso insinuat vehementius extinctas, cum subdit: *Propter quom omnia detrimentum feci, et abitor ut stercola*. Mortuus vero fortitudinibus, quam exanimis pendeat, ostendit qui illico subjungit, dicens: *Ut Christum lucrifaciam, et inveniar in illo non habens eam justitiam, quæ ex lege est; sed eam quæ ex fide est Jesu Christi* (Philip. III, 9). Ecce collatis ejus testimoniis Paulum ad alta suspensum mundo mortuam testati sumus, quia dum mentis intentonem ad alta sublevavit, omnem in se fortitudinem exterioris vitæ necavit.

CAP. VI. — *Ego me non arbitror apprehendisse* (Philip. III, 13).

(In exposit. B. Job, l. xxii, n. 11, 12, 13.) Sunt nonnulli qui cum aliqua bona faciunt, iniquitatum suarum protinus obliviscuntur, et cordis oculum in consideratione bonorum operum quæ exhibent figunt, atque eo se jam sanctos existimant, quo inter bona quæ agunt malorum suorum in quibus fortassis adhuc implicati sunt memoriam declinant. Qui scilicet si distractionem Judicis vigilianter attenderent, plus de malis suis metuerent quam de bonis imperfectis exsultarent; plus inspicerent quod de illis quæ adhuc eis agenda sunt debitorum tenentur, quam quod operantes quædam jam debiti partem solvunt. Neque enim absolutus est debitor qui multa reddit; sed qui omnia; nec ad bravium victorie pervenit qui in magna parte spectaculi velociter currit, si juxta metas veniens in hoc quod reliquum est deficit. Amplius igitur debemus inspicere quæ bona necdum fecimus quam ea quæ jam nos fecisse gaudemus. Plerumque enim hoc vitio tentantur etiam electi: plerumque eorum cordi suggeritur ut bona quæ fecerint ad animum revocent, et jam lætitia securitatis exsultent. Sed si veri electi sunt, ab eo in quo sibi præsentis mentis oculos divertunt: omnem in se de peractis bonis lætitiæ depriment, et de his quæ se minus egisse intelligunt tristitiam requirunt. Indignos se existimant, et pene soli bona sua non vident quæ in se videnda omnibus ad exemplum præbent. Hinc est quod Paulus dum expleta in se bona postponeret, et sola adhuc reliqua quæ essent explenda cogitaret, dixit: *Fratres, ego me non arbitror apprehendisse*. Hinc est quod ut posset se de bonis quæ agebat humiliare, studebat ad animum præterita mala reducere, dicens: *Qui prius sui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus* (I Tim. I, 13). Qui etsi aliquando dixit: *Bonum certamen certavi, cursum con-*

summavi, fidem servavi (II Tim. iv, 7), intuendum summopere est quoniam illud eo tempore intulit quo jam ex corpore discessurum se esse cognovit. Ibi quippe præmisit, dicens: *Ego enim jam delibor, et tempus resolutionis meæ instat (Ibid., v. 6).* Tunc igitur ad memoriam perfectionem reduxit operis, cum jam prævidit ad largitatis spatium minime sudesse tempus operationis. Sicut enim dum vivimus, debemus bona nostra a memoria repellere ne extollant, ita appropinquante exitu, plerumque ea ad memoriam juste revocamus, ut videlicet fiduciam præbeant et desperatum timorem premant. Qui etsi Corinthiis enumerando bona sua narravit, illos confirmare non se ostendere studuit. Nam quia eadem bona non in se, sed in Domino attenderet, patefacta tribulatione propriæ tentationis edocuit, qua expressè subjunxit: *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis (II Cor. xii, 10).* Ut ergo discipulos instrueret, de se summa referebat; ut vero se custodiret in humilitate, considerationis oculum non in virtutibus suis, sed in infirmitatibus fixerat. Habent itaque sancti viri proprium, ut bona quidem quæ agunt videant, et tamen cum peregerint, ab eorum memoria oculos avertant.

CAP. VII.—*Quæ retro oblitus, in ea quæ sunt ante, extendens me (Philip. iii, 13).*

(Lib. I, in Ezech., homil. iii, num. 17.) Electi Dei ad ea quæ reliquerunt nullo jam appetitu respiciunt, sed in æternis quæ appetit suæ mentis contemplatione semper intendunt. Unde et magnus ille prædicator dicebat quod usque ad tertii cœli secreta volaverat. *Unum vero quæ retro oblitus, in ea quæ sunt ante, extendens me, sequor ad palmam supernæ vocationis.* Ante nos enim æterna sunt, post nos temporalia: quoniam et illa pergentes invenimus, et ista recedentes quasi post dorsum relinquimus. Paulus igitur in anteriora extensus, eorum quæ retro sunt oblitus fuerat, quia temporalia despiciens sola quæ sunt æterna requirebat.

CAP. VIII.—*Scio humiliari, et scio abundare (Philip. iv, 12).*

(Lib. II, in Ezech., homil. 7, num. 15, 16, 17, 18, 19, 20.) Omnes qui ad cœlestem patriam tendimus, ex dextro et sinistro latere fortitudinem habere debemus: a dextro quidem, ne prospera nos extollant, a sinistro vero, ne nos adversa dejiciant. In utraque parte fortis Paulus erat, cum diceret: *Per arma justitiæ a dextris et a sinistris: per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores et veraces (II Cor. vi, 7).* Non hunc adversa frangebant, non in mentis tumore prospera sublevabant, fortis in adversitate, et humilis permanebat in prosperitate. Adesse igitur semper nostris mentibus debet et in adversis fiducia, et in prosperis timor: ne aut adversa in desperationem pertrahant, aut prospera animum in sui fiducia extollant. Hinc est quod idem prædicator egregius dicebat: *Scio et humiliari, scio et abundare. Ubique et in omnibus institutus sum, et satiari, et esurire, et abundare, et penuriam pati: omnia possum in eo qui me confortat.* Nunquidnam, fratres, ars est aliqua humiliari et abundare, et satiari et esurire, abundare et penuriam pati, ut pro magno se scire ista tantus prædicator insinuet? Cordis omnino et mira discipline scientia, quæ nobis toto cordis est aditus discenda. Quem enim penuria sua non frangit, a gratiarum actione non retrahit, in rerum temporalium desiderium non accendit, scit humiliari. Hoc enim loco dicit Apostolus humiliari, penuriam pati, nam statim e contrario subjunxit: *Scio et abundare.* Qui enim rebus acceptis non extollitur, qui eas ad usum vanæ gloriæ non intorquet, qui solus non possidet quod accepit, sed hoc cum indigentibus misericorditer dividit, scit abundare. Qui acceptis alimentis non ad ingurgitationem ventris utitur, sed ad reparationem virtutis, nec plus carni tribuit quam necessitas petit, scit satiari. Qui alimentorum inopiam sine murmuratione tolerat, nec pro

necessitatibus victus agit aliquid unde anima peccati laqueum incurrat, scit esurire. Quem ergo nec in abundantia superbia elevat, nec in necessitate cupiditas irritat, novit abundare, novit penuriam pati. Qui cum statim subdidit: *Omnia possum, ne elationis esse verba crederemus, adjunxit: in eo qui me confortat.* Ecce in altum ramus prodiit, sed quoniam in radice stetit, in viriditate permansit. In altum enim surgens aresceret, si se a radice divisisset: sibi enim nihil tribuit, qui omnia se posse, non in se, sed in eo qui se confortat, fatetur. Hinc et inde ergo prædicator egregius fortis existit quem nec abundantia in superbiam, nec inopia ad avaritiam pertrahit. Discamus itaque, fratres, non solum in prosperis, sed in adversis quoque gratias agere. Pater enim nobis ex pietate sua factus est Conditor noster, nos quoque filios adoptivos ad hæreditatem regni cœlestis nutrit, et non solum donis reficit, sed etiam flagellis erudit. Discamus igitur abundare, ut cuncta quæ ab eo accipimus cum indigentibus partiamur, ut mentem abundantia non elevet, ne fortasse gaudeat, quoniam hoc adest sibi quod deest alteri, et non jam communi bono sed proprio lætetur. Ideo enim aliquid omnes, et ultra quam necesse est, concupiscunt habere, ut habendo superbiant, quia hoc alius non habet, in cogitationibus se extollant. Quisquis itaque talis est, adhuc ad portandam abundantiam doctus non est. Sæpe vero quod avaritia ex appetitu suggerit, necessitatem putat: et cum minima sufficiant, dolet majora deesse; atque incautus animus quamdam quasi necessitatem patitur quam parit. Et cum nimia sunt quæ desiderat, suam aliquo modo sibi avaritiam excusat. Abundantia itaque superbix vicina est; quam si quando etiam cupiditas intercipit, hanc, ut ita dixerim, quasi peregrina captivitas invasit. Si igitur abundantiam artem scire volumus, necesse est ut non solum ea quæ vicina sunt, sed etiam ea quæ de longinquo veniunt, vitia fugiamus. Discamus penuriam pati, ne ea quæ non habemus habere etiam cum culpa requiramus, ne felices putemus quos rebus onustos cernimus. Nimia valde sunt ea quæ sibi quasi in sumptus vite præsentis præparant: multa portant, sed in brevi via magna nobis est in hoc itinere paupertas sociata, quæ animam non angustat, cum deest terrena substantia, de qua cum æterno Judice rationes ponamus. Liberior ad patriam tendimus, quia quasi in via pondere careamus. Discamus satiari in sumendis alimentis corporis, ne gula magis quam necessitas serviamus; plus enim sæpe concupiscuntiam quam necessitas petit, et sæpe dum carnis inopiæ satisfacere curamus, voluptas subrepat, modum refectionis excedit. Unde fit ut culpa transeat ad culpam, quia plerumque et alia carnis tentatio nascitur, dum carni immoderatus in refectione servitur. Ex peccato enim primi hominis infirmante natura cum nostris in hoc mundo tentationibus nascimur. Et caro nobis aliquando adjutrix est in bono opere, aliquando vero seductrix est in malo. Si ei igitur plus quam debemus tribuimus, hostem nutritimus; et si necessitati ejus quæ debemus non reddimus, civem necamus. Satianda itaque est caro, sed ad hoc usque ut in bono opere famulari sufficiat. Ars itaque magna est satiari, ne unusquisque per satietatem carnis ad iniquitatem prorumpat turpitudinis. Discamus esurire, ut nobis propter abundantiam sequentem nostra hic inopia placeat. Nec nos ventris necessitas ad culpam trahat, ne menti peccatum ipsa indigentia suggerat: et dum caro fame afficitur, ad cupiditatem animus irritetur, et quærat cum culpa providere unde carni valeat in necessitate satisfacere, ne cor in indignationem proliat, et linguam in murmurationis amaritudinem accendat. Qui igitur in suæ carnis inopia se hinc inde circumspicit, et a peccati laqueo custodit, novit esurire. Nos itaque, fratres charissimi, iram atque avaritiam in adversitate fugiamus, elationem et immoderata gaudia in prosperitate declinemus, atque for-

titudinem hinc et inde teneamus. Libet adhuc alterum civem cœlestis patriæ ad mentem reducere, et qualiter utrobique fortis fuerit demonstrare. Beatus etenim Job, cum esset viris Orientalibus ditior, et ei prospera cuncta suppetere, filiis polleret, familia cresceret, greges exuberarent, in tanto Dei omnipotentis timore perstitit, ut inter custodiam disciplinæ, inter acta justitiæ, inter multa humilitatis obsequia, misericordiæ operibus intentus, sacrificiis offerendis deditus, holocaustum Domino pro singulis filiis immolaret, ne quis eorum saltem in corde peccasset. Pensemus ergo quantam erant custodia boni operis, qui in filiis suis expiabat sacrificiis culpas cordis. Sed quam iustus esset, in prosperitate innotuerat: valde autem ignotum erat si perseverare iustus et inter flagella potuisset. Tangendus ergo erat verbere vir ille sanctus in prosperis, ut interrogaretur adversis, et qui notus erat Domino omnipotenti, notus per flagella fieret nobis et sibimetipsi. Disponente itaque Domino, consumpti sunt greges, interfecti custodes, everfa domus, extincti filii, percussa caro a planta pedis usque ad verticem. Remansit uxor incolumis, quæ verborum jaculis vulnera auget: sed hanc vir sanctus in tentatione, sanus in vulnere, prudenter docet, eique respondet, dicens: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus (Job II, 10)?* Amici quoque ad consolandum veniunt, ad contumelias prorumpunt, et in dolore vulnere addunt adhuc vulnera verborum: immisericordem dicunt, raptorem nominant, violentum denuntiant, oppressorem pauperum fatentur. Quid igitur miles Dei faceret inter dolentia vulnera, et amara verba depressus? Ecce flagella Dei et verba hominum simul afflicti animum ad desperationem premunt; sed plenus virtute spiritus, carnis vulneribus jacens, mentis robore stans, contra desperationis impulsum reduxit ad memoriam bona quæ egerat. Quis misericors fuerat, dicit: *Oculus fui cæco, et pes claudo (Job xxxix, 15)*. Et rursus: *Pater eram pauperum (Vers. 16)*. Quia et disciplinæ custos, et benignus fuerat, dicit: *Cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu, eram tamen mœrentium consolator (Vers. 25)*. Quia humilis fuerat, dicit: *Si contempsi subire iudicium cum servo meo, et ancilla mea, cum disceptarent adversum me (Job xxxi, 13)*. Quia hospitalis fuerat, fatetur: *Si despei prætereuntem, eo quod non haberit indumentum (Vers. 19)*. Quia largus in donis fuit, dicit: *Si non benedixerunt mihi latera ejus, et de vellere ovium mearum calefactus est (Vers. 20)*. Quia violentus non fuerat, testatur, dicens: *Si levavi super pupillum manum meam, cum me videret in porta superiorem (Vers. 21)*. Quia de inimici periculo nunquam exultaverit, dicit: *Si gavisus sum ad ruinam ejus qui me oderat (Vers. 29)*. Quia patiens fuerit, et etiam suorum militiam æquanimitè per-tulerit, dicit: *Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus, ut saturemur (Vers. 31)*. Quid est ergo quod vir sanctus tot suas virtutes inter flagella enumerat? Quid est quod ore suo opera quæ fecerat, laudat, nisi quia inter vulnera et verba quæ hunc ad desperationem trahere poterant ad spem animum reformat? Et qui in prosperitate humilis fuit, revocatis bonis suis ad memoriam, infractus in adversitate permansit. Cujus enim animum inter tot flagella illa verba ad desperationem non impellerent, nisi sibi ad memoriam bona quæ egerat revocasset? Vidit igitur sanctus mentem suam, auditis tot malis, ad desperationem concuti, et mirabiliter studuit in spe certa ex bonis suis actibus

A solidari. Sic impletur quod scriptum est: *In die bonorum ne immemor sis malorum: et die malorum, ne immemor sis bonorum (Eccl. xi, 27)*. Si enim, cum in bonis sumus, malorum reminiscimur: quæ aut passi sumus aut adhuc pati possumus, accepta bona mentem non elevat, quoniam eorum gaudia timor memoriæ malorum premit, et si cum mala habemus, bonorum reminiscimur: quæ aut jam accepimus, aut adhuc nos accipere posse speramus, malorum pondus animum in desperationem non depimit, quia hunc ad spem memoria bonorum levat. Sic itaque, fratros charissimi, et per præcepta Domini et per sanctorum exempla gradiamur, ut nec nos prosperitas elevet, nec adversitas frangat, et nos in prosperis et in adversis fortitudinem habere nostremus.

CAP. IX. — *Nostra conversatio in cœlis est (Philip. III, 20)*.

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 74.) Sicut domus exterioris conversationis est ædificium quod inhabitat corpus, ita domus cogitationis est res quælibet quam per dilectionem inhabitat animus. Omne quippe quod diligimus, quasi in hoc quiescentes inhabitamus. Unde Paulus, quia in supernis cor fixerat, in terra quidem positus, sed tamen a terra extraneus, dicebat: *Nostra conversatio in cœlis est*.

CAP. X. — *Unde etiam expectamus Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (Philip. III, 30)*.

(Lib. I, in Ezech., homil. 2, num. 21.) Post resurrectionem erit similitudo Domini nostri Jesu Christi in cordibus nostris, et similitudinem illius etiam corpora nostra percipient in configuratione. Erunt enim tunc electorum corpora claritati dominici corporis configurata. Quæ etsi æqualitatem gloriæ ejus non habent per naturam, similitudinem tamen configurationis habebunt per gratiam.

CAP. XI. — *Non quero datum, sed quero fructum (Philip. IV, 17)*.

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 22.) Sanctis prædicatoribus debita ab audientibus stipendia debent conferri, et quos fatigat injunctus labor prædicationis exhibita a discipulis pinguedo boni foveat operis: non quod prædicent ut alantur, sed ideo alantur ut prædicent, id est ut prædicare subsistant. Non intentionem sumendi victus transeat actio prædicationis, sed ut ad utilitatem prædicationis deserviant ministeria sustentationis. Unde ergo a bonis prædicatoribus non causa victus prædicatio impenditur, sed causa prædicationis ab eis victus accipitur: et quoties prædicantibus necessaria conferuntur ab audientibus, non solent de rerum munere, sed de conferentium gaudere mercede. Unde per Paulum dicitur: *Non quero datum, sed quero fructum*. Datum quippe est res ipsa quæ impenditur, fructus vero dati est si benigna mente futuræ studio mercedis aliquid impendatur. Ergo datum accipimus in re, fructum in corde. Et quia discipulorum suorum Apostolus mercede potius quam munere pascetur, nequaquam datum, sed fructum se querere fatebatur. Unde et subdidit protinus, dicens: *Habeo autem omnia, et abundo (Philip. IV, 18)*. Prædicatores igitur sancti ipsa prædicatione fatigati, auditorum suorum bonis operibus debent foveri, sicut ille faciebat qui audiebat: *Viscera sanctorum requieverunt per te, frater (Philem. vii)*; hic opere bono futus fuerat qui in catena religatus dicebat: *Det misericordiam Dominus Onesiphori domui, qui sæpe me refrigeravit, et catenam meam non erubuit (I. Tim. II, 16)*.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD COLOSSENSES.

CAPUT PRIMUM. — *Sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates, omnia per ipsum et in ipso creata sunt (Coloss. I, 16)*.

(Mixtum ex hom. 14, in Evang., n. 7 seq., ac lib. I in Ezech., hom. 8, n. 2.) *Dominationes, Principatus, ac potestates san. ad Ephesios loquitur Paulus*

apostolus descriperat, sed ea quoque Colossensibus dicturus præmisit thronos. Ille ergo virtutes angelicæ throni vocatæ sunt quæ ipsos quoque angelos dignitate loci superioris excedunt. Nam cum angeli nuntii dicantur, et angeli sæpe ad annuntianda quædam hominibus veniant, throni missi ad ministræ-

rium nuntii nusquam leguntur, quoniam eis longe sublimius. Creator omnium præsidet. Unde Paulus apostolus ordines agminum quos ad tertium cælum raptus viderat, describens, ait : *Sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates*. Thronos igitur ante eos angelorum ordines dixit, quibus illos prælatos esse cognovit. Throni itaque illa agmina sunt vocata, quibus ad exercendum iudicium semper omnipotens Deus præsidet. Quia enim thronos eloquio Latino sedes dicimus, throni Dei dicti sunt in qui tanta divinitatis gratia replentur, ut in eis Dominus sedeat et per eos sua iudicia decernat. Unde et per Psalmistam dicitur : *Sedes super thronum, qui iudicas æquitatem (Psal. ix, 5)*. Plerumque autem ipsi beatorum spirituum ordines vicinorum sibi ordinum vocabula sortiuntur. Thronos enim, scilicet sedes Dei, speciale beatorum spirituum ordinem diximus, et tamen per Psalmistam dicitur : *Qui sedes super cherubim, appare (Psal. lxx, 2)* : quia videlicet dum in ipsis distinctionibus agminum cherubim thronis superiunguntur, sedere etiam super cherubim Dominus ex vicini agminis æqualitate perhibetur. Sciendum est autem quod sunt nonnulli homines qui dum sibi metipsis vigilantia cura dominantur, dum intentione sollicita se discutunt, divino timori semper inhærentes, hoc in munere virtutis accipiunt ut iudicare recte et alios possint. Quorum profecto mentibus dum divina contemplatio præsto est, in his velut in throno suo Dominus præsidens, aliorum facta examinat, et cuncta mirabiliter de sua sede dispensat. Quid igitur isti nisi throni sui Conditoris sunt, vel quo nisi ad supernarum sedium numeros ascribuntur, per quos dum sancta Ecclesia regitur, plerumque de quibusdam suis infirmis actibus etiam electi iudicantur?

CAP. II. — *Ex quo totum corpus per nexus et conjunctiones subministratur (Coloss. ii, 19)*.

(Lib. i, in Ezech., homil. 6, n. 8.) Redemptor humani generis in membris suis quæ nos sumus quotidie percussioibus proficit, quia dum nos tundimur et afficimur, ut ejus corpus esse mereamur, ipse proficit. De cujus corpore scriptum est : *Ex quo totum corpus per nexus et conjunctiones subministratum et constructum, crescit in augmentum Dei*. Corpus quippe illius nos omnes sumus, per nexus autem et conjunctiones corpus ligatur, quia dum capiti pectus, dum pectori brachia, dum brachiis manus, digiti manibus sunt conjuncti, ac membra cæteris membris inhærent, corpus omne perficitur. Sicut sancti apostoli, quia Redemptori nostro propinqui steterunt, quasi capiti pectus inhæsit. Quos quia martyres secuti sunt, quasi conjuncta brachia pectori fuerunt. Quibus dum pastores et doctores subijuncti sunt, per opera bona manus brachiis inhæserunt. Hoc autem omne corpus Redemptoris nostri quotidie per nexus et conjunctiones subministratur in cælo, quia cum ad eum illuc electæ animæ ducuntur, ei sua membra colligantur. De quo bene dicitur : *Subministratum et constructum crescit in augmentum Dei (Ibid.)*; quia Deus omnipotens Redemptor noster, qui in se quo proficiat non habet, adhuc per membra sua quotidie augmentum habet. Unde rursus scriptum est : *Donec occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi (Ephes. iv, 13)*.

CAP. III. — *Nam etsi corpore absens sum (Coloss. ii, 5)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 31.) Prædicatores sancti, dum in Ecclesiæ sinum recipere populos ambiunt, ardore magno succensi, nunc ad hęc nunc ad illos colligendos desiderium mittunt : et pro aduandis animabus in modos, in numeros, ac partes diversas esurienti mente discurrunt. Est autem quedam vagatio ipsa cogitationis æstuatio. Paulus ergo prædicator egregius, quam valida charitate flagrat, tam nimia ex locis ad loca se vagatione permutat. Transire ad alia ex aliis appetit, quoniam ipsa eum quæ implet charitas impellit; longe namque a Roma-

nis positus scribit, dicens : *Memoriam vestri facio semper in orationibus meis, si quomodo tandem abquando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos : desidero enim videre vos (Rom. i, 9, 10)*. Retentus Ephesi, Corinthiis scribit : *Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos (II Cor. xii, 14)*. Rursum Ephesi commorans, Galatis loquitur, dicens : *Vellem modo esse apud vos, et mutare vocem meam (Galat. iv, 20)*. Romæ quoque custodia carceris clausus, quia ire per semetipsum ad Philippenses non permittitur, transmittit se discipulum pollicetur, dicens : *Spero in Domino Jean, Timotheum cito me mittere ad vos, ut et ego bono animo sim, cognitis quæ circa vos sunt (Philip. ii, 19)*. Constrictus etiam vinculis, atque Ephesi retentus, Colossensibus scribit : *Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum (Coloss. ii, 5)*. Ecce quomodo sancto desiderio quasi vagatur, hic corpore tenetur, illuc spiritu docitur, et paterni amoris affectum istis exhibet presentibus, et illis ostendit absentibus. Coram positus impendit opera, audientibus exprimit vota, efficaciter præsens eis cum quibus erat, nec tamen illis absens cum quibus non erat. Cujus vagationem melius agnoscimus, si ejus adhuc ad Corinthios verba pensamus, ait enim : *Veniam ad vos, cum Macedoniam pertransiero. Nam Macedoniam pertransibo : apud vos autem forsitan manebo, aut etiam hiemabo (I Cor. xvi, 5)*. Perpendamus, queso, quæ sit ista vagatio. Ecce alio interim manet, alio se iterum perhibet, atque alio deflexurum promittit. Quid est quod tam anxie per tot loca patitur, nisi quod circa omnes una charitate constringitur? Charitas enim quæ divisa unire consuevit, unum cor Pauli dividi per multa compellit. Quod tamen tanto arctius in Deo colligit, quanto latus per sancta desideria spargit. Prædicando igitur Paulus vult simul omnia dicere, amando vult simul omnes videre, quoniam et in carne permanendo vult omnibus vivere, et de carne transeundo per sacrificium fidei vult omnibus prodesse.

CAP. IV. — *Quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in superstitione, et humilitate, etc. (Coloss. ii, 23)*.

(Regul. pastor. part. iii, cap. 19.) Nisi cogitationes abstinentium nonnunquam superbix culpa transigaret, Paulus minime dixisset : *Qui non manducat, manducantem non iudicat (Rom. xiv, 3)*. Qui rursus ad alios loquens, dum de abstinentiæ virtute gloriantium præcepta perstringeret, adjunxit : *Quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in superstitione et humilitate, et non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis*. Qua in re notandum est quod in disputatione sua prædicator egregius superstitioni speciem humilitatis jungit, quia dum plusquam necesse est raro per abstinentiam atteritur, humilitas foris ostenditur, sed de hac ipsa humilitate graviter interiori superbitur. Et nisi mens aliquando ex abstinentiæ virtute tumesceret, nequaquam hanc velut inter magna merita Pharisæus arrogans studiose numeraret, dicens : *Jejuno bis in sabbato (Luc. xviii, 12)*.

D CAP. V. — *Super omnia charitatem habentes (Coloss. iii, 14)*.

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 46.) Facile omne virtutum bonum tentatione cordis irruente destruitur, nisi ab intimis fixa charitate solidetur. Unde et Paulus in suis prædicationibus, dum quasdam virtutes tentationibus opponeret, illico eisdem virtutibus quasi quoddam robor charitatem adjunxit, dicens : *Super omnia autem hæc, charitatem habentes, quod est vinculum perfectionis*. Perfectionis enim vinculum charitas dicitur, quia omne bonum quod agitur, nimirum per illam ne pereat ligatur. A tentatore namque citius quodlibet opus evellitur, si solum a vinculo charitatis invenitur. Si vero mens Dei ac proximi dilectione constringitur, eum tentationum motus ei quælibet injusta suggererint, obicem se illis ipsa dilectio opponit, et prave suasionis vias, virtutis ostias, ac veste intimi amoris fraungit, et per

inspiratæ charitatis fortitudinem nascentium impetus A
vitiatorum reprimendo compescit.

CAP. VI. — *Mortui estis, et vita vestra abscondita est*
(Coloss. iii, 3).

(In exposit. B. Job, lib. viii, n. 45; lib. v, n. 9.)
Sunt nonnulli justorum qui ad comprehendendum
culmen perfectionis accincti, dum altiora interius
appetunt, exterius cuncta derelinquunt, qui se rebus
habitis nudant, gloria honoris expoliant, qui inter-
norum desiderio se per assiduitatem amici mœroris
afficiunt, habere de exterioribus consolationem no-
hent, qui gaudiis internis dum mente appropiant, vi-
tam in se funditus corporeæ delectationis necant,
qui semetipsos a tumulu curarum inutilium sacri
verbi gladio mortificare non desinant, et se intus

ante Dei faciem in sinu mentis abscondunt. Talibus
namque per Paulum dicitur: *Mortui enim estis, et vita
vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Perfecto
namque mundo mori non possumus, nisi intra mentis
nostræ invisibilia a visibilibus abscondamur. Sicut
autem sepulcrum locus est quo absconditur corpus,
ita divina contemplatio quoddam sepulcrum est
mentis quo absconditur anima. Quasi enim huic
adhuc mundo vivimus, cum mente foris in eum va-
gamur, sed mortui in sepulcro abscondimur, cum
mortificati exterius in secreto contemplationis in-
ternæ celamur. Hinc est ergo quod Paulus per con-
templationem mortuos et quasi in sepulcro abscon-
ditos discipulos viderat, quibus dicebat: *Mortui enim
estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.*

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES.

CAPUT PRIMUM. — *Neque aliquando fuimus in adula-* B
tione sermonis (I Thess. ii, 5).

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 56.) Quoniam
scriptum est: *Neque accendunt lucernam, et ponunt
eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omni-
bus, qui in domo sunt; et: Sic luceat lux vestra coram
hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent
Patrem vestrum, qui in cœlis est (Matth. v, 15);* ali-
quando sancti viri coram hominibus compelluntur
bona facere, aut eadem hominibus sua facta narrare,
sed ad eum finem omnia referentes ut non ipsi eis-
dem operibus, sed Pater eorum qui in cœlis est de-
beat glorificari. Dum enim sancta prædicant, et ipsa
prædicatio eorum fortasse despiciunt quorum vita
nescitur. Compelluntur ergo vitam suam discere, ut
auditorum suorum valeant vitam mutare; et facta
sua referunt ut venerationi sint; venerari appetunt
ut reverenter audiantur. Scriptum quippe est: *Cum
elevarentur animalia de terra, elevabuntur pariter et
rotæ (Ezech. i, 19);* quia videlicet cum auditorum
mentes prædicantium vitam suscipiunt, necessario
utique etiam vim prædicationis admirantur. Hinc
est ergo quod prædicatores boni et honorem propter
elationem fugiunt; et tamen honorari propter imita-
tionem volunt. Sic nimirum Paulus apostolus disci-
pulis loquens, et honorem fugit, et tamen quantum
esset honorandus ostendit. Nam cum Thessalonicen-
sibus diceret: *Neque enim aliquando fuimus in ser-
mone adulationis, sicut scitis; neque in occasione avari-
tiæ, Deus testis est; secutus adjunxit: Neque requi-
rentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab
aliis, cum possemus oneri esse vobis, ut Christi apo-
stoli, sed facti sumus parvuli in medio vestrum.*

CAP. II. — *Facti sumus parvuli in medio vestrum*
(I Thess. ii, 7).

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 21; lib. xxiv,
n. 53; lib. xxiii, n. 24; lib. xxiv, n. 54.) Veri doctores
humilitatem, quæ magistra est omnium materque
virtutum, et loquendo dicere et vivendo conantur D
ostendere, ut ea apud discipulos Veritatis plus moribus
quam sermonibus eloquatur. Unde Paulus loquens
Thessalonicensibus, cum potestatis suæ celsitudinem
repressisset, dicens: *Nec querentes ab hominibus glo-
riam, neque a vobis, neque ab aliis, cum possemus oneri
esse, ut Christi apostoli (I Thess. ii, 6),* qui si culmi-
nis proprii apostolatus subjunxit: *Sed facti sumus
parvuli in medio vestrum.* Parvulus in medio eorum
factus fuerat, quia timebat ne si inter discipulos hono-
rem suæ celsitudinis vindicaret, exemplum elationis
ostenderet. Timebat nimirum ne dum sibi potestatem
pastoralis potentie quæreret, grex subilitus per abrupta
sequeretur, et ad impietatem sequentes duceret
qui pietatis officium suscepisset. Petrus etiam apo-
stolus cum diceret: *Parati semper ad satisfactionem
omni poscenti vos rationem, de ea quæ in vobis est spe*
(I Petr. iii, 15); in ipsa doctrinæ scientia, docendi
qualitatem asseruit esse servandam, dicens: *Sed cum
modestia et timore conscientiam habentes horream.* Hoc
autem quod discipulo Paulus ait: *hæc cepi hæc, et doce
cum omni impetu* (I Tim. iv, 1); *Tit. ii, 15);*

non dominationem potentie, sed auctoritatem suadet
vitæ. Cum imperio quippe docetur quod prius agitur
quam dicatur. Nam doctrinæ subtrahit fiduciam,
quando conscientia præpedit linguam. Non igitur ei
potestatem elatæ locutionis, sed bonæ fiduciam insi-
nuavit actionis. Necessè est ergo ut is qui præest quæ
exempla subditis præbeat solerter attendat, et tantis
se sciat vivere quantis præesse, ac vigilanter inspicat
ne in eo quod prælatus est intumescat, jura debite
potestatis immoderatus exigat, ne jus disciplinæ mu-
tetur in rigorem superbiæ, et unde a perversitate
subditos restringere poterat inde magis intuentium
corda pervertat, ne dux impietatis per officium exi-
stat. Dux est enim impius qui per tumorem a tramite
veritatis exorbitat; et dum ipse in præceptis ruit, ad
abrupta sequentes i. vitat qui per exempla tumoris se
sequentibus viam ostendit erroris.

CAP. III. — *Voluimus venire ad vos, sed impedit nos*
Satanas (I Thess. ii, 18).

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 55.) Sæpe
prædicatores sancti quosdam exhortari volunt, sed
nequeunt; sæpe declinare quosdam appetunt, sed tam-
en internæ instigationis impulsu exhortari eos in-
stantissime compelluntur. Certe cum vestimenta sua
Paulus excutiens, a Corinthiis discedere vellet, audi-
vit: *Noli timere, sed loquere et ne taceas, propter quod
ego tecum sum, et nemo apponetur tibi, ut noccat te;
quoniam multus est mihi populus in hac civitate (Act.
xviii, 9).* Rursus cum ad Thessalonicenses ire voluis-
set, et retentus est, dicens: *Voluimus venire ad vos,
ego quidem Paulus, et semel et iterum, sed impedit
nos Satan.* Neque enim per semetipsum Satan præ-
pedire vias tanti apostoli potuit, sed occultæ dispen-
sationis usibus dum adversabatur, nesciens deservie-
bat: ut nimirum Paulus, dum agere vellet accelere,
nec valeret eis a quibus non poterat recedere aptius
prodesset. Sic ergo prædicatores sancti gubernantis
manu Dei ad ea quæ non appetunt ducuntur, atque
ab impulsu suo iterum gubernantis manu retinentur,
divinisque nutibus subditi nequeunt explorare quod
volunt, et nisi quo voluntas gubernantis eos duxerit
ire nequaquam possunt.

CAP. IV. — *Quæ est enim spes nostra, aut gaudium,
aut corona gloriæ? nonne vobis ante Dominum (I
Thess. ii, 19)?*

(In exposit. B. Job, lib. xi, num. 22.) Magna est
gloria sacerdotum rectitudo subditorum. Sicut bene
egregius prædicator discipulus dicit: *Quæ est enim
spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriæ? nonne
vobis ante Dominum?* Sed cum sacerdotes discipulorum
vitam negligunt, et nullum de profectibus eorum fruc-
tum ante Dominum levent, quid aliud quam inglorii
dici possunt? Quia ante districtum Judicem nimirum
gloriam tunc non inveniunt quam modo in subditorum
suorum moribus prædicationis studio non requirunt.

CAP. V. — *Nemo moveatur in tribulationibus istis: ipsi
enim scitis quod in hoc positi sumus (I Thess. iii).*

(In exposit. B. Job, lib. xii, num. 18; lib. iii,
num. 40.) Fideles sanctæ Ecclesiæ hostis antiquus
semper suis ictibus impetit, eosque suis percussioni-

bus affligit. Unde Paulus prædicator egregius, cum percussorum mala toleraret, et sub persecutionibus adversariorum gemeret, quia passionem suam non sibi, sed discipulis obesse formidabat, teneram eorum mentem de suis afflictionibus consolans, et eis scribens, dicebat: *Nemo moveatur in tribulationibus istis: ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus.* Ac si eis aperte dicat: Nequaquam in hoc tempore vulnera nostra miremini, quoniam si æterna gaudia quærimus, huc ad hoc venimus ut feriamur. Si ad bona æterna tendimus, non mirum si temporalia sufferamus mala: huc autem bona sollicite inspexerat, quando illata æquanimiter mala tolerabat, dicens: *Non sunt condigne passiones hujus temporis ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis (Rom. viii, 18).* Aliorum ergo casus in propria passione metuebat, ne dum ipsum discipuli pro fide verberibus afflictum agnoscerent, fideles se profiteri recusarent. O immensæ charitatis viscera! Despicit quod ipse patitur, et curat ne quid præva persuasionis discipuli in corde patientur. In se contemnit vulnera corporis, et in aliis vulnera medetur cordis. Quasi percussus quidam magnus medicus ægrotat, ipse tolerat scissuras vulneris, et alii profert medicamenta sanitatis. Habent quippe hoc justi proprium, ut in dolore positi tribulationis suæ, curam non deserant utilitatis alienæ. Sic sciunt foris adversa tolerare, ut intus etiam noverint adversa corrigere.

CAP. VI.—*Nolumus vos ignorare, fratres, de dormientibus (I Thess. iv, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 54; lib. xii, num. 12.) In Scriptura sacra pro somnum aliquando negligentie torpor exprimitur, sicut a beato Paulo dicitur: *Hora est jam nos de somno rurgere.* Et rursus: *Evigilate, justi, et nolite peccare (Rom. xiii, 11).* Aliquando nomine somni vel dormitionis, mors carnis designatur, sicut idem Paulus admonens, dicit: *Nolumus vos ignorare, fratres, de dormientibus: ut non contristemini, sicut et cæteri, qui spem non habent. Si enim credimus quod Jesus mortuus est, et resurrexit; ita et Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet*

A cum eo (I Cor. xv, 54). De morte quippe carnis loquens, non hanc mortem sed somnum vocare maluit, et dormitionem; vehementer enim ab infirmis mentibus nomen mortis pertimescitur, somni vero vocabulum non timetur. Quid est autem quod prædicat egregius mortem Domini mortem vocat, mortem servorum Domini non mortem sed somnum nominat, nisi quia infirma corda audientium respiciens, medicamentum prædicationis suæ mira arte composit; et illum quem jam resurrexisse noverat eis mortuum insinuare non dubitat, eos vero qui necdum resurrexerant, ut spem resurrectionis insinuet, non mortuos, sed dormientes vocat? Non enim verebatur dicere mortuum quem auditores jam resurrexisse cognoverant, et verebatur dicere mortuos quos resurgere vix credebant. Quia vero carne mortuos ad vitam rursus vigilare non dubitat, eos dormientes potius quam mortuos appellat, spem proculdubio resurrectionis insinuans, quia sicut citius homo a somno evigilat, ita concite ad Conditoris nutum a morte corporis surgit.

B CAP. VII.—*Dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet (I Thess. v, 2).*

(In exposit. B. Job, lib. vii, num. 45.) Reprobi dum diu se visibilibus immorari credunt, spem invisibilium derelinquunt, cunq̄ mens in presentibus figitur, vita terminatur. Et repente ad improvisa supplicia perveniunt, quæ decepti suis præsumptionibus, aut nunquam se contingere, aut tarde crediderunt. Hinc Paulus ait: *Dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet.* Quia enim ad rapiendam animam propinquans minime conspicitur, furi in nocte comparatur. Unde bene discipulis futura cogitantibus idem Paulus dicit: *Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur comprehendat (I Thess. v, 4).* Dies enim exitus tanquam fur in nocte comprehendit, quando stultorum animas futura non prævidentes ejicit. Tanto igitur debet ab omnibus quasi semper veniens metui, quanto non valet a nobis ventura præsciri. Vel etiam per diem Domini dies judicii potest intelligi, qui sic subrepat ut prævideri non valeat quando venit.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM II B. PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES.

CAPUT PRIMUM.—*Supercrescit fides vestra (II Thess. I, 3).*

(Regul. pastor. part. iii, cap. 8.) Plerumque pusillanimes aptius ad iter bene agendi reducimus, si eorum bene gesta memoramus: et si qua ab eis inordinate gesta sunt, non jam tanquam perpetrata corripimus, sed quasi adhuc ne perpetrari debeant prohibemus, ut illa quæ approbamus illatus favor augeat, et contra ea quæ reprehendimus magis apud pusillanimes exhortatio verecundia convalescat. Unde Paulus, cum Thessalonicenses, in accepta prædicatione perdurantes, quasi de vicino mundi termino quadam cognosceret pusillanimitate turbatos, prius in eis quæ fortia prospicit laudat, et caute monendo postmodum, quæ sunt infirmata, roborat. Ait enim: *Gratias agere debemus Deo semper pro vobis, fratres, ita ut dignum est: quoniam supercrescit fides vestra, et abundat charitas uniuscujusque vestrum invicem: ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in Ecclesiis Dei pro patientia vestra et fide (II Thess. I, 3).* Qui cum blanda hæc vitæ præconia præmississet, paulo post subdidit, dicens: *Rogamus autem vos, fratres, per adventum Domini nostri Jesu Christi, et nostræ congregationis in id ipsum, ut non cito moveamini a vestro sensu, neque timeamini, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per epistolam tanquam per nos missam, quasi instet dies Domini (Ibid., 4).* Egit enim verus doctor, ut prius audirent laudati quod recognoscerent, et postmodum quod exhortati sequerentur, quatenus eorum mentem ne commotio subjuncta concuteret, laus præmissa solidaret; et qui commotos eos vicini finis suspicione cognoverat, non jam redarguebat mo-

tos, sed quasi transacta nesciens, adhuc commoveri prohibebat; ut dum de ipsa levitate motionis prædicatori suo se incognitos crederent, tanto reprehensibiliores fieri quanto et cognosci ab illo formidarent.

CAP. II.—*Sustinetis in exemplum justi judicii Dei (II Thess. I, 4, 5).*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 22.) Unusquisque debet considerare quæ peccantes postmodum supplicia maneant, si etiam justos tam valida hic flagella castigant. Hinc est enim quod Petrus ait: *Tempus est ut judicium incipiat a domo Dei: et si justus vix salvabitur, impius et peccator ubi parebunt (I Petr. iv, 17, 18)?* Hinc Paulus, cum multa in Thessalonicensium laudem dixisset, protinus adjunxit: *Ita ut et ipsi in vobis gloriemur in Ecclesiis Dei, pro patientia vestra et fide, in omnibus persecutionibus et tribulationibus vestris, quas sustinetis in exemplum justii judicii Dei.* Ac si diceret: Dum tot dura toleratis, qui tam recta agitis, quid aliud quam justii judicii Dei exempla datis? Quia ex vestra pœna colligendum est quomodo feriat quibus irascitur, si sic vos affligi patitur in quibus lætatur. Multo magis quippe percussurus est, quibus justum judicium exhibet, si etiam vos sic cruciat quos pie redarguens fovet.

CAP. III.—*In templo Dei sedebit, ostendens se tanquam sit Deus (II Thess. II, 4).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 7; lib. xxxix, num. 18; lib. xxxii, num. 25.) Terribili ordine dispositionis occultæ, priusquam hostis antiquus in illo damnato homine, videlicet Antichristo, quem assumet, appareat, virtutum signa a sancta subtrahentur

Ecclesia. Nam prophetia abscondetur, curationum gratia auferetur, proluxioris abstinentiæ virtus immineatur, doctrinæ conticescent verba miraculorum tollentur prodigia. Quæ quidem nequaquam superna dispensatio funditus subtraheret, sed non hæc sicut prioribus temporibus aperte ac multipliciter ostendet. Quod tamen mira dispensatione agetur, ut ex una re divina simul pietas et iustitia compleatur. Dum enim subtractis signorum virtutibus, Ecclesia sancta velut abjectior apparet, et bonorum præmium crescit, qui illam pro spe cælestium, non propter præsentia signa venerantur, et malorum mens contra illam citius ostenditur, qui sequi quæ promittit invisibilia negligunt, dum signis visibilibus non tenentur. Cum igitur humilitas fidelium multitudo et manifestatione signorum quasi destituitur, terribili occulte dispositionis examine inde bonis misericordia largitur unde malis ira iusta cumulat. Ante igitur ex magna parte signa virtutum et miraculorum a fidelibus in sancta Ecclesia subtrahuntur, et tunc contra eos antiquus hostis in illo damnato homine, scilicet Antichristo, per aperta prodigia conspicuus et manifestus ostenditur, ut quo ipse per signa extollitur, eo a fidelibus sine signis robustius laudabilisque vincatur. Quamvis etiam fidelibus in ejus certamine signa non deerunt, sed tanta erunt illius ut nostrorum pauca aut nulla videantur. Quorum nimirum virtus omnibus signis fit potior, cum omne quod ab illo fieri terribiliter conspicitur, per internæ constantiæ calcem premit. Sed malignus hostis tanto contra eos acriore immanitate se exhibebit, quanto se despici etiam clarescentibus miraculis dolebit. Totum igitur se in eorum interitum colliget, cunctosque reprobos in necem fidelium unanimiter et crudeliter accendit. Superba itaque Antichristi celsitudo super reprobos mentes hominum fastu gloriæ sæcularis erigetur, ita ut homo peccator, et tamen homo despiciens æstimari, Deum se super homines mentiatur? Unde Paulus apostolus dicit: *Ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus.* Cujus ut timorem plenius ostenderet, præmisit: *Qui adversatur, et extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Deus enim aliquando dici et homo potest, juxta quod et ad Moysen dicitur: *Ecce constitui te deum Pharaonis (Exod. vii, 1).* Deus vero colitur purus homo non potest. Quia vero Antichristus et super sanctos quosque homines, et super ipsius potentiam divinitatis extollitur, per exactum sibi nomen gloriæ, et hoc quod Deus dicitur, et hoc quod Deus colitur, transire conatur. Notandum vero est in quantum superbiæ foveam cecidit, qui in mensuram ruinæ quæ lapsus est non permansit. Diabolus quippe et homo ab statu propriæ conditionis elata mente corruperunt, ut vel ille diceret: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo (Isa. xiv, 13);* vel iste audiens crederet: *Aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii (Gen. iii, 5).* Idcirco ergo uterque cecidit, quia Deo similis esse non per justitiam sed per potentiam concupivit. Sed homo per gratiam liberatus, qui Dei similitudinem appetendo perverse ceciderat, in reatum sui criminis longe Deo se impari esse cognoscens, clamat: *Domine, quis similis tibi (Psal. xxxiv, 40)?* Diabolus vero in lapsus sui crimine juste dimissus, in mensuram ruinæ suæ minime permansit, sed quantum ab omnipotentis gratia diu defuit, et tanto magis reatum criminis cumulavit. Nam qui ideo cecidit quia perverso ordine Deo similis esse voluit, eousque perductus est ut in Antichristum veniens videri Deo similis dedignetur, et eum quem habere non potuit superbus æqualem, damnatus putat inferiorem. Nam cum de illo hoc quod jam præmisimus, dicitur: *Extollens se super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur (II Thess. ii, 4),* aperte monstratur quoniam appetendo dudum Dei similitudinem, quasi juxta Deum erigere se voluit, sed in superbiæ culpa crescendo, jam se supra omne quod Deus dicitur et colitur, extollit. Sed hæc

A ejus superbia districti Judicis erit adventu ferienda, sicut scriptum est: *Quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, et destruet illustratione adventus sui (II Thess. ii, 8).* De hoc perduto homine per Danielelem dicitur: *Contra principem principum consurget, et sine manu conteretur (Dan. vii, 25).* Quod ergo per Danielelem dictum est: *Contra principem principum consurget,* hoc per Paulum dicitur: *Ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus.* Et quod per Danielelem subjungitur: *Sine manu conteretur,* hoc per Paulum exprimitur: *Quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, et destruet illustratione adventus sui.* Sine manu scilicet conteretur, quia non angelorum bello, non sanctorum certamine, sed per adventum Judicis solo oris spiritu æterna morte feriatur.

CAP. IV. — *Ut reveletur in suo tempore: nam mysterium jam operatur iniquitatis (II Thess. ii, 6, 7).*

(In exposit. B. Job. l. xxix, n. 15, 16.) Sunt nonnulli qui æterna quæ audiunt veraciter credunt, sed tamen juxta prædicationem fidei vivere negligunt, et eidem fidei, quam specie tenus venerantur tenent, male vivendo contradicunt. Qui dum plus terrena quam cælestia, plus quæ vident quam quæ audiunt diligunt, pulsante persecutionis articulo, quod rectum credere videbantur amittunt. Quod illo maxime tempore multiplicius agitur, quando surgente ipso iniquorum capite, in sanctæ Ecclesiæ persecutione ultima, liberis suis viribus ejus fortitudo grassabitur. Ibi tunc uniuscujusque cor ostendetur, ibi quidquid in occultis latebat aperietur. Et qui nunc ore sunt puri, et corde sunt impii, publicata malitia corruent; et fidem, quam specie tenus tenuerant, perdent. Hinc Paulus ait: *Ut reveletur in suo tempore, nam mysterium jam operatur iniquitatis.* Ac si diceret: Tunc Antichristus manifestus videbitur, nam in cordibus iniquorum, id est membrorum suorum, secreta sua jam nunc occultus operatur. Ut enim de apertioribus criminibus taceam, ecce alius fratri in corde suo tacitus invidet, et si occasionem reperiat, eum supplantare contendit. Cujus alterius membrum est nisi ejus de quo scriptum est: *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum (Sap. ii, 24)?* Alius magni meriti se esse æstimans, per tumorem cordis cunctis se præferens, omnes semetipso inferiores credit. Cujus alterius membrum est nisi ejus de quo scriptum est: *Omne sublime videt, et ipse est rex super omnes filios superbiæ (Job. xli, 25)?* Alius potentiam hujus mundi quærit, non quo aliis prosit, sed quo non sit subditus alteri. Cujus alterius membrum est, nisi ejus de quo scriptum est, qui dixit: *Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis; ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo (Isa., xiv, 13, 14)?* Solus quippe Altissimus ita dominatur super omnia, ut alteri subesse non possit. Quem diabolus imitari perverse voluit, cum suum dominum quærens, ei subesse recusavit. Imitatur ergo diabolus quisquis idcirco potestatem suam appetit quoniam ei qui sibi præpositus est ordinatione superna subesse fastidit. Sunt namque præterea plurima quæ quosdam in ipsa pace Ecclesiæ conatutos infideles esse renuntient. Video namque nonnullos ita personam potentis accipere, ut videlicet ab eo requisiti, pro favore ejus non dubitent in causa proximi veritatem negare. Et quis est Veritas nisi ille qui dixit: *Ego sum Via, Veritas et Vita (Joan. xiv, 6)?* Neque enim Joannes Baptista de confessione Christi, sed de justitiæ veritate requisitus occubuit: sed quia Christus est Veritas, ad mortem usque idcirco pro Christo, quia pro veritate videlicet pervenit. Ponamus ante oculos quod aliquis percunctatus personam potentis accepit, et ne verbi saltem injuriam pateretur veritatem negavit. Quid ergo iste faceret in dolore pœnarum qui Christum erubuit inter flagella verborum? Ecce et post hæc ante oculos hominum adduc Christianus est, et tamen si Dominus eum districtè disposuit judicare, jam non est. Video autem et alios

quibus per locum magistril exhortandi sunt officia arguendique commissi, quia videm aliquid illicitum admitti, et tamen dum quorumdam potentum offendere gratiam metuunt, arguere non presumunt. Quisquis iste est, quid aliud facit, nisi videt lupum venientem, et dimittit oves, et fugit (Joan. x, 12)? Fugit, quia tacuit, quoniam, despecta æterna gratia, temporalem gloriam plus amavit. Ecce ante potentis faciem intra sui se latebras silentii abscondit, et sicut publicè persecutioni, sic occulto locum dedit timori. Qui igitur talis est, si hæc districte judicantur, et si persecutio publica desuit, tamen tacendo Christum negavit. Non ergo desunt vel in pace Ecclesie Antichristi tentamenta. Nemo itaque illa persecutionis extrema tempora, quasi sola perhorrescat. Apud iniquos namque quotidie res Antichristi agitur, quoniam in eorum cordibus mysterium suum jam nunc occultus operatur. Et si nunc multi specie tenus intra Ecclesiam constituti simulant se esse

A quod non sunt, in adventu tamen Judicis prodentur quod sunt. De quibus bene Salomon ait: *Vidi impios sepultos, etiam cum adhuc viverent; in loco sancto erant, et laudantur in civitate quasi justorum operum* (Eccl. viii, 10).

CAP. V. — *Nolite ut inimicum illum existimare* (II Thess. iii, 15).

(Regul. pastor. part. iii, cap. 22.) Cum temporalis pax in pravorum cordibus ex increpatione nostro confunditur, inviolata necesse est ut in nostro corde servetur. Unde discipulos admonet, dicens: *Si quis non obedit verbo nostro, per epistolam hanc notate, et non comisceamini cum illo, ut confundatur. Atque illico adjunxit: Et nolite ut inimicum existimare illum, sed corripite ut fratrem. Ac si diceret: Pacem cum eo exterioriorem solvite, sed interioriorem circa illum medullitis custodite, ut peccantis mentem sic vestra discordia feriat, quatenus pax a vestris cordibus nec abnegata discedat.*

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM I B. PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEUM.

CAPUT PRIMUM. — *Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci* (I Tim. i, 13).

(In exposit. B. Job, l. xviii, n. 62, 63.) Nullus potest dicere ad cognoscendum Deum actionis suæ se mercede prævenisse, vel aliquid digni operis meritum, quo Christum Dei virtutem et Dei sapientiam perciperet, quasi pretium dedisse. Ad hoc namque pretium damus, ut ejus vice rem quam appetimus possidere debeamus. Quid autem nos dedimus ut Sapientiam, quæ Christus est, percipere mereremur? Gratia quippe redempti sumus. Illa namque sola opera male vivendo dedimus, quibus si justa retributio servaretur, non Christus, sed supplicia redderentur. Sed aliud homo per justitiam meruit, aliud per gratiam accepit. Testatur Paulus priusquam mens illius semen gratuite veritatis acciperet, quibus sentibus premebatur erroris: *Qui prius, inquit, fui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate* (I Tim. i, 13). Testatur etiam pro quibus Christus mori dignatus est: *Cum adhuc, inquit, peccatores essemus, secundu[m] tempus Christus pro impiis mortuus est* (Rom. v, 8). Qui ergo veniente Christo Dei virtute et Dei Sapientia impij inventi sumus, quid boni operis delinimus quo eum accipere mereremur? Nullum suis meritis esse salvatum Paulus intellexerat, neminem dedisse aliqui boni operis ut ad fidem veniret cognoverat qui dicebat: *Quis prior dedit illi, et retribuetur ei* (Rom. xi, 35). Hinc iterum scriptum est: *Gratia salvi facti estis per fidem: et non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ut ne quis gloriatur* (Ephes. ii, 8). Hinc de semetipso loquitur iterum, dicens: *Gratia Dei sum id quod sum* (I Cor. xv, 10). Ex cujus nimirum aspiratione gratia quia virtutum opera protinus in corde generantur, ut ex libero quoque arbitrio subsequatur actio, cui post hanc vitam æterna respondeat retributio, illico adjecit: *Et gratia ejus in me vacua non fuit.*

CAP. II. — *Mulieres in habitu ornato, cum verecundia et sobrietate ornent se, non intortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa* (II Tim. ii, 9).

(Homil. 6, in Ev. ang., n. 3.) Nemo existimet in luxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse, quia si hæc culpa non esset, nullomodo Joannem Baptistam Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Si hoc culpa non esset, nequaquam Paulus per epistolam feminas a pretiosorum vestium app. titu compeceret, dicens: *Non in veste pretiosa. Beatus quoque Petrus apostolus dicit: Mulieres subditæ sint viris suis: quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumentum vestimentorum cultus* (I Petr. iii, 3). Pensate ergo quæ culpa sit hoc viros appetere, a quo curavit Ecclesie pastor et egregius doctor etiam feminas prohibere.

B CAP. III. — *Salvabitur autem mulier per filiorum generationem* (I Tim. ii, 15).

(In exposit. B. Job, lib. xii, num. 26.) Nomine filiorum in Scriptura sacra aliquando opera designantur, sicut de muliere Paulus dicit: *Quia salva erit per filiorum generationem. Neque enim mulier quæ, continentia studens, nequaquam filios generat salva non erit, sed per generationem filiorum salvari dicitur, quia per effectum bonorum operum perpetuæ saluti sociatur.*

CAP. IV. — *Oportet episcopum esse irreprehensibilem, etc.* (I Tim. iii).

(Regul. pastor. part. i, c. 8. In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 19.) Timotheum instruens Paulus de officio episcopatus, ait: *Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Qui tamen laudans desiderium, in pavorem vertit protinus quod laudavit, cum repente subjungit: Oportet autem episcopum irreprehensibilem esse. Cumque virtutum necessaria subsequeretur enūcerat, quæ sit irreprehensibilitas ipsa manifestat; et favor ergo ex desiderio, et terret ex præcepto. Ac si aperie dicat: Laudo quod quaeritis, sed prius discite quid quaeratis: ne dum vosmetipsos metiri negligitis, tanto fædior vestra reprehensibilitas pateat, quanto et a cunctis conspici in honoris arce festinatis. Magnus enim regendi artifex favoribus impellit, terroribus retrahit, ut auditores suos et descripto irreprehensibilitatis culmine, restringat a superbia, et officium laudando quod quaeritur, componat ad vitam. Ipsum quoque episcopatus officium boni operis expressione definitur, cum dicitur: *Si quis episcopatum desiderat. Ipse ergo sibi testis est qui episcopatum non appetit, quia non per hunc boni operis ministerium sed honoris gloriam quaerit. De hoc eodem episcopatus officio edocet: Oportet episcopum esse sine crimine. Hoc autem inter peccatum distat et crimen, quod omne crimen peccatum est, non tamen omne peccatum crimen. Et in hac vita multi sine crimine, nullus vero sine peccatis valet esse. Prædicator itaque sanctus cum virum dignum gratia sacerdotali describeret, nequaquam dixit sine peccato, sed si quis sine crimine est. Sine peccato enim nemo valet esse, cum Joannes dicat: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est* (I Joan. i, 8).*

CAP. V. — *Magnum est pietatis sacramentum* (I Tim. iii, 16).

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 14.) Scriptura sacra prædicatores Ecclesie, pro eo quod gloriam patris celestis annuntiant, angelorum nomine solet designare. Hinc Malachias propheta loquitur, dicens: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirent ex ore ejus: quia angelus Domini exercituum est* (Mal. ii, 4). Hinc Paulus ait: *Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum*

sitiemus. Videbimus ergo Deum ipsum, qui erit præ-
mulum laboris nostri, ut post mortalitatis hujus tene-
bras accessa ejus luce gaudeamus. Sed cum ejus
lucem dicimus accessam, obsistit animo quod Paulus
dicit : *Qui lucem habitat inaccessibilem, quem vidit
nullus hominum, sed nec videre potest.* Ecce rursus
audio quod Psalmista ait : *Accedite ad eum, et illu-
minamini (Psal. xxxiii, 6).* Quomodo igitur accedendo
illuminamur, si ipsam lucem qua illuminari possu-
mus non videmus? Si vero accedendo ad eum, ipsam
qua illuminamur lucem videmus, quomodo inaccessi-
bilis esse perhibetur? Qua in re pensandum est
quod inaccessibilem dixit, non omni homini sed
humana sapienti. Scriptura quippe sacra omnes car-
nalem sectatores humanitatis nomine notare solet.
Unde idem apostolus quibusdam discordantibus dicit :
*Cum enim inter vos sit zelus et contentio, nonne
carnales estis, et secundum hominem ambulatis
(I Cor. iii, 3)?* Et unde alibi testimonium protulit :
*Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor
hominis ascendit quæ præparavit Deus diligentibus se
(I Cor. ii, 9).* Et cum hoc Dominus dixisset abscon-
ditum, mox subdidit : *Nobis autem revelavit Deus
per spiritum suum (Ibid.),* ipsum se ab hominis vo-
catione discernens qui raptus supra hominem divina
jam saperet. Ita etiam hoc loco cum lucem Dei inac-
cessibilem perhibet, ut ostenderet quibus, subdidit :
*Quem vidit nullus hominum, sed nec videre potest,
more suo homines vocans omnes humana sapienter,
quia qui divina sapiunt videlicet supra homines
sunt. Deum igitur per celestem conversationem
videbimus, si supra homines esse mereamur.
Quæ nimirum visio nunc fide inchoatur, sed tunc
in specie perficitur, quando coæternam Deo sapientiam,
quam modo per ora prædicantium quasi per
decurrentia flumina sumimus, in ipso suo fonte bi-
bemus.*

A CAP. XII. — *Divitiis præcipe non superbe sapere
(I Tim. vi, 17).*

(Regul. pastor. part. iii, cap. 2.) Superbis diviti-
bus inferre metum contra elationem debemus, sicut
Paulus dicit discipulo de divitiis : *Divitiis hujus
sæculi præcipe non superbe sapere, neque sperare in
incerto divitiarum suarum.* Ubi notandum valde est
quod humilitatis doctor memoriam divitum faciens,
non ait : *Roga, sed præcipe,* quia eisi impendenda
est pietas infirmitati, honor tamen non debetur
elationi. Talibus ergo rectum quod dicitur, tanto
rectius jubetur, quanto et rebus transitoriis altitudine
cogitationis intumescunt. De his in Evangelio dicit
Dominus : *Væ vobis divitiis qui habetis consolationem
vestram (Luc. vi, 24).* Quia enim quæ sunt æterna
gaudia nesciunt, ex præsentis vitæ abundantia con-
solantur. Offerendus est ergo a prædicatoribus timor
divitiis, quos consolatio gloriæ temporalis extol-
lit, ut cognoscant quia divitias quas conspiciunt
tenere nequaquam possunt.

B CAP. XIII. — *O Timothee, depositum custodi
(I Tim. vi, 20).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 39.) Quicun-
que ad veræ predicationis verba se præparat, necesse
est ut causarum origines a sacris paginis sumat, ut
omne quod loquitur in eo suæ locutionis ædificium
firmet. Sæpe enim hæretici, dum sua perversa stu-
dent astruere, proferunt ea quæ profecto in sacro-
rum librorum paginis non tenentur. Unde et disci-
pulum suum prædicator admonet, dicens : *O Tim-
thee, depositum custodi, devitans profanas vocum
novitates.* Dum enim laudari hæretici tanquam de
excellenti ingenio cupiunt, quasi nova quædam profe-
runt, quæ in Patrum antiquorum libris veteribus non
tenentur. Sicque lit ut dum videri sapientes desiderant,
miseris auditoribus suis stultitiæ semina spargant.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM II. B. PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEUM.

CAPUT PRIMUM. — *Nemo militans Deo, implicat se ne-
gotiis sæcularibus (II Tim. ii, 4).*

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 55.) Sancti viri
ab hujus mundi inquieti concupiscentia se penitus
subtrahunt, ac terrenarum actionum strepitum dese-
runt, et per quietis studium ab exterioribus operibus
cessantes, interna penetrare satagunt. Neque enim
ad interna contemplanda perducuntur, nisi ab his
quæ exterius implicant studiose subtrahantur. Hinc
est enim quod per semetipsam Veritas dicat : *Nemo
potest duobus dominis servire (Matth. vi, 24).* Hinc
Paulus ait : *Nemo militans Deo, implicat se negotiis
sæcularibus, ut ei placeat cui se probavit.* Hinc per
Prophetam Dominus admonet, dicens : *Vacate et
videte, quoniam ego sum Deus (Psal. xlv, 11).*
Nequaquam enim interna notitia conspicitur, nisi ab
externa implicatione cessetur, et mens nostra nullo
modo ad vim intimæ contemplationis rapitur, nisi
studiose prius a terrenorum desideriorum tumultu
sopiat.

CAP. II. — *Prædica verbum, insta opportune, impor-
tune (II Tim. iv, 1).*

(Regul. pastor. part. ii, c. 4.) Providendum est
intentione sollicita rectoribus, ut ab eis non solum
prava nullo modo sed ne recta quidem nimie et ordi-
nate proferantur, quæ sæpe dictionum virtus perdi-
tur, cum apud audientium corda incaute loquacitatis
importunitate levigatur. Unde Paulus, cum discipu-
lum de instantia prædicationis admoneret, dicebat :
*Testificor coram Deo et Christo Jesu, qui judicaturus
est vivos et mortuos, per adventum ejus, et regnum
ipsius : Prædica verbum, insta opportune, importune.*
Diciturus importune, præmisit opportune, quia scilicet
apud auditoris mentem; ipsa sua utilitate se
destruit si habere importunitas opportunitatem nescit.

C CAP. III. — *Argue, obsecra, increpa in omni patientia
et doctrina (II Tim. iv, 2).*

(Regul. pastor. part. iii, c. 16; lib. i. in Ezech.,
hom. 11, n. 15.) Mansueti prælati debent studere ut
etiam æmulationem justitiæ habeant, iracundi vero
ut æmulationem quam se habere æstimant mansuetudi-
nem subjungant. Idecirco namque Spiritus sanctus in
columba nobis et igne monstratus est, quia videlicet
omnes quos implet, et columbæ simplicitate mansue-
tos, et igne zeli ardentem exhibet. Nequaquam ergo
Spiritu sancto plenus est qui aut in tranquillitate
mansuetudinis fervorem æmulationis deserit, aut rur-
sum in æmulationis ardore virtutem mansuetudinis
amittit. Quod fortasse melius ostendimus, si in me-
dium Pauli ministerium proferamus, qui duobus
discipulis, et non diversa charitate præditus, diversa
tamen adjutoria prædicationis impendit. Timotheum
enim admonens, ait : *Argue, obsecra, increpa in
omni patientia et doctrina.* Titum quoque admonet,

D dicens : *Hæc loquere, et exhortare : et argue cum
omni imperio (Tit. ii, 15).* Quid est quod doctrinam
suam arte tanta dispensat, ut in exhibenda hac, al-
teri imperium, et alteri patientiam proponat, nisi
quod mansuetioris spiritus Titum, et ferventioris
vidit esse Timotheum? Illum itaque per æmulationis
studium inflammat, hunc per lenitatem patientiæ
temperat. Illi quod deest jungit, huic quod superest
subtrahit; illum stimulo implere nititur, hunc freno
moderatur. Leni quippe per auctoritatem imperii
injungenda erat severitas verbi, is autem qui per
spiritum fervebat, per patientiam temperandus fue-
rat, ne si plus justo lervesceret, non ad sanandum
vulnera subsectorum reduceret, sed sana vulneraret.
Nam sæpe verba quæ huic ad sanandum revocant,
alium vulnerant.

CAP. IV. — De reliquo reposita est mihi corona justitiæ (II Tim. iv, 8).

(In exposit. B. Job, lib. x, num. 36, 37; homil. 37, in Evang., n. 1.) Sancti viri quia fideliter Domini præceptis inserviunt, adventum illius spe certa præstolantur: extremum venire judicium, ostendi cœlestem patriam, persolvi præmia justis appetunt. Sciendum enim est quod beatorum mens, quo duriora pro veritate tolerat, eo æternitatis præmia certius sperat, et tanto spes in Deum solidior surgit, quanto pro illo quisque graviora pertulerit. Labores quippe suos sancti considerantes, mercedem retributionis quærunt, et causæ suæ meritum scientes, præsentiam Judicis expetunt: eumque ut veniat in flamma ignis, dans vindictam impiis, et contemplationis suæ speciem in retributione deserens piis, ardore summo concupiscunt. Laberes ergo suos intuens prædicator egregius dicit: *Ego enim jam delibor, et tempus meæ resolutionis instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. De reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex. Quia*

A enim contra mala transeuntia sine defectu certaverat, de mansuris mirum gaudiis sine dubitate præsumebat; ubi et aperte subjungit: *Non solum autem mihi, sed et his qui diligunt adventum ejus. Ac si dicat: Sed et in omnibus qui sibi de bona operatione sunt conscii. Adventum enim Judicis non diligunt nisi qui in causa sua habere se justitiæ meritum sciunt. Nequaquam quippe gaudium, vel corona retributionis de æternitate colligitur, quod non hic prius pia tribulatione et labore seminatur. Hinc Paulus ait: Si commorimur, et convivemus; si sustinemus, et conregnabimus (II Tim. ii, 11). Hinc sanctorum gloriam angelus Joanni indicans, ait: *Sunt qui venerunt de tribulatione magna (Apoc. vii, 14). Hinc discipulos Paulus admonet, dicens: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei (Act. xiv, 21). Hinc iterum ait: Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit (II Tim. ii, 5). Ad coronam enim et ad magna præmia perveniri non potest, nisi per magnos labores. Quemcunque ergo cœlestium delectat magnitudo præmiorum, non deterreat certamen laborum.**

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. PAULI APOSTOLI AD HEBRÆOS.

CAPUT PRIMUM. — Nusquam angelos apprehendit (Hebr. ii, 16).

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 9, 10, 11, 12.) Omnipotens Deus, sicut ex nihilo bona facere potuit, ita cum voluit per incarnationis suæ mysterium etiam perditâ bona reparavit. Duas autem ad intelligendum se creaturas fecerat, angelicam videlicet et humanam. Utramque vero superbia perculit, et ab ingenitæ statu rectitudinis deiecit. Sed una tegmen carnis habuit, alia vero nihil infirmum de carne gestavit. Angelus namque spiritus est solummodo, homo vero spiritus est et caro. Misertus ergo Creator, ut redimeret illam, ad se debuit reducere quam in perpetratione culpæ ex infirmitate constat aliquid habuisse. Et eo altius debuit apostatam angelum repellere, quo cum a persistendi fortitudine corruit, nihil infirmum ex carne gestavit. Hinc enim scriptum est: *Nusquam angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit.* Idcirco namque Redemptor noster non angelus sed homo factus est, quoniam hoc procul dubio fieri debuit quod redemit, ut et perditum angelum non apprehendendo desereret, et hominem in semetipso apprehendendo repararet. Est adhuc aliud quo et perditus homo reparari debuit, et superbiens spiritus reparari non possit, quia nimirum angelus sua malitia cecidit, hominem vero aliena prostravit. Humanum ergo genus ad pœnitentiam Redemptoris adventu reducit, apostata vero angelus ad restaurationem nulla spe veniæ, nulla conversionis emendatione revocatur. Sic quippe illum perpetratæ superbiæ cæcitas gravat, ut nequaquam ulterius ad lucem pœnitentiæ per divini respectus memoriam resurgat, nec ad veniam cum electis, nec ultra ad illa claritatis intimæ agmina superna redeat.

CAP. II. — Per Abraham Levi decimatus est, adhuc enim in lumbis patris erat (Hebr. vii, 10).

(In exposit. B. Job., lib. xxxii, num. 20.) Lumborum nomine propago mortalitatis exprimitur, quia seminaria coitus viris in lumbis, feminis autem in umbilico inesse perhibentur. Hinc est quod Veritas discipulis dicit: *Sint lumbi vestri præcincti (Luc. xii, 35).* Hinc Petrus cum luxuriam a corde restringeret, admonerat, dicens: *Succincti lumbos mentis vestræ. (I Petr. i, 13).* Propter quod etiam et de Levi dicitur: *Quia adhuc in lumbis patris erat, cum Melchisedech occurrit Abrahæ.* Cum enim Paulus per Abrahæ sacrificium Melchisedech tempore Levi sacerdotium diceret decimatum, ubi tunc in Abrahæ corpore Levi lateret, ostendens, ait: *Adhuc enim in lumbis patris erat.*

CAP. III. — Vivus est sermo Dei, et efficax (Hebr. iv, 12).

(Lib. ii, in Ezech., hom. 9, n. 16, 17.) Ante omnipotentis Dei oculos, vel quæ bene gesta, vel quæ scienter sunt dicta, depereunt, cum jam non amore Domini, sed intentione laudis transitoria fiunt. Sic etenim sæpe cogitationi bonæ cogitatio sinistra subjungitur, ut vix ipse qui easdem cogitationes generat animus agnoscat. Unde prædicator egregius, cum loquens subtiliter, diceret: *Vivus est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio accipiti, et peringens usque ad divisionem animæ ac spiritus; illico subjungit: Compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis.* Distinguit enim sermo Dei compages et medullas, quia discernit cogitationes, et intentiones cordis. Per compages quippe ossa ossibus junguntur, et sæpe dum quid recta cogitatione agimus, sed in laudis amore subito declinamus, et hoc pro laude facimus quod prius facere pro veritate cœperamus, quia cogitationes cogitationibus adjunguntur quasi quedam compages fiunt. Sed habent ossa quæ in compage juncta sunt etiam medullas. Quod prædicator sanctus apertius intulit, cum subjungit: *Discretor cogitationum et intentionum cordis (Ibid.).* Compages enim nostræ cogitationes sunt, medullæ autem intentiones. Etenim aliud cogitamus, et aliud est quod per cogitationem intendimus. Nam si quis proposito nummorum premio, pupilli vel viduæ causam defendat, et fortasse ecclesiam ingrediens in suis precibus Deo dicat: *Tu vides quia causam pupilli et viduæ defendo, iste procul dubio quæ cogitat scit sed quo intendat ejus cogitatio ignorat. Aliud quippe cogitat, atque aliud intendit, non enim defensionem pupilli, vel viduæ, sed mercedem nummorum quærunt. Nam tolle temporale præmium, et pupillum ac viduam non defendit. Sermo namque Dei discretor est cogitationum et intentionum cordis, quia non aspicit quid apud temetipsum cogitas, sed per medullam compagis, id est, per intentionem cogitationis, quid accipere requiris.*

CAP. IV. — Necessè est cœlestium exemplaria his mundari (Hebr. ix, 23).

(In exposit. B. Job, lib. xvii, num. 46, 47.) Quævis simplici naturæ divinitatis non sit aliud esse, et aliud sapere, et aliud fortem esse: quippe quia ipsa fortitudo, quæ sapientia, et ipsa sapientia quæ divinitatis essentia est; Dominus tamen diabolum quantum ad faciem spectat, non virtute sed ratione superavit. Ipse namque diabolus nulla nos parentis primi radice supplantans, sub captivitate sua

hominem quasi juste tenuit, qui libero conditus arbitrio ei injusta suadenti consensit. Ad vitam namque conditus in libertate propriae voluntatis, sponte sua factus est debitor mortis. Delenda ergo erat talis culpa, sed nisi per sacrificium deleri non poterat. Quærendum erat sacrificium, sed quale sacrificium poterat pro absolvendis hominibus inveniri? Neque enim justum fuit ut pro rationali homine b-utorum animalium victimæ cæderentur. Unde ait Apostolus: *Necessæ est ergo exemplaria cælestium his mundari*; ipsa autem cælestia mellioribus hostiis quam istis. Ergo si bruta animalia propter rationale animal, id est, pro homine, dignæ victimæ non fuerunt, requirendus erat homo qui pro hominibus offerri debuisset, ut pro rationali percante rationalis hostia mactaretur. Sed quid quod homo sine peccato inveniri non poterat, et oblata pro nobis hostia, quando nos a peccato mun-are potuisset, si ipsa hostia peccati contagio non careret? Inquinata quippe inquinatos mundare non posset. Ergo ut rationalis esset hostia, homo fuerat offerendus; ut vero a peccatis mundaret hominem, homo et sine peccato; sed quis esset homo sine peccato, si ex peccati commitione descenderet? Proinde venit propter nos in utero Virginis Filius Dei: ibi pro nobis factus est homo. Sumpta est ab illo natura, non culpa. Fecit pro nobis sacrificium corpus suum, exhibuit pro peccatoribus victimam sine peccato, quæ et humilitate morti, et justitia mundare potuisset. Hinc ergo cum post baptismum dicit antiquus hostis, mox tentationibus impetit, et per diversos aditus ad ejus interiora molitus irrepere, et victus, atque ipsa inexpugnabilis mentis ejus integritate prostratus. Sed quia ad interiora non valuit, ad ejus se exteriora convertit, ut quia mentis virtute victus est, eum quem decipere tentatione non valuit, carnis saltem videretur morte superare: atque ut ante dictum est, permissus est in illud quod ex nobis mortalibus Mediator acceperat. Sed ubi potuit aliquid facere, ibi devictus est ex omni parte; et unde accepit exterius potestatem Dominicæ carnis occidendæ, inde interius potestas ejus qua nos tenebat occisa est. Ipse namque victus interius dum nos vicit exterius. Et qui nos jure debitores mortis tenuit, jure in nobis jus mortis amisit, quia per satellites suos ejus carnem perimendam appellit, in qua nil ex culpæ debito invenit. Dominus ergo noster pro nobis mortem solvit indebitam, ut nobis mors debita non noceret. Antiquus autem hostis per excessum presumptionis suæ eum etiam perdidit quem iniquæ persuasionis lege possedit; et dum audacter cum in quo nil sibi competeat appetiit, jure illum quem quasi juste tenebat amisit. Prudentia itaque non virtute devictus est, qui dum ad tentandum Deum solvitur, ab homine possidendo religatur; ut inde eum qui sub ipso erat perleret unde cum illo qui super ipsum est congregari præsumpsisset.

CAP. V. — Non deserentes collectionem vestram (Hebr. x, 25).

(In exposit. B. Job, lib. v, num. 7.) Qui plene mortificationem suam appetunt, quanto fiunt ad finem viciniore, tanto se exhibent in opere ardentiores: laborando non deficiunt, sed magis ad usum labores crescunt, quia quo jam præmia propinquiora considerant, eo in opere delectabilius exsulant. Unde bene Paulus apostolus quibusdam æternam patriam quærentibus, dicit: *Non deserentes collectionem vestram, sicut est consuetudinis quibusdam, sed consolantes; et tanto magis, quanto videritis appropinquantem diem. Laborantem quippe consolari est pariter in labore persistere, quia sublevatio laboris est visitatio collaborantis; sicut cum in itinere comes jungitur, via quidem non abstrahitur, sed tamen de societate comitis labor itineris levatur. Dum itaque Paulus consolantes se in labore quæreret, adjunxit, dicens: *Tanto magis, quanto videritis appropinquantem diem. Ac si diceret: Eo labor crescat, quo jam præmia laboris appropinquant.**

A CAP. VI. — Patres carnis nostræ habuimus eruditores et revertamur eos; nonne multo magis obtemperabimus Patri spirituum, et vivemus (Hebr. xii, 9, 10)?

(Regul. pastor. part. iii, cap. 12.) Omnes quos Dominus in hoc flagellat tempore, eo se debent Dei filios sentire, quo illos castigant flagellat disciplinæ. Nisi enim correctis hereditatem dare dispo-neret, eos erudire per molestias non curaret. Hinc namque Dominus ad Joannem per angelum dicit: *Ego quos amo, arguo et castigo (Ap. c. iii, 19.)* Hinc rursus scriptum est: *Fili mi, nolite negligere disciplinam Domini, neque fatigari, cum ab eo argueris: quem enim diligit Dominus corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit (Prov. iii, 10).* Hinc Psalmista ait: *Multæ tribulationes justorum (Psal. xxxiii, 20).* Hinc beatus quoque Job in dolo: et exclamans, ait: *Si justus fuero, non levabo caput, sicuturata afflictione et miseria (Job x, 15).* Considerare etiam debemus pro percipientis hereditatibus terrenis, quam dura carnales filios disciplinæ flagella castigant. Quæ ergo nobis divinæ correctionis pena gravis est, per quam et nunquam amittenda hereditas percipitur, et semper mansura supplicia vitantur? Hinc etenim Paulus ait: *Patres quidem carnis nostræ habuimus eruditores, et revertamur eos; nonne multo magis obtemperabimus Patri spirituum, et vivemus?* Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam crudiebant nos, hic autem ad id quod utile est, in recipiendo satisfactionem ejus. Quos ergo Dominus flagellat, sollicite patientie virtutem student servare; incessanter enim quanta Redemptor noster ab his quos creaverat pertulit mala debent con iderare: quod tot abjecta conviciorum prostra sustinuit, quod de manu hostis antiqui captivorum animas quotidie rapiebat, insultantium abas accepit; quod aqua nos salutis diluens, a perfidorum sputis faciem non abscondit; quod vocatione sua nos ab æternis suppliciis liberans, lacrimis flagella toleravit; quod inter angelorum choros nobis perennes honores tribuens, colaphos pertulit; quod a peccatorum nos punctiombus salvans, spinis caput supponere non recusavit; quod æterna dulcedine nos iuebitans, in siti sua fellis amaritudinem accepit; quod qui pro nobis Patrem, quamvis divinitate esset æqualis, adoravit, sub irrisione adoratus tacuit; quod vitam mortuis præparans, usque ad mortem ipse vita pervenit. Cur itaque asperum creditur ut homo toleret a Deo flagella pro malis, si tanta Deus ab hominibus pertulit mala pro bonis? Aut quis sanæ intelligentiæ de percussione sua ingratus existat, si hinc ipse sine flagello non exiit qui sine peccato vixit?

CAP. VII. — Sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel (Hebr. xii, 24).

(In exposit. B. Job, lib. xiii, num. 26.) De Abel sanguine dixit Dominus ad Cain: *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Ipse quoque qui sumitur sanguis redemptionis, clamor est nostri Redemptoris. Unde etiam Paulus dicit: *Et sanguinem aspersionis melius loquentem quam Abel (Genes. iv, 10).* Sanguis quippe Jesu melius loquitur quam Abel, quia sanguis Abel mortem fratricidæ fratris petiit, sanguis autem Domini vitam persecutoribus impetravit. Unde factum est ut Redemptoris nostri sanguinem quem persecutores scientes fuderunt postmodum credentes lamberent, eumque Dei Filium esse prædicarent.

CAP. VIII. — Ego movebo non solum terram, sed etiam caelum (Hebr. xii, 26).

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 35.) Tempestas in mari cum oritur, prius leves undæ et postmodum volumina majora concitantur, ad extremum fluctus se in alta erigunt, et navigantes quosque ipsa altitudine subvertunt. Sic sie nimirum extrema illa properat quæ universum mundum subruat tempestas animarum. Nunc enim belis et claudibus quasi quibusdam undis sua nobis exordia ostendit, et quanto ad finem quotidie propinquiora efficiunt, tanto graviora irruere tribulationum volumina videmus. Ad

extremum vero commotis omnibus elementis, superius Judex veniens, finem omnium apportat, quia videlicet tunc tempestas fluctus in cœlum levat. Unde et dicitur: *Adhuc modicum, et ego movebo non solum terram, sed etiam cœlum* (Reg. II, 7). Hanc tempestatem sancti viri vigilanter aspiciunt, et ex his tribulationibus quæ mundana ferunt prævident quæ sequuntur, atque extraxit iudicii adventum in tanta mente considerantes pertimescant, supernæque majestatis vim ad iudicium venientis, et terrorem tanti examinis considerantes, expavescent. Quomodo autem depressura sunt Dei iudicia eos qui se elevant, si et illos ad tempus aliquando deprimunt qui hæc semper in humilitate formidant? Unde summopere formidandum est nobis illud examen tantæ districtiois. Constat autem quia in hac vita cum percussione correptio sequitur, disciplina patris est non ira iudicis, amor corrigentis est, non districtio penitentis. Ex ipso ergo præsentis verbere iudicia æterna pensanda sunt. Hinc etenim perpendere debemus quomodo leratur illa quæ reprobat, si ferri modo vix valet ejus ira quæ purgat.

CAP. IX. — *Jesus extra portam passus est* (Hebr. XIII, 12).

(In exposit. in VII psalmos Pœnit. in psalm. I, n. 9.) Vaccam rufam a filiis Israel adductam præcepit Dominus Moysi tradi Eleazaro sacerdoti, qui eductam extra castra immolaret in conspectu Domini. Quid per vaccam rufam nisi assumpta ad sacrificium infirmitas dominicæ incarnationis rubra per cruorem passionis figuratur? Quid est quod hæc vacca ad immolandum sacerdoti traditur, nisi quod incarnatus Dominus, qui pro redemptione nostra sacrificium semetipsum fecit, in Judæici populi manibus datur? Qui etiam extra castra in conspectu Domini immolatus est, quia videlicet extra portam passus est. Exeant ad eum extra castra, improprium ejus portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus. Idcirco enim extra portam passus est, ut a conversatione nos vite præsentis, quasi a civitate foras duceret, et a terrena inhabitatione nostrum avellere persuaderet. In conspectu vero Patris immolatur, quia quod ante oculos hominum ponat hoc ante oculos Patris fuit sacrificium.

CAP. X. — *Invisibilem tanquam videns sustinuit* (Hebr. XI, 27).

(In exposit. B. Job, lib. XIX, num. 21.) Fide Moyses reliquit Ægyptum, non veritus animositatem regis: invisibilem enim tanquam videns sustinuit. Perversi quippe in actionibus suis verentur homines quos corporaliter vident, Deum sibi præsentem non astimant esse quem non vident. Quo contra in laude Moysis dicitur, dum Ægypti regem contemneret, et Dei mandatis obediret, quia invisibilem tanquam

A videns sustinuit. Perversum quippe terræ principem quasi non vidit, quem ab oculis sui cordis abiecit. Regem vero invisibilem tanquam videns sustinuit qui ab ejus timoris intuitu mentis oculum non deflexit.

CAP. XI. — *Est autem fides sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium* (Hebr. XI, 1).

(Homil. 26, in Evang., n. 8, et 52, in Evang., num. 7.) Cum hoc Paulus apostolus dicit, profecto liquet quia fides illarum rerum argumentum est, quæ apparere non possunt. Quæ etenim apparent, jam non habent fidem, sed agnitionem. Nam quod obtulit bus humanis visibiliter præsentatur, et potest videri, melius dicitur sciri quam credi.

CAP. XII. — *Per paucis scripsi vobis* (Hebr. XIII, 22).

(Lib. I, in Ezech., homil. 11, n. 16; in exposit. B. Job, lib. V, num. 25.) Curandum est pastoribus quantum loquantur, ne si eis qui multa ferre non valent verbum vel exhortationis vel increpationis longius trahant, auditores suos ad fastidium perducant. Unde præchætor egregie loquitur, dicens: *Obsecro vos, fratres, ut sufferatis verbum solatii, etenim per paucis scripsi vobis*. Hoc tamen infirmis præcipue congruit, ut pauca quidem et quæ capere præva ent audiant, sed quæ mentem eorum in penitentia dolore compungant. Nam si eis uno in tempore exhortationis sermo fuerit multipliciter dictus, quia retinere non valent multa, simul amittunt omnia. Si quando tamen sermo prolixior transeat modum suum, hoc auditoribus non est periculosum. Notandum est autem quod Paulus, dum mire Hebræos admoneret, de magnis quæ dixerat humiliter sentit, et dicta sua verba solatii vocavit. Auditoribus quidem suis humiliter multa dixerat, sed de ipsa exhortatione humili placere eos adhuc humiliter satagebat. Ephesiis quoque Miletii valedicens, afflictis ac gementibus humilitatem suam ad memoriam revocat, dicens: *Vigilate memoria retinentes, quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrymis manens unumquemque vestrum* (Act. XX, 31). Hinc ergo colligat, si quando aliquid recte sentit, quanta humilitate debeat magistro loqui discipulus: si ipse magister gentium in his quæ cum auctoritate prædicat tam submisso discipulos rogat. Hinc unusquisque colligat eis a quibus bene vivendi exempla percipit hoc quod bene intelligit quam humiliter dicat, si Paulus illis humili se voce subdidit quos ad vitam ipse suscitavit. Cum itaque quædam lacta meliorum deterioribus dispicent, nequaquam hoc quod mentem movet est reticendum, sed cum humilitate magna proferendum, quatenus intentio pie sentientis, eo vere servet formam rectitudinis, quo per iter graditur humilitatis. Et libere ergo dicenda sunt quæ sentimus, et valde humiliter promerenda quæ dicimus, ne quæ recte intendimus hæc elate proferendo non recte faciamus.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM B. JACOBI APOSTOLI.

CAPUT PRIMUM. — *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum: apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio* (Jac. I, 17).

(In exposit. B. Job, lib. XII, num. 38.) Omnes sancti per naturam in semetipsis habent mutabilitatem propriam, sed dum immutabilitati studiose semper inherere desiderant, inherendo agunt ut immutabiles fiant. Cumque ad hanc affectu toto se tenent, quandoque accipiunt ut, super semetipsos ducti, vincant hoc quod in semetipsis mutabiles exstiterunt. Quid enim mutabilitas nisi mors quædam est, quæ dum rem quamlibet in aliud immutat, quasi occidit quod fuerat ut incipiat esse quod non erat? Et de auctore omnium scriptum est: *Qui solus habet immutabilitatem* (I Tim. VI, 16): quia videlicet in semetipso solus est immutabilis, de quo per **Jacobum** dicitur: *Omne datum optimum, et omne donum perfectum*

D *desursum est, descendens a Patre luminum: apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*. Ipsa enim mutabilitas umbra est, quæ quasi obscuraret lucem, si hanc per aliquas vicissitudines permutaret. Sed quia in Deo mutabilitas non venit, nulla ejus lumen umbra vicissitudinis intercidit.

CAP. II. — *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus* (Jac. II, 10).

(In exposit. B. Job, lib. XIX, num. 32.) Vestimento cum vestimur, ex omni parte circumdamur. Ille ergo ex omni justitia sicut vestimento se bene vestit, qui se undique bono opere protegit, et nullam partem actionis suæ peccato nudam relinquit. Nam qui in aliis actionibus justus est, in aliis injustus, quasi hoc latus cooperuit, illud nudavit; nec jam bona sunt opera quæ subortis aliis pravis operibus inquinantur. Hinc enim per Salomonem dicitur: *Qui in uno offenderit, multa bona perdet* (Eccles. IX, 18).

Hinc Jacobus dicit: *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Quam videlicet sententiam suam ipse diligenter exposuit, cum subjunxit: *Qui enim dixit: Non mœchaberis dixit: Non occides. Quod si non mœchaberis, occidas autem, factus es transgressor legis.* Cordis igitur oculis circumquaque porrectis undique nobis exhibenda custodia est, ne mercedem quam per has actiones colligimus per alias amittamus; quia bona prodesse nequeunt si non caventur mala quæ subripiunt.

CAP. III. — *Si autem frater, et soror nudi sunt* (Jac. II, 15).

(In exposit. B. Job, lib. XXI, num. 29, 31.) Sunt nonnulli qui cum ab egenis fratribus fuerint necessaria postulati, non eos cum possunt student rebus fulcire, sed blandis tantum sermonibus fovere; quos vehementer Jacobi prædicatione sancta reprehendit, dicens: *Si autem frater, aut soror nudi sunt, et indigent victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, et calefiamini et saturemini; non dederitis autem eis quæ necessaria sunt corpori, quid proderit vobis?* Quos Joannes quoque apostolus admonet, dicens: *Filioli mei, non diligamus verbo, nec lingua, sed opere et veritate* (1 Joan. III, 18). Dilectio itaque nostra semper exhibenda est, et veneratione sermonis, et ministerio largitatis. Sunt vero nonnulli qui pietatis suæ viscera tendere usque ad incognitos nesciunt, sed solis quos per assiduitatem notitiæ didicerint miserentur, apud quos nimirum plus familiaritas quam natura valet, dum quibusdam necessaria non quia homines, sed quia noti sunt, largiuntur; sed apud piam mentem plus natura valet quam notitia. Nam et unusquisque qui indiget eo ipso quo homo est etiam incognitus non est.

CAP. IV. — *Fides sine operibus mortua est* (Jac. II, 26).

(Homil. 26, in Evang., n. 9.) Ille credit qui exercet operando quod credit. Quo contra de his qui fidei nomine tenus retinent Paulus dicit: *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant* (Tit. I, 16). Hinc per Joannem dicitur: *Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est* (1 Joan. II, 4). Hinc Jacobus ait: *Fides sine operibus mortua est.* Hinc ad beatum Job de antiquo hoste generis humani Dominus dicit: *Absorbebit fluvium et non mirabitur; et habet fiduciam quod insuat Jordanis in os ejus* (Job. XI, 18). Quis est enim per fluvium designatus nisi humani generis fluxus? Quod videlicet genus ab ortu ad finem defluit, et quasi aquæ more usque ad competentem terminum ex carnis liquore percurrat. Quid per Jordanem, nisi baptizatorum forma signatur? Quia enim Jordanis flumine ipse auctor Redemptionis nostræ baptizari dignatus est, recte Jordanis nomine eorum multitudo exprimitur qui intra sacramentum baptismatis tenentur. Antiquus igitur hostis generis humani fluvium absorbit, quoniam ab origine mundi usque ad Redemptoris adventum, vix paucis electis evadentibus, in ventrem suæ malitiæ genus humanum traxit. De quo recte dicitur: *Absorbebit fluvium, et non mirabitur* (Ibid.); quia pro magno non habet, cum infideles rapit. Sed grave est valde quod subditur: *Et habet fiduciam quod insuat Jordanis in os ejus*, quia postquam infideles quosque a mundi origine rapuit, adhuc se posse decipere et fideles præsumit. Nam ore pestiferæ persuasionis eos quotidie devorat in quibus a confessione fidei reprobata vita discordat. Qui ergo ea quæ recta sunt recondita per fidem intelligit, sed tamen opera fidei tenere contemnit, incredulitatis redarguitur, quoniam ab eo quod se ostendit credere vivendo reprobatur.

CAP. V. — *Quæ desursum est sapientia, primum pudica est* (Jac. III, XVII).

(Regul. past. parlor. III, cap. 22.) Sæpe dum quosdam scientia major erigit, a cæterorum societate disjungit, et quasi quo plus sapiunt, eo a concordie virtute desipiunt. Quibus recte per Jacobum dicitur:

Quod si zelum amarum habetis, et contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari, et mendaces esse adversum veritatem. Non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis diabolica. Quæ autem desursum est sapientia, primum pudica est, deinde pacifica. Pudica videlicet, quia caste intelligit; pacifica vero, quia per elationem se minime a proximorum societate disjungit.

CAP. VI. — *Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis* (Jac. IV, 3).

(In exposit. B. Job, lib. XXI, num. 25.) In Scriptura sacra dici pauperes humiles solent, quia illi sunt veraciter pauperes qui non sunt inflati superbiæ spiritu; quos aperte Veritas exprimit, cum dicit: *Pauperes spiritu* (Matth. V, 3). Et procul dubio oportet ut eis incontinentanter detur quidquid ab eis quod humilitate requiritur, id est quod non ex desiderio sed ex necessitate postulatur. Nam valde superbiere est extra metas inopiæ aliquid desiderare. Unde et superbe petentibus Jacobi voce dicitur: *Petitis et non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis.*

CAP. VII. — *Vita nostra vapor est, ad modicum parent* (Jac. IV, 15).

(In exposit. B. Job, lib. VII, n. 45.) Sancti viri, quia brevitate hujus vitæ indesinenter aspiciunt, quasi quotidie morientes vivunt; et tanto se solidius mansuris præparant, quanto et nulla esse transitoria semper ex fine pensant. Hinc quippe Psalmista veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens, ait: *Pusillum adhuc, et non erit peccator* (Psal. XXXVI, 10). Hinc iterum dicit: *Homo sicut fenum dies ejus* (Psal. CII, 17). Hinc Isaias ait: *Omnis caro fenum, et gloria ejus sicut flos feni* (Isa. XL, 6). Hinc mentes præsumentium Jacobus corripit, dicens: *Quæ est vita nostra? Vapor est ad modicum parens.* Immensum quippe est quod sine termino sequitur, et parvum est quidquid finitur. Longum nobis videri non debet quod cursu ad occasum sui temporis tendit ut non sit, quod dum per momenta ducitur, ipsa hoc momenta sua quæ differunt impellunt, et unde teneri cernitur inde arguitur ne teneatur.

CAP. VIII. — *Quicumque voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur* (Jac. IV, 4).

(Homil. I, in Evang., n. 3, 5, et homil. 37, in Evang., n. 10.) Qui Deum diligunt ex mundi percussionibus et ex ejus fine gaudere debent atque hilarescere, quia videlicet eum quem amant mox inveniunt, dum transit is quem non amaverunt. Absit enim ut fidelis quisque qui Deum videre desiderat de mundi percussionibus luceat, quem finiri eisdem suis percussionibus non ignorat. Qui ergo appropinquante mundi fine non gaudet, amicus se illius esse testatur, et per hoc inimicus Dei esse convincitur. Optandum est autem amicis Dei citius de hoc mundo pergere, et ad gaudia cœlestis patriæ quam diligunt brevior vi pervenire. Quibus enim malis non mundus urgetur? Quæ nos tristitia, quæ adversitas non angustat? Quid est vita mortalis, nisi vi? Et quale sit, fratres mei, perpendite, in labore vite lassescere, et tandem eandem viam nolle finiri? Calcari, fratres, mundus debet ac despicari, qui in annis prioribus velut in juventute viguit, ad propagandam humani generis prolem robustus fuit, salute corporum viridis, opulentia rerum pinguis. At nunc ipsa sua senectute deprimitur, et quasi ad vicinam mortem molestiis crescentibus urgetur. Nolite ergo, fratres mei, diligere quem videtis diu stare non posse: præcepta apostolica in animo ponite, quibus nos admonet, dicens: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: quia si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo* (1 Joan. II, 15, 16). Relinquit igitur omnia qui potest; qui autem relinquere omnia non potest, lavet lacrymis maculas peccatorum, eleemosynis tergat, sacris hostiis expiet. Singulariter

namque ad absolutionem nostram oblata cum lacrymis, et benignitate mentis, sacri altaris hostia suffragatur, quoniam is qui in se surgens a mortuis, jam non moritur, adhuc per hanc in suo mysterio pro nobis iterum patitur. Nam quoties hostiam ei suæ passionis offerimus, toties nobis ad absolutionem nostram passionem illius reparamus. Nolite ergo, fratres mei, possidere per desiderium quæ adhuc minime reliquistis per usum. Spem in solo Redemptore figite, ad æternam patriam mente transite. Si enim in hoc mundo nihil amando possidetis, etiam possidendo cuncta reliquistis.

A CAP. IX. — *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum (Jac. v, 20).*

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 31.) Beatus Job dicit: *Benedictio perituri super me veniebat (Job, xxix, 13).* Benedictio quippe perituri super eum venit, qui peccatoris interitum præveniens, eum sanctis exhortationibus a culpæ fovea reducit. Si enim magnæ mercedis est eripere carnem a morte quandoque morituram, multo majoris est meriti liberare animam a morte in cœlesti patria sine fine victuram.

EXPOSITIO SUPER I EPISTOLAM B. PETRI APOSTOLI.

CAP. PRIMUM. — *Regeneravit nos in spem vivam, etc., in hæreditatem incorruptibilem (I Petr., 1, 4).*

(In exposit. B. Job l. xxx, num. 80.) Arent corda hominum, quæ in hujus sæculi spe peritura plantata, fiduciam æternitatis non habent; virent autem quæ illi hæreditati inhærent, de qua Petrus apostolus dicit: *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis, in hæreditatem incorruptibilem, et incontaminatam et immarcescibilem, conservatam in cœlis.* Tanto enim verius quique virentes sunt, quanto in hæreditatis immarcescibilis forte cogitationis radicem figunt. Quisquis itaque intrinsecus arere formidat, arenia extrinsecus hujus mundi desideria fugiat, et æternam patriam appetens, in æterna cordis plantatione virescat.

CAP. II. — *In quem desiderant angeli prospicere (I Petr. 1, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 91.) Quoniam de Deo per primum Ecclesiæ prædicatorem dicitur: *In quem desiderant angeli prospicere, sunt nonnulli qui nequaquam Deum videre vel angelos suspicantur, et tamen dictum per Veritatis sententiam scimus: Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in cœlis est (Matth. xviii, 10).* Nunquid ergo aliud Veritas, aliud prædicator insinuat Veritatis? Sed si sententia utraque confertur, quia sibi nequaquam discordet, agnoscitur. Deum quippe angeli et vident, et videre desiderant, et intueri sitiunt, et intuentur: si enim sic videre desiderant, ut effectu sui desiderii minime perfruantur, desiderium sine fructu anxietatem habet, et anxietas pœnam. Beati vero angeli ab omni pœna anxietatis longe sunt, quia nunquam simul pœna et beatitudo conveniunt. Rursum cum eos dicimus Dei visione satiari, quoniam et Psalmista ait: *Satiabor, dum manifestabitur gloria tua (Psal. xvi, 13).* Considerandum nobis est quia satietatem solet fastidium subsequi. Ut ergo recte sibi utraque conveniant, dicat Veritas: *Quia semper vident; dicat prædicator egregius: Quia semper videre desiderant.* Ne enim sit in desiderio anxietas, desiderantes satiantur; ne autem sit in satietate fastidium, satiati desiderant. Et desiderant igitur sine labore, quia desiderium satietas comitatur, et satiantur sine fastidio, quoniam ipsa satietas ex desiderio semper accenditur.

CAP. III. — *Propter quod succincti lumbos mentis vestræ, etc. (I Petr. 1, 13).*

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 5.) Malum luxuriæ aut cogitatione perpetratur, aut opere. Per Moysen vero, luxuria perpetrata; per Auctorem vero munditiæ, luxuria damnatur cogitata. Hinc est enim quod discipulis primus Ecclesiæ pastor dicit: *Propter quod succincti lumbos mentis vestræ, sobrii perfecte sperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam.* Lumbos enim carnis succingere est luxuriam ab effectu refrænare. Lumbos vero mentis succingere est hanc etiam a cogitatione restringere.

CAP. IV. — *Nemo vestrum patiatut quasi homicida (I Petr. 1, 15).*

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 4.) Sancti

PATROL. LXXIX.

vir, cum persecutionem foris intusque patiuntur, non solum in Dei injuriis minime excedunt, sed neque contra ipsos adversarios contumeliosa verba jaculantur. Quod, dux honorum, recte Petrus admonet, dicens: *Nemo vestrum patiatut quasi homicida, aut fur, aut maledicus.* Maledicus enim patitur, qui passionis suæ tempore in sui saltem injuriam persecutoris effrenatur.

CAP. V. — *Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, etc. (I Petr. iv, 10).*

(In exposit. B. Job, lib. xxviii, num. 22.) Unusquisque virtutes quas accepit debet aliis impartire; et bonum quod alter habet alteri debet impendere; ut qui terrenam substantiam accepit, indigentis proximi inopiam sublevet; qui doctrinæ gratia plenus est, ignorantis proximi tenebras verbo suæ prædicationis illustret; qui temporali potestate subnixus est, oppressos a molestiis relevet; qui prophetiæ spiritu plenus est, a vita proximi mala imminentia, bona suadendo, declinet; qui gratiam curationis accepit, intercessione sua salutem infirmantium pie et humiliter impendat; qui a terrenis actibus liber soli Deo vacare meruit, pro delinquentibus proximis exoret. Fit autem sæpe ut qui terrena substantia nimis occupatur, orationi quantum debet non invigilet; et sit plerumque ut is qui ad exorandum Dominum cunctis mundi oneribus exutus vacat, sustentationem vivendi non habeat. Dives igitur alimentum et vestimentum pauperi porrigat, et pauper orationem suam animæ divitis impendat. Alius mihi verbum prædicationis exhibet, et lumine veritatis ex corde meo ignorantiam tenebras expellit; ego autem illi, quia fortasse a mundi hujus potente opprimitur, solatium meæ defensionis impartior, et hunc de violentis manibus evello. Unde bene primus pastor admonet, dicens: *Estote prudentes, et vigilate in orationibus, ante omnia mutam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum: hospitales invicem sine murmurationibus, unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes.* Sic enim Creator noster ac dispositor cuncta moderatur, ut dum singula quæque sunt omnium, interposita quadam charitatis necessitudine, flant omnia singulorum; et unusquisque sic quod non accepit in altero possideat, ut ipse alteri possidendum quod accepit humiliter impendat. Hinc per Paulum dicitur: *Per charitatem servite invicem (Galat. v, 13).* Tunc enim nos charitas a jugo culpæ liberos reddit, cum vicissim nos nostro servitio per amorem subjicit, cum et aliena bona nostra credimus, et nostra quasi aliis sua offerentes exhibemus. Quia enim bona nostra non a nobis sunt, sed ab eo hæc accepimus a quo factum est ut essemus, tanto nobis ea non debemus retinere privata, quanto nobis ea conspicimus ab Auctore nostro ad communem utilitatem data. Unde recte Petrus in exhortatione hujus rei subdidit, dicens: *Sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* Tunc namque bene donum et ejus qui hoc non habet creditur, quando propter eum cui impenditur sibi datum putatur. Unde adhuc Petrus adjecit: *Si quis loquitur, quasi*

sermones Dei : si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus (Ibid.). Ac si aperte dicat : Humiliter impendite bonum proximis, quia scitis vos non a vobis esse quod habetis.

CAP. VI. — Si quis loquitur, quasi sermones Dei (I Petr. iv, 11).

(Regul. Pastor. part. iii, cap. 24.) Qui verba Dei non loquuntur humiliter, considerare debent quod per primum pastorem scriptum est : *Si quis loquitur, quasi sermones Dei.* Qui ergo verba quæ proferunt ex propriis non habent, cur quasi de propriis tument? Iterum scriptum est : *Sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur (II Cor. ii, 17).* Ex Deo enim coram Deo loquitur qui prædicationis verbum, quoniam a Deo accepit, intelligit, et placere per illud Deo non hominibus querit. Rursus scriptum est : *Abominatio Domini est omnis arrogans (Prov. xvi, 15);* quia videlicet dum in verbo Dei gloriam propriam querit, jus dantis invadit, eumque laudi suæ postponere nequaquam metuit a quo hoc ipsum quod laudatur accepit.

CAP. VII. — Tempus est ut incipiat judicium a domo Dei (I Petr. iv, 17).

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 35.) Ex electorum vita nunc et labore cognoscere possumus, si emendari, dum tempus est, nolumus, quanta post animadversione leriamur. Electos quippe Dei cernimus, et pia agere et crudelia multa tolerare. Electorum quippe est hic conteri, ut ad præmia debeant æternæ hæreditatis erudiri. Electorum est hic flagella percipere, quibus servatur de æternitate gaudere. Hinc ad Joannem dicitur : *Ego quos amo arguo et castigo (Apo. iii).* Hinc Petrus ait : *Tempus est, ut incipiat judicium a domo Dei.* Ubi nox admirando subjunxit : *Si autem primum a vobis, quis finis eorum qui non credunt Dei Evangelio?* Hinc ergo colligitur

districtus Judex quanta feriat illic districtione quos reprobat, si hic sic crucial quos amat.

CAP. VIII. — Pascite, qui in vobis est, gregem Dei (I Petr. v, 1, 2).

(Regul. Pastor. part. ii, cap. 7.) Nonnulli curam gregis suscipiunt, qui cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minime concuunt. Quorum nimirum prædicatione plerumque despicitur, quia dum delinquentium facta corripiont, sed tamen eis necessaria præsentis vitæ non tribuunt, nequaquam libenter audiuntur. Regentis etenim cor doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud ejus animum manus misericordiæ non commendat. Unde primus pastor sollicitè admonet, dicens : *Seniores qui in vobis sunt, obsecro, consenior et testis Christi passionum, qui et ejus quæ in futuro revelanda est gloriæ communicator : Pascite qui in vobis est, gregem Dei.* Qui in hoc loco utrum pastorem cordis an corporis suaderet aperuit, cum subjunxit : *Providentes non coacte, sed spontaneæ secundum Deum ; neque turpis lucri gratia, sed voluntarie (Ibid.).* Quibus profecto verbis pastoribus præcavetur, ne dum subditorum inopiam satiant, se mucrone ambitionis occidant : ne cum per eos carnis subsidiis reficiuntur proximi, ipsi remaneant a cœlesti pane jejuni. Hanc pastorum sollicitudinem Paulus excitat, dicens : *Qui suorum, et maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior (I Tim. v, 5).* Unde rectori necesse est ut interiora possit insundere, innoxia cogitatione etiam exteriora providere. Sic itaque pastores erga interiora subditorum suorum studia ferveant, quatenus in eis exterioris quoque vitæ providentiam non reliquant. Nam quasi jure, ut diximus, a percipienda prædicatione gregis animus frangitur, si exterioris cura subsidiis a pastore negligatur.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM II B. PETRI APOSTOLI.

CAPUT PRIMUM. — Ministrare in scientia abstinentiam ; in abstinentia autem patientiam (II Petr. i, 5).

(Regul. Pastor. part. iii, cap. 19.) Abstinentes sollicitè semper debent considerare ne cum gulæ vitium fugiunt, acriora his vitia quasi ex virtute generentur ; ne cum carnem macerant, ad impatientiam spiritus erumpat. Unde Petrus admonet, dicens : *Ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam.* Mentis enim abstinentium plerumque impatientia a sinu tranquillitatis excutit. Et ideo cum dixisset : *In scientia autem abstinentiam,* protinus vigilanter adjunxit, dicens : *In abstinentia autem patientiam.* Deesse quippe abstinentibus patientiam prævidit, quæ eis ut adesset admonuit : quia nulla virtus est quod caro vincitur, si spiritus ab ira superatur.

CAP. II. — Habemus firmiorem propheticum sermonem (II Petr. i, 19).

(Lib. ii in Ezech., homil. 3, num. 17 ; lib. i in Ezech., homil. 6, num. 1.) In constructione tabernaculi, ut argentæ columnæ interius immobiles starent, ærei paxilli exteriori flexi funes quibus ligarentur continebant : quia videlicet tanquam paxilli Patres Testamenti veteris et prophetæ, ante tempus sanctæ Ecclesiæ, id est exteriori flexi fuerunt ; qui columnas interius in ea stantes, id est sanctos apostolos et prædicatores funibus verborum suorum in soliditate fidei stringerent, atque ligarent, quia dum cœlestia mysteria ventura prædicant, hæc postquam ostensa sunt omnibus credibilia fecerunt, et per eorum prædicationem apostoli sancti dominicæ incarnationis mysterium firmiter et perfecte crediderunt. Unde recte quoque ipse primus apostolorum, magna scilicet veri tabernaculi columna, loquitur, dicens : *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene*

factis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco. In quibus verbis indicat, quanto ad altiora surrexit ex cacamine, ubi religata persistat in fide. Scriptura autem prophetici sermonis, in tenebris vitæ præsentis facta est nobis lucerna et lumen itineris. Unde Psalmista dicit : *Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, et lumen semitis meis (Psal. cxviii, 105).* Quæ tamen lucerna prophetici sermonis jam quidem intelligentibus lucet, sed adhuc non intelligentibus cooperta allegoriarum obscuritatibus permænet. Unde etiam per Psalmistam de eisdem dictis prophetarum dicitur : *Tenebrosa aqua in nubibus aeris (Psal. xvii, 12),* quia videlicet occulta est scientia in prophetis.

CAP. III. — Deus peccantibus angelis non pepercit (II Petr. ii, 4).

(In exposit. B. Job, lib. viii, num. 39.) Quantum ad sublimitatem cœli, hujus aeris spatium non immerito potest infernus dici. Unde cum apostatæ angeli a cœlestibus sedibus in hoc caliginoso aere sunt demersi, Petrus apostolus dicit : *Deus peccantibus angelis non pepercit, sed carceribus caliginosis inferni retidens, tradidit in judicio cruciandos reservari.* Quantum igitur ad celsitudinem cœli, aer iste caliginosus infernus est ; sic etiam, quantum ad ejusdem aeris altitudinem, terra, quæ inferus est, intelligi et infernus profundus potest. Malignus itaque spiritus de superioribus in hæc inferiora dejectus, ne ad cœlestia evolare prævaleat pœnæ suæ pondere coarctatur ; hic quasi in carcere astringitur, quia tentare hoc quantum desiderat prohibetur : ut et implere mala quæ appetit nequeat, superna districtione angustatur.

CAP. IV. — Loth aspectu et auditu justus erat (II Petr. ii, 7).

(In exposit. B. Job, lib. i, num. 1.) Non est valde

laudabile bonum esse cum bonis, sed bonum esse cum malis. Sicut enim gravioris est culpa inter bonos bonum non esse, ita immensi est præconi bonum etiam inter malos exstitisse. Hinc Petrus magis Loth laudibus extulit, quia bonum inter reprobos invenit, dicens: *Et justum Loth oppressum a nefandorum infesta conversatione eripuit*. Aspectu enim et auditu justus erat, habitans apud eos qui de die in diem animam justu iniquis operibus cruciabant. Qui nimium cruciari non posset, nisi prava propinquoerum opera et audiret et cerneret. Et tamen aspectu justus dicitur, quoniam iniquorum vita, non delectando justu aures atque oculos, sed feriendo tangebatur. Hinc Paulus discipulis ait: *In medio nationis prave et perverse, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo (Philip. II, 15)*. Hinc angelo Pergami Ecclesiæ dicitur: *Scio ubi habitas, ubi sedes est Satanae, et tenes nomen meum, et non negasti fidem meam (Apoc. II, 13)*. Hinc sancta Ecclesia sponsi voce laudatur, cum ei in amoris Cantico dicitur: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias (Cant. II, 2)*. Bene ergo justus Loth inter iniquos vixisse dicitur, ut juxta Sponsi præconium inter spinas lilium crevisse monstretur.

CAP. V. — *Balaam asina corripuit (II Petr. II, 16)*.

(Regul. pastor. part. III, cap. 12.) Magna salus est cordis molestia corporis, quæ ad cognitionem sui mentem revocat, et quæ plerumque salus abjicit infirmitatis memoria reformat, ut animus qui extra se in elationem ducitur, cui sit conditioni subditus ex percussa quam sustinet carne memoretur. Quod recte per Balaam, si tamen vocem Dei subsequi obediendo voluisset, in ipsa ejus itineris retardatione signatur. Balaam namque pervenire ad propositum tendit, sed ejus votum animal cui præsedat præpedit. Prohibitione quippe immorata asina angelum videt, quem humana mens non vidit, quia plerumque caro per molestias tarda, flagello suo menti Deum indicat, quem mens ipsa carnal præsidens non videbat: ita ut anxietatem spiritus in hoc mundo proficere cupientis, velut iter tendentis impediatur, donec ei invisibilem, quia sibi obvium, innotescat. Unde et bene per Petrum dicitur: *Corruptionem habuit mæ vesania subjugale mutum, quod in hominis voce loquens, prohibuit prophetæ insipientiam (II Petr. II, 15)*. Insanus quippe homo a subjugali mutò corripitur, quando elata mens humilitatis bonum quod tenere debeat ab afflictâ carne memoratur. Sed hujus corruptionis donum idcirco Balaam non obtinuit, quia ad maledicendum pergens vocem non mentem mutavit.

CAP. VI. — *Paulus secundum datam sapientiam scripsit vobis (II Petr. XV, 3)*.

(Ezech., homil. 6, n. 9, 10, 11; in exposit. B. Job, lib. X, num. 9.) Qui vult prava agere, et tamen ad hæc ceteros tacere, ipse sibi testis est, quia plus veritate se appetit diligi, quam contra se non vult defendi. Nemo quippe est qui ita vivat ut alligatus non delinquat. Ille ergo seipso amplius veritatem desiderat amari, qui sibi a nullo vult contra veritatem parci. Licet enim quædam justa et recta ut sunt prospiciamus, aliud sicut est comprehendimus, et aliud ignoramus. Petrus tanto fidel, tanto miraculorum fulgore claruerat, et tamen conversis gentibus, dum circumcisionis pondus imponeret, quid recte diceret curabat. Quia ergo sibi contra veritatem parci noluit, increpationem Pauli libenter accepit. Paulus quippe qui se Legi mortuum per Legem dicit, quia ut in Christo crederet hoc ei Lex ipsa præjudicavit, magno fidel succensus ardore, præcepta Legis teneri carnaliter noluit, circumcisionem in gentibus fieri vetuit. Et cum Petrus apostolus servari adhuc in circumcisione Legis consuetudinem vellet, in faciem restitit, eumque hac in re fuisse reprehensibilem dicit; et in hoc ejus stulium discipulis loquens, non solum culpam sed, quod majus est, hypocrisim, id est simulationem nominat, dicens: *Cum venisset Petrus Antiochiam, in faciem ejus restitit, quia reprehensi-*

bilis erat (Galat. II, 11). Et paulo post: *Et simulationi ejus consenserunt cæteri Judæi*. Item vero apostolorum primus cum multa discipulos admoneret, et a quibusdam detrahi Pauli scriptis cognosceret, dixit: *Sicut charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, loquens in eis de his in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti et instabiles depravant, sicut et cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem*. Ecce Paulus in Epistolis suis scribit Petrum reprehensibilem. Ecce Petrus in Epistolis suis asserit Paulum in his quæ scripserat admirandum. Certe enim nisi legisset Petrus Pauli Epistolas, non lausisset. Si autem legit, quia illic ipse reprehensibilis dicitur invenit. Amicus ergo veritatis laudavit, etiam quod reprehensus est, atque ei et hoc ipsum placuit, quia in his non placuerat, quæ aliter quam debuerat sensit. Sequæ etiam minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est secutor minoris sui, ut etiam in hoc præiret, quatenus qui primus erat in apostolatus culmine, esset primus et in humilitate. Pensate ergo, fratres charissimi, in quo mentis vertice stetit qui illas Epistolas laudavit in quibus se scriptum vituperabilem invenit. Quæ illa esse tanta mansuetudo potuit, quæ quies animi, quæ soliditas mentis et imperturbatio cogitationis? Ecce a minore suo reprehenditur et reprehendi non dedignatur. Non ad memoriam revocat quod primus in apostolatum vocatus est, non quod claves regni cælestis accepit, non quod peccata quæcumque in terra solveret essent soluta in cælo; non quod in mari pedibus ambulavit, non quod paralyticos in Jesu nomine jubendo erexerat, non quod ægros corporis sui umbra sanaverat, non quod mentientes verbo occiderat, non quod mortuos oratione suscitabat. Ne igitur increpationis verba dedignaretur audire, omnia dona quæ acceperat quasi a memoria repulit, ut unum fortiter humilitatis donum teneret. Quis ergo nostrum si vel extremum aliquod signum fecisset, a minore fratre increpatus, increpationis verba patienter audiret? Nil enim signi fecimus, et si quis nos fortasse de actione nostra reprehenderet, statim intumescimus, magnos quosdam nos taciti cogitamus, virtutes nobis ad animum deducimus, etiam quas non habemus. At contra Petrus eum virtutibus humilis in reprehensione permansit. Sed sunt nonnulli qui non Petrum apostolorum principem, sed quendam alium eo nomine qui a Paulo est reprehensus accipiunt; qui si Pauli apostoli studiosius verba legisset, ista non dicerent. Dicturus etenim Paulus: *Cum venisset Petrus Antiochiam, in faciem ejus restitit (Galat. II, 11)*; ut de quo Petro loqueretur ostenderet, in ipso suæ narrationis initio præmisit, dicens: *Credidit est mihi Evangelium præputii, sicut et Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro in apostolatu circumcisionis, operatus est et mihi inter gentes (Ibid. 7, 8)*. Patet ergo de quo Petro Paulus loquitur, quem et apostolum nominat, et præfuisse Evangelio circumcisionis narrat. Et fuerunt quidam qui secundam Petri Epistolam, in qua Epistolæ Pauli sunt laudatæ dicerent ejus non fuisse. Sed si ejusdem Epistolæ verba pensare voluissent, longe aliter sentire potuissent. In ea quippe scriptum est: *Voce delapsa ad eum hujusmodi a magnifica gloria: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui (II Petr. I, 17)*. Atque subiungitur: *Et hanc vocem nos audivimus, cum essemus cum ipso in monte sancto*. Legant itaque Evangelium, et protinus agnoscent quia cum vox ista de cælo venit, Petrus apostolus cum Deo in monte stetit. Ipse ergo hanc Epistolam scripsit, qui hanc vocem in monte de Domino audivit. Charitas autem in Petro, et minis terrenarum principum fortiter restitit, et in circumcisione submovenda minorum verba humiliter audivit. Charitas etiam in Paulo manus persequendum humiliter pertulit, et tamen circumcisionis negotio longe se impari prioris consensum audenter increpavit.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM I B. JOANNIS APOSTOLI.

CAPUT PRIMUM. — *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, etc. (I Joan. 1, 8).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 71.) Homines justi quamvis in hac vita ex magna justitiæ claritate resplendeant, nequaquam tamen ad purum sordibus peccatorum carent, Joanne apostolo attestante, quid dicit: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.* Affirmat id quoque Jacobus qui astruit, dicens: *In multis enim offendimus omnes (Jacob. iii, 2).* Propheta enim deprecatur, dicens: *Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (Psal. cxli, 2).* Homines enim justi quandiu in hac carne corruptibili mortaliter vivunt, justi quidem esse possunt, sed contagio culpæ omnino carere non possunt: *Quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam: et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (Sap. ix, 15).*

CAP. II. — *Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, etc. (I Joan. ii, 1).*

(Lib. I, in Ezech., homil. 7, num. 24.) Necesso est ut nos qui parvuli adhuc sumus, perfectorum semper et virtutes et lacrymas ante nostræ mentis oculos ponamus. Imitemur quæ in illis aspicimus, ut dum cœperimus per incrementa crescere, possimus ab illo districto examine mala quæ fecimus velare. In assiduis enim flētibus, in quotidiana nostra poenitentia habemus Sacerdotem in cœlis, qui interpellat pro nobis, de quo etiam per Joannem dicitur: *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum: et ipse est propitiator pro peccatis nostris (II Joan. ii).* Ecce exsultat animus, cum advocati nostri potentiam audimus, sed exultationem nostram iterum remordet timor, quia ipse qui nobis advocatus est dicitur justus. Nos enim justitiæ causas habemus, justus vero advocatus injustas causas nullomodo suscipit, nec verba daro pro injustitia consentit. Quid igitur agimus, charissimi fratres mei? Sed ecce occurrit animo quid agamus: mala quæ fecimus, et defleamus, et accusemus. Scriptum est: *Justus in principio accusator est sui (Prov. xviii, 17).* Quilibet etenim peccator conversus in flētibus jam esse justus inchoat cum cœperit accusare quod fecit. Cur enim justus non sit qui contra suam injustitiam jam per lacrymas sævit? Justus igitur advocatus noster justos nos defendet in iudicio, quia nosmetipsos et cognoscimus et accusamus injustos. Non ergo in flētibus, non in nostris actibus, sed in advocati nostri allegatione confidamus.

CAP. III. — *Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est (I Joan. ii, 4).*

(Homil. 29, in Evang., n. 3.) Vera fides est quæ in hoc quod verbis dicit moribus non contradicit. Hinc est quod quibusdam falsis fidelibus Paulus ait: *Qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant (Tit. i, 6).* Hinc Joannes ait: *Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est.* Quod cum ita sit, fidei nostræ veritatem in vitæ nostræ consideratione debemus agnoscere. Tunc enim veraciter fideles sumus, si quod verbis promittimus operibus complemus. In die quippe baptismatis, omnibus nos antiqui hostis operibus et omnibus pompis abrenuntiare promisimus. Itaque unusquisque vestrum ad considerationem suam mentis oculos reducat, et si servat post baptismum quod ante baptismum spondidit, certus jam quia fidelis est gaudeat. Sed ecce quod promisit minime servavit, sed ad exercenda prava opera, ad concupiscendas mundi pompas dilapsus est: videamus si jam scit plangere quod erravit. Apud misericordem namque Judicem, nec ille fallax habebitur qui ad veritatem revertitur, etiam postquam mentitur, quia omnipotens Deus dnm libenter nostram poenitentiam suscipit, ipse quoque iudicio hoc quod erravimus abscondit.

CAP. IV. — *Nolite diligere mundum (I Joan. ii, 15).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 16; lib. ii in Ezech., homil. 7, n. 17.) Esse sine delectatione vitia nunquam potest, nam aut infimis delectatur, aut summis. Et quanto altiori studio exercetur ad summa, tanto majori studio torpescit ad infima, quantoque acriori cura inardescit ad infima, tanto torpore damnabili frigescit a summis: utraque enim simul et æqualiter amari non possunt. Unde Joannes apostolus sciens inter spinas amorum sæcularium superæ charitatis messem germinare non posse, priusquam æterni amoris semina proferat, de cordibus audientium sancta verbi manu sæcularium amorum spinas eradicat, dicens: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.* Qui mox rationem subdidit, quare? *Quia si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo.* Ac si aperte dicat: Utrique se amores in uno corde non capiunt, nec in eo seges superæ charitatis pullulat, in quo illam spinæ infimæ delectationis necant. Qui eandem rationem protinus subdit, et ipsas ex hac infima delectatione nascentes enumerat punctiones, dicens: *Quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ (I Joan. ii, 16).* Ideo enim habere aliquid omnes, et ultra quam necesse est concupiscunt, ut habendo superbiaut, et quia hoc alius non habet, se in cogitationibus extollant. Qui igitur terrenarum rerum amore vincitur, in Deo nullatenus delectatur: *Nemo enim potest duobus dominis servire (Matth. vi, 24),* quia non valet simul transitoria et æterna diligere. Si enim æternitatem diligimus, cuncta temporalia in usu, non in effectu possidemus.

CAP. V. — *Nunc Antichristi multi facti sunt (I Joan. ii, 18).*

(In exposit. B. Job, lib. xxix, num. 15.) Surgente Antichristo, iniquorum capite, in sanctæ Ecclesiæ persecutione, multi qui nunc ore sunt pii et corde sunt impii, publicata malitia, corrumpent, et fidem quam specietenus tulerant perdent. Nemo autem idcirco se a tali occasu extraneum credat, quia ad illius tentationis procellam se pervenire non existimat. O quanti tentationis illius tempora non viderunt, et tamen in ejus tentationis procella versantur! Cain tempus Antichristi non vidit, et tamen membrum Antichristi per meritum fuit. Judas sævitiam persecutionis illius ignoravit, et tamen viribus crudelitatis ejus, avaritia suadente, succubuit. Simon divisus longe ab Antichristi temporibus exstitit, et tamen ejus se superbiæ miraculorum potentiam perverse appetendo conjunxit. Sic iniquum corpus suo capiti, sic membris membra junguntur; et cum in cognitione se nesciunt, et tamen prava actione copulantur. Unde fit ut in suis operatoribus ipse iniquorum auctor Antichristus jam appareat, qui necdum venit. Hinc Joannes ait: *Filioli, novissima hora est, et sicut audivistis quia Antichristus venit: nunc Antichristi multi facti sunt, unde scimus quia novissima hora est (I Joan. ii, 18).* Nunc quippe Antichristi multi facti sunt, quoniam omnes iniqui jam ejus membra sunt, quæ scilicet perverse edita, caput suum male vivendo prævenerunt. Inter hæc necesse est ut unusquisque nostrum ad cordis sui secretum redeat, et actionis suæ damna pertimescat, ne meritis exigentibus per districtam justitiam judiciorum Dei in talium hominum numerum currat.

CAP. VI. — *Unctio ejus docet vos de omnibus (I Joan. ii, 27).*

(Homil. 30, in Evang., n. 3, 8.) Nisi Spiritus sanctus cordi adsit audientis, otiosus est sermo doctoris. Nemo ergo docenti homini tribuat quod ex ore docentis intelligit, quia nisi sit intus qui doceat, lingua doctoris exterius in vanum laborat. Ecce unam lo-

quantis vocem omnes pariter auditis, nec tamen pariter sensum audite vocis percipitis. Cum ergo non sit vox dispar, cur in cordibus vestris dispar est vocis intelligentia, nisi quia per hoc quod vox loquentis communiter admonet, est magister interior, qui de vocis intelligentia quosdam specialiter docet? De hac igitur unctione sancti Spiritus per Joannem dicitur: *Sicut unctio ejus docet vos de omnibus*. Per vocem ergo non instruitur, quando mens per Spiritum sanctum non ungitur. Libet oculos fidei in virtute officis hujus attollere, sparsimque Patres Testamenti Novi ac Veteris considerare. Ecce apertis eisdem oculis fidei David, Amos, Danielem, Petrum, Paulum, Matthæum intueor, et sanctus iste Spiritus qualis sit artifex considerare volo, sed in ipsa mea consideratione deficio. Implet namque cytharedum puerum, et Psalmistam facit. Implet pastorem armentarium sycomoros vellicantem, et prophetam facit. Implet abstinentem puerum, et judicem senum facit. Implet piscatorem, et prædicatorem facit. Implet persecutorem, et doctorem gentium facit. Implet publicanum, et evangelistam facit. O qualis est artifex iste Spiritus! Nulla ad descendendum mora agitur in omne quod voluerit; mox ut tetigerit mentem docet, solumque tetigisse docuisse est. Nam humanum animum subito ut illustrat, immutat; abnegat hunc repente quod erat, exhibet repente quod non erat.

CAP. VII. — *Similes ei erimus (I Joan. III, 2).*

(Lib. I in Ezech., homil. 2, n. 20, 21; lib. XVIII in Job, num. 78.) Sancti omnes ut ad sanctitatis virtutem surgere valeant, ad similitudinem Mediatoris Dei et hominum Jesu Christi tendunt. Sancti etenim non essent, si hujus hominis similitudinem non haberent. In tantum vero quisque sanctus ad similitudinem hujus hominis ducitur, in quantum vitam sui Redemptoris imitatur. Post hanc autem similitudinem, quæ nunc moribus tenetur, quandoque ad similitudinem gloriæ pervenietur. Hinc etenim Joannes dicit: *Charissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus*. Qui mox unde hoc fieri valeat, adjungit, dicens: *Quoniam videbimus eum sicuti est*. Esse etenim Dei, est æternum hunc atque incommutabilem permanere. Nam omne quod mutatur desinit esse quod fuit, et incipit esse quod non fuit. Dei vero esse est dissimiliter nunquam esse. Unde ad Moysen dicitur: *Ego sum qui sum; et dices filiis Israel: Qui est missi me ad vos (Exod. III, 14)*. Jacobus quoque ait: *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio (Jacob. I, 17)*. Itaque per Joannem dicitur: *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*: quia per hoc quod aspiciamus ejus essentiam naturæ, a mutabilitate nostra liberati figimur in æternitatem. Immutabimur quippe in ipso quem videbimus, quia morte carebimus videndo vitam: mutabilitatem nostram transcendemus, videndo immutabilitatem; corruptione nulla tenebimur, videndo incorruptionem. Erit autem tunc similitudo hominis etiam in corporibus nostris. Hinc enim per Paulum dicitur: *Nostra conversatio in cælis est; unde etiam expectamus Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum: qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (Philip. v, 20)*. Erunt ergo tunc electorum corpora claritati dominici corporis configurata. Quæ etsi æqualitatem gloriæ ejus non habent per naturam, similitudinem tamen configurationis ejus habent per gratiam; quia utique similitudo vitæ ejus nunc in moribus trahitur electorum, et in resurrectione sequetur similitudo æternitatis in mente, quoniam videbimus eum sicuti est. Ad hoc quippe sancti omnes ad illa gaudia æterna pervenient, ut esse Deo similes possint; et tamen scriptum est: *Domine, quis similis tibi (Psal. LXXXVIII, 9)? Et iterum: Aut quis similis erit Deo inter filios Dei? Unde ergo similes ei unde non similes? Nisi quia et similes erant ad imaginem, et ta-*

men non erunt similes ad æqualitatem. Aspicendo quippe æternitatem Dei, fit eis ut æterni sint; et dum visionis ejus donum percipiunt, ex perceptione beatitudinis imitantur quod vident. Et similes ergo sunt quia beati fiunt, et tamen Creatori similes non sunt, quia creatura sunt. Et habent itaque quamdam Dei similitudinem, quia non habent finem, et tamen incircumscripiti æqualitatem non habent, quia circumscriptionem habent.

CAP. VIII. — *Si cor nostrum non reprehenderit nos (I Joan. III, 21).*

(In exposit. B. Job, lib. x, n. 27, 28.) Sciendum est quod quisquis a præceptis dominicis discordat opere, quoties ea audit, a corde suo reprehenditur atque confunditur, quia id quod non fecerit memoratur. Nam in quo se errasse considerat, ipsa se latenter conscientia accusat. Mens etiam ad spei fiduciam protinus frangitur, si intenta precibus necdum devictæ culpæ memoria mordetur. Diffidit namque accipere se posse quod appetit, quæ profecto remittitur nolle se adhuc facere quod divinitus audivit. Hinc per Joannem dicitur: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: et quidquid petierimus ab eo, accipiemus (I Joan. xxxi, 21)*. Hinc Salomon ait: *Qui avertit aurem suam, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis (Prov. xxviii, 9)*. Cor quippe nos in petitione reprehendit, cum resistere se præceptis ejus quem postulat meminit, et oratio fit execrabilis, cum a censura avertitur legis, quia dignum profecto est ut ab ejus beneficiis sit quisque extraneus cujus nimirum jussionibus non vult esse subjectus. Qua in re hoc est salubre remedium, ut cum se mens ex memoria culpæ reprehendit, hoc prius in oratione defleat quod erravit, quatenus erroris macula cum fletibus tergitur, in petitione sua cordis facies ab auctore munda videatur; et tunc, sicut Joannes dicit: *Fiduciam habentes ad Deum, quidquid petierimus ab eo, accipiemus*. Si enim id quod præcepit facimus, id quod petimus obtinebimus. Tunc quippe juxta Joannis vocem cor fiduciam in oratione accipit, cum sibi vitæ gravitas nulla contradicit. Valde namque apud Dominum utraque hæc sibi necessario congruunt, ut et oratione operatio et operatione fulcitur oratio.

CAP. IX. — *Deum nemo vidit unquam (I Joan. iv, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. XVIII, num. 88.) Cum Testamenti Veteris Patres intueor, multos horum, teste ipsa sacræ elocutionis historia, Deum vidisse cognosco. Vidit quippe Jacob Dominum, qui ait: *Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea (Gen. xxxii, 30)*. Vidit Moyses Dominum, de quo scriptum est: *Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut loqui solet homo ad amicum suum (Exod. xxxiii, 18)*. Ecce Testamenti Veteris Patres Deum se vidisse testati sunt, et tamen Joannes ait: *Deum nemo vidit unquam*. Quid est hoc, nisi quod patenter datur intelligi quia quandiu hic mortaliter vivitur, videri per quasdam imagines Deus potest, sed per ipsam naturæ suæ speciem non potest, ut anima gratia Spiritus afflata per figuras quasdam Deum videat, sed ad ipsam vim ejus essentia non pertingat. Hinc est enim quod Jacob, qui Deum se vidisse testatur, hunc non nisi in angelo vidit. Hinc est quod Moyses, qui cum Deo facie ad faciem loquebatur, sicut homo loqui solet cum amico suo, ei inter ipsa verba suæ locutionis dicit: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi temetipsum manifeste, ut videam te (Ibid.)*. Certe enim, si Deus non erat cum quo loquebatur, Ostende mihi Deum diceret, et non, Ostende temetipsum. Si autem et Deus erat, cum quo facie ad faciem loquebatur, cur se petebat videre quem videbat? Sed ex hac ejus petitione colligitur quia eum sitiebat per incircumscriptæ naturæ suæ claritatem cernere, quem jam cœperat per quasdam imagines videre: ut sic superna essentia mentis ejus oculis adesset, quatenus ad æternitatis

visionem nulla imago creata corporaliter interesset. **A** Et viderunt ergo Patres Veteris Testamenti Dominum, et tamen juxta Joannis vocem Deum nemo vidit unquam, quia in hac mortali carne consistentibus, et videri potuit per quasdam circumscriptas imagines, et videri non potuit per incircumscriptum lumen æternitatis. Sin vero a quibusdam potest in hac adhuc corruptibilis carne viventibus, sed tamen inæstimabili virtute crescentibus, quodam contemplationis acumine, æterna Dei claritas videri, hoc quoque a beati Joannis sententia non abhorret, qui ait: *Deum nemo vidit unquam*; quoniam quisquis sapientiam, quæ Deus est, videt, huic vitæ funditus moritur, ne jam ejus amore teneatur. Nullus quippe eum videt, qui adhuc carnaliter vivit, quia nemo potest amplecti Deum simul et sæculum. Qui enim Deum videt, eo ipso moritur, quo vel intentione cordis, vel affectu operis, ab hujus vitæ delectationibus tota mente separatur. Unde ad eundem quoque Moysen dicitur: *Non enim videbit me homo, et vivet* (*Ibid.*). Ac si aperte diceretur: Nullus unquam Deum videt spiritualiter, et mundo vivit carnaliter.

CAP. X. — Qui non diligit fratrem suum, quem videt quomodo diligit Deum, etc. (I Joan. iv, 20).

(In exposit. B. Job, lib. vii, num. 28.) Deum quem non videt quomodo potest diligere? Duo sunt præcepta charitatis: Dei amor et proximi; per amorem Dei, amor proximi gignitur, et per amorem proximi, amor Dei nutritur. Nam qui Deum amare negligit, profecto diligere proximum nescit. Et tunc plenius in Dei dilectione proficimus, si in ejusdem dilectionis gremio prius proximi charitate lactamur. Quia enim amor Dei anorem proximi generat, dicturus per legem Dominus: *Diliges proximum, præmisit, dicens: Diliges Dominum Deum tuum* (*Deut. vi, 5*); ut scilicet in terra pectoris nostri prius amoris sui radicem figeret, quatenus per ramos postmodum dilectio fraterna germinaret. Et rursum, quia amor Dei ex proximi amore calescit testatur Joannes, qui increpat, dicens: *Qui non diligit fratrem suum quem videt: Deum quem non videt, quomodo potest diligit* **C** *Quæ tamen divina dilectio per timorem nascitur, sed in affectum crescendo permutatur.*

CAP. XI. — Qui diligit Deum, diligit et fratrem suum (I Joan. iv, 21).

(In exposit. B. Job, lib. x, num. 8; lib. ii in Ezech., hom. 9, num. 2.) Charitas ad cuncta virtutum facta dilatatur, quæ a duobus quidem præceptis incipit, sed se ad innumera extendit. Hujus namque legis initium dilectio Dei est, ac dilectio proximi; de qua dilectione Joannes dicit: *Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit et fratrem suum.* Sed Dei dilectio per tria distinguitur; quia ex toto corde, ex tota anima, et ex tota fortitudine diligit Conditor jubetur. Quia in re notandum est quod divinus sermo, cum Deum diligi præcipit, non solum narrat ex quo, sed etiam informat ex quanto, cum subiungit, *ex toto*; ut videlicet qui perfecte Deo placere desiderat, sibi de se nihil relinquat. Proximi autem dilectio ad duo præcepta derivatur, cum et per quemdam justum dicitur: *Quod ab alio tibi odium fieri, vide ne tu alteri facias* (*Tob. iv, 16*). Et per semetipsam Veritas dicit: *Quæ vultis, ut faciant vobis homines, ita et vos facite illis* (*Matth. vii, 12*); quibus duobus, scilicet utriusque Testamenti mandatis, per unum malitia compeccatur, per aliud benignitas prærogatur, ut malum quod pati non vult, quisque non faciens, cesset a nocendi opere. Et rursum bonum quod sibi fieri appetit impendens, erga utilitatem proximi se exerceat ex benignitate. Sed hæc nimirum duo dum sollicita intentione cogitantur, cor ad innumera virtutum ministeria tenditur; ne vel ad inferenda quæ non debet desiderari inquieta mens serveat, vel erga exhibenda quæ debet otio resoluta torpescat. Nam cum cavet alteri facere quod nequaquam vult ab altero ipsa tollerare, sollicita se intentione circumspicit, ne super-

bia elevet, et usque ad despectum proximi animam dejiciens exaltet; ne ambitio cogitationem laniet; cumque hanc ad aliena appetenda distat, angustet; ne cor luxuria polluat, et subjectum desideriis per illicita corrumpat; ne ira exasperet, et usque ad profereandam contumeliam inflammet; ne invidia mordeat, et alienis felicitatibus æmula, sua se face consumat; ne immoderate linguam loquacitas pertrahat, eamque usque ad lasciviam obtræctionis extendat; ne odium invidia excitet, et os usque ad jaculum maledictionis irriter. Et rursum, cum cogitat ut ea alteri faciat quæ ipsa sibi fieri ex altero expectat, pensat nimirum ut malis bona, et bonis meliora respondeat; ut erga proceras mansuetudinem longanimitatis exhibeat, ut malitia peste languentibus gratiam benignitatis impendat, ut discordes pax uniat, et concordēs ad concupiscentiam veræ pacis accingat, ut indignitatem necessaria tribuat, ut errantibus viam rectitudinis ostendat, ut afflictos verbo et compassione mulceat, ut accessos in hujus mundi desideriis increpatione restringat, ut minas potentium ratiocinatione mitiget, ut oppressorum angustias quanta prævaleat ope levet, ut foris resistentibus opponat patientiam, ut intus superbientibus exhibeat cum patientia disciplinam, ut erga errata subditorum sic mansuetudo zelum temperet quatenus a justitiæ studio non enervet, sic ad ultionem zelus serveat, ne tamen peccatis limitem fervendo transcendat; ut ingratos beneficiis ad amorem Dei provocet, ut gratos quosque ministeriis in amore servet, ut proximorum mala cum corrigere non valet taceat, et cum corrigi loquendo possunt, silentium consensus esse pertimescat; ut sic ea quæ tacet toleret ne tamen in animo virus doloris occultet, ut sic malevolis munus benignitatis exhibeat ne tamen per gratiam a jure rectitudinis excedat, ut cuncta proximis quæ prævaleret impendat, sed hæc impendendo non timeat; ut sic in bonis quæ exhibet tumoris præcipitium paveat, ne tamen a boni exercitio torpescat; ut sic quæ possidet tribuat, quatenus quanta sit largitas remunerantis attendat; ne cum terrena largitur, suam plusquam necesse est inopiam cogitet, et in oblatione muneris hilaritatis lumen tristitia obscuret. Charitas igitur si mentem plene ceperit, hanc ad innumera opera multiformiter accendit. Est itaque in dilectione Dei necessario tenenda fides et vita; in dilectione vero proximi debet summopere patientia et benignitas custodiri. Est enim in dilectione Dei necessaria fides et vita, quia videlicet scriptum est: *Fides sine operibus mortua est* (*Jacob ii, 26*); probatio ergo dilectionis exhibitio est operis. Hinc Joannes in epistola sua dicit: *Qui dicit, quia diligo Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est* (*I Joan. iv, 20, 4*). Vere enim diligimus, si ad mandata ejus nos a nostris voluptatibus coarctamus. Nam qui adhuc per illicita desideria desinit, profecto Deum non amat, quia ei in sua voluptate contradicit. Est autem in dilectione proximi nobis patientia et benignitas conservanda, quia de eadem dilectione scriptum est: *Charitas patientis est, benigna est* (*I Cor. xiii, 4*); patientis scilicet, ut illata a proximis mala æquanimiter portet; benigna autem, ut sua bona proximis desiderabiliter impendat.

CAP. XII. — Est peccatum ad mortem (I Joan. v, 16).

(In exp. B. Job, l. xvi, num. 82; lib. ii, in Ezech., hom. 9, num. 3.) Peccatum illud usque ad inferos ducit quod ante finem vitæ præsentis per correptionem et poenitentiam non emendatur; de quo videlicet peccato per Joannem dicitur: *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut rogat quis.* Peccatum namque ad mortem est peccatum usque ad mortem; quia scilicet peccatum quod hic non corrigitur, ejus venia frustra postulatur. Hoc autem inter peccatum et delictum distat, quod peccatum est mala facere, delictum vero bona derelinquere quæ summopere sunt tenenda. Vel certe peccatum est in opere, delictum in cogitatione.

EXPOSITIO SUPER EPISTOLAM III B. JOANNIS APOSTOLI.

CAPUT PRIMUM. — Nos ergo suscipere debemus ejusmodi, ut cooperatores simus veritatis (III Joan. 1, 7).

(Homil. 20, in Evang., n. 12.) Sæculares viri intra sanctam Ecclesiam quamvis spiritualium virtutum dona non habent, dum tamen sanctos viros donis spiritualibus plenos sua largitate sustentant, in spiritualibus eorum donis cooperatores fiunt; hoc ante Dei oculos exhibentes, quod adjuvant. Hinc est enim quod de quibusdam peregrinantibus fratribus, Gaio per Joannem dicitur: Pro nomine enim Christi profecti sunt, nihil accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus suscipere ejusmodi, ut cooperatores simus veritatis. Qui enim spiritualia dona habentibus, temporalia subsidia tribuit, in ipsis donis spiritualibus cooperatores existit. Nam cum pauci sunt qui spiritualia dona percipiunt, et multi qui rebus temporalibus abundant, per hoc se divites pauperum virtutibus inserunt quo eisdem sanctis pauperibus de suis divitiis solatiantur.

CAP. II. — Diotrefes non recipit nos (III Joan. 1, 9). (Lib. 1, in Ezech., homil. 9, num. 17, 18.) Magna indiget inquisitione, cum recti viam operis tenemus, utrum semper debeamus derogantem verba despiciere, an certe aliquando compescere. De qua rescindendum est quia linguas detrahentium, sicut nostro studio non debemus excitare, ne ipsi pereant, ita per suam malitiam excitationem debemus æquanimitate tolerare, ut nobis meritum crescat. Aliquando etiam compescere, ne, dum de nobis mala disseminant,

eorum qui audire nos ad bona poterant, innocentium corda corrumpant. Hinc est enim quod Joannes obrectatoris sui linguam redarguit, dicens: Is qui amat primatum gerere in eis, Diotrefes non recipit nos. Propter hoc si venero, commonebo ejus opera quæ facit, verbis malignis garruens in nos. Hinc Paulus detrahentibus Corinthiis loquitur, dicens: Epistolæ, inquit, graves sunt, et fortes, præsentia autem corporis infirma, et sermo contemptibilis. Hoc cogitet, qui ejusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes, tales sumus præsentem in opere (II Cor. x, 10). Hi enim quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent si possunt detrahentium sibi verba compescere, ne prædicationem eorum non audiant, qui audire poterant; et in pravis moribus remanentes, bene vivere contemnant. Sed hac in re subtili inquisitione necesse est ut semetipsum animus investiget, ne fortasse suæ laudis gloriam quærat, et animarum lucra se quærere nostra cogitatio simulet. Sæpe enim sui nominis laude animus pascitur, et quasi sub obtentu lucrorum spiritualium, cum de se bona dici cognoverit, lætatur. Et sæpe gloriæ suæ defensione contra detrahentes irascitur, et fingit sibi met quod hoc ex eorum zelo faciat quorum corda a bono fervore detrahentis sermo perturbat. Illi ergo debent magnopere curare, ne contra eorum opinionem detrahentium verba prævaleant, qui suam conscientiam subtiliter discutientes, se in ea inveniant de amore privatæ gloriæ nihil habere.

EXPOSITIO SUPER APOCALYPSIM B. JOANNIS APOSTOLI.

CAPUT PRIMUM. — Joannes septem Ecclesiis quæ sunt in Asia (Apo. 1, 14).

(In exposit. B. Job, lib. xxiii, num. 6.) Septenario numero solet universitas designari. Unde Joannes in hac Apocalypsi septem Ecclesiis scribit. Sed per eas quid aliud quam universalem Ecclesiam intelligi voluit? Quæ nimirum universalis Ecclesia, ut plena septiformis gratiæ spiritu signaretur, Elisæus super puerum mortuum septies oscitasse describitur (IV, Reg. iv). Super extinctum quippe populum Dominus veniens quasi septies oscitat, quoniam ei dona spiritus septiformis gratiæ misericorditer aspirat. Septem igitur Ecclesiis scribit apostolus Joannes, ut unam catholicam septiformis gratiæ plenam spiritu designaret. Et de Domino novimus dixisse Salomonem: Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem (Prov. ix, 1). Qui ut id de septem Ecclesiis dixisse innotesceret, secutus etiam sacramenta ipsa diligenter inseruit dicens: Immolavit victimas, et miscuit vinum, et proposuit mensam. Per septem quippe columnas omnes Ecclesias non inconvenienter accipimus, quæ unam catholicam faciunt toto terrarum orbe diffusam.

CAP. II. — Ego Joannes fui in insula quæ appellatur Pathmos, propter verbum Dei, et testimonium Jesu Christi. Fui in spiritu in Dominica die, et audivi post me vocem magnam tanquam tubæ dicentis: Quod vides, scribe in libro, et mitte septem Ecclesiis quæ sunt in Asia, Epheso, et Smyrnæ, et Pergamo, et Thyatiræ, et Sardis, et Philadelphie, et Laodiceæ. Et conversus sum ut viderem vocem quæ loquebatur mecum. Et conversus, vidi septem candelabra aurea, et in medio septem candelaborum, similem Filio hominis vestitum podere, et præcinctum ad mamillas zona aurea (Apo. x, 11 seq.).

(In exposit. B. Job, lib. xxi, n. 5; lib. xxiv, n. 26.) Malum luxuriæ, aut cogitatione perpetratur, aut opere. Per Moysen vero luxuria perpetrata, per auctorem vero munditiæ luxuria damnatur cogitata, sicut

ipse dicit: Scriptum est: Non adulterabis. Ego autem dico vobis: Quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam machatus est eam in corde suo (Matth. v, 27). Redemptor quippe noster veniens et Legis præcepta transcendens, ut ab electis suis non solum luxuriam carnis sed etiam cordis aboleret, jussit non tantum lumbos carnis succingi, id est luxuriam ab effectu refrenari, sed etiam lumbos mentis præcepit succingi, id est hanc etiam a cogitatione restringi. Hinc est quod angelus qui Joannem in Pathmos insula relegatum alloquitur, aurea zona super mamillas cinctus esse perhibetur. Solet enim nomine auri plerumque charitas intimari. Quia ergo testamenti munditia etiam cordis luxuriam refrenat, angelus qui in eo apparuit pectore cinctus venit. Quem bene aurea zona restringit, quia quisquis superne patriæ civis est, non jam timore supplicii sed amore charitatis immunditiam deserit. Vel ideo ad mamillas zona aurea cinctus Joanni angelus apparuit, quia supernorum civium pectora, dum penali jam nequaquam timori subjecta sunt, et a se vicissim nulla scissione solvuntur, ex sola charitate constringuntur. Zonam quippe auream circa mamillas habere est cunctos mutabilium cogitationum motus per solius jam amoris vincula restringere.

CAP. III. — Et angelo Pergami Ecclesiæ scribe (Apo. ii, 4).

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 14.) Sæpe Scriptura sacra prædicatores Ecclesiæ, pro eo quod gloriam patriæ cœlestis annuntiant, angelorum nomine solet designare. Hinc est quod Joannes septem Ecclesiis scribens, angelis Ecclesiarum loquitur, id est prædicatoribus populorum. Hinc propheta ait: Angeli pacis amare solum (Isa. xxxiii, 7).

CAP. IV. — Scio ubi habitas, ubi sedes et satana. (Apo. ii, 13).

(In exposit. B. Job, lib. xxi, num. 10.) Sic Dominus Deus vias omnium examinatione subtili considerat, ut in unoquoque nostrum, nec ea quæ remunerat

bona prætereant, nec mala quæ videlicet displicent sine increpatione derelinquat. Hinc est quod angelum Pergami Ecclesie in quibusdam Dominus laudat, et in quibusdam redarguit, dicens: *Scio ubi habitas, ubi sedes est satanæ: et tenes nomen meum, et non negasti fidem meam (Ibid. v. 19)*. Et paulo post: *Sed habeo adversum te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam*. Hinc angelo Thyatiræ dicitur: *Novi opera tua, et charitatem, et fidem, et ministerium, et sapientiam tuam, et opera tua novissima plena prioribus; sed habeo adversum te pauca: quia permittis mulierem Jezabel, quæ se dicit prophetem, docere et seducere servos meos, et fornicari, et manducare idolothytum*. Ecce bona memorat, nec tamen resecanda mala sine pœnitentia relaxat, quia scilicet sic singulorum vias considerat, sic gressus enumerans pensat; ut examine subtili perpendat, vel quantum ad bona quisque proficiat, vel quantum ad mala devians, suis profectibus contradicat. Incrementum quippe meritorum quod bonæ vitæ studiis augetur, plerumque mali admistione retrahitur; et bonum quod animus operando construit, hoc alia perpetrando pervertit.

CAP. V. — Habes illic tenentes doctrinam Balaam (Apoc. II, 14).

(In exposit. B. Job, lib. xxix, num. 15.) Cain, et Judas, et Simon, et alii multi longe ab Antichristi temporibus extiterunt, et tamen se et perverse vivendo conjunxerunt. Sic iniquum corpus suo capiti, sic membris membra junguntur, cum et in cognitione se nesciunt, et tamen prava sibi actione copulantur. Neque enim Pergamus Balaam libros aut verba cognoverat, et tamen ejus nequitiam sequens, supernæ vocem increpationis audiebat: *Habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis Israel, edere et fornicari*. Thyatiræ quoque Ecclesiam ab Jezabel notitia, et tempora et loca dividebant; sed quia eam par vitæ reatus astrinxerat, inesse ei Jezabel dicitur, atque perversis operibus insistere, angelo attestante, qui ait: *Habeo adversum te aliqua, quia permittis mulierem Jezabel, quæ se dicit Prophetem, docere et seducere servos meos, et fornicari, et manducare de idolothytis (Vers. 20)*. Ecce quia reperiri poterant qui Jezabel vitam actione reproba videlicet secuti sunt, Jezabel illic inventa memoratur: quia pravum corpus conjuncti mores unum faciunt, etiamsi hoc loca vel tempora scindunt. Unde fit ut in perversis suis imitatoribus et iniquis quisque maneat qui jam præterit, et in suis operationibus ipse iniquorum auctor jam appareat qui necdum venit. Hinc Joannes ait: *Nunc Antichristi multi facti sunt (I Joan. II, 18)*, quia iniqui omnes jam membra ejus sunt, quæ scilicet perverse edita caput suum male vivendo prævererunt.

CAP. VI. — Dabo tibi calculum candidum (Apoc. II, 17).

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 4.) Videre perfectæ coeternam Dei sapientiam, hoc est quod habere. Unde ad Joannem de munere vincentis dicitur: *Dabo tibi calculum candidum, et in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit*. In hac enim vita scire aliquid, vel videre possumus, etiam quod non accipimus. Nomen vero novum in calculo scriptum est in aeterno præmio notitiam Dei humanis mentibus inusitatam, quam scire non potest nisi qui acceperit, habere.

CAP. VII. — Esto vigilans, et confirma cætera (Apoc. III, 2).

(Regul. Pastor. part. III, c. 34.) Qui inchoata bona minime consummant, cauta circumspectione debent considerare, quia dum proposita non perficiunt, etiam quæ fuerant coapta convellunt. Si enim quod videtur gerendum sollicita intentione non crescit, etiam quod fuerat bene gestum decrescit. Hinc Sardis Ecclesie ab angelo dicitur: *Esto vigilans, et confirma cætera quæ moritura erant: non enim inveni opera tua plena coram Deo meo*. Quia ergo plena coram

A Deo ejus opera inventa non fuerant, moritura reliqua quæ etiam erant gesta prædicebat. Si enim quod mortuum in nobis est ad vitam non accenditur, hoc etiam exstinguitur quod quasi adhuc vivum tenetur. In hoc quippe mundo humana anima quasi more navis contra fluminis ictum conscendens, uno in loco nequaquam stare permittitur, quoniam ad inia relabitur nisi ad summa conetur. Si ergo inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevar, ipsa operandi remissio contra hoc quod operatum est pugnat. Hinc est quod per Salomonem dicitur: *Qui mollis et dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis (Prov. xviii, 9)*. Quia videlicet qui coapta bona districte non exsequitur, dissolutione negligentie manum destruentis imitatur.

CAP. VIII. — Qui vicerit, faciam illum columnam (Apoc. III, 12).

(In exposit. B. Job, lib. xvii, num. 42.) Summi prædicatores Ecclesie, super quos in cælestibus B crescens universa spiritalis fabricæ structura surgit, columnæ vocantur, sicut Apocalypsis Joannis testatur, dicens: *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei*. Quisquis enim in Dei opere recta intentione firmatur, columna in structura fabricæ spiritalis erigitur, ut in hoc templo, quod est Ecclesia, positus, et utilitati sit et decori. De hujusmodi columnis loquitur Apostolus, dicens: *Petrus, et Jacobus, et Joannes, qui videbantur columnæ esse, dextras dederunt mihi (Gal. II, 9)*.

CAP. IX. — Utinam frigidus esses, aut calidus (Apoc. III, 15).

(Regul. Pastor. part. III, c. 34.) Qui bona incipiunt, nec ea perficiunt, debent pendere quod tolerabilius potius esset semitam rectam illam non arripere, quam post arreptam, post tergum redire. Nisi enim retro respicerent, erga coeptum studium nullo torpore languerent. Audiant ergo quod scriptum est: *Utinam frigidus esses, aut calidus: sed quia tepidus es, et nec frigidus nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo*. Calidus quippe est qui bona studia et arripit et consummat, frigidus vero est qui consummanda nec inchoat; et sicut a frigore per teporem transitur ad calorem, ita a calore per teporem reditur ad frigus. Quisquis igitur, amisso infidelitatis frigore, sed nequaquam tepore superato exarscit ut ferveat, proculdubio calore desperato, dum noxio in tepore demoratur, agit ut frigescat. Sed sicut ante teporem frigus est sub spe, ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc est in peccatis, fiduciam non amittit conversionis. Qui vero post conversionem tepuit, spem quæ potuit esse de peccatore subtrahit. Calidus ergo quisque aut frigidus esse queritur, ne tepidus evomatur: ut videlicet aut necdum conversus adhuc de se spem conversionis præbeat, aut jam conversus in virtutibus inardescat, ne evomatur tepidus qui a calore quem proposuit torpore ad noxium frigus redit.

CAP. X. — Dicit, Quod dives sum (Apoc. III, 17).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 6.) Egestas reproborum proprie dicitur, qui dum vitis replentur, virtutum divitiis vacantur. Quibus sæpe contingit ut per elationis dementia sublevati, dum ruinæ suæ damna non considerant, esso se etiam a bonis actionibus inopes non agnoscat. Unde voce angeli prædicatori Laodiceæ dicitur: *Dicit, Quod dives sum, et locupletatus, et nullius egeo: et nescis quia tu es miser, et pauper, et cæcus, et nudus*. Quasi divitem se assertit qui se per arrogantiam extollit, sed pauper, cæcus et nudus arguitur. Pauper utique, quia virtutum divitiis non habet. Cæcus, quia nec paupertatem quam patitur videt. Nudus, quia primam stolam perdidit; sed pejus, quia se nec perdidisse cognoscit.

CAP. XI. — Suadeo tibi emere a me aurum ignitum (Apoc. III, 18).

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 61.) Per aurum sapientia intelligitur, de qua per Salomonem dicitur:

Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis A (Prov. xxi, 20). Aurum nempe sapientiam vidit, quam thesaurum vocavit. Quæ recte auri appellatione signatur, quia sicut auro temporalia, ita sapientia bona æterna mercantur. Quia igitur aliquando per aurum sapientia intelligitur, prædicatori Laodiceæ ab angelo dicitur: *Suadeo tibi emere a me aurum ignitum*. Aurum quippe enim, cum accepturi sapientiam prius obedientiam præbemus: ad quem videlicet contractum nos quidam Sapiens excitat, dicens: *Concupisti sapientiam, serva mandata, et Dominus præbebit illam tibi* (Eccli. 1, 33).

CAP. XII. — *Collyrio inunge oculos tuos, ut videas* (Apoc. iii, 18).

(Regul. Pastor. part. 1, c. 41.) Lippus est cujus ingenium ad cognitionem veritatis emicat, sed tamen hoc vitæ carnalis operatio prava obscurat: sensum natura exacuit, sed conversationis pravitas confundit. Cui bene per angelum dicitur: *Collyrio inunge oculos tuos, ut videas*. Collyrio quippe ut videamus oculos B inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem intellectus nostri aciem medicamine bonæ operationis adjuvamus.

CAP. XIII. — *Ego quos amo arguo et castigo* (Apoc. iii, 19).

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 35.) Omnis divina percussio, aut purgatio in nobis est vitæ præsentis, aut initium poenæ sequentis. De his qui ex flagello proficiunt Dominus ipse voce angeli ad Joannem ait: *Ego quos amo redarguo et castigo*, sicut alibi dicitur: *Quem diligit Deus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit* (Hebr. xii, 6). E contra de flagello damnationis per Jeremiam Dominus dicit, dum incorrigibiliter delinquentes populos videt, quos non jam sub disciplina filios, sed sub districta percussione hostes intuetur: *Plaga inimici percussit te, castigatione crudeli* (Jerem. xxx, 14). Hos enim damnant flagella, et non liberant: his flagella, ab hac vita inchoant, et in æterna percussione perdurant. Unde per Moysen Dominus dicit: *Ignis exarsit ab ira mea, et ardebit usque ad inferos deorsum* (Deut. xxxii, 22). Quantum ad præsentem etenim percussione spectat, recte dicitur: *ignis exarsit ab ira mea*; quantum ad æternam damnationem, apte mox subditur: *Et ardebit usque ad inferos deorsum*; licet a quibusdam dici soleat illud quod, juxta septuaginta Interpretes, in Naum propheta scriptum est: *Non vindicabit Deus bis in idipsum* (Naum. 1, 9). Qui tamen hoc quod per Jeremiam prophetam de iniquis dicitur non attendunt: *Et duplici contritione contere eos* (Jerem. xvii, 18), et id quod alibi scriptum est: *Jesus populum de terra Ægypti salvans: secundo eos qui non crederunt perdidit* (Judæ v). Quibus tamen si consensum præbemus, quamlibet culpam bis ferri non posse, hoc ex peccato percussis et in peccato suo morientibus debet æstimari: quoniam eorum percussio hic cœpta, illic periclitatur; ut incorrectis unum flagellum sit quod temporaliter incipit, sed in æternis suppliciis consummatur, quatenus eis qui omnino corrigi renunt jam præsentium flagellorum percussio sequentium sit initium tormentorum. Unde hoc semper electi prævident, ut ante ad justitiam redeant quam sese ira Judicis inextinguibiliter accendant; ne ultimo flagello deprehensi, simul eis finiatur vita cum culpa. Flagellum namque tunc diluet culpam, cum mutaverit vitam; nam cujus mores non mutat, non expiat actiones.

CAP. XIV. — *Qui vicerit, dabo ei sedere mecum* (Apoc. iii, 21).

(In exposit. B. Job, lib. xxvi, num. 53.) Sancti viri qui nunc juste et irreprehensibiliter vivunt, in futuro judicandi potentiam nascuntur. Hinc Laodicensi Ecclesie Dominus dicit: *Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo; sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ejus*. Vincens Dominus in throno cum Patre se sedisse asserit, qui post pas-

sionis certamina, post resurrectionis palmam, clarius se omnibus quod potestati Patris esset æqualis indicavit, eique se non disparem calcato mortis aculeo innotuit. Unde et Mariæ necdum se credenti se Patris similem dicit: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum* (Joan. xx, 17). Nobis in throno Filii sedere est ejusdem Filii potestate judicare. Quia enim judicii principatum ex ejus virtute percipimus, velut in ejus throno residemus. Nec abhorret a vero quod alibi super duodecim thronos sessuros testatur esse discipulos: hic autem in throno suo perhibet esse sessuros. Per thronos quippe duodecim, universale judicium; per thronum vero filii, singulare culmen judicariæ potestatis ostenditur. Hoc ergo duodecim thronis quod uno throno filii designatur, quia videlicet universale judicium ex nostri Mediatoris interventione percipitur.

CAP. XV. — *Et ecce sedes posita erat in caelo: et supra sedem sedens. Et in medio sedis, et in circuitu sedis quatuor animalia plena oculis ante et retro* (Apoc. iv, 2 seq.).

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 94.) Ezechiel propheta, dum sub animalium specie quatuor evangelistas se vidisse describeret, in eis sibi hominis, leonis, bovis et aquilæ faciem apparuisse testatur. Cui nimirum propheticæ sententiæ ipse Joannes quoque in hac revelatione sua non dissonat, dicens: *Animal primum simile leoni, secundum animal simile vitulo, tertium animal habens faciem hominis, quartum animal simile aquilæ volanti* (Ibid. v. 7). Hæc quatuor animalia singula ad unumquemque evangelistam recte conveniunt, dum alius humanæ nativitatis ordinem, alius per mundi sacrificii mactationem, quasi vituli mortem, alius potestatis fortitudinem quasi leonis clamorem insinuat, alius nativitatem verbi intuens, quasi solem ortum aquila aspectat. In Scriptura sacra aliquando vocabulo aquilæ, vel subtilis sanctorum intelligentia, et sublimis eorum contemplatio figuratur, vel incarnatus Dominus ima celeriter transvolans, et mox summa repetens designatur; per quartum igitur animal, id est aquilam, quæ cunctarum avium visum acie superat, ita ut solis radius fixos in se ejus oculos nulla lucis suæ coruscatione reverberans, claudat, Joannes significatur, qui volando terram deseruit, quia per subtilem intelligentiam interna mysteria Verbi videndo penetravit. Possunt præterea hæc quatuor animalia ipsum suum caput cujus sunt membra signare. Ipse namque et homo est, quia naturam nostram veraciter suscepit; et vitulus, quia pro nobis patienter occubuit; et leo, quia per divinitatis fortitudinem susceptæ mortis vinculum rupit; et ad extremum aquila, quoniam ad cælum, de quo venerat, rediit. Homo igitur nascendo, vitulus moriendo, leo resurgendo, aquila ad cælos ascendendo vocatus est. Possunt etiam sancti per hæc animalia designari, quoniam alius cuncta rationabiliter agendo fit homo: alius in passionibus fortis, adversa mundi non timendo fit leo; alius per abstinentiam, semetipsum vivam hostiam offerendo fit vitulus: alius se in alta rapiendo contemplationis volatu fit aquila.

CAP. XVI. — *Et quatuor animalia singula eorum habebant alas senas, et in circuitu, et intus pleni sunt oculis* (Apoc. iv, 8).

(In exposit. B. Job, lib. xix, num. 20.) Omnes sancti foris se intusque circumspiciunt, et vel reprehendendos se exterius vel iniquos se interius videri invisibiliter timent. Hinc est quod animalia quæ per Joannem videntur, in circuitu et intus plena oculis esse memorantur. Quisquis enim exteriora sua honeste disponit, sed interiora negligit, in circuitu oculos habet, sed intus non habet. Sancti vero omnes, quia et exteriora sua circumspiciunt, ut bona de se exempla fratribus præbeant, et interiora sua vigilanter attendunt, quia sese irreprobables interni judicis obtutibus parant, et in circuitu oculos et intus habere perhibentur.

CAP. XVII. — *Et cognom non habebant die ac nocte dicentia : Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui est, et venturus est (Apos. iv, 8).*

(Lib. II, in Ezech., homil. 4, n. 7.) Considerandum est quod una fuit fides veterum ac novorum Patrum, et omnipotentem Deum Trinitatem esse crediderunt. Ecce Joannes in revelatione sua dicit quator animalia in caelo clamantia : *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus omnipotens*. Ut enim personarum Trinitas monstraretur; tertio Sanctus dicitur. Sed ut una esse substantiæ Trinitatis appareat, non Domini Dei, sed Dominus esse perhibetur. Quod David quoque similiter sentiens, ait : *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus (Psal. lxxvi, 8)*. Qui cum tertio dixisset Deus, ut unum hunc esse ostenderet, subdidit : *Et metuant eum omnes fines terræ*. Paulus quoque loquitur, dicens : *Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia (Rom. xi, 36.)* Ex ipso, videlicet ex Patre. Per ipsum, per Filium. In ipso autem, in Spiritu sancto. Quem ergo ipsum tertio dixisset, manifestans adjunxit : *Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen*. Qui enim non dixit ipsis, sed ipsi, dicendo ter ipsum, distinguit personas; et subjungendo, *ipsi gloria*, non divisit substantiam.

CAP. XVIII. — *Et cum darent illa quatuor animalia gloriam et honorem et benedictionem sedentis super thronum, vident in sæcula sæculorum; procidebant viginti quatuor seniores ante sedentem in throno, et adorabant viventem in sæcula sæculorum, et mittebant coronas suas ante thronum Dei (Apos. iv, 9, 10).*

(In exposit. B. Job, lib. xxii, num. 20.) Sancti viri quidquid in se boni inspicunt immortalis gratiæ donum esse cognoscunt, eique de accepto munere debitores fiunt qui et præveniendū dedit eis bonum velle quod noluerant, et subsequendo concessit bonum posse quod volunt. Unde bene per Joannem dicitur : *Adoraverunt viventem in sæcula sæculorum, mittentes coronas suas ante thronum Dei*. Coronas namque suas ante thronum Dei mittere est certaminum suorum victorias non sibi tribuere, sed auctori; ut ad illum referant gloriam laudis a quo se sciunt vires accepisse certaminis. Auctoris enim sui gratiam negare convincitur quisquis sibi tribuit quod operatur; et Deum negat, cujus despecta gratia, sibi vires boni operis arrogat. Omne autem peccatum quod ex infirmitate est spem nequaquam perdit, quoniam a superno Juce veniam requirit. Præsumptio vero virtutis propriæ tanto gravius est in desperatione, quanto longius ab humilitate. Cumque vires sibi tribuit operis, ad adiutorium non recurrit auctoris, sitque ut eo gravius peccator pereat, quo et ipsum hoc quia peccator est ignorat.

CAP. XIX. — *Et vidi in dextera sedentis super thronum, librum scriptum intus et foris, signatum sigillis septem (Apos. v, 1).*

(Lib. I in Ezech., homil. 9, n. 30 et 31.) Per librum qui est in dextera sedentis super thronum Scripturæ sacræ paginæ signantur, quæ profunditate sententiarum sic clauduntur, ut non facile sensu omnium penetrantur. Qui liber sacri eloquii intus scriptus est per allegoriam, foris per historiam : intus per spiritualem intellectum, foris vero per sensum literæ simplicem, adhuc infirmantibus congruentem. Intus, quoniam invisibilia promittit : foris, quia visibilia præceptorum suorum relicitudine disponit. Intus, quia cœlestia pollicetur; foris autem, quia terrena et eontemptibilia qualiter sint vel in usu habenda vel ex desiderio fugienda præcipit. Alia namque de secretis cœlestibus loquitur, alia vero in exterioribus actionibus jubet. Et ea quidem quæ foris præcipit patent, sed illa quæ de internis narrat plane deprehendi nequeunt. Ea enim quæ de natura divinitatis, vel de æternis gaudiis narrat, nobis adhuc nescientibus, solis angelis in secreto sunt cognita. De quibus ta-

men occultis jam partem per spiritualem intelligentiam sentimus, jam sancti Spiritus pignus accepimus, quoniam hæc et plene necdum cognovimus, et tamen medullitis amamus, et in multis spiritualibus sensibus quos jam cognovimus veritatis pabulo pascimur. Dicit ergo : *qui erat scriptus intus et foris*; quoniam in sacro eloquio dictis occultioribus atque sublimioribus fortes satiantur, et præceptis apertioribus nos parvuli nutrimur.

CAP. XX. — *Et vidi angelum fortem prædicantem voce magna : Quis est dignus aperire librum, et solvere signacula ejus? Et nemo poterat neque in caelo, neque in terra, neque sub terra aperire librum, neque respicere illum. Et ego flebam multum : quia nemo dignus inventus est aperire librum (Apos. v, 2).*

(Dialog. lib. iv, cap. 42.) Hunc librum signatum septem sigillis postmodum per leonem de tribu Judæ dicit Joannes aperiri. In quo videlicet libro quid aliud quam sacra Scriptura signatur? Quam solus Redemptor noster aperuit, qui homo factus moriendo, reaugendo, ascendendo, cuncta mysteria quæ in ea fuerant clausa patefecit. Et nullus in cælo, quia neque angelus; nullus in terra, quia neque homo vivens in corpore; nullus sub terra dignus inventus est, quia neque animæ corpore exuta aperire nobis præter Dominum sacri eloquii secreta potuerunt. Præterea cum ad solvendum librum nullus sub terra inventus esse dignus dicitur, quid obstat non video ut sub terra infernus esse credatur.

CAP. XXI. — *Et unus de senioribus dixit mihi : Ne fleveris. Ecce viciit leo de tribu Juda, radix David, aperire librum, et solvere septem signacula ejus (Apos. v, 5).*

(Lib. II in Ezech., hom. iv, n. 19.) Sacræ Scripturæ profunditas est quasi puteus, quam nobis ad irrigationem mentis præbuit omnipotens Deus. Et ut ad intelligentiam Scripturarum perveniremus, facta est nobis via humilitatis passionis Unigeniti, per quam nobis apertum est hoc quod prius latenter Scripturæ sacræ fluente loquebantur. Nisi enim unigenitus Dei Filius incarnatus, tentatus, apprehensus, colaphis cæsus, sputis illitus, crucifixus ac mortuus fuisset, nobis hujus putei, id est sacre Scripturæ, profunditas non pateret. Quid ergo fidelibus humilitatis passionis ejus via facta est, nisi clavis apertionis, per quam mysteriorum Dei puteum invenimus, ut aquam scientiæ de profundo biberemus? Incarnationem quippe, passionem, mortem, resurrectionem et ascensionem illius, sacri eloquii paginæ loquuntur. Quæ quia facta cognovimus, jam nunc intellectibus audita. Hæc autem prius legi poterant, sed quia hominum evenerant, intelligi non valebant. Unde et per Joannem dicitur : *Viciit leo de tribu Juda aperire librum, et solvere signacula ejus*. Ipse enim librum aperuit, et signacula ejus solvit, qui nascendo, moriendo, reaugendo et ad caelos ascendendo, Scripturæ sacræ nobis arcana patefecit.

CAP. XXII. — *Et vidi, et ecce in medio throni, et quatuor animalium, et in medio seniorum agnum stantem tanquam occisum; et venit, et accepit de dextera sedentis in throno librum. Et cum aperisset librum, quatuor animalia et viginti quatuor seniores ceciderunt coram agno, et cantabant canticum novum, dicentes : Dignus es, Domine, accipere librum, et aperire signacula ejus, quoniam occisus es, et redemit nos Deo nostro in sanguine tuo (Apos. v, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. xxx, num. 66.) Nemo judicet indignum incarnatum Dominum posse per agnum figurari, cum constet omnibus quia, per significationem quamdam, in Scriptura sacra et vermis et scarabeus ponitur; sic enim Scriptum est : *Ego autem sum vermis, et non homo (Psal. cxxi, 7)*. Vel sicut apud septuaginta Interpretes per prophetam dicitur : *Scarabeus de ligno clamavit (Habac. ii, 2)*.

Cum ergo nominatis rebus tam abjectis et vilibus figuratur, quid de illo contumeliose dicitur de quo constat quod proprie nil dicatur? Vocatur itaque agnus, sed propter innocentiam; vocatur leo, sed propter potentiam: aliquando etiam serpenti comparatur, sed propter mortem vel sapientiam; atque de eo per hæc omnia dici figuratiter potest, quia de his omnibus credi aliquid essentialiter non potest. Si enim unum horum quodlibet essentialiter existeret, alterum jam dici non posset. Nam si agnus proprie diceretur, lep jam vocari non posset; si leo proprie diceretur, serpente signari non posset. Sed hæc in illo omnia dicimus tanto latius in figura, quanto longius ab essentia.

CAP. XXIII. — *Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni, et animalium, et seniorum, et erat numerus eorum millia millium, voce magna dicentium: Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam, et fortitudinam, et honorem, et gloriam, et benedictionem (Apoc. v, 11).*

(In exposit. B. Job, lib. II, num. 8 et 10.) Aliter loquitur Deus ad angelos, et aliter angeli ad Deum. Deus Angelis loquitur, cum eis voluntas ejus intima vivendo manifestatur. Angeli autem loquuntur Domino, cum per hoc quod super semetipsos respiciunt in motum admirationis surgunt, loquuntur ad Deum, sicut per Joannem dicitur: *Dignus est agnus, qui occisus est, accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam.* Vox namque angelorum est in laude Conditoris ipsa admiratio intimæ contemplationis: virtutis divinæ miracula obstupuisse dixisse est quoniam excitatus cum reverentia motus cordis magnus est ad aures incircumscripsi spiritus clamor vocis. Quæ vox se quasi per distincta verba explicat, dum sese per innumeros modos admirationis format.

CAP. XXIV. — *Et cum aperuisset sigillum quintum, vidi subius altare animas interfectorum propter verbum Domini, et propter testimonium quod habebant, et clamabant voce magna, dicentes: Usq̄quo, Domine, sanctus et verus non judicas, et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra (Apoc. vi, 9)?*

(In exposit. B. Job., lib. II, num. 11.) Aliter Deus ad animas sanctorum, aliter animarum sanctorum loquitur ad Deum. Quid est enim animas vindictæ petitionem dicere, nisi diem extremi iudicii et resurrectionem extinctorum corporum desiderare? Magnus quippe clamor earum magnum est desiderium. Tanto eum quisque minus clamat, quanto minus desiderat; et tanto majorem vocem in aures incircumscripsi spiritus exprimit, quanto se in ejus desiderium plenius fundit. Animarum igitur verba ipsa sunt desideria. Nam si desiderium sermo non esset, Propheta non diceret: *Desiderium cordis eorum audivit auris tua (Psal. IX, 17): sed cum aliter moveri soleat mens quæ petit, aliter quæ petitur, et sanctorum animæ in interni secreti sinu Deo inhæreant, ut inhærenter requiescant, quomodo dicuntur petere quas ab interna voluntate constat nullatenus discrepare? Quomodo dicuntur vindictam desiderare quas et voluntatem Dei certum est et ea quæ futura sunt non ignorare? Sed in ipso positæ, ab ipso aliquid petere dicuntur, non quod quidquam desiderent quod ab eis quem cernunt voluntate discordat, sed quo Deo mente ardentius inhærent, eo etiam de ipso accipiunt, ut ab ipso petant quod eum facere velle noverunt. De ipso ergo bibunt quod ab ipso sitiunt, et modo nobis adhuc incomprehensibili in hoc quod petendo esuriunt præsciendo satiantur. Discordarent igitur a voluntate Conditoris, si quæ vident eum velle non peterent, eique minus inhærent, si volentem dare desiderio pigriori pulsarent.*

CAP. XXV. — *Et datæ sunt illis stole albe (Apoc. vi, 11).*

(In exposit. B. Job, lib. II, n. 11, et lib. XXIV, num. 25.) Joannes qui in revelatione sua resur-

rectionem corporum clamantes sanctorum animas vidit, eas accepisse stolas singulas aspexit; ante resurrectionem quippe sancti stolas singulas accepisse dicuntur, qui sola adhuc animarum et mentis beatitudine perfruuntur. In fine vero mundi binas accepturi sunt quia cum mentis beatitudine etiam carnis gloriam possidebunt; et cum animarum perfecto gaudio etiam corporum incorruptione vestientur. Unde bene per prophetam dicitur: *In terra sua duplicia possidebunt (Isa. LXI, 7).* Sancti quippe in terra viventium duplicia possident, qui nimirum beatitudine mentis simul et corporis gaudent, et non solum animarum gaudium, sed etiam beatitudinem habebunt corporum.

CAP. XXVI. — *Et dictum est illis, ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleretur numerus conservorum et fratrum eorum (Apoc. vi, 11).*

(In exposit. B. Job, lib. II, num. 11.) Desiderantibus animabus requiescite adhuc modicum dicere, est inter ardorem desiderii ex ipsa præsentia solatium consolationis aspirare, ut et animarum vox sit hoc quod amantes desiderant, et respondentis Dei sermo sit hoc quod eas retributionis certitudine inter desideria confirmat. Respondere ergo ejus est ut collectionem fratrum expectare debeant eorum mentibus libenter expectandi moras infundere; et cum carnis resurrectionem appetunt, etiam ex colligendorum augmento fratrum gratulentur.

CAP. XXVII. — *Et cum aperuisset sigillum sextum, ecce terræ radius factus est magnus: et sol factus est niger tanquam succus cilicinus (Apoc. vi, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. IX, num. 8.) Aliquando in sacro eloquio solis nomine prædicatoris claritas designatur. In extremo quippe tempore sol quasi saccus cilicinus ostenditur, quia fulgens vita prædicantium ante reproborum oculos aspera et despecta monstratur.

CAP. XXVIII. — *Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, et tribubus, et linguis, et populis, stantes ante thronum, et in conspectu agni amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum (Apoc. vii, 9).*

(Lib. II, in Ezech., homil. 5, n. 22.) Quid per palmas nisi præmia victoriæ designantur? Ipsæ quippe dari vincentibus solent. Illos itaque qui in certamine martyrii antiquum hostem vicerant, et victores in patria gaudebant, palmas in manibus habere, est victorias in operatione tenuisse. Cujus operationis palma ibi retribuetur ubi jam sine certamine gausetur.

CAP. XXIX. — *Et cum aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in celo quasi media hora (Apoc. viii, 1).*

(In exposit. B. Job, lib. XXX, n. 52, 53, et lib. II, in Ezech., homil. 3, n. 14.) Nihil prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis. Qui enim corpore remotus vivit, sed tumultibus conversationis humanæ terrenorum desideriorum cogitatione se inserit, non est in solitudine. Si vero prematur aliquis corporaliter popularibus turbis, et tamen nullos curarum sæcularium tumultus in corde patiat, non est in urbe. Itaque bene conversantibus primum solitudo mentis tribuitur, ut exurgentem intrinsecus strepitum terrenorum desideriorum premant, ut ebullientes ab infimis curas cordis per superni gratiam restringant amoris: omnesque motus importune se offerentium levium cogitationum, quasi quasdam circumvolantes muscas, ab oculis mentis abigant manu gravitatis: et quoddam sibi cum Domino intra se secretum quærant, ubi cum illo, exteriore cessante strepitu, per interna desideria silenter loquantur. De hoc secreto cordis dictum est: *Factum est silentium in celo, quasi media hora.* Cælum quippe est anima justi, sicut per prophetam Dominus dicit: *Cælum mihi sedes est (Isa. LXVI, 1).* Et: *Cæli enarrant gloriam Dei (Psal. XVIII, 1).* Anima itaque justis,

dum ad æterna sublimia per sublevationem contemplationis intendit, surgentes ab infimis cogitationum tumultus premit, et intra se Deo quoddam silentium facit. Cum ergo quies contemplativæ vitæ agitur in mente, silentium fit in cœlo, quia terrenorum actu strepitus quiescit a cogitatione, ut ad secretum intimum aurem animus apponat. Sed quia hoc silentium contemplationis, et hæc quies mentis in hac vita non potest esse perfecta, nequaquam hora integra factum in cœlo silentium dicitur, sed quasi media, ut nec media plene sentiatur, dum præmittitur quasi, quia mox ut se animus sublevari cœperit, et quietis intimæ lumine perfundi, redeunte motu cogitationum, stupidus de semetipso confunditur, et confusus excatur. Nolenti quippe animo cogitationum tumultuosi se strepitus ingerunt, et jam sublimibus intentem rursus ad respicienda terrena cordis oculum violenter trahunt. Unde scriptum est: *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam: et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem* (Sap. ix, 15). Bene ergo factum hoc silentium non integra sed media hora describitur, quoniam hic contemplatio nequaquam perficitur, quamvis ardentem inchoatur.

CAP. XXX. — *Et vidi equos in visione, et capita eorum erant tanquam capita leonum: et tertia pars hominum occisa est igne, et sulphure et fumo, quæ procedebant de ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore ipsorum est, et in caudis eorum* (Apoc. ix, 18, 19).

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 46, 47). Antichristus veniens ipas etiam summus hujus sæculi potestates obtinebit: qui duplici sæviens errore, conabitur ad se corda hominum, et missis prædicatoribus trahere, et commotis potestatibus inclinare. Prædicatio quidem ministrorum ejus facile despici ab auditoribus poterit; sed hanc ante humana judicicia adjunctus potestatum sæcularium terror exaltat. Nam quos illi appetent loquendo seducere multi potentium studebunt sæviendo et affligendo terrere. Quale itaque illud persecutionis tempus apparebit, quando ad pervertendam fidelium pietatem alii verbis sæviunt, alii gladiis? Quis enim etiam infirmus Antichristi prædicator non despiceret, si non eos per circuitum potestatum sæcularium terror munit? Sed duplici contra eos calliditate agetur, quia quod eis ab aliis verbis blandientibus dicitur hoc ab aliis ferientibus imperabitur. Quæ utrumque actio, id est potentium atque loquentium, in Apocalypsi Joannis brevi est sententia comprehensa, qua dicitur: *Potestas equorum in ore ipsorum, et in caudis erat*. Equi nomine prædicator in sacra Scriptura aliquando intelligitur. In ore itaque doctorum scientia, in cauda vero sæcularium potentia figuratur. Per caudam quippe, quæ retro est, hujus sæculi postponenda temporalitas designatur, de qua Paulus apostolus dicit: *Unum autem quæ retro sunt, oblitus; ad ea quæ ante sunt, extensus* (Philip. iii, 13): retro est enim omne quod transit, ante vero est omne quod veniens permanet. Istis igitur equis, id est nequissimis prædicatoribus ubique carnali impulsu currentibus, in ore et in cauda potestas est, quia ipsi quidem perversa suadendo prædicant, sed temporalibus potestatibus fulti, per ea se quæ retro sunt exaltant. Et quoniam ipsi apparere despiciabiles possunt, ab iniquis auditoribus suis per eos sibi reverentiam exigunt quorum patrocinii fulciuntur. Multis quippe terroribus agitur ut in perversis eorum prædicationibus, etsi non veritatis sententia, certe temporalis potentia timeatur.

CAP. XXXI. — *Et vidi alium angelum descendentem de cælo amictum nube, et iris in capite ejus: et habebat in manu sua librum apertum* (Apoc. x, 1).

(Dialog. lib. iv, cap. 42.) Iste liber qui hic apertus videri legitur, paulo superius signantis sigillis septem videtur; de quo etiam beato Joanni dicitur: *Ecce vicit leo de tribu Juda, radix David, aperire librum*. In quo videlicet libro quid aliud quam sacra Scriptura signatur? Quam solus Redemptor noster aperuit,

qui homo factus, moriendo, resurgendo, ascendendo, cuncta mysteria quæ in ea fuerant clausa patefecit.

CAP. XXXII. — *Et levavit angelus manum suam in cælum: et juravit per viventem in sæcula sæculorum: quia tempus non erit amplius* (Apoc. x, 6).

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 5.) Tempus nostræ mutabilitatis ita quandoque transiturum est, ut penitus non sit, angelo in sacro eloquio attestante, qui ait: *Per viventem in sæcula, quia tempus jam non erit*. Nam etsi Propheta dicit: *Erit tempus eorum in æternum* (Psalm. lxxx, 16): quia per momenta tempus deficit, nomine temporis eorum defectum vocavit, ostendens quod sine fine omnimodo defectu deliciant hi qui a visionis intimæ consolatione separantur.

CAP. XXXIII. — *Et abii ad angelum, dicens ut daret mihi librum* (Apoc. x, 9).

(Lib. i, in Ezech., hom. 18, n. 3.) Et dixit mihi: *Accipe librum, et devora illum*. Scriptura sacra cibus et potus est, unde etiam per prophetam alium Dominus minatur: *Mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbi Domini*. Qui ergo subtracto suo eloquio, lame ac siti nos dicit atteri, quia ejus verba et cibus noster et potus sint demonstrat. Sed notandum est quod aliquando cibus, aliquando sunt potus. In rebus enim obscurioribus quæ nequeunt intelligi nisi exponantur Scriptura sacra cibus est, quia quidquid exponitur, ut intelligatur quasi manditur ut glutitur. In rebus autem apertioribus potus est: potum enim non mandendo glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus, quia etiam non exposita intelligere valeamus. Pro eo autem quod Joannes obscura multa et perplexa auditurus est, nequaquam ei de sacro libro dicitur: *Bibe, sed, devora et comede* (Amos viii, 11). Ac si diceretur: *Pertracta et intellige, id est prius mande et nunc degluti*.

CAP. XXXIV. — *Et accipi librum de manu angeli, et devoravi illum: et erat in ore meo dulce tanquam mel* (Apoc. x, 10).

(Lib. i, in Ezech., homil. 10, n. 11, 12.) Librum devoramus cum verba vitæ cum aviditate sumimus. In quo devorantis verbo quid aliud quam torpor pigritiæ nostræ reprehenditur, verba Domini atque mysteria et per nosmetipsos non requirimus et dicta ab aliis audimus inviti? Librum ergo devoramus et comedimus, dum verbum Dei legimus: multi autem legunt, et ab ipsa lectione jejuni sunt; multi vocem prædicationis audiunt, sed post vocem vacui et jejuni recedunt, quia etsi mente intellectum sacri eloquii percipiunt, obliviscendo et non servando quæ audiverint, hæc in cordis visceribus non reponunt. Legunt autem, et jejuni a lectione non sunt, qui intelligunt et reservant ea in quibus laborant. Sæpe enim quosdam vidimus tota se mente ad sacre lectionis studium contulisse, atque inter verba dominica recognoscentes in quantis deliquerint, semetipsos in lacrymis macerare, mœrore continuo afficere, in nullis hujus mundi prosperitatibus delectari; ita ut eis vita præsens oneri, et lux ipsa fastidium ferret: vix ad colloquendum communia admittere, atque a rigore disciplinæ animum difficile relaxare, pro amore Conditoris, luctu solummodo et silentio gaudere. Hi sanctum librum devorant et comedunt, et jejuni non sunt, quia præcepta vitæ quæ sensus capere potuit memoria non amisit, sed hæc collectus in Deo animus legendo et recolendo servavit. Et fit plerumque ut tales quique ex dono gratiæ cœlestis etiam verbum doctrinæ percipiunt, atque de veritatis pabulo quod ipsi dulciter nutriti secus ruminant proximis sua viter pascant. De quorum profecto ore prædicatio tanto audientibus dulcis est, quanto eorum actio contraria suis prædicationibus non est, quia de propria vita sumunt quod per linguam proximo conferunt. Unde recte dicitur: *Et devoravi illum: et erat in ore meo*

dulce tanquam mel. Liber qui comeditur et devoratur dulcis in ore sicut mel factus est, quia ipsi sciunt de omnipotente Domino suaviter loqui qui didicerint hunc in cordis sui secreto veraciter amare. In ejus quippe ore Scriptura sacra dulcis est cujus vitæ viscera mandatis illius replentur, quoniam ei suavis est ad loquendum cui interius impressa fuerit ad vivendum. Nam sermo Dei dulcedinem non habet, quem vita reprobata intra conscientiam remordet. Unde necesse est ut qui verbum Dei loquitur, prius studeat scire qualiter vivat, ut post ex vita colligat quæ et qualiter dicat. Ad prædicandum namque plus conscientia sancti amoris ædificat quam exercitatio sermonis, quoniam amando cœlestia intra semetipsum prædicator legit quomodo persuadeat ut despici debeat terrena. Qui enim vitam suam interius pensat, et exemplo suo foris admonendo alios ædificat, quasi in corde linguæ calamus tingit, in eo quod manu verbi proximis exterius scribit. Inde admirabilis prædicator, cum multa discipulis exhortando dixit, quia nullam intra semetipsum de conscientia contrarietatem pertulit secutus adjunxit: *Si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate, quæ et didicistis, et accepistis, et audistis, et vidistis in me: hæc agite: et Deus pacis erit vobiscum (Phil. IV, 8, 9).*

CAP. XXXV. — *Et cum devorasset librum, amaricatus est venter meus (Apoc. x, 10).*

(Lib. 1, in Ezech., homil. 10, n. 6.) In sacro eloquio nonnunquam venter pro mente poni consuevit. Unde Jeremias dicit: *Ventrem meum doleo (Jerem. IV, 19).* Ventrem quippe doluit qui mentis afflictionem sensit. Hinc etiam Veritas ait: *Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aqua vivæ (Joan. VII, 38).* Quia enim de mente fidelium sanctæ prædicationes defluunt, quasi de ventre credentium aqua vivæ flumina decurrunt. Sed quærendum est, cum superius de libro quem acceperat scriptum sit: *Et erat in ore meo dulce tanquam mel, qua ratione postmodum dicitur: Et cum devorasset librum, amaricatus est venter meus?* Mirum quippe est valde si dulcedo simul conveniant et amaritudo. Sed sciendum est quia cui sermo Dei in ore cordis dulcis esse cœperit, hujus proculdubio contra semetipsum anima amarescit. Quo enim in illo subtiliter discit qualiter se reprehendere debeat, eo se durius per amaritudinem poenitentia castigat, quia tanto magis sibi displicet, quanto amplius in sacro libro de omnipotente Deo videt quod amet.

CAP. XXXVI. — *Et dixit mihi angelus: Oportet te iterum prophetare populis, et gentibus, et linguis, et regibus multis (Apoc. x, 11).*

(Lib. 1, in Ezech., homil. 10, n. 3.) In verbis sacri eloquii iste debet studii nostri ordo servari, ut hæc ideo cognoscamus quatenus, de iniquitate nostra compuncti, cognoscentes mala quæ fecimus, vitemus ne alia faciamus. Et cum jam ex magno usu lacrynarum de peccatorum remissione cœperit esse fiducia, per verba Dei quæ intelligimus ad vitam quoque et alios trahamus. Ad hoc enim intelligenda sunt, ut et nobis prosint, et intentione spirituali aliis conferantur. Unde bene postquam angelus dixit beato Joanni: *Accipe librum, et devora illum; paulo post subdidit: Oportet te prophetare populis, et gentibus, et linguis, et regibus multis.* Ac si ei de sacro cibo diceretur: *Comede et pasce, satiari et eructa, accipe et sparge, confortare et robora [Test. labora].*

CAP. XXXVII. — *Et datus est mihi calamus similis virgæ, dicens: Surge et metire templum Dei et altare, et adorantes in eo: atrium autem, quod foris templum est, ejice foras: et ne metiaris illud, quoniam datum est gentibus (Apoc. XI, 1, 2).*

(Lib. II, in Ezech., homil. 1, n. 14, 15, et in exposit. B. Job, lib. XXVIII, n. 15, 16.) In carne Dominus ad Ecclesiam veniens, mensuras eidem Ecclesie posuit, et lines ejusdem Ecclesie occulti iudicii subtilitate distinxit; intra quos *appellati retinebantur* alii ne

accedant arcentur. Sacra Scriptura calamus mensuræ est, quia in sacro Dei eloquio, quod nobis circumscriptum est, occultas esse dispensationes ejus agnoscimus. Nam per incomprehensibile ejus iudicium in collectione hominum alios a suis iniquitatibus educit, alios in sua iniquitate derelinquit; alter intra mensuram electorum mittitur, et alter foris relinquitur, ut nullomodo ad electorum numerum pertinere mereatur. Sancto quippe Evangelio teste didicimus quod cuidam dicenti: *Magister, sequar te quocunque ieris, ejusdem magistri voce responsum est: Vulpes foveas habent, et volucres cœli nidos; Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet (Matth. VIII, 19).* Alii dicenti: *Domine, permittite me primum ire et sepelire patrem meum; ejusdem Magistri voce responsum est: Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem sequere me, et annuntia regnum Dei (Ibid. 21).* Ecce alius secuturum se promittit, et repellitur; alius relaxandum se postulat, et retinetur. Ille non suscipitur, iste nec ad horæ momentum ab obsequio relaxatur. Prædicatores quoque scientia, gente, spiritu, in alias partes mundi vocabantur, ut irent; ab aliis partibus arcebantur, ne accederent. Paulus namque apostolus cum Macedonia prædicare negligeret, per visum apparuit illi vir Macedo, qui diceret: *Transiens in Macedoniam, adjuva nos.* At contra sicut scriptum est: *Tentabant Apostoli ire per Bithyniam, et non permisit eos Spiritus Jesu (Act. XVI, 9).* Dum ergo prædicatores sancti, et vocantur ad Macedoniam, ubi fortasse pergere non cogitabant, et ab Asia prohibentur, ubi pergere desiderabant, iste occultarum mensurarum calamus illic ductus est, hinc reductus. Illic tenditur ut Macedonia intra sanctæ Ecclesie spatia colligatur; hinc attrahitur, ut extra fines fidei Asia relinquatur. Erant quippe tunc in ea qui colligendi non erant, quibus juxta meritum suum perditis, jam nunc Asia intra mensuras Ecclesie Deo largiente suscepta est. Intra has ergo mensuras sunt omnes electi, extra has omnes reprobi, etiamsi intra fidei limitem esse videantur. Unde bene sancto Joanni dicitur: *Atrium cum foris templum est, foras ejice, et ne metiaris illud.* Quid enim atrium aliud quam latitudinem significat vitæ præsentis? Et recte foris templum sunt qui designantur per atrium, atque ideo metiendi non sunt, quoniam *angusta est porta quæ ducit ad vitam (Matth. VII, 14);* et latitudo vitæ pravorum non admittitur ad mensuras et regulas electorum.

CAP. XXXVIII. — *Et apertum est templum Domini in celo; et visa est arca testamenti ejus in templo ejus; et signum magnum apparuit in celo; et mulier amicta sole et luna sub pedibus ejus (Apoc. XI, 19; XII, 1).*

(In exposit. B. Job, lib. XXXIV, num. 25.) In Scriptura sacra cum sol figurate ponitur, aliquando Dominus per eum designatur, sicut sapientia libro perhibetur quod omnes impii in extremi iudicii cognita sua damnatione dicturi sunt: *Erravimus a via veritatis, et lumen justitiæ non luxit nobis; et sol non ortus est nobis (Sap. V, 6).* Ac si aperte dicant: Interni nobis luminis radius non refulsit. Unde et Joannes ait: *Mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus.* In sole enim illustratio veritatis, in luna vero, quæ menstruis suppletionibus deficit, mutabilitas temporalitatis accipitur. Sancta autem Ecclesia, quia superni luminis splendore protegitur, quasi sole vestitur, quia vero cuncta temporalia despiciat, lunam sub pedibus premit.

CAP. XXXIX. — *Et visum est aliud signum in celo, et ecce draco magnus, rufus, habens capita septem, et cornua decem, et in capitibus suis septem diademata: et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cœli, et misit eas in terram (Apoc. XII, 3, 4).*

(In exposit. B. Job, lib. XXXII, num. 25; lib. IV, num. 17; lib. XXXII, in Job, num. 25.) Hoc de Antichristo sub draconis specie dicitur. Cœlum enim est

Ecclesia quæ in hac nocte præsentis vitæ, dum innumeras in se sanctorum virtutes continet, radiantibus desuper sideribus fulget. In Scriptura sacra quippe stellarum nomine aliquando sanctorum justitia, quæ in hujus vitæ tenebris lucet, aliquando vero hypocritarum fictio demonstratur, qui bona quæ faciunt ad percipiendum laudes hominibus ostendunt. Si enim recte videntes stellæ non essent, nequaquam Paulus discipulis diceret: *In medio nationis prævæ et perversæ, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo* (Phil. II, 15). Rursum si inter eos qui recte videntur agere quidam de actione sua retributionem favoris humani non quærent, nequaquam stellas Joannes ruere a cælestibus videret, dicens: *Misit draco caudam, et traxit tertiam partem stellarum, et misit eas in terram*. Illa quippe Satanæ extremitas per audaciam assumpti hominis erecta quosdam, quos velut electos Dei in Ecclesia invenit, obtinendo, reprobos ostendit; et extrema persuasione Antichristi quidam, qui videntur lucere, rapiuntur. Stellas namque in terram trahere est eos qui videntur studio vitæ cælestis inhærere ex amore terreno iniquitate aperti erroris involvere. Stellas de cælo in terram cadere est relicta nonnullis spe cælestium illo duce ad ambitum gloriæ sæcularis inhiare.

CAP. XL. — *Et draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura; ut cum peperisset, filium ejus devoraret* (Apoc. XII, 4).

(In exposit. B. Job. lib. XXXIV, num. 12.) Scriptura sacra ita nonnunquam tempus præteritum futurumque permiscet, ut aliquando futuro pro præterito, aliquando vero utatur præterito pro futuro. Futuro namque pro præterito utitur, cum Joanni mulier paritura masculum qui regat gentes in virga ferrea demonstratur. Quod quia incarnato Domino veniente jam tunc factum fuerat, res gesta nuntiabitur. Rursum præterito utitur pro futuro, sicut per Psalmistam Dominus loquitur, dicens: *Foderunt manus meas et pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea* (Psal. XXI, 18). Quibus videlicet verbis species dominicæ passionis quasi jam transecta describitur, sed tamen adhuc longe post futura nuntiatur.

CAP. XLI. — *Et factum est prælium magnum in cælo, Michael et angeli ejus præliabantur cum dracone. Et draco pugnabat et angeli ejus, et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in cælo. Et projectus est draco ille magnus* (Apoc. XII, 7).

(Homil. 34, in Evang., n. 8, 9.) Serpens antiquus qui vocatur diabolus et Satanæ, qui seducit universum orbem, projectus est in terram, et angeli ejus cum illo missi sunt. Cælestis patriæ spiritus idcirco privatis nominibus censentur, ut signetur per vocabula etiam in operatione quid valeant. Et cum ad nos aliquid ministraturi veniunt, apud nos etiam nomen a ministeriis trahunt. Michael namque, quis ut Deus; Raphael vero dicitur medicina Dei. Et quoties miræ virtutis aliquid agitur, Michael mitti perhibetur, ut ex ipso actu et nomine detur intelligi quia nullus potest facere quod facere prævalet Deus. Unde et ille hostis antiquus qui esse Deo per superbiam similis concupivit, dicens: *In cælum ascendam, super astra cæli exaltabo solum meum; similis ero Altissimo* (Isa. XIV, 13); dum in fine mundi in sua virtute relinquetur, extremo judicio perimendus, cum Michael archangelo præliaturus esse perhibetur, ut qui se ad Dei similitudinem superbius extulerat, per Michaelem peremptus discat quia ad Dei similitudinem nullus per superbiam exurgat. Raphael quoque interpretatur, ut diximus, medicina Dei; quia videlicet dum Tobie oculis quasi per officium curationis tetigit, cæcitatibus ejus tenebras tersit. Qui ergo ad curandum mittitur dignum videlicet fuit ut Dei medicina vocaretur.

CAP. XLII. — *Et audiivi vocem magnam dicentem: Nunc facta est salus, et virtus, et regnum Domini nostri, et potestas Christi ejus; quia projectus est*

A *accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Domini die ac nocte* (Apoc. XII, 10).

(In exposit. B. Job. lib. II, num. 13.) Astutus adversarius cum sanctum quemlibet virum inter prospera bene egisse considerat, reprobare apud Judicem per adversa festinat. Scriptura vero sacra sæpe dlem pro prosperis, noctem autem pro adversis ponere consuevit. In die ergo et in nocte accusare non desinit, quia modo nos in prosperis, modo in adversis accusabiles ostendere contendit. In die accusat, cum prosperis male nos uti insinuat; in nocte accusat, cum in adversis nos non habere patientiam demonstrat.

CAP. XLIII. — *Væ terræ et mari, quia ascendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet* (Apoc. XII, 12).

(In exposit. B. Job. lib. XXXIV, num. 1.) Antiquum hostis extrema mundi atrocius tentaturus aggreditur, quia tanto fit ferventior ad savitiam, quanto se viciniorem sentit ad penam. Considerat quippe quod juxta sit ut licentiam amittat nequissimæ libertatis, quoniam a tentandi licentia abstractus, æternis incendiis religabitur. Et quantum brevitate temporis angustatur, tantum multiplicitate crudelitatis expanditur: habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet, sicut de illo, voce angelica Joanni dicitur. Tunc ergo in magnæ iræ fervorem se dilatat, ne qui in beatitudine stare non potuit in damnationis suæ foveam cum paucis ruat. Tunc quidquid nequiter valuerit callidius exquirat, tunc superbix cervicem altius erigit; et per damnatum illum quem gestat hominem, omne quod temporaliter prævalet nequiter ostendit.

CAP. XLIV. — *Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat cornua duo similia aghi, et loquebatur sicut draco: et potestatem prioris bestie omnem faciebat in conspectu ejus, et facit signa magna, ut etiam faceret ignem de cælo descendere in terram in conspectu hominum* (Apoc. XIII, 11).

(In exposit. B. Job. lib. XXXIII, n. 59, 61, 62.) Prædicatores Antichristi sanctitatis sibi speciem arrogabunt, sed tamen opera iniquitatis exercebunt: clari erunt per justitiæ simulationem, sed obscuri per nequitix perpetrationem. Horum igitur simulationis malitiam Joannes brevi descriptione comprehendit. Priorem quippe bestiam, id est Antichristum, superiori jam descriptione narraverat: post quem etiam hæc alia bestia ascendisse dicitur, quia post eam multitudo prædicatorum illius ex terrena potestate gloriatur. De terra quippe ascendere est de terrena gloria superbire. Quæ habet duo cornua aghi similia, quia per hypocritam sanctitatis eam quam in se veraciter Dominus habuit, sibi singularem inesse et sapientiam mentietur et vitam. Sed quia sub aghi specie auditoribus reprobis serpentinum virus infunditur, recte illic subditur: *Et loquebatur ut draco*. Ista ergo bestia, id est prædicantium multitudo, si aperte ut draco loqueretur, agno similis non appareret, sed assumpsit aghi speciem, ut draconis exerceat operationem.

Illo tempore complebitur quod veritatis ore per Evangelium dicitur: *Surgent pseudochristi, et pseudoprophete, et dabunt signa magna et prodigia: ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi* (Marc. XIII, 22). Electi namque dum eorum signa conspiciunt, dum contemnescentes vitam tanta ministrorum Antichristi miracula perborrescent, quoddam dubietatis nubilum in corde patientur, quia dum se per prodigia illorum malitia elevat, in istis aliquatenus visus certior caligat. Ex prædicatorum igitur Antichristi signis et prodigiis mendacibus ad momentum dubietas in bonis mentibus generabitur, et in electorum cordibus conspectis terribilibus signis, obscura cogitatio conglobabitur. Tunc unaquæque electorum anima cogitationum suarum impetus quasi spiritus undarum in olla ferventium sustinebit, quas et ignis zeli commovebit, et ipsa temporalis oppressio inerte

olla intrinsecus clausas tenebit. Unde cum Joannes hujus bestiae signa narraret, adjunxit: *Ita ut ignem faceret de caelo descendere*. Ignem quippe de caelo descendere est de caelestibus electorum animis sancti zeli flammam emanare.

CAP. XLV. — *Vidi supra Sion Agnum stantem, et cum eo centum quadraginta quatuor millia. Et cantabant quasi canticum novum, et nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia (Apoc. xiv, 1).*

(Regul. pastor. part. III, cap. 28.) Hoc de virginibus peccatum carnis ignorantibus per Joannem dicitur. Singulariter quippe canticum Agni cantare est cum eo in perpetuum praecunctis fidelibus etiam de carnis incorruptione gaudere. Quod tamen electi caeteri canticum audire possunt, licet dicere nequeant, quia per charitatem quidem in illorum celsitudine laeti sunt, quamvis ad eorum praemia non assurgant. De hac incorruptione et carnis integritate per semetipsam Veritas dicit: *Non omnes capiunt verbum hoc (Matth. xix, 11)*; quod eo innotuit summum esse, quo denegavit omnium; et dum praedicat quia difficile capitur, audientibus innuit captum cum qua cautela teneatur.

CAP. XLVI. — *Vidi nubem candidam, et supra nubem sedentem similem filio hominis, habentem in capite suo coronam auream, et in manu sua falcem acutam (Apoc. xiv, 14).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii, num. 21.) Potestas divini iudicii, quia intra se omnia incidendo complectitur, falcis appellatione signatur. In falce enim quidquid inciditur, quaquaversum flectatur, intus cadit. Et quia potestas superni iudicii nullatenus evitatur, intra ipsam quippe sumus, quolibet fugere conemur: recte cum venturus iudex ostenditur, falcem tenere perhibetur, quia cum potenter ad omnia obviat, incidenter circumdat.

CAP. XLVII. — *Et quartus angelus effudit phthalam suam in solem, et datum est illi aestu afficere homines et igne (Apoc. xvi, 2).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiv, num. 25.) Solis nomine sapientium intellectus exprimitur: phthalam videlicet in sole effundere est persecutionis supplicia viris sapientiae splendore fulgentibus irrogare. Et datum est illi ut afficeret homines aestu et igne, quia dum sapientes viri cruciatibus victi, male agendi errore tanguntur illorum exemplo persuasi niirni quique temporalibus desideriis inardescunt. Ruinae namque sortium augmenta praestant perditionibus infirmorum. Quia sole acumen sapientium designatur, per comparationem quoque a Salawone dicitur: *Sapienter ut sol permanet, stultus ut luna mutatur (Eccl. xxvii, 12).*

CAP. XLVIII. — *Et ecce venio sicut fur (Apoc. xvi, 8).*

(Homil. 13, in Evang., n. 5, 6.) Ad excutendum mentis nostrae desidiam, et ut animus ad suam suscitetur custodiam, per similitudinem in Evangelio Dominus loquitur, dicens: *Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, quae hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi donum suum (Luc. xii, 39).* Ex qua praemissa similitudine etiam exhortatio subiunfertur, cum dicitur: *Et vos estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis venit. Nesciente autem paterfamilias, fur domum perfodit, quia dum a sui custodia spiritus dormit, improvisa mors veniens nostrae carnis habitaculum irrumpit, et eum quem Dominus domus invenerit dormientem necat: quia cum ventura damna spiritus minime praevideat, hunc mors ad supplicium nescientem rapit. Furi autem resisteret si vigilaret, quia adventum iudicis qui occulte animam rapit praevens, ei poenitendo occurreret, ne impoenitens periret. Horam vero ultimam Dominus noster Idcirco nobis voluit esse incognitam, ut semper possit esse suspecta, et dum illam praevidere non possimus, ad*

illam sine intermissione praeparemur. Quia ergo et venturae mortis tempus ignoramus, et post mortem operari non possumus, superest ut ante mortem tempora indulta rapiamus. Sic enim, sic mors ipsa cum venerit vincitur, si priusquam veniat semper timeatur.

CAP. XLIX. — *Beatus qui vigilat (Apoc. xvi, 15).*

(Homil. 13, in Evang., n. 3.) Vigilat qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet. Vigilat qui servat operando quod credit. Vigilat qui a se torporis et negligentiae tenebras repellit. Hinc enim Paulus dicit: *Evigilate, justi, et nolite peccare (1 Cor. xv, 34)*. Hinc rursus ait: *Hora est jam nos de somno surgere (Rom. xiii, 11).*

CAP. L. — *Beatus qui custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet (Apoc. xvi, 15).*

(In exposit. B. Job, lib. xii, n. 9, et lib. xvi, num. 63.) Sicut corpus cooperiunt vestimenta, sic animam bona protegunt opera. Vestem innocentiae primus homo bene conditus accepit, male persuasus a serpente perdidit. Et quia concessa prius in paradiso veste innocentiae nudamur, contra hanc nuditatem dicitur: *Beatus qui custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet*. Vestimenta quippe custodimus, cum innocentiae servamus in mente; ut cum nos iudicii culpa nudat, ad amissam redeuntes innocentiam poenitentia operiat.

CAP. LI. — *Et videant turpitudinem ejus (Apoc. xvi, 15).*

(In exposit. B. Job, lib. ii, num. 81.) Turpitudine nostra tunc cernitur, cum vita reprehensibilis ante iustorum oculos in iudicio nequaquam subsequentis boni operis tegmine velatur. Apud Deum nostrum nostra nos opera quasi vestimenta tegunt.

CAP. LII. — *Quantum glorificavit se Babylon, et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum (Apoc. xviii, 7).*

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 98.) Nequaquam omnipotens Deus qui mala bene punit, inordinata esse ullo modo vel tormenta permittit, quoniam ipsa quoque supplicia, quae ex lance iustitiae prodeunt, inferri sine ordine nequaquam possunt. Quomodo namque in suppliciis ordo non erit, dum damnatum quemque juxta modum criminis et retributio sequetur ultionis, sicut supra dictum in damnatione Babylonis? Si igitur juxta modum culpae poena distinguitur, constat nimirum quod in suppliciis ordo servatur.

CAP. LIII. — *Beati qui ad caenam nuptiarum Agni vocati sunt (Apoc. xix, 9).*

(Homil. 24, in Evang., n. 6, et homil. 36.) Per hanc caenam nuptiarum Agni aeternum et ultimum convivium designatur, ad quod quisquis semel intraverit, amplius non exhibit. Idcirco autem hoc ultimum convivium Dei non prandium, sed caena vocatur, quia post prandium caena, post caenam vero nullum convivium restat. Et quia aeternum Dei convivium nobis in extremo praeparabitur, rectum fuit ut hoc non prandium, sed caena vocaretur. Idcirco ergo Joannes non ad prandium, sed ad caenam vocatus narrat, quia nimirum in fine diei convivium caena est. Qui ergo finito praesentis vitae tempore ad refecionem supernae contemplationis veniunt, non ad Agni prandium, sed ad caenam vocantur. Illo ergo ultimo convivio de praesentia veritatis epulabuntur, qui nunc perfectionis studii terrena transcendunt, quos mundi hujus amor non ligat; quibus etsi utcumque per tentamenta obstrepit, coepta tamen eorum desideria non retundit. Illos tunc interna refectio reparabit, quia nunc pleni septiformi gratia in amore Spiritus anhelant. Hujus ergo, fratres, Spiritus repleri praesentia desideremus, quia si hoc Spiritu pleni fuerimus, ad illud convivium pervenire valebimus. Quisquis namque ille est quem nunc Spiritus

sanctus non reparat, profecto ab illa æterni convivii A CAP. LVII. — *Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima (Apoc. xx, 6).*

CAP. LIV. — *Et vidi cælum apertum: et ecce equus albus, et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax. Et vestitus erat veste aspersa sanguine, et vocatur nomen ejus Verbum Dei. Et exercitus qui sunt in cælo sequebantur eum in equis albis (Apoc. x, 11, seqq.).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxi, num. 27.) Multitudinem sanctorum quæ in hoc martyrii bello sudaverat exercitum recte vocat. Qui idcirco in equis albis sedere referuntur, quia nimirum eorum corpora et luce justitiæ, et castimoniæ candore claruerunt. Equus quippe est unicuique animæ corpus suum, quod videlicet novit ab illicitis continentiæ freno restringere, et rursus charitatis impulsu in exercitatione boni operis relaxare.

CAP. LV. — *Et habebat in vestimento suo et in femore scriptum: Rex regum, et Dominus dominantium B (Apoc. xix, 16).*

(Lib. II in Ezech., homil. 4, n. 2.) Vestimentum Domini Jesus Christi est corpus quod sumpsit ex Virgine; nec tamen aliud ejus vestimentum est, atque aliud ipse. Nam nostrum quoque vestimentum caro dicitur, sed tamen ipsi nos nostra sumus caro qua vestimur. Hoc autem vestimentum illius longe ante Isaias aspiciens per crucem passionis sanguine cruentatum, dixit: *Quare rubrum est indumentum tuum, et vestimenta tua quasi calcantium in torculari (Isa. lxiii, 2)?* Per femur vero propagatio carnis est. Quia ergo per propagationem generis humani, sicut generationum ordinis Matthæo vel Luca narrantibus describuntur, in hoc mundo venit ex Virgine; et per incarnationis suæ mysterium quia Rex esset et Dominus cunctis ubique gentibus indicavit; in vestimento et in femore scriptum habuit Rex regum et Dominus dominantium. Unde etenim in mundo innotuit ibi de se lectionis scientiam infixit.

CAP. LVI. — *Vidi angelum descendentem de cælo, habentem clavem abyssi, et catenam magnam in manu sua, et apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus et satanas, et ligavit eum per annos mille, et misit in abyssum, et clausit, et signavit super illum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni: et post hæc oportet illum solvi modico tempore (Apoc. xx, 2 seq.).*

(In exposit. B. Job, lib. iv, num. 16; lib. xxxii, num. 22.) Antiquus hostis et draco et serpens vocatur. Draco dicitur, quia nos ad nocendi malitiam inflamat, et malitiose nobis nocere appetit. Serpens dicitur, quia semper insidias molliter infundit; abyssum vero corda hominum vocat, quæ et per lapsum fluida, et per duplicitatis caliginem sunt tenebrosa. Antiquus itaque serpens catena ligatus in abyssum mittitur, quia religatus a bonorum cordibus apud reproborum mentes reclusus, eis atrocius dominatur, et potentia divini dispensationis astringitur, ne, in quantum nocere valet, effrenetur; ut quamvis per eos occulte sæviat, ad violentas tamen rapinas superbiæ non erumpat. Ille igitur apostata angelus, qui ita conditus fuerat ut angelorum cæteris legionibus emineret, ita superbiendo succubuit, ut nunc stantium angelorum dominationi substratus sit, quatenus vel nunc ad utilitatem nostram eis ministrantibus religatus lateat, vel post ad probationem nostram eis relaxantibus totis se suis contra nos viribus solutus exerceat. Electi itaque angelorum spiritus superbum apostatam nunc in abyssi puteo clausum comprimunt, qui humiles hunc sequi noluerunt; ipsisque administrantibus disponitur, ut ad intentionem aperti certaminis destruendus funditus quandoque revocetur.

(In exposit. B. Job, lib. xiv, num. 19.) Mors peccatum est quod ab interiore vita animam occidit. Ille itaque post in carne feliciter resurgit qui, in hæc vita positus, a mentis suæ morte surrexit.

CAP. LVIII. — *Et in his secunda mors non habet potestatem, sed erunt sacerdotes Dei et Christi, et regnabunt cum eo mille annis (Apoc. xx, 6).*

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 3.) In Scriptura sacra millenarius numerus pro universitate solet intelligi. Hinc etenim Psalmista ait: *Verbi quod mandavit in mille generationes (Psal. civ, 8);* cum profecto constat quod ab ipso mundi exordio, usque ad Redemptoris adventum, per evangelistam non amplius quam septuaginta et septem propagines numerentur. Quid igitur in millenario numero nisi ad profendum novam sobolem perfecta universitas præscitæ generationis exprimitur? Hinc ergo per Joannem dicitur: *Et regnabunt cum eo mille annis*, quia videlicet regnum sanctæ Ecclesiæ universitatis perfectione solidatur.

CAP. LIX. — *Et postquam consummati fuerint mille anni, solvetur satanas de carcere suo; et exibit, et seducet gentes (Apoc. xx, 7).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 67; lib. xix, n. 15; lib. xviii, n. 67; lib. xxxii, num. 23, 27.) Millenario numero non quantitate temporis, sed universalitatem qua regnat Ecclesia designavit; et ipso numero universum pro perfectione sua hoc quantumlibet sit sanctæ Ecclesiæ tempus expressit. Quo peracto, draco de puteo abyssi educetur, quia diabolica malitia quæ in iniquorum subdolis occultatur cordibus tunc revelabitur, et quod modo præ timore tegitur, tunc contra Ecclesiam publice de iniquorum ore omne serpentinum virus aperietur. Nunc enim abscondit se sub blandiente lingua sæviens conscientia, et malitia calliditatis quasi quadam se legit abyssos simulationis. In fine vero mundi antiquus hostis vas proprium, illum perditum hominem ingreditur qui specialiter Antichristus nuncupatur, qui mensuras hominum transcendens, modo honoris sæcularis culmine, modo signis et prodigiis fidei sanctitatis, in tumore potentiæ elevari permittetur. Spiritus enim illo erit qui, in sublimibus conditus, potentiam nature suæ non perdidit vel dejectus. Cujus virtus idcirco nunc minime ostenditur, quia dispensatione divini fortitudinis a bonorum cordibus religatur; et ab electis angelorum spiritibus nunc in abyssi puteo, id est in reproborum mentibus, reclusus premitur. Tempore vero Antichristi de abyssi puteo, id est de iniquorum cordibus nunc occulte sævientibus, eductus procedet; et tunc accepta potestate, contra Ecclesiam in vim apertæ persecutionis erumpet. Per semetipsam Veritas dicit: *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet (Matth. xxiv, 21).* Tunc enim antiquus hostis suis viribus traditus, paucos quidem D in tempore, sed in multa contra nos relaxabitur virtute, sicut supra scriptum est: *Post hæc oportet illum solvi modico tempore.* Quem quamvis sævitiæ ad crudelitatem dilatet, superna tamen misericordia brevitate dierum angustabit, sicut ipsa Veritas ait: *Nisi brevitati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro.* Quia enim et superbos nos et infirmos Dominus conspiciat, dies quos singulariter malos intulit, misericorditer breviter dicit: profecto ut et superbiam terreat de temporis adversitate, et infirmitatem refoveat de brevitate. Superba itaque Antichristi celsitudo super reprobos mentes hominum fastu gloriæ sæcularis erigetur, ita ut homo peccator, et tamen homo despiciens æstimari, Deum se super homines mentiat. Unde Paulus apostolus dicit: *Ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus (II Thess. ii, 4).* Sed hæc ejus superbia districti Judicis erit adventu ferienda, sicut scriptum est: *Quem Dominus*

Jesus interficiet spiritu oris sui, et destruet illustratione adventus sui (11 Thess. II, 8). De hoc quoque perditio homine per Daniele dicitur: *Contra principem principum consurget, et sine manu conteretur (Dan. vii, 25);* quia non angelorum bello, non sanctorum certamine, sed per adventum Judicis, solo oris spiritu æterna morte ferietur. Joannes quoque in hac revelatione sua subsequitur, dicens: *Et descendit ignis a Deo de cælo, et devoravit eos (Apoc. xx, 9),* Antichristum videlicet, et ejus ministros et prædicatores.

CAP. LX. — *Et diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis et sulphuris; ubi et bestia et pseudopropheta cruciabitur die ac nocte in sæcula sæculorum. Amen (Apoc. xx, 9, 10).*

(In exposit. B. Job, lib. xxxiii num. 37.) Æterno quippe Judice terribiliter apparente, astantibus legionibus angelorum, assistente cuncto ministerio coelestium potestatum, atque electis omnibus ad hoc spectaculum deductis, ista bellua crudelis et fortis in medium captiva deducetur, et cum suo corpore, id est cum reprobis omnibus, æternis gehennæ incendiis mancipabitur, cum dicitur: *Discedite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus (Matth. xxv, 41).* O quale erit illud spectaculum, quando hæc immanissima bellua electorum oculis ostendetur! quæ hoc belli tempore nimis illos terrere potuerat si videretur; sed occulto ac miro Dei consilio agitur, ut et nunc per ejus gratiam oppugnantibus non visa vincatur, et tunc ab electis victoribus jam captiva videatur. Tunc autem justii divino adjutorio quantum debitores sunt plenius recognoscunt, quando tam fortem bestiam viderint quam nunc infirmi vicerunt, et in hostis sui immanitate conspiciunt quantum debeant gratiæ defensoris sui. Redeunt enim de hoc prælio tunc milites nostri, virtutum tropæa referentes; et receptis corporibus, cum jam in illo judicio regni coelestis introitum sortiuntur, prius immanissimas vires hujus antiqui serpentis aspiciunt, ne vile æstiment quod evaserunt. Visa vero mors ejus tunc gaudium exhibet, cujus tolerata vita nunc justis quotidie in cruciatibus bellum movet.

CAP. LXI. — *Et vidi thronum magnum candidum, et sedentem super eum; a cujus conspectu fugit terra et cælum. Et vidi mortuos magnos, et pusillos stantes in conspectu throni; et libri aperti sunt: et alius liber apertus est, qui est vitæ: et judicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum (Apoc. xx, 12).*

(In exposit. B. Job, lib. xxiv, num. 16.) Justorum debet vitam conspiciere qui vult suam subtiliter deprehendere. Viva lectio est vita bonorum. Unde non immerito iidem justii in sacro eloquio libri nominantur, sicut a Joanne dicitur: *Libri aperti sunt, et alius liber apertus est, qui est vitæ.* Liber namque vitæ est ipsa visio Judicis advenientis, in quo quasi scriptum est omne mandatum, quia quisquis eum viderit, mox, teste conscientia, quidquid non fecit intelligit. Libri etiam aperti referuntur, quia justorum tunc vita conspiciuntur, in quibus mandata coelestia opere sic expressa cernuntur. Et judicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris, quoniam in ostensa vita justorum quasi in expansione librorum legunt bonum quod agere ipsi noluerunt, atque damnantur ex eorum comparatione qui fecerunt. Ne ergo unusquisque tunc videns eos quod non fecit defleat, nunc in eis quod imitetur attendat. Illorum videlicet species quasi quædam forma nobis imitanda proponitur. Qui enim plenissime intelligere appetit qualis est, tales nimirum debet conspiciere qualis non est, ut ex bonorum forma metiatur quantum ipse deserto bono deformis est. Ex his quippe quibus plenissime bona adsunt, perpendit recte quæ sibi minus sunt; et in illorum pulchritudine conspiciat *sedulitatem suam* quam in seipso perpeti potest et *scire non potest.*

PATROL. LXIX.

CAP. LXII. — *Et vidi cælum novum, et terram novam; primum enim cælum et prima terra abiit (Apoc. xx, 1).*

(In exposit. B. Job, lib. xvii, num. 11.) Quæri potest, cum per Salomonem dicitur: *Generatio præterit, et generatio advenit, terra vero in æternum stat,* cur beatus Joannes cælum et terram abiisse asserit? Quod tamen facile discutimus si terra et cælum qualiter transeant vel qualiter maneant distinguamus. Utraque namque hæc per eam quam nunc habent imaginem transeunt, sed tamen per essentiam sine fine subsistunt. Hinc namque per Paulum dicitur: *Præterit enim figura hujus mundi (1 Cor. vii, 31).* Hinc per semetipsam Veritas dicit: *Cælum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt (Matth. xxiv, 35).* Hinc ad Joannem angelica voce dicitur: *Erit cælum novum, et terra nova.* Quæ quidem non alia condenda sunt, sed hæc ipsa renovantur. Cælum igitur et terra transit, et erit: quoniam ab ea quam nunc habet specie per ignem tergitur, et tamen in sua semper natura servatur. Unde per Psalmistam dicitur: *Mutabis ea et mutabuntur (Psal. ci, 27).* Quam quidem ultimam commutationem suam ipsis nobis nunc vicissitudinibus nuntiant, quibus nostris usibus indesinenter alternant. Nam terra a sua specie hiemali ariditate deficit, humore vernali viridescit. Cælum quotidie caligine noctis obducitur, et diurna claritate renovatur. Hinc ergo fidelis quisque colligat, et interire hæc, et tamen per innovationem refici, quæ constat nunc assidue velut ex defectu reparari.

CAP. LXIII. — *Et venit unus de septem angelis, et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum, et ostendit mihi civitatem sanctam Ecclesiam descendentem de cælo a Deo, habentem claritatem Dei: et habebat murum magnum et altum, habentem portas duodecim, et erat structura ejus muri ex lapide jaspide, ipsa vero civitas aurum mundum, simile vitro mundo (Apoc. xxi, 17, 18).*

(In exposit. B. Job, lib. xviii, num. 77, et lib. xxxiv, num. 26.) Appellatione auri in sacro eloquio aliquando splendor supernæ civitatis accipitur. Aurum namque ex quo civitas illa constat simile vitro dicitur, ut per aurum clara et per vitrum perspicua designetur. Auri quippe metallum novimus potiori metallis omnibus claritate fulgere, vitri vero naturæ est ut extrinsecus visum pura intrinsecus perspicuitate perluceat. In alio metallo quidquid intrinsecus continetur absconditur, in vitro vero quilibet liquor qualis continetur interiorius talis exterius demonstratur, et, ut ita dixerim, omnis liquor in vitreo vasculo clausus patet. Quid igitur aliud in auro vel vitro accipimus, nisi illam supernam patriam, illam beatorum civium societatem, quorum corda sibi invicem et claritate fulgent, et puritate translucunt? Quia enim omnes sancti in æterna beatitudine summa claritate fulgebunt, instructa auro dicitur. Et quoniam ipsa eorum claritas sibi vicissim in alternis cordibus patet, et cum unusquisque vultus attenditur, simul et conscientia penetratur, hoc ipsum aurum simile vitro mundo esse memoratur. Ibi quippe unusquisque mentem alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet, sed patebit animus, patebit corporalibus oculis ipsa etiam harmonia corporis. Sicque unusquisque tunc erit conspicibilis alteri, sicut nunc non potest esse conspicibilis sibi. Nunc autem corda nostra quandiu in hac vita sumus, quia ab altero in alterum videri non possunt, non intra vitrea, sed intra lutea vascula concluduntur. Cui scilicet luto per passionem mentis inherere Propheta formidabat, cum diceret: *Eripe me de luto, ut non inhaream (Psal. lxxviii, 15).* Quod nimirum habitaculum corporum Paulus domum terrestrem nominat, dicens: *Scimus quia si terrestris domus nostra hujus habitacionis dissolvatur, quod edificacionem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cælis (11 Cor. v, 1).* In hac itaque terrestri domo ac corruptibili carne, quousque vivimus, ipsum

ut ita dicam, corruptionis nostrae parietem mentis oculo nullatenus penetraimus, et vicissim cogitationes nostras et occulta in alterutrum videre non possumus. Unde rursus per eundem Paulum dicitur: *Quis scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est* (I Cor. ii, 14)? Et rursus; *Nolite ante tempus iudicare, donec veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium* (I Cor. iv, 5). Illa itaque civitas in qua omnes sancti tanta claritate fulgent, tanta perspicuitate translucent, quæ sua vicissim singulis corda manifestat, æuro dicitur similis vitro mundo, ut designetur, aut clara, vitro perspicua.

CAP. LXIV. — *Longitudo, et latitudo, et altitudo civitatis æqualia sunt. Et mensus est angelus muros ejus mensura hominis quæ est angeli* (Apoc. xxi, 16, 17).

(Lib. ii in Ezech., homil. 2, num. 15.) Civitas sancta Jerusalem quam inhabitat Deus, ex angelica simul et humana natura perficitur; per hoc quod angelica creatura sursum est, et humana adhuc deorsum, potest per latitudinem et altitudinem civitatis hæc utraque creatura signari, quoniam ista adhuc in imis degit, illa vero in sublimibus permanet. Sed latitudo et altitudo æqualia sunt, quoniam humilitas hominum ad æqualitatem quandoque perducitur angelorum. Unde scriptum est: *Non nubent, neque nubentur: sed erunt sicut angeli Dei in celo* (Matth. xxii, 30). Unde etiam per Joannem dicitur: *Mensura hominis quæ est angeli*. Quia usque ad illam altitudinem gloriæ homo perducitur, in qua se solidatos angeli lætantur. Latitudo ergo civitatis tanta est quanta altitudo, quoniam electi quique qui modo laborant in imis quandoque non erunt inæquales illis spiritibus beatissimis.

CAP. LXV. — *Et ego Joannes qui audiri, et vidi hæc, postquam audissem et vidissem cecidi ad pedes angeli qui mihi hæc ostendebat, ut adorarem, et dixit mihi: Vide ne feceris, conservus tuus sum, et fratrum tuorum prophetarum, et eorum qui servant verba libri hujus* (Apoc. xxii, 9).

(In exposit. B. Job, lib. xxvii, num. 29.) Ante incarnationem Domini in Testamento veteri adorasse homo angelum legitur, nec tamen adorasse prohibetur; sed post Mediatoris adventum, cum se Joannes adorando angelo prostravisset, prohibetur. Quid est hoc quod prius æquanimitè concedebatur adorari, post ab homine adorari angeli recusant, nisi quod prius hominem carnalibus corruptionibus dehitum, nec ab eisdem carnalibus corruptionibus redemptum, quo abjectiorem noverant, justius contemebant; postmodum vero humanam naturam eo jam substratam habere non poterant, quo hanc in auctore suo etiam super semetipsos ductam videbant? Neque enim debebat jam in membris subjecta despici quæ in ipso membrorum capite meruit prælata venerari.

CAP. LXVI. — *Et dicit mihi: Ne signaveris verba prophetiæ libri hujus, tempus enim prope est* (Apoc. xxii, 10).

(In exposit. B. Job, lib. ix, num. 15; lib. x, num. 66.) Urgente mundi line, superna scientia proficit, et largius cum tempore exorecit. Hinc namque per Daniele dicitur: *Pertransibunt plurimi, et multiplex erit scientia* (Dan. xii, 4). Hinc Joanni in prioris parte revelationis angelus dicit: *Signa quæ locuta sunt septem tonitrua* (Apoc. x, 4). Cui tamen in ejusdem revelationis termino præcepit, dicens: *Ne signaveris verba prophetiæ libri hujus*. Pars quippe revelationis anterior signari præcipitur, terminus prohibetur, quia quidquid in sancte Ecclesiæ initiis latuit, quotidie finis ostendit. Signare autem dicitur, quasi signaculo claudere. Unde per beatum Job dicitur de Domino: *Qui stellas claudit quasi sub signaculo* (Job. ix, 9). Sicut cælorum vel nubium nomine cælestis vita prædicantium signatur, qui super arentem terram humani pectoris sancte prædicationis imbræ fundunt, de quibus per Psalmistam dicitur: *Cæli*

omniant gloriam Dei (Psal. cxviii, 3): *in stellis claritate etiam ipsi prædicatores figurantur*; quod dum recta peccatoribus predicant, tenebras eorum noctis illustrant. Unde et substantiis prædicatorum per prophetam dicitur: *Prophetae sunt stellæ pluviarum* (Jerem. ii, 3). Si autem prædicationis eorum pluvia non esset, Moyses mirare dicitur: *Expectetur sicut pluvia eloquium meum* (Deut. xxxii, 2). Et nequaquam per Isaiam. Veritas dicitur: *Mundato nubibus, ne pluant super eam imbrem* (Isa. v, 6). Dominus ergo sub signaculo stellas claudit, quia dum prædicatores suos per silentium intra semetipsos retinet, eorum iniquorum sensibus cælestis lumen absconit. Pensantium vero est quia idcirco aliqui sub sigillo claudimus, ut hoc cum tempus congruit ad medium proferamus. Hinc est quod deo in extimii prædicatores Enoch et Elias, dilata morte, abstracti sunt, ut ad prædicationis usum in fine revocentur. De quibus per Joannem dicitur: *Et dabo ambrosia et panis meus, et prophetabunt diebus mille ducentis annis* (Apoc. xii, 6). Hi habent potestatem claudendi celum, ne pluit diebus prophetiæ ipsorum quorum ministeria Evangelio per semetipsam Veritas pallicetur, dicens: *Elias venturus est, et restituet omnia* (Matth. xvii, 11). Num etsi ad celum raptus Elias esse perhibetur, mortem tamen distulit non evasit. Venit autem necessarium omnia, quoniam ad hoc nimirum hinc mundo restituetur, ut et memora prædicationis impleat, et carnis debitum solvat; sicut de ambrosio, id est Enoch et Elia, Joannes subdit, dicens: *Et cum fuerint testamontium suum, bestia quæ ascendit de abyssa, faciet adversus illos bellum, et vincet illos, et occidet illos*. Enoch igitur et Elias quasi sub signaculo stellas clausæ sunt, quæ et nuic occultantur ne appareant, et post ut prodesse valeant appareant.

CAP. LXVII. — *Qui nocet, nocent adhuc; et qui in sordibus est, sordescet adhuc* (Apoc. xxii, 11).

(In exposit. B. Job, lib. xxv, num. 25; lib. v, num. 35.) Cum omnipotens Deus ad poenitentiam tempus indulget, et humana malitia ad usum suæ iniquitatis intorquet, nimirum justo iudicio auget culpa permittitur, ut ad feriendum altius quandoque evanescat. Hinc de quibusdam Paulus apostolus dicit: *Ut implantentur peccata sua semper* (I Thimo. ii, 16). Hinc David ait: *Appone iniquitatem super iniquitatem ipsorum; et non intrent in justitiam tuam* (Psal. lxxviii, 28). Quia sicut scriptum est: *Dominus peccatorum reditor est* (Ezech. v, 4). Sæpe dicitur: *quos in perpetuum damnat, ut et justorum, mundus via persequitur, et ut considerantibus insinuat ad quod eos iudicium servat*. Nonnumquam vero coocula peccata, et eorum interitu innocentium corda confirmant, innocentium pusillanimitati consolando concurrens, et etiam ostendit quoniam multa mala non deserit. Si enim nunc omnes mala agentes percueret, extimium jam iudicium quibus exhiberet? Si autem nihil omnino percuteret, quis res Deum humanas curare crederet?

CAP. LXVIII. — *Et Sponsus et sponsa dicunt: Veni. Et qui audit, dicat: Veni* (Apoc. xxii, 17).

(Regul. Pastor. part. iii, c. 25; Matth. 25.) Omnes qui cuni prædicare digne valeant, præ nimia tamen et immoderata humilitate formidantes refugiant, divinas contra se sententias terribiliter audiant, quatenus ab eorum cordibus timorem timor expellat. Audiant quod talentum qui erogare noluit, cum sententia damnationis amisit. Audiant quod Paulus eo se a proximorum sanguine mundum credidit; quo feriendis eorum vitii non peperit, dicens: *Contentor vos hodierna die, quia mundus sum a sanguine omnium; non enim subterfugi, quominus annuntiarer totum omne consilium Dei* (Act. xx, 26). Audiant quod Isaias, qui a verbis Dei ministerio tacuit, illustratus superiori lumine magna voce poenitentiae seipsum reprehendit, dicens: *Veni mihi, quia tacui* (Isa. vi, 10).

Audiant quod David hoc Deo pro munere obtulit, quod prædicationis gratiam quam acceperat non abscondit, dicens: *Eccæ tabia mea non prohibebo; Domine, tu cognovisti: justitiam tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam, et salutare tuum dixi* (Psal. xxxix, 10, 11). Audiant quod Sponsi colloquio ad sponsam dicitur: *Quæ habitas in hortis: amici auscultant te: fac me audire vocem tuam* (Cant. viii, 13). Ecclesia quippe in hortis habitat, quæ ad viriditatem intimam exulta plantaria virtutum servat, cuius vocem amici auscultare esse electos quosque verbum prædicationis illius desiderare. Quam videlicet vocem Sponsus audire desiderat, quoniam ad prædicationem ejus per electorum suorum animas anhelat. Voce quippe angeli Joannes admonetur, dicens: *Qui audit, dicat: Veni*. Cui enim jam vox Dei vocantis efficitur in corde necesse est ut proximo per prædicationis officium erumpat in voce, et idcirco alium vocet quoniam ipse jam vocatus est. Nimirum enim cui se vox interna insinuat, illuc etiam clamando alios quo ipse rapitur debet trahere, ne clausas fores etiam vocatus inveniat, si vocanti vacuus appropinquat.

CAP. LXIX. — *Ego Jesus misi angelum meum testificari vobis hæc in Ecclesiis. Ego sum radix et genus David, stella splendida et matutina* (Apoc. xxii, 16).

(In exposit. B. Joh. lib. xix, num. 75; lib. ii, in Ezech., homil. 8, num. 5, 6, 7, 8, 10; homil. 4, num. 19, 20.) Conditor et Redemptor noster postquam omnia creavit, et nos de captivitate redimeret, inter nos de stirpe David incarnatus apparuit, atque passioe a perpetua morte liberavit. Qui flagellatus, derisus, palmis casus, corona spinea coronatus, sputis litus, crucifixus, mortuus et sepultus, tertia die surrexit, et resurrectionem quam in se factam ostendit, quæ capitis sui gloriam sequuntur membra, nobis futuram promisit. Qui natus ex Virgine velut lucifer inter tenebras nostræ noctis apparuit, quoniam obscuritate fugata, peccati nobis æternum mane nuntiavit. Luciferum vero se innouit, quia diluculo de morte surrexit, et fulgore sui luminis mortalitatis nostræ tetram caliginem pressit. Bene ergo per Joannem dicitur: *Stella splendida et matutina*. Vivus quippe apparet post mortem matutina nobis stella factus est, quia dum in semetipso exemplum nobis resurrectionis præbuit, quæ lux sequatur indicavit. Primus enim nobis æternæ patriæ gloriam in sua resurrectione monstravit. Qui *surgens a mortuis jam non moritur: et mors illi ultra non dominabitur* (1 Cor. vi, 9); nobisque exemplum dedit, ut ea fieri in die ultimo de nostra carne credamus, quæ facta de carne in die resurrectionis cognovimus.

Sed quia sermo nobis de carnis resurrectione se intulit, triste nimis et lugubre est valde quod quosdam in Ecclesia stare et de carnis resurrectione cognoscimus dubitare. Hanc autem antiqui Patres venturam esse certissime crederent, etiam cum nullum adhuc ejusdem resurrectionis exemplum tenerent. Quia igitur damnatione digni sunt qui et exemplum jam dominicæ resurrectionis acceperunt, et tamen adhuc de resurrectione diffidunt: pignus tenent, et fidem non habent; Ecclesiam replent, sed quia de resurrectione sua dubitant, mento vacua stant: de hac per beatum Job dicitur: *Scio quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra resurrecturus sum: et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum, quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspiciuntur sunt* (Job xix, 25). Hinc Psalmista dicit: *Aufer spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum revertentur* (Psal. ciii, 29). Moxque de carnis resurrectione subjungit: *Emitte spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem terræ*. Hinc per Ezechielem prophetam dicitur: *Ossa arida, audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis: et dabo super vos nervos, et succret, et faciam super vos carnes, et superextendam in vos cutem, et dabo vobis ossibus*

et vivetis (Ezech. xxxvii, 4). Hinc est quod propheta alius per resurrectionem Domini genus humanum vidit in finem suscitari, atque ait: *Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos; et vivemus in conspectu ejus* (Osee vi, 3). Hinc est quod cum de semetipso Dominus loqueretur, adjunxit: *Nolite mirari hoc, quia venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem ejus, et procedent, qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii* (Joan. v, 28). Hinc Paulus ait: *Si enim credimus quod Jesus mortuus est, et resurrexit, ita et Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo* (1 Thess. iv, 14). Qui porsus ait: *Primitiæ dormientium Christus* (1 Cor. xv, 20). Si enim nos a mortis somno non surgimus, quomodo resurrectionem dominicam primitias habemus.

Ecce veteres et novi Patres uno sibi spiritu de carnis resurrectione concordant, ecce ipsa per se Veritas prius voce docuit quod de resurrectione carnis postmodum opere demonstravit, et tamen adhuc quorundam infirmitas fidem non habet, etiam in domo fidei stans, sed mirari solent qualiter caro reviviscere possit ex pulvere. Mirantur igitur amplitudinem, et molem terræ, abyssos aquarum, omnia quæ in mundo sunt, ipsos quoque angelos creatos ex nihilo. Minus est valde aliquid ex aliquo facere, quam omnia ex nihilo fecisse; ipsa nobis elementa, ipse rerum species resurrectionis imaginem prædicant. Sol enim quotidie nostris oculis moritur, quotidie resurgit: stellæ quoque matutinis horis nobis occidunt, vespere resurgunt; arbuta temporibus æstivis plena foliis et frugibus videmus, quæ hiemali tempore nuda floribus ac fructibus et quasi arida remanent, sed vernali sole redeunte, cum humor a radice surrexit, suo iterum decore vestiuntur. Cur ergo de hominibus diffidit quod in lignis fieri videtur? sed sæpe pulverem putrescentis carnis aspiciunt et dicunt: Unde ossa et medullæ, unde caro et capilli poterunt hic reparari? Hæc itaque requirentes, parva semina ingentium arborum videant, atque si possunt dicant ubi latet in eis tanta moles roboris, tanta diversitas ramorum, tanta multitudo et viriditas foliorum, tanta species florum, tanta ubertas saporum, atque odor fructuum? Nunquidnam semina arborum odorem vel saporum habent quem ipsæ post arbores in suis fructibus proferunt? Si ergo ex semine arboris quod videri non potest produci potest, cur de pulvere carnis humane diffidit, quia ex eo reparari forma valeat quæ non videtur?

Sæpe autem objicere inanem quæstionculam solent, quia dicunt: carnem hominis lupus comedit, lupum leo devoravit, leo moriens ad pulverem rediit. Cum pulvis ille suscitabitur, quomodo caro hominis a lupi et leonis carne dividetur? Quibus quid respondere debemus, nisi ut prius cogitent qualiter in hunc mundum venerint et tunc inveniant qualiter resurgant? Certe tu homo qui loqueris, aliquando in matris utero spuma sanguinis fuisti. Ibi quippe ex patris semine et matris sanguine parvus ac liquidus globus eras. Dic, rogo, si nosti qualiter ille humor seminis in ossibus duruit, qualiter in medullis liquidus remansit, qualiter in nervis solidatus est, qualiter in capillis atque unguibus distinctus est: ut ita capilli molliores carnibus, et ungues essent teneriores ossibus, carnibus duriores. Si igitur tot et tanta ex uno semine et per speciem distincta sunt, et tamen in forma remanent conjuncta, quid mirum si possit omnipotens Deus in illa resurrectione mortuorum, carnem hominis distinguere a carne bestiarum, ut unus idemque pulvis et non resurgat in quantum pulvis lupi et leonis, et tamen resurgat in quantum pulvis est hominis? Vide itaque, homo, qualiter ad vitam venisti, ne quando dubites ad vitam qualiter redeas. Cur autem ratione vis comprehendere quomodo redeas qui ignoras quomodo venisti? Da potentie Conditoris tui quod comprehendere non valet de temetipso. Certe enim, quia tu ex terra factus es,

et dabo vobis spiritum

terra vero ex nihilo, tu es creatus ex nihilo. Ne ergo de carnis tuæ resurrectione desperes, perpende prudenter quia minus est Deo reparare quod erat quam fecisse quod non erat. Si non potes resurrectionis effectum ratione comprehendere, perpende quam multa sunt quæ non intelligis qualiter sint et tamen esse non dubitas. Dic ergo, si nosti, gyrus cæli, terræ cardines, aquarum abyssus ubi finiuntur, ubi suspensi sunt? Scimus autem quia quod ex nihilo factum est pendet in nihilo, sed si est aliquid quod dicitur nihilum, jam nihilum non est. Si autem nihil est, nihilum nusquam mundi moles dependet, nec est ubi sit quod creatum est ut sit. Quomodo ergo nusquam est quod novimus quia est? Sed hæc fortasse ad te multa sunt, ad teipsium homo revertere. Certe ex spiritu est creatus et limo: uno invisibili, altero visibili; uno sensibili, altero insensibili. Quomodo ergo permisceri potuit in te spiritus et limus, atque ex diverso fieri res non diversa, ita ut in tanta convenientia misceretur spiritus et limus; ut cum caro atteritur, spiritus marceat: et cum spiritus affligitur, caro contabescat? Sed forsitan neclum est prævalere discutere temetipsum. Perpende ergo si vales, quomodo Rubrum mare virga divisum est (*Exod. xiv*); quomodo petrae duritia percussione virgæ undas emanavit (*Num. xx*); quomodo virga Aaron sicca floruit (*Num. xvii*); quomodo ex ejus genere veniens virgo concepit, quomodo et in partu virgo permansit; quomodo quatruiduanus mortuus fusione suscitatus, ligatus manibus et pedibus de sepulcro exiit, quem postmodum solvi Dominus per discipulos jussit (*Joan. xx*); quomodo idem Redemptor noster, in carne atque ossibus resurgens, clausis ostiis ad discipulos intravit.

Ecce hæc investigare non vales, et tamen credis. Cur ergo de resurrectionis gloria disputando et discutendo dubitas, qui tam multa mysteria sine discussione credidisti? Qui tamen si resurrectionem carnis non credis, omnia sine causa credidisti, quia et in hoc angelorum spectaculo videris quidem velo-

riter currere, sed postquam cursum peregeris, ne bravium accipias adversaris. Unde per Paulum dicitur: *Sic currite, ut comprehendatis* (*I Cor. ix, 24*). Qui rursus ait: *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus* (*I Cor. xv, 19*). Divinæ autem virtutis mysteria, quæ comprehendi non possunt, non intellectu sunt discutienda, sed fide veneranda. Sciendum itaque nobis est quia quidquid ratione hominis comprehendi potest, mirum esse jam non potest; sed sola est ratio in miraculis potentia facientis. Ecce dum de resurrectione carnis loquimur, in ea tractanda paululum immorati sumus. Considerare autem libet qui nos sumus qui ista tractamus: certe ex gentibus venimus, certe patres nostri lignorum ac lapidum cultores fuerunt. Unde igitur hoc nobis ut tam profunda mysteria Scripturarum memoremus? Agamus gratias uni qui cuncta quæ de eo in sacro eloquio scripta sunt opere implevit, ut quæ intelligi audita non poterant visa panderentur. Ibi quippe incarnatio, ibi passio, ibi mors, ibi resurrectio, ibi continetur illius ascensio. Sed quis nostrum hæc audita crederet, nisi facta cognovisset? Signatum ergo librum sicut in hæc Joannis Apocalypsi (*Cap. v*) legitur, quem aperire et legere nullus poterat, leo de tribu Juda aperuit: quoniam omnia ejus nobis mysteria in sua passione ac resurrectione patefecit. Et per hoc quod infirmitatis nostræ mala pertulit, suæ nobis potentia et claritatis bona monstravit. Caro enim factus est, ut nos spirituales faceret; benigne inclinatus est, ut elevarer: exiit, ut introduceret: visibilis apparuit, ut invisibilia monstraret: flagella pertulit, ut sanaret: opprobria et irrisiones sustinuit, ut nos ab opprobrio æterno liberaret; mortuus est, ut vivificaret. Agamus ergo gratias vivificantem et mortuo, et ideo amplius vivificantem quia mortuo, qui per hoc quod infirmans mala nostra sustinuit, nos qui creatura illius sumus ad fortitudinis suæ gloriam perduxit, in qua vivit et regnat cum Patre, in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

INDEX RERUM ET VERBORUM

QUÆ IN PRIMA PARTE TOMI CONTINENTUR.

Numeri respondent his crassiori typo insignibus qui reperientur in textu a col. 9 usque ad 678.

A

Aaron interpretatur mons fortitudinis, 342. Mons fortitudinis est altitudo supernæ contemplationis, *ibid.* Hinc adstat ardens charitas per Hur, id est ignem figurata, *ibid.*

Abbas præstat vita, verbo, contemplatione, 203. Christum imitetur, quo nullus durior sibi, *ibid.* Ab ipso mittatur ad animas perditas requirendas, *ibid.* Quam in regendis animabus regulam servare debeant abbates, 339. Sic debet abbas laudare communis, ut singulorum propria non contemnat, *ibid.* Sine magistris voluntate aliquid de subjecti persona faciendum non est, 377.

Abhati ordinando dantur duo panes, 256. His docetur flere peccata, non solum sua, sed etiam aliena, *ibid.*

Abdita. In abditis absconditur, quando clausi oris silentia occulta servamus, 285.

Abel interpretatur luctus, 159. Lapis in quo Arca Dei posita fuit, Abel magnus dicebatur, *ibid.* Quo nomine Chri-

stus signatur, *ibid.* Christus nostra peccata lugendo purgavit, *ibid.*

Abjicere est aliquid longe repellere, 361. Aliquid abjicitur vel per desidiâ, vel per contemptum, *ibid.* Abiectus, alius a Deo, alius a seipso. Hic humilis dicitur, 381.

Ablectio parvulorum Ecclesiæ quæ sit, 21. Ablactari jugiter conspectui Desistuntur, *ibid.*

Abner interpretatur Pater meus lucerna, 337.

Abraham moralitatem tenuit per obedientiam, 401. Abraham cinerem et pulverem se dicit collocutione divina dignatus, 537. Factis Abraham futura nuntiavit, 345. Abraham ante legem fide justificatus, 561.

Abraham interpretatur pax patris, 345. Absalom Judaici populi, David Redemptoris figuram gerebat, *ibi*. Absaloni persequens patrem quid significet, *ibid.*

Abseconli Sanctos, est reproba vide- re ipsos deliquit, 285.

Absolvere peccatores est Ecclesiæ per ministerium sacerdotum, 518.

Abstinentes quasi cum serpente pugnant, quando gula appetitum magna virtute depriment, 259. Abstinentes signantur per habitatores Jabes, 260. Eorum qui longo abstinentie usu carnem castigarunt, status, *ibid.*, et eorum qui remissius huic student virtuti, 261. Abstinentes, eo quod secundum carnem infirmi sunt, roborari per divinam misericordiam constant, *ibid.* Abstinentium victoria de hostibus castitatis debellatis describitur, 268. Quorum cibi et mensa communes sunt, debent attendere non solum bonum commune refectionis, sed etiam propriæ necessitatem passionis, 360.

Abstinentiæ probatio, castitas perfecta, 268. Vires spiritus fornicationis abstinentia minuit, 302. Abstinentiam habere non potest corporis, qui mentem non replet spiritualibus cibis, 303. Abstinentia ciborum contra vitium fornicationis fortissima est, sed sola non prævalet, 331. — Abstinentiæ sacræ fructus et dignitas, 267. Abstinentiæ et gula discordia, 260. Abstinentia multi